РАГКАВИ
АПАНТА

9

Rizo-Rangabé

Εὐγένιος Ρίζος Ραγκαβῆς

ΑΠΑΝΤΑ

ΤΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΡΙΖΟΥ

ΤΟΥ

ΡΑΓΚΑΒΗ

ΤΟΜΟΣ Η' 9.

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΑΚΑΔ[illegible]ΟΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Ι. Λ. Η. Ε.
ΑΡΙΘ. ΕΙΣΑΓ. 1251/9

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ

ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως τῶν ὁδῶν Αἰόλου καὶ Ἀκαδημίας

1876

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΡΙΖΟΥ

ΤΟΥ

ΡΑΓΚΑΒΗ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Ο ΑΥΘΕΝΤΗΣ ΤΟΥ ΜΩΡΕΩΣ

Α΄

Ἐν ὡραίᾳ ἡμέρᾳ τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους 1209, ἡ Λακεδαίμων ἐνεδύθη τὴν ἑορτάσιμόν της στολήν. Ὁ λαὸς ἀπὸ βαθέος ὄρθρου συνέρρει περὶ εὐρύχωρον κυκλικὸν οἰκοδόμημα, οὗ ἐρείπια, βυζαντινὸν ἐλέγχοντα τὸν ρυθμόν, φαίνονται μέχρι τοῦδε εἰσέτι. Ὅστις δ' ἔβλεπε τὴν μεγάλην ἐκείνην κίνησιν, τὴν σπουδὴν καὶ τὸν παραγκωνισμόν, ἤθελεν ἐκλάβει ὅτι ἡ Σπάρτη ἐτέλει καὶ πάλιν τὰ ἀρχαῖά της Κάρνεια, ἢ ὅτι, ἀναλαβοῦσα τοῦ Λυκούργου τὴν πολιτείαν, συνεκρότει ἐκκλησίαν τοῦ δήμου.

— Τύφλα! ἔκραξεν εἷς τῶν συνδραμόντων, ἀπωθῶν βιαίως ἀγροῖκον ποιμένα, ἀρνακίδας περιβεβλημένον, ὅστις, ἐν ᾧ ἐσπούδαζε νὰ κερδήσῃ ἓν βῆμα πρὸς τὰ ἐμπρὸς, τῷ εἶχε πατήσει τὸν πόδα.

— Τόπον! εἶπεν ὁ ποιμὴν χειρονομῶν. Θέλω νὰ ἔμβω.

— Ἂν θέλῃς νὰ ἔμβῃς, πάτει εἰς τοὺς πόδας σου, καὶ ὄχι εἰς τοὺς πόδας τῶν ἄλλων.

— Πατῶ ὅπου εὑρίσκω, ἀπεκρίθη ὁ ποιμὴν, ἐπιδείξας δύω ἡρακλείους γρόνθους, ἱκανοὺς καὶ εἰς τὸν θρασύτερον νὰ

ἐπιβάλωσι σέβας. Ἦλθ' ἀπὸ μακρὰν νὰ ἰδῶ τὴν τσούστραν.[1]

— Ἂν ἦλθες ἀπὸ μακρὰν, ἐπέμεινε φιλονείκως ὁ πατηθείς, ἠμπορεῖς νὰ ἐπιστρέψῃς μακρύτερα.

— Μὴ τόσην βίαν διὰ τὴν τσούστραν, εἶπε νέος Ἀργεῖος, ἱστάμενος πλησίον του. Ἂν δὲν ἔλθῃ ὁ Βαύλλης, δὲν ἀρχίζ' ἡ ἱππομαχία.

— Ἄ! δὲν ἦλθεν ἀκόμη ὁ Μισσὲρ Τζεφρές;[2] εἶπεν ὁ ποιμήν.

— Βεβαίως δὲν ἦλθεν, ἀπήντησεν ὁ Ἀργεῖος. Ἐκεῖνον περιμένω νὰ ἰδῶ, καὶ θ' ἀναχωρήσω.

— Ναὶ, ἐκεῖνον! Εἰπὲ, ψυχαδελφὲ, τὴν ἀλήθειαν, εἶπεν ὁ πατηθεὶς Λακεδαιμόνιος, γελῶν· τὴν ὡραίαν Ἄνναν περιμένεις νὰ ἰδῇς, ὄχι τὸν Βαύλλην Μισσὲρ Τζεφρὲν τὸν Βιλλαρδουΐνον. Ἀπὸ προχθὲς, ὁποῦ τὴν εἶδες, δὲν εἶσαι εἰς τὰ σύγκαλά σου.

— Δὲν τὸ ἀρνοῦμαι, εἶπεν ὁ Ἀργεῖος· εἶναι θαῦμα καλλονῆς· εἶναι ὡραιοτέρα ἀπὸ τὸ ἄστρον τῆς αὐγῆς, τρυφερωτέρα ἀφ' ὅλα τὰ ῥόδα τῶν κήπων τοῦ Ἄργους. Δὲν ἀξίζει, εἰπέ με, ν' ἀναβάλω μίαν ὥραν τὴν ἐπιστροφήν μου, ὡς νὰ τὴν ἰδῶ;

— Ποία εἶναι ἡ ὡραία Ἄννα; ἠρώτησεν ὁ ποιμὴν τὸν Ἀργεῖον.

— Πῶς! ἀφ' οὗ εἶσαι Βλαχοποιμὴν, ἀπεκρίθη αὐτὸς, εἶναι λοιπὸν συντοπίτις σου. Εἶναι ἡ κόρη τοῦ δεσπότου τῆς Ἑλλάδος.

[1]) Τσούστραν ἔλεγον οἱ Γραικορρωμαῖοι τὴν διὰ λόγχης πανηγυρικὴν γυμνασίαν, ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ giostra (joute).

[2]) Μισσὲρ Τζεφρὲς, οὕτως ὠνομάζετο τότε δημωδῶς, κατὰ τὰ Χρονικὰ τῆς Πελοποννήσου.

— Τοῦ δεσπότου μας Θεοδώρου![1] καὶ ἐδῶ τί ζητεῖ;

— Εἶν' ἐδῶ μὲ τὸν πάππον της.

— Ἄ! μὲ τὸν γέροντα Πετραλείφαν![2]

— Τὸν γνωρίζεις λοιπόν;

— Πῶς νὰ μὴ τὸν γνωρίζω; Εἶμαι Βλάχος ἀπὸ τὰ μέρη των, καὶ πολλάκις εἰς τὴν Ἄρταν εἶδα καὶ τὸν δεσπότην καὶ τὸν πενθερόν του. Καὶ θὰ ἔλθῃ σήμερον ὁ γέρων Πετραλείφας μὲ τὸν Μισσὲρ Τζεφρέν;

— Ἐννοεῖται ὅτι θὰ ἔλθῃ, εἶπεν ὁ Ἀργεῖος. Δὲν εἶναι ἀλήθεια, συμπέθερε;

— Ἀναμφιβόλως, εἶπεν ὁ Λακεδαιμόνιος· ὁ Γοδοφρεῖδος Βιλλαρδουΐνος εἶναι φιλοφρονέστατος καὶ περιποιητικώτατος πρὸς τὸν ἄρχοντα τῆς Βλαχίας. Τὸν ἱππικὸν ἀγῶνα δι' αὐτὸν δίδει ὁ τοποτηρητὴς, καὶ τὸν χρυσοῦν στέφανον ἡ Ἄννα θὰ δώσῃ εἰς τὸν νικητήν.

— Ἡ Ἄννα! εἶπεν ὁ εὐαίσθητος Ἀργεῖος. Ἄ! λοιπὸν πρέπει νὰ μείνω νὰ τὸ ἰδῶ. Εὐτυχὴς ὅστις θὰ τὸν λάβῃ ἀπὸ τῆς χειρός της.

— Πολὺ εὐτυχέστερος (ἢ δὲν νομίζεις, σταυραδελφέ;) ὅστις θὰ λάβῃ αὐτὴν τὴν χεῖρα, εἶπε γελῶν ὁ Λακεδαιμόνιος.

— Καὶ πῶς ἦλθεν ἐδῶ ὁ πενθερὸς τοῦ δεσπότου μας; ἠρώτησεν ὁ ποιμήν. Τί ζητεῖ εἰς τὸν ξένον τόπον;

— Ξένον τόπον λέγει! ἀνέκραξεν εἷς τῶν παρεστώτων

[1]) Θεόδωρος Ἄγγελος Κομνηνός, υἱὸς τοῦ Σεβαστοκράτος Ἰωάννου Ἀγγέλου Κομνηνοῦ, ἐκ μάμμης δὲ, τῆς Θεοδώρας Κομνηνῆς, δυσέγγονος τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξίου Α' τοῦ Κομνηνοῦ. (Ἰδ. Γ. Ἀκροπολίτην, Παχυμέρην, Δουκάγγιον, Fam. Byz. σ. 207.)

[2]) Πετραλείφας. Νικήτ. Χωνιάτ. (ἔκδ. Παρ. σελ. 56). Γ. Ἀκροπολίτ. (Χρον. κ. 24. ἔκδ. Παρισ. σ. 21.)

ἐκ Καλαμάτας. Καὶ τίνος ἄλλου εἶναι περισσότερον ὁ τόπος οὗτος παρ' ἐδικός του;

— Τῷ ὄντι! εἶπεν ὁ ποιμήν. Καὶ πῶς τοῦτο;

— Πῶς; ἰδοὺ πῶς, ἀπεκρίθη ὁ Μεσσήνιος. Ὅταν ἦτον εὐνοούμενος αὐλικὸς τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου,[1] ὁ καλός σου Πετραλείφας ἐμυρίσθη μακρόθεν, ὅτι δὲν εὐωδιάζουν τὰ πράγματα τῆς αὐτοκρατορίας, ὅτι ἐξογκοῦται ἡ τρικυμία, καὶ φρονίμως ἐξηργύρωσεν ἐν καιρῷ εἰς στρογγύλα ὑπέρπυρα[2] τὴν εὔνοιαν τοῦ κυρίου του, καὶ τὰ ὑπέρπυρα, διότι πολλάκις τὰ παρασύρει καὶ αὐτὰ τὸ κῦμα τῶν στάσεων, τὰ μετέβαλεν εἰς γῆν τοῦ Μωρέως. Οὕτως οἱ εὐφορώτεροι ἀγροὶ τῆς Καλαμάτας καὶ τῆς Μάνης, ὅ,τι μέρος δὲν κατέχουσιν οἱ Σλάβοι ἢ οἱ Βλάχοι, εἶν' ἐδικόν του. Διὰ τοῦτο εἶναι εἰς τὸν Μωρέαν.

— Ἴσως καὶ δι' ἄλλην ἀκόμη αἰτίαν, εἶπε νεύων μυστηριωδῶς ὁ Λακεδαιμόνιος.

— Διὰ ποίαν ἆρά γε; ἠρώτησεν ὁ Καλαματιανός.

— Λέγουν, ἀπήντησεν ὁ Λακεδαιμόνιος, ὅτι θὰ νυμφεύσῃ τὴν ἔγγονόν του μετὰ τοῦ Γοδοφρειδου Βιλλαρδουίνου, τοῦ υἱοῦ τοῦ τοποτηρητοῦ.

— Μετὰ τοῦ Γοδοφρείδου, τοῦ υἱοῦ τοῦ Βαΰλλου σας Γοδοφρείδου; Ἂν τὸ λέγουν, ἀπατῶνται, εἶπε Στερεολλαδίτης ἐκ τῶν παρόντων. Ἡ Ἄννα θὰ νυμφευθῇ τὸν ἀνεψιὸν τοῦ Ὄθωνος.

— Ποῖος εἶναι ὁ Ὄθων; ἠρώτησεν ὁ Ἀργεῖος.

— Ὁ Ὄθων Δελαρόσης, τῶν Ἀθηνῶν ὁ Μέγας Κύρ.

[1]) Ἀλέξιος ὁ Γ' Ἄγγελος Κομνηνός, ὁ ἐκθρονίσας, τυφλώσας καὶ διαδεχθεὶς τὸν ἀδελφόν του Ἰσαὰκ ἐν ἔτει 1195.

[2]) Ὑπέρπυρα, τὰ φλωρία τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς.

Διὰ τὸν Αὐθέντην τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶναι μικρὸν συμφέρον νὰ ἑνωθῇ μετὰ τοῦ Αὐθέντου τῶν Ἀθηνῶν.

— Εἶναι μεγαλήτερον ὅμως, ὑπέλαβεν ὁ Λακεδαιμόνιος, νὰ ἑνωθῇ μετὰ τοῦ Αὐθέντου τῆς Πελοποννήσου, ὅστις εἶναι λίζιος[1] κυριάρχης τοῦ Δελαρόσου.

— Ναὶ, ἀπεκρίθη ὁ Στερεολλαδίτης, ἂν ἦτον Αὐθέντης ὁ Βιλλαρδουίνος. Εἶναι ὅμως τοποτηρητὴς, Βαΰλλης, καθὼς λέγετε σεῖς, τοῦ Καμπανίτου.

— Βαΰλλης ἢ Αὐθέντης! εἶπεν ὁ Λακεδαιμόνιος. Ἤθελον νὰ ἰδῶ τὸν Αὐθέντην, ὅστις εἶναι ἀνώτερός του! Διεδέχθη καὶ κατὰ τὴν δύναμιν τὸν θεῖόν του, τὸν παλαιότερον Γοδοφρεῖδον.

— Ἄ! τῆς Ῥωμανίας λέγεις τὸν προστάτορα; Φρόνιμος καὶ ἀνδρεῖος ἱππότης ἦτον ἐκεῖνος! εἶπεν ὁ Ἀργεῖος.

— Οἱ αὐτοκράτορες καὶ οἱ δύω, ὁ Βαλδουίνος πρῶτον καὶ ὁ Ἐρρῖκος ἔπειτα, τὸν εἶχον εἰς μεγίστην ὑπόληψιν, ἐπρόσθεσε τῆς Σπάρτης ὁ κάτοικος. Πρὸς χάριν του ἐπρόσφερεν εἰς τὸν ἀνεψιόν του, τὸν Βαΰλλην μας, ὁ Ἐρρῖκος νὰ ἐκλέξῃ ὁποίαν ἐπαρχίαν θέλῃ.

— Καὶ ἐζήτησε τὸν Μωρέαν, εἶπεν ὁ ποιμήν.

— Καὶ δὲν ἐζήτησε τίποτε, ἀπεκρίθη ὁ Καλαματιανός. Ἀπεκρίθη ὅτι τὸ ξίφος του θὰ ἐκλέξῃ, καὶ ἔγινεν ἄνθρωπος λίζιος τοῦ Καμπανίτου.

— Δηλαδὴ, ὑπέλαβεν ὁ Λακεδαιμόνιος, ἀναγνωρίσας τὸν φίλον του Σαμπλίτην τὸν ἐκ Καμπανίας ὡς κυριάρχην του, συνέπραξε μετ' αὐτοῦ, καὶ τὰ ξίφη των, ἡνωμένα, τοῖς ἔδωκαν ὅλην τὴν Πελοπόννησον.

[1]) Λίζιον. Οὕτως ὀνομάζουσιν οἱ Βυζαντινοὶ συγγραφεῖς τὸν ὑπὸ τῶν Γάλλων λεγόμενον Lige, συνώνυμον τοῦ Vassal, καὶ τὸν ἐξηγοῦσι, «δοῦλος ἐθελόδουλος».

— Ὄχι δὰ ὅλην, εἶπεν ὁ Ἀργεῖος κομψευόμενος· ἐξαίρεσον, παρακαλῶ, τὸ Ἄργος, τὸ Ναύπλιον, τὴν Κόρινθον καὶ τὴν Μονεμβασίαν.

— Τὰς ἐξαιρῶ διὰ σήμερον, ἀπεκρίθη πονηρῶς ὁ Λακεδαιμόνιος. Νὰ ἰδῶμεν καὶ αὔριον.

— Βλέπετε τόσα ἔτη τώρα, ἀπήντησε θριαμβεύων ὁ Ἀργεῖος. Ἔχομεν τείχη στερεά. Ὁ ἴδιος αὐτοκράτωρ τὰ προσέβαλε χωρὶς νὰ τὰ κλονίσῃ. Καὶ πρὸς τούτοις τὰ τείχη μας περιέχουν τὸν Λέοντα Σγουρόν.

— Αἴ γεῖτον! εἶπεν ὁ Σπαρτιάτης, τείχη ἀσβεστόκτιστα εἴχομεν καὶ ἡμεῖς, καὶ περιεῖχον τὸν Λέοντα Χαμάρετον καὶ αὐτά. Ἂν ἐπολεμήσαμεν πέντε ἡμέρας (καὶ πῶς ἐπολεμήσαμεν, τὸ ἠξεύρετε) εἰς τί μᾶς ὠφέλησεν; Ὅταν κατεπόντισαν οἱ Φράγκοι τὸν τόπον, σεῖς ἐλπίζετε μόνοι νὰ ἐπιπλεύσητε;

— Ἐλπίζομεν κἂν, ἀπήντησε μετά τινος καυχήσεως ὁ Ἀργεῖος· καὶ ἡ ἐλπὶς εἶναι τὸ ἥμισυ τῆς ἐπιτυχίας.

— Ὅ,τι ὅμως ἐκυρίευσεν ὁ Βιλλαρδουΐνος, ἀνήκει εἰς τὸν λίζιον Αὐθέντην του, ἢ ὄχι; ἠρώτησεν ὁ ποιμὴν δειλῶς.

— Ὁ Σαμπλίτης δι' ἡμᾶς ὀλίγον φροντίζει, εἶπεν ὁ Καλαματιανός. Ἐκεῖνος ἔχει Αὐθεντείαν εἰς τὴν Φραγκίαν, καὶ λέγουν ὅτι δὲν θὰ ἐπιστρέψῃ ποτέ.

— Ναί· ὅμως ἠμπορεῖ νὰ στείλῃ εἰς τὸν τόπον του ἄλλον, παρετήρησεν ὁ Ἀργεῖος.

— Αἴ! ἠμπορεῖ! ὑπέλαβεν ὁ Καλαματιανός. Νὰ ἰδῶμεν ὅμως τί λέγομεν καὶ ἡμεῖς. Ὁ Βιλλαρδουΐνος εἶναι καλὸς Αὐθέντης. Πρόβατα δὲν εἴμεθα νὰ μᾶς μοιράζωνται καὶ νὰ μᾶς πωλῶσι.

— Ἄφες αὐτά, συμπέθερε, εἶπεν ὁ Λακεδαιμόνιος. Δὲν

εἶναι καλαὶ ὁμιλίαι. Ὁ Σαμπλίτης εἶναι Αὐθέντης μας· θὰ κάμῃ ὅπως ὁ Θεὸς τὸν φωτίσῃ. Ἂς προχωρήσωμεν τώρα· ἔγινεν ὀλίγος τόπος. Κύριε Βλάχε, ὁρίσατε.

— Ἡ συνοδία τοῦ Βαΰλλου ἀπ' ἐδῶ θὰ διέλθῃ; ἠρώτησεν ὁ Βλαχοποιμήν.

— Ἀπ' ἐδῶ, ἐννοεῖται, εἶπεν ὁ Μεσσήνιος. Ἂς προχωρῶμεν. Περιπάτει ἐμπρός.

— Προχωρήσατε, ἂν θέλητε, εἶπεν ὁ ποιμήν. Ἐγὼ θὰ μείνω.

Καὶ σταυρώσας τὰς χεῖρας, τοὺς πόδας δὲ εἰς τὴν γῆν στηρίξας, ἀφῆκε τοὺς ἄλλους νὰ παρέλθωσιν ἐμπρός του, καὶ ἐστηλώθη ὡς βράχος, ἐφ' οὗ ἐθραύετο τὸ ῥεῦμα τοῦ προβαίνοντος ὄχλου.

Β'

Συγχρόνως δὲ μεγάλη ἐπεκράτει κίνησις καὶ εἰς τοῦ Βαΰλλου τοὺς οἴκους. Ἱππόται σιδηροφοροῦντες ἀνέβαινον καὶ κατέβαινον, ὅπλων κλαγγὴ ἀντήχει ἐν ταῖς αἰθούσαις, οἱ ἵπποι, ὡς εἰς μάχην ἐσταλμένοι, ἐχρεμέτιζον, περιαγόμενοι εἰς τὴν αὐλὴν ὑπὸ τῶν ἱπποκόμων, πολλοὶ τῶν κατακτητῶν τῆς Πελοποννήσου Βαρόνων, τινὲς τῶν ἐγχωρίων ἀρχόντων αὐτῆς, εἰς οὓς οἱ κατακτηταὶ εἶχον παραχωρήσει πολλὰς τιμὰς καὶ ὀλίγα προνόμια, πολλαὶ τέλος ἑκατέρων γυναῖκες, ὅλαι ἐμπρέπουσαι εἰς κάλλος καὶ κόσμον, ἐπλήρουν τὴν μεγάλην αἴθουσαν, καὶ μόνον περιεμένετο ἀκόμη ὁ τοποτηρητής.

Τέλος δ' ἠγέρθη πορφυροῦν χρυσοπάρυφον παραπέτασμα, διαιροῦν τὸν κοιτῶνα αὐτοῦ ἀπὸ τῆς αἰθούσης, καὶ ὁ Βιλλαρδουΐνος, ἀνὴρ ὡρίμου μὲν ἡλικίας, νεώτερος ὅμως φαι-

νόμενος ἑαυτοῦ, διότι εἶχεν ὑψηλὸν καὶ εὐθὺ τὸ ἀνάστημα, νευρώδη δὲ τὸν σχηματισμὸν τῶν μελῶν, εἰσῆλθε, καὶ διευθυνθεὶς πρὸς τὰς κυρίας τὰς ἐχαιρέτισε μετὰ πολλῆς εὐγενείας. Μετὰ ταῦτα δὲ, ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς περιεστῶτας,

— Καιρὸς, νομίζω, εἶπε, ν' ἀπέλθωμεν.

Ἀλλὰ, ἐν ᾧ ἡτοιμάζοντο ὅλοι νὰ ἐγερθῶσιν, ὑπηρέτης εἰσελθὼν ἀνήγγειλεν, ὅτι εἰς τὸν προθάλαμον περιέμενεν ἱερεὺς, ζητῶν νὰ ἰδῇ τὸν Βαύλλην.

— Τὸ ἑσπέρας νὰ ἐπιστρέψῃ, εἶπεν ὁ Βιλλαρδουΐνος· τώρα δὲν ἠμπορῶ.

Ὁ ὑπηρέτης, λαβὼν τὴν διαταγὴν ταύτην, ἐξῆλθεν· ἀλλ' ἀμέσως πάλιν ἐπέστρεψε, λέγων ὅτι ὁ ἱερεὺς ἐπιμένει.

— Πῶς! ἐπιμένει! ἀνέκραξεν ὁ Βιλλαρδουΐνος, ὅταν δὲν θέλω νὰ τὸν δεχθῶ! Πολλὴ εἶναι τῶν κυρίων τούτων ἡ ὑπερηφία! Θέλουσι νὰ κυβερνῶσιν ἐντὸς τῆς οἰκίας μου! Τοῦτο δὲν θέλω τὸ ἐπιτρέψει. Εἰπέ τῳ ὅτι δὲν τὸν δέχομαι.

— Ὁ Θεὸς διαφυλάττοι τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα! εἶπεν ὁ μοναχὸς, αἴφνης παραστὰς ἐπὶ τῆς φλιᾶς τῆς αἰθούσης, χωρὶς νὰ περιμείνῃ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ φέροντος τὴν αὐστηρὰν ἐκείνην ἀπόκρισιν.

— Δὲν ἔχω καιρόν· ὑπάγετε, πανοσιώτατε! ὑπάγετε, ἅγιε πάτερ! ἀνέκραξεν ὀργιζόμενος εἰς τὴν θέαν ταύτην ὁ τοποτηρητής!

— Ὁ Θεὸς διαφυλάττοι τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα, ἐπανέλαβεν ὁ μοναχὸς, κλίνων ἐδαφιαίως, ἀλλὰ χωρὶς νὰ κινηθῇ ἀπὸ τῆς θέσεώς του.

Ὅσοι ἐγνώριζον τὸν σιδηροῦν χαρακτῆρα τοῦ τοποτηρητοῦ, ἔτρεμον μὴ τὸν ἰδῶσι κινούμενον εἰς βιαίαν τινὰ πρᾶξιν κατὰ τοῦ ἐπιμόνου μοναχοῦ, καὶ εἶχασαν τὰ χείριστα

ὅταν εἶδαν τὸ πρόσωπόν του αἰφνιδίως ἀλλοιωθέν. Δι' ὃ καὶ μεγάλως ἐξεπλάγησαν ὅταν τὸν ἤκουσαν, πλησιάσαντα εἰς τὸν ἱερέα, νὰ τῷ εἰπῇ·

— Πανοσιώτατε, ἤλθατε εἰς στιγμὴν ἀκατάλληλον. Τὸν καιρόν μου ὀφείλω εἰς τὰς κυρίας. Ἀλλὰ ποτὲ δὲν θέλει ῥηθῇ ὅτι μ' ἐπεκαλέσθη ἡ μήτηρ Ἐκκλησία καὶ δὲν τὴν ἤκουσα. Ὅ,τι ἔχετε νὰ μ' εἰπῆτε, εἰπέτε το ταχέως. Εἰσέλθετε.

Καὶ τὸν εἰσήγαγεν εἰς τὸν κοιτῶνά του.

Οἱ πληροῦντες τὴν αἴθουσαν εἶδαν μετὰ δυσαρεσκείας τὴν ἀναβολὴν ταύτην. Ἀλλ' ἀφ' οὗ περιέμειναν ὀλίγας στιγμὰς ἐπὶ ματαίῳ ὅτι θ' ἀνοιχθῇ ἐκ νέου τὸ παραπέτασμα, αἱ συνδιαλέξεις ἤρχισαν εἰς τὰ διάφορα μέρη τῆς αἰθούσης.

Εἰς μίαν αὐτῆς γωνίαν νέος εὐειδὴς, μελανόφθαλμος, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐπὶ τοῦ μετώπου ἔκφρασιν ἔχων ἐμβριθείας πρωΐμου, ὁ υἱὸς τοῦ Βιλλαρδουίνου, Γοδοφρεῖδος, ὡς καὶ ὁ πατήρ του, καλούμενος, συνωμίλει μετὰ τοῦ σεβασμιωτάτου Βενεδίκτου, τοῦ καθολικοῦ ἀρχιερέως Ὠλένης, ἑνὸς τῶν ἓξ ἐπισκόπων, οἵτινες ἐξηρτῶντο ἀπὸ τοῦ Μητροπολίτου Πατρῶν, καὶ εἰς οὓς κατενεμήθη ἐκκλησιαστικῶς ἡ Πελοπόννησος, ὡς εἰς τοὺς δώδεκα Βαρόνους πολιτικῶς.

Ὁ ἐπίσκοπος ἦτον περίπου ὁμῆλιξ τοῦ Γοδοφρείδου, καὶ εἶχε συνανατραφῆ μετ' αὐτοῦ, εἰς ἣν περίστασιν ἴσως ὤφειλε τὴν ποιμαντικὴν ῥάβδον του. Ἐπιστρέψας δὲ τὴν προτεραίαν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου τὸν εἶχε πέμψει ὁ τοποτηρητὴς Βιλλαρδουίνος διά τινας, ὡς εἶπεν, ὑποθέσεις τῆς Ἐκκλησίας, περιέγραφεν εἰς τὸν φίλον του μετὰ θερμῶν εἰκόνων τὸ ἀπαράμιλλον αὐτῆς κάλλος, καὶ ἰδίως ἐκορυφοῦτο ὁ ἐνθουσιασμός του καὶ ἐλάμβανε χροιὰν ὀπωσοῦν βέ-

δηλον, ὅταν ἐζωγράφει τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐλῆς, τὴν λαμπρότητα τῶν ἱπποτῶν, οἵτινες τὴν ἐπλήρουν, τὸ κάλλος τῶν γυναικῶν, αἵτινες τὴν ἐκόσμουν.

— Ὦ! Σεβασμιώτατε, εἶπεν ὁ Γοδοφρεῖδος, τἆλλα καλά! Ἀλλὰ διὰ τὸ τελευταῖον τοῦτο, ἂν ἤμην ἀρχιεπίσκοπος Πατρῶν, ἤθελον, πολὺ φοβοῦμαι, σᾶς καθαιρέσει.

— Καὶ ἤθελες πράξει μεγίστην ἀχαριστίαν, Γοδοφρεῖδε φίλτατε.

— Ἀχαριστίαν; Διατί ἆρά γε;

— Διότι, ἐν ᾧ μετὰ θάμβους περιέφερον τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τοὺς ἀστέρας ἐκείνου τοῦ αὐτοκρατορικοῦ οὐρανοῦ, κατὰ νοῦν σὲ μάλιστα εἶχον.

— Ἐμέ; ὢ τῆς χριστιανικῆς σου αὐταπαρνήσεως! Ἀλλὰ πῶς τοῦτο;

— Εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ διαστέρου στερεώματος ἔλαμπε μία νέα ὡς ἥλιος, καὶ ταύτην κατὰ νοῦν προσδιώριζον διὰ σέ.

— Ὦ! μὲ ἐνύμφευες κατ' ἐρήμην, ἐν ἀπουσίᾳ καὶ ἐν ἀγνοίᾳ μου! Αὐταὶ ἦσαν αἱ ἐμβριθεῖς σου ἐργασίαι εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν;

— Διατί ὄχι; ἀπεκρίθη ὁ ἐπίσκοπος, μέρος ἀστειευόμενος, μέρος σπουδάζων. Τί ἔχεις νὰ παραπονηθῇς, ὅταν σ' εἰπῶ, ὅτι ἡ νύμφη ἣν ἐπεθύμουν νὰ σοὶ προσφέρω εἶναι τὸ ὡραιότερον πλάσμα ἀφ' ὅσας ποτὲ ἔθεσεν ὁ Θεὸς ἐπὶ γῆς, ὅπως εὐφραίνῃ τῶν ἀνθρώπων τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ οἵα οὐδεμίαν ποτὲ ἐκόσμησε αὐλὴν ἡγεμόνος!

— Σεβασμιώτατε, ὁ ἐνθουσιασμός σου, ἐκτὸς ὅτι ἀπόζει τῆς ἐσχάρας τοῦ πειρασμοῦ, σὲ παράγει καὶ εἰς ἀδικίαν πρὸς τὰς αὐλὰς τῶν ἡγεμόνων, εἶπεν ὁ Γοδοφρεῖδος. Στρέψον τοὺς ὀφθαλμούς σου ἐκεῖ, καὶ ἰδὲ τὴν νέαν ἥτις κάθηται πλη-

σίον τῆς μητρός μου. Τολμᾷς νὰ εἰπῇς ὅτι εἶναι ἡ ἐπίδοξος νύμφη σου ὡραιοτέρα αὐτῆς;

— Ὦ! τίς εἶναι ἡ νέα ἐκείνη; ἀνέκραξεν ὁ ἱερεύς, ὅστις κατὰ πρῶτον ἔστρεφε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς ὃ μέρος διεύθυνεν αὐτοὺς ὁ λόγος τοῦ Γοδοφρείδου.

— Τῷ ὄντι, καθὼς ὀφείλεις, εἶπεν οὗτος γελῶν, δὲν εἶσαι ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. Δὲν γνωρίζεις τὴν Ἄνναν, τὴν θυγατέρα τοῦ Αὐθέντου τῆς Ἑλλάδος;

— Ἄ! αὕτη εἶναι ἡ Ἄννα! εἶπεν ὁ ἐπίσκοπος στηρίζων ἐπ᾽ αὐτῆς ἐταστικώτερα βλέμματα. Καὶ ὁ νέος ἐκεῖνος, ὅστις μετά τινος οἰκειότητος ὁμιλεῖ μετ᾽ αὐτῆς, ποῖος εἶναι;

— Εἶναι ὁ ἱππότης Γωλτιέρος, ὅστις μᾶς ἦλθεν ἐξ Ἀθηνῶν. Ὑποπτεύω ὅτι τὸν ἔπεμψεν ὁ Μέγας Κὺρ, Ὄθων, νὰ ζητήσῃ τὴν Ἄνναν διὰ τὸν ἀνεψιὸν καὶ διάδοχόν του Γούην. Ὑποπτεύω ὅμως συγχρόνως ὅτι διὰ τὰ συμφέροντα τοῦ ἀνεψιοῦ του κακὴν ἔκαμε πρέσβεως ἐκλογήν.

— Ἄ! αὐτὴ εἶναι ἡ θυγάτηρ τοῦ Θεοδώρου! εἶπεν ὁ ἱερεύς. Εἰς Κωνσταντινούπολιν ἤκουσα πολλὰ περὶ τῆς ἀνδρίας τοῦ πατρὸς, καὶ ἔτι πλείονα περὶ τοῦ κάλλους τῆς θυγατρὸς, καὶ ὁμολογῶ ὅτι τὸ εὑρίσκω ἀνώτερον ἀφ᾽ ὅ,τι ἤκουσα. Καὶ οὕτως ὅμως ἐπιμένω ὑπὲρ τῆς ὑποψηφίου μου. Ἂν δὲν εἶναι ἴσως ὡραιοτέρα τῆς Ἄννης, εἶναι ὅμως εὐγενεστέρα της καὶ πλησιεστέρα εἰς τὸν θρόνον τοῦ αὐτοκράτορος.

— Ὦ! ποῖος εἶναι οὗτος ὁ φοϊνιξ, δὲν μοὶ τὸ λέγεις; ἠρώτησεν ὁ Γοδοφρεῖδος ἤδη περιεργότερος.

— Εἶναι, φίλτατε, ἡ Ἀγνὴ Κουρτεναίη.

— Τοῦ αὐτοκράτορος ἡ ἀνεψιά;

— Ναὶ, ἡ θυγάτηρ τῆς ἀδελφῆς του Ἰολάνδης.

— Δὲν μοὶ λέγεις, εἶπεν ὁ Γοδοφρεῖδος, ἐγκαταλείψας

τὸν τόνον τῆς ἀστειότητος, ὁ αὐτοκράτωρ Ἐρρῖκος τέκνα δὲν ἔχει;

— Εἶναι ἄτεκνος, ἀπεκρίθη ὁ ἐπίσκοπος, καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του ὁ θρόνος θέλει περιέλθει εἰς τὸν Πέτρον Κουρτεναῖον, τῆς Ἀγνῆς τὸν πατέρα, καὶ εἰς τὴν φρόνιμον Ἰολάνδην, ἥτις καὶ σήμερον κυβερνᾷ τὸν κυβερνῶντα τὸν θρόνον.

— Ἀλλὰ, ὅταν τόσον πλησίον ἵσταται εἰς τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀντέταξεν ὁ Γοδοφρεῖδος, πόσοι ἆρά γε μνηστῆρες δὲν πρέπει νὰ ἐπορθαλμιῶσιν εἰς αὐτήν!

— Ἐννοεῖται, ἀπήντησεν ὁ Βενέδικτος, ὅτι ἄπονον δὲν σοὶ προτείνω κατάκτησιν. Καὶ ἐστεμμέναι κεφαλαὶ ἀκόμη...

Ἀλλ' ὁ Γοδοφρεῖδος τὸν ἔλαβεν ἐκ τοῦ βραχίονος, καὶ δεικνύων αὐτῷ δι' ἄκρου τοῦ ὀρθαλμοῦ βραδέως προσερχόμενον πρὸς αὐτοὺς γέροντα, πολυτελῶς ἐνδεδυμένον, βραχύσωμον, κεκυφότα, λευκοπώγωνα, καὶ ὑπὸ προκυπτούσας ὀρῶς κλοπιμαῖα, ἀλλὰ ζωηρὰ τοξεύοντα βλέμματα,

— Πρόσεξον, τῷ εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ. Ὁ Πετραλείφας ἔχει ὀξεῖαν τὴν ἀκοὴν, καὶ ἀνάγκη δὲν εἶναι νὰ τὸν ἔχωμεν ἐκ τρίτου εἰς τοῦτο τῆς συνδιαλέξεώς μας τὸ κείμενον.

Ὁ Πετραλείφας, προσελθὼν, ἐχαιρέτισε τὸν ἐπίσκοπον, καὶ τὸν ἠρώτησεν ἂν ἀνεπαύθη ἀπὸ τῆς ἐπιπόνου ὁδοιπορίας του.

— Ὑπὸ φιλικὴν στέγην ὁ κάματος τῆς ὁδοιπορίας λησμονεῖται ταχέως, ἀπήντησεν ὁ ἀρχιερεύς.

— Οὐχὶ ὅμως καὶ αἱ ἐντυπώσεις αὐτῆς, εἶπεν ὁ Γοδοφρεῖδος. Ἡ Σεβασμιότης του εἶναι ἀνεξάντλητος εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν θαυμάτων τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐλῆς.

— Ἡ Ἐνδοξότης του ἂς εἰπῇ, ὑπέλαβεν ὁ ἐπίσκοπος, ἂν ἔχω ἄδικον, ἂν ἡ Κωνσταντινούπολις δὲν εἶναι ἡ βασι-

λις τῶν πόλεων. Οἱ Παρίσιοί μας εἶναι ἐμπρός της σωρὸς καλυβῶν, πνιγομένων εἰς τὴν ὁμίχλην καὶ εἰς τὸν βόρβορον.

— Ἐγὼ, εἶπεν ὁ Πετραλείφας, ἴσως δὲν κριθῶ ἀμερόληπτος μάρτυς. Ἀλλὰ νομίζω, ὅτι ἂν ἀπητεῖτό ποτε νὰ ἔχῃ ἡ γῆ μίαν μόνην πρωτεύουσαν, ἡ Κωνσταντινούπολις ἔπρεπε νὰ εἶναι ἡ πρωτεύουσα αὕτη.

— Πόσον ἐξάπτετε τὴν ἐπιθυμίαν μου νὰ ἰδῶ τὴν περίφημον ταύτην πόλιν, εἶπεν ὁ Γοδοφρεῖδος.

— Καὶ πρέπει νὰ τὴν ἰδῆτε, ἐκλαμπρότατε, ὑπέλαβεν ὁ ἀρχιερεύς. Εἰς τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ ἔαρος θὰ ἐπιστρέψωσιν αἱ αὐτοκρατορικαὶ τριήρεις, αἵτινες παρεχείμασαν εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ἰδοὺ ἀξιόλογος εὐκαιρία!

— Εἰς ταύτην τὴν πρότασιν δὲν θὰ μ' ἔχετε σύμμαχον, σεβασμιώτατε, εἶπεν ὁ Πετραλείφας. Ἡ Ἐκλαμπρότης του μᾶς ὑπεσχέθη νὰ μᾶς συνοδεύσῃ τὴν ἄνοιξιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Δὲν εἶναι βεβαίως ἡ Ἄρτα Κωνσταντινούπολις. Κατοικεῖται ὅμως ὑπὸ καλοῦ γείτονος, ὅστις θέλει δεχθῆ εἰς ἀνοικτὰς ἀγκάλας τὸν υἱὸν τοῦ μεγάλου Βιλλαρδουίνου.

— Ἡ ἐπιθυμία μου εἶναι μεγίστη, εἶπεν ὁ Γοδοφρεῖδος, νὰ γνωρίσω ἐκ τοῦ πλησίον καὶ νὰ προσκυνήσω τὸν δεσπότην τῆς Ἑλλάδος, οὗ ἀκούω φημιζομένην τὴν ἀνδρίαν, συγχρόνως δὲ καὶ τὴν φρόνησιν.

— Πόση εἶναι τοῦ γαμβροῦ μου ἡ προθυμία νὰ συσφίγξῃ τὰς φιλικὰς σχέσεις μετὰ τοῦ ἐνδόξου πατρός σας, τὸ βλέπετε προφανῶς, εἶπεν ὁ γέρων. Μὴ δυνηθεὶς νὰ ἔλθῃ ὁ ἴδιος, ἐπέτρεψε νὰ μὲ συνοδεύσῃ ἀντιπρόσωπος αὐτοῦ, ἡ θυγάτηρ του. Ἡ πρόθεσίς του ἦτον νὰ πέμψῃ εὐχάριστον πρέσβυν.

— Συνήθως, ἀπεκρίθη εὐγενῶς ὁ Γοδοφρεῖδος, παρὰ τὴν ὑπερτάτην ἀνδρίαν θάλλει τὸ ὑπέρτατον κάλλος.

Ἡ δὲ Ἄννα, περὶ ἧς ἐνταῦθα ἐγίνετο λόγος, ἐκάθητο εἰς τὴν ἀντιπέραν γωνίαν, πλησίον τῆς Ἰσαβέλλης, γυναικὸς τοῦ τοποτηρητοῦ, καὶ μεταξὺ τῶν ἐπισημοτέρων γυναικῶν καὶ Βαρόνων, ὑπερέχουσα ὅλων κατὰ κάλλος καὶ χάριν, καὶ ἀξία τοῦ θαυμασμοῦ καὶ τῆς θεραπείας ἥτις τῇ ἐδαψιλεύετο.

Τὸ ἔνδυμα αὐτῆς ἦν κυανοῦν, ἔχον ἀργυροῦς ἀστέρας ἐπειργασμένους· εἰς τὸν τράχηλον ἔφερε περιδέραιον ἀδαμάντινον, καὶ ἀδαμάντινον διάδημα εἰς τὴν μέλαιναν κόμην της, ἣν ἐσκίαζον πτερὰ κυανᾶ. Ἕκαστον κίνημά της ἦν ἁρμονία, ἕκαστον βλέμμα της ἦν μειδίαμα. Ἂν αἱ κλασικαὶ ἀναμνήσεις δὲν εἶχον πρὸ πολλοῦ σβεσθῆ εἰς τὴν Σπάρτην, ἡ Σπάρτη ἤθελε τὴν ἀσπασθῆ ὡς τὴν Θεὰν, ἥτις ἀνέδυ ἐκ τῶν κυμάτων τῆς ἀπέναντι νήσου Κυθήρας.

Ὀπίσω της δ' ἵστατο ὁ Γωλτιέρος, νέος ἱππότης, ξανθὸς, εὐειδὴς, χαρίεις καὶ εὔθυμος. Εἰς τὸ ὑψηλὸν δὲ καὶ περίγλυφον ἔρεισμα τῆς καθέδρας της στηριζόμενος, συνωμίλει μετὰ τῆς Ἄννης, ἥτις, ὅπως τῷ ἀποκρίνηται, ὑπέκλα ἠρέμα τὸν κύκνειον τράχηλόν της.

— Εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην τῆς γενικῆς εὐθυμίας, ἔλεγεν ὁ Γωλτιέρος, γνωρίζω τινὰ ὅστις βαθέως θέλει λυπηθῆ διότι δὲν εἶναι παρών.

— Τῷ ὄντι; εἶπεν ἡ Ἄννα.

— Ὦ! πόσην ἀδιαφορίαν ἐκφράζει τὸ τῷ ὄντι τοῦτο! Τολμῶ νὰ ἐρευνήσω διατί; ἠρώτησεν ὁ νέος ἱππότης.

— Διότι, ἀπεκρίθη ἡ Ἄννα, τὸν τινὰ τοῦτον δύνασθε νὰ τὸν γνωρίζητε, ἀλλ' ἐγὼ δὲν τὸν γνωρίζω.

— Καὶ ἂν σᾶς εἰπῶ ὅτι εἶναι ὁ Γουλιέλμος Δελαρόσης αὐτός;

— Τότε τί ἄλλο ἔχω νὰ σᾶς εἰπῶ, εἰμὴ νὰ σᾶς ἐπαναλάβω ὅτι δὲν τὸν γνωρίζω;

— Ἐννοῶ, εἶπεν ὁ Γωλτιέρος, ὅτι ἡ πρεσβεία μου διατρέχει κίνδυνον, καὶ φοβοῦμαι μὴ κακὴν ἔκαμεν ἐμοῦ ἐκλογὴν ὁ Μέγας Κὺρ, ὁ αὐθέντης μου.

— Νομίζετε; εἶπε μειδιῶσα ἡ θυγάτηρ τοῦ Θεοδώρου. Δι' ὅν τινα λόγον καὶ ἂν τὸ φρονῆτε, ἂν τύχῃ ἀνάγκη, ἠμπορῶ νὰ μαρτυρήσω ὑπὲρ ὑμῶν, ὅτι οὔτε ὁ ζῆλος σᾶς ἐπέλιπεν, οὔτε ἡ εὐγλωττία. Εἶμαι βεβαία, ἂν σᾶς ζητήσω νὰ μοὶ περιγράψητε τὸν ἐντολέα σας, θὰ μ' εἰπῆτε, ὅτι δὲν ἐσταυροφόρησε ποτὲ ἀνδρειότερός του ἱππότης, ὅτι εἰς τὸν οὐρανὸν δὲν ὑπάρχει ἄγγελος ὡραιότερός του.

— Εἰς τοιαύτας ὑπερβολὰς ὁ ζῆλός μου δὲν θὰ μὲ παραφέρῃ, εἶπεν ὁ Γωλτιέρος γελῶν. Ἐκτιμητὴς τοῦ ἀνδρικοῦ κάλλους δὲν εἶμαι, ἠξεύρω δὲ μόνον ὅτι ὁ Γουλιέλμος οὔτε χωλὸς εἶναι, οὔτε τυφλός· ὡς πρὸς τὴν ἀνδρίαν δὲ γίγαντα δὲν τὸν λέγω, οὔτε ἀνθρωποφάγον, ἀλλ' εἶναι ἱππότης, γνωρίζων τὰ χρέη του, καὶ ποτὲ μὴ πράξας χαμέρπειαν, οὔτε ἀγενῆ πρᾶξιν.

— Μεγάλας μοὶ λέγετε ἀρετάς, ἀπεκρίθη ἡ Ἄννα. Ἀλλὰ ταύτας, εἰπέτε εἰς τὸν ἐντολέα σας, ὅτι καὶ ὁ μετριώτερος ἱππότης τὰς ἔχει.

— Ὦ! βεβαίως, ἀπεκρίθη ὁ Γωλτιέρος. Ἀλλ' ὁ Γουλιέλμος εἶναι ἀνεψιὸς καὶ διάδοχος τοῦ Αὐθέντου τῶν Ἀθηνῶν· ταύτην τὴν ἀρετὴν πολλοὶ ἱππόται δὲν τὴν ἔχουσι. Καὶ νομίζω ὅτι μικρὰ δὲν εἶναι.

— Τῷ ὄντι; ἐπανέλαβεν ἡ Ἄννα μετὰ τοῦ αὐτοῦ τόνου, ὡς πρίν.

— Εὐδαίμων, εἶπεν ὁ νέος ἱππότης, εὐδαίμων ὁ Γουλιέλμος ὅτι δὲν εἶναι παρών.

— Καὶ διατί ἄρα; ἠρώτησεν ἡ νεᾶνις.

— Διότι γνωρίζω δύω ὀφθαλμούς, οἵτινες, ὅταν ἀτενί-

ζωσιν εὐμενῶς, φέρουσι τὴν ἄνοιξιν καὶ τὰ ἄνθη της, ἀνοίγουσι τὸν οὐρανὸν καὶ τὰς δόξας του· ὅταν ὅμως στρέφωνται ἀδιάφοροι, φέρουσι τοὺς παγετοὺς τοῦ χειμῶνος, φέρουσι τοῦ ᾅδου τὰ σκότη. Γνωρίζω δύω χείλη, ζωὴν δίδοντα εἰς τοὺς νεκροὺς, ὅταν μειδιῶσι, φονεύοντα δὲ τοὺς ζῶντας, ὅταν λέγωσι τὸ ἐπάρατον ἐκεῖνο τῷ ὄντι!

— Ὦ! πόσα πράγματα γνωρίζετε, εἶπεν ἡ Ἄννα, ἄγνωστα εἰς ἐμέ! Γνωρίζετε ἄραγε νὰ μ' εἰπῆτε καὶ τίς θὰ κερδήσῃ τὸ ἄθλον σήμερον;

— Ἂν ἐπρόκειτο περὶ τοῦ ἄθλου τῆς καλλονῆς, ἀπεκρίθη ὁ Γωλτιέρος, καὶ ἔμελλον ἐγὼ νὰ τὸ δώσω, δὲν ἤθελον διστάσει νὰ σᾶς τὸ εἰπῶ.

— Καλῶς, εἶπεν ἡ Ἄννα· ἀλλὰ βλέπετε, πρόκειται περὶ τοῦ ἄθλου τῆς ἀνδρίας, καὶ μέλλω νὰ τὸ δώσω ἐγώ. Τί λέγετε;

— Τὸ μόνον, ὅπερ δύναμαι νὰ εἰπῶ, χωρὶς μεγάλου προφητικοῦ προτερήματος, εἶπεν ὁ νέος ἱππότης, εἶναι ὅτι ἐπεθύμουν νὰ τὸ κερδήσω ἐγώ. Θέλετε νὰ σᾶς εἰπῶ διατί;

— Ἂς λείψῃ τὸ διατί. Εἰπέτε μοι μᾶλλον τί θὰ τὸ κάμητε, ἀφ' οὗ τὸ κερδήσητε.

— Ἐννοεῖται, εἶπεν ὁ Γωλτιέρος, ἐπίσημον ἔκφρασιν δίδων εἰς τὸ πρόσωπόν του, ὅτι ὀφείλω νὰ τὸ παραδώσω εἰς τὸν Αὐθέντην καὶ κύριόν μου, εἰς τὸν Γουλιέλμον Δελαρόσην, ὅστις μ' ἔπεμψεν.

— Ὦ! τὸν αἰώνιον αὐτὸν Γουλιέλμον! ἀνέκραξεν ἡ νεᾶνις, ὡς ἀγανακτοῦσα· προσέξατε μὴ μὲ κάμητε μέχρι τέλους νὰ τὸν μισήσω.

Κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν ὁ ἐπὶ τῶν ὅπλων κήρυξ προσεκάλεσε τοὺς ἱππότας, ὅσοι ἔμελλον ν' ἀγωνισθῶσι, ν' ἀπέλθωσιν εἰς τὸ ἱπποδρόμιον καὶ νὰ προπαρασκευασθῶσιν. Ἐν ᾧ δὲ ὁ Γωλτιέρος τὴν ἐχαιρέτα διὰ νὰ μακρυνθῇ,

— Ὅστις θέλει στέφανον, ἐξηκολούθησεν ἡ Ἄννα, τὸν κερδαίνει μόνος του, καὶ ὅστις τὸν κερδήσῃ, δὲν τὸν δίδει εἰς ἄλλον.

Καὶ τὰς λέξεις ταύτας ἐπισφραγίσασα διὰ μειδιάματος εἰς ὃ ἐπέλαμπεν ἀπερίγραπτος χάρις, ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ ἄλλο μέρος, καὶ ἀφῆκε τὸν Γωλτιέρον ν' ἀναχωρήσῃ δάκνοντα τὰ χείλη του.

Εἰς τὸ μέρος δὲ, πρὸς ὃ ἔστρεψεν ἡ Ἄννα τὴν κεφαλὴν, ἀπήντησεν ἐπ' αὐτῆς ἐστηριγμένους τοὺς δύω μεγάλους καὶ μέλανας ὀφθαλμοὺς νεανίου, ὅστις, ἄοπλος καὶ λιτὸν φέρων χιτῶνα, ἠρείδετο εἰς τοῦ παραθύρου τὴν προέχουσαν παραστάδα. Τοῦ σώματός του ἡ πλαστικὴ καλλονὴ εἶχέ τι ὑπερήφανον, ἀλλ' ἡ κεφαλή του ἔκλινε πρὸς τὴν γῆν· οἱ μέλανες βόστρυχοί του περιελάμβανον τὸ πρόσωπόν του ὠχρὸν, καὶ τὰ χείλη του διεστέλλοντο εἰς πικρίας ἔκφρασιν.

Ὁ νεανίας οὗτος ἦτον ὁ Λέων Χαμάρετος, περὶ οὗ ἠκούσαμεν διαλεγόμενον τὸν ὄχλον ἐμπρὸς τοῦ ἱπποδρομίου. Εἰς τὴν τέφραν τῆς Σπάρτης τὸν ἔσχατον σπινθῆρα τῆς ἀρχαίας ἀρετῆς ἀναζωπυρήσας ὁ Λέων, ἤλπισε ν' ἀντιστῇ εἰς τῶν Φράγκων τὸν χείμαῤῥον, καὶ τὴν πολιορκίαν αὐτῶν ἀπέκρουσε μετὰ μεγάλης ἀνδρίας ἐπὶ πέντε ἡμέρας· ἀλλ' οὐχ ἧττον ἡ Σπάρτη ἔπεσε τὴν τελευταίαν της πτῶσιν, καὶ τὸ ξίφος τοῦ Χαμαρέτου ἐθραύσθη εἰς τὴν σιδηρᾶν πανοπλίαν τῶν ἱππότων.

Ὁ Βιλλαρδουΐνος ὅμως, τὴν ἔμφρονα πολιτικὴν ἣν εἶχε παραδεχθῇ δι' ὅλας τὰς κατακτήσεις του καὶ εἰς ταύτην ἐφαρμόζων τὴν πόλιν, παρεχώρησεν εἰς τοὺς κατοίκους πολλὰ τῶν ἀστυκῶν προνομίων των, καὶ, ἀφ' ὅτου ὁ Πετραλείφας ἐπεδήμει παρ' αὐτῷ, ἐνίοτε, εἰς ἐκτάκτους δηλαδὴ περιστάσεις ὡς τὴν παροῦσαν, εἰς αὐτὸν χαριζόμενος, περιε-

λάμβανεν εἰς τὰς προσκλήσεις του καὶ τοὺς προϋχοντας τῆς πόλεως, ἐν ᾗ διέτριβε.

Μεταξὺ δὲ τῶν οὕτω προσκεκλημένων κατηριθμεῖτο ἀναγκαίως καὶ ὁ Χαμάρετος, οὐ μόνον διότι αὐτὸς ἦν εἷς τῶν ἐπισημοτέρων ἀνδρῶν τῆς Λακεδαίμονος, ἀλλὰ καὶ διότι, διατρίψας ἄλλοτε εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ δεσπότου τῆς Ἑλλάδος, ἦν ἀρχαῖος γνώριμος τοῦ Πετραλείφου, ὅστις, εἰλικρινῶς ἢ μὴ, ἐπεδείκνυε πρὸς αὐτὸν μεγάλην ὑπόληψιν καὶ συμπάθειαν.

Ὅταν λοιπὸν, στρέψασα τὴν κεφαλὴν, εἶδεν ἡ Ἄννα τὸν Χαμάρετον πλησίον τοῦ παραθύρου, ἔκλινε τὸ βλέμμα ἐμπρὸς τοῦ ἐπιμόνου καὶ μελαγχολικοῦ βλέμματός του, καὶ τὸν ἐχαιρέτισε μετά τινος ταραχῆς. Ἐκεῖνος δὲ, ἀποδίδων τὸν χαιρετισμὸν, ἐπροχώρησε πρὸς αὐτὴν ἓν βῆμα.

— Μόνον θεατὴς, Κύριε Χαμάρετε; τῷ εἶπεν ἡ κόρη, ζητοῦσα ἀδιάφορόν τινα λόγον νὰ τῷ ἀποτείνῃ.

— Καὶ τοῦτο, εἶπε πικρῶς ὁ Χαμάρετος, εἶναι τιμὴ μεγάλη εἰς δούλους. Ὅταν οἱ κύριοί μας μᾶς εἰσάγωσιν εἰς τὴν παρουσίαν των, δὲν πρέπει νὰ εἴμεθα βαθέως εὐγνώμονες;

— Ἔχετε ἄδικον λέγων ταῦτα, ἀπεκρίθη ἡ Ἄννα. Ἂν εἰσήρχεσθε εἰς τὸ στάδιον, οὐδεὶς εἶχε τὸ δικαίωμα, καὶ εἰμὶ βεβαία, οὐδεὶς τὴν θέλησιν νὰ σᾶς ἐμποδίσῃ.

— Τὸ δικαίωμα, Κυρία; εἶπεν ὁ Λέων, κινῶν τὴν κεφαλήν. Τὸ δικαίωμα εἰς τοὺς χρόνους τούτους εἶναι γεγραμμένον εἰς τὸ ἄκρον τῆς λόγχης . . . καὶ ἡ ἐδική μας λόγχη ἐθραύσθη! Θέλησις δὲ ὑπάρχει μία τοὐλάχιστον βεβαίως, ἥτις μ' ἐμποδίζει.

— Ὑπάρχει, νομίζετε; Ποία;

— Ἡ ἐδική μου. Ἀποστρέφομαι τὰ θεάματα ταῦτα.

— Κατ' ἐθνικὴν πρόληψιν, εἶπεν ἡ Ἄννα, πρόληψιν γεννήσεως καὶ ἀνατροφῆς, ἀλλὰ, ὁμολογήσατε, ὀλίγον ἰδιοτελῆ.

— Ἰδιοτελῆ! ἐπανέλαβεν ὁ Λέων μετὰ φωνῆς ἥτις ἀπεδείκνυεν ἐνδόμυχον θλῖψιν.

— Δὲν ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγῶνας τούτους, εἰς οὓς εἶναι ἀναμφισβήτητος τῶν ἱπποτῶν ἡ ὑπεροχή. Αὐτοὶ νηπιόθεν ἀνατρέφονται εἰς τὰ ὅπλα, καὶ ἀντιζήλους δὲν ἔχουσιν εἰς αὐτῶν τὴν ἄσκησιν. Οἱ συμπατριῶταί μας δὲν δύνανται νὰ μετρηθῶσι μετ' αὐτῶν. . .

— Δὲν εἶσθε φιλοπρόσωπος ὑπὲρ τῶν συμπατριωτῶν σας, εἶπεν ὁ Χαμάρετος, ἐρυθριῶν ἰσχυρῶς. Ἀλλὰ μήπως ἔχετε ἄδικον; Οἱ ἡττηθέντες ποίας ἄλλης κρίσεως εἰσὶν ἄξιοι;

— Δὲν κρίνω, καὶ πρὸ πάντων δὲν κατακρίνω τὸ ἔθνος μου. Ἂν οἱ Φράγκοι ἔχωσι κληρονόμημα τὴν ἀνδρίαν, ἔχει ἄλλας τὸ ἔθνος μας ἀρετάς. Δὲν ὁμολογεῖτε ὅμως ὅτι ἡ θέα τῆς ἀνδρίας κινεῖ τὴν καρδίαν καὶ ἐξάπτει τὴν φαντασίαν; Καὶ τί λαμπρότερον τῶν εὐγενῶν ἱπποτῶν, οἵτινες, τὸ μέτωπον ὑψηλὸν, ἄτρομοι καὶ ἄμεμπτοι, προκαλοῦσι τὴν οἰκουμένην, κηρύττουσιν ὅτι οὐδένα φοβοῦνται καὶ εἰς οὐδένα ἐνδίδουσι, καὶ ὅ,τι κηρύττουσι τὸ κυροῦσι διὰ τῆς λόγχης των; Εἰς αὐτοὺς δὲν πρέπουσι τῶν ἀνδρῶν αἱ εὐφημίαι, τῶν γυναικῶν αἱ χειροκροτήσεις; Εἰς αὐτοὺς δὲν πρέπει νὰ ἄρχωσι; . . .

— Καὶ εἰς ἡμᾶς νὰ δουλεύωμεν! ἀνέκραξεν ὁ Χαμάρετος, γινόμενος ὠχρότερος νεκροῦ. Ὦ Ἄννα! διατί δὲν ἐτάφην ὑπὸ τὰ τείχη τῆς Λακεδαίμονος!

Τὴν Ἄνναν ὅμως διέκοψεν οὐχὶ τὸ ἐπιφώνημα τοῦτο, ἀλλ' ἡ γενικὴ ἐν τῇ αἰθούσῃ κίνησις, προελθοῦσα ἐκ τοῦ

ὅτι τὸ περίχρυσον παραπέτασμα, πρὸς ὃ πολλοί, καὶ μάλιστα ὁ Πετραλείφας, ἔστρεφον συνεχῶς περίεργα ἢ ἀνυπόμονα βλέμματα, ἠγέρθη ἐκ νέου καὶ προῆλθεν ὁ τοποτηρητής, παρακολουθούμενος ὑπὸ τοῦ ἱερέως.

Ἄρτι δ' ἐξερχόμενος ὁ Βιλλαρδουίνος, ἐστράφη πρὸς τὸν ἱερέα μετὰ τόνου φωνῆς ἠρεθισμένης·

— Ὑπάγετε, τῷ εἶπε, πάτερ, πρὸς τὸν ἡγούμενόν σας. Εἰπέτε τῳ, τὰ συμφέροντα τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι εἰς χεῖρας αἱρετικῶν ἢ ἀπίστων. Θὰ συγκαλέσω σύνοδον ἐπισκόπων. Ἐκεῖνοι ἂς κρίνωσι μεταξὺ ἐμοῦ καὶ ὑμῶν. Ὑπάγετε ἐν εἰρήνῃ.

Ὁ μοναχὸς ἔκλινε μέχρις ἐδάφους, καὶ, χωρὶς νὰ τολμήσῃ νὰ εἰπῇ λέξιν, ἐξῆλθε τῆς αἰθούσης. Ὁ δὲ τοποτηρητὴς, προσελθὼν πρὸς τὸν Πετραλείφαν, ἱστάμενον εἰσέτι μεταξὺ τοῦ υἱοῦ του καὶ τοῦ ἐπισκόπου Ὠλένης,

— Αὐτοὶ, εἶπεν, οἱ μοναχοὶ θέλουσιν ἑτοίμην τὴν τράπεζαν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, καθὼς τὴν ἐλπίζουσιν εἰς τὸν μέλλοντα. Τοῖς ἔδωκα τὰ πλουσιώτερα κτήματα, καὶ ὅταν τοῖς ζητῶ ἓν δηνάριον διὰ τὴν κοινὴν ὑπεράσπισιν, στέλλουν νὰ μοὶ ἐπισείσουν τοῦ Βατικανοῦ τοὺς κεραυνοὺς καὶ νὰ μοὶ προαγγείλουν τὸ πῦρ τὸ ἐξώτατον. Ἔχω ἄδικον νὰ ζητῶ τῶν μοναστηρίων τὸν φόρον; ἠρώτησεν, ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Πετραλείφαν.

— Τῷ Καίσαρι τὰ τοῦ Καίσαρος, εἶπεν αὐτὸς, χαιρετίζων μετὰ μειδιάματος συνήθους τοῖς αὐλικοῖς.

— Θὰ συγκαλέσω ἐκκλησιαστικὴν σύνοδον, εἶπεν ὁ Βιλλαρδουίνος. Ἀλλ' αἱ κυρίαι καὶ οἱ ἱππόται ἀνυπομονοῦσιν. Ἂς ὑπάγωμεν.

Καὶ, λαβὼν τὸν Πετραλείφαν ἐκ τῆς χειρὸς, προεπορεύθη· ἠκολούθησε δὲ ὅλον τὸ πλῆθος τὸ πληροῦν τὴν αἴθουσαν.

Γ'

Ἀλλὰ, ἂν τὰ δημόσια συμφέροντα ἀπήτουν νὰ μείνῃ τὸ παραπέτασμα κλειστὸν ἐπὶ τῆς συνδιαλέξεως μεταξὺ τοῦ τοποτηρητοῦ καὶ τοῦ μοναχοῦ, δι' ἡμᾶς ὅμως οὐδὲν τοιοῦτο συμφέρον ὑπάρχει· ἐξ ἐναντίας μάλιστα ἴσως θέλει συντείνει καὶ πρὸς ἐντελεστέραν κατάληψιν τῆς διηγήσεως ἡμῶν, καὶ πρὸς ἀκριβεστέραν ἐκτίμησιν τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Βιλλαρδουίνου, ἂν, ἐν ᾧ ἐκεῖνοι προχωροῦσιν ἐν ἤχῳ σαλπίγγων πρὸς τὸ ἱπποδρόμιον, ὀπισθοδρομήσαντες ἐπὶ μίαν στιγμὴν, ἀκούσωμεν τί ἐῤῥέθη ὀπίσω τοῦ χρυσοπαρύφου ἐκείνου παραπετάσματος, πρὸς ὃ ὁ Πετραλείφας εἶχε τοξεύσει τόσα ὀξέα καὶ κλοπιμαῖα βλέμματα.

Ἅμα ὁ Βιλλαρδουίνος εἰσήγαγε τὸν ἱερέα εἰς τὸν κοιτῶνά του, καὶ τὸ παραπέτασμά του ἔπεσεν ἐπ' ἀμφοτέρων, ὁ ἱερεὺς ἡπλώθη εἰς τὸ ἀνακλιντήριον, καὶ, τείνας τὰ μέλη του, ἀνεφύσησε βαθέως.

— Οὔφ! εἶπε, τί δρόμος! Καὶ τὰ τρισευλογημένα ῥάσσα αὐτά. Θαυμάσια ἴσως διὰ τὴν ὁδὸν τοῦ Παραδείσου, διὰ τοὺς βράχους ὅμως τῆς Μεσσαρέας (ὡς ἐλέγετο τότε ἡ Ἀρκαδία) τίποτε δὲν ἀξίζουν. Ὀλίγον ἔλειψε νὰ τὰ ῥίψω εἰς τὰς τριβόλους. Προτιμῶ νὰ περιπατῶ φέρων ὁλόκληρον σιδηρᾶν πανοπλίαν.

— Ἂν ἀνέπνευσας, φίλε Ῥαιμόνδε, εἶπεν ὁ Βιλλαρδουίνος, ἐξήγησόν μοι τί σημαίνει ἡ παρουσία σου, καὶ τί ἐννοεῖ τὸ σχῆμά σου; Τί μοὶ φέρεις;

— Στοιχηματίζω ὅτι τὸ ὑποπτεύεις, ἀπεκρίθη ὁ Ῥαιμόνδος.

— Ὁ Κόμης Σαμπλίτης παραιτεῖται τῆς κυριαρχίας του ἐπὶ τῆς Πελοποννήσου ὑπὲρ ἐμοῦ.

— Εἰς τὸ πρῶτον ἐπέτυχες· εἰς τὸ δεύτερον ὄχι.

— Πῶς; πῶς; τί ἐννοεῖς;

— Ἐννοῶ ὅτι ὁ Κόμης Σαμπλίτης παραιτεῖται τῆς κυριαρχίας του ἐπὶ τῆς Πελοποννήσου, ἀλλ' ὄχι ὑπὲρ τῆς Ἐξοχότητός σου.

— Ἄ! Ὑπὲρ τίνος λοιπόν;

— Ὑπὲρ τοῦ ἀνεψιοῦ του Ῥοβέρτου τοῦ Σαμπλίτου.

— Τῷ ὄντι; Εἶσαι βέβαιος;

— Ἂν δὲν ἤμην βέβαιος, πίστευσον ὅτι δὲν θὰ ἔκαμνα τὸν κόπον νὰ ἔλθω ἀπὸ τὴν Καμπανίαν, καὶ νὰ σύρω καὶ αὐτὰς ἀκόμη τὰς ποδιάς.

— Ἰδοὺ τῶν ἡγεμόνων ἡ εὐγνωμοσύνη! ἀνέκραξεν ὁ Βιλλαρδουΐνος ὑψῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανόν. Τῷ κατέκτησα τὴν Πελοπόννησον πόλιν πρὸς πόλιν, ἐν ᾧ ἐδυνάμην νὰ τὴν κρατήσω ὡς κτῆμα τοῦ ξίφους μου, ὡς τιμὴν τοῦ αἵματός μου, ἔγινα διὰ φιλίαν καὶ ἀφοσίωσιν ἐδικός του ἄνθρωπος λίζιος, καὶ ἤδη χαρίζει εἰς ἄλλον τὰς κατακτήσεις μου, καὶ θέλει ἐμπρὸς εἰς τὸ πρῶτον παιδάριον, διότι φέρει τὸ ὄνομά του, νὰ κλίνω τὴν γηραιὰν κεφαλήν μου, ἥτις εἶχε τὸ δικαίωμα ἐμπρὸς οὐδενὸς νὰ μὴ κλίνῃ, πλὴν μόνου τοῦ Βασιλέως. Αὐτὴν λοιπὸν τὴν εἴδησιν ἦλθες νὰ μοὶ φέρῃς μετὰ τόσου κόπου;

— Αὐτὴν βεβαίως. Ἠ φρονεῖς ὅτι τὸν κόπον δὲν τὸν ἀξίζει;

— Καὶ περιμένεις τώρα τὸ ποδοκόπιον καὶ τὸ βραβεῖον τῆς ἐπιδεξιότητός σου;

— Ἂν μοὶ τὸ δώσῃς τοὐλάχιστον, εἶπεν ὁ Ῥαιμόνδος, ἠμπορεῖς νὰ ἔχῃς πεποίθησιν ὅτι δὲν σοὶ τὸ ἔκλεψα.

— Σὲ συμβουλεύω, φίλε μου, ἀπεκρίθη ὁ Βιλλαρδουίνος, νὰ περιμείνῃς τὸν ὑψηλότατον Μισσὲρ Ῥοβέρτον, τὸν Αὐθέντην τῆς Πελοποννήσου. Ἐκεῖνος νὰ σοὶ τὸ δώσῃ.

Ὁ Ῥαιμόνδος ἐκέρασεν οἶνον ἀπὸ κρυσταλλίνης φιάλης, στιλβούσης ἐπὶ τῆς τραπέζης, καὶ, πίνων αὐτὸν βραδέως,

— Εἰς τὴν ὑγείαν λοιπὸν, εἶπε, τῆς Ὑψηλότητός του. Ὡς ἔλεγες, ἐξοχώτατε, ἰδοὺ τῶν ἡγεμόνων ἡ εὐγνωμοσύνη! Διατρέχω μετὰ ταχύτητος πτηνοῦ τῆς ὑφηλίου τὸ ἥμισυ, γίνομαι ναύτης πρὸς χάριν σου, γίνομαι, ὁ Θεὸς νὰ μοὶ τὸ συγχωρήσῃ, ὑπηρέτης τῆς Ἐκκλησίας, κινδυνεύω ὑπὸ τὰ ῥάσσα ταῦτα νὰ μεταβληθῶ εἰς βρύσιν, ὡς ὁ βράχος τοῦ Μωϋσέως, καὶ ἀντὶ νὰ θαυμάσῃς τὴν ἐπιδεξιότητά μου, ἐξοχώτατε, μὲ γλευάζεις!

— Τὴν ἐπιδεξιότητά σου, φίλτατε Ῥαιμόνδε, καὶ μετὰ τῆς ἀρίστης θελήσεως μοὶ εἶναι δύσκολον νὰ θαυμάσω.

— Διατί τόσον δύσκολον;

— Διότι, ἀγαπητὲ, ὅταν ἀνεχώρησεν ὁ κόμης Σαμπλίτης ἐκ τῆς Πελοποννήσου, τὸν συνώδευσας ὄχι διὰ νὰ ἔλθῃς νὰ μοὶ ἀναγγείλῃς τὸν διορισμὸν τοῦ διαδόχου μου, ἀλλὰ διὰ νὰ τὸν προλάβῃς.

— Ὁ Κόμης Σαμπλίτης, ὅταν ἀνεχώρησεν ἐξοχώτατε, σοὶ ὑπεσχέθη, ἢ ὄχι, ὅτι ἂν μετὰ ἓν ἔτος καὶ μίαν ἡμέραν δὲν ἐπιστρέψῃ ὁ ἴδιος καὶ δὲν πέμψῃ κανένα διάδοχόν του, θὰ μείνῃ εἰς τὴν Ἐξοχότητά σου ἡ Αὐθεντεία τῆς Πελοποννήσου; Τὸ ἐνθυμεῖσαι;

— Μάλιστα, εἶπε μετά τινος ἀνυπομονησίας ὁ Βιλλαρδουίνος· ἐνθυμοῦμαι δὲ προσέτι ὅτι ἀπῆλθες μετ' αὐτοῦ ἵνα κατορθώσῃς οὔτε νὰ ἐπιστρέψῃ ὁ ἴδιος, οὔτε νὰ πέμψῃ κανένα διάδοχόν του. Μήπως ὀρθῶς δὲν ἀπομνημονεύω;

— Ὀρθότατα. Καὶ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Σαμπλίτου τὴν ἐνθυμεῖσαι;

— Πιθανὸν, εἶπε μειδιῶν ὁ τοποτηρητής. Ἦτον, νομίζω, ἡ δωδεκάτη Μαρτίου.

— Καὶ σήμερον ἔχομεν;

— Τριάκοντα Σεπτεμβρίου. Τί πρὸς τοῦτο;

— Τριάκοντα, μάλιστα. Καὶ νομίζει ἡ Ἐξοχότης σου τόσον ἀνούσιον τὸ πλακούντιον τῆς Πελοποννήσου, ὥστε πρὸ ἑπτὰ μηνῶν νὰ κρυόνῃ ἐγκαταλελειμμένον καὶ νὰ μὴν εὑρίσκηταί τις νὰ τὸ καταπίῃ; Χωρὶς τῆς παραγνωριζομένης αὐτῆς ἐπιδεξιότητός μου, πρὸ πολλοῦ ἡ Πελοπόννησος θὰ εἶχε προσκυνήσει τὸν νέον Αὐθέντην της.

— Τόσον ἀνυπόμονος ἦτον ὁ Σαμπλίτης! ἀνεφώνησεν ὁ Βιλλαρδουΐνος. Ἐφοβεῖτο μὴ βάλω εἰς τὸν κόλπον μου τὸν Μωρέαν;

— Μόλις εἴχομεν φθάσει εἰς Καμπανίαν, ἤρχισε διηγούμενος ὁ Ῥαιμόνδος ἀφ' οὗ ἐρρόφησε καὶ δεύτερον ποτήριον τοῦ ξανθοῦ Καμπανίτου, καὶ συμπτώματά τινα ἤρχισαν νὰ μὲ ἀνησυχῶσι. Τοῦ ἀνεψιοῦ αἱ ὑπερβολικαὶ περιποιήσεις πρὸς τὸν θεῖόν του, τοῦ θείου ἡ ὑπερβολικὴ ἀγάπη πρὸς τὸν ἀνεψιὸν, μοὶ ἐράνησαν προοίμια ὕποπτα. Ὅταν δ' ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἤκουσα τὸν Σαμπλίτην ἐρωτῶντα τὸν Ῥοβέρτον ἂν ἐδοκίμασέ ποτε χλωρὰ σῦκα, ἔκρινα τὸν κίνδυνον ἐγγὺς, καὶ κατέπεισα τὸν Κόμητα ὅτι, πρὶν ἐνεργήσῃ πρᾶξιν κυριαρχίας, χρέος εἶχε, καὶ πρέπον ἦτον, νὰ μεταβῇ εἰς Παρισίους, εἰς προσκύνησιν τοῦ Βασιλέως καὶ λιζίου Αὐθέντου του.

Δύω μῆνες εἶχον παρέλθει ἀπὸ τῆς δωδεκάτης Μαρτίου. Ἄλλον ἕνα ἐδαπάνησεν εἰς προπαρασκευὰς ἡ κενοδοξία τοῦ Κόμητος, ἣν ἐξεμετάλλευον.

Ὁ Ῥοβέρτος ἤθελε νὰ συνοδεύσῃ τὸν θεῖόν του· ἀλλὰ, πλήρης ἐνθουσιασμοῦ διὰ τοῦ νέου τὴν ἱκανότητα, ἔπεισα ἐγὼ τὸν Κόμητα νὰ τὸν ἀφήσῃ προσωρινὸν τοποτηρητήν του εἰς Καμπανίαν.

Ἐν Παρισίοις τὸ ἔργον μου ἐχώρει ἀφ' ἑαυτοῦ· εἶχον συμμάχους τῆς αὐλῆς τὰ θέλγητρα καὶ τοῦ Κόμητος τὴν ματαιοφροσύνην, καὶ αἱ ἡμέραι παρήρχοντο ὡς ὑπόπτεροι.

Μίαν ἡμέραν τὸν εἶδα χασμώμενον. Ὀλέθριον σύμπτωμα! Ὁ Κόμης ἐβαρύνετο. Ἐδύνατο ἴσως νὰ ἐνθυμηθῇ τὰς ὑποθέσεις, καὶ μεταξὺ ἄλλων τόσῳ φυσικώτερον τὴν τῆς Πελοποννήσου, καθ' ὅσον αἱ γλυκεῖαι ἐπιστολαὶ τοῦ ἀνεψιοῦ ἦσαν καθημεριναί. Ἐχρειάζετο δραστήριον ἀντιφάρμακον.

Εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Βασιλέως Φιλίππου Αὐγούστου ἔλαμπον δύω ὀφθαλμοὶ γλαυκοί, ὡς ὁ οὐρανὸς τῆς Πελοποννήσου. Εἰς αὐτοὺς ἐνεπιστεύθην τὴν θεραπείαν τοῦ Κόμητος καὶ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἀποστολῆς μου· καὶ οὗτοι ἀντήμειψαν λαμπρῶς τὴν προσδοκίαν μου. Ὁ Κόμης ἔπαυσε νὰ χασμᾶται, καὶ ἐγὼ νὰ φοβῶμαι.

— Ἄ! ἕως ἐδῶ σ' ἀναγνωρίζω. Λοιπὸν ἔπειτα!

— Ἔπειτα, ἐν ᾧ ἐνόμιζον ὅτι τὸ πλοῖον εὐθυδρομεῖ, αἴφνης τὸ βλέπω μίαν ἡμέραν εἰς τὴν πλευράν! Τί τρέχει; ἐρωτῶ· πόθεν πνέει ὁ ἄνεμος; ποῦ κρύπτεται ἡ ὕφαλος;

Κατ' ἀρχὰς οὐδὲν ἐφαίνετο ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας· ἀλλὰ μέχρι τέλους τὴν ἀνακαλύπτω εἰς τὰ βάθη τῶν αὐλικῶν ἀντιθαλάμων, ὑπὸ τὸ σχῆμα ξένου Γραικοῦ ἐξ Ἄρτης, ὡς ἔμαθον, καλουμένου Ἰωάννου Νόννου.

Τινὲς τὸν ἔλεγον ἁπλοῦν περιηγητήν. Ἄλλοι ὑπώπτευον μὴ εἶναι μυστικός τις ἀπεσταλμένος τοῦ δεσπότου τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸν Βασιλέα τῆς Γαλλίας. Ἐν γένει ὅμως ἦτον ἀρανὴς καὶ ὀλίγον γνωστός· ἀλλὰ τόσον παραδοξό-

τερον μοὶ ἐφάνη ὅτι ὁ Κόμης εἶχεν ὑπὲρ τὸ δέον συνεχεῖς μετ' αὐτοῦ ὁμιλίας, καὶ ἐπρόσεξα. Προσέξας δὲ, ἀνεκάλυψα ὅτι ἐκεῖ ὁ σκορπίος ἐκάθευδεν.

— Ἐκεῖ; καὶ τί σχέσιν . . . .

— Ἴσως ἡ ὑμετέρα Ἐξοχότης δύναται περὶ τούτου νὰ μὲ φωτίσῃ.

— Πῶς ἐγώ;

— Δὲν διατρίβει ἐδὼ ὁ Πετραλείφας, ὁ πενθερὸς τοῦ δεσπότου τῆς Ἑλλάδος;

— Ναὶ, πρὸ ἑνὸς μηνός. Τί ἐξάγεις ἐκ τούτου;

— Ἴσως ὅτι ἡ ἐπίσκεψίς του δὲν εἶναι ξένη πρὸς τὴν ἀποστολὴν τοῦ Νόννου καὶ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Κόμητος τῆς Καμπανίας.

— Νὰ μ' ἀφαιρέσῃ τὴν Αὐθεντείαν τοῦ Μωρέως; Νομίζω ὅτι ἀπατᾶσαι.

— Πῶς; Εἶναι λοιπὸν γνωστὸν εἰς τὴν Ἐξοχότητά σου διατί ἦλθεν ὁ Πετραλείφας εἰς τὴν Πελοπόννησον;

— Κατ' ἐκεῖνον, ἦλθε νὰ ἐπισκεφθῇ τὰ κτήματά του, ἀπεκρίθη ὁ Βιλλαρδουίνος· κατ' ἐμὲ, ἦλθε νὰ πραγματευθῇ συζυγίαν τῆς ἐγγόνου του, ἥτις τὸν συνοδεύει, μετὰ τοῦ υἱοῦ μου Γοδοφρείδου. Βλέπεις ὅτι τῷ συμφέρει νὰ μὲ στηρίζῃ, ὄχι νὰ μὲ πολεμήσῃ.

— Ἐζήτησε λοιπὸν τὸν Γοδοφρεῖδον διὰ τὴν ἔγγονόν του; ἠρώτησε σκεπτικῶς ὁ Ῥαιμόνδος.

— Ῥητῶς ὄχι, ἀπεκρίθη ὁ Βιλλαρδουίνος· ἀλλ' οἱ τρόποι του εἰσὶ διαφανεῖς ἐκ προθέσεως.

— Ἄ! Τότε ὅλα μοὶ ἐξηγοῦνται, ἀνέκραξεν ὁ Ῥαιμόνδος.

— Τί σ' ἐξηγεῖται λοιπόν;

— Ὅτι ὁ Πετραλείφας εἶναι ἡ δολιωτέρα ἀλώπηξ ἀφ' ὅσας ἔθρεψέ ποτε ἡ αὐλὴ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

— Τοῦτο δὲν εἶναι ἀνακάλυψις νέα, εἶπε μειδιῶν ὁ τοποτηρητής. Ἀλλὰ πόθεν τὸ συμπεραίνεις;

— Ὁ δεσπότης τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶναι, φαίνεται, ἄνθρωπος ν' ἁλιεύῃ εἰς θολὰ ὕδατα. Ὅταν ῥίπτῃ τὴν ὁρμιάν του, θέλει νὰ ἠξεύρῃ τί ἰχθὺν θ' ἀνασύρῃ· διὰ τοῦτο, πρὶν κηρυχθῇ, ἔπεμψε τὸν πενθερόν του νὰ βολιδοσκοπήσῃ ἐντέχνως.

— Τόση περίσκεψις, εἶπεν ὁ Βιλλαρδουΐνος, δὲν τῷ ἐχρειάζετο. Ἡ συγγενικὴ σχέσις μετ' ἐμοῦ ὠφελεῖ μεγάλως τὰ συμφέροντα τοῦ Θεοδώρου. Οἱ δύω Αὐθένται εἰσὶν ἰσόσταθμοι ἑνὸς αὐτοκράτορος.

— Ἀναμφιβόλως, ἀπεκρίθη ὁ Ῥαιμόνδος· ἀλλ' εἷς τῶν δύω δὲν εἶναι Αὐθέντης ἀκόμη. Διὰ τοῦτο, ἐν ᾧ ἔπεμπεν ἐδῶ τὸν πενθερόν του νὰ προκαταλάβῃ τὴν θέσιν, διὰ τὴν περίπτωσιν καθ' ἣν ἡ Ἐξοχότης σου ἤθελες ἐπικυρωθῇ Αὐθέντης, ἔπεμψε τὸν Νόννον πρὸς τὸν Σαμπλίτην, νὰ πληροφορηθῇ ἂν θὰ ἐπικυρωθῇς.

— Τὸ πιστεύω, εἶπεν ὁ Βιλλαρδουΐνος· εἶναι ὁ χαρακτὴρ τοῦ ἀνθρώπου. Πρὶν πατήσῃ, δοκιμάζει τὸ ἔδαφος ἀκροποδητί.

— Ὁ Νόννος λοιπὸν ἤρχισε νὰ ἐξιχνιάζῃ, νὰ ἐρευνᾷ, νὰ ἐρωτᾷ, νὰ πολυπραγμονῇ, ὥστε, ὅ,τι μάλιστα ἤθελον ν' ἀποφύγω, ἀνεπόλησε τὴν Πελοπόννησον εἰς τὸν Κόμητα. Ἀλλ' ὁ Νόννος αὐτὸς δὲν εἶναι ἀδέξιος ἄνθρωπος, καὶ ταχέως ἠσθάνθη τὸν ἄνεμον πνέοντα πρὸς τὸν Ῥοβέρτον· καὶ ἀμέσως ἔκρινεν, ὅτι εὐκολώτερον καὶ ἀσφαλέστερον εἶναι νὰ στρέψῃ κατὰ τὸν ἄνεμον τὰ ἱστία, παρὰ νὰ παλαίσῃ πρὸς αὐτόν.

Ἔκτοτε ἐνόησα ὅτι ἐνικήθημεν· καὶ ἐπροσπάθησα μὲν ἀκόμη νὰ κερδήσω καιρόν, ἀλλ' εἶδα ὅτι διὰ τούτου μόνον

ὕποπτος ἐγινόμην· Ἔστρεψα λοιπὸν καὶ ἐγὼ τὸ φύλλον, καὶ ἤρχισα νὰ εἶμαι θερμὸς ὑπὲρ τοῦ Ῥοβέρτου.

Ἅμα ἰδὼν τὸ πρᾶγμα ἀναπόφευκτον, ἔγραψα πρὸς αὐτὸν καὶ τῷ ἀνήγγειλα τὰς προσπαθείας καὶ τὰς ἐλπίδας μου, καὶ μετά τινας ἡμέρας ὑπέγραψα ὡς μάρτυς τὸ δίπλωμά του ὡς Αὐθέντου τοῦ Μωρέως.

— Ὑπέγραψας!

— Καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ τὸ δίπλωμά του ἀνέλαβον νὰ φέρω ὁ ἴδιος πρὸς αὐτὸν, εἰς Σαμπλίτην τῆς Βουργωνίας, ὅπου κατοικεῖ. Καὶ τῷ ἔφερα προσέτι καὶ τὰς ἰδιαιτέρας ἐπιστολὰς καὶ ὁδηγίας τοῦ θείου του.

— Ὅπου τῷ ἀναγγέλλει βεβαίως τὴν πρὸς ἐμὲ ὑπόσχεσίν του.

— Ὦ! αὐτὴν, ὄχι! τὴν ἐλησμόνησα! διότι ἐγὼ ἔγραψα τὰς ἐπιστολάς.

— Καὶ τί τὸ ὄφελος; ὑπέλαβεν ὁ Βιλλαρδουΐνος. Μὴ δὲν τὴν ἔμαθεν ἔπειτα ὁ Ῥοβέρτος παρὰ τοῦ θείου του, ἢ καὶ παρὰ τοῦ Νόννου;

— Παρὰ τοῦ θείου του ὄχι, διότι ὁ Σαμπλίτης ἀνεχώρησεν εἰς Ἰταλίαν, καθ' ἣν ἡμέραν ἐγὼ ἀνεχώρουν εἰς Βουργωνίαν. Καὶ παρὰ τοῦ Νόννου δὲ ὄχι, διότι ὁ Νόννος δὲν τὴν ἤξευρε, καὶ, διὰ νὰ μὴ γεμίσῃ τὴν κεφαλήν του διὰ περιττῶν γνώσεων, τῷ ἐπρότεινα νὰ μὲ συνοδεύσῃ πλησίον τοῦ Ῥοβέρτου, ὅπερ ἤθελε πράξει καὶ ἂν δὲν τὸ ἐπρότεινον.

— Ὁ Ῥοβέρτος πρέπει νὰ σ' ἦτον εὐγνωμονέστατος!

— Πῶς ὄχι; Κατέστην ὁ πρῶτος μυστικοσύμβουλός του· καὶ ἀπόδειξις, ὅτι δύω δὲν παρῆλθον ἡμέραι, καὶ μοὶ ἐνεπιστεύθη τὴν πρότασιν ἥτις τῷ ἔγινεν ὑπὸ τοῦ Νόννου ἐν ὀνόματι τοῦ Αὐθέντου τῆς Ἑλλάδος. Ἠξεύρεις ποίαν;

— Νὰ νυμφευθῇ ἴσως ὁ Ῥοβέρτος τοῦ Αὐθέντου τὴν θυγατέρα;

— Νὰ νυμφευθῇ ὁ Ῥοβέρτος τοῦ Αὐθέντου τὴν θυγατέρα.

— Καὶ ὁ Ῥοβέρτος;

— Ἐδέχθη.

— Ἐδέχθη, λέγεις;

— Ἐννοεῖται ὅτι ἐδέχθη, ἀλλ' ἐπὶ συμφωνίᾳ νὰ τῷ ἀρέσῃ ἡ νύμφη.

— Ὦ! ἂν μόνον τοῦτο ἐλλείπῃ, εἶπεν ὁ Βιλλαρδουΐνος, τὸ ἐγγυῶμαι εἰς αὐτόν.

— Ἂν εἶναι τόσον βέβαιον ὅτι θὰ τῷ ἀρέσῃ, ὑπέλαβεν ὁ Ῥαιμόνδος, τόσῳ τὸ χειρότερον δι' αὐτόν.

— Διατί;

— Διότι ἡ θυγάτηρ τοῦ Αὐθέντου τῆς Βλαχίας πρέπει νὰ γίνῃ σύζυγος τοῦ Γοδοφρεΐδου.

— Ἄ! φίλε Ῥαιμόνδε, εἶπεν ὁ Βιλλαρδουΐνος μετ' ἀφελοῦς μειδιάματος, ἡμεῖς θὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν Καμπανίαν μας νὰ καλλιεργῶμεν τὰ λάχανα τοῦ πατρικοῦ κήπου μας! Τίς θὰ θελήσῃ νὰ ἑνωθῇ μεθ' ἡμῶν;

— Θαυμάσια! Τότε θὰ σοὶ ζητήσω, ἐξοχώτατε, νὰ μὲ δεχθῇς κηπουρόν σου! Ἀλλά, ἂν κατά τινα περίστασιν ἤθελες μείνει Αὐθέντης τοῦ Μωρέως . . .

— Τότε... ὡς τότε..., εἶπεν ὁ Βιλλαρδουΐνος. Ἡ Ἄννα τότε θὰ εἶν' ἐπιθυμητὴ νύμφη διὰ τὸν Γοδοφρεΐδον, ἂν ἄλλα τινὰ σχέδια . . . Ἀλλὰ τί νὰ ματαιολογῶμεν; Μέχρι τῆς δωδεκάτης Μαρτίου ἔχομεν, νομίζω, ἀκόμη πέντε μῆνας καὶ δωδώδεκα ἡμέρας, δηλαδὴ πεντάκις τὸν καιρὸν νὰ ἔλθῃ ὁ Ῥοβέρτος καὶ νὰ λάβῃ τὴν κληρονομίαν του.

— Αἴ! πέντε μῆνες, εἶπεν ὁ Ῥαιμόνδος, δὲν εἶναι τέλος

πάντων πέντε αἰῶνες! Θὰ ἰδῶμεν. Ἐν τούτοις, ἐξοχώτατε, σοὶ ἀφίνω ὑγείαν.

— Πῶς! Ἀναχωρεῖς; ποῦ ὑπάγεις;

— Πῶς, ποῦ ὑπάγω; Ὅπου τὰ χρέη μὲ καλοῦσιν. Εἰς τὸν Αὐθέντην τοῦ Μωρέως. Πρέπει νὰ τὸν συνοδεύσω, ὅταν θὰ ἔλθῃ νὰ λάβῃ τὴν κληρονομίαν του.

— Κατευόδιον, φίλτατε. Τοὐλάχιστον θὰ μὲ εἰδοποιήσῃς ἐν καιρῷ, ὥστε νὰ ἑτοιμασθῶ νὰ τὸν δεχθῶ κατ' ἀξίαν;

— Χωρὶς ἀμφιβολίας. Ἀλλὰ . . . νὰ μὴ λησμονήσω τὸ σπουδαιότερον. Πρέπει νὰ μοὶ μετρήσῃς ὀκτὼ χιλιάδας χρυσᾶ ὑπέρπυρα.

— Πρέπει, φρονεῖς; Διατί τοῦτο;

— Δι' ἔξοδα τῆς ὁδοιπορίας τῆς Αὐτοῦ Ὑψηλότητος τοῦ Αὐθέντου.

— Ὦ! τῷ ὄντι! ἐν τῇ ὑψηλῇ σου φρονήσει ἔκρινας ὅτι πρέπει ἐγὼ νὰ προμηθεύσω τὰ ἔξοδα τῆς ὁδοιπορίας του;

— Καὶ οὕτω θὰ κρίνῃ καὶ ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης, ἂν ἀκούσῃ τὸ τέλος τῆς ἱστορίας μου.

Ἀφ' ὅτου ὁ Ῥοβέρτος μ' ἔλαβε σύμβουλόν του, ἡ πρώτη μου συμβουλὴ ἦτον ὅτι πρέπει νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν ἐπικράτειάν του ὄχι ὡς μαθητὴς δεδιωγμένος, ἀλλὰ μετὰ πομπῆς καὶ δόξης. Ἡ πρότασις ἐνεκρίθη μετ' ἐνθουσιασμοῦ, ἀλλ' ἡ ἐκτέλεσις ἀπήτει χρήματα.

Μετὰ τοῦ συνήθους μου ζήλου, παρὰ νὰ τὰ εὕρῃ ἄλλος, ἐπρότεινα ν' ἀπέλθω ἐγὼ εἰς Παρισίους καὶ νὰ τὰ προμηθεύσω. Ἀλλ' ἦτον ἀνάγκη νὰ μάθῃ καὶ ἡ Ἐξοχότης σου τὰ διατρέχοντα, καὶ νὰ τὰ μάθῃ ταχέως καὶ ἀσφαλῶς. Τίνα νὰ πέμψω δὲν εἶχον, οὔτε εἰς κανένα ἔχω ἐμπιστοσύνην ὅσην εἰς ἐμὲ τὸν ἴδιον. Διὰ τοῦτο ἀνεχώρησα ἀπὸ τῆς

Βουργωνίας διὰ Παρισίους, καὶ ἔφθασα κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν Λακεδαίμονα.

— Πῶς! ἔπραξας τοῦτο! Ἀλλὰ οἱ Παρίσιοι δὲν ἀπέχουσιν ἀπὸ τῆς Σαμπλίτης ὅσον ἀπέχει ἡ Λακεδαίμων! εἶπε μετ' ἐκστάσεως ὁ Βιλλαρδουίνος.

— Βεβαίως ὄχι, ἀπήντησε γελῶν ὁ Ῥαιμόνδος. Δεκαπέντε ὅμως ἢ εἴκοσιν ἡμέραι, μικρολογία! Ἔπειτα εἰς Παρισίους πόσος καιρὸς μ' ἐχρειάζετο ὡς νὰ εὕρω τοὺς τοκιστὰς, ὡς νὰ πραγματευθῶ δάνειον, ὡς νὰ δώσω ἀσφαλείας, ὡς νὰ ἐξαργυρώσω! Ἔπειτα πρόσθες τὸ ἐπάρατον κλίμα καὶ τὰς ἀσθενείας του! .... Ἐν ᾧ ἐδὼ σήμερον τὸ πρωῒ ἔφθασα καὶ τὸ ἑσπέρας ἀναχωρῶ, διότι ἡ Ἐξοχότης σου ἀμέσως θὰ μοὶ μετρήσῃ τὰς ὀκτὼ χιλιάδας ὑπέρπυρα.

— Νομίζεις;

— Δὲν ἀμφιβάλλω. Ἂν ἐπιστρέψω τὰς χεῖρας κενὰς, πίπτω ὑπ' ὀργὴν, καὶ ὁ Νόννος γίνεται πρωτοσύμβουλος του Ῥοβέρτου, καὶ πετακτὸν σοὶ τὸν φέρει.

— Θέλεις ν' ἀναχωρήσῃς ἀπόψε;

— Ὁ ὁδηγός μου μὲ περιμένει.

— Ὁ ὁδηγός σου;

— Μάλιστα. Ὁ Κύριος Ἰωάννης ὁ Νόννος.

— Τί λέγεις, φίλτατε Ῥαιμόνδε; ἀνέκραξεν ὁ Βιλλαρδουίνος. Ὁ Νόννος οὗτος εἶν' ἐδώ;

— Τὴν ἰδίαν ἡμέραν, καθ' ἣν ὁ Ῥοβέρτος συγκατετέθη εἰς τοῦ Νόννου τὴν πρότασιν, εἶδα τοῦτον ἑτοιμαζόμενον δι' ὁδοιπορίαν, καὶ ἀνεκάλυψα ὅτι ἀπήρχετο ὅπως εἰδοποιήσῃ τὸν Πετραλείφαν. Τότε πρῶτον μοὶ ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα τῆς ὁδοιπορίας εἰς Παρισίους. Ἀνεχώρησα λοιπὸν μόνος, καὶ εἰς Μασσαλίαν ἔφθασα ὀλίγας ὥρας πρὸ τοῦ ἀπεσταλμένου τοῦ Αὐθέντου τῆς Ἑλλάδος. Ἅμα ἔμαθα τί πλοῖον ἐναύ-

λωσεν, ἐμισθώθην εἰς αὐτὸ ὡς ναύτης ἁπλοῦς. Ὁ αὐτὸς οὔριος ἄνεμος μᾶς ἔφερεν ἀμφοτέρους μετ' ἀνελπίστου ταχύτητος εἰς τὸν λιμένα τοῦ Ποντικοῦ.[1] Ἐκεῖ εἶδα αἰφνιδίαν μεταμόρφωσιν εἰς τὸν κύριον Νόννον.

Μίαν ὥραν ἀφ' οὗ ἐρρίψαμεν τὴν ἄγκυραν, ἐξῆλθε τοῦ θαλάμου του ὑπὸ σχῆμα ὀρεινοῦ ποιμένος, ἵνα μὴ εἰπῶ ὀρεινῆς ἄρκτου. Τὰ καλὰ παραδείγματα δὲν πρέπει νὰ περιφρονῶνται. Μετὰ ἡμίσειαν ὥραν εἶχον λάβει καὶ ἐγὼ, ὡς μὲ βλέπεις, τὸ ἀγγελικὸν σχῆμα. Ὁ Νόννος ἐκίνησε, καὶ ἀπὸ τῶν πρώτων διαβημάτων του ἐνόησα ὅτι διευθύνεται πρὸς τὴν Λακεδαίμονα. Ἀφανῶς τὸν παρηκολούθησα ὡς σκιά του, καὶ σήμερον τὸν προέλαβον κατὰ μίαν ἢ δύω ὥρας. Ἠξεύρω δὲ ὅτι θὰ μείνῃ μίαν ἡμέραν μόνον, καὶ τὸ ἑσπέρας πάλιν ἀναχωρεῖ. Ἂν θέλω νὰ ἐπιστρέψω ἀναύλως, δὲν πρέπει νὰ χρονοτριβῶ.

Ὁ Βιλλαρδουΐνος ἐπορεύθη πρὸς τὸ γραφεῖόν του, καὶ λαβὼν ὀκτὼ βαλάντια χρυσοῦ, τὰ ἔδωκεν εἰς τὸν Ῥοβέρτον.

— Ἐννοεῖται ὅμως, εἶπεν, ὅτι τὰ δίδω δάνειον. Δὲν εἶμαι τοσοῦτον πλούσιος, ὥστε τοιοῦτον νὰ προσφέρω δῶρον εἰς τὸν Αὐθέντην.

— Ὦ! δάνειον χωρὶς ἄλλο, ἀπήντησεν ὁ Ῥοβέρτος. Θὰ σοὶ φέρωσιν, ἂν θέλῃς, εἴκοσι τοῖς ἑκατὸν τόκον.

— Ἄπαγε! ἀνέκραξεν ὁ Βιλλαρδουΐνος. Ἰουδαῖον μ' ἐνόμισας! Τὸν νόμιμον τόκον, ἀγαπητέ! Δὲν πρέπει νὰ προκαβροχθίσωμεν τοῦ Αὐθέντου τὰ εἰσοδήματα.

— Τὸν νόμιμον τόκον! Εὐτυχία εἰς ἐμέ! εἶπεν ὁ Ῥαιμόνδος, κτυπῶν τὰς χεῖράς του. Ἔχω βέβαιον τώρα τὸ δίπλωμα Πρωτοβεστιαρίου τῆς Πελοποννήσου παρὰ τοῦ Ῥοβέρτου.

[1]) Λιμὴν Ποντικοῦ, παρὰ τὸ Κατάκωλον.

— Ὕπαγε λοιπὸν νὰ τὸ λάβῃς, εἶπεν ὁ τοποτηρητής. Ἀλλὰ δὲν ἔχεις καὶ σὺ ἀνάγκην ἐφοδίων διὰ τὴν ὁδοιπορίαν σου;

— Παντάπασιν! Αὐτὰ τὰ πληρώνει ὁ Νόννος· ἔχε ὑγείαν, ἐξοχώτατε· καὶ καλὴν ἐντάμωσιν.... μετὰ πέντε μῆνας.

Καὶ ἐγερθεὶς ὁ Ῥαιμόνδος, συνέστειλεν εὐσχημόνως τὸ ῥάσσον του, κατεβίβασε τὴν καλύπτραν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς του, καὶ ἐξῆλθε μετὰ τοῦ τοποτηρητοῦ, κλίνων, ἀφ' οὗ ἠνεῴχθη τὸ παραπέτασμα, βαθέως εἰς προσκύνησιν αὐτοῦ.

Δ'

Ἡ συνοδία λοιπὸν τοῦ τοποτηρητοῦ προῤχώρει πρὸς τὸ ἱπποδρόμιον. Τὸ πλῆθος, ὅπου διήρχετο, ἵστατο περικεχηνὸς, ἢ ἠνοίγετο ἀλαλάζον· οἱ καθυστεροῦντες ὥρμων πρὸς τὸν τόπον τῆς συνελεύσεως, καὶ πολὺς ἦν ὁ θόρυβος καὶ αἱ ζητωκραυγαί. Εἷς πρὸ πάντων ἐντὸς τοῦ ὄχλου ἐφαίνετο ἐκβακχευθεὶς ὑπὸ τῆς λαμπρότητος τοῦ θεάματος. Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν ἡ συνοδία διήρχετο ἐμπρός του, ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὅστις ἦτον ὁ γνωστὸς ἡμῖν Βλαχοποιμὴν, ἔκραξεν ὡς διαῤῥηγνύμενος·

— Ζήτω ὁ ἐξοχώτατος Βαύλλης τῆς Πελοποννήσου! Ζήτω ὁ ἐνδοξότατος ἄρχων Πετραλείφας!

Καὶ ἐχειρονόμει ὡς φρενητιῶν. Ἀλλὰ στρέφων τὸν βραχίονά του, ὡς ἂν ἤθελε νὰ τῷ δώσῃ κεντρόφυγα δύναμιν, ἐκτύπησε διὰ τοῦ δερματίνου πίλου ὃν ἐκράτει τὸν ἵππον τοῦ Πετραλείφου εἰς τὴν κεφαλὴν, καὶ ὁ ἵππος τρομάξας ἀνωρθώθη, καὶ παρ' ὀλίγον νὰ κρημνίσῃ τὸν ἀναβάτην.

— Ὢ τὸν ἀνόητον! εἶπεν ὁ γέρων, κρατηθεὶς διὰ τῶν δύω χειρῶν του εἰς τὸ σάγμα.

Ἀλλ' ὁ ποιμὴν ἐρρίφθη ἐν τῷ ἅμα εἰς τὸν χαλινὸν, τὸν ἥρπασε διὰ στιβαρᾶς χειρὸς, καὶ κρατήσας τὸν ἵππον,

— Συγγνώμην, ἐνδοξότατε! συγγνώμην! ἔκραξε. Δὲν ἤθελον! Κατὰ λάθος συνέβη. Εἶμαι δυστυχὴς καὶ ἀγροῖκος Βλάχος! Συγγνώμην, ἐνδοξότατε!

— Διώξατε τὸν αὐθάδη τοῦτον, διέταξεν ὁ Βιλλαρδουΐνος· καὶ οἱ ἱππόται προσῆλθον νὰ ὑπακούσωσιν.

Ὁ Βλάχος ὅμως ἔλαβε τὴν χεῖρα τοῦ Πετραλείφου, καὶ ἐξηκολούθησε μετὰ μεγάλων φωνῶν, καὶ ἐν μέσῳ τοῦ γέλωτος ἢ τῶν ψιθυρισμῶν τοῦ ὄχλου, ζητῶν συγγνώμην. Αἴφνης δ' ὁ Πετραλείφας ᾐσθάνθη τὴν ἀφὴν μικροῦ διπτύχου ἐντὸς τῆς παλάμης του, καὶ στηρίξας τὸ ὀξὺ βλέμμα του ἐπὶ τοῦ ποιμένος,

— Εἶναι, εἶπε πρὸς τὸν Βιλλαρδουΐνον, ξένος ἐκ τῶν μερῶν μας. Αὐτοὶ οἱ Βλάχοι εἶναι ἀγροῖκοι. Συγχωρήσατέ τον πρὸς χάριν μου. Ἔσφαλεν ἐξ ὑπερβολῆς ζήλου. Ἐπιτρέπετε νὰ τὸν εἰσάξω εἰς τὸ ἱπποδρόμιον;

— Ὅπως ὁρίζετε, εἶπεν ὁ τοποτηρητής.

Ὅταν δὲ δὲν παρετηρεῖτο, ἔρριψε μακρὸν καὶ ἐταστικὸν βλέμμα ἐπὶ τοῦ ποιμένος, καὶ μετὰ ταῦτα ἀπέστρεψε τὴν κεφαλὴν μειδιῶν.

Οὕτω λοιπὸν ὁ ποιμὴν προσετέθη εἰς τὴν συνοδίαν πρὸς μέγαν φθόνον τῶν ἐγχωρίων, οἵτινες, πρὸ μιᾶς στιγμῆς μετ' αὐτοῦ συνομιλοῦντες, δὲν προέβλεπον ὅτι διὰ τῆς τοιαύτης ἀπροσδοκήτου προστασίας ἤθελε προηγηθῇ ὁ ξένος αὐτῶν. Ἀλλ' αὐτὸς, ὀλίγον φροντίζων περὶ τῶν βροχηδὸν κατ' αὐτοῦ τοξευομένων εἰρωνικῶν ἐπιθέτων, εἰσῆλθε κατόπιν τοῦ Πετραλείφου εἰς τὸ ἀμφιθέατρον.

Τὸ ἐμβαδὸν τοῦ μεγίστου τούτου οἰκοδομήματος ἐκόσμουν ἁλουργίδες καὶ ποικίλα καταπετάσματα, πρὸ πάντων δὲ ὁ πολύχρους καὶ ζωηρὸς ὅμιλος, ὁ κατέχων ὅλα τῶν θεατῶν τὰ ἐδώλια. Ἓν δὲ θεωρεῖον, κατὰ τὸ μέσον τοῦ ἱπποδρομίου εἰς θέσιν ὑψηλὴν ᾠκοδομημένον, καὶ ὅλον ἀποστίλβον χρυσοῦ, ἦτον μόνον κενόν, καὶ τοῦτο ἐπλήρωσε μετ' οὐ πολὺ ἡ λαμπρὰ τοῦ τοποτηρητοῦ συνοδία.

Ἀμέσως δὲ μετὰ ταῦτα ἠνεῴχθη τοῦ σταδίου ἡ πύλη, καὶ εἰς τὰ δύω μὲν πέρατα παρετάχθησαν οἱ μ α ρ ε σ σ ά λ ο ι ἢ σταδιάρχαι, οἱ ἐπιτετραμμένοι τὴν ἐπιτήρησιν τῆς εὐταξίας τῶν γυμνασμάτων, εἰς δὲ τὸ μέσον προσελθόντες ἔφιπποι οἱ ὁπλοκήρυκες, ἀνέγνωσαν τὸν κανονισμὸν τῆς ἱππομαχίας, καὶ ἀφ' οὗ ἐπεκαλέσθησαν τῶν θεατῶν τὰ φιλοδωρήματα, καὶ ηὐχήθησαν «Ἔρωτα εἰς τὰς κυρίας, δόξαν εἰς τοὺς ἀνδρείους», ἀνήγγειλαν ἐν ἤχῳ σαλπίγγων τὴν ἔναρξιν τοῦ ἀγῶνος.

Τότε εἷς μετὰ τὸν ἄλλον εἰσῆλθον οἱ ἐπισημότεροι τῶν Βαρόνων, ὅσοι εἶχον κατανεμηθῆ τὸ ῥάκος τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας εἰς Πελοπόννησον, προπορευομένου τοῦ υἱοῦ τοῦ Βιλλαρδουΐνου. Ἡ πανοπλία αὐτοῦ ἔστιλβε κατάχρυσος ὡς τὸν ἥλιον, ὑπὸ χιτῶνα πορφυροῦν χρυσοπάρυφον, οὗ ὅμοιος πέπλος κατήρχετο μέχρι τῶν ποδῶν τοῦ ἵππου του. Τὴν δὲ περικεφαλαίαν του, ἧς τὸ προσωπεῖον ἦτον ἠνεῳγμένον, ἐσκίαζε λόφος πτερῶν πορφυρῶν, καὶ ἐπὶ τοῦ προμετωπιδίου παρίστατο λόγχη, ἧς ἡ αἰχμὴ ἤγγιζε τὰ νέφη. Ὑπ' αὐτὴν δ' ἦσαν γεγραμμένοι οἱ στίχοι :

Δὲν τρομάζω οὐδ' ἂν τρύξῃ
τ' οὐρανοῦ ἡ κοίλη κόγχη
Εἶν' ὀρθὴ νὰ τὴν στηρίξῃ
ἡ ἀδάμαστός μου λόγχη.

Περιελθὼν δ' ὑπερηφάνως ὁ λαμπρὸς ἱππότης τὸ ἱπποδρόμιον, προσῆλθεν εἰς τὸ θεωρεῖον τοῦ τοποτηρητοῦ, καὶ ταπεινώσας τὴν λόγχην του, ἐχαιρέτισε μετ' ἀξιοπρεποῦς εὐγενείας τὰς κυρίας καὶ τὸν πατέρα του, καὶ μετὰ ταῦτα κατέλαβε τὴν πρώτην τῶν θέσεων, αἵτινες ἦσαν προσδιωρισμέναι διὰ τοὺς ἀγωνιστάς.

Παραιτούμεθα νὰ περιγράψωμεν τὰς λαμπρὰς πανοπλίας καὶ τὰ ποικίλα ἐμβλήματα ὅλων τῶν ἱπποτῶν ὅσοι εἰσῆλθον μετὰ τὸν Γοδοφρεῖδον. Εἰς τὴν πρόοδον τῆς διηγήσεως ἡμῶν ἡ ὀχληρὰ περιγραφὴ ὀλίγον συμβάλλεται, καὶ ἱστορικῶς ἐπίσης δὲν ἐνδιαφέρει πολὺ τὴν Ἑλλάδα. Διότι ἦρξαν μὲν ἐπ' αὐτῆς οἱ ἱππόται, καὶ τὴν ἐταπείνωσαν ὑπὸ τὴν σπάθην αὐτῶν, ἀλλ' ἦλθον καὶ ἀπῆλθον χωρὶς ν' ἀφήσωσιν ἴχνη τῆς παρόδου αὐτῶν, καὶ τὸ ὄνομα καὶ ἡ μνήμη των ἀπώλετο μετὰ κρότου· ἢ ὁσάκις ὁ ὁδοιπόρος εἰς ἀποκρήμνους ἄκρας ὀρέων ἀνακαλύπτει τὰ φρούρια αὐτῶν ὡς φωλεὰς ἀετῶν, ἢ μεταξὺ θάμνων ἁπαντᾷ ἐπὶ λίθου γεγλυμμένα τὰ βαρονικὰ οἰκόσημα αὐτῶν, στρέφεται ἀπ' αὐτῶν μετ' ἀδιαφορίας, σπεύδων πρὸς τὰ κυκλώπεια τείχη τῶν ἐνδόξων αἰώνων, καὶ πρὸς τ' ἀμίμητα προϊόντα ἀθανάτων γλυφίδων.

Δὲν δυνάμεθα ὅμως νὰ μὴ ἀναφέρωμεν τὴν στολὴν ἑνὸς τῶν ἱπποµάχων, Γωλτιέρου τοῦ ἀπεσταλμένου τοῦ Αὐθέντου τῶν Ἀθηνῶν, ὅστις καὶ τελευταῖος πάντων εἰσῆλθεν.

Ἂν εἰς τὴν ἐμφάνισιν ὅλων τῶν ἄλλων διηγείρετο ψιθυρισμὸς εὐφημίας μεταξὺ τοῦ πλήθους τῶν θεατῶν, ἡ τοῦ χαρίεντος ὅμως τούτου ἱππότου ἀπέσπασε κραυγὰς γενικοῦ ἐνθουσιασμοῦ. Διότι πάντες ἀνεγνώρισαν τὰ χρώματα τῆς Ἄννης εἰς τὸν χιτῶνα τὸν καλύπτοντα τὴν πανοπλίαν του, ἥτις ἦτον ἐξ ἀργύρου καθαροῦ, καὶ ἔλαμπεν ὑπὲρ τὴν

χιόνα. Ἦτο δὲ ὁ χιτὼν οὗτος κυανοῦς, ἔχων ἀργυροῦς ἀστέρας ἐπειργασμένους, ὡς κυανοῦς ἦν καὶ ὁ θύσσανος τῶν πτερῶν τῆς περικεφαλαίας του, ἐφ' ἧς ἔστιλβεν εἷς μόνος ἀστὴρ ἀδαμάντινος, ἔχων πέριξ τὴν ἐπιγραφήν·

Εἷς, λαμπρότερος χιλίων
καὶ ἀστέρων καὶ ἡλίων.

Διέφευγον δὲ τὴν χαλκῆν αὐτῶν φυλακὴν ἄφθονοι χρυσοῖ βόστρυχοι, κυματοῦντες ἐπὶ τῶν ὤμων του. Ὅταν δ' ὁ κομψὸς ἱππότης, διακαλπάσας τὸ ἱπποδρόμιον εὐπρεπῶς, ἦλθεν ἐμπρὸς τοῦ θεωρείου τοῦ τοποτηρητοῦ, καὶ ἐβίασε τὸν γοργούμενον ἵππον του νὰ κάμψῃ τὰ ἐμπρόσθια γόνατά του, ἔκλινε δὲ καὶ αὐτὸς εἰς χαιρετισμὸν χαριέστατον, ὃν ἀντήμειψε τῆς ὡραίας Ἄννης ἀντιχαιρετισμὸς καὶ ἐρύθημα, αὐτόματοι χειροκροτήσεις ἠκούσθησαν ἐκ διαφόρων τοῦ θεάτρου μερῶν.

Οἱ ἱππόται λοιπὸν παρετάχθησαν εἰς τὰς δύω πλευρὰς τοῦ σταδίου, ἀφίνοντες μεταξύ των ὅλον αὐτοῦ τὸ πλάτος. Ἅμα δ' ἔλαβον τὰς οἰκείας θέσεις, ἡ σάλπιγξ ἐσήμανε τὸ ἐμβατήριον.

Δὲν προτιθέμεθα εἰς τὴν ἐπίτομον ταύτην εἰκόνα νὰ περιγράψωμεν τὸν ἱππικὸν ἀγῶνα καθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς περιπετείας, οὐδὲ τὴν ἐπιδεξιότητα καὶ τὴν ἀνδρίαν τῶν ἱπποτῶν, οὐδὲ τῶν κινήσεων τὴν χάριν καὶ τὴν ταχύτητα, οὐδὲ τὴν ζωηρότητα τῶν συγκρούσεων, ἥτις συνεκίνει καὶ διήγειρε τοὺς θεατὰς εἰς μέγαν βαθμόν.

Πρῶτος ὁ υἱὸς τοῦ Βιλλαρδουίνου, ἔμπειρος ὡς οὐδεὶς ἄλλος εἰς τὴν τέχνην τῶν ὅπλων, ἐμονομάχησε κατὰ τριῶν ἀντιπάλων ἀλληλοδιαδόχως, τοῦ Γωλτιέρου Ῥονσέρου,[1]

[1]) Γωλτιέρος Ῥονσέρος, Gautier de Ronchère. (Livr. de la conq. p. 50).

Βαρόνου τῆς Ἀκόβης[1] εἰς Μεσσαρέαν, τοῦ Γουλιέλμου Ἀλαμάνου, Βαρόνου Πατρῶν, καὶ τοῦ Γούη Νεβελέτου, ὅστις ᾠκοδόμησε τὸ φρούριον Γερακίου[2] εἰς Τσακωνίαν, καὶ τὸν μὲν ἀφώπλισε, τοῦ δὲ ἔθραυσε δύω λόγχας, καὶ τὸν τρίτον ἀπέσεισεν ἀπὸ τοῦ ἵππου.

Ἀλλ' ἠναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ ὁ ἴδιος ἐνώπιον τοῦ ὁρμητικοῦ καὶ φιλοπολέμου Οὔγωνος τοῦ Βριέρου, ὅστις, τοὺς κρημνοὺς τῶν Ἀροανίων εἰς μερίδα λαχὼν, ἔστησε τὸ φρούριον τῆς Καρυταίνης εἰς τὸ στόμιον τῶν φαράγγων τῆς Σκόρτας (ὡς παραφθείροντες ἔλεγον τότε τὴν Γόρτυνα), εἰς πύλην αὐτῶν ὀχυρὰν καὶ εἰς προπύργιον τῆς τραχείας του βαρονίας.

Οὗτος μετὰ τὸν Γοδοφρεῖδον ἐνίκησεν ἀλληλοδιαδόχως καὶ Οὔγωνα τὸν Δελίλλον, Βαρόνον τῆς Βοστίτζης, καὶ τὸν νέον Βαρόνον Λούκαν, κρατοῦντα ἐν Λακωνίᾳ, καὶ τὰ Γριζενὰ[3] ἔχοντα ἕδραν τῆς ἐξουσίας του.

Ὁ τέταρτος ὅμως ἀνταγωνιστής του, Ῥαοὺλ ὁ Τουρναῖος, ὅστις ἦρχεν ἐπὶ τῆς πόλεως καὶ τῆς καταῤῥύτου πεδιάδος τῶν Καλαβρύτων, ὑπερίσχυσε τῆς ἀνδρίας του, διὰ τῆς πείρας καὶ τῆς ἀσφαλείας τοῦ βλέμματός του.

Ἀλλὰ μόλις ἐκηρύχθη ἡ νίκη ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ προέβη

[1]) Ἄκοβα, παρὰ τοῖς Γάλλοις ἐν τῷ Μεσαιῶνι Mate-Gripbon (οἷον Ἑλληνοδάμας) καλουμένη, ἔκειτο ἐν Ἀρκαδίᾳ, ἐπὶ τοῦ ὄρους Κωφοξυλιᾶ, παρὰ τὸν ποταμὸν Ξερίλλον, ἐν τῇ χώρᾳ τῆς ἀρχαίας Θεισόας, καὶ οὐ μακρὰν τῶν ἐρειπίων τῆς Τευθίδος. Μεσσαρέα ἐλέγετο τότε ἡ Ἀρκαδία, δι' ὃν λόγον ὁ Παυσανίας (Η', 1) τὴν ὀνομάζει Μεσόγαιων.

[2]) Γεράκι, εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Εὐρώτου, παρὰ ταῖς ἀρχαίαις Γερόνθραις.

[3]) Γριζενὰ, ἐν Λακωνίᾳ (Buch. Chron. ed. 1831, p. 18), ἢ ἴσως ἐν Μεσσηνίᾳ, κατὰ τὸ Στενυκλάριον πεδίον. (Ἰδ. Χρον. στ. 387).

μετὰ τύφου προκλητικῶς ὁ διηνεκής του ἀντίπαλος Ῥοβέρτος ὁ Τρέμουλας, Βαρόνος τῆς Χαλανδρίτζας,[1] ὅστις, γείτων κακὸς καὶ φιλερις, ἔπηξεν αὐθαδῶς τῆς Τρεμούλης[2] τὴν ὑψηλὴν σκοπιὰν ἐπ' αὐτὰς σχεδὸν τὰς πύλας τῶν Καλαβρύτων. Ἀλλὰ τὴν ὀργὴν καὶ αὐτοῦ ἐταπείνωσεν ἡ ἀθορύβητος τέχνη τοῦ Καλαβρυτινοῦ, πρὸς μεγάλην εὐχαρίστησιν τῶν θεωμένων, ὅσοι ἐγνώριζον τοῦ μὲν τὴν ἀγέρωχον καὶ πλεονεκτικὴν φύσιν, τοῦ δὲ τὸν πρᾶον καὶ δίκαιον χαρακτῆρα.

Διεδέχθη δὲ τὸν Τρέμουλαν Ἰωάννης ὁ Νεῦλλῆς, ὁ κατέχων τῆς Μάνης τὰ πετρώδη στενά, καὶ ἐκ τοῦ ὁρμητηρίου τῆς Πασσάβας[3] πολεμῶν καὶ συνέχων τοὺς Σλάβους. Ἀλλ' οὗτος, ἀφ' οὗ προέβη τρία βήματα, βλέπων τὸν ἀντίπαλόν του ἀσθμαίνοντα ἔτι ἐκ τῆς διπλῆς δυσκόλου του νίκης, χωρὶς, ὡς εἶχε δικαίωμα, νὰ θελήσῃ νὰ ὠφεληθῇ ἀπὸ τῆς περιστάσεως ταύτης, κατεβίβασεν εὐγενῶς τὴν λόγχην του, καὶ περιέμενεν ἕως οὗ ὁ Ῥαοὺλ συνέλθῃ.

Ἐκ τῆς μικρᾶς δὲ ταύτης ὠφεληθεὶς διακοπῆς καὶ ὁ

[1]) Χαλανδρίτζα, τρία καὶ ἥμισυ περίπου μίλια δυτικῶς τῶν Καλαβρύτων, περὶ τὴν θέσιν τῶν ἀρχαίων πόλεων Φαρῶν καὶ Τριταίας.

[2]) Τρέμουλα, μικρὸν φρούριον ἐφ' ὑψηλῆς κορυφῆς, ἔξω τῶν Καλαβρύτων. Ἡ ταυτωνυμία φαίνεται ἀπόδειξις ὅτι ᾠκοδομήθη ὑπὸ τοῦ Βαρόνου τῆς Χαλανδρίτζας.

[3]) Πάσσαβα, τῆς Μάνης τὸ νοτιανατολικὸν, ἀπὸ τῶν κορυφῶν τοῦ Ταϋγέτου μέχρι Ταινάρου. Τῆς ὁμωνύμου πόλεως τὰ ἐρείπια κεῖνται παρὰ τὸν κόλπον τοῦ Γυθείου, ὅπου σχεδὸν ἡ ἀρχαία Λάς. Τῆς Πασσάβης ὁ ἀρχηγὸς εἶχε τίτλον Μαρεσσάλου. Τὸ δὲ βόρειον τῆς Μάνης κατεῖχετο τότε ὑπὸ Σλάβων. Οἱ κατὰ τὴν ἱππομαχίαν ἀπαριθμούμενοι εἰσὶν ὅλοι οἱ μεγάλοι Βαρόνοι εἰς οὓς κατένειμε τὴν Πελοπόννησον ὁ Βιλλαρδουΐνος, ὧν ἔτι Βαϋλλῆς, καθ' ἣν τῷ κατέλιπεν ἐντολὴν Γουλιέλμος ὁ Σαμπλίτης, ὅταν ἀνεχώρησεν ἐν ἔτει 1209. Ἐλλείπει δὲ μόνος ὁ ἄλλως ἐν τῷ διηγήματι γνωστὸς Βαρόνος τοῦ Βελιγοστίου.

Πετραλείφας ὅπως τείνῃ ὀλίγον τὰ γεγηρακότα του μέλη, ἠγέρθη, καὶ ἐξῆλθε τοῦ θεωρείου τοῦ τοποτηρητοῦ, ὅστις, παρακολουθῶν αὐτὸν δι' ἄκρου τοῦ ὀφθαλμοῦ, εἶδεν ὅτι κατόπιν του ἐξῆλθεν ἡσύχως καὶ ὁ Βλαχοποιμήν.

Ὁ ἤδη ἐξησθενημένος βραχίων τοῦ Ῥαοὺλ ἐνέδωκε ταχέως εἰς τὴν ἀκμῆτα ῥώμην τοῦ Βαρόνου τῆς Μάνης, τραχεῖαν ὡς τοὺς βράχους ἐφ' ὧν ἐγυμνάζετο. Κατ' αὐτοῦ τέλος προὐχώρησεν ὁ ἔσχατος τεταγμένος ἱππότης, ὁ Γωλτιέρος. Ἂν δὲ πᾶσα ἡ προσοχὴ καὶ πάντα τὰ βλέμματα δὲν ἦσαν ἐστραμμένα πρὸς τὴν πάλην ἐκείνην, καθ' ἣν ὁ ῥωμαλεώτερος τῶν ἱπποτῶν ἀντετάττετο πρὸς τὸν χαριέστατον, ἦτον εὔκολον νὰ παρατηρηθῇ ὅτι αἰφνιδία ὠχρότης ἐπεχύθη εἰς τῆς Ἄννης τὸ πρόσωπον.

Ἡ μάχη ἔμεινε πολλὴν ὥραν ἰσόῤῥοπος, διότι ὁ Γωλτιέρος ἔδειξεν ὅτι εἶχε τῆς χάριτος ἀνωτέραν ἀκόμη τὴν ἐπιδεξιότητα. Τέλος δ' ὥρμησαν ἀμφότεροι οἱ ἀντίπαλοι κατ' ἀλλήλων, τὰ κατάφρακτα στήθη τῶν ἵππων των συγκρουσθέντα ἐβρόντησαν, ἐν ᾧ δ' ἐκάμφθησαν οἱ ὀπίσθιοι πόδες αὐτῶν, ὁ Βαρόνος τῆς Μάνης ἔκλινε βιαίως ἐμπρὸς, ὅπως καταφέρῃ κατὰ τοῦ Γωλτιέρου πληγὴν, ἥτις ἔμελλε νὰ περατώσῃ τὴν πάλην· ἀλλ' αὐτὸς διὰ ταχείας στροφῆς τοῦ σώματος ὡς ἔγχελυς τὸν διέφυγε, καὶ παρεκκλίνοντα ἤδη τῆς καθέτου, ἤρκεσε νὰ τὸν ἐγγίσῃ πλαγίως διὰ τῆς λόγχης του, ὅπως τὸν κρημνίσῃ τῶν ἀναβολέων του. Μέγας τότε ἀλαλαγμὸς καὶ βροχὴ χειροκροτήσεων ἠγέρθη μεταξὺ τῶν θεατῶν, ἡ δὲ Ἄννα, αἰσθανομένη πυριφλέκτους τὰς παρειάς της, ἔλαβε διὰ τρεμούσης χειρὸς τὸν στέφανον, ὅστις συνέκειτο ἐξ ἀργυρῶν ἀστέρων, καὶ τὸν ἔτεινε πρὸς τὸν νικητήν. Αὐτὸς δὲ, διὰ τῆς χειρὸς εὐχαριστῶν τὸν ἐπευφημοῦντα λαὸν, ἐπροχώρησεν ὅπως λάβῃ τὸ γλυκὺ

ἄθλον, γλυκύ, διότι ὑπὸ γλυκείας χειρὸς τῷ ἐδίδετο.

Ἀλλ' εἰς τὴν στιγμὴν ταύτην νέα σάλπιγξ ἠκούσθη, καὶ ὅλοι, στρέψαντες ἐκπεπληγμένα βλέμματα πρὸς τὴν εἴσοδον, εἶδον εἰσορμῶντα ἱππότην, ὅστις εἶχε κεκλεισμένον τοῦ κράνους τὸ προσωπεῖον, μέλανα ἵππον, καταμέλαιναν τὴν ἐνδυμασίαν, καὶ οὐδὲν ἔφερεν οὐδ' ἔμβλημα οὐδὲ κόσμημα.

Σκιὰ τοῦ μεγαλειτέρου τῶν συγχρόνων μυθιστοριογράφων, θέλεις ἄρα ἐξεγερθῇ ἐνώπιον τοῦ μέλανός μου Ἱππότου, καὶ μοὶ τὸν ἀμφισβητήσει ὡς δάνειον ἐκ τοῦ ἀνεξαντλήτου θησαυροῦ τῶν λαμπρῶν ἐφευρέσεών σου; Καὶ πρέπει ν' ἀποσιωπήσω ἓν τῶν πρωτίστων συμβάντων τοῦ ἀξιομνημονεύτου ἐκείνου ἀθλητικοῦ ἀγῶνος μόνον ἵνα μὴ συναντηθῶ μετὰ σοῦ; Οὐχί. Βιαζόμενος νὰ βαδίσω ἐπὶ τὰ ἴχνη σου, πῶς καλλίτερον δύναμαι νὰ εἰπῶ ἢ ὡς εἶπας σύ; Ὁ φόβος μὴ ἐλεγχθῶ σὸς μιμητὴς δὲν θέλει μ' ἀναχαιτίσει· ἐξ ἐναντίας θέλω σεμνύνεσθαι προσδεθεὶς εἰς τὸ ἅρμα τῆς σῆς μεγαλοφυΐας, οὐδὲ θέλω ἐγκαταλείψει τὸν μέλανά μου Ἱππότην διότι ἀναπολεῖ ἓν τῶν ὡραιοτέρων πλασμάτων τῆς φαντασίας σου.

Εἰς τὴν ἀγρίαν ἐμφάνισιν τοῦ νέου τούτου ἀθλητοῦ ψιθυρισμὸς ὡς ὁ τοῦ φρίσσοντος δάσους ὑπὸ πτέρυγα καταιγίδος ἠγέρθη ἐξ ὅλου τοῦ πλήθους, καὶ ὁ Γωλτιέρος, στραφεὶς πρὸς τὸν ἱππότην, περιέμεινεν ἐπὶ μίαν στιγμήν. Ἀλλὰ βλέπων αὐτὸν ὅτι ἔμενεν ἀκίνητος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σταδίου, ἐπλησίασε, καὶ

— Οἱ ἱπποτικοὶ νόμοι, εἶπεν, ἀναγκάζουσι τὸν ἱππότην ὅστις εἰσέρχεται εἰς τὸ στάδιον νὰ ὑψώσῃ τὸ προσωπεῖόν του, ἢ νὰ φέρῃ ἔμβλημα ἀποδεικνύον ὅτι εὐγενὴς πρὸς εὐγενεῖς παρατάττεται. Ἀλλ' ἐγὼ νόμον ἔχω, ὅταν μοὶ προσφέρηται μάχη, νὰ μὴ τὴν ἀρνῶμαι ποτέ. Ἂν ἔταξας ν' ἀγωνισθῇς ἄ-

γνωστος, σέβομαι, ἱππότα, τὴν εὐχήν σου, καὶ εἰμὶ ἕτοιμος!

Καὶ τὴν λόγχην προτείνας, ἐκινήθη κατ' αὐτοῦ.

Ἡ συνάντησις τῶν δύω ἀντιπάλων ἐκίνησε διαφόρως τῶν θεατῶν τὰ αἰσθήματα. Ποτὲ ὁ Γωλτιέρος δὲν ἀνέπτυξε περισσοτέραν χάριν εἰς τὰς κινήσεις, περισσοτέραν εὐκαμψίαν εἰς τὰς στροφάς· ἐφαίνετο ὡς ἂν ἔντεχνον ἐλατήριον περιέφερε τὸν ἵππον του καὶ αὐτὸν εἰς τὰς σοφὰς ἐκείνας καμπάς, καὶ τὴν λόγχην ἔστρεφεν εἰς τὰς χεῖράς του ὡς ῥαβδίον εὐλύγιστον, ὥστε πᾶν κίνημα καὶ αὐτοῦ καὶ τοῦ ὅπλου του ἐπέσυρε τῶν εἰδημόνων τὸν θαυμασμόν.

Ὁ μέλας δ' ἱππότης, ἐξ ἐναντίας, ἐκ τῶν πρώτων βημάτων του ἐδείχθη τοσοῦτον ἀμαθὴς καὶ ἄπειρος τῶν εὐγενῶν ἀγώνων, ὥστε ἐκίνησε πολλῶν τὸν γέλωτα καὶ ἄλλων τὴν ἀγανάκτησιν, ὅτι τοιοῦτος ἐτόλμησε πρὸς τοιοῦτον ν' ἀντιταχθῇ.

Ἀλλ' ἂν ἔλειπεν ἀπὸ τοῦ μυστηριώδους τούτου ἀγωνιστοῦ ἡ ἐκ συνθήκης κομψότης καὶ ἐμπειρία, μετ' οὐ πολὺ ἐφάνη ὅτι ἀνεπλήρου αὐτὴν διὰ σιδηρᾶς μυώνων δυνάμεως καὶ δι' ὑπερτάτης ἀνδρίας. Ἀντὶ ν' ἀντικρούσῃ τὰς ἐπιδεξίους προσβολὰς τοῦ Γωλτιέρου δι' εὐστόχου ἀμύνης, ἐῤῥίπτετο ὡς μαινόμενος κατὰ τοῦ ἀντιπάλου του, ἀψηφῶν τὰς πληγὰς ἃς τῷ κατέφερεν ἐκεῖνος μετὰ παραδόξου ταχύτητος, καὶ ἠγωνίζετο νὰ παλαίσῃ μετ' αὐτοῦ στῆθος πρὸς στῆθος, συνειδὼς ὅτι τῆς ἀνδρίας ἐδύνατο ἴσως νὰ ἐλπίσῃ, τῆς τέχνης ὅμως βεβαίως ὄχι τὸ ἄθλον. Ἀλλ' ὅπου καὶ ἂν ἐστρέφετο ἀπήντα τὴν αἰχμὴν τοῦ Γωλτιέρου, ὅστις μυρίους περιέγραφε περὶ αὐτὸν μαγικοὺς κύκλους, ἤρχετο καὶ ἀπήρχετο, προσέβαλλε συγχρόνως ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων, καὶ ἀκατανοήτως ἐπολλαπλασιάζετο.

Τότε ὡς λέων, ὅστις, ὅταν αἰσθάνηται ὅτι πρὸς ἰσχυρό-

τερον μάχεται, ρίπτεται λυσσωδῶς νὰ εὕρῃ τὸν ὀλεθρον μᾶλλον παρὰ τὴν αἰσχύνην τῆς ἥττης, οὕτω καὶ ὁ μέλας ἱππότης ὠπισθοδρόμησε δύω βήματα, καὶ μετὰ ταῦτα ὥρμησεν ὡς παράφορος ἐπ' αὐτὴν τοῦ ἀνταγωνιστοῦ του τὴν λόγχην, ἥτις μετὰ φοβεροῦ πατάγου ὡς κάλαμος συνετρίβη ἐπὶ τοῦ στήθους του, καὶ τινάσσων μακρὰν τὴν ἰδίαν λόγχην, ἐρρίφθη κατὰ τοῦ ἱππότου σῶμα πρὸς σῶμα, τὸν συνέλαβεν εἰς τοὺς σιδηροῦς του βραχίονας, τὸν ἀνήρπασεν ἐκ τοῦ ἐφιππίου, καὶ τὸν ἐσφενδόνισεν εἰς τοῦ σταδίου τὴν ἄμμον, ὅπου ὁ Γωλτιέρος ἔμεινεν ἀναίσθητος κ' ἐστερημένος πνοῆς.

Τούτου δὲ γενομένου οἱ θεαταὶ ἀνεβόησαν δυσμενῶς, ὑπὲρ πάσας δ' ἠκούσθη μία κραυγὴ, προερχομένη ἀπὸ τοῦ θεωρείου τοῦ τοποτηρητοῦ, καὶ ἡ Ἄννα ἔπεσε λειποθυμήσασα εἰς τὰς χεῖρας Ἰσαβέλλης, τῆς γυναικὸς τοῦ Βιλλαρδουίνου, ὁ δ' ἀργυροῦς στέφανος, ὃν ἐκράτει ἕτοιμον, ὅπως τὸν προσφέρῃ εἰς τὸν νικητὴν, διαφυγὼν τὴν νεκρωθεῖσάν της χεῖρα, ἐκυλίσθη ἐπὶ τῆς ἄμμου.

Συγχρόνως δ' ὁ μέλας ἱππότης, στραφεὶς πρὸς τὸ θεωρεῖον, ἐφάνη ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἀτενίζων αὐτὸ, ἀλλ' ἀντὶ, ὡς εἶχε δικαίωμα, νὰ λάβῃ ἀπὸ τῆς γῆς τοῦ θριάμβου του τὸ βραβεῖον, ἔστρεψε τοὺς χαλινοὺς, καὶ ἐξώρμησε τοῦ σταδίου χωρὶς οὐδεὶς νὰ ἠξεύρῃ πόθεν ἦλθε καὶ ποῦ ἀπήρχετο.

Οὕτως ὁ ἀγὼν διελύθη ἐν ταραχῇ, ἐν ᾧ πολλοὶ ἠσχολοῦντο ἀποκομίζοντες, οἱ μὲν τὸν Γωλτιέρον, οἱ δὲ τὴν Ἄνναν, ὅλοι δ' εἶχον διὰ στόματος τὸν μυστηριώδη ἱππότην.

Ε΄

Τὴν ἑσπέραν τῆς αὐτῆς ἐκείνης ἡμέρας ὁ Λέων Χαμάρετος περιεφέρετο εἰς τὴν μονήρη του κατοικίαν κατηφὴς

καὶ τεταραγμένος. Τὰ συμβάντα τῆς πρωΐας εἶχον γίνει γνωστὰ εἰς ὅλην τὴν Λακεδαίμονα, καὶ ἡ ἐμφάνισις τοῦ μέλανος ἱππέως, καὶ ἡ ἥττα τοῦ Γωλτιέρου, καὶ ἡ λειποθυμία τῆς Ἄννης διαφόρως ἐλέγοντο καὶ ἐμαγαλοποιοῦντο, ὥστε καί τινες διέδιδον ὅτι ὁ Γωλτιέρος, ἄλλοι δὲ, ὅτι ἡ Ἄννα, ἐξέπνευσεν.

Αἱ ἀπαίσιοι αὗται φῆμαι δὲν ἦτον παράδοξον ἂν εἶχον φθάσει καὶ εἰς τοῦ Χαμαρέτου τὴν ἀκοὴν, καὶ αὗται μάλιστα φαίνεται ὅτι ἀνεῤῥίπιζον τὴν ἀνησυχίαν του. Ἐταλαντεύετο δὲ μεταξὺ δύω θελήσεων, ὧν ἡ μὲν τὸ καθῆκον καὶ τὴν εὐγένειαν ἐπικαλουμένη, τὸν εἶλκε ν' ἀπέλθῃ εἰς τοῦ Πετραλείφου καὶ νὰ πληροφορηθῇ περὶ τῆς ὑγείας τῆς ἐκγόνου του, ἡ δὲ τὸν ἀνεχαίτιζε, τὴν ὑπερηφάνειαν καί τι πικρότερον αἴσθημα σύμβουλον ἔχουσα.

Ἀλλὰ, μετὰ μακρὸν πόλεμον ἐνέδωκεν εἰς τὴν πρώτην, καὶ ἀφ' οὗ δὶς ἐξῆλθε τῆς οἰκίας του καὶ δὶς ἐπέστρεψεν εἰς αὐτὴν, τέλος ἐπορεύθη πρὸς τοῦ ἄρχοντος τῆς Ἑλλάδος, ὃν εὗρε καθήμενον εἰς τὸν κῆπόν του ὑπὸ μεγάλην πορτακαλλέαν μετὰ τῆς ἐκγόνου του.

Ὁ Χαμάρετος εἰσῆλθε σοβαρὸς, καὶ σχεδὸν ἀγριωπός. Ἀλλ' ὅταν, ὡς ἀκουσίως, ὑψώσας τοὺς ὀφθαλμοὺς εἶδεν ὠχρὰ τὰ χείλη τῆς νέας, τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς ἐρυθροὺς, καὶ τὸ μέτωπόν της ὡς πιεζόμενον ὑπὸ τῆς ὀδύνης, ἡ τραχύτης του ἐλύθη εἰς οἶκτον, καὶ πλησιάσας πρὸς τὸν Πετραλείφαν, ὑπετραύλισεν ὅτι ἤκουσε τῆς Ἄννης τὴν ἀσθένειαν, καὶ ἦλθε νὰ ἐρευνήσῃ περὶ αὐτῆς.

Ἡ Ἄννα τὸν ηὐχαρίστησε δι' ἑνὸς βλέμματος.

— Συνῆλθε μὲν, εἶπεν ὁ γέρων, ἀλλὰ πάσχει ἀκόμη. Παράδοξον ἐντύπωσιν ἀπετέλεσεν ἐπ' αὐτῆς ἡ παρουσία τοῦ μέλανος ἐκείνου ἱππότου.

— Τοῦ μέλανος ἱππότου! ἀνέκραξεν ὁ Χαμάρετος ξενιζόμενος.

— Ὄχι, εἶπεν ἡ Ἄννα. Σᾶς βεβαιῶ ὅτι ἡ θερμότης τῆς ἡμέρας . . .

— Διόλου, ὑπέλαβεν ὁ Πετραλείφας. Ἐνίοτε μᾶς κυριεύουσιν ἀνεξήγητά τινα αἰσθήματα. Ἐγὼ σὲ εἶδα. Ἅμα ἐνεφανίσθη ὁ ἀκατάληπτος ἐκεῖνος ἀγωνιστὴς, ὠχρότης περιεχύθη εἰς τὸ πρόσωπόν σου, καὶ τὰ βλέμματά σου παρηκολούθουν ὡς μαγικῶς ὅλα του τὰ κινήματα· καὶ ὅταν τὸν εἶδες ὑπερισχύσαντα, εἶδα ὅτι ἡ μυστηριώδης συγκίνησις ἣν σ' ἐνέπνευσεν ἐξήντλησε τὰς δυνάμεις σου.

— Ἴσως, παρετήρησεν ὁ Χαμάρετος, καὶ ἡ συμπάθεια διὰ τὸν ἱππότην ὅστις ἐκρημνίσθη τοῦ ἵππου... Ἀλλ' εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ἐσπαταλήσατε ματαίως αὐτὴν, διότι ὁ ἱππότης ἠγέρθη ἀπὸ τῆς πτώσεως ἀβλαβὴς, καὶ ἀνέλαβεν ἐντελῶς.

— Ἄ! ἀνέλαβεν! εἶπεν ἡ Ἄννα ἐρυθριῶσα σφοδρῶς. Ἀμέσως δ' ἐπρόσθεσε·

— Τῷ ὄντι ἀγύμναστα γυναικεῖα νεῦρα δὲν ἀντέχουσιν εἰς τ' ἀνδρικὰ ἐκεῖνα θεάματα.

Ὁ Χαμάρετος τῇ ἀπεκρίθη διὰ μακροῦ καὶ ὀξέος βλέμματος, ὑφ' ὃ ἔκλινον οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς νέας κόρης, καὶ μετὰ ταῦτα ἠγέρθη ὅπως ἐξέλθῃ.

— Πῶς! υἱέ μου, θέλεις ἀμέσως ν' ἀναχωρήσῃς! εἶπεν ὁ Πετραλείφας, λαμβάνων αὐτὸν ἐκ τῆς χειρός.

— Εἶχον ἀκούσει, εἶπε μετ' ἐλαφροῦ σαρκασμοῦ ὁ Χαμάρετος, ὅτι ἡ συμπάθεια πρὸς τὸν ἡττηθέντα καὶ ἡ φρίκη πρὸς τὸν νικητὴν εἶχον προσβάλει σπουδαίως τὴν ὑγείαν τῆς κυρίας Ἄννης. Ἀλλὰ βλέπω ὅτι ἡ ἀγγελία τῆς σωτηρίας τοῦ πρώτου ἐπανέφερεν εὐτυχῶς τὰ ῥόδα εἰς τῆς κυρίας τὰς παρειὰς, καὶ καθησυχάσας ἀπέρχομαι.

Κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν ὑπηρέτης ἐλθών, ἀνήγγειλεν ἐπίσκεψιν τοῦ τοποτηρητοῦ. Ἔσπευσεν ἐπομένως ἀμέσως ὁ Πετραλείφας πρὸς τὴν οἰκίαν, ἀλλὰ προηγουμένως παρεκάλεσε τὸν Χαμάρετον νὰ μὴ ἀναχωρήσῃ, διότι εἶχεν ἀνάγκην νὰ τὸν ἰδῇ μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐπισκέψεως. Ἐλθὼν δ' εἰς προϋπάντησιν τοῦ Βιλλαρδουίνου, τὸν εἰσήγαγεν εἰς τὸ πλουσιώτερόν του δωμάτιον.

— Εἰπέτε μοι, εἶπεν ὁ τοποτηρητὴς, πῶς εἶναι ἡ ὡραία μας Ἄννα; Εἶμαι ἀνυπόμονος νὰ τὸ μάθω. Ἡ Ἰσαβέλλα μοὶ εἶπεν ὅτι τὴν ἀφῆκεν ἀκόμη ἀδύνατον.

— Ἡ Ἐξοχότης της, ἀπεκρίθη ὁ Πετραλείφας, τῇ ἐδαψίλευσε φροντίδας μητρός. Ἡ κατάστασίς της μᾶς ἐτάραξε κατ' ἀρχὰς, ἀλλ' ἤδη ἀνέλαβεν ὁπωσοῦν.

— Ἐτρόμαξε τὸν μέλανα ἐκεῖνον ἱππότην, καὶ εἶχε δίκαιον. Ἀποτόμως παρουσιάσθη, καὶ ἀποτόμους εἶχε τοὺς τρόπους.

— Πρὸ πάντων δὲ τὸ μυστηριῶδες αὐτοῦ, φαίνεται, κατέπληξε τὴν φαντασίαν της, εἶπεν ὁ Πετραλείφας. Ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης γνωρίζει ἴσως ποῖον ἔκρυπτε τὸ μέλαν προσωπεῖον ἐκεῖνο;

— Ἀφ' οὗ ὁ ἀνταγωνιστής του δὲν ἀπήτησε νὰ τὸ ἀνοίξῃ, δὲν εἶχον δικαίωμα νὰ τὸ ἀνοίξω ἐγὼ, ἀπήντησεν ὁ τοποτηρητής Εἰς τὸν κατάλογον ἐνεγράφη ὑπὸ μόνον τὸ ὄνομα Μέλας ἱππότης. Ὅστις δήποτε ὅμως καὶ ἂν ἦτον, πρέπει ν' ἀναγνωρίσω ὅτι εἶναι ἀνδρεῖος, τραφεὶς οὐχὶ μὲν εἰς τὰ ἱπποδρόμια, ἀλλὰ βεβαίως εἰς τὰς μάχας. Κατὰ πρῶτον σήμερον εὑρέθητε εἰς τοιούτους ἀγῶνας; Πως σᾶς ἐφάνησαν;

— Ἄξιοι τοῦ ἀνδρειοτέρου ἔθνους τῆς γῆς, ἀπεκρίθη κολακευτικῶς ὁ γέρων. Ἀνεζωπύρησαν τὸ αἷμα εἰς τὰς κατε-

ψυγμένας μου φλέβας, καὶ διήγειρον εἰς ἐμὲ ἀναμνήσεις τῶν ἡμερῶν τῆς νεότητός μου.

— Εἰς ἐμὲ δὲ, φίλε, ὑπέλαβεν ὁ Βιλλαρδουΐνος, εἰς ἐμὲ διήγειρον ἐνθυμήσεις πολὺ γλυκυτέρας, ἐνθυμήσεις τῆς φίλης πατρίδος. Ἐνόμισα ἐπὶ μίαν στιγμὴν ὅτι ηὑρισκόμην μεταξὺ τῶν εὐγενῶν τῆς Καμπανίας μου ἱπποτῶν, ὅτι ἔβλεπον τὰ δάση καὶ τὰ πεδία της, καὶ τὰ πρόσωπα, ἅτινα μὲ προσεμειδίασαν εἰς τὴν γέννησίν μου, καὶ τὴν ἑστίαν, περὶ ἣν ἔπαιζον βρέφος. Μετὰ βίον ἀγώνων καὶ ταραχῶν δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἔρχεται τέλος στιγμὴ, καθ' ἣν μετὰ πόθου στρεφόμεθα πρὸς τὰς εἰρηνικὰς σκηνὰς τῆς παιδικῆς ἡλικίας; Τότε μᾶς μειδιᾷ μακρόθεν ἡ ἐρασμία εἰκὼν τοῦ πατρικοῦ οἴκου, τοῦ δένδρου ὑφ' ὃ, παιδία, ἐπαίζομεν, τοῦ ῥύακος εἰς ὃν ἐλουόμεθα. Τότε ἄλλην ἐπιθυμίαν δὲν αἰσθανόμεθα εἰμὴ ν' ἀποθέσωμεν τὴν ὁδοιπορικὴν ῥάβδον εἰς τὴν γωνίαν ὅθεν τὴν ἐλάβομεν πρῶτον. Ὅταν ἔλθῃ τῆς ζωῆς ἡ ἑσπέρα, αἰσθάνομαι, ἐνδοξότατε, ὅτι ἐπιθυμοῦμεν ἰσχυρῶς τὴν στέγην ἧς ἐξήλθομεν τὸ πρωΐ. Ἄλλην εἰς τὴν καρδίαν μου δὲν τρέφω τώρα εὐχὴν, εἰμὴ νὰ ἰδῶ τὴν Γαλλίαν μου, καὶ νὰ σκαφῇ ὁ τάφος μου ὑπὸ τὸ δένδρον τὸ σκιάζον τοῦ πατρός μου τὸν τάφον.

— Οὐαί! εἶπεν ὁ Πετραλείφας καθ' ἑαυτόν. Τί σημαίνει τὸ εἰδύλλιον τοῦτο; Μήπως ἔλαβε τὰς εἰδήσεις;

Τοξεύων δὲ κλοπιμαῖον βλέμμα πρὸς τὸν Βιλλαρδουΐνον, ἀπήντησεν·

— Ἀλλὰ τὴν εὐχὴν ταύτην πιθανῶς ὁ Θεὸς δὲν θέλει τὴν ἐξιλεώσει, διότι ἐντελῶς ἐναντίας τῷ ἀναπέμπει ὅλη ἡ Πελοπόννησος. Εἰς τὴν εὐτυχίαν της εἶναι ἡ παρουσία σας πολλὰ ἔτη ἀναγκαία ἀκόμη.

Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι δὲν ἤκουσεν ὁ Βιλλαρδουΐνος τὰς κο-

λακευτικὰς ταύτας λέξεις, διότι, ἀντὶ ν' ἀποκριθῇ εἰς αὐτὰς,

— Καὶ ὁ συμπατριώτης σας ἐκεῖνος τί ἔγινεν; ἠρώτησεν.

— Ὁ συμπατριώτης μου! εἶπεν ὁ Πετραλείφας ταραττόμενος. Ποῖος συμπατριώτης μου;

— Ἐκεῖνος ὅστις σᾶς ἠκολούθησεν εἰς τὸ ἱπποδρόμιον.

— Ἄ! Ἔχετε πολλὴν συγκατάβασιν νὰ τὸν ἐνθυμηθῆτε! Ἦτον πτωχὸς ποιμὴν τῆς Βλαχίας ἐκ τῶν ὀρέων τοῦ Ζητουνίου.

— Καὶ σᾶς ἔφερε καλὰς εἰδήσεις παρὰ τοῦ Αὐθέντου;

— Εἰδήσεις; παρὰ τοῦ Αὐθέντου; Δὲν μοὶ ἔφερε διόλου εἰδήσεις.

— Ἄ! δὲν σᾶς ἔφερε διόλου εἰδήσεις! Εἶχον νομίσει ὅτι σᾶς ἔφερε.

— Παντελῶς! οὔτε τὸν ἐγνώριζον κἄν. Ξένον ὡς τὸν εἶδα ἐκ τῶν μερῶν μας, ἠθέλησα νὰ τὸν εἰσάξω εἰς τὸ ἱπποδρόμιον.

— Ἄ! καλὰ ἐκάματε.

Ἔπειτα δὲ ταπεινώσας τὴν φωνὴν ὁ Βιλλαρδουΐνος, καὶ περιβλεψάμενος ὡς ἵνα βεβαιωθῇ ὅτι δὲν ὑπάρχει πλησίον ἀδιάκριτον οὖς,

— Ἤθελον, ἐπρόσθεσε, νὰ συμβουλευθῶ τὴν φρόνησιν καὶ τὴν ἐμπειρίαν σας περὶ ὑποθέσεως, ἥτις τὰ μέγιστα μὲ ἐνδιαφέρει.

Εἰς τὰς λέξεις ταύτας ὁ ἀρχαῖος αὐλικὸς, ὅσον καὶ ἂν ἤξευρε νὰ συνθέτῃ κατὰ βούλησιν τὴν ἔκφρασιν τῶν ψυχικῶν του κινήσεων, δὲν ἐδυνήθη ὅμως νὰ καταστείλῃ ἓν κίνημα τῶν μυώνων τοῦ στόματός του·

— Εἰς τὰς διαταγάς σας, εἶπεν, ἐξοχώτατε.

— Ἔλαβον πληροφορίας, ἐξηκολούθησεν ὁ Βιλλαρδουΐ-

νος, ὅτι ὁ Μέγας Κὺρ τῶν Ἀθηνῶν σκοπὸν ἔχει νὰ ζητήσῃ τὸν υἱόν μου Γοδοφρεῖδον διὰ τὴν ἀνεψιάν του Ἑλένην. Τί μὲ συμβουλεύετε; νὰ δεχθῶ; Θέλω πράξει ὡς ἡ πεῖρά σας μοὶ ὑπαγορεύσει.

— Ὁ Μέγας Κύρ! εἶπεν ὁ Πετραλείφας, ἀναπνέων βαθέως ὡς ὁ ἀπαλλαγεὶς ἀπὸ ἐσωτερικοῦ τινος βάρους, καὶ δίδων εἰς τὸ πρόσωπόν του ὅσον ἐνδέχετο ἐμβριθεστέραν ἔκφρασιν. Τὸ πρᾶγμα εἶναι ἄξιον σκέψεως. Ναί· αἱ Θῆβαι καὶ αἱ Ἀθῆναι εἰσὶν αἱ κλεῖδες τοῦ οἴκου σας, ἐξοχώτατε, καὶ σᾶς συμφέρει, φρονῶ, νὰ κρατῇ τὰς κλεῖδας αὐτὰς χεὶρ φίλου καὶ, εἰ δυνατὸν, συγγενοῦς. Νὰ συνδεθῆτε μετ' ἐκείνου, ὅστις δύναται πάντοτε νὰ σᾶς χρησιμεύῃ ὡς ὠφέλιμος ἐμπροσθοφυλακὴ, μοὶ φαίνεται σχέδιον ἔμφρον καὶ πολιτικόν.

— Σᾶς φαίνεται; εἶπεν ὁ Βιλλαρδουΐνος. Σᾶς εὐχαριστῶ διὰ τὴν συμβουλήν. Δὲν θέλω τὴν λησμονήσει ὅταν παρουσιασθῇ ἡ περίστασις. Εἰπέτε, παρακαλῶ, εἰς τὴν ἀγαπητὴν Ἄνναν πόσον χαίρω διὰ τὴν ἀνάῤῥωσίν της.

Καὶ ἀποχαιρετήσας ἀνεχώρησεν· ἐξερχόμενος δὲ, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν·

— Ἑπομένως ὁ βλαχοποιμὴν ἦτον ὁ Νόννος.

ΣΤ'

Ὁ δὲ Χαμάρετος, ἀφ' οὗ ἐξῆλθεν ὁ Πετραλείφας, καὶ ἠναγκάσθη νὰ μείνῃ μόνος μετὰ τῆς Ἄννης, πλησιάσας, ἐστηρίχθη εἰς κορμὸν δένδρου, ἀντικρὺ τῆς νέας κόρης.

— Εἶσθε πάντοτε τῆς αὐτῆς γνώμης περὶ τῶν ἱπποτικῶν ἀγώνων καὶ ἀφ' οὗ τοὺς εἴδατε; τὸν ἠρώτησεν ἡ Ἄννα, δειλῶς ὑψοῦσα τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς αὐτόν.

— Ἀφ' οὗ τοὺς εἶδα μᾶλλον παρὰ πρὶν τοὺς ἰδῶ, ἀπεκρίθη ὁ Χαμάρετος.

— Πῶς! θέλετε νὰ πιστεύσω ὅτι ἡ λαμπρὰ ἐκείνη τῆς ἀνδρίας ἐπίδειξις δὲν ἐκίνησε τὴν καρδίαν σας;

— Ἡ ἀνδρία, εἶπεν ὁ Χαμάρετος. Μέγα προτέρημα, καθ' ὃ ὑπερτερεῖ τὸν λαμπρότερον τῶν ἱπποτῶν ἡ ἄρκτος τῶν ὀρέων καὶ ὁ σκύμνος τοῦ λύκου! Μέγα προτέρημα ὥστε νὰ τὸ ἐπιδεικνύωμεν!

— Ὦ! τοῦτο πλέον δὲν σᾶς τὸ συγχωρῶ, εἶπε μειδιάσασα ἡ Ἄννα. Ἐννοῶ νὰ πολεμῆτε τοὺς ἀνδρείους· τοῦτο εἶναι τὸ ἔργον σας. Ἀλλὰ νὰ κηρύττεσθε κατ' αὐτῆς τῆς ἀνδρίας . . .

— Ἡ ἀνδρία, κυρία μου, ὅταν ὑπερασπίζηται τὴν στέγην εἰς ἣν ἐγεννήθημεν, τὴν γυναῖκα εἰς ἣν ὠμόσαμεν πίστιν, τὴν πατρίδα κατὰ ξένων τυράννων, ἐξευγενίζεται, ὡς καὶ τὸ εὐτελὲς μέταλλον τὸ χρησιμεῦον εἰς ὅπλον αὐτῆς. Ἀλλως εἶναι ἀρετὴ, ἣν ἔχομεν μετὰ τῶν θηρίων κοινὴν, καὶ παιδαριῶδες ἢ ἀγρίων ἴδιον νὰ κομπάζωμεν ἐπ' αὐτῇ.

— Ὁ μέλας ἐκεῖνος ἱππότης, εἶπεν ἡ Ἄννα μετὰ πονηροῦ βλέμματος, ὅστις ἐνίκησε σήμερον τοὺς ἀνδρείους τῶν ἀνδρείων, βεβαίως δὲν εἶναι τῆς γνώμης σας.

— Ἐξ ἐναντίας εἶναι τῆς γνώμης μου ἐντελῶς, ἀπήντησεν ὁ Χαμάρετος.

— Ἴσως τῷ ὄντι ἔχετε δίκαιον, ὑπέλαβεν ἡ Ἄννα. Μοὶ εἶπον ὅτι τὸν στέφανον, ὃν ἐκέρδησεν, ἀνεχώρησε χωρὶς νὰ καταδεχθῇ νὰ τὸν λάβῃ, οὐδ' ἐζήτησε τὰ ὅπλα καὶ τοὺς ἵππους τῶν ἀντιπάλων του, τὸ τρόπαιον τοῦ θριάμβου του.

— Πιθανῶς, εἶπεν ὁ Χαμάρετος, στέφανον κείμενον εἰς τὴν κόνιν δὲν τὸν ἐνόμισεν ἄξιον τοῦ κόπου νὰ κύψῃ καὶ νὰ τὸν λάβῃ, οὐδ' ἐφρόντισε περὶ τροπαίου θεατρικοῦ.

— Ὡμιλεῖτε περὶ αὐτοῦ, εἶπεν ἡ Ἄννα ἐκφραστικῶς μειδιῶσα, ὡς ἂν ἐγνωρίζετε τὸν μυστηριώδη ἐκεῖνον ἱππότην. Δὲν δύνασθε νὰ μᾶς εἰπῆτε περὶ αὐτοῦ τίποτε;

—Ναὶ, τὸν γνωρίζω, κυρία, ἀπήντησεν ὁ Χαμάρετος. Τὰ χείλη μου ποτὲ δὲν ἐψεύσθησαν, καὶ ἡ ἄφρων καρδία μου δὲν θέλει νὰ ἔχῃ κρυπτὴν πτυχὴν εἰς τὸ βλέμμα σας. Ἠξεύρετε τί πρεσβεύω περὶ τῶν ἀκινδύνων τούτων θριάμβων, ὥστε δὲν θέλετε τὸ θεωρήσει καύχησιν ὅταν σᾶς εἰπῶ ὅτι ναὶ, ἐγὼ ἤμην ὁ μέλας ἱππότης· ἐξ ἐναντίας, πιστεύσατέ μοι, κυρία, τὸ λέγω, καὶ ἡ αἰσχύνη ἀναβιβάζει τὸ ἐρύθημα εἰς τὸ μέτωπόν μου.

— Μεγάλας λέξεις μεταχειρίζεσθε, εἶπεν ἡ Ἄννα. Ἡ αἰσχύνη! Δὲν ἐννοῶ τῷ ὄντι πῶς ἐφαρμόζεται ἐδῶ ἡ αἰσχύνη.

— Καταγελάσατε καὶ περιφρονήσατέ με, εἶπε τεθλιμμένος ὁ Λέων. Περιφρονῶ αὐτὸς ἐμαυτόν. Ὅταν σᾶς ἤκουσα ἐνθουσιωδῶς ἐκφραζομένην ὑπὲρ τῶν ἀγώνων τούτων, καὶ θαυμάζουσαν τοὺς ἱππότας, οἵτινες ἔμελλον νὰ διαπρέψωσιν εἰς αὐτοὺς, ὅταν σᾶς εἶδα δίδουσαν εἰς τοὺς ξένους τῆς ἀνδρίας τὴν δάφνην, καὶ γυμνοῦσαν αὐτῆς τοὺς συμπατριώτας σας, γελοία φιλοτιμία, ναὶ, δὲν τὸ κρύπτω, ζηλοτυπία ἐπλήρωσε τὴν καρδίαν μου, καὶ μ' ἐκίνησεν εἰς τὴν παιδαριώδη ἐκείνην πρᾶξιν, δι' ἣν πρὸ πολλοῦ μετενόησα.

— Μετενοήσατε ὅτι μοὶ ἀπεδείξατε τῶν προλήψεών μου τὴν ἀδικίαν, ὅτι ὑπεστηρίξατε διὰ τῶν ὅπλων τὴν ὑπόληψιν τῆς ἀνδρίας τοῦ ἔθνους σας, καὶ ὅτι, ἂν δὲν κατεδέχθητε τὸν ἀργυροῦν στέφανον, ἀπελάβετε ὅμως τὸν στέφανον τῆς νίκης καὶ τῆς κοινῆς εὐφημίας; Δι' ἓν πρέπει νὰ μετανοήσητε, ὅτι δὲν παρουσιάσθητε εἰς τὸ στάδιον τὴν προσωπίδα ἔχων ἀνεγηγερμένην, τὸ μέτωπον ὑψηλὸν, ὥστε νὰ γνωρίσωσι πάντες ὅτι Ἕλλην ἦτον ὁ νικητής.

— Οἱ ῥιψάσπιδες, κυρία, καὶ οἱ λειποτάκται, εἶπε πικρῶς ὁ Χαμάρετος, κρύπτονται ἐγκεκαλυμμένοι εἰς τὴν αἰσχύνην των, καὶ δὲν παρουσιάζονται ἀπέναντι τοῦ κόσμου ἔχοντες τὸ μέτωπον ὑψηλόν.

— Ὦ! πρέπει ἐγὼ νὰ σᾶς ὑπερασπισθῶ κατὰ τῆς ἀδικίας σας, ἀνέκραξεν ἡ νεᾶνις. Εἶσθε ἄρα μόνος ἀγνοῶν ὅτι αἱ ἀνδραγαθίαι σας ἀντήχησαν καθ' ὅλην τὴν Ἀνατολήν; Ἐνθυμοῦμαι ποίαν εἶχεν ὁ πατήρ μου ἀνυπομονησίαν νὰ ἰδῇ τὸν πρόμαχον τῆς Πελοποννήσου, καὶ ὅταν ἤλθετε εἰς Ἄρταν...,

— Εἶδεν, ὑπέλαβεν ὁ Χαμάρετος, ἄνθρωπον φέροντα εἰς τὸ μέτωπον τὸ στίγμα τῆς ἥττης, καὶ εἰς τὸν πόδα σύροντα τὴν ἅλυσιν τῆς δουλείας.

— Εἶδεν ἄνθρωπον, διέκοψε ζωηρῶς ἡ Ἄννα, ὅστις ὑπερησπίσθη ἡρωϊκῶς τὰ τείχη τῆς Λακεδαίμονος, καὶ ἐνέδωκε μόνον ὅταν αὐτὰ ἐνέδωκαν εἰς τὸν χείμαῤῥον ὅστις κατεπόντισεν ὅλην τὴν Πελοπόννησον.

— Τὰ τείχη τῆς Λακεδαίμονος, ἀπήντησε τὴν κεφαλὴν κινῶν ὁ Χαμάρετος. Σᾶς εὐχαριστῶ, κυρία, διὰ τὸ βάλσαμον, ὃ ζητεῖτε νὰ χύσητε εἰς τὴν πληγὴν τῆς καρδίας μου. Ἀλλ' ὑπῆρχεν ἐποχὴ ὅτε τείχη ἡ Λακεδαίμων εἶχε τῶν υἱῶν της τὰ στήθη, καὶ τότε ἐχθρὸς δὲν εἶδε τὸν καπνὸν ἀναθρώσκοντα ἀπὸ τῶν ἑστιῶν της. Ὑπῆρξαν ἡμέραι ὅτε τριακόσια πτώματα τῶν υἱῶν της ἀνεχαίτιζον ὅλον τῆς Ἀσίας τὸν χείμαῤῥον. Διατί αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι παρῆλθον; Ἠξεύρετε τίς τὰς ἐξήλειψε διὰ παντὸς ἀπὸ τοῦ βιβλίου τῆς τύχης της; Ἠξεύρετε τίς ἐκύλισε τὴν Ἑλλάδα δεσμίαν ὑπὸ τοὺς πόδας τῆς Ῥώμης, τίς, ὅταν ἀνηγέρθη στηριχθεῖσα εἰς τὸν Σταυρὸν, τὴν συνέτριψεν ὑπὸ τὴν σιδηρᾶν χεῖρα τῶν Φράγκων; Ἡ ἀλληλοκτόνος διχόνοια! τοῦ ᾅδου τὸ ἐξωλέστατον τέρας!

— Αι μελαγχολικαὶ αὗται ἰδέαι σᾶς πιέζουσιν, εἶπεν ἡ Ἄννα μετὰ συμπαθείας. Ἀλλὰ τίς δύναται ν' ἀναχαιτίσῃ τὸν τροχὸν τῆς ἀναποδράστου τύχης;

— Καὶ ὅμως, ἐξηκολούθησεν ὁ Χαμάρετος, ἡ Ἑλλάς μας εἶναι τόσον ὡραία! Εἶναι ἡ κατοικία τοῦ ἔαρος! εἶναι ὁ τόπος ὅστις ἐπλάσθη διὰ τὴν εὐτυχίαν καὶ ἡγιάσθη ὑπὸ τῆς ἐλευθερίας! Ναὶ, κυρία, λειποτάκται καὶ ῥιψάσπιδες εἴμεθα! Ἄλλως, βλέποντες τὴν πατρίδα μας δούλην τῶν βαρβάρων τῆς Ἄρκτου, θὰ ᾐσχυνόμεθα τὰς πεδιάδας μας, στάδια τῆς ἐλευθερίας, τὰ ὄρη μας, μνημεῖα τῆς δόξης, θὰ ᾐσχυνόμεθα τὸ ὄνομα ὃ φέρομεν, καὶ τοὺς προγόνους ἀφ' ὧν καταγόμεθα, καὶ δὲν θὰ ἐπεδιώκομεν νίκας ἱπποδρομίων. Οἱ προπάτορες ἡμῶν ὅταν δὲν ἐνίκων ἀπέθνησκον.

Καὶ ὁ Χαμάρετος ἐσταύρωσε τὰς χεῖρας, καὶ ἔκλινεν ἐπ' αὐτῶν τὴν ὠχρὰν κεφαλήν του. Ἡ δὲ Ἄννα, ἐγερθεῖσα, ἔθεσε τὴν χεῖρά της ἐπὶ τὸν βραχίονά του.

— Λέων, Λέων, τῷ εἶπεν, ἰδὲ τῆς ἡμέρας τὸ ἄστρον. Ἐπλήρου τὸν οὐρανὸν διὰ τοῦ φωτός του, ἀλλ' ἤδη σβέννυται καὶ αὐτὸ εἰς τὸ σκότος τῆς δύσεως. Εἶναι νόμος κοινὸς, καὶ τὰ ἔθνη δὲν δύνανται νὰ τὸν ἀποφύγωσι. Μὴ ἐπανίστασαι κατὰ τοῦ θείου θεσπίσματος.

— Ὄχι! ἀνέκραξεν ὁ Χαμάρετος. Τῆς πατρίδος ἡμῶν ἡ πτῶσις δὲν εἶναι θέσπισμα τοῦ Θεοῦ· εἶναι ἔργον τοῦ δαίμονος, τοῦ δαίμονος τῆς διαιρέσεως! Ὁ ἥλιος ἐβυθίσθη, ναὶ, εἰς τὸ σκότος, ἀλλ' αὔριον θέλει πάλιν προκύψει ἐν δόξῃ. Καὶ ἡ Ἑλλὰς δύναται ἀκόμη ν' ἀνεγερθῇ, ἂν κατέλθῃ ἐπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος τῆς συμπνοίας.

— Εἴθε! εἶπεν ἡ Ἄννα. Γενναία εὐχὴ, εἰς ἣν θερμῶς προστίθεται ἡ καρδία μου.

— Προστίθεται εἰς αὐτὴν ἡ καρδία σας! ἀνεφώνησεν

ὁ Λέων ἐνθουσιωδῶς. Ὦ! εἰσήκουσεν ἄρά γε ὁ Θεὸς τὰς δεήσεις τοῦ ἔθνους του; Κατέπεμψεν ἴσως ἐπ' αὐτὸ τὸν ἄγγελόν του διὰ νὰ τὸ σώσῃ; Ὁ Θεὸς, ὦ Ἄννα, ὅστις σοὶ ἔδωκε τὴν μορφὴν τῶν ἀγγέλων του, δὲν σ' ἔπεμψε νὰ φέρῃς εἰς τὸν λαόν του τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἑνώσεως, τὸ δῶρον τῆς ἐλευθερίας; Ἐν νεῦμά σου, ἓν μειδίαμά σου, καὶ φλὸξ θ' ἀνάψῃ εἰς τὰς καρδίας, καὶ ἡρωϊσμὸς θὰ καταβῇ εἰς τὰ στήθη, καὶ τὰ διεσπαρμένα μέλη τῆς ἀρχαίας αὐτοκρατορίας θὰ συσσωματωθῶσιν εἰς ἑνότητα ἄῤῥηκτον, καὶ θ' ἀνεγείρωσι πάλιν τὸν ἱερὸν θρόνον τοῦ Βυζαντίου ἐκ τῶν ἐπιπλεόντων ναυαγίων αὐτοῦ.

— Ἀμήν! εἶπε φωνὴ ὀπίσω του· καὶ προχωρήσας ὁ Πετραλείφας,

— Εὐγενῆ ὄνειρα, υἱέ μου, ἐξηκολούθησε. Τὰς εὐχάς σου ὑπὲρ τοῦ ἔθνους ἡμῶν τὰς συμμεριζόμεθα ὅλοι ἀναμφιβόλως· ἀλλ' εἰς μέρος ὅπου ἄρχει ὁ Βιλλαρδουίνος, εἰς οἶκον ὅστις πρὸ μιᾶς στιγμῆς τὸν ἐστέγαζεν, εἰσὶν αὗται, πίστευσόν μοι, ἀσφαλέστεραι ἐντὸς παρὰ ἐκτὸς τῶν χειλέων.

— Τί φρονῶ καὶ τί εὔχομαι ὑπὲρ τῆς πατρίδος μου, δὲν τὸ ἔκρυψα, οὐδ' ἔχω τὴν ἀξίωσιν νὰ τὸ κρύψω ποτὲ ἀπὸ τῶν κατακτητῶν της, εἶπεν ὁ Λέων.

— Πίστευσον τὴν πεῖράν μου, ἀπεκρίθη ὁ Πετραλείφας. τὰ δένδρα τότε καρποφοροῦσι μάλιστα, ὅταν κρύπτωσι τὰς ῥίζας των εἰς τὴν γῆν. — Ἀλλ' ἀφ' οὗ ἐπέπληξα τὸν υἱόν μου, πρέπει ν' ἀποτείνω τώρα ἐπιπλήξεις καὶ πρὸς τὴν θυγατέρα μου. Πῶς! φιλτάτη Ἄννα, ὁ πατριωτικός σου ἐνθουσιασμὸς σὲ παρέσυρεν, ὥστε νὰ λησμονήσῃς τὴν ἀσθένειάν σου, καὶ μένεις ἀπερισκέπτως ἐκτεθειμένη εἰς τὴν ἑσπερινὴν δρόσον; Σὲ παρακαλῶ, εἴσελθε, φιλτάτη, εἰς τὴν οἰκίαν.

Ἡ Ἄννα ὑπήκουσεν ἐν τῷ ἅμα, καὶ σιωπηλῶς χαιρε-

τήσασα τὸν Χαμάρετον, ἀνεχώρησεν. Ὡς δ' ἔμεινε μετ' αὐτοῦ μόνος ὁ Πετραλείφας,

— Ναὶ, ἀγαπητὲ, τῷ εἶπεν· ἡ ἀνόρθωσις τοῦ θρόνου τῶν αὐτοκρατόρων! εἰς αὐτῆς τὴν ἐλπίδα πάλλει ἡ γηραιά μου καρδία καθὼς ζέει καὶ τὸ νεανικὸν αἷμά σου. Αὐτὴν ἐλπίζει νὰ ἰδῇ ὁ δύων ὀφθαλμός μου πρὶν κλεισθῇ εἰς τὸν τάφον. Ὁ γαμβρός μου, ὁ Αὐθέντης τῆς Ἑλλάδος, τὸ στέμμα του καταθέτει, καὶ τὸν θησαυρόν του θυσιάζει, καὶ πᾶσαν συνεισφέρει τὴν δύναμίν του διὰ τὴν ἐθνικὴν ἐλευθέρωσιν. Ναὶ, τὸ στέμμα του, σύντριμμα τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στέμματος περισωθὲν τοῦ κατακλυσμοῦ, θέλει ἀγαλλομένη χειρὶ ἀποδώσει κατὰ τὴν μεγάλην ἡμέραν εἰς τὸν ἱερὸν αὐτοκράτορα. Ἀλλὰ δὲν πρέπει καὶ νὰ βοσκώμεθα δι' ἐλπίδων ἀκαίρων, οὐδὲ νὰ παραγνωρίζωμεν τῶν προσκομμάτων τὸ μέγεθος. Οἱ Φράγκοι εἰσὶν ἐχθροὶ φοβεροί. Τὰ σώματά των εἰσὶ σιδηρᾶ ὡς καὶ αἱ πανοπλίαι των. Ἡ Εὐρώπη μᾶς προχέει ἀνεξαντλήτους λεγεῶνας αὐτῶν. Ὁ ἅγιος τάφος ἐλησμονήθη διὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν νέοι ἐπιπίπτουσι πειναλέοι ἱππόται εἰς τὸ ἐσπαραγμένον της πτῶμα. Κατὰ τῆς δυνάμεώς των ἓν μόνον ὅπλον δυνάμεθα ἐπιτυχῶς νὰ μεταχειρισθῶμεν, αὐτοὺς τοὺς ἰδίους, ἤ, ἂν θέλῃς, διαίρεσιν μεταξὺ τῶν κατακτητῶν μας.

— Καὶ ἄλλο ἐκείνου δραστηριώτερον, ἀπεκρίθη ὁ Χαμάρετος· ἕνωσιν μεταξὺ ἡμῶν. Κοινωνία τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν συμφερόντων, ἓν αἴσθημα, μία ἀδελφότης νὰ μᾶς συνδέσῃ δι' ἀλύσεως ἱερᾶς, ἀδιαλύτου ἐπὶ ζωῆς, ἀδιαλύτου καὶ μέχρι θανάτου.

— Ἕνωσιν, βεβαίως, εἶπεν ὁ γέρων. Αὕτη εἶναι ἡ βάσις τῆς οἰκοδομῆς ἡμῶν, καὶ πρὸς ταύτην σοὶ δίδω τὴν χεῖρα ἐκ μέρους τοῦ γαμβροῦ μου. Τὴν θεμελιοῖ τὸ ἐθνικὸν

συμφέρον, καὶ δὲν θέλουσιν ἐλλείψει μεταξὺ ἡμῶν δεσμοί, οἵτινες νὰ τὴν ἰσχυροποιήσωσιν. Ἀλλὰ πρέπει νὰ φυλαχθῶμεν μὴ ἀνακαλύψωμεν εἰς τὸν ἐχθρὸν τὸ μυστήριον τῆς δυνάμεώς μας. Ἕνωσιν λοιπὸν, ἀλλ' ἕνωσιν κρυπτὴν μεταξὺ ἡμῶν· μεταξὺ δ' ἐκείνων διαίρεσιν! Ἡ πρώτη ἐξαρτᾶται ἀφ' ἡμῶν· τὴν δευτέραν μᾶς προσφέρει ἡ τύχη.

Καὶ λαβὼν αὐτὸν ἐκ τῆς χειρὸς, ἐπλησίασε τὸ στόμα του εἰς τὸ οὖς·

— Ἄκουσον, εἶπε, σπουδαῖον μυστήριον. Σοὶ τὸ λέγω ὡς πρῶτον ἐχέγγυον τῆς ἡμετέρας ἑνώσεως. Οὐδεὶς τὸ ἠξεύρει ἐνταῦθα, οὐδ' αὐτὸς ὁ τοποτηρητής. Ὁ Βιλλαρδουίνος μετακαλεῖται.

— Μετακαλεῖται! εἶπεν ὁ Χαμάρετος ἐκπληττόμενος. Εἶναι ἀληθὲς τοῦτο; Ἀλλὰ τί; Ἀναμφιβόλως στέλλεται ἀντ' αὐτοῦ ἄλλος εἰς τὴν Πελοπόννησον.

— Ναὶ, εἶπεν ὁ Πετραλείφας· στέλλει ὁ Σαμπλίτης Αὐθέντην τοῦ Μωρέως τὸν ἀνεψιόν του.

— Καὶ τί πρὸς ἡμᾶς τοῦτο; τί κερδίζομεν, ἂν ἀλλάξῃ ἡ χεὶρ ἥτις μᾶς κρατεῖ εἰς τὴν ἄλυσιν; Ἡ τοῦ Βιλλαρδουίνου εἶναι ἀνδρεία κἂν καὶ δικαία.

— Νομίζεις, ἠρώτησεν ὁ γέρων, ὅτι ὁ Βιλλαρδουίνος θὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὸν διάδοχόν του;

— Ἀπίθανον μοὶ φαίνεται, εἶπεν ὁ Λέων. Ἡ φιλοδοξία του εἶναι μεγάλη καὶ εὐερέθιστος, καὶ ἡ μετάκλησίς του ἀπὸ τόπου ὃν αὐτὸς κυρίως κατέκτησε δὲν πιστεύω νὰ τῷ φανῇ δικαία.

— Νομίζεις ὅτι ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Σαμπλίτου δὲν θὰ θελήσῃ νὰ λάβῃ τὴν θέσιν ἥτις τῷ δίδεται;

— Ὤ! θὰ θελήσῃ ἀναμφιβόλως.

— Ἰδοὺ λοιπὸν τί κερδίζομεν, εἶπεν ὁ Πετραλείφας· κερ-

δίζομεν τὴν διχόνοιάν των. Ὁ μὲν θὰ ἔχῃ συμφέρον νὰ λάβῃ τὸν Μωρέαν, ὁ δὲ, νὰ μὴ τὸν ἀφήσῃ. Ἀρκεῖ νὰ ἠξεύρωμεν νὰ ὑποθάλψωμεν τὴν διχόνοιαν καὶ νὰ τὴν καρπωθῶμεν. Ἄκουσον. Ὁ Βιλλαρδουΐνος εἶναι ἰσχυρὸς εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ὅλοι οἱ βαρόνοι αὐτῆς εἰσὶν ἀρχαῖοι συστρατιῶταί του, καὶ ὅλοι θέλουσιν ἀκολουθήσει μετὰ χαρᾶς τὴν σημαίαν του. Ἡ πάλη του πρὸς τὸν νεοελθόντα, ἂν, ὡς δὲν ἀμφιβάλλω, πάλη ὑπάρξῃ, οὐδὲ στιγμὴν θέλει μείνει ἀμφίῤῥοπος. Ἂς ὑποθέσωμεν ὅμως, ἀγαπητὲ Λέων, ὅτι ἔῤῥιπτες εἰς τὴν πλάστιγγα τὸ ξίφος σοῦ καὶ τῶν παλαιῶν σου συστρατιωτῶν ὑπὲρ τοῦ Σαμπλίτου· αἱ δυνάμεις των, ἐξισωθεῖσαι, θέλουσιν ἀντικαταστραφῆ, καὶ προσέτι οἱ Ἕλληνες θέλουσι φανῆ ὁπλισθέντες ὑπὲρ τοῦ νομίμου Αὐθέντου των, ἐκτελέσαντες καθῆκον πιστῶν ὑπηκόων.

— Ἀλλ' ἂν ὁ Βιλλαρδουΐνος ὑποχωρήσῃ; εἶπεν ὁ Χαμάρετος.

— Τότε, ἀπεκρίθη ὁ γέρων, τὸ ἥμισυ τοῦ ἔργου μας ἔγινεν. Ἀπέρχεται ὁ ἔμπειρος, ὁ ἐῤῥιζωμένος, ὁ στηριζόμενος εἰς ξίφος ἀνδρεῖον καὶ φήμην δικαιοσύνης, καὶ ἀντικαθίσταται ὁ ἄσχετος, ὁ ἄγνωστος, ὁ τοῦ τόπου ἄπειρος.

— Εἰς τὰς συμβουλάς σου, εἶπεν ὁ Χαμάρετος, ἀναγνωρίζω βαθεῖαν φρόνησιν, καὶ εἰμὶ ἕτοιμος νὰ ταχθῶ κατὰ τοῦ ἰσχυροτέρου τῶν δυναστῶν ἡμῶν. Εἰς τὸν Βιλλαρδουΐνον οὐδὲν ὀφείλω. Τῷ παρέδωκα τὰς κλεῖς τῆς Λακεδαίμονος, ὅταν ἡ Λακεδαίμων δὲν εἶχε πλέον ὑπερασπιστὰς, καὶ ἔφυγα αὐτὴν καὶ τὴν Πελοπόννησον. Μόνον δὲ διότι τὸ ἀπῃτήσατε, σᾶς συνώδευσα ὅταν ἤλθατε.

— Ἡ θέσις σου, υἱέμου, εἶπεν ὁ Πετραλείφας, εἶναι ἐδῶ. Ἂν σὲ διέφυγε τὸ παρελθὸν, ὑπάρχει ἀκόμη τὸ μέλλον. Ἰδὲ

τοὺς ἀρχαίους συναγωνιστάς σου, πεῖσον αὐτοὺς νὰ κηρυχθῶσι κατὰ τοῦ Βιλλαρδουίνου καὶ ὑπὲρ τοῦ Σαμπλίτου.

— Τὸ χρέος μας, εἶπε διστάζων ὁ Χαμάρετος, ἤθελεν ἀπαιτήσει νὰ τοὺς πολεμήσωμεν ἀμφοτέρους.

— Ἀλλ' ἡ φρόνησις, ἀπεκρίθη ὁ γέρων, νὰ πολεμήσωμεν τὸν ἕνα διὰ τοῦ ἄλλου.

Τὴν στιγμὴν ταύτην βήματα ἠκούσθησαν εἰς τὸν κῆπον.

—Ἔρχονται, εἶπεν ὁ Πετραλείφας. Ἂς μὴ μᾶς ἴδωσιν ὁμοῦ. Ὕπαγε.

Ἐν ᾧ δ' ἀνεχώρει ὁ Χαμάρετος, λαβὼν ἀκόμη αὐτὸν ἐκ τῆς χειρὸς,

— Μυστικὴ ἕνωσις μεταξὺ ἡμῶν, διαίρεσις μεταξὺ ἐκείνων, ἰδοὺ τὸ σύνθημά μας, τῷ εἶπε κρυφίως.

Συνοδεύσας δ' αὐτὸν μέχρι τῆς θύρας τοῦ κήπου, ἐπέστρεψεν ἀμέσως πρὸς τὸν ἄνθρωπον ὃν εἶχεν ἀκούσει περιπατοῦντα, καὶ ὃν ἐκ πρώτου βλέμματος εἶχεν ἀναγνωρίσει ὡς τὸν Νόννον δερματοφοροῦντα.

— Εἶσαι ἕτοιμος, Νόννε; τῷ εἶπε.

— Τὴν ἐνδοξότητά σας περιέμενον μόνον. Πρὸ τῆς αὐγῆς θέλω νὰ εἶμαι ἐκτὸς τῆς Λακεδαίμονος. Τὴν νύκτα ὁμοιάζουσιν ὅλ' οἱ ποιμένες.

— Ὕπαγε, φίλε πιστὲ καὶ ἀγαθὲ, εἶπεν ὁ Πετραλείφας. Θησαύριζον τοῦ Αὐθέντου σου τὴν εὐγνωμοσύνην. Φέρε τὸν Ῥοβέρτον, καὶ μὴ τὸν ἀφήσῃς νὰ σὲ διαφύγῃ. Δός τῳ ὅμως τὴν συμβουλὴν νὰ ἔλθῃ μετ' ἰσχυρᾶς συνοδίας. Ὁ Βιλλαρδουίνος δὲν εἶναι ἄνθρωπος ν' ἀφήσῃ εὐκόλως τὴν πλουσίαν του λείαν. Εἰπέ τῳ δὲ ὅτι ἔγινε περὶ τούτου φροντὶς καὶ ἐκ μέρους ἡμῶν, καὶ τῷ ἐπεπεδώσαμεν κατὰ δύναμιν τὴν ὁδόν.

— Τῷ ὄντι; πῶς τοῦτο;

— Εἰπέ τῳ ὅτι, ἂν ὁ Βιλλαρδουίνος ἀντιστῇ, ὡς προ-

βλέπω, τῷ προσφέρω συμμάχους τοὺς Ἕλληνας τῆς Πελοποννήσου.

— Καὶ διὰ τίνος τρόπου; ἠμπορῶ νὰ ἐρωτήσω;

— Διὰ τοῦ Λέοντος Χαμαρέτου.

— Ὅστις ὑπερασπίσθη τὴν Λακεδαίμονα κατὰ τοῦ Βιλλαρδουίνου;

— Αὐτοῦ ἐκείνου. Εὗρον τὰ δύω αὐτοῦ ἐλατήρια.

— Τὴν φιλοδοξίαν βεβαίως καὶ τὸ συμφέρον.

— Ὄχι! τὸν πατριωτισμὸν καὶ τὸν ἔρωτα.

— Τὸν ἔρωτα!

— Τὸν ἔρωτα πρὸς τὴν ἔκγονόν μου. Διὰ τῶν δύω τούτων μίτων τὸν κρατῶ μετέωρον μεταξὺ ἀμφιβολίας καὶ ἐλπίδος. Αὕτη εἶναι τῶν θέσεων ἡ καταλληλοτάτη. Ἐν τούτοις ἡ Ἄννα εἶναι προωρισμένη διὰ τὸν διάδοχον τῆς Πελοποννήσου· θὰ ἐνυμφεύετο τὸν Γοδοφρεῖδον, ἂν ἔμενεν ὁ Βιλλαρδουίνος, θὰ νυμφευθῇ τὸν Ῥοβέρτον, ἂν ἔλθῃ ὁ Ῥοβέρτος.

— Θὰ ἔλθῃ, ἀπήντησεν ὁ Νόννος, καὶ θὰ ἔλθῃ παράφορος ὑπὸ ἔρωτος.

— Κατευόδιον λοιπόν, εἶπεν ὁ Πετραλείφας. Τὰ συμφέροντα τοῦ Αὐθέντου σου ἐναποτίθενται εἰς τὴν φρόνησιν καὶ τὴν ἐπιδεξιότητά σου.

Καὶ ὁ ψευδοποιμὴν ἀνεχώρησεν.

Ἐν ᾧ δ' ἐνταῦθα ταῦτα ἐλέγοντο, τὴν αὐτὴν σχεδὸν ὥραν, ὅτε ὁ Βιλλαρδουίνος, ἐπιστρέψας εἰς τὴν οἰκίαν του, εἰσῆλθεν εἰς τὸν κοιτῶνά του, ἐξεπλάγη ἰδὼν ἡπλωμένον εἰς τὴν καθέδραν ἐμπρὸς τοῦ γραφείου του καὶ στεντόρειον ῥέγχοντα, ἄνθρωπον ῥασσοφόρον. Ἀλλὰ γελάσας μετ' ὀλίγον, ἔθεσε βαρέως τὴν χεῖρά του εἰς τὸν ὦμον τοῦ κοιμωμένου· οὗτος δ' ἀνεπήδησε, καὶ τρίψας τοὺς ὀφθαλμούς,

— Ἄ! ἔχεις δίκαιον, ἐξοχώτατε, εἶπε· γλυκύτερος εἶναι ὁ ὕπνος εἰς τὴν ἔδραν τοῦ Βαΰλλου τοῦ Μωρέως, παρὰ ἡ ὁδοιπορία τῆς ἐπιστροφῆς εἰς Γαλλίαν.

— Καὶ πότε ἐπιστρέφεις; ἠρώτησε μειδιῶν ὁ Βιλλαρδουΐνος.

— Τώρα, ἀπεκρίθη ὁ Ῥαιμόνδος. Πρὸ τοῦ μεσονυκτίου ἔμελλεν ὁ Νόννος ν' ἀναχωρήσῃ· καὶ ἐπειδὴ ἀνέλαβε τὴν δαπάνην μου, δὲν εἶναι δίκαιον νὰ μὲ περιμένῃ.

— Εἶναι ἀληθές! Ὕπαγε λοιπόν, καὶ ἐπίστρεψε . . . τὸ βραδύτερον.

— Εὐχαριστῶ. Ἀλλὰ πρὶν ὑπάγω ἔχω ἀνάγκην καὶ μιᾶς ἐπιστολῆς.

— Πρὸς τίνα;

— Πρὸς τὸν Δόγην τῆς Βενετίας. Εἶναι μέγας αὐθέντης, καὶ ἐπιθυμῶ νὰ τὸν γνωρίσω.

— Ἠξεύρεις ὅτι μ' εἶναι ἀφωσιωμένος. Καὶ τί θέλεις νὰ λέγῃ ἡ ἐπιστολή;

— Εἶναι πολλὴ ἡ ὑπεροψία μου, ἂν ζητήσω νὰ λέγῃ, ὅτι εἶμαι φίλος ἐπιστήθιος τῆς Ἐξοχότητός σου, καὶ ὅτι εἰμπορεῖ νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς ἐμὲ ὡς εἰς αὐτήν;

Ὁ Βιλλαρδουΐνος ἔσφιγξε τὴν χεῖρα τοῦ Ῥαιμόνδου ἐκφραστικώτατα. Ἔπειτα δὲ, γράψας τὴν ἐπιστολὴν, τῷ τὴν ἐνεχείρισε.

— Κατευόδιον, τῷ εἶπε σχεδὸν διὰ τῶν αὐτῶν λέξεων τοῦ Πετραλείφου. Τὴν τύχην μου ἐναποθέτω εἰς τὴν φιλίαν καὶ εἰς τὴν φρόνησίν σου.

Ζ'

Ἡ αὐγὴ ἤρχιζε νὰ διαγελᾷ, ὅταν ὁ Ῥαιμόνδος ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Λακεδαίμονος· μετὰ δύω δὲ ὡρῶν πορείαν

ἀπήντησε προπορευόμενον αὐτοῦ ποιμένα, ὅστις τῷ ἐφίλησε τὴν δεξιὰν εὐλαβῶς. Ὁ Ῥαιμόνδος, ἀναγνωρίσας τὸν Νόννον, τὸν ηὐλόγησε διὰ τῆς χειρὸς, καὶ ἐτράπη πρὸς τὰ δεξιὰ, ἐν ᾧ ἐκεῖνος ἐτρέπετο πρὸς τ' ἀριστερά.

Μετὰ μίαν ὥραν ἀκόμη, φθὰς εἰς τὸ πρῶτον χωρίον, ἐμίσθωσεν ἵππον, καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἀφίχθη εἰς Ποντικὸν ὀλίγας ὥρας πρὸ τοῦ Νόννου, ὅστις καὶ αὐτὸς ἵππευσεν ἅμα ἐμακρύνθη ὅσον ἔπρεπε τῆς Λακεδαίμονος.

Ὁ διάπλους των, τοῦ Νόννου ὡς ναυλωτοῦ, τοῦ δὲ Ῥαιμόνδου ὡς ναύτου, ἀπὸ Πελοποννήσου εἰς Σικελίαν καὶ ἀπὸ Σικελίας εἰς Γαλλίαν, ὑπῆρξεν εὐτυχέστερος ἀκόμη καὶ ταχύτερος τῆς πρώτης ὁδοιπορίας των. Ἅμα δ' ἀφίχθησαν εἰς Μασσαλίαν, ὁ πλοίαρχος διένειμε τὸν μισθὸν εἰς τοὺς ναύτας. Ἀλλ' ὁ Ῥαιμόνδος ὠμίλησεν αὐθαδῶς, ὥστε ὁ πλοίαρχος ὠργίσθη καὶ τὸν ἐδίωξεν. Ὀλίγας δ' ἡμέρας μετὰ ταῦτα ὁ Ῥαιμόνδος ἔφθανεν εἰς Σαμπλίτην διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης ἐκ Παρισίων.

Ὅταν δὲ μετά τινας στιγμὰς παρουσιάσθη εἰς τὸν Ῥοβέρτον Σαμπλίτην, ἦτον ὠχρὸς ὡς νεκρὸς, καὶ οἱ πόδες του ἔτρεμον.

— Ὁ Ῥαιμόνδος! εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος, συστέλλων ἐλαφρῶς τὰς ὀφρῦς. Μὰ τὸν ἅγιον Διονύσιον, μέγα θαῦμα! Διεσκέδαζες, φαίνεται, εἰς Παρισίους, φίλε. Εἶχον νομίσει ὅτι ἔλαβες ὑπηρεσίαν εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Γαλλίας, ἢ ὅτι ἀπῆλθες εἰς σκηνὰς δικαίων.

— Τοῦτο, Ὑψηλότατε, ἐπλησίασε καὶ νὰ γίνῃ, εἶπεν ὁ Ῥαιμόνδος μεθ' ὑποτρεμούσης φωνῆς. Οἱ δίκαιοι ἐκινδύνευσαν νὰ μὲ δεχθῶσιν ἀνάξιόν των συνάδελφον.

— Πῶς τοῦτο! ἠσθένησας; ἠρώτησεν ὁ Ῥοβέρτος.

— Ἔχω ἀνάγκην νὰ σᾶς τὸ εἰπῶ, Ὑψηλότατε; Ἐνό-

μιζον ὅτι ἀντ' ἐμοῦ ὡμίλουν τὰ κλονούμενα μέλη μου καὶ αἱ πελιδναὶ παρειαί μου.

— Τῷ ὄντι, αἱ παρειαί σου... Ὢ τὸν ταλαίπωρον! Εἶσαι λευκὸς ὡς κήρινος Λάζαρος. Κατ' ἀρχὰς ἐνόμιζον ὅτι φορεῖς ψιμμύθιον.

— Ναί! τὸ ψιμμύθιον τοῦ θανάτου, εἶπε μετὰ γοερᾶς φωνῆς ὁ Ῥαιμόνδος. Ὦ! οἱ ἐπάρατοι Παρίσιοι! Ἐκ τοῦ βορβόρου τῶν ὁδῶν καὶ ἐκ τῶν τελμάτων τοῦ Σηκουάνα των ἀνέπνευσα τὴν λοιμικὴν, ἥτις παρ' ὀλίγον νὰ μὲ θερίσῃ εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας μου. Ἐπιτρέψατέ μοι, Ὑψηλότατε, νὰ καθήσω, διότι οἱ πόδες μου τρέμουν ὡς κάλαμοι.

— Κάθησον, κάθησον, εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος, δεικνύων αὐτῷ καθέδραν. Τὸ βλέπω, εἶσαι πολὺ ἀδύνατος. Ἀλλ' ἐξήγησόν μοι τοῦτο. Ὅταν ἤρχισα ν' ἀνυπομονῶ διὰ τὴν ἀπουσίαν σου, ἔγραψα εἰς Παρισίους εἰς διαφόρους φίλους μου, ἔγραψα εἴς τινας αὐλικοὺς νὰ ἐρωτήσω τί γίνεσαι, ἀλλὰ κανεὶς οὔτε σὲ εἶδεν οὔτε σὲ ἤκουσεν.

— Ἐννοεῖται ὅτι κανεὶς οὔτε μὲ εἶδεν οὔτε μὲ ἤκουσε. Νομίζετε, Ὑψηλότατε, ὅτι ἂν παρουσιαζόμην εἰς Παρισίους καὶ ἐγίνετο γνωστὸν ὅτι ἐγὼ, ὁ ταπεινότατος δοῦλος τῆς ὑμετέρας Ὑψηλότητος, ζητῶ δάνεια, δὲν ἤθελεν ἐννοηθῆ διατί τὰ ζητῶ, καὶ ὅτι μ' ἤτον δυνατὸν νὰ τὰ εὕρω ἐπὶ τόκῳ ὀλιγωτέρῳ τῶν πεντήκοντα τοῖς ἑκατόν; Ὁ ἐπίδοξος Αὐθέντης τῆς Πελοποννήσου! τί παχυτέρα δάμαλις διὰ τοὺς Ἰουδαίους τοκιστὰς τῶν Παρισίων; Διὰ τοῦτο ἐκρύβην ὑπὸ ψευδώνυμον...

— Ἄ! ἀρίστην ἰδέαν συνέλαβες. Καὶ πῶς ὠνομάσθης;

— Πῶς ὠνομάσθην; Ὦ! ὠνομάσθην... ναὶ, ὠνομάσθην: Μονέλος Μονφόρτος.

— Ἄ! τότε ἐννοῶ πῶς δὲν σὲ ἀνεκάλυψαν. Ἀλλ' ἡ

μετωνυμία σου καὶ ἡ τόση ἀργοπορία εἶχον τοὐλάχιστόν τι ἀποτέλεσμα;

— Εἶχον ἀποτέλεσμα ὀκτακισχιλίων ὑπερπύρων.

— Τί λέγεις! ἀνέκραξεν ὁ Ῥοβέρτος, καὶ οἱ ὀφθαλμοί του ἤστραψαν. Ἔλαβε δὲ πλήρης εὐγνωμοσύνης εἰς τὰς χεῖράς του τὰς δύω χεῖρας τοῦ Ῥαιμόνδου, διότι τοσαύτην ποσότητα εἰς ἓν συνηγμένην ἐπὶ ζωῆς του δὲν εἶχεν ἰδεῖ τὸ μικρὸν ἀρχοντόπουλον τῆς Καμπανίας-

— Ἀλλὰ βεβαίως, ἐπρόσθεσε, πραΰνων τὴν χαράν του, πρὸς τεσσαράκοντα ἢ πεντήκοντα τοῖς ἑκατόν! Αὐτὴ ἡ Αὐθεντεία θὰ μὲ σβύσῃ πρὶν μὲ πλουτίσῃ.

— Ὦ! πῶς τρέμουν οἱ πόδες μου ὑπὸ ἀδυναμίας! εἶπεν ὁ Ῥαιμόνδος. — Καὶ ἐν ᾧ ἐπάλαιον πρὸς τὸν θάνατον, συγχρόνως ἐπάλαιον καὶ πρὸς τοὺς τοκογλύφους. Ἐθριάμβευσα ὅμως καὶ αὐτῶν καὶ ἐκείνου! Κατ' ἀρχὰς οἱ Ἰουδαῖοι μοὶ ἐζήτησαν πεντήκοντα· ἐγὼ ἔδωσα δεκαπέντε, καὶ δὲν ἐσυμβιβάσθημεν. Μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας μοὶ ἐπρότειναν τεσσαράκοντα· ἐγὼ ἔδωσα δώδεκα, καὶ πάλιν ἐχωρίσθημεν ἄπρακτοι. Μετ' ἄλλας δεκαπέντε, ἐπανελθόντες, μοὶ ἐζήτησαν τριάκοντα· ἐγὼ κατέβην εἰς δέκα. Τέλος μετὰ ἔτι δεκαπέντε ἡμέρας ἐπιστρέψαντες, κατέβησαν εἰς τὰ εἴκοσιν, ἐγὼ δὲ εἰς τὰ ὀκτὼ τοῖς ἑκατόν· καὶ τότε, ἐπειδὴ ἐκεῖνοι μὲν ἔβλεπον ὅτι ἡ κλίμαξ προέβαινε πρὸς βλάβην των, ἐγὼ δὲ ὅτι εἷς καὶ ἥμισυς μὴν εἶχε παρέλθει εἰς διαπραγματεύσεις, ἐσυμβιβάσθημεν εἰς τὰ δέκα.

— Δέκα τοῖς ἑκατόν! ἀνέκραξε πλήρης ἐκστάσεως ὁ Ῥοβέρτος, καὶ ἐρρίφθη εἰς τὸν τράχηλον τοῦ Ῥαιμόνδου.— Φίλτατε, φίλτατε, ἐπρόσθεσεν, ὅταν ἔλθω εἰς Ἑλοπόννησον θὰ σοὶ δώσω τὸ ὡραιότερον τῆς Αὐθεντείας τιμάριον. Θὰ σ' ἀφήσω νὰ ἐκλέξῃς ὁ πρῶτος.

— Ὦ! Ὑψηλότατε, ἀρκεῖ νὰ φθάσητε εὐτυχῶς εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ὑπηκόου σας.

— Ἡ ὑπηρεσία ἣν μοὶ ἀνέδειξας εἶναι μεγίστη, φίλε Ῥαιμόνδε, εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος, καὶ μάλιστα ἔγκαιρος. Ἐσχάτως εἶχον ἀποφασίσει, ἂν μίαν ἑβδομάδα ἀκόμη δὲν εἶχες φανῇ, ν' ἀναχωρήσω χωρὶς νὰ σὲ περιμείνω, διότι, βλέπεις, καὶ ὁ χειμὼν προχωρεῖ. Ἀλλὰ χθὲς μ' ἦλθον εἰδήσεις ἐκ Πελοποννήσου. Ὁ πενθερὸς τοῦ Δεσπότου τῆς Ἑλλάδος, ὅστις εὑρίσκεται εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Βιλλαρδουίνου καὶ μ' ἐπρότεινεν, ὡς ἠξεύρεις, τὴν ἔγγονόν του εἰς γάμον, μὲ εἰδοποιεῖ, ὅτι ἴσως δὲν θὰ εὕρω τὸν τοποτηρητὴν τόσον πρόθυμον νὰ μᾶς παραχωρήσῃ τὴν ἐξουσίαν, καὶ ὅτι αὐτὸς μὲν προπαρεσκεύασε τοὺς Ἕλληνας νὰ κηρυχθῶσιν ὑπὲρ ἐμοῦ, ἄλλ' ὅτι φρονεῖ ἀναγκαῖον νὰ παρουσιασθῶ καὶ ἐγὼ μετά τινος δυνάμεως ἀξιοσεβάστου.

— Φρόνιμος ἄνθρωπος μοὶ φαίνεται ὁ πενθερὸς οὗτος, εἶπεν ὁ Ῥαιμόνδος. Ἡ συμβουλή του εἶναι ἀρίστη. Κατ' εὐτυχίαν ὅμως καὶ εὐκατόρθωτος ἀφ' ὅτου ἔχομεν χρήματα. Ἀλλὰ νομίζω καλὸν νὰ μὴ χρονοτριβῶμεν, καὶ ἀπὸ τῆς σήμερον νὰ φροντίσωμεν περὶ τῆς συνοδίας.

— Ἀπὸ τῆς σήμερον ἀναμφιβόλως, ἀπὸ ταύτης τῆς στιγμῆς μάλιστα· καὶ τὴν ἐκλογὴν καὶ ἑτοιμασίαν πεντήκοντα ἱππέων καὶ πεντήκοντα πεζῶν λογχοφόρων ἀναθέτω εἰς τὴν ἐπιμέλειάν σου, Ῥαιμόνδε.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ὁ Ῥαιμόνδος ἐφαίνετο ἐναγώνιος καὶ ἀκάματος· ἀδιακόπως ἐκινεῖτο, ἔτρεχεν ἄνω καὶ κάτω, ἠγόραζε πανοπλίας, ἐδοκίμαζεν ἵππους, ἐμίσθου στρατιώτας. Ἀλλὰ τόσον ἀκριβὴς ἦτον εἰς τὴν ἐκλογὴν, τόσον ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ποιότητα μᾶλλον ἢ εἰς τὴν ποσότητα, ὥστε ὁ ἵππος ὅστις τὸν εὐηρέστησε τὸ πρωΐ, τὸν δυσηρέ-

στει τὸ ἑσπέρας, τὸν στρατιώτην ὃν ἐστρατολόγει τὴν προτεραίαν, ἀπέβαλλε τὴν ὑστεραίαν, ἀνακαλύψας διὰ νυκτὸς τὰ κεκρυμμένα του ἐλαττώματα.

Διὰ τοῦτο, ὅτε τὴν δωδεκάτην ἡμέραν ὁ Ῥοβέρτος, ἱστάμενος εἰς τὸ παράθυρόν του, ἔδειξεν εἰς τὸν Νόννον μετ' εὐαρεσκείας τὸν Ῥαιμόνδον διερχόμενον διὰ τῆς αὐλῆς, καὶ παρακολουθούμενον ὑπὸ τριῶν νεοσυλλέκτων, κυπτόντων ὑπὸ τὸ βάρος ἀσπίδων, δικτυωτῶν χιτώνων καὶ ἄλλων ὅπλων, ὁ Νόννος, ὅστι ἐφθόνει ὀλίγον τὴν πρὸς αὐτὸν μεγάλην τοῦ Αὐθέντου ἐμπιστοσύνην,

— Εἰς τοὺς τόπους μας, εἶπεν, ἐκεῖ, διηγοῦνται ὅτι ὑπῆρχε ποτὲ γυνὴ, ἥτις ὕφαινε θαυμασίως, ἀλλ' ὅτι εἶχε τὴν παράδοξον μανίαν νὰ παραλύῃ τὴν νύκτα ὅ,τι εἰργάζετο τὴν ἡμέραν, ὥστε πάντοτε ἦτον ἠσχολημένη, καὶ ποτὲ ὁ ἱστός της δὲν ηὔξανεν. Ὑποπτεύω ὀλίγον ὅτι ἡ στρατολογία μας προχωρεῖ ὡς ὁ ἱστὸς τῆς καλῆς Πηνελόπης.

— Νόννε, εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος, νομίζω ὅτι δὲν ἀγαπᾷς τὸν Ῥαιμόνδον.

— Καὶ τοῦτο εἰμπορεῖ νὰ εἶναι ἀληθὲς, ἀλλὰ καὶ ὅτι σᾶς λέγω ἐπίσης. Παρῆλθον δώδεκα ἡμέραι, δηλαδὴ ὁ χειμὼν, καὶ ὅλαι αἱ δυσκολίαι τῆς ὁδοιπορίας ηὔξησαν κατὰ τοσοῦτον. Εἶναι ἕτοιμος ὁ Ῥαιμόνδος;

— Εἰς δώδεκα ἡμέρας, ἀπεκρίθη ὁ Ῥοβέρτος, θέλεις νὰ μ' ἑτοιμάσῃ στρατὸν ὁλόκληρον;

— Σταυροφορίαν ἐδύνατο νὰ ἑτοιμάσῃ εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον, σᾶς βεβαιῶ, Ὑψηλότατε.

— Ἀπαιτεῖς παρ' αὐτοῦ τὰ ἀδύνατα, εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος.

— Δὲν ἠξεύρω, εἶπεν ὁ Νόννος· ἀλλ' ἐν τούτοις καλύπτονται τὰ ὄρη ὑπὸ χιόνος, τὰ πελάγη μαστίζει ἤδη ἡ θύελλα. Ἔπειτα ἤκουσα καί τινα φήμην εἰς Πελοπόννησον, ὅτι

ὁ θεῖός σας ὑπεσχέθη ν' ἀφήσῃ ὁριστικῶς Αὐθέντην τὸν Βιλλαρδουΐνον, ἂν δὲν πέμψῃ διάδοχόν του ἐντὸς τοῦ ἔτους.

— Πῶς λέγεις; ἀνέκραξεν ὁ Ῥοβέρτος. Εἶναι ἀληθὲς τοῦτο;

— Ἀληθὲς δὲν ἠξεύρω ἂν εἶναι· ἐλέγετο ὅμως. Ἂν ψευδὲς, δὲν βλάπτει ποσῶς εἰς τὴν Ὑμετέραν Ὑψηλότητα νὰ φθάσῃ ταχύτερον εἰς τὴν Αὐθεντείαν Της, ἂν ἀληθὲς ὅμως, μεγάλως Τῇ ὠφελεῖ.

— Ὦ! ἀναμφιβόλως, ἀναμφιβόλως, εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος, περιερχόμενος ἄνω καὶ κάτω μετὰ ταραχῆς. Τότε διαφέρει τὸ πρᾶγμα. Ἀλλ' ἡ σωματοφυλακή μου εἶμαι βέβαιος ὅτι δὲν ἠτοιμάσθη.

Καὶ νεύσας ἕνα τῶν ὀπαδῶν του, τῷ εἶπε νὰ καλέσῃ τὸν Ῥαιμόνδον.

— Καὶ τότε, ἐπρόσθεσε, δυνάμεθα νὰ μὴ περιμείνωμεν;

— Εἰς πᾶσαν περίπτωσιν, ἀπήντησεν ὁ Νόννος, παρὰ νὰ μείνητε ὡς τὸ ἔαρ μετὰ στρατοῦ ὁλοκλήρου, προτιμώτερον νομίζω ν' ἀναχωρήσητε ἀμέσως, ἔστω καὶ μόνος.

— Ὦ! βεβαίως, εἶπε, μᾶλλον εἰς τοὺς στοχασμούς του ἢ εἰς τὸν Νόννον ἀποκρινόμενος, ἂν εἶναι ἀληθὲς τοῦτο, δὲν πρέπει νὰ μένωμεν. Ν' ἀναχωρήσωμεν, ν' ἀναχωρήσωμεν. Ἂς ἰδῶμεν τί λέγει καὶ ὁ Ῥαιμόνδος.

— Ποῦ εὑρίσκονται αἱ προπαρασκευαί μας, φίλε Ῥαιμόνδε; εἶπε πρὸς αὐτὸν εἰσερχόμενον.

— Σᾶς βεβαιῶ, ὅτι δὲν εἶναι ἔργον μιᾶς ἡμέρας, ἀπεκρίθη αὐτός· καὶ ὅμως προχωροῦσι γιγαντιαίως. Ἐντὸς ὀλίγου ἐλπίζω νὰ εἱμεθα ἕτοιμοι. Ἡ ἐκλογὴ εἶναι δύσκολος! Οἱ ὁπλοποιοὶ εἶναι ἀμαθέστατοι, οἱ ἱπποκάπηλοι ἀπαταιῶνες ἀξιοκρέμαστοι. Χθὲς τὸ ἑσπέρας τρεῖς ἠγόρασα ἵππους· σήμερον βλέπω, ὅτι ὁ εἷς ἦτον τυφλὸς, ὁ ἄλλος λεπρὸς, καὶ

ὁ τρίτος φθισικός. Τοὺς ἀπέδωκα, καὶ ὁμοῦ κ' ἑκατὸν ραβδισμοὺς ὡς μισθὸν εἰς τοὺς ἰδιοκτήτας.

— Ἄ! εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος, διὰ ταῦτα ὁ Νόννος διϊσχυρίζεται ὅτι, ὡς δὲν ἠξεύρω ποία γυνὴ τῆς γνωριμίας του, ὑφαίνεις τὴν ἡμέραν κ' ἐξηλόνεις τὴν νύκτα.

— Ἠστειευόμην, εἶπεν ὁ Νόννος ἐρυθριῶν.

— Εἶναι ἀληθὲς, ἀπήντησεν ὁ Ῥαιμόνδος, ἐρυθριῶν καὶ αὐτὸς οὐχ ἧττον, ὅτι ἐκλέγω ἐπιμελῶς, διότι θέλω τὴν συνοδίαν ἀξίαν τῆς Ὑψηλότητός σας. Δὲν θέλω ν' ἀναχωρήσωμεν ἔχοντες ἵππους τυφλοὺς καὶ στρατιώτας χωλούς.

— Ὁ Νόννος φρονεῖ ὅτι, ἀντὶ νὰ περιμείνωμεν συνοδίαν, προτιμώτερον εἶναι ν' ἀναχωρήσωμεν χωρὶς αὐτῆς.

— Βιάζεται, νομίζω, ὁ Κ. Νόννος, εἶπεν ὁ Ῥαιμόνδος. Δὲν θέλω νὰ περιέλθητε τὴν Εὐρώπην ὡς ἀλήτης, οὔτε φθάνων εἰς τὴν ἐπικράτειάν σας, νὰ μείνητε εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ὑπηκόων σας, ἂν θέλωσι νὰ σᾶς δεχθῶσι.

— Ἠξεύρεις ὅμως τί ἤκουσεν εἰς τὴν Πελοπόννησον; προσέθηκεν ὁ Ῥοβέρτος· ὅτι ἂν δὲν φθάσω ἐντὸς τοῦ ἔτους τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ θείου μου, ἡ Αὐθεντεία μένει ὁριστικῶς εἰς τὸν Βιλλαρδουΐνον.

— Μῦθος! ἀνέκραξεν ὁ Ῥαιμόνδος, ἐλαφρῶς ὠχριῶν, καὶ καταληφθεὶς ὑπὸ βηχὸς ἰσχυρᾶς. Προφανὴς μῦθος. Πῶς δίδεται ποτὲ τοῦτο;

— Καὶ εἰς ἐμὲ φαίνεται ἀπίθανον, εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος. Ἀλλὰ, ἂν φθάσωμεν πρὶν, ὡς λέγει ὁ Νόννος, οὐδεμία βλάβη μᾶς γίνεται, ἂν ὅμως μετὰ, ἴσως δύναται νὰ προέλθῃ κακόν. Διὰ τοῦτο θ' ἀναχωρήσω, ἔστω καὶ μόνος.

— Εἰς αὐτὴν τὴν σκέψιν ἐνδίδω πληρέστατα, εἶπεν ὁ Ῥαιμόνδος, ἐννοήσας πόθεν πνέει ὁ ἄνεμος. Ναὶ, πρέπει ἀφεύκτως ν' ἀναχωρήσῃ ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης. Ὅσῳ τά-

χιον τόσῳ καλλίτερον. Ν' ἀπέλθητε ἄνευ συνοδίας, κατ' ἐμὲ, θὰ ἦτο σφάλμα μέγα καὶ μέγα δυστύχημα! Θὰ φθάσωμεν εἰς τόπον δυσμενῆ ἴσως, ὅπου πρέπει νὰ παρουσιασθῆτε μετὰ δυνάμεως, ὅπως σᾶς φοβηθῶσι· θὰ διαβῶμεν διὰ τόπων φιλικῶν, ὅπου πρέπει νὰ παρουσιασθῆτε ἀξιοπρεπῶς ὅπως σᾶς σεβασθῶσιν.

— Ἀλλὰ, εἶπεν ὁ Νόννος, ἵνα φθάσωμεν, πρέπει ν' ἀναχωρήσωμεν.

— Τοῦτο λέγω κ' ἐγὼ, ὑπέλαβεν ὁ Ῥαιμόνδος. Ὅσον ἀναγκαία καὶ ἂν εἶναι ἡ συνοδία, ἂν δὲν ἦτον ἑτοίμη, ἤθελον προτείνει νὰ μὴ τὴν περιμείνωμεν. Ἀλλὰ κατ' εὐτυχίαν....

— Μετὰ μίαν ἑβδομάδα εἶναι ἑτοίμη; ἠρώτησεν ὁ Ῥοβέρτος.

— Μετὰ τρεῖς ἡμέρας, ἀπήντησεν ὁ Ῥαιμόνδος.

— Μετὰ τέσσαρας ἡμέρας λοιπὸν ἀναχωροῦμεν, εἶπεν ἐκεῖνος.

— Καὶ ἂν ἔχωμεν καλὸν καιρὸν, ὑπέλαβεν ὁ Ῥαιμόνδος, εἰς εἴκοσιν ἡμέρας φθάνομεν διὰ θαλάσσης.

— Ἂν ὅμως ἔχωμεν κακὸν, ἀπήντησεν ὁ Νόννος, ὅστις εὐχαρίστως ἀντέλεγεν εἰς τὸν Ῥαιμόνδον, ὡς εἶναι ἐπόμενον εἰς ὥραν χειμῶνος, φθάνομεν εἰς μῆνας τρεῖς.

— Ὦ! εἰς τοιοῦτον κίνδυνον, εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος, δὲν θέλω νὰ ἐκτεθῶ, οὔτε ἔχω ὄρεξιν νὰ θαλασσομαχῶ ὅλον τὸν χειμῶνα. Διὰ ξηρᾶς πόσον καιρὸν χρειάζομαι;

— Δεκαπέντε ἡμέρας ὡς τὴν Βενετίαν, ἀπήντησεν ὁ Ῥαιμόνδος· ἀλλ' ἀπ' ἐκεῖ ἔχομεν πάλιν θάλασσαν.

— Τί θάλασσαν; εἶπεν ὁ Νόννος. Ἡ Ἀδριατικὴ τί εἶναι; εἶναι μέγας λιμήν. Τὸν χειμῶνα πνέει πάντοτε βορρᾶς εἰς αὐτήν. Τὸ πολὺ δεκαπέντε ἡμέραι μᾶς φέρουσιν ἀπὸ Βενετίας εἰς τὸν Μωρέαν.

— Καὶ ἡ ὁδὸς τῆς ξηρᾶς δὲν ἔχει δυσκολίας; ἠρώτησεν ὁ νέος Αὐθέντης.

— Εἰς τὴν Σαβαυδίαν ἔχομεν νὰ ὑπερβῶμεν τὰς Ἄλπεις, εἶπεν ὁ Ῥαιμόνδος.

— Τὰς Ἄλπεις! καὶ τί εἶναι αἱ Ἄλπεις! ἀνέκραξεν ὁ Νόννος. Ὄρη καθὼς ὅλα τὰ ὄρη· ἓν ὄρος τέλος πάντων περᾶται· βεβαίως καὶ βατὸν εἶναι καὶ ὁδοὺς ἔχει. Ἂν ἔχῃ ὀλίγην χιόνα, μεγάλη δυσκολία! ἔχομεν στρατιώτας, τὴν καθαρίζομεν.

— Τοῦτο λέγω κ' ἐγώ, εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος.

— Ἀφ' οὗ εἶσθε τῆς αὐτῆς γνώμης, εἶπεν ὁ Ῥαιμόνδος, δὲν ἀντιτείνω. Ἡ διὰ τῆς Βενετίας διάβασις ἔχει μάλιστα δύω μεγάλα πλεονεκτήματα. Πρῶτον ὅτι θ' ἀποκτήσητε μετὰ τοῦ Δουκὸς σχέσεις, αἵτινες εἶναι ἀναπόφευκτοι εἰς τὴν μέλλουσαν ἐξουσίαν σας· δεύτερον ὅτι εἰς τὴν Βενετίαν, τὴν ναυτικὴν πόλιν, εἶσθε βέβαιος νὰ εὕρητε πλοῖα καλὰ καὶ ταχέα διὰ τὴν Πελοπόννησον.

— Ἐρρίφθη λοιπὸν ὁ κῦβος, ἀνέκραξεν ὁ Ῥοβέρτος. Μετὰ τέσσαρας ἡμέρας ἀναχωροῦμεν διὰ ξηρᾶς. Ἀπέλθετε νὰ ἑτοιμασθῆτε.

— Ἐγὼ εἰμὶ ὅλος ἕτοιμος, εἶπεν ὁ Ῥαιμόνδος, καὶ οἱ στρατιῶται θὰ εἶναι μετὰ τρεῖς ἡμέρας.

Ἐξερχόμενος δὲ, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν·

— Ἐφάγαμεν εἰκοσιοκτὼ ἡμέρας, καὶ ἔχομεν ἄλλας τέσσαρας εἰς τὸν κόλπον. Μένουσιν ἀκόμη ἑκατὸν τριάκοντα. Δι' ἐκείνας . . . ὁ Θεὸς ὁδηγός!

Η'

Τὴν προσδιορισθεῖσαν λοιπὸν ἡμέραν, ἥτις ἦν τοῦ Νοεμβρίου ἡ τρίτη, ἀνεχώρησαν τῷ ὄντι. Ἅπαξ δὲ καθ' ὁδὸν,

ὁ Ῥοβέρτος εἶχε μεγάλην ἀνυπομονησίαν νὰ φθάσῃ, ὥστε ἂν καὶ ἡ συνοδία τοῦ Ῥαιμόνδου τῷ ἔφερε διαφόρους ἀναβολάς, καὶ ὁτὲ μὲν οἱ πεζοὶ, ἀπαυδοῦντες, ἔμενον ὀπίσω, ὁτὲ δὲ ἔπιπτον τῶν ἵππων τὰ πέταλα, ἢ εἶχεν ἐπιδιορθώσεως ἀνάγκην ἡ ἱπποσκευὴ, ἔφθασεν ὅμως εἰς τὴν Σαβαυδίαν, ἐμπρὸς τῶν Ἄλπεων, ὅσον ἐνεδέχετο ταχέως ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις, ἤτοι εἰς ἡμέρας ὀκτώ. Ἐδῶ δ' ἀπεφασίσθη ν' ἀναπαυθῇ ἡ συνοδία μίαν ἡμέραν, καὶ νὰ ζητηθῶσι συγχρόνως πληροφορίαι περὶ τῆς ὑπερβάσεως τῶν Ἄλπεων.

Αἱ πληροφορίαι δὲν ἦσαν εὐάρεστοι. Αἱ ὁδοὶ ἦσαν ἀδιάβατοι, ἡ χιὼν ἔκειτο τέσσαρας πήχεις ὑψηλὴ ἐπ' αὐτῶν.

— Ἄ! ἀνέκραξεν ὁ Ῥαιμόνδος, ὑπερβολαί! Μακρόθεν μεγαλοποιοῦνται τὰ πράγματα. Ἡ χιὼν, ὅσῳ πυκνοτέρα, τόσῳ στερεωτέρα γίνεται. Δὲν ἔχομεν καιρὸν νὰ περιμένωμεν τὸν Ἰούλιον νὰ τὴν ἀναλύσῃ. Εἶμαι βέβαιος ὅτι δυνάμεθα νὰ διέλθωμεν. Τέλος πάντων τίποτε δὲν μᾶς ἐμποδίζει νὰ δοκιμάσωμεν· οὔτε ἔχομεν τί καλλίτερον ἄλλο νὰ κάμωμεν.

Οἱ προτρεπτικοὶ καὶ πρόθυμοι οὗτοι λόγοι ἤρεσκον εἰς τὸν Ῥοβέρτον, διότι ἦσαν ἐντελῶς σύμφωνοι πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἀπόφασιν. Τὴν ἐπαύριον λοιπὸν ἤρχισαν ν' ἀναβαίνωσι τοῦ ὄρους τοὺς πρόποδας. Ἀλλὰ μόλις προὐχώρησαν ἡμίσειαν ὥραν, καὶ ἠναγκάσθησαν νὰ σταθῶσι, διότι οἱ τρεῖς προπορευόμενοι ἱππεῖς ἐβυθίσθησαν μέχρι τῆς κεφαλῆς τῶν ἵππων των, καὶ τέσσαρες ὧραι ἐχρειάσθησαν μέχρις οὗ ἀποσπασθῶσιν ἐκεῖθεν καὶ σωθῶσιν ἀφεύκτου θανάτου.

Κατὰ τὴν διεύθυνσιν ταύτην ἐπείσθησαν ἐντὸς ὀλίγου ὅτι τοῖς ἦτον ἀδύνατον νὰ προβῶσι, διότι ἐμπρός των ἐπυργοῦτο ἡ χιὼν εἰς λόφους, καὶ ὑπεράνω τῶν κεφαλῶν των

ἔβλεπον σεσωρευμένα τὰ ὄρη ὡς οὐρανομήκεις πυραμίδας κρυστάλλου. Ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἑπομένως ἠναγκάσθησαν νὰ σταθμεύσωσιν ἄπρακτοι ὅπου τὴν προτεραίαν.

Τὴν δ' ἐπαύριον ἀπεπειράθησαν ἄλλων τινῶν διευθύνσεων, ἀλλὰ τὰς εὗρον ἔτι μᾶλλον συγκεχωσμένας καὶ ἀδιαβάτους, καὶ τόσῳ μᾶλλον ἐπικινδύνους, καθ' ὅσον ἐκρέμαντο ἐπὶ βαράθρων, ὧν τὸ χεῖλος συνέχεεν ἡ χιὼν μετὰ τῆς ὁδοῦ. Καὶ αὕτη λοιπὸν ἡ ἡμέρα παρῆλθεν ἐπὶ ματαίῳ.

Τὴν ἑσπέραν ἐγένετο συμβούλιον, καὶ ὁ Ῥαιμόνδος ἐπρότεινε ν' ἀνασκαφῇ ἡ χιών. Ἀλλ' αἱ λόγχαι μόναι τῶν στρατιωτῶν δὲν ἤρκουν, ἀπῃτοῦντο δ' ἐργαλεῖα εἰς τὴν ἀνασκαφήν. Ἡ ἐπιοῦσα ἐχρησίμευσεν εἰς ζήτησιν καὶ συγκομιδὴν αὐτῶν ἐκ τῶν πέριξ χωρίων.

Δύο ἡμέραι ἀκόμη ἐδαπανήθησαν εἰς τὴν ἐργασίαν, καὶ τὴν ἑσπέραν τῆς δευτέρας τὰ κινδυνωδέστερα μέρη ἐφαίνοντο ὀπωσοῦν βατά, ὥστε ἡ διάβασις ἀπεφασίσθη ἐξάπαντος διὰ τὴν ἐπαύριον. Ἀλλὰ διὰ νυκτὸς ἔπεσε τόση χιών, ὥστε, ὅπου πρὶν εἶχε βάθος τεσσάρων πήχεων, ἐστιβάχθη ἤδη εἰς πήχεις ἕξ. Ἡ ἀπελπισία τῶν ὁδοιπόρων ἦτον ἀπερίγραπτος. Ὅλην τὴν μετὰ ταῦτα ἡμέραν διέμειναν βουλευόμενοι, μίαν γνώμην ἀποῤῥίπτοντες καὶ ἄλλην προτείνοντες.

— Ὦ! ἂν εἶχον εἰσακουσθῇ! ἔλεγεν ὁ Ῥαιμόνδος, ὑψῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανόν. Ἂν ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης εἶχεν ἐκλέξει τὴν ὁδὸν τῆς θαλάσσης, ἴσως τώρα θὰ εἴμεθα εἰς τὴν Πελοπόννησον.

Ὁ Ῥοβέρτος περιεφέρετο ἄνω καὶ κάτω εἰς τὴν σκηνήν του διαμετρῶν αὐτὴν δι' ἐναγωνίων βημάτων. Τέλος δ' ἐστάθη ἀπέναντι τοῦ Ῥαιμόνδου.

— Τὴν ὁδὸν τῆς θαλάσσης! ἀνέκραξεν. Εἴχομεν ἄδικον νὰ μὴ πορευθῶμεν τὴν ὁδὸν τῆς θαλάσσης. Τοὐλάχι-

στον ἐκεῖ δὲν ὑπάρχει προπετὲς ὄρος ὑψούμενον ἀγερώχως ἐμπρός σου, ἀψηφοῦν ὅλους σου τοὺς ἀγῶνας, καὶ βιάζον σε νὰ μένῃς μῆνας ὁλοκλήρους ἐμπρός του ἔχων ἐσταυρωμένας τὰς χεῖρας. Παρὰ νὰ μένωμεν ἐδὼ μέχρι συντελείας τῶν χρόνων, προτείνω νὰ στραφῶμεν ὀπίσω, καὶ νὰ λάβωμεν τὴν ὁδὸν τῆς θαλάσσης. Τί λέγετε;

Ὅλοι ἐκηρύχθησαν ἐναντίοι αὐτῆς τῆς ἰδέας· ὅταν ὅμως ἠρωτήθησαν ποίαν ἀντιπροτείνουσιν, ὅλοι ἐσιώπησαν.

— Αὔριον λοιπὸν ἀναχωροῦμεν δι' ὀπίσω, καὶ τὸν προσεχέστερον λιμένα, εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος. Ὅταν κινώμεθα, εἶν' ἐλπὶς καὶ νὰ φθάσωμεν· ὅταν καθήμεθα, ὄχι.

Ἀλλὰ τὴν ἐπαύριον ὁ καιρὸς εἶχεν ἀνοίξει· ὁ οὐρανὸς ἦτον αἴθριος, ὁ ἥλιος ὀπωσοῦν θερμός, ὁ ἄνεμος ἔπνεε νότιος, καὶ ἡ χιὼν ἤρχισε ν' ἀναλύῃ. Μεγάλη χαρὰ εἰς τὸ μικρὸν στρατόπεδον! Μία ἡμέρα τοιαύτη ἀκόμη, καὶ αἱ ὁδοὶ ἦσαν βαταί.

Ἡ καλοκαιρία τῷ ὄντι ἐξηκολούθησε καὶ τὴν ἄλλην ἡμέραν, καὶ τὴν τρίτην ἀπὸ πρωΐας ἀπεπειράθησαν πάλιν τῆς ἀναβάσεως. Ἡ χιὼν ἦτον τότε ταπεινοτέρα, καὶ πολλαχοῦ ἐλύετο εἰς ῥύακας καὶ χειμάῤῥους. Ἀλλὰ μετὰ μεσημβρίαν, ἐν ᾧ διέβαινον εἰς οὐ μικρὸν ὕψος τὴν πλευρὰν τοῦ ὄρους, αἴφνης βαρεῖα βροντὴ ἠκούσθη ὑπεράνω τῶν κεφαλῶν των, τὸ ὄρος ὁλόκληρον ἐφάνη κινούμενον, καὶ μετὰ φοβεροῦ τρυγμοῦ καὶ πατάγου κατεκυλίσθη τεραστία νιφοστιβὰς, καὶ κατεκάλυψεν ὅλην τὴν ὁδὸν ὄπισθέν των. Δύω λεπτὰ μετὰ ταῦτα, καὶ πᾶσα ἡ συνοδία ἐθάπτετο ὑπὸ τὴν χιόνα. Ὑπὸ τρόμου καταληφθέντες ἔσπευδον ὅλοι σιωπηλῶς πρὸς τὰ ἐμπρὸς, καὶ ἔστρεφον αὐτομάτως τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὰς χιονοσκεπεῖς κορυφὰς, τρέμοντες μὴ τὰς ἰδῶσιν αἴφνης κατακυλιομένας ἐπὶ τὰς κεφαλάς των.

Οὕτως ἔφθασαν τὴν ἑσπέραν εἰς μικρὰν τοῦ ὄρους κοιλάδα, ὅπου ἔκειντο ὡς ἐντεταφιασμένα εἰς τὴν χιόνα τρία ἢ τέσσαρα ἄθλια καλύβια τῶν ποιμένων τῶν Ἄλπεων. Ἐδῶ κατέλυσαν τὴν νύκτα ταύτην, ἀπόφασιν ἔχοντες ν' ἀπέλθωσι πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου. Ἀλλ' οἱ ποιμένες τοῖς ἐβεβαίωσαν, ὅτι τοῦτο τοῖς ἦτον ἀδύνατον, καθ' ὅτι ἀλλεπάλληλοι νιφοστιβάδες, κατακρημνισθεῖσαι τὴν προτεραίαν καθ' ὅλην τὴν ὁδὸν, τὴν ἀπέκλεισαν ἐντελῶς.

— Ἐν γένει, εἶπεν εἷς ἐξ αὐτῶν, ἡ διάβασις εἶναι κινδυνωδεστάτη καθ' ὅλον τὸν χειμῶνα, διότι ὅταν μὲν πίπτῃ χιὼν, ἡ ὁδὸς εἶναι ἄβατος, ὅταν δὲ χλιαίνηται ὁ καιρὸς, κρημνίζονται ἀπὸ τῶν ὕψεων ὄγκοι χιόνων ἱκανοὶ νὰ θάψωσι χιλιάδας ἀνθρώπων. Ἡμεῖς οἱ ἴδιοι κατακλειόμεθα εἰς τὰς καλύβας τῶν ὀρέων, ἔχοντες ζωοτροφίας πολλῶν μηνῶν, καὶ σπανίως ἐξερχόμεθα πρὶν μᾶς ἔλθουν αἱ χελιδόνες.

— Καὶ αἱ χελιδόνες πότε σᾶς ἔρχονται;

— Τὸν Μάρτιον.

Ἡ συνοδία ὅλη ἐσκίρτησεν.

— Ἀπελπισία, ἀνέκραξεν ὁ Ῥαιμόνδος. Τρεῖς ὁλοκλήρους μῆνας εἰς τὸ ἐπάρατον τοῦτο μέρος! Ὤ! ἂν μ' ἐπιστεύετε καὶ ἐπηγαίνομεν διὰ θαλάσσης!

— Τρεῖς μῆνας! οὔτε τρεῖς ἡμέρας δὲν μένω, εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος.

— Οὔτε τρεῖς ὥρας, ἂν ἦτο δυνατὸν, ἀπήντησεν ὁ Ῥαιμόνδος· Χαρίεσσα δὲν εἶναι τῳόντι ἡ διατριβὴ εἰς τὰ τερπνὰ ταῦτα βασίλεια τοῦ χειμῶνος. Ἀλλὰ πρὸ πάντων πρόκειται περὶ τῆς ἀσφαλείας τῆς Ὑμετέρας Ὑψηλότητος, καὶ ἐξ μῆνας ἂν πρέπῃ νὰ μείνωμεν τεθαμμένοι ὑπὸ τὰς χιόνας τῶν Ἄλπεων. Ἐν ὅσῳ ἔχομεν ζωοτροφίας φρονῶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐκθέσωμεν τὴν Ὑμετέραν Ὑψηλότητα.

Ὁ Μωρέας εὔχεται βεβαίως νὰ σᾶς ἰδῇ ἀσφαλῶς ἀφιχθέντα.

Ὁ Ῥοβέρτος ἔκραζε καὶ ἐβόα μετ' ἀπελπισίας, ὁ δὲ Νόννος ἐγόγγυζεν. Ἀλλ' οὔτε κραυγαὶ, οὔτε γογγυσμοὶ μετέβαλλον κατ' οὐδὲν τὴν ἀμήχανον θέσιν των.

Τρεῖς ἡμέρας ἔμειναν εἰς ἐντελῆ πολιορκίαν. Τὴν δὲ τετάρτην, κατ' ἐπίμονον προτροπὴν τοῦ Νόννου, ὅστις ἕνα μόνον στοχασμὸν ἐφαίνετο ἔχων, νὰ φθάσωσι, καὶ πάντα κίνδυνον ἀντ' οὐδενὸς ἐλογίζετο ἵνα τὸν ἐπιτύχῃ, ἀνεχώρησαν πάλιν, ὁδηγούμενοι ὑπὸ τῶν τολμηροτέρων μεταξὺ τῶν ποιμένων. Ἀλλ' εἰς ἕκαστον βῆμα νέαι δυσκολίαι, νέοι κίνδυνοι, νέαι χρονοτριβαί.

Πολλάκις ἐχάραττον τὴν ὁδὸν διὰ τῆς σκαπάνης, πολλάκις ἤκουον τὰς νιφοστιβάδας ὡς βροντὰς καταῤῥασσομένας πέριξ αὐτῶν, καὶ ἄλλοτε ἠναγκάζοντο νὰ μένωσιν ἡμέρας εἰς τὰ σπάνια τοῦ ὄρους χωρία, ἢ νὰ κατασκηνῶσιν εἰς τὰς βαθυτέρας του φάραγγας.

Ἐν γένει δὲ διῃρεῖτο ἡ συνοδία εἰς δύω φατρίας, ὧν ἡ μία ἤθελε τὴν ὁδοιπορίαν ἀσφαλεστέραν μᾶλλον ἢ ταχυτέραν. Ταύτης ὀπαδὸς ἐφαίνετο, καὶ ἴσως ἀρχηγὸς ἦτον ὁ Ῥαιμόνδος. Ἡ δ' ἄλλη ἐπρέσβευε τὴν ταχύτητα, ἀψηφοῦσα πᾶν κώλυμα. Ταύτης ψυχὴ ἦν ὁ Νόννος· ὁ δὲ Ῥοβέρτος, προστιθέμενος εἰς ἑκατέραν, ἐκράτει τὴν πλάστιγγα ἰσόῤῥοπον μεταξὺ τῶν δύω.

Οὕτω μόλις μετὰ δέκα ἡμέρας, ὑπερβάντες ὑψηλὴν κορυφὴν, εἶδον τέλος ἀνελισσόμενον ὑπὸ τοὺς πόδας των τὸ τερπνὸν πανόραμα τῶν πεδινῶν τόπων, ἐφ' ὧν ὁ χειμὼν ἐξέτεινεν ἤδη ἐξησθενημένον βραχίονα πρὸς τὸ ἔαρ, ὅπου ἔπνεον γλυκύτεραι αὖραι, καὶ ὅπου ἡ νέα χλόη ἠμφισβήτει τὰ πεδία εἰς τὴν ὑποχωροῦσαν χιόνα.

Ὅλοι, κατερχόμενοι τὸ ὄρος, ἠσθάνοντο τοὺς πόδας των σκιρτῶντας ὑπὸ ἀνυπομονησίας καὶ τὰς καρδίας των πετώσας ὑπὸ χαρᾶς, διότι ἐθεώρουν τὴν ἡμέραν ταύτην ὡς ἡμέραν τῆς σωτηρίας των· ὁ δὲ Ῥαιμόνδος κατήρχετο ὑπολογίζων εἰς τοὺς δακτύλους του, καὶ ψιθυρίζων καθ' ἑαυτόν·

— Αὐτὸς ὁ Νόννος ἔχει τὸν δαίμονα εἰς τὸ σῶμά του. Χωρὶς αὐτοῦ θὰ διετρίβομεν ἀκόμη εἰς τὴν ὡραίαν ἐκείνην κοιλάδα τῶν Ἄλπεων, ὑπὸ τὴν φιλόξενον στέγην τῶν ἀθώων ποιμένων της, καὶ θὰ περιεμένομεν ἐκεῖ τῶν χελιδόνων τὰ πρῶτα ἄσματα. Εἰς τὰς Ἄλπεις ἐστήριζον τὰς πλείστας ἐλπίδας μου, καὶ ἰδοὺ αἱ Ἄλπεις ὀπίσω τῶν νώτων μας. Ἀκόμη ἑκατὸν ἡμέραι! Ἑκατὸν ἡμέραι εἶναι τρεῖς μῆνες καὶ δέκα ἡμέραι. Ὦ! φίλε Βιλλαρδουίνε, φοβοῦμαι . . .

Καὶ ἔμεινε σκεπτικός. Βλέπων δὲ τὸν Ῥοβέρτον ὅτι διήρχετο πλησίον του,

— Ὑψηλότατε, εἶπεν, ὅταν εἴμεθα ἐδῶ, εἰπέτε ὅτι εἴμεθα καὶ εἰς τὴν Βενετίαν. Τίποτε δὲν μᾶς ἐμποδίζει νὰ φθάσωμεν μετὰ μίαν ἑβδομάδα. Ἑπομένως φρονῶ ἀναγκαῖον νὰ πέμψητέ τινα ἐμπρὸς νὰ ἑτοιμάσῃ τὰ καταλύματα, ἴσως δὲ καὶ νὰ εἰδοποιήσῃ τὴν ὕποπτον Βενετικὴν κυβέρνησιν, μὴ παρεξηγήσῃ τὴν ἄφιξιν τόσων ὁπλοφόρων.

— Τῷ ὄντι, ἔχεις δίκαιον, ἄφευκτον εἶναι, εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος. Ἀλλὰ τίνα νὰ στείλωμεν; Σὺ, Ῥαιμόνδε, γνωρίζεις τὴν Βενετίαν. Θέλεις ν' ἀναλάβῃς τὴν ἀποστολήν;

— Πρόθυμος εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Ὑμετέρας Ὑψηλότητος, εἶπεν ὁ Ῥαιμόνδος· καὶ χωρὶς νὰ περιμείνῃ ἄλλην παρατήρησιν, ἐκέντησε τὸν ἵππον του καὶ ἐπροπορεύθη.

Μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας ὁ μέλλων Αὐθέντης τῆς Πελοπον-

νήσου ἔφθασε μετὰ τῆς συνοδίας του ἀπέναντι τῆς Βενετίας.

Τρεῖς ὥρας μακρὰν τὸν ἀπήντησε ταχυδρόμος συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Ῥαιμόνδου, καὶ τῷ ἐνεχείρισεν ἐπιστολὴν τοῦ Δουκὸς συγχαρητήριον, καὶ προσκλητήριον εἰς τὴν πόλιν του.

Μετὰ δύω δὲ ὥρας εἶδε προσερχομένην πρὸς αὐτὸν πολυάριθμον συνοδίαν· καὶ ὁ ἀρχηγὸς αὐτῆς προσελθὼν ἀφίππευσε, προσεκύνησε τὸν Ῥοβέρτον ἐδαφιαίως, καὶ τῷ ἐξήγησεν ὅτι εἶναι ὁ Προβεδόρος ἢ διοικητὴς τῆς Τέρρα Φέρμας, λαβὼν διαταγὴν παρὰ τοῦ ἐκλαμπροτάτου Δουκὸς νὰ δεχθῇ τὴν Αὐτοῦ Ὑψηλότητα, καὶ νὰ Τὴν μεταβιβάσῃ εἰς Βενετίαν.

Ὁ Ῥοβέρτος ηὐχαρίστησεν ἐγκαρδίως διὰ τὴν τοιαύτην δεξίωσιν, παρεκάλεσε τὸν Κ. Πρεβεδόρον νὰ ἱππεύσῃ, καὶ ἐξηκολούθησε τὴν ὁδόν του. Ὁ δὲ Κ. Πρεβεδόρος τὸν προσεκάλεσε νὰ δεχθῇ λιτὴν ἑστίασιν εἰς τὴν ἔπαυλίν του, καὶ οὐδὲ τόσον ἀγροῖκος οὐδὲ τόσον ὑπερήφανος ἦτον ὁ Ῥοβέρτος ὥστε ν' ἀποποιηθῇ.

Τότε τὸν ὡδήγησε ὁ Προβεδόρος εἰς μεγαλοπρεπῆ οἶκον, κείμενον ἐντὸς ὡραίου καὶ εὐρυχώρου κήπου. Ἐνταῦθα δὲ περιέμενε πολυάριθμος συναναστροφὴ, οἱ εὐγενέστεροι τῶν περιοικούντων. Αἱ πρῶται φιλοφρονήσεις καὶ αἱ ἀμοιβαῖαι παρουσιάσεις ἐγένοντο μετὰ μεγάλης ἐπισημότητος, καὶ διήρκεσαν δύω ἢ τρεῖς ὥρας. Μετὰ ταῦτα δ' ὁ Αὐθέντης ἀφέθη ν' ἀναπαυθῇ ἐπ' ὀλίγον.

Ἔπειτα παρετέθη τὸ γεῦμα πολυτελέστατον αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ, καὶ ἔτι πολυτελέστερον φανὲν εἰς τοὺς πρὸ τοσούτων ἡμερῶν πλανωμένους εἰς τὰς χιονοσκεπεῖς ἐρήμους τῶν Ἄλπεων. Διὸ καὶ παρετάθη ἡ εὐωχία μέχρι τῆς ἑσπέρας, ὅτε κῆπος καὶ οἶκος ἐφωτίσθησαν λαμπρότατα. Περὶ δὲ τὸ

μεσονύκτιον, ὅταν ἡ συναναστροφὴ διελύθη, καὶ ὁ διοικητὴς ἦλθε, τὸν πῖλον εἰς τὰς χεῖρας, νὰ λάβῃ τὰς διαταγὰς τοῦ Αὐθέντου διὰ τὴν ἐπαύριον, οὗτος, ἀφ' οὗ τὸν ηὐχαρίστησε θερμότατα, τῷ εἶπεν ὅτι ἀπὸ πρωΐας θέλει μεταβῇ εἰς Βενετίαν ἵνα ἐξακολουθήσῃ τὴν ὁδοιπορίαν του. Ὁ διοικητὴς ἐχαιρέτισεν ἐν βαθείᾳ ὑποκλίσει, καὶ ἀπεσύρθη.

Τὴν δ' ἐπιοῦσαν, ἅμα ἡτοιμάσθη ὁ Ῥοβέρτος, ἐζήτησε τὰς λέμβους ὅπως διαβῇ τὸν πορθμόν. Προσελθὼν δ' ἀμέσως ὁ διοικητὴς, τῷ εἶπεν, ὅτι λέμβοι εἰσὶν ἕτοιμοι ὅσας θέλει, καὶ δύναται νὰ ἐπιβιβασθῇ ἅμα λάβῃ λιτὸν πρόγευμα ἐπὶ ποδός. Ἡ πρότασις ἦν τόσον εὐγενὴς καὶ τόσον εὔλογος, ὥστε ὁ Ῥοβέρτος εὐκόλως ἐνέδωκε.

Συνέκειτο δὲ τὸ λιτὸν πρόγευμα ἐκ τῶν σπανιωτάτων διὰ τὸν καιρὸν τοῦ ἔτους καὶ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην προϊόντων τῆς θαλάσσης καὶ τῆς ξηρᾶς, ἐν οἷς διέπρεπεν ὁ ἡδὺς αἴθοψ τῆς Κύπρου, καὶ διήρκεσε μέχρι τῆς μεσημβρίας. Περὶ δὲ τὰ τέλη ὁ διοικητὴς ἔλαβεν ἐπιστολὴν τοῦ Δουκὸς, ἣν ἔσπευσε νὰ διακοινώσῃ εἰς τὸν Ῥοβέρτον· καὶ ἐλέγετο ἐν αὐτῇ ὅτι ὁ Δοὺξ εἶχε πληροφορηθῇ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν περὶ τῆς ἀφίξεώς του, καὶ ἤθελε νὰ τὸν δεχθῇ μεθ' ὅλης τῆς εἰς τὸ ἄτομον καὶ τὴν ὑψηλὴν θέσιν του ἀνηκούσης ἐπισημότητος. Τὸν παρεκάλει ἑπομένως νὰ περιμείνῃ τὰς δουκικὰς λέμβους, ἃς ἔμελλε νὰ τῷ πέμψῃ τὴν ἐπαύριον ἀπὸ πρωΐας, ὅπως ἡ παράταξις παρασκευασθῇ καταλλήλως.

Ὁ Ῥοβέρτος ἦτον ἀκράτητος ὑπὸ χαρᾶς, ἐνόμιζεν ὅτι ἔγινε πέντε δακτύλους ὑψηλότερος, καὶ περιεβλέπετο ὀλίγον ὡς ὁ Ἰνδικὸς ὄρνις, ὅταν ἀπεκρίθη, ὅτι φθὰς εἰς τὴν ἐπικράτειάν του δὲν θέλει λησμονήσει τὴν εὐγένειαν τοῦ ἀγαθοῦ του ἀδελφοῦ, τοῦ Δουκὸς, καὶ ὅτι αἱ λοιπαὶ σχέσεις των θέλουσιν εἶσθαι τῶν τοιούτων προοιμίων ἀνάλογοι.

Τὴν ἐπιοῦσαν ἡ ἡμέρα ἦτον λίαν θυελλώδης, καὶ ὁ Δοὺξ ἐμήνυσε δι' ἐπίτηδες ἀπεσταλμένου του ὅτι δὲν ἤθελε νὰ ἐκθέσῃ τὸν ἀγαθόν του ἀδελφὸν εἰς τοιαύτην θάλασσαν, ἥτις, ἐκτὸς τοῦ κινδύνου, δὲν ἐπέτρεπεν οὐδὲ τὴν προσήκουσαν παράταξιν. Ἀνάγκη λοιπὸν ἦτο νὰ μείνωσι καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην.

Ὁ Νόννος ἔδακνε τοὺς γρόνθους του, ἀλλὰ βεβαίως οὔτε εἰς τὸν νοῦν κἂν τοῦ Ῥοβέρτου ἐπήρχετο νὰ στερηθῇ διὰ μίαν ἢ δύω ἡμέρας τῶν τιμῶν αἵτινες τῷ προσεφέροντο, καὶ νὰ παραδῇ τὴν ἐθιμοταξίαν τῶν ἡγεμόνων ἐν οἷς κατετάσσετο.

Ἡ κακοκαιρία διήρκεσε τρεῖς ἡμέρας. Καθ' ὅλον δὲ τὸ διάστημα αὐτῶν ὁ Δοὺξ ἔπεμπε διαταγὰς ἐπὶ διαταγῶν πρὸς τὸν διοικητὴν τῆς Στερεᾶς νὰ δαψιλεύῃ εἰς τὴν Αὐτοῦ Ὑψηλότητα, τὸν ἀγαθόν του ἀδελφὸν, πάσας τὰς δυνατὰς περιποιήσεις, μέχρις οὗ ἡ κατάστασις τῆς θαλάσσης ἐπιτρέψῃ εἰς τὰς λέμβους νὰ ἔλθωσι νὰ τὸν παραλάβωσι.

Τὴν δὲ τετάρτην ἡμέραν ἀπὸ πρωΐας, δέκα ὡραῖαι γόνδολαι, χρυσόχροσσα τὰ καταπετάσματα ἔχουσαι, καὶ τὴν σημαίαν φέρουσαι τοῦ ἁγίου Μάρκου, περιέμενον τὸν Ῥοβέρτον ἐμπρὸς τῆς πύλης του. Ὁ διοικητὴς τὸν ὡδήγησεν ὁ ἴδιος εἰς τὴν μεγαλητέραν, ἥτις ἦτο λευκὴ, ἔχουσα ἐξαρτήματα πορφυρᾶ καὶ περίχρυσα, καὶ ἐκάθησε πλησίον του ἐπὶ τῶν χρυσοστίκτων προσκεφαλαίων, αἱ δὲ λοιπαὶ ἐδέχθησαν τὴν συνοδίαν του, πλὴν μιᾶς, ἥτις ἐπροπορεύετο περιέχουσα σαλπιγκτὰς καὶ παντοῖα ὄργανα μουσικά.

Οὕτως ἀπέπλευσαν αἱ λέμβοι ἐν παρατάξει, καὶ αἱ κῶπαί των ἔσχιζον εὐρύθμως τὸ ὕδωρ γαληνιαῖον νῶτον τοῦ ἐνετικοῦ πορθμοῦ. Ὅταν δ' ἔρθασαν παρὰ τὸν αἰγιαλὸν τῆς πλατείας τοῦ ἁγίου Μάρκου, ὅλαι αἱ παρ' αὐτὸν προσωρμι-

σμέναι γόνδολαι κατεκαλύφθησαν ὑπὸ σημαιῶν, καὶ λαμπρὰ ἦν τῶν ἐκκλησιῶν ἡ κωδωνοκρουσία.

Θ'

Ὁ Ῥοβέρτος ὡδηγήθη ἀμέσως πρὸς τὸν οἶκον τοῦ Δουκὸς, ὅστις προῆλθεν εἰς ὑπάντησίν του μέχρι τοῦ διαζώματος τῆς εὐρείας μαρμαρίνης κλίμακος, καὶ λαβὼν αὐτὸν ἐκ τῆς χειρὸς τὸν εἰσήγαγεν εἰς τὴν ἐπίσημον αἴθουσαν τῆς ὑποδοχῆς. Ἐνταῦθα δ' οἱ περιμένοντες παμπληθεῖς μεγιστᾶνες ἀνέστησαν ὅλοι εὐσεβάστως, ὁ δὲ Δοὺξ ἐκάθισε τὸν Ῥοβέρτον εἰς τὰ δεξιά του, καὶ προσηνέχθη πρὸς αὐτὸν ὡς ἴσος πρὸν ἴσον.

Μετὰ τὸ τέλος δὲ τῆς ἐπισήμου ἐπισκέψεως ταύτης, καθ' ἣν μόναι λέξεις δεξιώσεως ἀντηλλάγησαν, πολλοὶ τῶν μεγιστάνων προέπεμψαν τὸν Ῥοβέρτον εἰς τὴν πολυτελεστάτην οἰκίαν, τὴν δι' αὐτὸν παρασκευασθεῖσαν, καὶ ὅπου τὸν περιέμενε δεῖπνος λαμπρός.

Τὴν ἐπαύριον ὁ Ῥοβέρτος ἠναγκάσθη νὰ θυσιάσῃ ὅλην του τὴν ἡμέραν εἰς ὑποδοχὴν ἐπισκέψεων, ἃς εἰδοποιήθη ὑπὸ τοῦ Ῥαιμόνδου ὅτι ὤφειλε κατὰ τοῦ τόπου τὰ ἔθιμα ν' ἀποδώσῃ. Μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον, ὁ Νόννος ἐπρότεινεν ὅτι ἦτον καιρὸς νὰ σκεφθῶσι περὶ ἀναχωρήσεως, καὶ ἀπεφασίσθη, ἐπειδὴ εἶχε παρέλθει ἡ ὥρα, νὰ ὁμιλήσωσι περὶ τούτου καὶ ν' ἀποφασίσωσι τὴν ἐπαύριον.

Ἀλλὰ τὴν ἐπαύριον ἀπὸ πρωΐας ἀνηγγέλθη εἰς τὸν Ῥοβέρτον ὅτι ὁ Δοὺξ ἔμελλε κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν νὰ τῷ ἀποδώσῃ τὴν ἐπίσκεψίν του. Ἔπρεπε λοιπὸν νὰ ἑτοιμασθῇ ὅπως τὸν δεχθῇ ἀξιοπρεπῶς, καὶ ἡ περὶ ἀναχωρήσεως σκέψις ἦτον ἀνάγκη ν' ἀναβληθῇ. Μετὰ τὴν μεσημβρίαν δὲ

ἦλθεν ὁ Δοὺξ ἐν μεγάλῃ πομπῇ, καὶ ἔμεινε περὶ τὰς δύω ὥρας μετὰ τοῦ Ῥοβέρτου, συνδιαλεγόμενος περὶ τοῦ θείου του Γουλιέλμου Σαμπλίτου, περὶ τῆς Καμπανίας, περὶ τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας Φιλίππου Αὐγούστου, περὶ τῆς Πελοποννήσου, καὶ ἀπερχόμενος τὸν προσεκάλεσεν εἰς γεῦμα διὰ τὴν ἐπαύριον.

Τὴν ἑσπέραν ταύτην ὁ Νόννος ἐπανέλαβε τὴν πρότασίν του.

— Κατὰ δυστυχίαν, εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος, αὔριον δὲν δυνάμεθα ν' ἀποπλεύσωμεν, διότι εἴμεθα προσκεκλημένοι εἰς γεῦμα ὑπὸ τοῦ Δουκός.

— Ἀρκεῖ, εἶπεν ὁ Νόννος, πρόσκλησις μετὰ πρόσκλησιν νὰ μὴ μᾶς κρατήσωσιν ὅλον τὸν χειμῶνα εἰς Βενετίαν.

— Δὲν δυνάμεθα εὐσχήμως ν' ἀποποιηθῶμεν τὸν Δοῦκα, εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος. Ἄλλως τε, μετὰ τὸ γεῦμα τοῦτο εἴμεθα ἐλεύθεροι ν' ἀναχωρήσωμεν· καὶ ἂν ὑποτεθῇ δ' ὅτι ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ φθάσωμεν ταχέως, ἔχομεν πάντοτε σχεδὸν τρεῖς μῆνας ἀκόμη, καὶ ἐν τούτοις εἴμεθα εἰς τοῦ Μωρέως τὰς πύλας.

Ὁ δεῖπνος ὅστις τὴν ἐπιοῦσαν ἐδόθη εἰς τιμὴν τοῦ Ῥοβέρτου ἐξέπληξεν αὐτὸν διὰ τὴν ἀκατανόητον πολυτέλειάν του, θαυμασίαν μάλιστα, διότι ληγούσης τότε τῆς τεσσαρακοστῆς τῶν Χριστουγεννῶν, πᾶν εἶδος κρέατος ἀπεκλείετο· ἀλλὰ δὲν ὑπῆρχεν ἰχθὺς τῆς Μεσογείου ἀπὸ τοῦ σκόμβρου μέχρι τοῦ λάβρακος, δὲν ὑπῆρχεν ὄστρακον ἀπὸ τῆς καρίδος μέχρι τοῦ ἀστακοῦ, οὐδὲ πλακοῦς ἢ μελίπηκτον, οὐδὲ καρπὸς ἢ οἶνος ἐκ τῶν τότε γνωστῶν τριῶν τοῦ κόσμου μερῶν, ὅστις ἔλειπεν ἀπὸ τῆς δουκικῆς τραπέζης. Ὁ Ῥοβέρτος κατεῖχε τὴν πρώτην θέσιν πλησίον τοῦ Δουκὸς, καὶ ὅλαι αἱ τιμαὶ καὶ αἱ φιλοφρονήσεις εἰς αὐτὸν ἀπετείνοντο.

Εἰς τὸ διάστημα τοῦ δείπνου ὁ Δοὺξ ὡμίλησε περὶ τῆς λιτότητος αὐτοῦ, ἣν ἀπέδωκεν εἰς τὴν νηστείαν, καὶ ὑπεσχέθη εἰς τὸν ξένον του νὰ τὸν ἀποζημιώσῃ εἰς τὸ γεῦμα τῶν Χριστουγεννῶν, εἰς ὃ ἀπὸ τοῦδε τὸν προσεκάλει.

— Φοβοῦμαι ὅτι ὡς τότε δὲν θὰ εἶμαι εἰς τὴν Βενετίαν, εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος διστάζων.

— Πῶς! τέσσαρας ἡμέρας ἀκόμη, ἀνέκραξεν ὁ Δοὺξ, δὲν θέλετε νὰ μᾶς ἀφιερώσητε! Καὶ θ' ἀναχωρήσητε ἔχων τὴν γεῦσιν τῶν ἀθλίων αὐτῶν ὀστρειδίων, καὶ τοιαύτην ὑπόληψιν θὰ λάβητε τῆς φιλοξενίας μας! Μὴ γένοιτο! Προσέτι ἔγραψα πρὸς τὸν σεβασμιώτατον Πατριάρχην, ὄντα ἤδη εἰς τὴν Στερεὰν, νὰ παρευρεθῇ εἰς Βενετίαν τὴν ἡμέραν τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως, ἵνα λειτουργήσῃ ἐπὶ παρουσίας σας. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μᾶς ἀρνηθῆτε τὴν τιμὴν ταύτην.

Ὁ Ῥοβέρτος ἔῤῥιψε τὰ βλέμματα πρῶτον πρὸς τὸν Νόννον, ὅστις εἶχε τὰ ἰδικά του προσηλωμένα εἰς τὴν παροψίδα του, καὶ ἦτον ἐρυθρὸς ὡς ὁ ἀστακὸς οὗ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἀπεγεύετο· ἔπειτα δὲ πρὸς τὸν Ῥαιμόνδον, ὅστις εἶχε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπ' αὐτοῦ ἐστηλωμένους, καὶ εἰς τοῦ βλέμματος τούτου τὴν ἐπιῤῥοὴν ἐνδοὺς, ἔνευσεν ἐλαφρῶς, καὶ ἐψιθύρισεν ὅτι δέχεται εὐγνωμόνως τὴν πρόσκλησιν.

Τὴν ἑσπέραν ὁ Ῥοβέρτος ἐπλησίασε δειλῶς εἰς τὸν Νόννον.

— Δὲν ἦτον ὅμως δυνατὸν ν' ἀποφύγω τὴν πρόσκλησιν, εἶπεν· ὁ Πατριάρχης ἔρχεται ἐπίτηδες δι' ἐμέ.... Δὲν εἶναι ἀληθὲς, φίλτατε Νόννε;

Ὁ Νόννος ἐφύσα ὡς ἵππος ἀσθματικὸς, καὶ ἀπὸ τοῦ στόματός του ἠκούετο γρυσμὸς ὑπόκωφος.

— Ἀληθὲς εἶναι, εἶπεν, ὤ! βεβαίως ἀληθές. Καὶ ἔπειτα πῶς νὰ μὴ συνεορτάσητε τὸ νέον ἔτος μετὰ τοῦ Δουκός; Καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ὡς τὸ Πάσχα τί μένει; Βλέπομεν λοιπὸν καὶ

τὸ Πάσχα εἰς Βενετίαν, καὶ μετὰ ταῦτα, ἀφεύκτως τῆς Ἀναλήψεως! Σᾶς προτρέπω, Ὑψηλότατε, νὰ μείνητε ἕως τῆς Ἀναλήψεως.

— Αἴ! ἐθύμωσας;

— Ὄχι, διόλου. Ἀλλ' ἠμπορεῖ ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης νὰ γίνῃ παράνυμφος τοῦ ἐκλαμπροτάτου Δουκὸς Πέτρου Ζιάνη,[1] μετὰ τῆς ἐνδοξοτάτης νύμφης, τῆς Ἀδριατικῆς. Ἂς περιμείνωμεν τὴν ἡμέραν τῆς Ἀναλήψεως. Τότε ὁ ἅγιος Πάπας ἔδωκε τὸν νυμφικὸν δακτύλιον εἰς τὸν πάππον τοῦ Δουκὸς, τὸν Δοῦκα Σεβαστιανόν.

— Ἡσύχασον, φίλτατε Νόννε. Μετὰ τὰ Χριστούγεννα δὲν μένω οὐδὲ ἡμέραν. Σοὶ δίδω τὸν λόγον μου ὅτι ἀναχωροῦμεν.

Αἱ τέσσαρες ἡμέραι διῆλθον ὡς τέσσαρες στιγμαὶ διὰ τὸν Ῥοβέρτον καὶ διὰ τὴν συνοδίαν του, μὴ ἐξαιρουμένου οὐδ' αὐτοῦ τοῦ κατηφοῦς Νόννου· τόσην σπουδὴν κατέβαλεν ὅλη ἡ Ἀριστοκρατία τῆς Βενετίας ἵνα τοὺς περιφέρῃ ἀπὸ εὐθυμίας εἰς εὐθυμίαν καὶ ἀπὸ γεύματος εἰς δεῖπνον.

Αὐτὴ δὲ ἡ ἡμέρα τῶν Χριστουγεννῶν ἦτον ἱκανὴ νὰ τυφώσῃ κεφαλὴν στωϊκωτέραν τῆς τοῦ νέου Ῥοβέρτου. Εἰς τὴν λαμπρὰν μητρόπολιν τοῦ ἁγίου Μάρκου, παρόντος ὅλου τοῦ λαοῦ τῆς Βενετίας, ὁ Δοὺξ ἀνεβίβασεν αὐτὸν πλησίον του εἰς τὸν θρόνον του, ὁ Πατριάρχης τὸν ηὐλόγησε καὶ τῷ προσέφερε διὰ χειρός του τὴν ὄστιαν, καὶ ὅλα τὰ βλέμματα ἦσαν πρὸς αὐτὸν ἐστραμμένα. Μετὰ ταῦτα δ' ὁ Δοὺξ τὸν συμπαρέλαβεν εἰς ὅλας τὰς ἐπισήμους ὑποδοχὰς, καὶ τὸν παρουσίασε κατ' ἀρχὰς, οὐχὶ μὲν ὡς Αὐθέντην, διότι

[1]) Εἰς τὸν Δοῦκα (Δόγην) Σεβαστιανὸν Ζιάνην ἔδωκε τὸν δακτύλιον ὁ Πάπας Ἀλέξανδρος Γ' εὐγνωμονῶν δι' ἣν τῷ παρέσχεν ἀρωγὴν ἡ Δημοκρατία κατὰ Φρειδερίκου τοῦ Βαρβαρόσσου. (Ἴδ Dandolo, Chron. ven. X, 1). Ἀλλὰ κατ' ἄλλας εἰδήσεις φαίνεται ἡ τελετὴ αὕτη ἀρχαιοτέρα.

δὲν εἶχεν εἰσέτι ἐγκαταστηθῇ, ἀλλ' ὡς τὸν ἀνδρεῖον ἀνεψιὸν τοῦ ἐνδόξου κατακτητοῦ τῆς Πελοποννήσου.

Τὸ γεῦμα ἦτον ἄξιον, ἀνώτερον τῶν ὑποσχέσεων τοῦ Δουκός. Αὐτὸ δὲ διεδέχθη χορὸς διαρκέσας δι' ὅλης τῆς νυκτὸς, εὐωχία ἐπικίνδυνος διὰ τὴν καρδίαν τοῦ Ῥοβέρτου, ὅσον αἱ πολιτικαὶ τιμαὶ ἦσαν διὰ τὴν κεφαλήν του. Διότι ἀθωράκιστος ἐξετίθετο κατὰ πρῶτον εἰς τοὺς ζωηροὺς ἐκείνους μέλανας ὀφθαλμοὺς, εἰς τὰ ἐπ' αὐτοῦ διασταυρούμενα μυρία ἐκεῖνα γυναικεῖα βλέμματα, τὰ τοξεύοντα τοῦ μεσημβρινοῦ ἡλίου ἀκτῖνας.

Ὁ Ῥοβέρτος ἔπεσεν εἰς τὴν κλίνην του ὅταν ἀνέτελλεν ἤδη ὁ ἥλιος, καὶ ἐκοιμήθη δι' ὅλης τῆς ἡμέρας σχεδὸν, ὀνειρευόμενος χορούς, καὶ ἄνθη, καὶ φῶτα, καὶ βλέμματα, καὶ ἀδάμαντας. Μόλις δ' εἶχεν ἐξυπνήσει, καὶ ὁ Δοὺξ ἔπεμψε γόνδολαν νὰ τὸν παραλάβῃ, ὅπως περιέλθωσι, συνοδευόμενοι καὶ ὑπὸ τῶν ὡραιοτέρων κυριῶν τοῦ προλαβόντος χοροῦ, τὰς πρωτίστας διώρυγας τῆς θαλασσοδμήτου πόλεως.

Ἡ ἐπαύριον εἶχε καὶ ἐκείνη τὰς ἑορτὰς καὶ τὰς διασκεδάσεις της. Ὁ Ῥοβέρτος ὅμως ὑπέκλεψε μίαν ὥραν τῆς πρωΐας, καὶ μετὰ τοῦ Νόννου καὶ τοῦ Ῥαιμόνδου ἀπῆλθε πρὸς ἕνα τῶν λιμένων, ὅπου συνήθως ἐστάθμευον πλοῖα. Ἀλλὰ μάτην ἐζήτησαν νὰ ναυλώσωσι πλοῖον· πλοῖον, ἐκεῖ κἂν, δὲν ὑπῆρχε, καὶ ὁ προϊστάμενος τοῦ λιμένος τοὺς ἐβεβαίωσεν, ὅτι εἰς τὸ διάστημα τῶν ἑορτῶν καὶ πρὸ τοῦ νέου ἔτους οὔτε πλοῖον συνήθως ἀναχωρεῖ, οὔτε πλοίαρχον θέλουσιν εὕρει, διότι ὅλοι κατὰ τὰς ἐπισήμους ἐκείνας ἡμέρας ἀποσύρονται εἰς τὰ ἴδια.

Μεγάλη ἀθυμία κατέλαβε τοὺς ὁδοιπόρους εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦτο. Ὁ Ῥαιμόνδος δὲ πρῶτος ἐπανῆλθεν εἰς παρη-

γορητικωτέρας ἰδέας, ὑπενθυμίσας ὅτι εἰς πᾶσαν περίστασιν ἔχουσιν εἰσέτι τρεῖς μῆνας ἐμπρός των, ὅτι ὀκτὼ ἡμέραι οὐρίου ἀνέμου ἀρκοῦσιν ὅπως τοὺς φέρωσιν εἰς Πελοπόννησον, ὅτι μετὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους θὰ εὕρωσι πλοῖον, καὶ ἕως τότε ἐν τούτοις οὔτε πείνης ἀποθνήσκουσιν οὔτε δίψης, οὔτε τὰς φάραγγας τῶν Ἄλπεων κατοικοῦσιν.

Ἐκόντες ἄκοντες λοιπὸν ἠναγκάσθησαν νὰ ὑπομείνωσι τὰς ἡδονὰς τῆς Κίρκης Βενετίας μέχρι τῆς πρώτης ἡμέρας τοῦ 1210, καθ' ἣν δὲν ἤξευρον τί νὰ θαυμάσωσι πρῶτον, τὴν ζωηρότητα, τὴν εὐθυμίαν, ἢ τὴν πολυτέλειαν τῆς ἡμέρας ἐκείνης.

Ἡ δευτέρα τοῦ ἔτους ἦν ἡ ὁριστικῶς προσδιωρισμένη διὰ τὴν εὕρεσιν τοῦ πλοίου. Ἀλλὰ μόλις ὑπέφωσκεν ἡ αὐγή, καὶ ἀπεσταλμένος τοῦ Δουκὸς ἦλθε νὰ ὁδηγήσῃ τὸν Ῥοβέρτον μετὰ τῆς συνοδίας του εἰς τὴν γέφυραν τοῦ Ῥιάλτου, ὅπως παρευρεθῇ εἰς μεγάλην ναυμαχίαν χιλίων γονδολῶν, κρυφίως προπαρασκευασθεῖσαν ἐπίτηδες εἰς τιμὴν αὐτοῦ.

Τὸ θέαμα ἦτον τῷ ὄντι ἐξαίσιον, διὰ τὴν ἐπιδεξιότητα τῶν ναυτῶν, διὰ τὴν ταχύτητα καὶ ἐλαφρότητα τῶν πλοιαρίων ἐκείνων, ἅτινα ἐκινοῦντο ὡς πτηνὰ ἔνυδρα. Οἱ θεαταὶ ἀνευφήμουν καὶ ἐχειροκρότουν, καὶ πρὸ πάντων ὁ ἐνθουσιασμὸς τοῦ Ῥαιμόνδου ἦν ὑπερβολικὸς, καὶ τόσον μεταδοτικὸς, ὥστε ὑπέδυ καὶ ὑπ' αὐτὴν τὴν ἀπαθῆ ἐπιδερμίδα τοῦ Νόννου. Ἡ μάχη διεκόπτετο πολλάκις δι' ἀνακωχῶν· ἐπ' αὐτῶν δ' οἱ διαμαχόμενοι ἀπεσύροντο εἰς μέρη ὅπου ὑπῆρχον ἐστρωμέναι τράπεζαι, βρίθουσαι ποτῶν καὶ ἐδεσμάτων, καὶ ἀπ' αὐτῶν ἐπανήρχοντο εἰς τὴν ναυμαχίαν κατ' ἄλλην παράταξιν. Τοῦτο διήρκεσε μέχρι τῆς ἑσπέρας, ὅτε οἱ ἐπισημότεροι τῶν θεατῶν συνεκλήθησαν εἰς τοῦ Δουκὸς τὸ γεῦμα.

Ἡ ἐπιοῦσα ἦτον διὰ τοὺς ναυμάχους μεγάλη ἡμέρα. Κατ' αὐτὴν ἔμελλον νὰ ἐπιδικασθῶσι τὰ βραβεῖα εἰς τοὺς νικητάς. Παρεχώρησε δ' ὁ Δοὺξ εἰς τὸν Ῥοβέρτον τὴν τιμὴν νὰ προεδρεύσῃ τὸ δικαστήριον, καὶ νὰ διανείμῃ τὰ ἆθλα. Καὶ αὕτη ἦν μία τῶν ἐνδοξοτέρων ἡμερῶν τοῦ Ῥοβέρτου εἰς Βενετίαν.

Τὴν τρίτην Ἰανουαρίου ὑπῆρχε παράταξις τῶν στρατευμάτων καὶ μεγάλη πρόσκλησις παρὰ τῷ στρατηγῷ, ἥτις ὅμως δὲν ἐμπόδισε τὸν Ῥοβέρτον μετὰ τῶν δύω συμβούλων τοῦ ν' ἀφιερώσωσί τινας ὥρας εἰς ἔρευναν περὶ πλοίου· ἀλλὰ καὶ ταύτην τὴν ἡμέραν ἀπέτυχον.

Τὴν ἐπαύριον καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἐπανέλαβον τὰς ἐξετάσεις των εἰς ὅσας στιγμὰς ἀνέσεως τοῖς ἄφινον αἱ τιμαὶ καὶ αἱ δεξιώσεις, ἀλλ' ἐπίσης ἀφόρως· ἐκτὸς ὅτι τὴν δευτέραν τῶν ἡμερῶν τούτων εἷς ἄνθρωπος, ὃν ὁ Νόννος ἐνόμισεν ὅτι εἶχεν ἰδεῖ μεταξὺ τῶν ὀπαδῶν τοῦ Δουκὸς, ὅστις ὅμως παρουσιάσθη ὡς πλοίαρχος, τοῖς εἶπεν ὅτι μετὰ μίαν ἑβδομάδα, τὸ πολὺ μετὰ δέκα ἡμέρας, περιμένει πλοῖόν του ἐπιστρέφον ἀπὸ τῆς Ἀσπρης θαλάσσης, πλοῖον μέγα καὶ εὐρύχωρον, καὶ κατὰ πάντα κατάλληλον διὰ τὸν Ῥοβέρτον καὶ τοὺς ὀπαδούς του.

Ἡ ἐλπὶς αὕτη δὲν τοῖς ἤρκεσε, καὶ ἐκτὸς τῆς ἐπιούσης, ἥτις ἦν ἡ ἡμέρα τῶν Θεοφανείων, καὶ ἀφιερώθη ὅλη εἰς τὴν τελετὴν τῆς ἁγιάσεως τῶν ὑδάτων καὶ τὰς αὐτὴν συνοδευούσας διασκεδάσεις, καθ' ὅλην τὴν λοιπὴν ἑβδομάδα δὲν ἔπαυσαν ἐπισκεπτόμενοι πάντα τ' ἀγκυροβόλια εἰς ζήτησιν πλοίου· ἀλλὰ πάντοτε ματαίως. Οὐχὶ πλοῖον, ἀλλ' οὐδὲ σκάφος ὑπῆρχε συγκατανεῦον ν' ἀναχωρήσῃ κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν τοῦ ἔτους.

Ἠναγκάσθησαν ἑπομένως νὰ ἐπανέλθωσι πάλιν εἰς τὸν

πλοίαρχον, ὅστις περιέμενε τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ πλοίου ἐκ τῆς Ἄσπρης θαλάσσης, καὶ μετά τινος δυσκολίας τὸν εὗρον τέλος πάντων· ἀλλὰ τὸ πλοῖον δὲν εἶχε φθάσει· περιεμένετο ὅμως πάντοτε.

Τὸ πρᾶγμα ἐγίνετο σπουδαῖον. Ἡ δεκάτη πέμπτη τοῦ Ἰανουαρίου εἶχεν ἐπέλθει, καὶ ὅλη των ἡ ἐλπὶς ἐσαλεύετο ἐπὶ πλοίου ναυπορούντος τίς οἶδε ποῦ τῆς Ἄσπρης θαλάσσης. Συνεκρότησαν ἑπομένως συμβούλιον, καθ' ὃ ὁ μὲν Ῥαιμόνδος ἐπανελάμβανεν·

— Ὦ! ἂν εἴχετε δεχθῆ τὴν γνώμην μου, ἂν εἴχομεν διευθυνθῆ κατ' εὐθεῖαν διὰ θαλάσσης! Θὰ εἴμεθα τώρα εἰς τὸν Μωρέαν!

Ὁ δὲ Ῥοβέρτος ἐταλαντεύετο μεταξὺ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ παρευρεθῇ εἰς μέγαν χορὸν, ὃν ἔδιδε μετὰ δέκα ἡμέρας ἡ ὡραιοτέρα γυνὴ τῆς Βενετίας διὰ τὴν ἑορτήν της, καὶ μεταξὺ τῆς ἀνάγκης ἣν ἀνεγνώριζε τοῦ ν' ἀπέλθῃ τὸ ταχύτερον.

Ὁ Νόννος τέλος ἐπρότεινε νὰ ζητηθῇ πλοῖον δημόσιον παρὰ τοῦ Δουκός· καί τοι δὲ διστάζοντος τοῦ Ῥοβέρτου εἰς τοῦτο, ἡ πρότασις μετά τινα σκέψιν ἐγένετο ὁμοφώνως δεκτή.

Ι'

Τὴν ἐπαύριον ἑπομένως ἔπεμψεν ἀπὸ πρωΐας ὁ Ῥοβέρτος νὰ ἐρωτήσῃ περὶ τῆς ὑγείας τοῦ Δουκὸς, καὶ νὰ τῷ ἀναγγείλῃ ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπίσκεψίν του. Ἀλλ' ὁ ἀπεσταλμένος του, ἐπανελθὼν, εἶπεν ὅτι ὁ Δοὺξ ἀσθενεῖ· τότε ὁ Ῥοβέρτος ἔσπευσε νὰ πληροφορηθῇ αὐτοπροσώπως, καὶ εὗρε τοὺς αὐλικοὺς κατηφεῖς καὶ τεταραγμένους. Ὁ

Δοὺξ ἔπασχε, καὶ ὁ ἰατρός του τῷ διέταξεν ἄκραν ἡσυχίαν.

Πέντε ἡμέρας διήρκεσεν ἡ κατάστασις αὕτη, καὶ εἰς τὸ διάστημα τοῦτο, ὁσάκις ὁ Ῥοβέρτος εἰσήρχετο εἰς τὸν ἀντιθάλαμον νὰ ἐρωτήσῃ περὶ τοῦ Δουκὸς, τῷ ἀπεκρίνοντο ὅλοι ταπεινῇ τῇ φωνῇ. Ἐπὶ τῶν πέντε ἡμερῶν τούτων τὸ πλοῖον τῆς Ἄσπρης θαλάσσης δὲν εἶχεν ἐπιστρέψει ἀκόμη, ἀλλὰ καὶ ἂν εἶχεν ἔλθει δὲν ἀνεχώρει ὁ Ῥοβέρτος, διότι ὁ Δοὺξ τῷ εἶχεν εἰπεῖ ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ ὁμιλήσωσι μίαν ἡμέραν ἐκτεταμένως περὶ τῶν ἀμοιβαίων συμφερόντων καὶ περὶ τῶν σχέσεων τῶν ἐπικρατειῶν των.

Τὴν ἕκτην ἡμέραν ἐλθὼν εἰς τὸν ἀντιθάλαμον τοῦ Δουκὸς, ἐπληροφορήθη ὅτι ἡ ὑγεία αὐτοῦ ἤρχισε τρεπομένη ἐπὶ τὸ βέλτιον· ἐν ᾧ δ' ἐξέφραζε τὴν περὶ τούτου χαράν του, ἠκούσθη ὁ κωδωνίσκος τοῦ Δουκὸς, καὶ ὁ θαλαμηπόλος εἰσελθὼν, ἐπέστρεψε μετὰ μίαν στιγμὴν καὶ εἶπε πρὸς τὸν Ῥοβέρτον ὅτι ὁ Δοὺξ τὸν παρακαλεῖ, ἂν θέλῃ, νὰ εἰσέλθῃ ἐπὶ μίαν στιγμήν.

Ὁ Δοὺξ ἦν κλινήρης. Τὸ ἐρυθρὸν χρῶμα τῶν παρειῶν του ἐφαίνετο μὲν διαμαρτυρόμενον κατὰ τῆς ἀσθενείας του, ἀλλ' ἦτον ἴσως λείψανον τοῦ παρελθόντος πυρετοῦ. Καὶ ἡ φωνὴ δὲ μεθ' ἧς ὡμίλει δὲν ἦτον ἀδύνατος, ἀναλόγως τοῦ ἐκνευρισμοῦ τοῦ σώματός του.

— Ὑψηλότατε, εἶπε, σᾶς ἤκουσα ἔξω, καὶ ἔσπευσα νὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ εἰσέλθητε. Καταρῶμαι τὴν ἀσθένειαν ταύτην, ἥτις τόσας ἡμέρας μ' ἐστέρησε τῆς παρουσίας σας, καὶ ἔτι μᾶλλον διότι ἔμαθον ὅτι εἴχετε ἀνάγκην νὰ μὲ ἰδῆτε. Ὅσον ἀδύνατος καὶ ἂν εἶμαι ἀκόμη σήμερον, εἶμαι ὅμως ὅλος εἰς τοὺς ὁρισμούς σας, καὶ σᾶς παρακαλῶ νὰ μὲ διατάττητε.

Ὁ Ῥοβέρτος, ἐκτιμῶν κατ' ἀξίαν τὴν ἔνδειξιν τῆς ἰδιαι-

τέρας εὐνοίας καὶ ὑπολήψεως τοῦ Δουκὸς, ὅστις μόνον αὐτὸν ἐδέχετο ὅταν δὲν ἦτον εἰς κατάστασιν νὰ ἰδῇ κἀνένα, τὸν ηὐχαρίστησε διὰ τοῦτο ἐνθέρμως, τῷ ἐξέφρασε τὴν χαράν του διὰ τὴν ἀνάῤῥωσίν του, καὶ τέλος τῷ ὡμολόγησεν, εἰ καὶ διστάζων, ὅτι μὴ εὑρίσκων κατάλληλον πλοῖον νὰ ναυλώσῃ, ὅπως μεταφέρῃ αὐτὸν καὶ τὴν συνοδίαν του εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἤθελε παρακαλέσει τὴν Αὐτοῦ Ἐκλαμπρότητα, ἂν τὸ πρᾶγμα κατορθωτὸν, νὰ εὐαρεστηθῇ νὰ τῷ δανείσῃ ἓν δημόσιον πλοῖον.

— Τοῦτο εἶναι, Ὑψηλότατε, ἡ ἐπιθυμία σας! ἀνέκραξεν ὁ Δούξ. Καὶ ἐδιστάζετε νὰ μοὶ τὴν ἐκφράσητε! Ὅλα τὰ πλοῖα τῆς Δημοκρατίας εἶναι εἰς τὴν διάθεσίν σας. Ἐλπίζω αὔριον ἢ τὸ πολὺ μεθαύριον νὰ μ' ἐπιτρέψῃ ὁ ἰατρός μου νὰ ἐξέλθω, καὶ τότε θέλω ν' ἀπέλθωμεν ὁμοῦ εἰς τὸν Ναύσταθμον, καὶ νὰ ἐκλέξητε τὸ πλοῖον τῆς ἀρεσκείας σας.

Μάτην ἠθέλησε ν' ἀντιστῇ ὁ Ῥοβέρτος, λέγων ὅτι θέλει εἶσθαι εὐγνώμων διὰ τὸ πρῶτον τυχὸν πλοῖον· ὁ Δούξ ἐπέμενε, καὶ ὁ Ῥοβέρτος, ἵνα μὴ τὸν ἐνοχλῇ περαιτέρω, ἐξῆλθεν ἀφ' οὗ ἐξέφρασεν αὐτῷ τὴν βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην του, καὶ ἀπῆλθε νὰ φέρῃ εἰς τοὺς συντρόφους του τὴν χαρμόσυνον ἀγγελίαν, καὶ νὰ τοῖς παραγγείλῃ νὰ εἶναι ἕτοιμοι.

Ἐν τούτοις ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἀκόμη ὁ ἰατρὸς δὲν ἐπέτρεψεν εἰς τὸν Δοῦκα νὰ ἐξέλθῃ. Τὴν τετάρτην ὅμως, ἐμπρὸς τοῦ Ῥοβέρτου, ὁ Δούξ ἐκήρυξεν εἰς τὸν ἰατρὸν ὅτι τοῦ λοιποῦ ἀποσείει τὸν ζυγόν του, ὅτι ζῶν ἢ νεκρὸς αὔριον θὰ ἐξέλθῃ ὅπως συνοδεύσῃ τὴν Αὐτοῦ Ὑψηλότητα.

Τῷ ὄντι τὴν ἐπιοῦσαν περὶ τὴν μεσημβρίαν ὁ Ῥοβέρτος μετὰ τοῦ Δουκὸς διηυθύνθη πρὸς τὸν Ναύσταθμον, ὅστις εἶχε κοσμηθῇ ἑορτασίμως διὰ τὴν περίστασιν. Ὁ Δούξ τὸν περιέφερεν εἰς ὅλον τὸ λαμπρότατον ἐκεῖνο οἰκοδόμημα, τῷ

ἐπέδειξε λεπτομερῶς ὅλα τὰ γραφεῖα, ὅλας τὰς πλουσιωτέρας ἀποθήκας, καὶ τῷ εἶπεν ὅτι ὅλα εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν καὶ τὰς διαταγάς του.

Ἀλλ' ὁ Ῥοβέρτος αὐτῶν δὲν εἶχεν ἀνάγκην, καὶ ἀνυπόμονος ἦτο νὰ ἰδῇ τὰ πλοῖα. Ἅμα δὲ μεμακρυσμένως πως ἠνίξατο μόνον τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην, ὁ Δοὺξ τὸν ἔφερε πρῶτον εἰς μέγιστον καὶ πολυτελέστατον πλοῖον, εἰς οὗ τὴν πρώραν ἔλαμπε χρυσοῦς ὁ πτερωτὸς λέων τῆς Βενετίας, οὗ τὰ πλευρὰ ἐκοσμοῦντο ὑπὸ ἀγαλμάτων κολοσσιαίων, καὶ τὸ κατάστρωμα ἦν κατάγλυφον καὶ λαμπροῖς κατόπτροις διακεκολλημένον. Ὁ Ῥοβέρτος ἤρχισε νὰ λείχῃ τὰ χείλη του, καὶ νὰ λέγῃ καθ' ἑαυτὸν ὅτι, ἂν τοῦτο τὸ πλοῖον τῷ προσδιορίζῃ ὁ Δοὺξ, οἱ Πελοποννήσιοι θὰ τὸν ἐκλάβωσιν, ὄχι Αὐθέντην των, ἀλλὰ βασιλέα τῶν βασιλέων.

— Οὗτος εἶναι ὁ Βουκένταυρος, εἶπεν ὁ Δούξ. Τοῦτο εἶναι τὸ νυμφικὸν ἅρμα ἐφ' οὗ πρὸ τεσσαράκοντα ἐτῶν οἱ Δοῦκες ἔρχονται πρὸς τὴν πιστὴν σύζυγόν των, τὴν Ἀδριατικήν. Μίαν μόνον ἡμέραν τοῦ ἔτους, τὴν ἡμέραν τοῦ ἀπορρήτου γάμου, ἐξέρχεται ὁ ὑπερήφανος θαλάσσιος δράκων τοῦ σταύλου του. Ἄλλοτε δὲ οὐδέποτε οὐδ' αὐτὴ τοῦ Δουκὸς ἡ φωνὴ ἰσχύει νὰ τὸν ταράξῃ ἀπὸ τῆς θέσεώς του.

— Οὐαί! εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ Ῥοβέρτος. Ἄλλον ἂς ἰδῶμεν· δὲν εἶναι δι' ἡμᾶς ὁ Βουκένταυρος.

Μετὰ ταῦτα δ' ὁ Δοὺξ τὸν περιήγαγεν εἰς ἰδιαιτέραν πτέρυγα τοῦ Ναυστάθμου, ἥτις περιεῖχε τὸ ναυπηγεῖον. Ἦν δὲ τοῦτο ἐκ τῶν πλουσιωτάτων ἐξ ὅσων ὑπῆρχον κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους εἰς τὴν Εὐρώπην. Ὁ Ῥοβέρτος ἐθαύμασε λεπτομερῶς τὰς ἐσχάρας διαφόρων τριήρεων, γαλεόνων καὶ ἄλλων παντοίων πλοίων ναυπηγουμένων, καὶ ἤκουσε μετὰ

πολλῆς περιεργείας τὰς ἐξηγήσεις ὅσας συγκαταβατικώτατα τῷ ἔδιδεν ὁ ἴδιος Δοὺξ περὶ ἑνὸς ἑκάστου, περὶ τῆς χωρητικότητος αὐτοῦ, περὶ τοῦ πλήθους τῶν στρατιωτῶν καὶ τῆς δυνάμεως τῶν μηχανῶν ἃς ἐδύνατο νὰ φέρῃ, περὶ τοῦ εἴδους τῆς ξυλείας καὶ τῶν δασῶν τῆς Λομβαρδίας ἢ τῆς Ἰστρίας ὅθεν ἐτέμνετο, καὶ περὶ τῶν ἀρετῶν τοῦ διαγράμματος ἑκάστου πλοίου.

Τεσσαράκοντα ἢ πεντήκοντα σκελετοὺς ἐπεθεώρησαν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εἰς διάστημα δύω ὡρῶν· μετὰ ταῦτα δ' ὁ Δοὺξ στραφεὶς πρὸς τὸν Ῥοβέρτον μετὰ μεγίστης φιλοφροσύνης καὶ εὐγενείας,

— Ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης, εἶπε, δύναται ἤδη νὰ ἐκλέξῃ ὁποιονδήποτε τούτων τῶν πλοίων θέλει διὰ τὴν ὁδοιπορίαν Της.

— Τούτων τῶν πλοίων! ἀνέκραξεν ὁ Ῥοβέρτος.

— Μάλιστα, ἀπεκρίθη ὁ Δούξ. Γνωρίζετε ἑκάστου τὰς ἀρετάς. Δύνασθε νὰ λάβητε ἢ τὸ χωρητικώτερον ἢ τὸ ταχύτερον, κατ' ἀρέσκειάν σας.

— Ἀλλ' αὐτὰ εἰσὶν ἀναυπήγητα! εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος.

— Ἀναυπήγητα! ἀπεκρίθη ὁ Δούξ. Ἀλλὰ τρία ἢ τέσσαρα μετὰ δύω μῆνας τελειόνουν ἀφεύκτως, καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἐπιλοίπων δὲν χρειάζονται ὑπὲρ τοὺς τρεῖς· ἐλπίζω ὅτι θὰ μείνητε μεθ' ἡμῶν ἕως τότε, καὶ ἐν μέσῳ τῷ χειμῶνι δὲν θὰ θελήσετε νὰ ἐκτεθῆτε εἰς τὴν μανίαν τοῦ τραχέως Ἀδρίου,[1] ὡς οἱ ἀρχαῖοι δικαίως ὕβριζον αὐτὸν, ἐκτὸς ἂν τὸ ἀτελὲς τῆς φιλοξενίας μας σᾶς καθιστᾷ ἀνυπόμονον.

— Ἡ μεγαλοπρεπὴς φιλοξενία ἧς ἔτυχον παρὰ τῇ Ὑμετέρᾳ Ἐκλαμπρότητι, ἀπεκρίθη ὁ Ῥοβέρτος, ἐδύνατο

[1]) Τραχέως Ἀδρίου. (Hor. Od. II, 14, 14).

νὰ μὲ προσηλώσῃ ἐνταῦθα διὰ παντὸς, καὶ νὰ μὲ καταστήσῃ ἐπιλήσμονα καὶ αὐτῆς τῆς Αὐθεντείας ἣν ἀπέρχομαι νὰ παραλάβω. Ἀλλὰ δυστυχῶς τὰ καθήκοντά μου ἀντίκεινται εἰς τὴν ἐπιθυμίαν μου. Πρέπει ν' ἀναχωρήσω ὅσον τάχιον, καὶ παρακαλῶ τὴν Ὑμετέραν Ἐκλαμπρότητα νὰ εὐαρεστηθῇ νὰ μοὶ παραχωρήσῃ ἓν τῶν ἑτοίμων πλοίων τοῦ στόλου Της.

— Ἤλπιζον, ἀπεκρίθη ὁ Δοὺξ, ὅτι ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης ἤθελε συγκατατεθῇ νὰ δεχθῇ ἓν τῶν νεοδμήτων τούτων, δυνάμενον κατὰ πάντα λόγον νὰ Τὴν εὐχαριστήσῃ, καὶ νὰ διασκευασθῇ ἀξίως τοῦ ὑψηλοῦ ἐπιβάτου του. Λυποῦμαι δὲ διὰ τὴν ἀνάγκην εἰς ἣν εὑρίσκεσθε ν' ἀναχωρήσητε ἀνυπερθέτως, καὶ λυποῦμαι μάλιστα διότι ὅλος ὁ στόλος τῆς Δημοκρατίας συνέπεσε νὰ εἶναι ἀπὼν εἰς τὰ παράλια τῆς Ἰστρίας, ὅπου θέλει μείνει μέχρι τοῦ ἔαρος.

Ὁ Νόννος εἰς τὰς λέξεις ταύτας ὠχρίασεν ὡς ἂν ἔμελλε νὰ ἐκπνεύσῃ. Ὁ δὲ Ῥοβέρτος, ἐρυθριάσας σφοδρῶς, καὶ δυσκόλως καταστέλλων τὴν ἀδημονίαν του,

— Λοιπὸν, εἶπε, δὲν ὑπάρχει οὐδεὶς τρόπος ν' ἀναχωρήσω; Ἴσως πρέπει νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν Γαλλίαν, καὶ νὰ προσπαθήσω ἐκεῖθεν νὰ διαβῶ.

— Ὦ! εἶπεν ὁ Δοὺξ, πόσον λυποῦμαι ὅτι δὲν μοὶ εἴπατε πρὶν τὴν ἀνάγκην ἣν ἔχετε ν' ἀναχωρήσητε τόσον ταχέως! Ἠὐχόμην καὶ ἤλπιζον νὰ σᾶς κρατήσω δι' ὅλου τοῦ χειμῶνος. Ἂν ἤξευρον τὴν ἐπιθυμίαν σας, ἴσως ἦτον τρόπος νὰ γίνῃ προμήθεια. Ἀλλ' ἂς ἰδῶμεν, θὰ προσπαθήσω ἀκόμη. Εἶχον διατάξει νὰ ἐπισκευασθῇ ἓν ἀρχαῖον πλοῖον ὅπως ἀποπλεύσῃ τὸν Μάρτιον εἰς τὴν Κρήτην. Θὰ εἰπῶ εἰς τὸν Ναύαρχον νὰ ἐπιταχυνθῇ ἡ ἐπισκευὴ, καὶ τότε, ἂν δύνα ται νὰ σᾶς ἀρκέσῃ, τὸ πλοῖον εἶναι εἰς τὴν διάθεσίν σας.

Ἡ ἐλπὶς αὕτη λαμπρὰ δὲν ἦτον, ἦτον ὅμως ἡ μόνη ἐνδεχομένη εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις· διὸ καὶ οἱ ὁδοιπόροι ἐκόντες ἄκοντες ἠναγκάσθησαν νὰ περιορισθῶσιν εἰς αὐτὴν, βλέποντες καὶ ὁμολογοῦντες ὅτι ὁ Δοὺξ κἂν ἔπραττεν ὑπὲρ αὐτῶν πᾶν ὅ,τι ἐδύνατο. Ἀλλ' ὁ μὲν Νόννος οὐχ ἧττον ἐμελέτα καθ' ἑαυτὸν νὰ ἐρευνήσῃ καὶ τὴν ἐπαύριον ἀπὸ πρωΐας ἂν ἐπέστρεψε τὸ ἐμπορικὸν πλοῖον ἐκ τῆς Ἄσπρης θαλάσσης, ὁ δὲ Ῥαιμόνδος ἐπανελάμβανε μετ' ἐλεεινοῦ τόνου φωνῆς·

— Ὦ! ἂν εἴχομεν ἀναχωρήσει διὰ θαλάσσης!

Τὴν δ' αὐγὴν τῆς ἐπιούσης, ὁ Δοὺξ ἐκάλεσε τὸν Ναύαρχον, καὶ ἐνώπιον τοῦ Ῥοβέρτου καὶ τῶν συντρόφων του τῷ διέταξε νὰ ἐπισκευασθῇ ἀνυπερθέτως ὁ Λέων, ὅστις ἔμελλε νὰ σταλῇ εἰς Κρήτην, καὶ νὰ εἶν' ἕτοιμος ν' ἀποπλεύσῃ εἰς πρώτην διαταγήν. Ὁ Ναύαρχος ἔκλινεν ἐδαφιαίως, καὶ εἶπεν ὅτι ὁ Λέων θὰ εἶν' ἕτοιμος ἀνυπερθέτως.

Ἐκείνην τὴν ἑσπέραν ἦτον ὁ μέγας χορὸς εἰς ὃν ἤλπιζε μὲν νὰ μὴ παρευρεθῇ ὁ Ῥοβέρτος, ἐπεθύμει ὅμως τὸ ἐναντίον, καὶ αὐτὸς συνετέλεσεν ὁπωσοῦν εἰς διασκέδασιν τῆς ἀνυπομονησίας του.

Τῆς μετὰ ταύτην ἡμέρας μέρος μὲν ἀφιέρωσαν εἰς ἀνάπαυσιν μετὰ τὴν νυκτερινὴν ἀγρυπνίαν, μέρος δὲ εἰς νέας διασκεδάσεις, εἰς ἃς ἦσαν προσκεκλημένοι. Περὶ τοῦ πλοίου ὅμως εἶχον τὴν διάκρισιν νὰ μὴν ὁμιλήσωσι, θέλοντες ν' ἀφήσωσι καιρὸν διὰ τὴν ἐπισκευήν του.

Τὴν τρίτην ἡμέραν ἦλθον εἰς τὸ ναυπηγεῖον νὰ πληροφορηθῶσιν ἂν ἡτοιμάσθη τὸ πλοῖον. Εἷς τῶν ἐπιστατῶν, πρὸς ὃν ἀπηυθύνθησαν ἐρωτῶντες ποῦ ἴσταται ὁ Λέων, τοῖς τὸν ἔδειξεν εἰς μίαν γωνίαν.

— Πῶς! ἀνέκραξεν ὁ Νόννος, αὐτὴ ἡ γυμνὴ σκάφη ἐκεῖ,

χωρὶς ἱατῶν καὶ ἱστίων, χωρὶς σχοινίων καὶ χωρὶς σκευῶν, αὐτὸς εἶναι ὁ Λέων!

— Αὐτὸς, ἀπεκρίθη ὁ ἐπιστάτης. Ἄλλο πλοῖον τοῦ ὀνόματος τούτου εἰς τὸν Ναύσταθμον δὲν ὑπάρχει.

— Καὶ δὲν ἐπισκευάζεται; ἠρώτησεν ὁ Ῥοβέρτος.

— Ὡς βλέπετε, δὲν ἐπισκευάζεται, ἀπεκρίθη ὁ ἐπιστάτης.

Πλήρης θυμοῦ ὁ Ῥοβέρτος ἐζήτησε νὰ ἰδῇ τὸν Διευθυντὴν τοῦ Ναυστάθμου, καὶ τὸν ἠρώτησε διατί ὁ Λέων δὲν ἐπισκευάζεται.

— Νὰ ἐπισκευασθῇ ὁ Λέων! δὲν ἔχω κἀμμίαν διαταγὴν περὶ τούτου, ἀπεκρίθη ὁ Διευθυντής.

Ὁ Ῥοβέρτος ἐκτὸς ἑαυτοῦ ἔδραμε πρὸς τὸν Δοῦκα, καὶ παρεπονέθη πικρῶς. Ὁ δὲ Δοὺξ, βοῶν καὶ κροτῶν ὅτι δὲν τὸν ὑπακούουσιν οἱ ὑπ' αὐτὸν, ὅτι δὲν ἔχει ἀνθρώπους νὰ τὸν ὑπηρετῶσιν, ἔπεμψε διαγγελέα καὶ ἐμήνυσε τὸν Ναύαρχον νὰ παρουσιασθῇ ἀμέσως ἐμπρός του. Ἅμα δὲ ἦλθε, τὸν ἠρώτησε μετὰ τόνου φωνῆς ὀργίλου διατί δὲν ἐξεπλήρωσε τὴν διαταγήν του περὶ τῆς ἐπισκευῆς τοῦ Λέοντος. Ἀλλ' ὁ Ναύαρχος ἀπήντησεν ὅτι τὴν ἐξετέλεσεν ἐξ ἐναντίας ἀνυπερθέτως, ὅτι ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἀμέσως συνετάχθη ἡ διαταγὴ, ὅτι τὴν ἐπαύριον ἀντεγράφη καὶ ἐπρωτοκολλίσθη, καὶ ὅτι πρὸ ὀλίγων στιγμῶν εἶχε καὶ διεκπεραιωθῇ.

Ὁ Δοὺξ τῷ εἶπε τότε ὅτι δὲν περιέμενεν ὀλιγωτέραν δραστηριότητα παρ' αὐτοῦ, καὶ τῷ συνιστᾷ καὶ αὖθις τὴν ταχύτητα τῆς ἐπισκευῆς, πρὸς δὲ τὸν Ῥοβέρτον, ὅτι χαίρει βλέπων ἐκπληρωθεῖσαν τὴν ἐπιθυμίαν του.

Ὁ Ῥοβέρτος τὴν ἡμέραν ἐκείνην δὲν ἐπέστρεψεν εἰς τὸν Ναύσταθμον, ἀλλὰ τὴν ἐπαύριον. Ποία ὅμως καὶ πόση

ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξίς του ὅταν, ἐλθὼν πρὸς τὸν Λέοντα, τὸν εὗρεν εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν, εἰς τὴν αὐτὴν ἐγκατάλειψιν, εἰς τὴν αὐτὴν μεγαλοπρεπῆ ἀκινησίαν ὡς καὶ τὴν προτεραίαν! Ἡ ἀγανάκτησίς του ὅριον δὲν ἐγνώριζε, καὶ εἰσώρμησεν εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ναυστάθμου νὰ τῷ ζητήσῃ λόγον τῆς τοιαύτης ἀπραξίας.

Ἀλλὰ μόλις εἰσῆλθε, καὶ ὁ Διευθυντὴς προέβη πρὸς αὐτὸν ἔχων μειδίαμα εἰς τὰ χείλη, καὶ περιχαρῶς τῷ ἀνήγγειλεν ὅτι ἔλαβε τὴν περὶ τοῦ Λέοντος διαταγὴν, καὶ ὅτι ἀμέσως ἔσπευσε νὰ τὴν ἐνεργήσῃ, ὅτι ἡ διαταγὴ πρὸς τὸν ἀρχιναυπηγὸν ἀπὸ τῆς προτεραίας μέχρι τῆς ὥρας ἐκείνης ἐγράφη, ἀντεγράφη καὶ ὑπεγράφη, καὶ κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην διεκπεραιοῦται· ἐπειδὴ δὲ τὴν ἐπαύριον ἦτον Κυριακὴ, ὅτι μεθαύριον θέλει ἀρχίσει ἡ ἐπισκευὴ ἀνυπερθέτως.

Τὴν Δευτέραν τῷ ὄντι, ἥτις ἦτον ἡ πρώτη τοῦ Φεβρουαρίου, ὁ Ῥοβέρτος ἔσπευσεν αὖθις ἀπὸ πρωΐας εἰς τὸ ναυπηγεῖον, πεπεισμένος ὅτι θ' ἀκούσῃ καὶ πάλιν ἔγγραφα καὶ ἀντίγραφα καὶ διεκπεραιώσεις, καὶ τὸ ἐπάρατον ἀνυπερθέτως. Ἀλλὰ πόσον εὐαρέστως ἐξεπλάγη ὅταν εἶδεν ἀσυνήθη κίνησιν περὶ τὸν Λέοντα, καὶ πλῆθος ἐργατῶν βομβοῦν περὶ τὰ πλευρά του, καὶ ἤκουσε τὸν μουσικὸν ἦχον τοῦ σκεπάρνου καὶ τοῦ πελέκεως!

Καθ' ἑκάστην ἐπανήρχετο ἔκτοτε εἰς ἐπίσκεψιν τῶν ἔργων, καὶ ἦτον μάρτυς τῆς πραγματικῆς προόδου αὐτῶν. Τὴν μίαν ἡμέραν ἐπεσκευάσθησαν ὅλα τὰ πεπονημένα μέρη τῆς σκάφης, τὴν ἐπαύριον ἐστήθη ὁ μέγας ἱστὸς, τὴν ἄλλην ἐτέθησαν τὰ καλώδια καὶ λοιπὰ σχοινία, τὴν ἄλλην τὸ πηδάλιον καὶ αἱ κῶπαι, καὶ οὕτω καθεξῆς, ὥστε τὴν ἑσπέραν τῆς δεκάτης ἡμέρας φαιδρῶς ὁ Δοὺξ ἀνήγγειλεν εἰς τὸν Ῥοβέρτον ὅτι ὁ Λέων εἶναι ἕτοιμος, καὶ περιμένει τὰς

διαταγὰς τῆς Αὐτοῦ Ὑψηλότητος ὅπως ἀναχωρήσῃ. Τὸν παρεκάλεσε δὲ συγχρόνως νὰ τῷ χαρίσῃ τὴν ἐπαύριον τινὰς ὥρας συνεντεύξεως ὅπως συνομιλήσωσι περὶ τῶν πολιτικῶν συμφερόντων ἀμφοτέρων τῶν ἐπαρχιῶν, καὶ περὶ τῶν ἀμοιβαίων των σχέσεων.

Τὴν ἐπιοῦσαν μέχρι τῆς μεσημβρίας ὁ μὲν Δοὺξ ἦν ἀπησχολημένος εἰς ἐκτέλεσιν δημοσίων καθηκόντων τῆς θέσεώς του, ὁ δὲ Ῥοβέρτος εἰς διευθέτησιν τῶν πρὸς ἀπόπλουν ἀναγκαίων. Μετὰ δὲ μεσημβρίαν ὁ Δοὺξ ἐδέχθη τὸν Ῥοβέρτον, καὶ ἡ συνδιάλεξις διήρκεσε πολλὰς ὥρας. Ταύτην δὲ διεδέχθη συμπόσιον ἀποχαιρετισμοῦ, εἰς ὃ συνεκλήθη ὅλη ἡ ἀνωτέρα κοινωνία τῆς Βενετίας.

Πρὶν δὲ διαλυθῶσι τὴν νύκτα, ὁ Δοὺξ ἐζήτησε παρὰ τοῦ Ναυάρχου νὰ τῷ παρουσιάσῃ τὸν πλοίαρχον τοῦ Λέοντος, καὶ πρὸς τοῦτον εἶπεν ἐνώπιον τοῦ Ῥοβέρτου·

— Θέλετε ἔχει τὴν τιμὴν νὰ ὁδηγήσητε τὴν Αὐτοῦ Ὑψηλότητα. Εἶσθε ἐντελῶς εἰς τὴν διάθεσίν του. Θέλετε ταχύνει τὸν πλοῦν σας καὶ ἀποβιβάσει τὸν Ὑψηλότατον εἰς ὁποιονδήποτε λιμένα τῆς Πελοποννήσου ἐπιθυμεῖ, καὶ δὲν θέλετε ἐξακολουθήσει πρὸς Κρήτην, πρὶν λάβητε τὴν ἄδειαν τῆς Αὐτοῦ Ὑψηλότητος. Ἐννοεῖτε;

— Μάλιστα, ἐκλαμπρότατε, εἶπεν ὁ πλοίαρχος, θέλω ἐκτελέσει κατὰ γράμμα τὴν διαταγὴν τῆς Ὑμετέρας Ἐκλαμπρότητος.

ΙΑ΄

Τὴν δ' ἐπιοῦσαν, δωδεκάτην Φεβρουαρίου, οἱ αἰγιαλοὶ τῆς Βενετίας ἦσαν κεκαλυμμένοι ὑπὸ χιλιάδων λαοῦ. Αἱ λέμβοι τοῦ Δουκὸς μετέφερον εἰς τὸν Λέοντα τὸν Ῥοβέρτον

καὶ πᾶσαν τὴν συνοδίαν του. Τὸν συνώδευσε δὲ καὶ ὁ Δοὺξ μέχρι τοῦ πλοίου, ὅπου ὁ Ῥοβέρτος τῷ εἶχε προπαρασκευάσει μικρὰν ἑστίασιν, ἵνα τὸν εὐχαριστήσῃ διὰ τὰς δεξιώσεις του. Ἀφ' οὗ δὲ οἱ δύω ἡγεμόνες ἀπεχαιρετήθησαν κατανυκτικώτατα, ὁ Δοὺξ κατέβη εἰς τὴν λέμβον, καὶ, παιανιζούσης τῆς μουσικῆς, ὁ Λέων ἀνείλκυσε τὴν ἄγκυραν.

Καθ' ὅλον τὸ ἐπίλοιπον τῆς ἡμέρας τὸ πλοῖον ἀναγκαίως παρηκολούθει τοὺς ἑλιγμοὺς τῶν δυσπλεύστων διωρύγων τῆς πόλεως· τὴν ἑσπέραν δὲ, μόλις ἐξελθὸν τέλος εἰς τὴν εὐρεῖαν θάλασσαν, ἤρχισε νὰ εὐθυπορῇ ἀκωλύτως, καὶ ἔδειξεν ἀνέλπιστα ταχύτητος προτερήματα.

Ὁ πλοίαρχος τὰς πρώτας στιγμὰς μόνον ἦλθεν εἰς προσκύνησιν τοῦ Ῥοβέρτου, καὶ τοῦτο ἔπραξε τόσον ἀνορέκτως καὶ κατηφῶς, ὥστε, ἂν δὲν ἦτον ἀσθενὴς, ὁ τρόπος του ἦν ἀπόδειξις ὅτι δυσηρεστεῖτο τεθεὶς ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ξένου ἡγεμόνος. Ἔκτοτε δὲν ἐφάνη πλέον εἰς τὸ κατάστρωμα, οὔτε εἰς τὸ δεῖπνον, ἀλλ' ἀντικαθίστα αὐτὸν ὁ ὑποπλοίαρχος, νέος φαιδρὸς καὶ εὔθυμος, καὶ τὸ μέγιστον ἐπιδεικνύων σέβας πρὸς τὸν ἔνδοξον ἐπιβάτην του.

Τὴν ἐπαύριον τὸ πρωῒ ὁ Ῥοβέρτος, παρατηρήσας καὶ αὖθις τοῦ πλοιάρχου τὴν ἀπουσίαν, ἠρώτησε περὶ αὐτοῦ μετά τινος δυσαρεσκείας τὸν ὑποπλοίαρχον.

— Ὁ δυστυχής! ἀπεκρίθη οὗτος. Πολὺ μὲ τρομάζει ἡ στάσις του. Ἀπὸ τῆς ἑσπέρας χθὲς ἔπεσεν ἀσθενὴς, καὶ ἔκτοτε οὔτε τοὺς ὀφθαλμοὺς ν' ἀνοίξῃ, οὔτε λέξιν κατώρθωσε νὰ προφέρῃ.

Ὁ Ῥοβέρτος ἐλυπήθη διὰ τὴν περίστασιν ταύτην, ἀλλὰ παρηγορεῖτο διότι αὕτη ἀντὶ τοῦ πλοιάρχου ἄφησε τὴν διοίκησιν τοῦ πλοίου εἰς τὸν ὑποπλοίαρχον, οὗ προετίμα τὸν χαρακτῆρα.

Τὴν δ' ἑσπέραν ὁ ὑποπλοίαρχος ἐφαίνετο λίαν τεταραγμένος. Ἡ κατάστασις τοῦ πλοιάρχου προϋχώρει ἐπὶ τὸ χεῖρον· οὐ μόνον δὲ δὲν ὡμίλει, ἀλλὰ, ὡς φαίνεται, οὔτε ἤκουε, διότι μάτην τὸν προέτρεπον νὰ λάβῃ ὀλίγην τροφὴν ἢ κἀνὲν ποτὸν ἰαματικόν. Ταῦτα ἔλεγεν ὁ ὑποπλοίαρχος.

— Ἂν ἡ κατάστασις αὕτη ἐξακολουθήσῃ, προσέθεσεν, ἄλλον τρόπον δὲν βλέπω εἰμὴ νὰ τὸν ἀποβιβάσωμεν εἰς Βούδουαν,[1] ὅπου ἔχει τὴν οἰκογένειάν του, καὶ ὅπου φθάνομεν, ἐλπίζω, ὡς αὔριον.

Ὁ Ῥοβέρτος ἐνέκρινε πληρέστατα τὴν πρότασιν ταύτην.

— Ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ μᾶς ἀργοπορήσῃ, εἶπεν ὁ Ῥαιμόνδος.

— Οὔτε μίαν ὥραν, ἀπεκρίθη ὁ ὑποπλοίαρχος. Ἠμποροῦμεν ν' ἀνακωχήσωμεν μόνον, χωρὶς ν' ἀγκυροβολήσωμεν.

Τὴν ἐπιοῦσαν ὅτε, εἰς τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας, ἔφθασαν ἀπέναντι τοῦ λιμένος τῆς Βούδουας, ὁ ὑποπλοίαρχος εἶπεν ὅτι ἡ κατάστασις τοῦ πλοιάρχου ἦτον χειροτέρα ἀκόμη, διὸ καὶ ἀναίσθητον, καὶ εἰς σινδόνας καὶ μανδύας ἐνειλιγμένον, τὸν κατεβίβασαν εἰς τὴν λέμβον, καὶ τὸν ἔπεμψαν εἰς τοὺς κόλπους τῆς οἰκογενείας του.

Μετὰ μίαν δὲ ὥραν, ὁ Λέων εἶχεν ἐπαναλάβει τὸν πλοῦν του, καὶ, ὀκτὼ ἡμέρας μετὰ τὴν ἀναχώρησιν ἀπὸ Βενετίας, εὑρίσκετο ἀπέναντι τῆς μικρᾶς νήσου Φανοῦ, ἥτις κεῖται πρὸς δυσμὰς τῆς Κερκύρας. Ἡ ἡμέρα ἦτον διαυγεστάτη, καὶ ὁ Ῥοβέρτος μετὰ τοῦ Νόννου καὶ τοῦ Ῥαιμόνδου ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, καὶ ἐπεσκόπει τὰς πρὸς ἀνατολὰς παρατεινομένας σειρὰς τῶν ὀρέων, ὧν τινες ὡς ἀμυδρὰ νέφη πρὸς μεσημβρίαν διακρινόμεναι, τῷ ἐδείκνυντο ὡς ἀνήκουσαι εἰς τὴν ποθητὴν Πελοπόννησον.

[1]) Βούδουα, τότε ἐπίσημος πόλις, διαφιλονεικουμένη μεταξὺ Οὐγγαρίας καὶ Βενετίας.

— Θαυμασίως προχωρεῖ ὁ Λέων, εἶπε πρὸς τὸν ὑποπλοίαρχον, ἀνερχόμενον εἰς τὸ κατάστρωμα.

— Ὦ! Ὑψηλότατε, ἀπεκρίθη αὐτὸς, προτιμῶ παλαιὸν οἶνον παρὰ παλαιὸν κάτεργον. Τί τὸ ὄφελος ὅτι ἐπεσκευάσθη μετὰ τοσαύτης ἐπιμελείας εἰς τὸν Ναύσταθμον; Ἀπὸ χθὲς εἰσρέει τὸ ὕδωρ εἰς τὸν μυχὸν κατὰ τρόπον ἐπίφοβον. Ὑπάρχει ῥωγμὴ εἰς τὰ ὕφαλα, καὶ ἂν δὲν εἴμεθα τόσον πλησίον εἰς τοὺς Κορφοὺς, ἤθελον εἶσθαι πολὺ ἀνήσυχος.

— Πῶς! ὑπάρχει, νομίζετε, κίνδυνος, Κύριε πλοίαρχε;

— Εἰκοσιτέσσαρας ὥρας ἀκόμη δὲν δύναται νὰ πλεύσῃ ἀσφαλῶς ὁ Λέων, καὶ μέχρι τῆς Κρήτης ἔχομεν εἰσέτι τοὐλάχιστον δεκαπέντε ἡμέρας.

— Καὶ ἡ Κλαρέντζα ἐντεῦθεν πόσον ἀπέχει; ἠρώτησεν ὁ Ῥοβέρτος.

— Ἡ Κλαρέντζα τῆς Πελοποννήσου;

— Βεβαίως. Ποία ἄλλη;

— Ὦ! ἀπέχει τοὐλάχιστον ἓξ ἡμερῶν πλοῦν ὅταν πνέῃ οὖριος.

— Ἓξ ἡμερῶν! Εἰς τὴν Κλαρέντζαν ἐπιθυμῶ ν' ἀποβιβασθῶ.

— Εἰς τὴν Κλαρέντζαν! ἀνέκραξεν ὁ ὑποπλοίαρχος. Ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης ἐπιθυμεῖ ν' ἀποβῇ εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ ὄχι εἰς τὴν Κρήτην;

— Ὄχι ἀναμφιβόλως, εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος ἀνακαγχάζων. Ὁ Ἐκλαμπρότατος Δοὺξ ἔθεσε τὸν Λέοντα εἰς τὰς διαταγάς μου ὅπως μὲ φέρῃ εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὄχι εἰς τὴν Κρήτην. Πόσον καιρὸν θὰ διαρκέσῃ ἡ ἐπισκευή;

— Μίαν, δύω, τρεῖς ἡμέρας, εἶπεν ὁ ὑποπλοίαρχος, γινόμενος σκεπτικός. Δὲν ἠμπορῶ νὰ τὸ προειπῶ πρὶν ἰδῶ πῶς ἐργάζονται οἱ ναυπηγοὶ τῶν Κορφῶν.

— Ἐπιθυμῶ, εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος, νὰ τὴν ταχύνητε ὅσον ἐνδέχεται, καὶ ἅμα εἶναι δυνατὸν, ν' ἀποπλεύσωμεν εἰς Κλαρέντζαν.

Ὁ ὑποπλοίαρχος ἔκλινε τὴν κεφαλὴν, καὶ ἀπῆλθε νὰ δώσῃ τὰς ἀναγκαίας διαταγὰς ὅπως τὸ πλοῖον στραφῇ πρὸς τὸν λιμένα τῆς Κερκύρας.[1]

Δύω ὥρας πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου ὁ Λέων εἰσέπλευσεν εἰς αὐτόν. Ἐπειδὴ δὲ διὰ τὴν ἐπισκευὴν ἦτον ἀνάγκη νὰ κενωθῇ, οἱ ἐπιβάται κατέβησαν ὅλοι εἰς τὴν γῆν, καὶ μεθ' ὅλης τῆς συνοδίας του ὁ Ῥοβέρτος διευθυνθεὶς εἰς ξενοδοχεῖον, κείμενον ὑπὲρ τὸν λιμένα, ὅθεν ἐδύνατο ἐπομένως νὰ βλέπῃ μακρόθεν τὴν πρόοδον τῆς ἐπισκευῆς, ἔπεμψε διὰ τοῦ Ῥαιμόνδου πρὸς τὸν Διοικητὴν τὰς συστατικὰς ἐπιστολὰς τοῦ Δουκός.

Μετ' ὀλίγον ὁ Διοικητὴς ἔσπευσεν εἰς ἐπίσκεψίν του, καὶ τὸν προσεκάλεσεν εἰς δεῖπνον, λιτότερον μὲν ἀναμφιβόλως τῶν δουκικῶν ἐκείνων, ἀλλ' οὔτε συντομότερον οὔτε ὀλιγώτερον εὔθυμον. Εἰς τὸ τέλος δ' αὐτοῦ ὁ Ῥοβέρτος παρεκάλεσε τὸν Διοικητὴν νὰ συνδράμῃ τὸ ἐφ' ἑαυτῷ ὅπως ταχυνθῇ ἡ ἐπισκευὴ τοῦ Λέοντος, καὶ οὗτος ὑπεσχέθη νὰ θέσῃ εἰς διάθεσιν τοῦ πλοιάρχου ὅλα τὰ βοηθήματα ὅσα παρεῖχεν ἡ νῆσος. Ὥστε, ὅταν πολὺ μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἐπέστρεψεν ὁ Ῥοβέρτος εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, καὶ κεκμηκὼς ἐκ τοῦ πλοῦ καὶ τῆς εὐωχίας ἀπεκοιμήθη, γοητευτικὰ τῷ παρίστα ὄνειρα ἡ εἰς τὸν κύπριον πλέουσα φαντασία του.

Ἀλλ' ἐν ᾧ ἔβλεπεν ἑαυτὸν καθήμενον ἐπὶ τῆς κορυφῆς

[1]) Ἡ Κέρκυρα ἦτον τότε ἑνετική. (Id. Buch. Nouv. Rech. II. 1, p. 397.—Le Bret Statsgsch. v. Vened. B. VIII. Cap. 2 § 10, p. m. 461). Τότε περίπου ὅμως ἀνῆκεν ἡ Κέρκυρα καὶ εἰς τὸν δεσπότην τῆς Ἠπείρου. (Id. Schneider, histoire des iles ioniennes, éd. Bor. de St Vinc. 1823, p. 180).

τῆς Κυλλήνης, καὶ γύρω του, ἄλλοτε μὲν χορεύοντας, ἄλλοτε δὲ προσκυνοῦντας ὅλους τοὺς δοῦκας καὶ τοὺς διοικητὰς τῆς γῆς, αἴφνης τῷ ἐφάνη ὅτι ἤκουσεν ὀξὺν συριγμὸν, φθάνοντα διὰ τοῦ ὕπνου μέχρι τῶν βεβαρημένων αἰσθήσεών του. Ἀμφιβάλλων δ' ἂν ἦτον ἐγρηγορὼς ἀκόμη ἢ ἂν κοιμώμενος, συνεκέντρωσε τὴν προσοχήν του, καὶ ἤκουσε τὸν συριγμὸν ἐπαναλαμβανόμενον πρὸς τοῦ λιμένος τὸ μέρος. Τότε ἐξύπνισε τὸν Νόννον καὶ τὸν Ῥαιμόνδον, κοιμωμένους εἰς τὴν παρακειμένην αἴθουσαν, καὶ τοὺς ἠρώτησεν ἂν ἤκουσαν τὸν αὐτὸν ἦχον. Ὁ Ῥαιμόνδος τὸν εἶχεν ἀκούσει.

— Μήπως τὸ κάτεργον μέλλει ν' ἀποπλεύσῃ, εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος, καὶ εἶναι ὥρα νὰ ἑτοιμασθῶμεν;

— Πῶς εἶναι δυνατόν; ἀπεκρίθη ὁ Ῥαιμόνδος. Πῶς νὰ ἐπεσκευάσθη τόσον ταχέως; Ἔπειτα δὲ, ὅταν θ' ἀποπλεύσῃ, θέλει βεβαίως εἰδοποιήσει δι' ἐπίτηδες ἀνθρώπου τὴν Ὑμετέραν Ὑψηλότητα.

Καὶ κύψας διὰ τοῦ παραθύρου,

— Εἶναι, εἶπε, νὺξ σκοτεινή. Ὅλη ἡ θάλασσα φαίνεται καταμέλανος, καὶ ὁ Λέων δὲν διακρίνεται. Ἂν ἐκεῖθεν προῆλθεν ὁ συριγμὸς, ὁ ἄγρυπνος πλοίαρχος ἑτοιμάζεται πιθανῶς διὰ τὴν ἐργασίαν τῆς ἐπισκευῆς. Νομίζω ὅτι δυνάμεθα νὰ κοιμηθῶμεν ἡσύχως ὡς νὰ μᾶς εἰδοποιήσωσι.

Τῆς αὐτῆς γνώμης ἦτον, φαίνεται, καὶ ὁ Νόννος, διότι οὔτε κἂν ἐκινήθη τῆς κλίνης του. Ἐπομένως, ἐννοῶν καὶ ὁ Ῥοβέρτος πόσον ματαία ἦτον ἡ ἀνυπομονησία του, κατεκλίθη καὶ αὐτὸς καὶ ἀπεκοιμήθη.

Ἀλλὰ μετὰ μίαν ὥραν περίπου ἠνέῳξε τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ ἀκούων πανταχόθεν τοὺς πετεινοὺς σαλπίζοντας τὸ ἑωθινὸν, βλέπων δὲ καὶ τὴν ἀνατολὴν ἤδη διαλάμπουσαν, ἐπήδησε κάτω τῆς κλίνης, καὶ δραμὼν πρὸς τὸ παράθυρον

τὸ ἠνέῳξε, καὶ περιέφερε τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν λιμένα. Δυσπιστῶν ὅμως πρὸς αὐτούς, καὶ νομίζων ἐπ' αὐτῶν ἡπλωμένην ἀκόμη τὴν ἀχλὺν τοῦ ὕπνου, ἢ τοὺς ἀτμοὺς τοῦ κυπρίου, τοὺς ἔτριψε, καὶ τοὺς ἔτριψε πάλιν, καὶ τοὺς περιέφερεν ἐρ' ὅλα τὰ ὁρατὰ τῆς θαλάσσης σημεῖα.

— Νόννε! Ῥαιμόνδε! ἔκραξε τότε, καὶ ἄλλην λέξιν δὲν ἐπρόφερε.

Διὰ τεταμένου δὲ τοῦ δακτύλου τοῖς ἔδειξε πρῶτον τὸν λιμένα, ὅπου ὁ Λέων δὲν ὑπῆρχε πλέον, καὶ μετὰ ταῦτα τὸν ὁρίζοντα ὅπου ἐφαίνετο πλοῖον ἔχον τὰ ἱστία ἀναπεπταμένα, καὶ διευθυνόμενον πρὸς μεσημβρίαν.

Κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν ὑπηρέτης τοῦ ξενοδοχείου εἰσελθών, ἐνεχείρισεν ἐπιστολὴν εἰς τὸν Ῥοβέρτον. Ναύτης, εἶπε, τὴν ἔφερε τὴν νύκτα, καὶ ἠρώτησεν ἂν κοιμᾶται ἡ Ὑψηλότης του. Ἐπρόσθεσε δ' ὅτι εἶναι περιττὸν νὰ ταράξωσι τὸν ὕπνον του, ἀλλὰ τὸ πρωΐ νὰ τῷ τὴν ἐγχειρίσωσιν. Ἡ ἐπιστολὴ ἔλεγεν·

«Ὑψηλότατε,

»Σήμερον ἐξεφράσατε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ὑπάγητε εἰς τὴν Πελοπόννησον· ἐξέτασα τὰς γραπτὰς ὁδηγίας τοῦ πλοιάρχου, καὶ αὐταὶ εἶναι κατ' εὐθεῖαν διὰ τὴν Κρήτην. Προφορικὴν διαταγὴν ἐγὼ κάμμίαν δὲν ἔλαβον, καὶ οἱ νόμοι τῆς Δημοκρατίας εἶναι αὐστηροί. Ἔχω γυναῖκα καὶ τέσσαρα παιδία, καὶ διὰ μίαν παράβασιν τῶν ὁδηγιῶν δύναμαι νὰ διέλθω τὴν Γέφυραν τῶν Στεναγμῶν. Διὰ τοῦτο παρακαλῶ ταπεινῶς τὴν Ὑμετέραν Ὑψηλότητα νὰ εὐαρεστηθῇ ν' ἀπέλθῃ δι' ἄλλου πλοίου εἰς Πελοπόννησον, ἐν ᾧ ἐγὼ κατὰ τὰς διαταγάς μου ἀπέρχομαι εἰς Κρήτην.

»Εὐπειθέστατος

»ὁ ὑποπλοίαρχος N. N.»

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ταύτην ὁ Νόννος ἐκτύπησε διὰ τῶν δύω χειρῶν τὴν κεφαλήν του, καὶ ἤρχισε ν' ἀποσπᾷ τὴν κόμην του· ὁ δὲ Ῥαιμόνδος ἔμεινε χαίνων καὶ ἀκίνητος ὡς στήλη ἁλός· καὶ γελοία ἦτον ἡ σκηνὴ ὅταν καὶ οἱ τρεῖς ἴσταντο ὡς ἠλίθιοι, στρέφοντες τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπ' ἀλλήλων πρὸς

τὴν θάλασσαν καὶ ἀπὸ τῆς θαλάσσης πρὸς ἀλλήλους, χωρὶς οὔτε μία ἰδέα νὰ δύναται νὰ βλαστήσῃ εἰς τὸν τεταραγμένον ἐγκέφαλόν των.

Τέλος ὁ Ῥαιμόνδος,

— Εἰς τὸν Διοικητήν! ἔκραξε πρῶτος.

— Εἰς τὸν λιμένα! εἶπε συγχρόνως ὁ Νόννος. Νὰ ναυλώσωμεν ἄλλο πλοῖον.

— Καὶ εἰς τὸν ἕνα καὶ εἰς τὸν ἄλλον, εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος. Τρέξατε σεῖς εἰς τὸν λιμένα, εὕρετε ἄλλο πλοῖον. Ἐγὼ ὑπάγω εἰς τοῦ Διοικητοῦ.

Ὅλοι ἐπευφήμησαν. Ἡ σύγχρονος ἐνέργεια ἦτον οἰκονομία καιροῦ. Καὶ ὁ μὲν Νόννος μετὰ τοῦ Ῥαιμόνδου κατέβησαν εἰς τὸν λιμένα, ὁ δὲ Ῥοβέρτος ἀνέβη εἰς τοῦ Διοικητοῦ. Κατὰ δυστυχίαν δὲν τὸν εὗρεν· ὁ Γραμματεὺς ὅμως τῆς Διοικήσεως, εἰς ὃν διηγήθη τὸ συμβάν, τῷ ὑπεσχέθη νὰ πέμψῃ ἀνυπερθέτως εἰς ἀνεύρεσίν του.

Ἐκεῖθεν ὁ Ῥοβέρτος κατέβη εἰς τὸν λιμένα· ἀλλὰ περιῆλθεν αὐτὸν καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, καὶ οὔτε τὸν Ῥαιμόνδον, οὔτε τὸν Νόννον ἀπήντησεν οὐδαμοῦ, οὔτε πλοῖον εἶδεν ἔχον διαστάσεις ἱκανὰς ὥστε νὰ πλεύσῃ εἰς Πελοπόννησον. Δὲν τῷ ἔμενεν ἐπομένως εἰμὴ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον καὶ νὰ περιμένῃ.

Μετὰ δ' ἡμίσειαν ὥραν, ἥτις τῷ ἐφάνη ἥμισυ ἔτος, εἰσώρμησεν ὁ Νόννος ἔχων τὸ πρόσωπον ἀκτινοβολοῦν.

— Εὑρέθη! εὑρέθη! ἔκραξε· καὶ ῥίψας εἴκοσι βενετικὰ δουκάτα εἰς τὴν τράπεζαν,

— Αὔριον ἀναχωροῦμεν, ἐξηκολούθησεν. Ἔχομεν πλοῖον καλλίτερον παρὰ ὅλα τοῦ Δουκὸς τῆς Βενετίας τὰ κάτεργα.

— Ποῦ ἀνεκάλυψας τὸ θαῦμα τοῦτο; ἠρώτησεν ὁ Ῥο-

βέρτος· ἐγὼ περιῆλθον τὸν λιμένα ὅλον, καὶ οὔτε μονόξυλον σχεδὸν εἶδα.

— Τὸν περιήλθαμεν καὶ ἡμεῖς, εἶπεν ὁ Νόννος, καὶ ἤρχισα νὰ νομίζω ὅτι θὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν Πελοπόννησον κολυμβῶντες. Σκεπτικοὶ ἀνεβαίνομεν λόφον παράλιον, ὅταν, ὀπίσω τοῦ ἀκρωτηρίου, εἴδαμεν αἴφνης προκύπτοντας πλοίου ἱστούς. Ἀμέσως πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, καὶ εἰς μικρὸν κόλπον εὕρομεν ἠγκυροβολημένον πλοῖον ὡραῖον, καὶ χωρητικὸν ὅλης τῆς συνοδίας ἀνθρώπων καὶ ἵππων.

— Δέχεται νὰ μᾶς μεταφέρῃ;

— Δέχεται ἀναμφιβόλως. Τὸ ἐναυλώσαμεν χωρὶς ἀναβολῆς, καὶ ἔλαβον τὰ εἴκοσι αὐτὰ δουκάτα εἰς ἀρραβῶνα. Ἐνόμισα ὅμως φρονιμώτερον ν' ἀποσιωπήσω τὸν βαθμὸν καὶ τὸ ὄνομα τῆς Ὑμετέρας Ὑψηλότητος· διότι....τίς ἠξεύρει;

— Πῶς; ὑποπτεύεις;...

— Δὲν ἠξεύρω, εἶπεν ὁ Νόννος, ἀλλὰ τινὰ ἐκ τῶν προσκομμάτων ὅσα ἀπηντήσαμεν μοὶ ἐφάνησαν ὀλίγον διφορούμενα. Τοὐλάχιστον βέβαιον εἶναι ὅτι οὐδεὶς ἔχει συμφέρον νὰ ἐμποδίσῃ τὸν Κύριον Ἀρνόλφον, ἔμπορον ἐξ Οὐγγαρίας, ἀπερχόμενον νὰ πωλήσῃ τοὺς ἵππους του εἰς Μωρέαν. Οὕτω σᾶς ὠνόμασα πρὸς τὸν πλοίαρχον.

— Νομίζω ὅτι ἔχεις δίκαιον. Καὶ ὁ Ῥαιμόνδος ποῦ εἶναι;

— Ὁ Ῥαιμόνδος ἔμεινεν εἰς τὸ πλοῖον νὰ προσέχῃ μὴ κάμῃ πτερὰ ὡς τὸν Λέοντα. Ὁ πλοίαρχος ὡς τὸ ἑσπέρας ὑπόσχεται νὰ εἶναι ἕτοιμος· τὸ ἑσπέρας λοιπὸν ἐπιβιβάζομεν τοὺς ἵππους, καὶ αὔριον, μόλις χαράξῃ, ἀναχωροῦμεν.

— Ἕτοιμοι λοιπόν! ἀνέκραξεν ὁ Ῥοβέρτος, καὶ ἤρχισε νὰ πηδᾷ ὑπὸ χαρᾶς. Ἂς μὴ χρονοτριβῶμεν. Ἂς ἑτοιμασθῶσιν οἱ ἵπποι, ἂς ἑτοιμασθῶσιν αἱ ἀποσκευαί· τὸ ἑσπέρας ἐμβαίνομεν καὶ οἱ ἴδιοι εἰς τὸ πλοῖον.

Καὶ μετὰ τῆς μεγίστης δραστηριότητος ἐδόθησαν ἀμφότεροι εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῶν προπαρασκευῶν, ὥστε μόλις, ἀφ' οὗ τὰ πάντα διέταξαν, εὗρον καιρὸν νὰ περιέλθωσιν ὀλίγον τὸ ἐνδότερον τῆς πόλεως.

Δύω ὥρας περίπου πρὶν δύσῃ ὁ ἥλιος εἶχον ἀρχίσει νὰ σκέπτωνται περὶ τῆς μετακομίσεως τῶν ἵππων καὶ τῆς ἀποσκευῆς, ὅτε ὁ Διοικητὴς εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ Ῥοβέρτου.

— Λυποῦμαι, τῷ εἶπεν, Ὑψηλότατε, ὅτι δὲν ἤμην ἐδῶ τὸ πρωΐ. Ἔλειπον διά τινα ἀνάγκην τῆς ὑπηρεσίας εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς νήσου. Ἀλλὰ καὶ οὕτως ἔπραξα ὅ, τι ἐδυνάμην διὰ τὸ δυσάρεστον συμβὰν τοῦ πλοίου σας. Ἅμα εἰδοποιήθην ὅτι ὁ ἀχρεῖος πλοίαρχός σας ἐδραπέτευσε, διέταξα ἀμέσως ἕνα τῶν ὑπηρετῶν μου νὰ ἐπιβιβασθῇ ἀφεύκτως καὶ ἀπροφασίστως καὶ οὐδεμιᾶς θυσίας φειδόμενος εἰς τὸ πρῶτον πλοῖον, νὰ τρέξῃ κατόπιν τοῦ ἐδικοῦ σας, καὶ νὰ μὴ ἐπιστρέψῃ πρὶν τὸ φθάσῃ, τῷ δώσῃ τὰς διαταγάς μου, καὶ τὸ φέρῃ ὀπίσω.

— Σᾶς ὑπερευγνωμονῶ, Κύριε Διοικητά, εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος. Πλὴν...

— Μετὰ μεγίστης μου χαρᾶς σᾶς ἀναγγέλλω, ἐξηκολούθησεν ὁ Διοικητὴς, ὅτι ὁ ἄξιος ὑπηρέτης ἐπέτυχε, καὶ μὲ εἰδοποίησεν ὅτι εὗρε πλοῖον. Ὁ πλοίαρχος δὲν ἤθελε ν' ἀναχωρήσῃ, διότι εἶχε δώσει καὶ εἴκοσι δουκάτα ἀρραβῶνα. Ἀλλ' ὁ ὑπηρέτης μου τῷ ἔδωκε τεσσαράκοντα, τὸν ἐβίασε νὰ κόψῃ τὴν ἄγκυραν, ἕνα ξένον ὑπηρέτην τοῦ ναυλωτοῦ, ὅστις ἦτον ἐντὸς καὶ ἤθελε ν' ἀντισταθῇ, τὸν ἠπείλησεν ὅτι θὰ τὸν ῥίψῃ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ οὕτω πρὸ μιᾶς ὥρας, ὅταν κατέβαινον τὸ ὄρος, εἶδα τὸ πλοῖον ἐξερχόμενον τοῦ λιμένος.

Ὁ Νόννος ἔφερε τὴν χεῖρά του εἰς τὴν κεφαλήν του, καὶ

οἱ δάκτυλοί του ἐσφίγχθησαν σπασμωδικῶς περὶ τὴν κόμην του.

— Καὶ γνωρίζει ἴσως ἡ Ἐξοχότης σας, ἠρώτησε μετὰ φωνῆς τρεμούσης, ποῖος ἦτον τοῦ πλοίου ὁ ναυλωτής;

— Ὅστις καὶ ἂν εἶναι, εἶπε γελῶν ὁ Διοικητής, θὰ ἔχῃ τὴν καλωσύνην νὰ περιμείνῃ μίαν καὶ δύω ἑβδομάδας, διότι ἄλλο πλοῖον δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν νῆσον. Μοὶ ἔγραψεν ὁ ὑπηρέτης μου ὅτι εἶναι Οὔγγρος, νομίζω, ἔμπορος ἵππων.

Ἂν ἡ κόμη τοῦ Νόννου δὲν εἶχε ῥίζας στερεὰς, ἤθελε μείνει βεβαίως εἰς τὴν μίαν του χεῖρα, ἐνῷ ἡ ἄλλη συνεστέλλετο εἰς γρόνθον, καὶ ἦτον ἑτοίμη νὰ καταβῇ κεραυνοβόλος κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ Διοικητοῦ. Ἀλλ' ἠναγκάσθη νὰ τείνῃ ἀμφοτέρας ὅπως στηρίξῃ τὸν Ῥοβέρτον, ὅστις, ὠχρὸς γενόμενος ὡς νεκρὸς, ἠσθάνθη τὸ δωμάτιον στρεφόμενον περὶ ἑαυτὸν, καὶ ἐκινδύνευσε νὰ πέσῃ ἐκτάδην εἰς τὸ ἔδαφος. Νικήσας ὅμως ἑαυτὸν, καὶ συνελθὼν τέλος,

— Λοιπὸν ἀνεχώρησε τὸ πλοῖον τοῦτο; ἠρώτησε διὰ φωνῆς σβεννυμένης.

— Ἀνεχώρησεν, εἶπεν ὁ Διοικητὴς θριαμβευτικῶς. Ἰδέτε το ἐκεῖ πῶς πλέει εἰς μεσημβρίαν κατόπιν τοῦ Λέοντος. Ἐκεῖνος φαίνεται μόλις ὡς λευκὸν σημεῖον εἰς τὸν ὁρίζοντα, αὐτὸ δὲ ὡς περιστερὰ ἔχουσα τεταμένας πτέρυγας. Πιστεύσατε ὅτι δὲν θὰ ἐπιστρέψῃ πρὶν φθάσῃ τὸν Λέοντα· εἶμαι πλήρης χαρᾶς ὅτι κατώρθωσα τοῦτο ὅπως σᾶς εὐχαριστήσω, Ὑψηλότατε.

— Σᾶς εὐγνωμονῶ, Κύριε Διοικητὰ, εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος, σφίγγων τοὺς ὀδόντας. Καὶ, ἀφ' οὗ ὁ Διοικητὴς, πλήρης αὐταρεσκείας διὰ τὸ κατόρθωμά του, ἐχαιρέτισε καὶ ἐξῆλθεν,

— Ἄ! Νόννε, Νόννε, εἶπε· κολυμβῶντες, ὡς ἔλεγες, θὰ

ὑπάγωμεν εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἂν εἶναι ἀληθὲς ὅτι ποτὲ θὰ ὑπάγωμεν.

Ὁ δὲ Νόννος ἀπεκρίθη μυκώμενος ἔντονον βλασφημίαν καθ' ὅλων τῶν διοικητῶν παρελθόντων, παρόντων τε καὶ μελλόντων, ἀδιαφορῶν ἂν εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην κατηγορίαν περιελαμβάνετο καὶ ὁ ἐπίδοξος Αὐθέντης τῆς Πελοποννήσου.

ΙΒ'

Ἐν τούτοις τὸ Κερκυραϊκὸν πλοῖον πέντε ἡμέρας ἐδίωκε τὸν Λέοντα, καὶ πέντε ἡμέρας δὲν ἐδύνατο νὰ τὸν φθάσῃ· τὴν δὲ ἕκτην τὸ πρωΐ, ἴσως ἀπελπισθὲν ἀπὸ τῆς ματαίας ἀμίλλης, προσωρμίσθη εἰς τὸν Ποντικὸν, τὸ ἀκρωτήριον τῆς Κλαρέντζας, καὶ ἐκεῖ, ἀδιάφορον ἂν ἑκόντα ἢ ἄκοντα, ἀπεβίβασε τὸν Ῥαιμόνδον.

Οὗτος δὲ, μαθὼν ὅτι ὁ τοποτηρητὴς ἦτον εἰς Ἀνδραβίδαν,[1] διηυθύνθη πρὸς τὴν πόλιν ἐκείνην. Τὴν φορὰν ὅμως ταύτην δὲν ἐκρύπτετο ὑπὸ μανδύαν μοναστικόν· διὸ καὶ, ἅμα εἰσῆλθεν εἰς τοῦ Βιλλαρδουΐνου τὸν οἶκον, ὅλοι οἱ παρευρισκόμενοι ἱππόται τὸν ἐγνώρισαν ὡς τὸν Μάϊον Ῥαιμόνδον,[2] Βαρόνον τοῦ Βελιγοστίου,[3] καὶ τὸν ὑπεδέχθησαν μετὰ

[1]) Ἀνδραβίδα καὶ Κλαρέντζα, τότε πόλεις ἐπίσημοι.

[2]) Μάϊος Ῥαιμόνδος, κατὰ τὸ χρονικὸν (ἔκδ. 1841, σελ. 48), ... μισὲρ Μαΐου ἐκείνου·

Ῥαιμοὺν εἶχε τὸ ἐπίπλην του ...

Ἀλλὰ τὸ χειρόγραφον τῆς Κοπεναγῆς φέρει Ντε Μοὺς, τὸ δὲ Liure de la conqueste, Messire Mahieu de Mons, ὥστε φαίνεται ὅτι ἡ ἀληθὴς γραφὴ ἦτον Ματθιοῦ Ντε Μόνς, καὶ τὸ ὄνομα Ματθαῖος δὲ Μόντιος.

[3]) Βελιγόστι, κατὰ Buchon, Voyage en Morée, 1843, p. 484, τίθεται βορειότερον, εἰς τοῦ Ἀλφειοῦ τὴν κοιλάδα, πρὸς τὴν Μεγαλόπολιν.

πολλῶν ἐνδείξεων χαρᾶς, μεμιγμένης ἀναμφιβόλως μετ' οὐ μικρᾶς δόσεως περιεργείας, διότι ἤξευρον ὅτι πρὸ ἑνὸς ἔτους εἶχεν ἀναχωρήσει μετὰ τοῦ Σαμπλίτου, καὶ ὑπώπτευον ὅτι ἡ ἐπιστροφή του εἶχε σημασίαν τινά. Μετὰ τὰς πρώτας δὲ δεξιώσεις ὁ Βιλλαρδουΐνος εἰσῆλθε μετ' αὐτοῦ εἰς τὸν κοιτῶνά του.

Ἀλλ' ἡ συνέντευξίς των μόλις ἓν τέταρτον διήρκεσε, καὶ ὁ Βιλλαρδουΐνος, ἐξελθὼν τοῦ κοιτῶνος, διέταξεν ἕνα ὑπηρέτην νὰ καλέσῃ τὸν Δήμαρχον ἢ Κιβιτάνον τῆς πόλεως, ὡς τὸν ὠνόμαζον τότε οἱ Γάλλοι. Μετὰ ταῦτα δὲ λαβὼν εἰς τὸ κοίλωμα τοῦ παραθύρου τὸν Πετραλείφαν, ὅστις ἵστατο μετὰ τῶν ἄλλων ἀρχόντων,

— Σπουδαία εἴδησις, τῷ εἶπεν. Ἔφθασεν ὁ Ὑψηλότατος Αὐθέντης ἡμῶν.

— Ὁ Αὐθέντης! ἀνέκραξεν ὁ Πετραλείφας ἔκθαμβος.

— Ναὶ, ἀπεκρίθη ὁ Βιλλαρδουΐνος, ὁ Ῥοβέρτος Σαμπλίτης, ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Ὑψηλοτάτου Γουλιέλμου τοῦ Καμπανίτου.

Ὁ Πετραλείφας ἠτένισε τὸν Βιλλαρδουΐνον κατὰ πρόσωπον, καὶ εἶδεν αὐτὸ ἀτάραχον.

— Ἰδού, ἐξηκολούθησεν οὗτος, ἐπιστολὴ τοῦ Δουκὸς τῆς Βενετίας, ὅστις μοὶ ἀναγγέλλει ὅτι ἡ Ὑψηλότης του διῆλθε διὰ τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ ἀπέπλευσεν ἐπὶ δημοσίου πολεμικοῦ πλοίου. Ὁ δὲ ἱππότης οὗτος μοὶ φέρει τὴν εἴδησιν ὅτι ἔφθασεν εἰς Κορφούς. . .

— Εἰς Κορφούς!

— Ναὶ, καὶ τὸν ἔστειλεν ἐμπρὸς νὰ μὲ εἰδοποιήσῃ.

— Καὶ τί μελετᾶτε νὰ πράξητε τώρα; ἠρώτησεν ὁ Πετραλείφας, ὑπὸ περιεργείας λησμονῶν τὴν διάκρισιν.

Ὁ Βιλλαρδουΐνος ἐγέλασε.

— Νὰ ζητήσω τὴν βοήθειαν τῆς Ἐνδοξότητός σας, ἀπεκρίθη.

— Εἶμαι εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος, εἶπεν ὁ γέρων θορυβούμενος. Φοβοῦμαι ὅμως μήπως αἱ δυνάμεις μου...

— Δὲν θέλω καταχρασθῆ τῶν δυνάμεών σας, εἶπε μειδιῶν ὁ Βιλλαρδουΐνος. Ἡ παράκλησίς μου ἐξ ἐναντίας εἶναι νὰ μείνητε εἰς τὴν Ἀνδραβίδαν, καὶ νὰ ὑποδεχθῆτε ἀντ' ἐμοῦ τὴν Αὐτοῦ Ὑψηλότητα, ἂν ἤθελεν ἀποβῆ εἰς Ἅγιον Ζαχαρίαν. Στέλλω τὸν Σεβασμιώτατον Ἐπίσκοπον Ὠλένης νὰ περιμείνῃ εἰς Ποντικὸν, μήπως φθάσῃ ὁ Αὐθέντης ἐκεῖ κατ' εὐθεῖαν, ἐγὼ δὲ ἀπεφάσισα νὰ περιμείνω εἰς Βλιζίρι, ἵνα ἀπέχω ἐπίσης ἀπὸ τῶν δύω λιμένων. Θέλετε νὰ μοὶ κάμητε ταύτην τὴν χάριν;

Αἱ λέξεις αὗται ἐφάνησαν ὡς ἀπροσδόκητοι εἰς τὸν Πετραλείφαν, δι' ὃ καὶ ἔμεινεν ἐπί τινας στιγμὰς ἀναπολόγητος. Ἔπειτα δὲ ἀπήντησεν·

— Ἐπεθύμουν, ἐξοχώτατε, εἰς μᾶλλον χαρμόσυνον περίστασιν νὰ δειχθῶ χρήσιμος.

— Καὶ χαρμόσυνος εἶναι, ἀνέκραξεν ὁ Βιλλαρδουΐνος, ὅταν λύῃ τὴν ἄλυσιν τῆς δουλείας μου, καὶ δύναμαι, χωρὶς εἰς οὐδὲν νὰ προσκρούσω καθῆκον, νὰ ἐπανέλθω εἰς τὴν φίλην πατρίδα μου, εἰς τοὺς κόλπους τῶν συγγενῶν μου.

— Χαρμόσυνος διὰ τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα, ὑπέλαβεν ὑπούλως γελῶν ὁ γέρων· οὐχὶ ὅμως διὰ τὸ ὑπήκοον, οὔτε διὰ τοὺς φίλους σας.

— Δύναμαι λοιπὸν νὰ ἐλπίσω ὅτι θὰ θελήσητε νὰ μὲ ἀντιπροσωπεύσητε παρὰ τῷ Αὐθέντῃ, ἂν ἔλθῃ ἐδῶ κατ' εὐθεῖαν;

— Εἶμαι πάντοτε εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος, ἀπεκρίθη ὁ Πετραλείφας, ὅστις ἐφρόνει πολὺ πιθα-

νώτερον νὰ προσορμισθῇ ὁ Αὐθέντης εἰς τὸν Ἅγιον Ζαχαρίαν, ὡς εἰς τὸν πλησιέστερον τῶν δύω λιμένων, καὶ δὲν δυσηρεστεῖτο νὰ τὸν δεχθῇ πρῶτος, καὶ πρὸ πάντων νὰ τὸν δεχθῇ μόνος.

— Σᾶς παρακαλῶ δὲ μόνον, ἅμα ἔλθῃ, ἀμέσως νὰ μὲ εἰδοποιήσητε, εἶπεν ὁ τοποτηρητής.

— Μείνατε ἥσυχος, ἐξοχώτατε, ἀπεκρίθη ὁ Πετραλείφας. Καθ' ἑαυτὸν ὅμως ἔλεγε· — Καὶ ἂν μίαν ἢ δύω ἡμέρας ἀργοπορήσω, δὲν θέλει εἶναι ἡ ζημία μεγάλη.

Ταύτην τὴν στιγμὴν εἰσῆλθεν ὁ Δήμαρχος, καὶ ὁ Βιλλαρδουΐνος μεγαλοφώνως ἀποτεινόμενος πρὸς αὐτὸν, πρὸς μεγίστην εὐχαρίστησιν τῆς εἰς μέγαν βαθμὸν κινηθείσης περιεργείας τῶν παρευρισκομένων,

— Κύριε Κιβιτάνε, τῷ εἶπεν, εἰδοποιοῦμαι ὅτι μᾶς ἔρχεται ἐπίσημος ξένος, ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Ὑψηλοτάτου ἡμῶν Αὐθέντου Γουλιέλμου τοῦ Σαμπλίτου. Ἐγὼ ἀπέρχομαι εἰς Βλιζίρι νὰ τὸν περιμείνω. Ἂν ὅμως κατὰ σύμπτωσιν ἔλθῃ κατ' εὐθεῖαν εἰς Ἀνδραβίδαν, θέλετε τῷ ἀποδώσει τὰς μεγαλειτέρας τιμὰς, λαμβάνοντες τὰς διαταγὰς τῆς Αὐτοῦ Ἐνδοξότητος.

Καὶ ἔδειξε τὸν Πετραλείφαν. Ἔπειτα δὲ προπέμψας μέχρι τῆς θύρας αὐτὸν ἐξερχόμενον, καὶ χαιρετήσας ὅλους τοὺς περιϊσταμένους, εἰσῆλθεν εἰς τὸν κοιτῶνά του, ὅπου μετὰ μίαν στιγμὴν προσεκλήθη καὶ ὁ Κιβιτάνος.

Οἱ δὲ λοιποὶ ἱππόται, οἱ πληροῦντες τὴν αἴθουσαν, περιεστοίχισαν τὸν Ῥαιμόνδον, καὶ ἤθελον νὰ μάθωσι παρ' αὐτοῦ τίς ἦτον ὁ ἀνεψιὸς οὗτος, καὶ ποῖος τῆς ἐπισκέψεως ὁ σκοπός. Ἀλλ' ὁ Ῥαιμόνδος ἦτον ἄβυσσος διπλωματίας, ἔφασκε καὶ ἀντέφασκε, κατένευε καὶ ἀνένευεν, ὡμίλει πολλὰ καὶ δὲν ἔλεγε τίποτε!

Οὐχ ἧττον ὅμως τινὲς ἐκφράσεις διαφυγοῦσαι αὐτὸν, ὡς, ὅτι ὁ Καμπανίτης ἐπεθύμει πάντοτε νὰ διατηρήσῃ τὴν Πελοπόννησον εἰς τὴν οἰκογένειάν του, καὶ ἄλλαι ὅμοιαι, ἐνέβαλον εἰς ὑποψίας τὸ πνεῦμα τινῶν, οἵτινες ἠθέλησαν νὰ μάθωσι τίνος χαρακτῆρος ἄνθρωπος ἦτον ὁ Ῥοβέρτος.

— Ἀληθὴς ἱππότης, εἶπεν ὁ Ῥαιμόνδος· ὁ μόνος στοχασμός του εἶναι ἡ δόξα. Τὸ εὐγενὲς τοῦτο πάθος τὸν κυριεύει τυραννικῶς, εἰς βαθμὸν ὥστε τὸν δυσαρεστεῖ ἡ δόξα τῶν ἄλλων, καὶ πᾶς ὅστις ἐκέρδησεν αὐτὴν διὰ κατορθωμάτων, τῷ φαίνεται ἐχθρὸς, ὅστις τῷ ἀφῄρεσε τὴν ἰδιοκτησίαν του.

Συγχρόνως εἶναι φίλος σταθερὸς καὶ ἀφωσιωμένος. Οἱ φίλοι καὶ ἡλικιῶταί του εἰς Καμπανίαν ὀμνύουσιν εἰς τὸ ὄνομά του, καὶ ἐκεῖνος τοῖς ὑπεσχέθη, ἂν ποτὲ ἡ κατακτήσῃ διὰ τοῦ ξίφους του, ἢ λάβῃ διὰ κληρονομίας τινὰ ἐπικράτειαν, μετ' αὐτῶν νὰ τὴν διανείμῃ ἐξ ἴσου, καὶ εἶναι ὁ Ῥοβέρτος ἄνθρωπος πιστὸς εἰς τὸν λόγον του.

Χαίρω δὲ, Κύριοι, ὅτι ἔρχεται εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἵνα πεισθῇ ἐξ ἰδίας ὄψεως πόσον ἐσφαλμέναι εἰσὶν αἱ προλήψεις του· διότι τὸν ἤκουσα διϊσχυριζόμενον ὅτι εἶναι ὀλεθρία ἡ διοίκησις τούτου τοῦ τόπου, καὶ ὅτι ἂν εἶχεν ἐξουσίαν θὰ μετήλλασσε ῥιζηδὸν ὅλον αὐτῆς τὸ προσωπικόν. Ὅσον ὅμως ἐπίμονος καὶ ἂν εἶναι συνήθως εἰς τὰς ἰδέας του, εἰς αὐτὴν εἶμαι βέβαιος ὅτι δὲν θέλει ἐπιμείνει ἐπὶ πολύ.

Εἰς τὰς λέξεις ταύτας πολλαὶ μορφαὶ ἔγιναν κατηφεῖς, καὶ πολλὰ διεσταυρώθησαν ἐκφραστικὰ βλέμματα.

Μετὰ τὴν μεσημβρίαν τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ Αὐθέντου τῶν Ἀθηνῶν ἦλθεν εἰς τοῦ Πετραλείφου.

— Σᾶς ἀφίνω ὑγείαν, εἶπεν, ἅμα εἰσῆλθε.

— Πῶς! θέλετε ν' ἀναχωρήσητε! ἀνέκραξεν ἡ Ἄννα.

— Πρέπει νὰ συνοδεύσω τὸν τοποτηρητήν.

— Ὁ τοποτηρητὴς λοιπὸν ἀναχωρεῖ; ποῦ ἀναχωρει; Ἀναχωρεῖ διὰ πολὺν καιρόν;

— Ἀπέρχεται, εἶπεν ὁ Γωλτιέρος, εἰς Βλιζίρι, καὶ, ἐλπίζω, δι' ὀλίγας ἡμέρας.

Τὸ ἐλπίζω τοῦτο φαίνεται ὅτι τῆς Ἄννης ἡ γυναικεία φιλαυτία ἐξέλαβεν ὡς ἀπευθυνόμενον πρὸς αὐτὴν, διότι ἠρυθρίασεν ἐλαφρῶς.

— Εἰς Βλιζίρι λέγετε, εἶπεν ὁ Πετραλείφας, καὶ δι' ὀλίγας ἡμέρας. Ἐγὼ νομίζω εἰς Καμπανίαν, καὶ διὰ πάντοτε.

— Πιστεύετε; ἠρώτησεν ὁ Γωλτιέρος.

— Τὸ ὑποπτεύω πολύ.

— Νομίζετε ὅτι ὁ περιμενόμενος ξένος...

— Εἶναι διάδοχός του.

— Λοιπὸν, εἶπεν ὁ Γωλτιέρος στρεφόμενος πρὸς τὴν Ἄνναν, εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Αὐθέντου καὶ κυρίου μου δύναται ἴσως ν' ἀνατείλῃ τώρα ἐλπίς. Ἐκλείπει ὁ ἐπίφοβός του ἀντίπαλος. Θὰ μ' ἐπιτρέψητε, κυρία, νὰ τῷ δώσω τὴν χαρμόσυνον αὐτὴν εἴδησιν.

— Πρὶν τούτου πρέπει νὰ ἐπιτρέψητε εἰς ἐμὲ, εἶπεν ἡ Ἄννα, νὰ σᾶς ἐρωτήσω τί ἐννοεῖτε.

— Ἐννοῶ, κυρία, καὶ ἐνόησα πρὸ πολλοῦ, ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ τοποτηρητοῦ τῆς Πελοποννήσου ἦτον πολὺ ἀξιώτερος τῆς τιμῆς τοῦ ν' ἀποβλέψῃ εἰς τὴν χεῖρά σας παρὰ τὸν εἰσέτι, πρέπει νὰ τ' ὁμολογήσω, ἄσημον καὶ ἄγνωστον ἀνεψιὸν τοῦ Αὐθέντου τῶν Ἀθηνῶν.

Ἡ Ἄννα συνέστειλε τὰς ὀφρῦς της μετὰ πολλῆς χάριτος.

— Κύριε Γωλτιέρε, εἶπε μετὰ ταχύτητος ἥτις ἀπεδείκνυεν ὅτι τὸ αἷμά της ἐκυκλοφόρει βιαίως, δὲν εἶμαι ἱκανὴ,

οὔτε ἔργον, οὔτε ἀξίωσιν ἔχω νὰ ἐκτιμήσω τὴν συγκριτικὴν ἀξίαν ὅλων τῶν ἱπποτῶν τῆς Χριστιανωσύνης. Δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι ὁ Γοδοφρεῖδος Βιλλαρδουΐνος εἶναι ὁ εὐγενέστατος Βαρόνος τῆς οἰκουμένης, δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι ὁ Αὐθέντης καὶ κύριός σας εἶναι ὁ ἐνδοξότερος ἀνεψιὸς τοῦ ἐκλαμπροτάτου τῶν ἡγεμόνων. Ἀλλὰ τί πρὸς ἐμὲ ἡ εὐγένεια τούτου ἢ ἡ δόξα ἐκείνου; Ἔχετε μεγάλην ἐπιθυμίαν, Κύριε Γωλτιέρε, νὰ ὑπηρετήσητε τὰ πολιτικὰ συμφέροντα τοῦ Κυρίου σας· τὸ ἐννοῶ, εἶναι τὸ ἔργον σας τοῦτο. Ἀλλὰ, παρακαλῶ, μὴ διευθύνεσθε πρὸς ἐμὲ, διότι εἶμαι ἐντελῶς ἀμαθὴς τῆς πολιτικῆς. Μὴ θελήσητε νὰ κερδήσητε δι' ἐμοῦ τὸν μισθὸν τοῦ πρέσβεως.

Καὶ ἐν ᾧ ἔλεγε τὰς δηκτικὰς ταύτας λέξεις, οἱ ὀφθαλμοί της σχεδὸν ἐπληρώθησαν δακρύων. Ὁ δὲ Γωλτιέρος, ἀντὶ ν' ἀποδείξῃ δυσαρέσκειαν, λαβὼν τὴν χεῖρά της, τὴν ἐφίλησε περιπαθῶς, καὶ

— Μία, εἶπεν, ἐκ τῶν ἀρετῶν τῶν πρέσβεων εἶναι καὶ ἡ ἐπιμονὴ εἰς τὴν ἀποτυχίαν, καὶ δὲν θέλω νὰ ἐκτεθῶ εἰς τὴν μομφὴν ὅτι αὕτη μοὶ ἔλειψεν. Ἰδοὺ, βλέπω τὸν τοποτηρητὴν ὅτι ἐξέρχεται τῆς οἰκίας του. Πρέπει νὰ σπεύσω νὰ τὸν συνοδεύσω· εἴτε δ' ἐπιστρέψῃ ἐκεῖνος, εἴτε οὔ, θὰ μ' ἐπιτρέψητε νὰ ἐπιστρέψω ἐγὼ, καὶ νὰ ἐξακολουθήσω τὴν διαπραγμάτευσιν τῆς πρεσβείας μου, ἐπ' ἐλπίδι καλλητέρας ἐκβάσεως.

— Ἐπ' ἐλπίδι ἴσως, εἶπεν ἡ Ἄννα, διὰ τοῦ ἐλαφροῦ ποδός της κτυπῶσα τὴν γῆν, νὰ μοὶ καταστήσητε τὸν ἀντιπρόσωπον ἐπίσης μισητὸν ὡς καὶ τὸν ὃν ἀντιπροσωπεύει.

Ὁ Γωλτιέρος ἐχαιρέτισε γελῶν, κατέβη, ἐπήδησεν εἰς τὸν ἵππον του, καὶ ἠκολούθησε, τρέχων ἀπὸ ῥυτῆρος, τὸν Βιλλαρδουΐνον.

— Ἀποστρέφεις, φιλτάτη θύγατερ, τοὺς ὀφθαλμούς, εἶπεν ὁ Πετραλείφας, ἀπὸ τοῦ Βιλλαρδουίνου, καὶ ἔχεις δίκαιον, διότι ὁ Βιλλαρδουίνος εἶναι φυγὰς καὶ ἔκπτωτος. Ἀποποιεῖσαι καὶ τὸν Δελαρόσην, καὶ ἐπίσης δὲν ἔχεις ἄδικον, διότι ὑπάρχει ἄλλος, ἀνώτερος ἀμφοτέρων. Σὺ, προωρισμένη νὰ γίνῃς ὁ δεσμὸς μεταξὺ δύω Αὐθεντειῶν, πρέπει, πρὶν ἢ ἐκλέξῃς, ὀρθῶς νὰ σταθμίσῃς.

Ἀλλ' ἡ Ἄννα διὰ μιᾶς ἐξερράγη εἰς δάκρυα. Ὁ δὲ γέρων τῇ ἐτόξευσε βλέμμα ἐκπεπληγμένον καὶ ἐρωτηματικόν.

— Ὁ ἱππότης ἐκεῖνος, εἶπεν ἡ Ἄννα μετ' ὀλοφυρμῶν, ἐνόμισεν ὅτι θὰ γίνω ὄργανον τῆς πολιτικῆς των φιλοδοξίας. Τίς τῷ ἔδωκε τὸ δικαίωμα νὰ μοὶ ὁμιλῇ περὶ τοῦ Μεγάλου Κυρίου του; Δὲν τῷ εἶπα ὅτι τὸν ἀποστρέφομαι;

— Μὴν ὀργίζου διὰ ταῦτα, εἶπεν ὁ γέρων. Μετ' ὀλίγον θὰ πεισθῇ ὅτι πρέπει νὰ παύσῃ νὰ σ' ἐνοχλῇ.

ΙΓ'

Ἡ Ἄννα ἐκάθησε σιωπηλὴ εἰς μίαν γωνίαν· ὁ δὲ Πετραλείφας, ἀφ' οὗ ἐστήριξεν ἐπί τινας στιγμὰς ἀκόμη τὰ βλέμματα εἰς τὴν ἐξελθοῦσαν ἤδη τῆς πόλεως συνοδίαν τοῦ τοποτηρητοῦ, ἐκάλεσεν ὑπηρέτην, καὶ ὁδηγήσας αὐτὸν πρὸς τὸν ἐξώστην, τῷ ἔδειξεν εἰς τὴν ἀπέναντι τοῦ ὄρους πλευρὰν πεπαλαιωμένον ἐρημοκκλήσιον.

— Ἐκεῖ, τῷ εἶπε, κατοικεῖ πτωχὸς ἐρημίτης· φέρε τῳ ἐκ μέρους μου τὸ χρυσοῦν τοῦτο νόμισμα. Τῷ ὑπεσχέθην ἐλεημοσύνην, καὶ ἐλησμόνησα μέχρι τοῦδε νὰ τῷ τὴν πέμψω.

Μετὰ μίαν ὥραν ἐπέστρεψεν ὁ ὑπηρέτης.

— Ἔδωκας τὰ χρήματα; ἠρώτησεν ὁ Πετραλείφας.

— Ὡς μὲ διέταξεν ἡ Ὑμετέρα Ἐνδοξότης.

— Καὶ τί εἶπεν ὁ ἐρημίτης;

— Ὅτι θὰ ψάλῃ τρεῖς λειτουργίας εἰς σωτηρίαν τῆς ψυχῆς τῆς Ὑμετέρας Ἐνδοξότητος.

— Ἀμήν! εἶπεν ὁ γέρων, ὑψῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν κοιτῶνά του.

Περὶ τὸ μεσονύκτιον δ' ἀνοίξας αὐτὸν ἀψοφητὶ, ἐξῆλθεν εἰς τὸν ἐξώστην, καὶ ἐξεπλάγη ἰδὼν καθημένην ἀκόμη τὴν ἔκγονόν του, καὶ ἐστραμμένην πρὸς τὴν ὁδὸν ἥτις ἔφερεν εἰς Βλιζίρι.

— Δὲν εἶναι φρόνιμον, ἀγαπητὴ Ἄννα, τῇ εἶπε, νὰ κάθησαι ἀκόμη εἰς τὸ ὕπαιθρον. Αἱ νύκτες εἶναι ἐπικίνδυνοι εἰς αὐτὴν τὴν ὥραν τοῦ ἔτους.

— Ὦ! δὲν εἶναι φόβος, εἶπεν ἡ Ἄννα. Εἶναι τόσον γαληνιαῖος ὁ οὐρανὸς, καὶ ἡ αὔρα τῆς νυκτὸς τόσον γλυκεῖα καὶ ἀρωματική! Ἔβλεπον πόσον ὡραῖον εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα εἰς τὸ σκότος τῆς πυρᾶς ἐκείνης πλησίον ἐκεῖ εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ ἐρημίτου σας, ἀπέναντι εἰς τὸ ὄρος, καὶ τῆς ἄλλης εἰς τὴν κορυφήν.

— Ἡ πρώϊμος ἄνοιξις ἀνεβίβασεν ἐνωρὶς τοὺς ποιμένας εἰς τὰ ὄρη, εἶπεν ὁ γέρων. Ἀλλ' εἶναι δολία ἡ πρώϊμος ἄνοιξις. Ὕπαγε εἰς τὴν κλίνην σου· μὴ ἐκτίθεσαι εἰς τοῦ Φεβρουαρίου τὴν πάχνην.

Ἂν ἡ Ἄννα ἠρέσκετο τῷ ὄντι εἰς τὸ θέαμα τῶν ποιμενικῶν πυρῶν εἰς τὰ ὄρη, ἐδύνατο κατὰ τὰς ἐπιούσας δύω νύκτας νὰ ἐντρυφήσῃ εἰς αὐτὸ διπλασίως, διότι εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς κορυφὰς, ὅσαι περιεκύκλουν τὸν ὁρίζοντα, εἰς τὰς πλησιεστέρας ὡς καὶ εἰς τὰς ἀπωτέρας, ἔλαμπεν ἀνὰ μία πυρὰ χαρμόσυνος, ὡς ἂν ἡμιλλᾶτο ἡ γῆ πρὸς τὸν διάστερον οὐρανόν.

Ἀλλὰ τὴν τρίτην νύκτα τὰ πάντα ἦσαν σκοτεινὰ πάλιν. Ἡ Ἄννα, εἰς τὸν ἐξώστην καθημένη κατὰ τὸ σύνηθες, περιέφερε τὰ βλέμματα πέριξ, ἀλλ' οὔτε εἰς τὴν πεδιάδα, οὔτε εἰς τὰ ὄρη ἔλαμπε πυρὰ ποιμένων. Ἐν ᾧ δ' ἀπηύθυνε τὴν παρατήρησιν ταύτην εἰς τὸν πάππον της, ἠκούσθη μακρόθεν μακρὸς συριγμὸς, καὶ μετὰ ταῦτα δεύτερος πλησιέστερον, καὶ μετ' ὀλίγας στιγμὰς ἄλλος τρίτος σχεδὸν ὑπὸ τὸν ἐξώστην.

Ὁ Πετραλείφας ἠγέρθη ἀμέσως τῆς θέσεως ὅπου ἐκάθητο πλησίον τῆς ἐκγόνου του, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν. Μετὰ ταῦτα δὲ ἤκουσεν αὐτὸν μετ' ἐκπλήξεως ἡ Ἄννα καταβαίνοντα ἀκροποδητὶ τὴν ἰδιαιτέραν κλίμακα ἥτις ἔφερε πρὸς τὴν ὁδὸν, καὶ ἀνοίγοντα ἀθορύβως τὴν πύλην χωρὶς τῆς βοηθείας οὐδενὸς ὑπηρέτου, κλείοντα πάλιν αὐτὴν, καὶ ἔπειτα ἐκ νέου τὸ βῆμά του ἀντηχοῦν εἰς τὴν κλίμακα, ἀλλ' ἤδη συνοδευόμενον καὶ ὑπὸ βήματος ἄλλου.

Ἀνήσυχος ἡ Ἄννα, ἔσπευσε πρὸς τὴν αἴθουσαν, καὶ εἶδεν ἀναβαίνοντα κατόπιν τοῦ πάππου της ἄνθρωπον φέροντα μανδύαν μοναχοῦ, ὅστις τῷ ἐκάλυπτεν ὅλον τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον.

— Ἐδῶ εἴμεθα μόνοι, εἶπεν ὁ Πετραλείφας· μόνη ἡ ἔκγονός μου εἶναι παροῦσα, καὶ πρὸς τὴν Ἄνναν δὲν ἔχομεν μυστικά.

Ὁ δ' ἐγκεκαλυμμένος, ἅμα ἀναβὰς, ἔῤῥιψε τὸν μανδύαν, καὶ ἡ Ἄννα εἶδεν ἐμπρός της μετ' ἐκπλήξεως τὸν Χαμάρετον.

— Ὅταν, φιλτάτη μου Ἄννα, εἶπεν ὁ γέρων, βλέπῃς τὸν ἀνδρειότερον τῶν Ἑλλήνων εἰσερχόμενον κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον εἰς τὴν οἰκίαν μου, πρέπει νὰ συμπεράνῃς ὅτι πρόκειται περὶ γενναίας ἐπιχειρήσεως. Ἕως νὰ ἐπιστρέψω

ἐμψύχωσόν τον, εἰπέ τῳ νὰ μὴ ὀπισθοδρομήσῃ εἰς ἔργον ἀφορῶν, ὡς φρονῶ, τὸ κοινὸν συμφέρον, καὶ προσέτι τὴν δόξαν τοῦ ἔθνους μας.

Καὶ ὁ Πετραλείφας εἰσῆλθεν εἰς τὸν κοιτῶνά του.

— Περιττὴν ἐντολὴν μοὶ δίδει ὁ πάππος μου, εἶπεν ἡ Ἄννα πρὸς τὸν Χαμάρετον. Ἠξεύρω ὅτι εἰς τὰς γενναίας πράξεις δὲν γνωρίζετε τὴν ὁδὸν τῆς ὀπισθοδρομήσεως, οὐδ' ἔχετε ἀνάγκην ἐμψυχώσεως ὑπὸ φωνῆς ἀσθενοῦς.

— Ὦ! κυρία, κυρία, ἀπατᾶσθε, εἶπεν ὁ Χαμάρετος. Ἐμψυχώσεως ἀνάγκην ἔχω ὅπως φέρω καὶ αὐτὸ τῆς ζωῆς τὸ βάρος.

— Πάντοτε εἰς ἀθυμίαν παραδεδομένος, εἶπεν ἡ Ἄννα, καὶ διὰ σκοτεινῶν ἰδεῶν τρεφόμενος.

— Αἱ γενναῖαι πράξεις, κυρία, δὲν ἐκτελοῦνται χωρὶς πεποιθήσεως· καὶ εἰς τὴν καρδίαν μου ἐσβέσθη πᾶσα πεποίθησις καὶ πρὸς ἐμαυτὸν καὶ πρὸς τὴν τύχην καὶ πρὸς τὴν Πρόνοιαν.

— Εἶναι ἐπικίνδυνος ἡ διάθεσις αὕτη, εἶπεν ἡ Ἄννα, ἐν ᾧ τὸ βλέμμα της ἐξέφραζεν εἰλικρινῆ συμπάθειαν,—δὲν πρέπει νὰ ἐνδίδητε εἰς τὴν ἀπελπισίαν, ἀλλὰ νὰ εὐψυχῆτε ἐγκαρτερῶν. Ὁπλίσθητε ἀνδρίαν, ἐνδύθητε δραστηριότητα. Τοῦτο εἶναι ἀνδρὸς ἴδιον.

— Ὁ λόγος σας, κυρία, ὠφελεῖ τὴν καρδίαν μου, ὡς ᾄσμα μητρὸς ἰᾷ τὸ πάσχον παιδίον, εἶπε μελαγχολικῶς ὁ Λέων. Ἀλλὰ καὶ ἐνεκαρτέρησα, καὶ ἀνδρίαν ὡπλίσθην. Εἰς τί ὠφέλησεν;

Ὅτε εἶδα τὸν θρόνον τῶν Αὐτοκρατόρων συντριβέντα ὑπὸ τὴν πτέρναν τῶν Σταυροφόρων, ἠθέλησα ν' ἀντιτάξω τὸ στῆθός μου εἰς τὸν χείμαρρον· ἀλλ' ὁ χείμαρρος παρῆλθε καὶ μὲ παρέσυρε. Καὶ ὅτε ὁ βορρᾶς καὶ ἡ δύσις ἐξέμεσαν ἀκορέστους μυριάδας τυχοδιωκτῶν, καὶ αἱ πόλεις μας διηρ-

πάζοντο, καὶ τὰ φρούριά μας κατηδαφίζοντο, ἐνεδύθην δραστηριότητα, ἐπολλαπλασίασα τὰς δυνάμεις μου, καὶ ἠγωνίσθην νὰ σώσω μίαν τῆς Ἑλλάδος γωνίαν, τὴν Σπάρτην, ἄλλοτε τῆς Ἑλλάδος τὸ καύχημα. Ἀλλὰ τὰ τείχη της κατερρύησαν ὡς ἄμμου σωροὶ, οἱ πρόμαχοί της ἐδραπέτευσαν ὡς ἔλαφοι διωκόμεναι· ἡ χείρ μου ἔπεσεν ἀδρανὴς, ὡς φέρουσα ἄτρακτον, ὄχι ξίφος.

Πῶς νὰ μὴ εἶναι μέλαιναι αἱ ἰδέαι μου, ὅτε μέλαινα σκέπη θανάτου ἡπλώθη ἐπὶ τῆς πατρίδος μου; Πῶς νὰ μὴ βυθίζηται ἡ ψυχή μου εἰς ἀθυμίαν, ὅτε βλέπω τὴν Ἑλλάδα βυθισθεῖσαν εἰς καταισχύνην, τὸν ἥλιον τῆς δόξης καὶ τῆς ἐλευθερίας της σβεσθέντα διὰ παντὸς, τὸ ὄνομά της παραδεδομένον εἰς ἐμπαιγμὸν τῶν ἐθνῶν! ὅτε τὴν βλέπω πτῶμα περιῦβριζόμενον ὑπὸ βαρβάρων, οἵτινες ποτὲ δὲν ἤκουσαν τὴν λαμπρὰν ἱστορίαν της, οὔτε δύνανται νὰ ἐννοήσωσι τὴν γλῶσσαν τῶν ἀθανάτων μνημείων της!

Ὦ κυρία! ὅταν ἀπὸ τῶν κορυφῶν της, ὅπου ἵσταντο τρόπαια, ἀπὸ τῶν κόλπων καὶ τῶν πεδίων της, ὅπου κατῴκει ἡ νίκη, ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ της, ὅθεν μετὰ τοῦ φωτὸς κατήρχετο ἡ ἐλευθερία, στρέφω τοὺς ὀφθαλμούς πρὸς ἡμᾶς, τὰ ἐπὶ τῆς δουλωθείσης γῆς πλανώμενα τῶν ξένων ἀνδράποδα, σκύβαλα καταπατούμενα ὑπὸ τῶν ὑπερηφάνων ἱπποτῶν εἰς τὴν σκόνιν, τότε ἐννοῶ διατὶ τὰ βλέμματα ἀποστρέφονται μετὰ περιφρονήσεως ἀφ' ἡμῶν, ἢ καὶ ἂν εἰς ψυχὰς συμπαθεῖς ἐμπνέωμέν τι εὐμενέστερον αἴσθημα, εἶναι τοῦτο μόλις αἴσθημα οἴκτου, καὶ τότε, τότε ἐπανίσταμαι κατὰ τῆς Προνοίας, καὶ τῇ ζητῶ λόγον διατί μ' ἀφῆκε νὰ σύρω τὴν ἄλυσιν τῆς ζωῆς, ὅτε μυριάκις εἰς τοὺς πολέμους ἠθέλησα νὰ τὴν ἀποσείσω· διατί δὲν ἀφῄρεσεν ἀπὸ τῆς καρδίας μου τὸ πικρὸν τῆς αἰσθήσεως δῶρον!

— Διότι, εἶπεν ἡ Ἄννα, ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ εἶναι σοφωτέρα τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν. Ὅταν ὁ χειμὼν γυμνώσῃ τὰ δένδρα, τὰ φυλάττει ἡ Πρόνοια διὰ τ' ἄνθη τοῦ νέου ἔαρος, δὲν τὰ συντρίβει διότι ἐφυλορρόησαν. Καὶ ἡ θλίψις ἐπίεσε τὴν καρδίαν σας, ἀλλὰ δὲν τὴν ἐμάρανε. Θέλουσι τὴν θάλψει ἀκτῖνες γλυκύτεραι, θέλει αἰσθανθῇ ἐκ νέου τὴν ἰκμάδα ἀναβαίνουσαν εἰς αὐτὴν, καὶ θέλει ἀναζήσει εἰς εὐτυχίαν καὶ εἰς δραστηριότητα.

— Ὦ! εἰπέτε μοι τοῦτο, ἀνέκραξεν ὁ Χαμάρετος. Ἄφετέ με νὰ δεχθῶ τὴν ἀνεκτίμητον ταύτην ὑπόσχεσιν! Ὅταν πρόκειται ν' ἀναῤῥίψω τὸν κύβον ὑπὲρ τῶν ὅλων, ἀνυψώσατέ με εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου, πείσατέ με ὅτι δὲν εἶμαι ταλαίπωρος ὅσον νομίζω, δότε μοι θάῤῥος καὶ δύναμιν δι' ἑνὸς μόνου λόγου, ὅτι ὑπάρχει μία καρδία, ἡ εὐγενεστέρα τῶν καρδιῶν, ἥτις πιστεύει εἰς ἐμὲ ἀκόμη, καὶ εἰς ἣν ἡ τύχη τῶν ἐπιχειρήσεών μου δὲν θέλει εἶσθαι ἐντελῶς ἀδιάφορος.

— Αἱ ἐπιχειρήσεις σας πηγάζουσιν ἐκ γενναίας καρδίας, εἶπεν ἡ Ἄννα· ἔχω ἐνδόμυχον πεποίθησιν περὶ τούτου καὶ χωρὶς νὰ τὰς γνωρίζω. Ἡ ἀγάπη τοῦ ἔθνους ἡμῶν σᾶς δικαίει, ὡς καὶ ἐμὲ αὐτήν. Αἱ ἐπιχειρήσεις σας ἑπομένως καὶ ἡ τύχη σας δὲν δύνανται νὰ μοὶ εἶναι ἀδιάφοροι ...

Ἀλλ' ἡ Ἄννα διεκόπη ἰδοῦσα ἐξερχόμενον τοῦ κοιτῶνός του τὸν πάππον αὐτῆς μετημφιεσμένον εἰς ἱερέα.

— Μὴ ἐκπλήττεσαι, φιλτάτη, τῇ εἶπεν ὁ γέρων. Εἶναι ἀναγκαία ἡ προφύλαξις αὕτη. Τὸ σκότος καὶ ἡ ὑπόκρισις εἰσὶ τῆς ἀσθενείας οἱ σύμμαχοι.

— Ἀλλὰ τί μελετᾶτε! εἶπε πεφοβισμένη ἡ νέα· εἰς ποῖον κίνδυνον, ὦ πάππε, ἐκτίθεσαι;

— Ὅταν μὲ ἠξεύρῃς ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ βραχίονος τούτου, ἀπεκρίθη ὁ Πετραλείφας, λαμβάνων τὴν χεῖρα

τοῦ Χαμαρέτου, κίνδυνον μὴ φοβοῦ. Πρέπει ν' ἀπέλθω. Φρόντισον κανεὶς νὰ μὴ ἐννοήσῃ ὅτι δὲν εἶμαι εἰς Ἀνδραβίδαν.

Καὶ καταβὰς μετὰ τοῦ Χαμαρέτου, ἐξῆλθε τῆς οἰκίας, καὶ τὸν παρηκολούθησε σιωπηλῶς διὰ τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως. Φθάσαντες δ' εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Σοφίας, ἥτις ἔκειτο εἰς τὸ πέρας τοῦ προαστείου, εὗρον ὀπίσω αὐτῆς ὑπηρέτην κρατοῦντα τρεῖς ἵππους, καὶ ἱππεύσαντες ἐμακρύνθησαν μετ' αὐτοῦ καὶ διηυθύνθησαν πρὸς τὸ ὄρος.

ΙΔ'

Μετὰ ἱππασίαν δὲ μιᾶς καὶ ἡμισείας ὥρας περίπου, ἔφθασαν εἰς τοὺς πρόποδας δυσβάτου κρημνοῦ, καὶ καταβάντες τῶν ἵππων, παρέδωκαν αὐτοὺς εἰς τὸν ὑπηρέτην, καὶ εἰσῆλθον οἱ δύω πεζοὶ εἰς στενωπὸν ἐλισσομένην διὰ τῶν βράχων, ὅπου ὁ Χαμάρετος πολλάκις ἐστήριζε τὸ κλονούμενον βῆμα τοῦ γέροντος· καὶ μετ' ὀλίγον ἐγκατέλιπον τὴν πεπατημένην ὁδὸν, καὶ εἰσῆλθον εἰς δάσος, ὅπου ὁ νέος Λακεδαιμόνιος εὗρισκε τὴν διεύθυνσίν του ἐνίοτε ψηλαφῶν τοὺς τῶν δένδρων κορμοὺς, καὶ ἄλλοτε προσέχων εἰς τὴν θέσιν λίθων ἐκ συνθήκης σεσωρευμένων.

Ἐξελθόντες δὲ τοῦ δάσους, εὑρέθησαν εἰς τὸ χεῖλος βαθείας φάραγγος, εἰς ἣν κατέβησαν μετὰ πολλῆς περισκέψεως, καὶ ἔφθασαν εἰς ὁρμητικὸν χειμαῤῥὸν ὅστις ἔσχιζε τὸν πυθμένα της. Παρὰ τὴν ὄχθην δ' αὐτοῦ ὁ Χαμάρετος ὡδήγησε τὸν γέροντα διὰ βράχων ἐπικινδύνων εἰς τὸν μὴ ἔχοντα πεῖραν αὐτῶν, μέχρι θέσεως ὅπου ὁ χειμαῤῥὸς ἦτον βατὸς, καὶ ἐκεῖ, σύρων κορμὸν δένδρου ἐπὶ τῶν λίθων, ἔφερεν ἐπ' αὐτοῦ τὸν γέροντα εἰς τὴν ἄλλην ὄχθην, καὶ μετὰ ταῦτα ἔσπρωξεν ὀπίσω τὴν ἐφήμερον γέφυραν.

Ἐκεῖθεν δ' εἰσῆλθον εἰς ἓν τῶν πλαγίων ῥευμάτων, τῶν ἐκδιδόντων εἰς τὴν χαράδραν, σκοτεινὸν καὶ ἀπάτητον χάσμα, κρυπτόμενον ὑπὸ ἀκάνθας καὶ θάμνους, καὶ συμπαρακολουθήσαντες τοὺς βαθεῖς αὐτοῦ ἑλιγμούς, ἔκαμψαν τέλος προέχοντα ἀγκῶνα τοῦ ὄρους, καὶ εἶδαν τὴν ὀπισθίαν αὐτοῦ πλευρὰν ἐσχηματισμένην εἰς κρημνοὺς χαίνοντας καὶ ἐσχισμένους ὡς ἐξ ἡφαιστείων ἐκρήξεων.

Ἐκεῖ ἐκάθησαν, καὶ ὁ Χαμάρετος ἐσύριξε τρὶς ὡς εἰς τὴν Ἀνδραβίδαν, καὶ μετὰ μίαν στιγμὴν προσδοκίας ἠκούσθησαν τρεῖς συριγμοὶ ἀποκρινόμενοι ἀπὸ τοῦ ὄρους. Μετ' ἄλλην δὲ μίαν στιγμὴν, ἄνθρωπος προέκυψεν ἐκ μιᾶς τῶν πτυχῶν τοῦ ἐδάφους, καὶ προχωρήσας πρὸς τοὺς ἐρχομένους,

— Τίς τόπος; ἠρώτησε.

— Λακεδαίμων! ἀπεκρίθη ὁ Χαμάρετος.

— Καὶ ὁ ἄλλος;

— Πιστός.

Τότε ὁ ἄνθρωπος ἔλαβε τὸν Χαμάρετον κατὰ μέρος, καὶ τῷ ὡμίλησε μυστικῶς· εὐχαριστηθεὶς δὲ, ὡς φαίνεται, ἐξ ὅσων ἔλαβε πληροφοριῶν, προηγήθη, καὶ ἀμφότεροι ἠκολούθησαν.

Ὑπερβάντες δὲ τὸ ἐμπρός των ὑψούμενον παραπέτασμα βράχου, εἶδαν ὀπίσω αὐτοῦ κρυπτόμενον στόμα σπηλαίου, καὶ εἰσελθόντες, προϋχώρησαν εἰς στενὴν καὶ σκοτεινὴν ὑπόγειον σύριγγα, ὅπου ἐβόα ἠχηρῶς χείμαρρος ἐπὶ βράχων θραυόμενος.

Ὁ Πετραλείφας ἠπόρει ποῦ ὁδηγεῖται εἰς τοὺς ἀφωτίστους καὶ ἐρήμους ἐκείνους μυχοὺς τῆς γῆς, ὅτε ἀφιχθεὶς εἰς μέρος, ὅπου ὁ καταῤῥάκτης ἐβυθίζετο εἰς ὑπόγειον βάραθρον, ἐστράφη περὶ τὸν λίθινον τοῖχον ὃν παρηκολούθει,

καὶ ἀπροσδόκητον θέαμα παρέστη αἴφνης εἰς τὰ βλέμματά του· τὸ σπήλαιον ἐφ' ἑαυτοῦ ἐπιστρέφον, ἐσχηματίζετο ἐνταῦθα εἰς αἴθουσαν κυκλοτερῆ καὶ εὐρεῖαν. Μεγάλη πυρὰ ξύλων πεύκης, ἧς ὁ καπνὸς διέφευγε διὰ κρυπτῶν σχισμάδων τῆς ὀροφῆς, ἐφώτιζε τὸ μέσον τοῦ ἄντρου, ἀφίνουσα βεβυθισμένους εἰς σκότος τοὺς ἀπωτέρους μυχούς. Πέριξ δ' αὐτῆς ἐκάθηντο σιωπηλοὶ καὶ φοβερὰν ἔχοντες τοῦ προσώπου τὴν ἔκφρασιν τεσσαράκοντα ἔνοπλοι, οἵτινες ἀκούσαντες τῶν εἰσελθόντων τὰ βήματα, ἐταράχθησαν κατ' ἀρχὰς, καὶ ἥπλωσαν τὰς χεῖράς των εἰς τὰ ξίφη.

Ἀλλ' ἅμα ὁ Χαμάρετος προυχώρησε πρὸς τὸν κύκλον τὸν φωτιζόμενον ὑπὸ τῆς πυρᾶς, εἷς τῶν περικαθημένων, ἀνὴρ ἀθλητικὸς, δασεῖαν κόμην καὶ μέλανα ἔχων πώγωνα, μελαίνας δ' ἐνδεδυμένος ἀρνακίδας αἵτινες ἔδιδον παράδοξόν τινα καὶ ἀγρίαν ἔκφρασιν εἰς τὴν ὄψιν του, ἀναπηδήσας, ἔλαβεν εἰς τὴν στιβαρὰν χεῖρά του τὴν χεῖρα τοῦ Χαμαρέτου, καὶ τὴν ἐκλόνισεν ὡς ἂν ἤθελε νὰ τὴν ἐξαρθρώσῃ.

— Λακεδαίμων! εἶπε. Δόξα Πατρί! Τώρα εἴμεθα πλήρεις! Ἀλλ' εἴμεθα, νομίζω, καὶ περισσότερον παρὰ πλήρεις, προσέθεσε, λοξὸν ἀκοντίζων βλέμμα πρὸς τὸν Πετραλείφαν.

— Φίλος, ἀπεκρίθη ὁ Χαμάρετος, ἐννοήσας τοῦ βλέμματος ἐκείνου τὴν ὑποψίαν. Μᾶς φέρει τὴν ὑπόσχεσιν τῆς συμπράξεως τοῦ Αὐθέντου τῆς Ἑλλάδος.

— Δόξα Πατρί! ἐπανέλαβεν ὁ ἄγριος πολεμιστὴς, τείνων τὴν χεῖρα πρὸς τὸν Πετραλείφαν. Ἀπὸ πέρατος μέχρι πέρατος τοῦ κράτους, ὅλοι μία ψυχὴ καὶ μία καρδία! Δόξα Πατρί!

— Τὸ εὐσεβὲς ἐπιφώνημα τοῦτο δὲν μοὶ προδίδει τὸν ἀνδρεῖον Βουτσαρᾶν; ἠρώτησεν ὁ Πετραλείφας ἐκπεπληγμένος.

— Τὸν ἐπιλεγόμενον Δόξα πατρὶν, εἶπεν οὗτος ἀνακαγχάζων. Ἀναμφιβόλως.

— Ὅλαι αἱ Ἑλληνικαὶ καρδίαι σὲ ἔκλαυσαν, ἡρωϊκὲ τῆς Γόρτυνος πρόμαχε! ἀπεκρίθη ὁ γέρων. Ἡ φήμη διέδωκεν ὅτι ἐτάφης ὑπὸ τὰ ἐρείπιά της. Εὐτυχία εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅτι ἡ φήμη ἦτον ψευδής.

— Ἡ ὥρα μου, εἶπεν αὐτὸς, εἶχε κτυπήσει, ἀλλ' ὁ Θεὸς ἠθέλησεν ἀκόμη νὰ μ' ἀφήσῃ ἐπὶ τῆς γῆς. Δόξα Πατρί! Ἴσως μοὶ ἐπιφυλάττει εἰς τὸν πυθμένα τῆς πικρᾶς φιάλης σταγόνα τινὰ ἐκδικήσεως!

— Καὶ ποῦ κατοικεῖς, ἐν ᾧ ἡ πατρίς σου σὲ νομίζει θανόντα;

— Εἰς τὰ ὄρη, ὅπου δὲν ὑπάρχει δουλεία. Μετὰ τῶν θηρίων, μακρὰν τῶν τυράννων, ζῶ ὡς θηρίον, ἀλλὰ ζῶ ἐλεύθερος, δόξα Πατρί!

— Θάῤῥει, ἀνδρεῖε! θαῤῥεῖτε, ἀνδρεῖοι φίλοι! εἶπεν ὁ Πετραλείφας πρὸς ὅλην ἀποτεινόμενος τὴν ὁμήγυριν. Ὁ Θεὸς δὲν ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπόν του ἀπὸ τοῦ ἐκλεκτοῦ του λαοῦ. Δοκιμασίας βαρείας τῷ ἐπέβαλε διὰ τὰς βαρείας του ἁμαρτίας· ἀλλ' εἰς τοὺς ἐγκαρτεροῦντας ἀνήκει ὁ στέφανος τῶν μαρτύρων. Εἶμ' ἐπιτετραμμένος παρὰ τοῦ Αὐθέντου τῆς Ἑλλάδος νὰ σᾶς βεβαιώσω περὶ τῆς μεγίστης συμπαθείας ἣν ἔχει πρὸς τὰς συμφορὰς τῶν ἀδελφῶν του τῆς Πελοποννήσου. Ἐκθέσατέ τῳ τὰς ἀνάγκας σας, εἴπατέ τῳ τὰς ἐλπίδας σας, καὶ ἡ χεὶρ του εἶναι τεταμένη πρὸς τοὺς πάσχοντας ἀδελφούς του.

Μετ' αὐτὸν δ' ἔλαβε τὸν λόγον ὁ Χαμάρετος·

— Εἶναι χρέος ἡμῶν, εἶπε, νὰ προφυλάττωμεν ἀγρύπνως τῆς μητρός μας τὸν τάφον, καὶ ἅμ' ἀκούσωμεν γογγυσμὸν ἐξερχόμενον ἐξ αὐτοῦ, ἅμα νοήσωμεν ὅτι εἶναι

σωτηρίας ἐλπὶς, νὰ εἴμεθα ὄρθιοι πρὸς βοήθειάν της. Καὶ οἱ μὲν γογγυσμοὶ αὐτῆς ἔφθασαν οὐ μόνον μέχρι τῆς ἀκοῆς ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ μέχρι τοῦ οὐρανοῦ. Διότι δ' ἐνόμισα ὅτι ἦλθεν ἡ στιγμὴ νὰ πράξωμεν ὑπὲρ αὐτῆς, σᾶς συνεκάλεσα, ἀρχαῖοι συστρατιῶται! Σταθμίσατε ἐν τῇ φρονήσει καὶ ἐν τῷ πατριωτισμῷ ὑμῶν ἂν ἦν δυνατὸν νὰ περιμείνωμεν στιγμὴν ταύτης καταλληλοτέραν, ἂν ἀληθῶς ἐφιέμεθα ν' ἀποσείσωμεν τὸν ξένον ζυγόν. Μάθετε! Ὁ Βιλλαρδουΐνος μετακαλεῖται!

Ἡ εἴδησις αὕτη μεγίστην ἀπετέλεσεν ἐντύπωσιν ἐπὶ τῆς συνελεύσεως, ἥτις θορυβωδῶς ἐταράχθη, καὶ ἐπὶ ἱκανὰς στιγμὰς βοὴ καὶ σύγχυσις ἐπεκράτησεν ἐν αὐτῇ. Ἀφ' οὗ δ' ἐκόπασεν ἡ ταραχὴ καὶ ἡ ἔκπληξις, ὁ Λέων ἐπανέλαβε·

— Ναὶ, εἶπε, μετακαλεῖται ὁ Βιλλαρδουΐνος, καὶ ἀντ' αὐτοῦ πέμπεται ὁ Ῥοβέρτος, τοῦ Σαμπλίτου ὁ ἀνεψιός. Ἡ μετακίνησις αὕτη τῶν δεσποτῶν ἡμῶν εἶναι νεῦμα Θεοῦ, εἶναι ἡ ῥωγμὴ εἰς ἣν ἡ ἐλευθερία δύναται νὰ ἐνείρῃ τὴν σφῆνά της.

Νομίζετε ὅτι ὁ Βιλλαρδουΐνος, ἀφ' οὗ κατέκτησε διὰ τοῦ ἱδρῶτος καὶ διὰ τοῦ αἵματός του πόλιν πρὸς πόλιν τὴν Πελοπόννησον, ἀφ' οὗ ἐπὶ πολλοὺς μῆνας ἐγεύσατο τῆς ὑπερτάτης ἀρχῆς, ἀφ' οὗ ἐστήριξεν ἀσαλεύτως τὸν θρόνον του ἐπὶ τῆς λόγχης τῶν ἱπποτῶν οἵτινες τὸν θεοποιοῦσι, καὶ ἐπὶ τῆς ἀγάπης τῶν λαῶν οὓς κολακεύσας προσῳκειώθη, θέλει εὐπειθῶς ἐγκαταλείψει τὴν λαμπρὰν λείαν του, ὡς μαθητὴς διωκόμενος ἀπὸ τοῦ σχολείου; Ἢ εἶναι πιθανὸν ὅτι ὁ Καμπανίτης, νόμιμον λαβὼν τοῦ θείου του ἐντολὴν, καὶ διὰ διπλώματος ἐπιτετραμμένος νὰ τρέφηται ἀπὸ τοῦ αἵματος καὶ ἀπὸ τῶν ἱδρώτων ἡμῶν, θέλει παραιτηθῇ τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ ἅμ' ἀπαντήσῃ ἐμπόδιον;

Τοὺς γνωρίζομεν τοὺς ἁπλήστους καὶ πείσμονας τούτους Βαρόνους. Ἡ ἁρπαγὴ καὶ ἡ ἐξουσία εἶναι τὸ πάθος των, τὰ δ' ἐμπόδια τοὺς παροξύνουσι μᾶλλον ἢ νὰ τοὺς ἀναχαιτίσωσιν. Ἐντεῦθεν ἀντίθεσις συμφερόντων, σύγκρουσις φιλοδοξιῶν· καὶ τὸ ἡμέτερον καθῆκον, τοῦ νὰ πολεμῶμεν τοὺς δυνάστας ἡμῶν παντὶ τρόπῳ καὶ πάσῃ δυνάμει, ἀναλαμβάνουσιν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, ἀντιπολεμούμενοι. Εἰς ἡμᾶς ἐναπολείπεται μόνον νὰ μὴ ἐπιτρέψωμεν νὰ σβεσθῇ ἄπαξ ἀφθεῖσα ἡ φλόξ, οὐδὲ ν' ἀποπνιγῇ ὑπὸ τὴν ὑπερισχύουσαν δύναμιν ἑκατέρου, ἀλλὰ τῷ ἀσθενεστέρῳ προστιθέμενοι, νὰ διατηρῶμεν τὴν πάλην ἰσόῤῥοπον, μέχρις οὗ ἐξαντληθέντες ἀμφότεροι, καταστῶσι τοῖς ἡμετέροις ὅπλοις εὐχείρωτοι.

Ἀλλὰ τίς τῶν δύω ἀντιπάλων εἶναι ὁ ἀσθενέστερος; Εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸ εἰπῶ; Ἐκεῖνος ὅστις ξένος πρὸς ξένους κατέρχεται, ἐκεῖνος ὃν μετὰ τῶν κατακτητῶν οὐδεὶς συνδέει κοινῶν ἀγώνων δεσμὸς, τοῖς δὲ κατακτηθεῖσιν οὐδ' ἡ πεῖρα τῆς ἀνδρίας του συνιστᾷ, οὐδὲ τῆς φρονήσεώς του ἡ γνῶσις. Ὁ Σαμπλίτης τέλος, ὃν οἱ μὲν Βαρόνοι θέλουσιν ὑποβλέπει ὡς σφετεριστὴν τῶν ἰδίων δικαιωμάτων, ὁ δὲ λαὸς θέλει ὑποπτεύει ὡς ἀκμαίαν φέροντα πεῖναν, καὶ ἀντικαθιστῶντα τοὺς ἤδη ἀπὸ τῶν ἰδρώτων αὐτοῦ κορεσθέντας.

Ἀφ' οὗ δὲν μᾶς εἶναι δεδομένον λοιπὸν νὰ ὑψώσωμεν, ὡς ἄλλοτε ὑψοῦτο, μόνην καὶ ὑπερήφανον τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν ἐναντίον παντὸς ἐχθροῦ τῆς Ἑλλάδος, ἂς συνταγῶμεν κἂν μετὰ τοῦ Σαμπλίτου. Οὕτως ἐν Γαλλίᾳ θέλομεν κριθῆ ὡς φιλόνομοι, τὸ θέσπισμα τοῦ Αὐθέντου καὶ τὴν βούλησιν τοῦ Βασιλέως ὑπερασπίζοντες, καὶ ὁ ὁπλισμὸς ἡμῶν οὐ μόνον δὲν θέλει κωλυθῆ ἢ ὑπονοίας κινήσει, ἀλλὰ θέλει ἐπαινεθῆ μάλιστα καὶ ὑποστηριχθῆ· οὕτω δὲ θέλομεν συντείνει καὶ εἰς τὴν ἐκρίζωσιν τῆς μόνης ἑδραίας καὶ μόνης

ἐπιφόβου παρ' ἡμῖν δυνάμεως, τῆς τοῦ Βιλλαρδουΐνου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ συνασπιζομένων.

Ἐρχομένου τοῦ Καμπανίτου, ἢ θέλει ὑποχωρήσει ὁ Βιλλαρδουΐνος, ὅπερ μοὶ φαίνεται ἥκιστα πιθανὸν, διότι ὁ Βιλλαρδουΐνος εἶναι ἐκ τῶν κατακτώντων ὅ,τι δὲν ἔχουσιν οὐχὶ δ' ἐκ τῶν παραχωρούντων ὅ,τι κατέκτησαν, ἢ, ἐν τῇ συναισθήσει τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἰσχύος του, θέλει ἀντιστῆ. Ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει, τὸ ἥμισυ τοῦ ἔργου ἡμῶν ἐγένετο, διότι ἀπέρχεται ὁ ἐρριζωμένος, καὶ μόνος ἀκαταμάχητος· καὶ διὰ τῆς ἡμετέρας ἑνώσεως, ἧς σήμερον τίθενται αἰσίως αἱ βάσεις, προπαρασκευάζεται τὸ ἕτερον ἥμισυ, τὸ ν' ἀποδιώξωμεν καὶ τὸν ἔπηλυν, τὸν οὐδεμίαν ἰσχὺν προσκτησάμενον. Ἂν δ' ἀντιστῇ ἐξ ἐναντίας ὁ Βιλλαρδουΐνος, τότε μάλιστα εἶναι ἄφευκτος ὁ ἡμέτερος δεσμὸς, ὅστις θέλει ἀντιτάξει ἡμᾶς ἡνωμένους κατ' ἐκείνων διηρημένων.

Ἀλλ' ὅτι εἰς τὴν δικαίαν καὶ ἔνδοξον ἡμῶν ἐπιχείρησιν δάκτυλος θεῖος μᾶς ὁδηγεῖ, ἀπόδειξις ἡ ἐπαγγελλομένη ἡμῖν πολύτιμος συμπάθεια καὶ σύμπραξις τοῦ κραταιοῦ Αὐθέντου τῆς Ἑλλάδος. Ὅταν τῆς Ἑλλάδος αἱ δύω χεῖρες, ἡ Στερεὰ καὶ ἡ Πελοπόννησος, ἑνωθῶσι στερεῶς πρὸς ἀνδρικὴν σύμπραξιν, δὲν γνωρίζω τὴν δύναμιν ἥτις δύναται νὰ τὴν καταβάλῃ.

Ὅτι δὲ ἡ ἕνωσις αὕτη μᾶς πέμπεται οὐρανόθεν, περὶ τούτου ἐπαρκεστάτην μᾶς παρέχει ἐγγύησιν ἡ παρουσία τοῦ σεβαστοῦ μου συντρόφου, οὗ δὲν δύναμαι μὲν, οὐδὲ συμφέρει νὰ προφέρω τὸ ὄνομα, ἀλλ' οὗ δύνασθε νὰ θεωρήσητε τοὺς λόγους ὡς ἐξελθόντας ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ τοῦ Αὐθέντου.

Συμπατριῶται! ὡς πέμπει ὁ Θεὸς τοὺς κομήτας καὶ τὰ μετέωρα ἀγγέλους τῆς ὀργῆς του πρὸς τοὺς ἀνθρώπους,

οὕτω πέμπει τὰς εὐκαιρίας πρὸς τοὺς λαοὺς ὧν θέλει τὴν ἀπολύτρωσιν. Ἰδοὺ, πέμπει ἡμῖν ἀπαραγνώριστον τῶν εὐσπλάγχνων βουλῶν Αὐτοῦ δεῖγμα. Ἂν ὠφεληθῶμεν αὐτοῦ, θέλομεν ἔχει ὡς ἔπαθλον τὴν ἐλευθερίαν μας· ἂν παραμελήσωμεν, θέλομεν ἀποδειχθῆ τῆς ἐλευθερίας ἀνάξιοι!

Εἰς τὰς λέξεις ταύτας πολλοὶ τῶν περικαθημένων ἐπεκρότησαν, καὶ ὑπὲρ πάσας τὰς εὐφημίας ἀντήχησε στεντόρειον τοῦ Βουτσαρᾶ τὸ Δόξα Πατρί.

Ἀλλὰ τινὲς ἐξέφρασαν δισταγμοὺς, καί τις τῶν πρεσβυτέρων πολλὰ ὡμίλησε περὶ τοῦ φόβου μὴ ἐκθέσωσιν εἰς νέας τρικυμίας τὸ ἤδη πεπονημένον τῆς πατρίδος των σκάφος, μὴ παροξύνωσι τὸν πραϋνθέντα λέοντα, μὴ ἀντὶ φωτὸς ἐλευθερίας ἀνάψωσιν ὀλέθρου πυρκαϊὰν, καὶ ὅσα ἄλλα ὑπαγορεύει ἡ ἀδελφὴ τῆς δειλίας περίσκεψις.

Ἀλλ᾽ ὁ Χαμάρετος ἀναπηδήσας,

— Καὶ πῶς λοιπόν; ἀνέκραξε· μόνοι ἡμεῖς εἴμεθα θνητοὶ καὶ τρωτοί; μόνοι ἡμεῖς πρέπει νὰ φοβώμεθα ἀπέναντι τῶν ἐχθρῶν; Εἴμεθα λοιπὸν λαγωοὶ ἢ ἔλαφοι, καὶ λέοντες εἰσὶν οἱ γαῦροι ἐκεῖνοι κατακτηταί; Δὲν ἔχομεν ὡς ἐκεῖνοι χεῖρας ἀνδρῶν ἵνα πράξωμεν, καρδίας ἵνα αἰσθανθῶμεν τῶν ἀνδρῶν τὴν ἀξίαν; Πιστεύσατέ μοι, δοῦλος εἶναι μόνον ὅστις θέλει νὰ εἶναι. Ὅστις δὲν στέργει εἰς τὴν δουλείαν, ἐκεῖνος ἢ ζῇ, ἢ κἂν ἀποθνήσκει ἐλεύθερος. Δὲν ἔχομεν ἄρα καθῆκον ἀνώτερον τοῦ νὰ σώζωμεν τὴν ζωὴν ἡμῶν;

Ἦτον καιρὸς ὅτε ἐπὶ τῆς γῆς ἡμῶν ταύτης οἱ ἄνδρες περιχαρῶς ὥρμων εἰς τὸν πόλεμον, ζητοῦντες ὡς ὑπέρτατον καλὸν τὸν ἔνδοξον θάνατον ὑπὲρ τῆς πατρίδος των, καὶ αἱ μητέρες, ὁπλίζουσαι τοὺς υἱούς των, τοῖς ηὔχοντο καὶ παρήγγελλον νὰ ἐπανέλθωσι νεκροὶ ἐπὶ τῆς ἀσπίδος των μᾶλλον

ἢ ζῶντες ἄνευ αὐτῆς. Κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἡ Ἑλλάς μας ἦν τὸ ἐνδιαίτημα τῆς εὐδαιμονίας, τὸ κέντρον τοῦ κόσμου, καὶ τῆς γῆς ὁ παράδεισος, καὶ οἱ τοσοῦτον ἀφειδῶς δαψιλεύοντες τὴν ζωήν των, ἐῤῥόφων εἰς τὴν φιάλην αὐτῆς πᾶν δόξης καὶ πᾶν ἀπολαύσεως εἶδος.

Τί δὲ προσφέρει εἰς ἡμᾶς ἡ ζωὴ σήμερον, ὅπως τὴν ἐξαγοράζωμεν διὰ θυσίας τῆς δόξης, τῆς τιμῆς, τῆς ἀνθρωπίνης ἀξίας; Δεσμὰ, αἶσχος, ὕβριν, πτωχείαν καὶ ἀθλιότητα! Στρέψατε τὰ βλέμματα καὶ ἰδέτε πέριξ ὑμῶν. Αἱ λαμπραὶ ἡμῶν πεδιάδες, ἔρημοι καὶ τριβόλους παράγουσαι, ἁλωνίζονται ὑπὸ τῶν ποδῶν τῶν καταφράκτων ἵππων τῶν ὑπερηφάνων ἡμῶν δυναστῶν· αἱ περίφημοι ἡμῶν πόλεις, ἐρειπίων ἤδη σωροὶ, κατοικοῦνται ὑπὸ λύκων καὶ ἀλωπέκων· ἡμεῖς δὲ, ἐλεεινοὶ καὶ ἐξαγριωθέντες, καὶ μὴ ἔχοντες ἄρτον νὰ θρέψωμεν τὰ τέκνα μας, χιτῶνα νὰ καλύψωμεν τὴν γυμνότητά των, χλεύη καὶ περιφρόνημα τῶν ἀνθρώπων, κρυπτόμεθα εἰς τὰς λόχμας καὶ εἰς τὰ σπήλαια, ὅπου κἂν σώζομεν τῶν θηρίων τὴν ἐλευθερίαν, ἢ, κυρτοὶ ὑπὸ τὴν μάχαιραν καὶ τὴν λόγχην τῶν ἱπποτῶν οἵτινες διανέμονται ἡμᾶς ὡς ἀγέλας προσοδοφόρους, περιφερόμεθα μεταξὺ τῶν ἐρειπίων τῆς σβεσθείσης ἡμῶν εὐκλείας.

Ὦ! δὲν σᾶς φαίνονται τὰ ὡραῖα ἐκεῖνα λείψανα τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος οἰκειότερα νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς τάφοι τῶν υἱῶν αὐτῆς ἐνδόξως ἀποθανόντων, παρὰ νὰ τοὺς ἐλέγχωσιν ὡς μάρτυρες τῆς αἰσχύνης των;

Ναὶ, ὅταν αἱ ἀλύσεις ἔσφιγγον τοὺς βραχίονας ἡμῶν, ὥστε νὰ κρατῶσιν αὐτοὺς ἀκινήτους, ὅταν οἱ δεσμοφύλακες ἡμῶν παρεμόνευον ἕκαστον ἡμῶν κίνημα ὥστε νὰ μᾶς μαστιγῶσιν εἰς πᾶσαν παρεκτροπὴν, ὅταν οἱ συγγενέστεροι ἡμῖν ἀπέστρεφον τοὺς ὀφθαλμούς των ἀπὸ τῆς δυστυχίας

ἡμῶν, ὅπως μὴ χύνωσι μάταια δάκρυα ἐπ' αὐτῆς, τότε ἐν νοῶ νὰ βυθιζώμεθα εἰς ἀπελπισίας ἀδράνειαν, καὶ οἱ μὲν φιλοζωότεροι νὰ κλίνωσιν εἰς τὸν ζυγὸν, ἐγκαρτεροῦντες, τὸν τράχηλον, οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι νὰ φέρωσι τὸ ἄχθος τοῦ βίου μετὰ τοῦ τῶν ἀλύσεων, νὰ ἐλευθερῶνται στρέφοντες καθ' ἑαυτῶν τὰ κατὰ τῶν τυράννων ἀνίσχυρα ξίφη των. Ἀλλ' ἤδη, ὅτε οἱ δεσπόται ἡμῶν διαιρῶνται, ὅτε ἀντιπολεμούμενοι δὲν θέλωσι προσέχει εἰς ἡμᾶς, ὅτε δυνάμεθα φυσικῶς καὶ ἀνυπόπτως νὰ ὁπλισθῶμεν, καὶ ἰσχυρὸς σύμμαχος, πιστεύων εἰσέτι εἰς τὸν ἀστέρα ἡμῶν, δὲν ἀπαξιῇ νὰ μᾶς τείνῃ τὴν χεῖρά του, ἂν τὴν εὐκαιρίαν ταύτην παραμελήσωμεν, ἂν παρακούσωμεν τὴν φωνὴν τοῦ Θεοῦ ὅστις μᾶς καλεῖ εἰς ζωὴν καὶ ἐλευθερίαν, ἐσόμεθα ἀμφοτέρων ἀνάξιοι, καὶ τὸ ἔγκλημα ἡμῶν ἔσται οὐχὶ δειλία αἰσχρὰ, ἀλλ' ὑπὸ τὰς παρούσας περιστάσεις ἔτι μᾶλλον ἀποτρόπαιον, ἔσται προδοσία πρὸς τὴν πατρίδα!

Ἡ ζωηρότης μεθ' ἧς εἶπε ταῦτα καὶ ἄλλα τούτοις ὅμοια ὁ Χαμάρετος, διέφλεξε καὶ τοὺς δειλοτέρους, καὶ ἐνίκησε τοὺς δισταγμούς· πολλοὺς δ' ἐνεψύχου κυρίως ἡ ἐλπὶς τῆς συνεργείας τοῦ Αὐθέντου τῆς Ἑλλάδος.

— Ὁ Αὐθέντης, εἶπεν ὁ Πετραλείφας, ὅστις ἐκάθητο μέχρι τοῦδε σιωπηλῶς ἀκούων καὶ βλέπων, ὀρέγει πρόθυμον χεῖρα πρὸς τοὺς συμπατριώτας του, τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην τῆς βοηθείας του· καὶ ὅσῳ μέγας καὶ ἂν εἶναι ὁ ἀγὼν, ὅσῳ ἴσως ἐπικίνδυνος δι' αὐτὸν, δὲν θέλει βεβαίως τὸν ἀποφύγει, ἐὰν μόνον εἶναι βέβαιος ὅτι ἔχει συναγωνιστάς.

Σᾶς ζητῶ συγγνώμην, ὦ ἀδελφοί! Ἐκ τῶν βλεμμάτων, καὶ ἐκ τῶν λόγων σας ἐννοῶ ὅτι περιστοιχίζομαι ὑπ' ἀνδρείων· ἂν ὅμως εἶσθε οἱ μόνοι ἀλειφόμενοι εἰς τὸν κινδυνώδη ἀγῶνα, ἡ μὲν πρόθεσίς σας ἡρωϊκὴ, ἀλλ' ἡ ἔκβασις, πι-

στεύσατε τὴν πεῖράν μου, ἔνδοξος ἀλλ' ἄκαρπος θάνατος. Ὁ Αὐθέντης ὅμως ἔχει οὐ μόνον τῆς ζωῆς ἑαυτοῦ, ἔχει προσέτι καὶ τῆς τύχης τῶν ὑπηκόων του τὴν εὐθύνην. Νὰ ῥιψοκινδυνεύσῃ αὐτὴν εἶναι ἐναντίον ὅλων τῶν καθηκόντων του, ἂν δὲν ἠξεύρῃ ὅτι ἔχει καί τινα ἐπιτυχίας ἐλπίδα, ὅτι ἔρχεται νὰ στηρίξῃ οὐχὶ ἑκατόμβην ἀνδρείων μαρτύρων, ἀλλ' ὅλον λαὸν ἔχοντα καὶ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς νίκης.

— Δόξα Πατρί! εἶπεν ὁ Βουτσαρᾶς. Τεσσαράκοντα ἂν μᾶς βλέπῃς, πάτερ, ἐδῶ, τεσσαράκοντα πόλεις ὅτι εἶδες εἰπὲ εἰς τὸν Αὐθέντην. Εἰς τὴν ἐπιχείρησίν μας προσφέρω τὸ ξίφος μου, ἀλλὰ προσφέρω καὶ τῶν Βουτσαραίων τὸ ὄνομα. Εἰς τὸ ὄνομα τοῦτο κινεῖται, Δόξα Πατρί! ὅλη ἡ φάραγξ τῆς Γόρτυνος!

Πολλοὶ ἄλλοι, λαβόντες μετὰ ταῦτα τὸν λόγον, ὡμίλησαν ἐν ὀνόματι πόλεων τῆς Ἀρκαδίας, τῆς Μεσσηνίας καὶ τῆς Λακωνίας, ἐφ' ὧν εἶχον πλείονα ἢ ἐλάσσονα ἐπιῤῥοὴν, καὶ μετὰ τὴν σύσκεψιν ἀπεφασίσθη νὰ δοθῇ εἰς τὸν Πετραλείφαν κατάλογος τῶν συνωμοτῶν μετὰ σημειώσεως τῶν δυνάμεων ἃς ἐπηγγέλλοντο νὰ συνεισφέρωσιν, ὅπως τὸν καθυποβάλῃ εἰς τὸν Αὐθέντην.

— Θέλω ἔχει καιρὸν νὰ ἐκτελέσω τὴν ἐντολὴν ταύτην, εἶπεν ὁ Πετραλείφας, διότι τὸ ἐπιχείρημα δὲν πρέπει ν' ἀρχίσῃ πρὸ τῆς ἀῤῥίζεως τοῦ Σαμπλίτου, καὶ πρὶν ἰδῶμεν τῶν δύω ἀντιπάλων τὴν προσάλληλον θέσιν καὶ τὰ πρῶτα κινήματα.

— Ἀλλὰ, εἶπεν ὁ Βουτσαρᾶς, περὶ τούτων πρέπει νὰ εἰδοποιηθῶμεν ἐν καιρῷ, πρέπει νὰ συνεννοηθῶμεν πρὶν πράξωμεν. Ποῦ καὶ πῶς θὰ γίνῃ τοῦτο;

— Ἐδὼ πάλιν, εἰς τοῦ Λύκου τὸ Σπήλαιον, εἶπεν

ὁ Χαμάρετος. Ὅταν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Ὠλενοῦ ἀναφθῶσι τρεῖς νύκτας πυραί, ἔστω τοῦτο σημεῖον ὅτι πρέπει νὰ συνέλθωμεν εἰς τοῦ Λύκου τὸ Σπήλαιον ἵνα κινηθῶμεν.

— Ἔστω! ἀνεβόησαν ὅλοι.

— Αἴ καλή μου μάχαιρα! θὰ προέλθῃς πάλιν ἀπὸ τῆς θήκης σου! Δόξα Πατρί! εἶπεν ὁ Βουτσαρᾶς.

Καὶ ἡ συνεδρίασις διελύθη.

Ἕκαστος δὲ τῶν συνελθόντων λαβὼν ἀνὰ ἕνα δαυλὸν ἐκ τῆς πυρᾶς, ἐξῆλθε τοῦ σπηλαίου. Ὅλοι ὁμοῦ ὑπερέβησαν τὸν χείμαρρον, καὶ μετὰ ταῦτα διεσπάρησαν εἰς τὰς διαφόρους στενωποὺς τοῦ βουνοῦ, ὅπου μακρόθεν ἔλαμπον αἱ δᾳδές των ὡς τὰ κινητὰ φῶτα τὰ ἐπιπετῶντα ἐπὶ τῶν ἑλῶν.

Ὁ δὲ Πετραλείφας καὶ ὁ Χαμάρετος κατέβησαν τὴν ὁδὸν ἣν εἶχον ἀνέλθει, εὗρον τοὺς ἵππους των ὅπου τοὺς εἶχον ἀφήσει, καὶ ἀφ' οὗ ἀφίχθησαν εἰς τὸ ἐρημεκκλήσιον τῆς Ἀνδραβίδας, ἀφίππευσαν, καὶ διηυθύνθησαν πρὸς τὸν οἶκον τοῦ Πετραλείφου, ὅπου αὐτὸς εἰσῆλθεν ἀψόφως πρὶν ἔτι ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος.

ΙΕ΄

Ἐν τούτοις, ἂν ὁ Λέων καὶ τὸ Κερκυραϊκὸν πλοῖον ἐγκατέλιπον τὸν Ῥοβέρτον, δὲν εἶναι τοῦτο λόγος ὅπως τὸν ἐγκαταλείψωμεν καὶ ἡμεῖς. Ἡ ἀγανάκτησίς του διὰ τὴν διπλῆν του ἀποτυχίαν ἦτο τόσῳ μεγαλητέρα, καθ' ὅσον δὲν ἤξευρε κατὰ τίνος νὰ τὴν κενώσῃ. Ὁ Δοὺξ εἶχε δώσει μετὰ μεγίστης προθυμίας τὰς ἀρίστας διαταγὰς εἰς τὸν πλοίαρχον. Ἔπταιεν ὁ Δοὺξ, ἂν ὁ πλοίαρχος ἠσθένησεν; ἢ ἐδύνατο ὁ ὑποπλοίαρχος νὰ μὴ ἀκολουθήσῃ τὰς γραπτὰς ὁδηγίας του ὅταν δὲν εἶχεν ἄλλας; Ὁ Διοικητὴς τῆς Κερ-

κύρας ἔδειξε τὴν μεγίστην δυνατὴν προθυμίαν, καὶ ἔπεμψεν ὡς καὶ πλοῖον ἐπίτηδες νὰ φέρῃ ὀπίσω τὸν δραπέτην Λέοντα· ἔπταιεν ὁ Διοικητὴς, ἂν ὁ Ῥοβέρτος εἶχε ναυλώσει αὐτὸ τοῦτο τὸ πλοῖον χωρὶς νὰ τὸν εἰδοποιήσῃ;

Κατ' ἀρχὰς ἡ ἀπελπισία του ἐξεφράσθη διὰ κραυγῶν καὶ βλασφημιῶν καὶ πατάγων· ἀλλ' ἀφ' οὗ εἶδεν ὅτι ὅλ' αὐτὰ δὲν φέρουσιν οὔτε τὴν Πελοπόννησον πλησιέστερον, οὔτε τὰ πλοῖα ὀπίσω, ἔπεσεν εἰς τοιαύτην νάρκωσιν, ὥστε ὅλος στόλος ἐδύνατο νὰ ἐκπλεύσῃ ἀπὸ τοῦ λιμένος τῆς Κερκύρας χωρὶς νὰ ἔχῃ εἴδησιν.

Ὁ Νόννος ὅμως ἦτον φύσεως ὀλιγώτερον εὐεξάπτου· οὐχὶ ὅτι δὲν ἠσθάνετο τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὴν ἀνυπομονοσίαν καὶ αὐτὸς ἐπίσης σφοδρὰν, ἴσως σφοδροτέραν ἀκόμη· ἀλλὰ παρ' αὐτῷ ὁ πρὸς ὃν ὅρος ἦτο τὸ πᾶν, καὶ οἱονδήποτε πάθος καὶ ἂν ἔπνεεν εἰς τὴν καρδίαν του, δὲν ἀπέστρεφε τὸ βλέμμα ἀπὸ τῆς σταθερᾶς ταύτης πυξίδος.

Διὰ τοῦτο, ἐν ᾧ ὁ Ῥοβέρτος, εἰς τὴν κλίνην του ἡπλωμένος, ἀνέπεμπε στεναγμοὺς πρὸς τὸν οὐρανὸν, ὁ Νόννος περιήρχετο ὅλην τὴν παραλίαν, ἀνηρεύνα τὸν λιμένα, διεμέτρα διὰ τοῦ βλέμματός του τὸν ἀπώτατον ὁρίζοντα, ἐξετίμα τῶν πλοιαρίων τὴν χωρητικότητα, ἀλλ' οὔτε ἦν ὑπῆρχε δυνάμενον νὰ περιλάβῃ τὸ ἥμισυ κἂν τῆς συνοδίας τοῦ Ἡγεμόνος. Οὕτως ἡμέρα παρήρχετο μεθ' ἡμέραν, καὶ οὔτε τοῦ μὲν ἡ ἀδρανὴς καρτερία, οὔτε τοῦ ἄλλου ἡ ἀνήσυχος ἀεικινησία ἴσχυε νὰ μεταβάλῃ τὴν θέσιν των κατ' οὐδὲν, διότι πλοῖον δι' αὐτοὺς δὲν ὑπῆρχε.

Τὴν ἑσπέραν τῆς τρίτης ἡμέρας ὁ Νόννος ἐλθὼν ἔπεσε καὶ αὐτὸς ἀπηυδημένος πλησίον τοῦ Ῥοβέρτου, ὡς κυριευθεὶς τέλος πάντων ὑπὸ τῆς αὐτῆς ναρκώσεως καὶ ἀπελπισίας. Ἀφ' οὗ δ' ἔμεινεν ἐπὶ μίαν ὥραν, ἀποκρινόμενος δι' ἐ-

νὸς γρυσμοῦ εἰς ἕκαστον στεναγμὸν τοῦ Ῥοβέρτου, ἀναπηδήσας τέλος,

— Πρέπει τοῦτο, εἶπε, νὰ τελειώσῃ. Ὑψηλότατε, νὰ φύγωμεν!

— Νὰ φύγωμεν λέγει! ἀνέκραξεν ὁ Ῥοβέρτος. Ἂς φύγωμεν λοιπόν! Μὰ τὸν ἅγιον Διονύσιον, φίλε Νόννε, ἔχασες τοὺς λογισμούς σου, δυστυχῆ! Πῶς θέλεις νὰ φύγωμεν;

— Πῶς; νὰ ῥιφθῶμεν εἰς ἓν τῶν ἁλιευτικῶν ἐκείνων πλοιαρίων, κωπηλατοῦντες νὰ διαβῶμεν ὡς τὴν ἀντιπέραν παραλίαν, καὶ ἔπειτα, παρακολουθοῦντες τὸν αἰγιαλόν, νὰ καταβῶμεν εἰς τὴν Πελοπόννησον. Θὰ φθάσωμεν ὅταν φθάσωμεν, πρωτήτερα ὅμως πάντοτε παρ' ἂν καθήμεθα ἐδῶ αἰωνίως νὰ μετρῶμεν τὰ ἄστρα, καὶ νὰ πίνωμεν τὸν ἀνούσιον οἶνον τοῦ ἐπαράτου Διοικητοῦ.

— Ἀλλὰ πόσους ἐπιβάτας, φίλε μου, ἠμπορεῖ νὰ περιλάβῃ τὸ ἁλιευτικόν σου τοῦτο πλοιάριον;

— Τὴν Ὑψηλότητά σας ἀφεύκτως, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ ἀναγκαιότερον. Ἔπειτα δὲ ἴσως καὶ ἐμέ.

— Καὶ οἱ ἄλλοι;

— Οἱ ἄλλοι νὰ μείνουν ἕως ὅτου εὑρεθῇ καὶ δι' αὐτοὺς εὐκαιρία. Τὸ καλλίτερον θὰ ἦτο βεβαίως νὰ φθάσῃ ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης μεθ' ὅλης τῆς λαμπρότητος τῆς ἰσχύος καὶ τοῦ βαθμοῦ της, μεθ' ὅλης τῆς συνοδίας της· τὸ χειρότερον, νὰ μὴ φθάσῃ οὔτε ἡ Ὑψηλότης σας οὔτε ἡ συνοδία· ὁ μέσος ὅρος εἶναι νὰ φθάσῃ μὲν ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης, νὰ μείνῃ ὅμως ἡ συνοδία. Τοῦτο προτείνω.

— Τὸ ἐδέχθην, εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος. Αὔριον πρωὶ λοιπὸν εἰς τὸ ἁλιευτικὸν πλοιάριον, καὶ ἀναχωροῦμεν!

— Τὴν ἐπαύριον, ἅμα ἀνέτειλεν ἡ ἡμέρα, ἀμφότεροι ἦσαν εἰς τὸν λιμένα. Ἀλλὰ τὸ πρῶτον πλοιάριον εἰς ὃ διηυ-

θύνθησαν, τὸ μεγαλήτερον ὅλων, δὲν ἠδύνατο νὰ τοὺς δεχθῇ, διότι εἶχεν ἁλιείαν τῶν κωβιῶν. Μάτην τῷ ἐπρόσφερον ναῦλον διπλάσιον, τριπλάσιον, δεκαπλάσιον τοῦ συνήθους· ὁ πλοίαρχος ἦτον τίμιος ἄνθρωπος, καὶ ἀπεκρίνετο πεισματωδῶς ὅτι, ναυλώσας ἅπαξ τὸ πλοῖόν του, δι' ὅλους τοὺς θησαυροὺς τῆς γῆς δὲν ἤθελεν ἀθετήσει τὸν λόγον του.

Τὸ αἴσθημα τοῦτο ἦτον τόσον ἀξιέπαινον, καὶ ἡ ἀπόφασις τοῦ πλοιάρχου ἐφαίνετο τόσον σταθερά, ὥστε, μὴ ἔχοντες τί ν' ἀντιθέσωσι, μετέβησαν εἰς τὸ δεύτερον πλοιάριον. Ἀλλ' αὐτὸ εἶχε τὴν ἐργολαβίαν τῶν ἀστακῶν, καὶ δι' ὅλους τοὺς θησαυροὺς τῆς γῆς δὲν τῷ ἐσύμφερεν οὔτε ἡμέραν νὰ μακρυνθῇ τῆς Κερκύρας.

Τὸ τρίτον δὲν ἔπλευσε ποτὲ ἥμισυ μίλιον μακρὰν τοῦ λιμένος, καὶ δι' ὅλους τοὺς θησαυροὺς τῆς γῆς δὲν ἤθελε νὰ ῥιψοκινδυνεύσῃ εἰς τὸ ἀχανὲς πέλαγος.

Ἄλλο δὲν εἶχεν ἱστία, καὶ τῷ ἦτον ἀδύνατον νὰ εὕρῃ, ἄλλο κωπία δὲν εἶχε, καὶ κωπία δὲν εὑρίσκοντο εἰς ὅλην τὴν νῆσον, ἄλλα εἶχον ἄλλα κωλύματα ἀνυπέρβλητα· ὥστε, ἀφ' οὗ τὰ περιῆλθον ὅλα, μέχρι τέλους δὲν εὑρέθη οὐδὲ ἓν δυνάμενον νὰ τοὺς ἀναλάβῃ.

Ἡ ἀνέλπιστος νέα αὕτη ἀποτυχία ἐκορύφωσε τῶν ὁδοιπόρων τὴν ἀπελπισίαν, ἥτις ἐκινδύνευε νὰ μεταπέσῃ εἰς παραφροσύνην, ἂν ὁ Διοικητὴς δὲν κατέβαλλε πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως τοῖς προσφέρῃ παρηγορίαν θυμηδέων λέξεων, καὶ θυμηδεστέρου οἴνου, καὶ εὐωχιῶν συνεχῶν.

Καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ὅταν, ἐλθὼν εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ Αὐθέντου, εὗρε τὸν μὲν Ῥοβέρτον δακρύοντα, τὸν δὲ Νόννον θηριωδῶς βλασφημοῦντα, τοὺς παρεκάλεσε νὰ μὴ ἀδημονῶσι, τοῖς εἶπεν ὅτι εἶναι ἀδύνατον μέχρι τῶν ἀρχῶν, ἢ τὸ πολὺ τῶν μέσων Μαρτίου νὰ μὴ φθάσωσι πλοῖα ἐκ Δαλ-

ματίας, καὶ τοὺς ἐβεβαίωσεν ὅτι ἔθεσε σκοποὺς εἰς τ' ἀπώτερα καὶ ὑψηλότερα μέρη τῆς νήσου ὅπως τῷ ἀναγγείλωσι τὴν ἐμφάνισιν τοῦ πρώτου προσπλέοντος.

Οὐχ ἧττον ὅμως τὴν ἐπαύριον ἐπανέλαβον τὴν ἐπιθεώρησίν των, ἀλλ' ἐπίσης ἀνεπιτυχῶς.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν εἰσέπλεεν εἰς τὸν λιμένα ὁ ἁλιεὺς τῶν κωβιῶν, καὶ ὁ Νόννος ἀπεπειράθη πάλιν αὐτοῦ, ἐπιτείνας τὰς προσφοράς. Ἀλλ' ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ ἦτον ἀδαμαντίνη· ὁ χρυσὸς δὲν εἶχε λαβὴν ἐπ' αὐτῆς· καὶ δέσας τὸ πλοιάριόν του, ἀφ' οὗ ἀντέστη εἰς τὴν δύναμιν τῶν δελεασμῶν, ἔλαβε μετὰ στωϊκῆς ἀπαθείας τὰ δίκτυα εἰς τὸν ὦμον, καὶ ἀνέβη εἰς τὴν πόλιν.

Ἀλλὰ, διελθὼν τοὺς λαβυρίνθους τοῦ προαστείου τῶν ἁλιέων, ἀντὶ νὰ διευθυνθῇ πρὸς τὴν καλύβην του, διέβη διὰ τῶν εὐρυτέρων ὁδῶν τῆς πόλεως, καὶ ἔφθασεν εἰς τὸ Διοικητήριον. Ζητήσας δὲ νὰ ἰδῇ τὸν Διοικητὴν κατ' ἰδίαν,

— Ἐξοχώτατε, τῷ εἶπε, πλοῖον! Ἀπὸ τῆς ἄκρας ὅπου ὠψάρευον σήμερον, τὸ εἶδα ἐρχόμενον ἀπὸ τοῦ Καττάρου. Ὡς διετάχθην, ἔρχομαι νὰ σᾶς τὸ ἀναγγείλω.

— Πλοῖον! εἶπεν ὁ διοικητής. Καὶ ποίου μεγέθους; Χωρεῖ τοῦ Σαμπλίτου τὴν συνοδίαν;

— Μεγαλήτερον γλάρου δὲν φαίνεται· εἶναι πέραν, μακρὰν ἀκόμη, εἶπεν ὁ ναύτης. Ὅμως νὰ μὲ κόψῃ ὁ ἅγιος Σπυρίδων ἂν δὲν εἶναι ὁ Βέρβανος ἀπὸ Ζάρας. Τὸν ἐγνώρισα εἰς τὸ βάδισμα. Ἡ Γαλιότα του χωρεῖ τρεῖς συνοδίας ὡσὰν τοῦ Σαμπλίτου.

— Καὶ πότε, νομίζεις, ἠμπορεῖ νὰ φθάσῃ;

— Ὁ ἄνεμος ἠξεύρει. Ἂν τὸν εἶχεν ἐδικόν του, πρῶτα ὁ ἅγιος Σπυρίδων, πρὶν δύσῃ ὁ ἥλιος ἔῤῥιπτε τὴν ἄγκυραν εἰς τὸν λιμένα. Καθὼς τὸν ἔχει ὅμως, θὰ εἶν' ἐδῶ τὰ μεσά-

νυκτα. Καὶ δὲν εἶναι μόνον αὐτό. Εἰς τὸ βάθος τοῦ κόλπου ἀνεκάλυψα δύο λευκὰ σημεῖα, καὶ, μὰ τὸν ἅγιον Σπυρίδωνα, ἦσαν πλοῖα κ' ἐκεῖνα.

— Ὤ! ὤ! εἶπεν ὁ Διοικητὴς, τὸ πρᾶγμα γίνεται σπουδαῖον. Ἠξεύρεις τί, βάρβα Σπύρο; Νὰ κάμῃς τὸν σταυρόν σου, καὶ ν' ἀπεράσῃς τὸν Σαμπλίτην εἰς τὸν Μωρέαν. Ἠμπορεῖς;

— Ἀκούεις ἠμπορῶ; Μὰ τὸν ἅγιον Σπυρίδωνα, βοήθειά του, ὡς τώρα θὰ εἶχον φάγει τὸν μισὸν δρόμον ἀπὸ προχθὲς, ἂν δὲν μὲ εἶχ' ἐμποδίσει ἡ Ἐξοχότης σου.

— Τώρα λοιπὸν, βάρβα Σπύρο μου, πλέον δὲν σ' ἐμποδίζω. Ἐννοεῖται ὅμως ὅτι θὰ τὸν πάρῃς ἢ μόνον, ἢ, τὸ πολὺ, μ' ἕνα ἢ δύω ἀνθρώπους του, χωρὶς ἄλογα καὶ χωρὶς συνοδίας.

— Ὁ ἅγιος Σπυρίδων νὰ φυλάξῃ! ἄλογα εἰς τὸ πλοῖόν μου! Ἂν ἤθελα νὰ πνιγῶ! . . .

— Κάμε ὅ,τι κάμῃς, πρέπει ν' ἀναχωρήσῃς ἀπόψε. Ἄκουσε . . .

Καὶ τῷ ὡμίλησεν εἰς τὸ αὐτίον.

Μετὰ πέντε λεπτὰ ὁ πλοίαρχος ἦτον εἰς τοῦ Ῥοβέρτου, ὅπου ὁ Νόννος ἀμέσως τὸν ἐγνώρισε, διότι εἶχε λάβει πολλὰς συνεντεύξεις μετ' αὐτοῦ, ὅταν ἐπροσπάθει διὰ προϊούσης σειρᾶς δωροδοκιῶν νὰ κλονίσῃ τῆς ἀρετῆς του τὴν αὐστηρότητα. Ἡ καρδία λοιπὸν τοῦ Νόννου ἠσθάνθη σφοδρὸν παλμὸν εὐτυχοῦς προαισθήσεως, ὅτε εἶδε τὸν ναύτην.

— Λοιπὸν, ἀδελφὲ, τῷ εἶπε, πλησιάζων εἰς αὐτὸν, ἐπιμένεις πάντοτε νὰ μὴ κερδήσῃς ἑκατὸν βενετικὰ, οὔτε ἂν γίνουν καὶ ἑκατὸν πεντήκοντα ; Εἶσθε τόσον πλούσιοι σεῖς ἐδῶ εἰς τὴν Κέρκυραν;

— Μὰ τὸν ἅγιον Σπυρίδωνα, ἀπεκρίθη ὁ βάρβα Σπύρος,

εἶμαι πτωχὸς ἄνθρωπος, καὶ ἑκατὸν πεντήκοντα βενέτικα εἶναι θησαυρὸς δι' ἡμᾶς. Ὅμως...

— Ὤ! πάλιν τοὺς κωδιούς σου! ἀνέκραξεν ὁ Ῥοβέρτος ὑψῶν τοὺς ὤμους· τί ἀξίζουν τέλος πάντων οἱ κωδιοί σου; ἀξίζουν ἑκατὸν ὀγδοήκοντα; Σοὶ τὰ δίδω.

Ὁ ναύτης περιέφερε περίφοβα βλέμματα εἰς ὅλον τὸ δωμάτιον.

— Δὲν μὲ ἀκούει κἀνεὶς ἐδῶ; ἠρώτησε.

— Κἀνείς. Τί φοβεῖσαι; Εἰπὲ, τί θέλεις;

— Νὰ ἔρχεται ἡ τύχη εἰς ἐμὲ καὶ νὰ τὴν ἀπωθῶ, εἶναι, μὰ τὸν ἅγιον Σπυρίδωνα, διαβόλου πείραξις. Δέχομαι νὰ σᾶς φέρω εἰς τὸν Μωρέαν.

— Δέχεσαι! ἔκραξαν συγχρόνως ὁ Ῥοβέρτος καὶ ὁ Νόννος, καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ ῥιφθῶσιν εἰς τὰς ἀγκάλας του.

— Δι' ὄνομα Θεοῦ, εἶπεν ὁ ναύτης, μὴ τόσον δυνατὰ, μὴ τὸ μάθῃ ὁ Διοικητὴς, διότι Θεοῦ πρόσωπον δὲν θὰ ἰδῶ ποτέ.

— Πῶς! ὁ Διοικητής! εἶπεν ὁ Νόννος. Διατί νὰ μὴ τὸ μάθῃ ὁ Διοικητής;

— Ἂν δὲν θέλετε νὰ μὲ ἰδῆτε νὰ κρέμωμαι αὔριον εἰς τὰ ἐξάρτιά μου, σᾶς ὁρκίζω εἰς τὸν ἅγιον Σπυρίδωνα νὰ μὴ μὲ προδώσητε. Ἂν ὡς τώρα δὲν ἠθέλησα νὰ σᾶς δεχθῶ εἰς τὸ πλοῖόν μου, καὶ ἂν κἀνὲν ἄλλο πλοῖον δὲν σᾶς ἐδέχθη, εἶναι διότι ἔχομεν ὅλοι αὐστηρὰν διαταγὴν τοῦ Διοικητοῦ.

— Τοῦ Διοικητοῦ; ὑπέλαβεν ὁ Ῥοβέρτος. Ἀλλὰ διατί σᾶς ἐμποδίζει ὁ Διοικητὴς νὰ μὲ δεχθῆτε εἰς τὰ πλοῖά σας;

— Μὴ γὰρ ἠξεύρω κ' ἐγώ; Μᾶς παρήγγειλεν ὅλους ὅτι, ἂν δι' ὅλα τὰ πλούτη τοῦ Μωρέως ναυλώσῃ κἀνείς μας τὸ πλοῖόν του εἰς τὴν Ὑψηλότητά σας, ἔχει νὰ πάθῃ τ' ἀνήκουστα· ὅλοι ἐτρομάξαμεν, διότι ἠξεύρομεν ὅτι ἡ Ἐξοχότης του, ὅταν φοβερίζῃ, δὲν φοβερίζει ματαίως. Ἂν ὅμως μὲ

ὑπόσχεσθε νὰ τὸ φυλάξητε μυστικὸν, καθὼς νυκτώσῃ, μὰ τὸν ἅγιον Σπυρίδωνα, σύρω τὴν ἄγκυραν, καὶ ὅ,τι γίνῃ ἂς γίνῃ.

— Τί λέγετε, Ὑψηλότατε; ἠρώτησεν ὁ Νόννος.

— Ἐρωτᾷς τί λέγω; Καθὼς νυκτώσῃ! εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος.

— Καὶ καθὼς ἀφήσωμεν ὀπίσω μας τὸν λιμένα, ἐξηκολούθησεν ὁ Νόννος, θὰ σοὶ μετρήσω τὰ ἑκατὸν ὀγδοήκοντα βενετικά.

— Καὶ ὅταν πατήσω τὴν γῆν τοῦ Μωρέως, προσέθεσεν ὁ Ῥοβέρτος, θὰ σοὶ μετρήσω ἄλλα πεντήκοντα!

— Ὁ ἅγιος Σπυρίδων νὰ σᾶς ἔχῃ καλὰ, εἶπεν ὁ ναύτης. Καθὼς νυκτώσῃ λοιπόν. Οἱ δύω σας, καὶ τὸ πολὺ μ' ἕνα ὑπηρέτην. Τὸ πλοῖόν μου δὲν ἔχει τόπον διὰ περισσοτέρους.

Καὶ ἐξῆλθεν ὁ ναύτης. Τὴν ἰδίαν στιγμὴν ἤρχισαν αἱ προπαρασκευαὶ τῆς ἀναχωρήσεως. Εἷς πιστὸς ὑπηρέτης, ὅστις ἔμελλε νὰ τοὺς συνοδεύσῃ, διετάχθη νὰ συσκευάσῃ ἐν μεγάλῃ μυστικότητι καὶ βιὰ τὰ ἀναγκαιότερα, καὶ ἅμα δύσῃ ὁ ἥλιος νὰ τὰ φέρ' εἰς τὸ πλοῖον.

Ταύτην δὲ τὴν στιγμὴν οἱ ὑπηρέται ἀνήγγειλαν ἐπίσκεψιν τοῦ Διοικητοῦ.

— Εἰς καλὴν στιγμὴν ἔρχεται, ἀνέκραξεν ὁ Ῥοβέρτος. Θὰ τῷ εἰπῶ κατὰ πρόσωπον ὅτι εἶναι ἄνθρωπος αἴσχιστος, ὅτι εἶναι προδότης κατάπτυστος. Θὰ κενώσω τοὐλάχιστον τὴν ὀργὴν ἥτις βράζει εἰς τὸ στῆθός του.

— Ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης ἐπιθυμεῖ ἴσως, εἶπεν ὁ Νόννος, νὰ μείνῃ κἀνένα μῆνα ἀκόμη εἰς Κέρκυραν. Ὁ Διοικητὴς δὲν ἐνεργεῖ βεβαίως μόνον ἔχων ὄρεξιν τοῦ νὰ μᾶς προδίδῃ ἢ νὰ μᾶς ποτίζῃ τὸν ἀνούσιον οἶνόν του. Ὑπάρχει ἀναμφιβόλως κεκρυμμένον τι συμφέρον, καταχθόνιός τις ῥαδιουργία. Τὸ

μόνον φρόνιμον εἶναι νὰ διαφύγωμεν τὰ δίκτυά του χωρὶς νὰ ὑποπτευθῇ. Παρακαλῶ τὴν Ὑμετέραν Ὑψηλότητα νὰ καταστείλῃ τὸν θυμόν της.

Ὁ Διοικητὴς εἰσελθὼν διέκοψε τὸν διάλογόν των. Ἦλθε δὲ μετὰ πολλῆς εὐγενείας νὰ τοὺς προσκαλέσῃ διὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην εἰς δεῖπνον, ὅπου ἔμελλε νὰ παρουσιάσῃ εἰς τὸν Ὑψηλότατον Αὐθέντην ὅλους τοὺς πρώχοντας τῶν ἐγχωρίων.

Ὁ Ῥοβέρτος ἔλαβεν ἔκφρασιν αἰλούρου, ἑτοίμου νὰ πηδήσῃ εἰς τὸ πρόσωπν τοῦ ἀντιπάλου του. Ὁ Νόννος ὅμως ἔσπευσε ν' ἀπαντήσῃ, καὶ μετ' εὐγενείας ἔτι ἀνωτέρας νὰ εὐχαριστήσῃ δεχόμενος ἐκ μέρους ἀμφοτέρων.

Αἰσθανόμενος δὲ καὶ ὁ Ῥοβέρτος ὅτι ἡ σιωπή του ἐδύνατο νὰ παρεξηγηθῇ, προσέθηκε καὶ αὐτὸς τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι θέλει ἔλθει μετὰ μεγίστης χαρᾶς. Καὶ, ὡς ἂν εἶχε διὰ μιᾶς λυθῇ ἡ ὀμίχλη ἥτις ἐσκίαζε τὰς ἰδέας του, προσελθὼν πρὸς τὸν Διοικητὴν μετὰ πολλῆς ἀφελείας,

— Μᾶς ἐδαψιλεύσατε, τῷ εἶπε, πᾶν εἶδος φιλοξενίας. Ἀλλὰ σᾶς ὁμολογῶ ὅτι μία εἶναι πρὸ πάντων ἡ ἀγαπητή μου διασκέδασις, καὶ ὡς χάριν θὰ σᾶς ζητήσω νὰ μοὶ τὴν προμηθεύσητε ἐν ὅσῳ ἀκόμη εἶμαι ἠναγκασμένος νὰ μείνω εἰς τὴν νῆσόν σας.

— Ποία εἶναι αὐτή; ἠρώτησεν ὁ Διοικητὴς μετ' ἐκπλήξεως, ἥτις δὲν προήρχετο ἐκ μόνης τῆς ἀγνοίας του περὶ τοῦ εἴδους τῆς διασκεδάσεως.

— Τὸ κυνήγιον, εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος. Εἶμαι βέβαιος ὅτι τὰ βουνά σας πρέπει νὰ ἔχουν λαγωοὺς, ἴσως καὶ ἐλάφους.

— Ἀναμφιβόλως, εἶπεν ὁ Διοικητής. Καὶ εἶμαι ἐντελῶς εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Ὑψηλότητός σας· εἰς τὰ βουνά μας βόσκουσιν ἔλαφοι ὡσὰν βούβαλοι.

— Εἶναι δυνατὸν αὔριον λοιπὸν νὰ ἐξέλθωμεν, νομίζετε, εἰς κυνήγιον; καὶ θὰ εὐαρεστηθῆτε νὰ μᾶς δώσητέ τινας ὁδηγούς;

— Αὔριον; ἠρώτησε μετὰ παραδόξου μειδιάματος ὁ Διοικητής. Ὦ! μάλιστα! ὅταν διατάττῃ ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης. Ὁδηγός σας, χαρά μου καὶ χρέος μου θὰ εἶναι νὰ γίνω ὁ ἴδιος. Ἀλλὰ περὶ τούτου δυνάμεθα νὰ ὁμιλήσωμεν ἀπόψε εἰς τὴν τράπεζαν.

— Ἀπόψε λοιπόν! εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος· καὶ ἐχωρίσθησαν.

— Τὴν δ' ἑσπέραν, κατὰ τὴν προσδιωρισμένην ὥραν τοῦ λαμπροῦ δείπνου, ἐφ' οὗ ἔμελλον νὰ παρουσιασθῶσιν εἰς τὸν Ῥοβέρτον ὅλοι οἱ μεγιστᾶνες τῆς νήσου, ὑπηρέτης τοῦ Αὐθέντου τῆς Πελοποννήσου ἐζήτησε νὰ ὁμιλήσῃ τῷ Διοικητῇ. Ὅταν εἰσῆλθεν ὅμως, ἔμεινεν ἐπί τινας στιγμὰς βωβὸς ὑπ' ἐκπλήξεως· διότι, ἐν ᾧ ἐνόμιζεν ὅτι θέλει εὕρει αὐτὸν ἐνώπιον πολυτελοῦς τραπέζης περιεστοιχισμένον ὑφ' ὅλων τῶν Κερκυραίων ἀρχόντων καὶ περιμένοντα τὸν Αὐθέντην του, τὸν εὗρε μόνον, τὸν εὐναῖον ἐνδεδυμένον, ἐμπρὸς μικρᾶς στρογγύλης τραπέζης καθήμενον, καὶ εἰς λύχνου νυστάζοντος φῶς ἀσχολούμενον περὶ τὰ ἔσχατα λείψανα λιτοῦ δείπνου. Ἀναγκασθεὶς τέλος νὰ ὁμιλήσῃ ὁ ὑπηρέτης,

— Ὁ Αὐθέντης μου, εἶπε, σᾶς παρακαλεῖ νὰ μὴ τὸν περιμείνητε, διότι τὸν κατέλαβε κεφαλαλγία σφοδρὰ, καὶ ἠναγκάσθη ν' ἀναπαυθῇ ἀπόψε, ἵνα εἶναι ὑγιὴς αὔριον διὰ τὸ κυνήγιον.

— Καλὰ ἔκαμεν ὅτι ἀνεπαύθη, ἀπεκρίθη ὁ Διοικητής. Εἰπέ τῳ νὰ κοιμηθῇ ἡσύχως. Καὶ ἐγὼ παραδόξως, καὶ ὡς ἐκ συμπαθείας, κεφαλαλγῶ, καὶ ταύτην τὴν στιγμὴν ἔμελλον νὰ πέμψω νὰ τὸν παρακαλέσω νὰ μοὶ συγχωρήσῃ, καὶ νὰ μὴ λάβῃ τὸν κόπον νὰ ἔλθῃ.

— Ὁ ὑπηρέτης, μετὰ τεταμένων τῶν ὀφθαλμῶν καὶ χάσκοντος στόματος, ἐξῆλθε χωρὶς ν' ἀποκριθῇ.

Μετ' ὀλίγα δὲ λεπτὰ ὁ Ῥοβέρτος, ὁ Νόννος καὶ ὁ ὑπηρέτης, ἐνδεδυμένοι ὡς ναῦται, καὶ ἀνὰ ἓν δέμα ἕκαστος ὑπὸ μάλης ἢ ἐπὶ τῶν ὤμων ἔχοντες, ἐξῆλθον τοῦ καταλύματός των, καὶ προπορευομένου τοῦ βάρβα Σπύρου, διηυθύνθησαν δι' ὁδῶν μεμονωμένων καὶ σκοτεινῶν πρὸς τὸν λιμένα. Φθάσαντες δ' ἐκεῖ, ποῖον τρόμον ᾐσθάνθησαν, ὅτε ἤκουσαν ἄνθρωπον προσομιλήσαντα τὸν ναύτην, καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἦτον ὁ Διοικητής!

— Βάρβα Σπύρο, τῷ εἶπε, σὺ εἶσαι;

— Ἐγώ, Ἐξοχώτατε, εἶπεν αὐτός· ὅλος εἰς τὰς διαταγάς της.

— Ἔχομεν καλὰ καὶ νωπὰ κωβίδια;

— Νωπά, Ἐξοχώτατε, δὲν ἔχω. Μὰ τὸν ἅγιον Σπυρίδωνα, ὅμως, σὲ ὑπόσχομαι νὰ ἔχω ἀξιόλογα αὔριον.

— Ἄκουσον, φίλε μου, ὑπέλαβεν ὁ Διοικητής. Αὔριον θὰ ἔχω τὴν τιμὴν νὰ συνοδεύσω τὸν Ὑψηλότατον Αὐθέντην τῆς Πελοποννήσου εἰς τὸ κυνήγιον. Νὰ μοὶ φέρῃς τὰ μεγαλήτερα ὁποῦ τρέφει ἡ θάλασσα. Τὰ θέλω ὅμως πρὶν ἐξημερώσῃ. Νὰ σὲ ἰδῶ! Τρέχε εἰς τὰ κωπία.

— Αὐτὴν τὴν στιγμὴν, Ἐξοχώτατε. Εἰς τὴν σκάφην μου, καὶ ἀναχωρῶ.

Καὶ ὡς εἶπεν, οὕτω καὶ ἔπραξεν· ἐπήδησεν εἰς τὸ πλοῖόν του κατόπιν τῶν τριῶν ὁδοιπόρων, οἵτινες χωρὶς νὰ προφέρωσι λέξιν εἶχον εἰσέλθει πρῶτοι, καὶ ἀνείλκυσε τὴν ἄγκυραν.

— Ὥρα καλή σου, φίλε μου, τῷ ἐφώναξεν ὁ Διοικητής. Αὔριον τὰ κωβίδια!

— Εἰς τὴν εὐχὴν τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος, Ἐξοχώτατε,

ἀπεκρίθη ὁ πλοίαρχος, ἀπωθῶν διὰ τῆς κώπης τὴν προκυμαίαν.

Καὶ ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ πλοῖον ἐμακρύνετο φέρον τὸν Ῥοβέρτον καὶ τὸν Νόννον, τρίβοντας τὰς χεῖρας καὶ καγχάζοντας, ἀφ' ἑτέρου δ' ἐμακρύνετο καγχάζων καὶ τρίβων τὰς χεῖρας ὁ Διοικητής. Ἡ ἡμέρα αὕτη ἦτον ἡ εἰκοστὴ ἕκτη τοῦ Φεβρουαρίου.

Τὴν δ' ἐπαύριον τὸ πρωὶ ἐπεδόθη εἰς τὸν Διοικητὴν ἐπιστολὴ τοῦ Ῥοβέρτου, ζητοῦντος συγγνώμην ὅτι δὲν δύναται νὰ παρευρεθῇ εἰς τὸ κυνήγιον, διότι εὑρὼν αἰφνιδίως εὐκαιρίαν ἀνεχώρησε διὰ τὴν Πελοπόννησον, καὶ παρακαλοῦντος αὐτὸν νὰ τῷ πέμψῃ κατόπιν τὴν συνοδίαν του.

ΙΣΤ'

Μετὰ ἓξ δ' ἡμερῶν εὐτυχεστάτην θαλασσοπλοΐαν, τὴν τετάρτην Μαρτίου οἱ φυγάδες τῆς Κερκύρας προσωρμίσθησαν εἰς Ἅγιον Ζαχαρίαν.

Ὁ Ῥοβέρτος ἐπήδησε πρῶτος ἀπὸ τοῦ πλοιαρίου, καὶ τὴν ἔρημον παραλίαν πατήσας, ἔθηκε θεατρικῶς τὴν μίαν χεῖρα ἐπὶ τῶν βράχων, καὶ ἐξέτεινε τὴν ἄλλην, ὡς λαμβάνων κατοχὴν τῆς κληρονομίας του. Μετ' αὐτὸν δ' ἀπέβη ὁ Νόννος, καὶ ἐκτείνας τὴν δεξιὰν πρὸς τὸν Ῥοβέρτον τὸν προσεφώνησε· Χαῖρε ὁ Αὐθέντης τοῦ Μωρέως! Τελευταῖος δ' ἐξέτεινε τὴν χεῖρα ὁ βάρβα Σπύρος, καὶ δεχθεὶς τὰ ὑποσχεθέντα πεντήκοντα φλωρία, χωρὶς στιγμὴν νὰ χρονοτριβήσῃ ἔστρεψε τὰ ἱστία πρὸς τὸν ἄνεμον, καὶ τὴν πρύμνην πρὸς τὴν Κέρκυραν.

Ἀλλ' ὅτι ὁ Ῥοβέρτος ἀνεγνώρισε αὐτὸς ἑαυτὸν κυριάρχην τῆς Πελοποννήσου, τοῦτο δὲν ἤρκει ἀκόμη· ἔπρεπε νὰ

τὸν ἀναγνωρίσῃ καὶ τὸ ὑπήκοόν του, εἰς δὲ τὴν ἔρημον τοῦ Ἁγίου Ζαχαρίου ἀκτὴν ὑπήκοον δὲν ὑπῆρχεν. Ἀνάγκη πᾶσα ἦτον λοιπὸν νὰ προχωρήσωσι πρὸς τὰ ἐνδότερα.

— Καὶ τώρα λοιπόν; εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος ἀφ' οὗ ἐσκεδάσθη ἡ ἔκστασις τῆς συναισθήσεως τῆς ἰδίας δυνάμεως.

— Καὶ τώρα, ἀπεκρίθη ὁ Νόννος, ἀπ' ἐδὼ ἕως τὴν Ἀνδραβίδαν εἶναι τριῶν ὡρῶν δρόμος, ἁπλοῦς περίπατος διὰ τὴν Ὑμετέραν Ὑψηλότητα.

— Πῶς; θέλεις νὰ παρουσιασθῶ πεζὸς ὡς ἐπαίτης εἰς μίαν τῶν μεγαλοπόλεων τῆς ἐπικρατείας μου; Δὲν ἔμενεν ἄλλο, παρὰ νὰ μᾶς ἀπαντήσῃ ἡ Ἄννα διατρέχοντας τὸν Μωρέαν ὡς πεζοδρόμοι. Ὄχι! Ὑπάγωμεν εἰς τὸν Ἅγιον Ζαχαρίαν, ἐπειδὴ εἶναι ἐδὼ πλησίον, καὶ ἐκεῖ λαμβάνομεν παρὰ τοῦ Διοικητοῦ συνοδίαν καὶ ἵππους νὰ μεταβῶμεν εἰς Ἀνδραβίδαν.

— Νὰ ὑπάγωμεν εἰς Ἅγιον Ζαχαρίαν, εἶπεν ὁ Νόννος, ἐν ᾧ διηυθύνοντο ὁμοῦ πρὸς δύω ἀποθήκας ἀχυροσκεπεῖς καὶ μίαν ἐκκλησίαν πεπαλαιωμένην, νὰ ὑπάγωμεν εἰς Ἅγιον Ζαχαρίαν δὲν εἶναι δύσκολον, διότι ἰδοὺ ἐφθάσαμεν. Διὰ τὰ λοιπὰ ὅλα, νὰ ἰδῶμεν.

— Πῶς; ἐφθάσαμεν! Ποῦ εἶναι ὁ ἅγιος Ζαχαρίας;

— Ἡ ἐκκλησία ἐκείνη. Καὶ αὐταὶ αἱ καλύβαι ἐδὼ εἶναι τὰ δημόσια καταστήματά του, τὸ τελωνεῖον καὶ τὸ λιμεναρχεῖον· καὶ ὁ ἀγροῖκος ἐκεῖνος, ὅστις χάσκει ἐκεῖ εἰς τὸν ἥλιον ἁπλωμένος, εἶναι οἱ κάτοικοι καὶ ὁ διοικητής του.

Τὰ προοίμια ταῦτα τῆς ἐγκαθιδρύσεώς του δὲν ἐφάνησαν λαμπρὰ εἰς τὸν Ῥοβέρτον, ἀλλ' ἔπρεπε νὰ τὰ δεχθῇ ὁποῖα ἦσαν· δι' ὃ, πλησιάσας εἰς τὸν κοιμώμενον,

— Ἄκουσε, φίλε, τῷ εἶπε, κινῶν αὐτὸν διὰ τοῦ ποδός· ἠμπορεῖς νὰ μᾶς προμηθεύσῃς τρία ἄλογα διὰ τὴν Ἀνδραβίδαν;

— Αἴ! τί εἶναι; τί θέλετε; ἠρώτησεν αὐτὸς μετὰ φωνῆς τραχείας, ἀναπηδήσας καὶ τρίβων τοὺς ὀφθαλμούς του.

— Τρία ἄλογα νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν Ἀνδραβίδαν, ἀπεκρίθη ὁ Ῥοβέρτος.

— Ποῖοι εἶσθε σεῖς; πῶς ἤλθατ' ἐδώ; ἠρώτησεν ὁ τελώνης ὀργίλως.

— Εἴμεθα ξένοι, ἀπεκρίθη πάλιν ὁ Ῥοβέρτος· ἤλθομεν ἐκ Κερκύρας εἰς τὸ πλοιάριον ἐκεῖνο ὅπερ βλέπεις ἐκεῖ κ' ἐπιστρέφει.

— Πῶς; ἐτόλμησε καὶ σᾶς ἀπεβίβασε χωρὶς τῆς ἀδείας μου; Ποῦ εἶναι τὰ διαβατήριά σας; ποῦ εἶναι τὰ ἔγγραφα τοῦ πλοιάρχου; ἀνέκραξε χειρονομῶν ὁ τελώνης.

— Μὴ μᾶς πονοκεφαλῇς· ἄφες τὰ ἔγγραφά σου, μὴ τὸ μετανοήσῃς. Εἰπέ μας ἂν θὰ μᾶς εὕρῃς τρία ἄλογα διὰ τὴν Ἀνδραβίδαν, ἐπανέλαβεν ὁ Ῥοβέρτος, ὀργιζόμενος ἤδη διὰ τὴν αὐθάδειαν τοῦ ἀνθρώπου.

— Ἄ! σᾶς ἀπεβίβασεν ἐδὼ χωρὶς τῆς ἀδείας μου, ἐξηκολούθει φωνάζων αὐτὸς μεθ' ὅλου τοῦ ζήλου τῆς προσβληθείσης ἀξιοπρεπείας του. Εἶσθε κλέπται. Δὲν ἔχετε ἔγγραφα; εἶσθε λαθρέμποροι.

Ὁ Ῥοβέρτος ἀνέλαβε τότε τὸ ἡγεμονικώτερον ὕφος του, τὸ ὕφος τῶν μεγάλων περιστάσεων.

— Ἄφρων! εἶπεν, ἠξεύρεις τίς εἶμαι; Εἶμαι ὁ Ῥοβέρτος Σαμπλίτης, ὁ Αὐθέντης τῆς Πελοποννήσου, καὶ σὲ προστάζω νὰ μοὶ φέρῃς τρεῖς ἵππους νὰ ὑπάγω εἰς Ἀνδραβίδαν.

— Θὰ ὑπάγῃς καὶ σὺ καὶ οἱ σύντροφοί σου εἰς τῆς Ἀνδραβίδας τὴν φυλακήν. Ἐκεῖ θὰ ἐξηγήσῃς ἂν εἶσαι παράφρων ἢ ἂν εἶσαι κακοῦργος.

Ὁ Νόννος ἔθεσε τὴν χεῖρά του ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ Ῥοβέρτου, ὅστις ὑψοῦτο ἤδη νὰ τιμωρήσῃ τὸν αὐθάδη.

— Ὑψηλότατε, τῷ εἶπε, συγχωρήσατε τὸν ἀνόητον τοῦτον. Ἐτάχθη ἐδῶ νὰ φυλάττῃ τὴν ἔρημον ταύτην, καὶ εἶναι ἐκτὸς τοῦ κόσμου· δὲν ἠξεύρει τί τῷ λέγομεν.

Καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν τελώνην,

— Ἄκουσε, ἀδελφὲ, τῷ εἶπε· οὔτε κλέπται εἴμεθα, οὔτε λαθρέμποροι· ὅτι δὲν ἔχεις τρεῖς ἵππους νὰ μᾶς δώσῃς εἶναι περιττὸν νὰ μᾶς τὸ εἰπῇς, τὸ ἐννοῶ. Βλέπω ὅμως μίαν φθισικὴν ἡμίονον, ἥτις βόσκει ἐκεῖ εἰς τὴν βάλτον. Αὐτὴν θὰ δώσῃς εἰς τὸν ὑπηρέτην μας νὰ μᾶς φέρῃ ἐξ Ἀνδραβίδας τοὺς ἀναγκαίους ἵππους, ἐν ᾧ ἡμεῖς θὰ καθήσωμεν ἐδῶ νὰ τὸν περιμείνωμεν. Καὶ ἐπειδὴ θὰ τῷ δώσῃς τὸ ζῶόν σου, λάβε τοῦτο. — Καὶ τῷ ἔδωκεν ἓν φλωρίον. — Ἂν ὅμως εἶχες ὄρεξιν νὰ μὴ τὸ δώσῃς, τότε ἔχομεν τοῦτο. — Καὶ τῷ ἔδειξε τὴν ἀξιοσέβαστον ῥάβδον του.—

Εἰς τόσον ἰσχυροὺς λόγους ὁ τελώνης δὲν εὗρε τί ν' ἀντιτάξῃ· ἔλαβεν ἐπομένως τὸ φλωρίον καὶ ἔδωκε τὴν ἡμίονον.

Τέσσαρας ὥρας περιέμεινεν ἀκόμη ὁ Ῥοβέρτος εἰς τὴν παραλίαν τῆς ἡγεμονίας του, πολλάκις φωρῶν ἑαυτὸν ἀποπειρώμενον τῆς γῆς διὰ τοῦ ποδὸς, ὡς ἵνα πεισθῇ ἀληθῶς ὅτι αὕτη ἦν ἐκείνη ἡ πρὸ πολλοῦ ζητουμένη, καὶ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον διαφεύγουσα ἐπιμόνως, αὕτη ἐκείνη ἥτις ἔμελλε νὰ δεχθῇ τὰς ῥίζας τῆς δυνάμεως καὶ τῆς δόξης του. Τέλος δὲ, ταῦτα διαλογιζόμενος, εἶδε νέφος κονιορτοῦ εἰς τὸ βάθος τῆς πεδιάδος ἐγειρόμενον, καὶ ταχέως προχωροῦν, ὡς ἂν ἐδιώκετο ὑπὸ τοῦ ἀνέμου.

Ὅταν δ' ἔφθασε πλησίον, προέκυψεν ἐξ αὐτοῦ ἀπὸ ῥυτῆρος τρέχων ἔφιππος ὁ Ῥαιμόνδος, καὶ πηδήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου του, ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Ῥοβέρτου. Ὁ Σαμπλίτης δὲ τὸν ἐδέχθη μετὰ φιλοφροσύνης ὀλίγον βεβιασμένης. Ἀλλ' αὐτὸς, πρὶν ἀφήσῃ τὸν κύριόν του νὰ ἐκφράσῃ

διὰ λέξεων τὴν δυσαρέσκειάν του, τῷ διηγήθη πῶς ὁ ἐπάρατος ἐκεῖνος πλοίαρχος τῆς Κερκύρας, ἔχων διαταγὴν τοῦ Διοικητοῦ νὰ διώξῃ τὸν Λέοντα χωρὶς οὐδὲ στιγμὴν ν' ἀπωλέσῃ, εἰς κἀμμίαν παράκλησίν του δὲν ἤθελε νὰ ἐνδώσῃ καὶ νὰ τὸν ἀποβιβάσῃ εἰς Κέρκυραν· ἐν τούτοις δ' ὅτι τὸν Λέοντα τὸν ἔβλεπον μὲν πάντοτε ὡς δέκα μίλια μακρὰν, ἀλλὰ νὰ ἐλαττώσωσι τὴν πρὸς αὐτὸν ἀπόστασιν δὲν κατώρθουν· τέλος δ' ὅτι, ὅταν ἔφθασαν ἀντικρὺ τῆς Πελοποννήσου καὶ εἶδεν ὁ Ῥαιμόνδος ὅτι ἐπρόκειτο νὰ ἐξακολουθήσωσι μέχρι τῆς Κρήτης, εἰς μίαν λοξοδρομίαν ἥτις ἐπλησίασεν ὡς λίθου βολὴν εἰς τὴν παραλίαν ἡτοιμάσθη νὰ ῥιφθῇ εἰς τὴν θάλασσαν, ὅπερ ἰδὼν ὁ πλοίαρχος, συγκατένευσε νὰ τὸν ἀποβιβάσῃ.

Αἱ ἀφελεῖς ἐξηγήσεις αὗται διέλυσαν τὸ τελευταῖον νέφος ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ Ῥοβέρτου, καὶ ἡ λοιπὴ των συνέντευξις ὑπῆρξε περιπαθεστάτη. Μετ' ὀλίγας δὲ στιγμὰς νέον νέφος ἀνέθορεν εἰς τὸν ὁρίζοντα· ἀλλὰ τοῦτο προέβαινε βραδύτερον καὶ ἐπισημότερον. Ἔφθασεν ὅμως καὶ αὐτὸ τελευταῖον, καὶ ἐφάνη περιέχον τὸν σεβάσμιον Κιβιτάνον ἢ Δήμαρχον Ἀνδραβίδας μεθ' ὅλης τῆς συνοδίας τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν καὶ τῶν προϋχόντων τῆς πόλεως, ἐρχομένων ἐν πομπῇ νὰ δεχθῶσι τὸν νέον των ἡγεμόνα. Προήρχετο δὲ ἡ βραδύτης τῆς πορείας αὐτῶν πρῶτον ἐκ τῆς ἀναγκαίας εἰς τοιαύτην πομπὴν εὐπρεπείας καὶ κοσμιότητος, καὶ δεύτερον ἐκ τοῦ ὅτι, ἐκτὸς τοῦ Δημάρχου καὶ τοῦ γραμματέως αὐτοῦ, οἱ λοιποὶ πάντες ἐπόμπευον ἐπὶ πώλων ὄνων, τόσον σπάνιος εἶχε καταντήσει τότε εἰς τὴν Πελοπόννησον ὁ εὐγενέστερος ἵππος, καὶ τοὺς ὑπάρχοντας συνεωνοῦντο οἱ ἱππόται διὰ τὴν ὑπηρεσίαν των. Ἐσύροντο δὲ καὶ ἐκ τοῦ χαλινοῦ δύω ἕτεροι ἵπποι πλουσίως κεκοσμημένοι διὰ φαλάρων

ὀλίγων αὐτοσχεδίων, δανεισθέντες παρὰ δύω τῶν πλουσιωτέρων μυλωθρῶν τῆς πόλεως.

Ὁ Ῥοβέρτος προσηνέχθη εἰς τὴν πρώτην ταύτην ὑποδοχὴν τῶν ὑπηκόων του ἡγεμονικώτατα. Ἦτον χαρὰ νὰ τὸν ἰδῇ τις μετὰ πόσης εὐμενείας ἤγγισε δι' ἄκρων τῶν δακτύλων ὑπὸ μάλην τὸν Κιβιτάνον, ὅπως τὸν ἀνεγείρῃ προσπεσόντα καὶ προσκυνήσαντα, μετὰ πόσης συγκαταβάσεως ἐχαιρέτα δεχόμενος τῶν λοιπῶν τὰς ζητωκραυγάς. Ἔπειτα δὲ, καθ' ὅλην τὴν ὁδὸν προπορευόμενος, ὡς ἀνῆκεν εἰς τὸν μέγαν βαθμόν του, ἀπέτεινεν ἀνὰ πᾶν τέταρτον εἰς τὸν παρακολουθοῦντα Δήμαρχον μίαν λέξιν ἠντλημένην ἐκ τοῦ λεξικοῦ τῶν κοινῶν τόπων, καὶ οὐδὲν προδικάζουσαν τῶν μεγάλων ζητημάτων τῆς μελλούσης διοικήσεως.

Ὅταν δ' ἔφθασεν εἰς Ἀνδραβίδαν, ὁ Ῥοβέρτος εἰσήχθη εἰς τὴν μεγαλοπρεπεστάτην τῶν οἰκιῶν, αὐτὴν ἐκείνην ἣν πρό τινος κατῴκει ὁ Βιλλαρδουίνος, καὶ ἐξεπλάγη μὲν ἰδὼν ὅτι ἀντὶ τοῦ τοποτηρητοῦ τὸν ὑπεδέχθη εἰς τὴν κεφαλὴν τῆς κλίμακος ὁ Πετραλείφας, ἐξετίμησεν ὅμως ἐπιεικέστατα τοὺς λόγους τῆς τοιαύτης διαγωγῆς, ὅταν ἔμαθεν ὅτι ὁ Βιλλαρδουίνος ἀπῆλθεν εἰς Βλιζίρι ὅπως τὸν περιμένῃ ὡς ἀπὸ σκοπιᾶς, καὶ τὸν ὑποδεχθῇ ἐπίσης ἀξιοπρεπῶς, ἂν ἤρχετο διὰ τοῦ Ποντικοῦ, καὶ τέλος ὅταν εἶδε πλησίον τοῦ πάππου τὴν θάλλουσαν ἔκγονον, ἧς τὸ μειδίαμα τῷ ἐφάνη εὐφραδέστερον ὅλων τῶν προπαρεσκευασμένων πανηγυρικῶν λόγων ἐκείνων.

Μετὰ τὴν ἐπίσημον δὲ ὑποδοχὴν, ἀφ' οὗ παρουσίασεν ὁ μὲν Πετραλείφας εἰς τὸν νέον ἡγεμόνα τοὺς πρωτίστους τῶν ὀπαδῶν του, ὁ δὲ Ῥοβέρτος τὸν Νόννον εἰς τὸν Πετραλείφαν, ἐπρότεινεν οὗτος νὰ πέμψῃ πεζοδρόμον πρὸς τὸν Βιλλαρδουίνον εἰς Βλιζίρι.

— Μὴ, πρὸς χάριν μου, εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος. Ἄφετέ με ν' ἀναπνεύσω μίαν ἡμέραν. Μερικαὶ στιγμαὶ μεταξὺ φίλων καὶ μακρὰν τῶν ὑποθέσεων μοὶ εἶναι ἀναγκαῖαι μετὰ τὴν ὀχληρὰν ὁδοιπορίαν. Προσέτι δὲ καθῆκον φιλοφροσύνης καὶ ἐπιθυμία μου εἶναι ν' ἀπέλθω ἐγὼ πρὸς τὸν γέροντα Βιλλαρδουΐνον, οὐχὶ νὰ φέρω ποτὲ αὐτὸν πρὸς ἐμέ. Ἄφετε νὰ τῷ φέρω ἐγὼ τὴν εἴδησιν τῆς ἀφίξεώς μου.

Εἰς τὴν εὐχὴν ταύτην τοῦ Ῥοβέρτου δὲν εἶχεν οὔτ' ἐπεθύμει ν' ἀντιτάξῃ τι ὁ Πετραλείφας, διότι τῷ ἐσύμφερε μάλιστα νὰ ἔχῃ ἐπί τινας στιγμὰς, ὅσον ὀλίγαι καὶ ἂν ἦσαν, τὸν νέον ἡγεμόνα μόνον καὶ ἀπερίσπαστον εἰς τὴν κατοχήν του.

Καί τινες μὲν τῶν κατοίκων Ἀνδραβίδας ὑπέλαβον ὅτι ἐστάλη ἀγγελιαφόρος πρὸς τὸν Βαΰλλην, διότι εἶδαν εἰς τὸ λυκαυγὲς τῆς νυκτὸς τὸν Ῥαιμόνδον συνομιλοῦντα εἰς τὰς ἐσχατιὰς τῆς πόλεως κρυφίως μεθ' ἱππέως, ὅστις ἐν τῷ ἅμα ἀνεχώρησεν ὡς ἀστραπὴ πρὸς τὰ μεσημβρινά· ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι δὲν εἶχον ἀκούσει τὸν λόγον τοῦ ἡγεμόνος. Οἱ δὲ μεμυημένοι ἐθεώρησαν τὴν ἀποστολὴν ταύτην ὡς ἀφορῶσαν τὴν τελετὴν τῆς ἑσπέρας ἐκείνης· διότι τῆς πόλεως τὰ δημόσια καταστήματα ἐφωταγωγήθησαν, εἰς τὰς πλατείας ἔκαιον πυραὶ ἃς ἐπήδων ἀλαλάζοντες παῖδες, εἰς τοῦ Πετραλείφου δὲ ὁ Ῥοβέρτος ἐπροκάθητο λαμπροῦ δείπνου, ἔχων ἐκ δεξιῶν τὸν σεβάσμιον πενθερὸν, ἐξ εὐωνύμων τὴν εὔχαριν θυγατέρα τοῦ Αὐθέντου τῆς Ἑλλάδος, τὴν δ' ἐπίλοιπον ὅλην νύκτα, τύμπανα κροτοῦντα καὶ σειραύλια τερετίζοντα ἐμπρὸς τῶν παραθύρων τοῦ ἡγεμόνος, ἐξεκώφευον αὐτὸν μετὰ μεγίστης τιμῆς, καὶ τῷ διεσκέδαζον τὴν ζάλην τῆς μέθης, μέθης ὅμως, ῥηθήτω πρὸς ἔπαινόν του, ὄχι ἐπικουρίου καὶ τὸν ῥητινίτην τῆς Ἀνδραβίδας ἀποπνεούσης, ἀλ-

λ' ὅλης ἀύλου, καὶ ἐξαφθείσης ἐκ τῆς γλυκείας φλογὸς τῶν βλεμμάτων τῆς Ἄννης.

Τὴν ἐπαύριον περὶ ἀναχωρήσεως οὐδεὶς ἔγινε λόγος, ἀλλ' ὁ Ῥοβέρτος, ἀκούσας τὴν προτεραίαν παρὰ τῆς Ἄννης πόσον εὐηρεστεῖτο εἰς τὰς ἐφίππους περιδιαβάσεις, παρήγγειλε τοιαύτην εἰς τὸ μέσον τῆς ἡμέρας, ὅπως ἐπισκεφθῇ τὴν πόλιν καὶ τὰ περίχωρα, καὶ καθ' ὅλην τὴν ἐκδρομὴν, ἱππεύων πλησίον τῆς νέας κόρης, ἐδείχθη φιλοφρονέστατα ὁ πιστὸς ἱππότης αὐτῆς, τὴν δ' ἑσπέραν ἀπέδιδεν αὐτὸς τὸ δεῖπνον εἰς τοὺς εὐγενεῖς ξενοδόχους του.

Ἐπ' αὐτοῦ ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ, ἂν καὶ μετά τινων δισταγμῶν καὶ ὡς ἐπιθυμῶν νὰ εὕρῃ κωλύματα, περὶ τῆς ἀναχωρήσεώς του διὰ τὴν ἐπαύριον. Καὶ τῆς μὲν Ἄννης οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν ἀληθὲς κώλυμα πάντοτε, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὁμολογούμενον· τὸ δὲ στόμα αὐτῆς ἔμενε βωβὸν εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο· ὁ δὲ Πετραλείφας, δὲν παρεκίνει μὲν τὴν ἀναχώρησιν, ἀλλ' οὔτε καὶ νὰ τὴν ἀναβάλῃ ἐτόλμα, ὥστε ἤθελεν ἀποφασισθῇ, ἂν ἀμέσως μετὰ τὸ δεῖπνον ἐρχόμενος ὁ Κιβιτάνος δὲν ἀνήγγελλεν εἰς τὸν Ῥοβέρτον, ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν πέριξ χωρίων ἐζήτουν τὴν ἄδειαν νὰ ἔλθωσι τὴν ἐπαύριον εἰς προσκύνησιν τοῦ νέου Αὐθέντου των. Τοῦτο ἔλυε τὸ ζήτημα, καὶ ἡ ἀπόφασις ἔγινεν ὅτι θέλει μείνει εἰσέτι μίαν ἡμέραν.

Τὴν ἐπιοῦσαν, μίαν ἢ δύω ὥρας μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, οἱ χωρικοὶ κατὰ συστήματα εἰσήρχοντο εἰς τὴν πόλιν παίζοντες τὰ τύμπανα, τοὺς αὐλοὺς ἢ τὰς λύρας των, ἄνθη ἐστεμμένοι καὶ ἄνθη φέροντες εἰς τὰς χεῖρας, καὶ μετ' ὀλίγον ἐπλήρωσαν τὴν αὐλὴν τοῦ Ῥοβέρτου, ὅστις ἐκάθητο εἰς ὑψηλὸν ἐξώστην μεταξὺ τοῦ Πετραλείφου καὶ τῆς Ἄννης καὶ τῶν ἐπισημοτέρων κατοίκων τῆς πόλεως.

Ἡ θέα τῆς ζωγραφικῆς ἑλληνικῆς ἐνδυμασίας, ἥτις ἦτον καὶ τότε, ὡς διέμεινεν ἔκτοτε, ἐν ἁρμονίᾳ πάντοτε πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν φύσιν, τῶν ζωηρῶν μεσημβρινῶν ὄψεων, τῶν χορῶν οἵτινες ἀνεπόλουν ἄλλοτε τὸν κύκλιον καὶ ἄλλοτε τὸν πυῤῥίχιον τῶν ἀρχαίων, ἔθελγε τὴν ἐκπεπληγμένην του ὅρασιν, ὁ δ' ἦχος τῆς εὐρύθμου γλώσσης, ἡ ἀφέλεια τῶν μελῳδιῶν, καὶ πρὸ πάντων αἱ ζητωκραυγαί, ἕτερπον τὴν κολακευομένην του ἀκοήν.

Ὁ Ῥοβέρτος διέταξε μεγάλην διανομὴν οἴνου καὶ τραγημάτων, καὶ ἡ εὐωχία διήρκεσε μέχρι τῆς ἑσπέρας.

Ἐν ᾧ ὅμως οἱ χωρικοὶ ἐκένουν τὸ τελευταῖον ποτήριον καὶ ἐχόρευον τὸν χορὸν τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ, ὁ δὲ Ῥοβέρτος ἦν βεβυθισμένος εἰς τρυφερὰν συνδιάλεξιν μετὰ τῆς Ἄννης, αἴφνης εἰσῆλθεν ὁ Νόννος ἐναγώνιος, καὶ διευθυνθεὶς πρὸς τὸν Πετραλείφαν, ὡμίλησε πολλὴν ὥραν ζωηρῶς μετ' αὐτοῦ. Φαίνεται δὲ ὅτι τῷ μετέδωκε τὴν ταραχήν του, διότι καὶ αὐτὸς ἤρχισε βιαίως νὰ χειρονομῇ, καὶ ἔπειτα ἐγερθεὶς, ἦλθε πρὸς τὸν Ῥοβέρτον, καὶ λαβὼν αὐτὸν κατὰ μέρος,

— Γνωρίζει, τὸν ἠρώτησεν, ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης περί τινος συμβάσεως μεταξὺ Βιλλαρδουίνου καὶ τοῦ Κόμητος Σαμπλίτου, ὡς πρὸς τὴν διάρκειαν τῆς ἀπουσίας αὐτοῦ;

— Περὶ τίνος συμβάσεως; ἀπεκρίθη ὁ Ῥοβέρτος ὠχριῶν καὶ αὐτός. Εἶχον ἀκούσει τι εἰς Γαλλίαν, ἀλλὰ τὸ ἐνόμιζον μῦθον. Εἶναι λοιπὸν ἀληθές;

— Ἰδοὺ ὁ Νόννος· ἂς σᾶς τὸ εἰπῇ.

— Ναὶ, ὑπέλαβεν οὗτος μετὰ ζέσεως· ταύτην τὴν στιγμὴν ἤκουσα βεβαιούμενον, ὅτι ὑπάρχει συμφωνία μεταξὺ τοῦ Κόμητος καὶ τοῦ Βιλλαρδουίνου, νὰ μείνῃ αὐτὸς ὁριστικὸς Αὐθέντης τῆς Πελοποννήσου, ἂν ὁ Κόμης ἐντὸς ἑνὸς

ἔτους καὶ μιᾶς ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του δὲν ἐπιστρέψῃ, ἢ δὲν στείλῃ τινὰ νὰ τὸν διαδεχθῇ.

— Καὶ ἰδοὺ ὅτι μ' ἔπεμψεν ἐν καιρῷ, εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος, διότι ἐλπίζω ὅτι ἔφθασα πρὶν ἢ παρέλθῃ τὸ ἔτος.

— Ἀλλ' ἄρά γε ἀρκεῖ ἡ ἄφιξίς σας μόνη; ἀπήντησεν ὁ Νόννος. Ὅταν ἐπιδώσητε εἰς τὸν τοποτηρητὴν τὴν διαταγὴν τοῦ διορισμοῦ σας, τότε κυρίως μόνον παύει ἐκείνου ἡ ἐξουσία. Αὕτη ἡ διαταγὴ πρέπει νὰ ἐπιδοθῇ ἐντὸς τοῦ ἔτους καὶ τῆς ἡμέρας.

— Ἀλλ' εἶναι ἡ σύμβασις ἀληθής; εἶπε ταραττόμενος ὁ Ῥοβέρτος.

— Φαίνεται ὅτι εἶναι ἀληθὴς, ἀπεκρίθη ὁ Νόννος.

— Καὶ ἂν ἀμφίβολος εἶναι, ὑπέλαβεν ὁ Πετραλείφας, ἀσφαλέστερον πάντοτε φαίνεται νὰ τὴν ἐκλάβῃ ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης ὡς ἀληθῆ.

— Καὶ πότε ἀνεχώρησεν ὁ θεῖός μου; ἠρώτησεν ὁ Ῥοβέρτος, γινόμενος ὅλος ἔμφροντις.

— Ὁ εἰδοποιήσας με δὲν ἤξευρεν ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν, ὑπέλαβεν ὁ Νόννος. Διϊσχυρίζετο ὅμως ὅτι πρέπει νὰ ἦτον τὸν Μάρτιον.

— Τὸν Μάρτιον περίπου πρέπει νὰ ἦτον τῷ ὄντι, εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος. Ἀλλὰ πολὺ μᾶς ἐνδιαφέρει ἤδη τῆς ἡμέρας ἡ γνῶσις. Ἴσως μᾶς φωτίσῃ ὁ Κιβιτάνος.

Τὴν στιγμὴν ταύτην οἱ χωρικοὶ ἀπήρχοντο ζητωκραυγάζοντες καὶ τυμπανίζοντες. Ὁ δὲ Ῥοβέρτος, προελθὼν εἰς τοῦ ἐξώστου τὴν ἄκραν, τοὺς ηὐχαρίστησε μεγαλοπρεπῶς, μετὰ ταῦτα δὲ, ἀποσυρθεὶς εἰς παρακείμενον δωμάτιον μετὰ τοῦ Πετραλείφου, τοῦ Νόννου, τοῦ Ῥαιμόνδου, τοῦ Δημάρχου καί τινων ἄλλων προϋχόντων, τοῖς καθυπέβαλε χωρὶς

ἄλλης ἐξηγήσεως τὴν ἐρώτησιν, πότε ἀνεχώρησεν ὁ Κόμης Σαμπλίτης.

Ὅλοι συνεφώνουν περὶ τοῦ μηνὸς Μαρτίου, περὶ τῆς ἡμέρας ὅμως ἕκαστος ἄλλα ἔλεγεν. Εἷς ἐνθυμεῖτο ὅτι ἦτον ὀλίγον μετὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Τεσσαράκοντα Μαρτύρων, ὅπερ ἐπέφερε φρικίασιν εἰς τοὺς ἔχοντας συμφέρον ἐκ τῶν ἀκροατῶν, διότι ἡ ἑορτὴ τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα εἶναι τὴν ἐννάτην Μαρτίου, καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦτον ἡ ἑβδόμη.

Ὁ Κιβιτάνος ἐγνωμοδότησε περὶ τῆς εἰκοστῆς ἢ εἰκοστῆς πρώτης, διότι ἦτον βέβαιος ὅτι σχεδὸν ἀμέσως μετὰ ταῦτα ἦτον ἡ ἑορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, καὶ διάφοροι ἄλλαι ἐρρέθησαν γνῶμαι, ἐξ ὧν ἐξήγετο δι' ὅλους, ὅτι οὐδεὶς ἐγνώριζε τὴν ἡμέραν, διὰ δὲ τὸν Ῥοβέρτον καὶ τοὺς ἔχοντας γνῶσιν τοῦ μυστικοῦ του, ὅτι ἦτον ἀνάγκη νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν συνάντησίν του μετὰ τοῦ τοποτηρητοῦ.

Ἐπομένως ὁ Ῥοβέρτος ἐζήτησε παρὰ τοῦ Διοικητοῦ νὰ τῷ ἔχῃ ἑτοίμους δι' αὔριον πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου τοὺς ἵππους, καὶ μετ' ὀλίγον διελύθη ἡ συναναστροφή.

Ὁ Ῥοβέρτος ἔφερε τὴν Ἄνναν μέχρι κάτω τῆς κλίμακος, καὶ ἐκεῖ, φιλήσας τὴν χεῖρά της, ὑπεσχέθη ὅτι δὲν θέλει ἀναχωρήσει τὴν ἐπαύριον χωρὶς νὰ ἔλθῃ νὰ τὴν ἀποχαιρετήσῃ, ὅτι δὲ ὅλαι τοῦ κόσμου αἱ Αὐθεντεῖαι δὲν ἤθελον τὸν πείσει νὰ παρατείνῃ ἐπὶ μακρὸν χρόνον τὴν ἀπουσίαν του.

Ἀφ' οὗ δ' ἔφθασεν ὁ Πετραλείφας εἰς τὴν οἰκίαν του, πρὶν ἢ ἀπέλθῃ εἰς τὴν κλίνην, εἰσῆλθεν εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς ἐκγόνου του·

— Θύγατερ, τῇ εἶπε, κρίνω ἀναγκαῖον νὰ συνοδεύσωμεν αὔριον τὸν Αὐθέντην.

(Εἰς τὰς λέξεις ταύτας ἡ χαρὰ ἐπέλαμψεν εἰς τῆς νέας τὸ πρόσωπον).

— Εἶναι δὲ πρὸ πάντων χρήσιμον, ἐξηκολούθησεν ὁ γέρων, νὰ γνωρίσῃς ἤδη πλέον τὸν σκοπὸν τῆς ἐλεύσεώς μας εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὅπως συνδράμῃς εἰς τὴν ἐπιτυχίαν του. Ἡ μὲν πρόφασις ἦτον τὰ κτήματά μου καὶ ἡ διασκέδασίς σου, ἡ δὲ ἀλήθεια τὰ σχέδια τοῦ πατρός σου. Οἱ ἡγεμόνες, φιλτάτη θύγατερ, εἰσὶ τὰ ὑπέρτατα ὄργανα τῶν θείων βουλῶν εἰς τὴν γῆν. Αἱ κλίσεις των δὲν εἶναι ἀδιάφοροι, αἱ πράξεις των κανονίζονται ἄνωθεν. Ζῶσι διὰ τοὺς ἄλλους, οὐχὶ δι' ἑαυτούς, καὶ πρέπει νὰ ἐκπληρῶσι τὸ εἰς ὃ ἐκλήθησαν. Ἡ εὐχή, ἡ πολιτικὴ ἀνάγκη τοῦ πατρός σου ἦτον νὰ ἑνωθῇ μετὰ τῆς ἡγεμονικῆς οἰκογενείας τῆς Πελοποννήσου. Ὁ Γοδοφρεῖδος Βιλλαρδουΐνος εἶναι εἷς τῶν ἐντελεστέρων ἱπποτῶν τῆς Χριστιανωσύνης, ἀνδρεῖος, εὐγενὴς, ὡραῖος, πλούσιος. Τὸν εἶδες, συνέζησας μετ' αὐτοῦ, καὶ τὸν κρίνεις καὶ σὺ ὁμοίως.

(Εἰς ἕκαστον τῶν ἐπαίνων τούτων ἀνὰ ἓν νέφος ἠγείρετο εἰς τῆς Ἄννης τὸ μέτωπον).

— Ἀφ' ἑτέρου, ἐξηκολούθησεν ὁ Πετραλείφας, ἔπεμψεν ὁ Γούης Δελαρόσης καὶ σὲ ζητεῖ ἐπιμόνως εἰς γάμον. Ὁ νέος Γούης εἶναι τοῦ ἐνδόξου Ὄθωνος κληρονόμος, καὶ τὸν περιμένει ἡ ἡγεμονία τῶν Ἀθηνῶν. Ἂν ἦσο ἰδιώτου κόρη, θὰ σ' ἔλεγον· ἔκλεξον! Ἀλλ' ἤδη σοὶ λέγω· ὁ Μωρέας βαρύνει εἰς τὴν πλάστιγγα περισσότερον παρὰ αἱ Ἀθῆναι. Ὁ Βιλλαρδουΐνος, εἰμὶ βέβαιος, περιμένει τὸ νεῦμά σου. Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς ἔπρεπε νὰ περιμείνωμεν τὸ νεῦμα τῶν περιστάσεων, καὶ αὗται ἐκηρύχθησαν κατὰ τοῦ Βιλλαρδουΐνου. Ὁ πατήρ του δὲν εἶναι πλέον τοποτηρητὴς τῆς Πελοποννήσου, δὲν εἶναι πλέον οὐδὲν, καὶ ὅσα προτερήματα καὶ ἂν ἔχῃ ὁ νέος ἱππότης, ἡ περίστασις αὕτη μᾶς ἐπιβάλλει τὸ καθῆκον νὰ κλείσωμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς αὐτά. Ἡ χείρ σου δὲν εἶναι πλέον διὰ τὸν Γοδοφρεῖδον.

(Αἰθρία ἐπέλαμψεν ἐκ νέου εἰς τὸ μέτωπον τῆς νεάνιδος).

— Ἀλλὰ, ἐν ᾧ δύει αὐτοῦ ὁ ἀστὴρ, ἐξηκολούθησεν ὁ προνοητικὸς γέρων, εἰς τὸν ὁρίζοντα τῆς Πελοποννήσου ἀνατέλλει ἄλλος πολὺ λαμπρότερος. Ὁ νέος Σαμπλίτης, οἴκου ἐπισημοτάτου βλαστὸς, Αὐθέντης ἤδη αὐτὸς ὅταν ἄλλοι δὲν ἐκέρδησαν εἰσέτι τοὺς πτερνιστῆράς των, περιαυγαζόμενος ὑπὸ νεότητος, πλούτου καὶ εὐγενείας, οὗτος εἶναι ὁ ἀνὴρ ὃν, ἀσκῶν πατρὸς δικαίωμα καὶ καθῆκον πατρὸς ἐκτελῶν, σοὶ προορίζω, ὦ θύγατερ! Κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν προσφέρου πρὸς αὐτὸν κατὰ ταῦτα, καὶ ἐν ᾧ τὸν περιδέω διὰ τῶν δεσμῶν τῆς πολιτικῆς, ἔμπλεκέ τον σὺ εἰς χρυσᾶ δίκτυα.

— Πάτερ, εἶπεν ἡ Ἄννα ἐρυθριῶσα καὶ κλίνουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὴν γῆν, τὰς δυνάμεις μου ἐκτιμᾶτε τῷ ὄντι ὑπὲρ ἀξίαν. Εἰς τὸ μέγα ὕφασμα τῶν σχεδίων σας μὴ μοὶ ζητεῖτε ν' ἁπλώσω τὴν ἀδέξιον χεῖρά μου· θὰ συνταράξω ὅλα τὰ σοφὰ νήματά σας. Ἔπειτα, πάππε, νομίζω ἀνάξιον τοῦ πατρός μου, ὅταν ἔχῃ ἀνάγκην συμμάχων, νὰ τοὺς ζητῇ ἄλλως παρὰ ἐν ὀνόματι τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἐπιῤῥοῆς του.

— Οὐχὶ, Ἄννα, εἶπεν ὁ γέρων. Ταύτην τὴν ὑπερτάτην ὑπηρεσίαν ὀφείλεις εἰς τὸν πατέρα σου· καὶ βίας ἂν ἔχῃ ἀνάγκην ἡ καρδία σου, πρέπει νὰ τὴν βιάσῃς.

— Φίλτατε πάππε, εἶπεν ἡ Ἄννα, καὶ δάκρυ ἀνέβρυεν ἤδη εἰς τὸν κανθὸν τοῦ ὀφθαλμοῦ της, ὅταν βιάζῃς τοῦ ῥόδου τὸν κάλυκα, τὸν μαραίνεις, δὲν τὸν ἀνοίγεις.

— Ἔστω, δὲν τὸν βιάζω, εἶπεν ὁ Πετραλείφας. Ἀπαιτῶ μόνον νὰ προσέχῃς εἰς τὴν συμπεριφοράν σου, νὰ δείκνυσαι φιλόφρων καὶ οὐχὶ ψυχρὰ ἢ ἀγρία, καὶ πέποιθα ὅτι ἱκανὰ ἔχει πλεονεκτήματα ὁ Ῥοβέρτος, ὥστε ν' ἀναπτυχθῇ αὐτομάτως ὁ κάλυξ τῶν αἰσθημάτων σου.

Ἀφ' οὗ δ' ὁ γέρων συγκατέβη εἰς τὸν συμβιβασμὸν τοῦτον, ἡ Ἄννα ὑπεσχέθη τόσῳ προθυμότερον τὸ ἀπαιτούμενον, ὅσῳ ἐφοβεῖτο ἴσως μὴ δι' ἐπιμόνου ἀρνήσεως τοῦ νὰ δειχθῇ καὶ φιλόφρων κἂν, ὡς τῷ ὄντι ὤφειλε, πρὸς τὸν ξένον ἡγεμόνα, ἀπέτρεπεν ἐντελῶς τὸν πάππον της τῆς ὁδοιπορίας, ἣν αὐτὴ ἐφαίνετο ζωηρῶς ἐπιθυμοῦσα.

Τὴν ἐπιοῦσαν ὁ Ῥοβέρτος ἐπέτρεψε μὲν εἰς τὸν Ῥαιμόνδον ν' ἀπέλθῃ κατ' εὐθεῖαν εἰς Βελιγόστιον, ὅπως προπαρασκευάσῃ τὴν Βαρονίαν του διὰ τὴν μεταβολὴν τῶν πραγμάτων, ἐχάρη δὲ μεγάλως, ὅταν ὁ γέρων Πετραλείφας τῷ εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴ εἶχε τὴν τιμὴν νὰ τὸν δεχθῇ πρῶτος ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ τοποτηρητοῦ εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἐνόμιζε καὶ καθῆκόν του νὰ τὸν συνοδεύσῃ καὶ νὰ τὸν παρουσιάσῃ αὐτὸς εἰς τὸν Βιλλαρδουΐνον.

Ἡ προσθήκη αὕτη εἰς τὴν συνοδίαν τοῦ νέου ἡγεμόνος κατέστησε τὸν ἀπαρτισμὸν αὐτῆς χρονιότερον, δι' ὃ καὶ ἀνεχώρησαν μόλις περὶ τὴν μεσημβρίαν. Ἡμίσειαν δ' ὥραν περίπου μακρὰν τῆς πόλεως, ὁ Πετραλείφας παρετήρησε κυνηγὸν ἀναβαίνοντα λόφον παρὰ τὴν ὁδὸν, καὶ ἀφεὶς νὰ παρέλθῃ ὅλη ἡ συνοδία ἐμπρός του, ὅταν ἔμεινε μόνος ὀπίσω μετὰ τῆς ἐκγόνης του, ἥτις μεταξὺ ὅλων τῶν ξένων ἐκείνων παρηκολούθει πάντοτε τὸν πάππον της, ἐστράφη πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ κυνηγὸς, ἰδὼν τοῦτο, ἐστάθη.

— Ὁ κύριος Χαμάρετος, εἶπεν ἡ Ἄννα. Τί εὐτυχὴς συνάντησις!

— Εὐτυχής! ἀνέκραξεν ὁ Χαμάρετος. Ὅταν διάγω τῶν λύκων τὸν βίον, φεύγων τοὺς ἀνθρώπους καὶ συζῶν μετὰ τῶν θηρίων εἰς τὰ βουνὰ, μία τοιαύτη λέξις, ὅσον κενὴ σημασίας καὶ ἂν εἶναι, μὲ βοηθεῖ νὰ τὸν φέρω, καὶ καθιστᾷ αὐτὸν ἐλαφρότερον.

— Λύκε τῶν βουνῶν, μετ' ὀλίγον ἡ ἀνεμοζάλη. Ἰδὲ, φέρω τὰ νέφη εἰς σύγκρουσιν, εἶπεν ὁ Πετραλείφας.

Καὶ κεντήσας τὸν ἵππον του, ἠκολούθησε τὸν Ῥοβέρτον.

ΙΖ'

Ὑπερβάντες δὲ τὸν Πηνειὸν, ἔφθασαν πρὸς τὸ ἑσπέρας εἰς Βλιζίρι, χωρίον κείμενον εἰς τὰς ὑπωρείας πρὸς τὸ Κατάκωλον, καὶ συνιστάμενον τὴν σήμερον μὲν μόλις ἔκ τινων ἀσήμων καλυβῶν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν περὶ ἧς πραγματευόμεθα πρωτεῦον τοῦ πέραν τοῦ Πηνειοῦ τμήματος τῆς Ἠλείας.

Ἡ συνοδία διηυθύνθη ἀμέσως πρὸς τὴν οἰκίαν τοῦ Κιβιτάνου, ὅστις ἐξεπλάγη μεγάλως διὰ τὸ πλῆθος τῶν ξένων, καὶ ἔτι μᾶλλον ὅταν ἔμαθε τίνες ἦσαν, καὶ ὅτι ζητοῦσι τὸν τοποτηρητήν.

— Τὸν τοποτηρητήν! ἀνέκραξεν, ἐν ᾧ μετὰ μεγίστου σεβασμοῦ εἰσῆγε τὸν Ῥοβέρτον καὶ τοὺς ὀπαδούς του εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἀλλ' ὁ τοποτηρητὴς δὲν εἶναι ἐδώ.

— Πῶς δὲν εἶν' ἐδώ! ἐφώνησε μετ' ὀργῆς ὁ Ῥοβέρτος. Ποῦ εἶναι λοιπόν;

— Ἀλλ' ἀπῆλθε πρὸ δύω ἡμερῶν εἰς ἀπάντησιν τῆς Ὑμετέρας Ὑψηλότητος.

— Εἰς ἀπάντησίν μου! τί δηλοῖ τοῦτο;

— Πρό τινων ἡμερῶν ἤδη ὁ Βαΰλλης περιέμενεν ἐνταῦθα τὴν Ὑμετέραν Ὑψηλότητα, καὶ παντοῖαι προπαρασκευαὶ εἶχον γίνει διὰ τὴν ἐπίσημον ὑποδοχήν της. Καθ' ἡμέραν ἀπὸ πρωΐας σκοποὶ ἐτάττοντο εἰς ὅλους τοὺς λόφους ἵνα ἴδωσι καταπλεούσας τὰς ὑμετέρας τριήρεις καὶ τὸ ἀναγγείλωσι, καὶ ὁ τοποτηρητὴς δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξη-

γήσῃ τὴν ἀργοπορίαν. Τέλος προχθὲς ἦλθεν ἡ εἴδησις ὅτι πρὸς τὸν κόλπον τῆς Κορώνης ἐφάνησαν πλέοντα τρία μεγάλα πλοῖα. Τότε πεισθεὶς ὁ Βαύλλης ὅτι ἔφερον αὐτὰ τὸν ἀνεψιὸν τοῦ Αὐθέντου, τὴν Ὑμετέραν Ὑψηλότητα, ἀμέσως, χωρὶς οὐδὲ λεπτὸν νὰ προσμείνῃ, ἂν καὶ ἐλαφρῶς ἐπύρεσσε μάλιστα, ἀνεχώρησε διὰ τὴν Καλαμάταν.

— Καὶ τώρα εἶναι εἰς τὴν Καλαμάταν;

— Εἰς τὴν Καλαμάταν ἀναμφιβόλως, καὶ θὰ αἰσθανθῇ μεγίστην λύπην ἂν μάθῃ ὅτι ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης ἔφθασεν ἐνταῦθα δύω ἡμέρας μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του.

Πολὺ μεγαλητέραν ἀκόμη ἠσθάνθη λύπην ὁ Ῥοβέρτος, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ἄλλην διόρθωσιν δὲν ἐπεδέχετο παρὰ ἢ νὰ μηνύσῃ τῷ Βιλλαρδουίνῳ νὰ ἐπιστρέψῃ πρὸς αὐτὸν, ἢ ν' ἀπέλθῃ αὐτὸς πρὸς ἐκεῖνον.

Τὸ δεύτερον τοῦτο ἦτον καὶ εὐγενέστερον καὶ διπλασίως ταχύτερον, διὸ καὶ αὐτὸ ἀπεφάσισεν· ἀλλὰ δὲν ἐδύνατο νὰ τὸ ἐκτελέσῃ πλέον, εἰμὴ τὴν ἐπαύριον· ἐν τούτοις δὲ παρηγορήθη κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα διὰ τῶν λειψάνων τῶν ἀληθῶς βασιλικῶν προπαρασκευῶν αἵτινες εἶχον γίνει πρὸς ὑποδοχήν του.

Τὴν ἐπαύριον ἐξηκολούθησε λοιπὸν ἡ ὁδοιπορία ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἵππων, ἂν καὶ ὑπῆρχέ τις δυσκολία ὡς πρὸς τοῦτο, διότι οἱ πλεῖστοι αὐτῶν ἦσαν οἱ τοῦ μυλωθροῦ τῆς Ἀνδραβίδας, καὶ ἦτον φόβος, ἂν παρετείνετο ἡ ὁδοιπορία, μὴ ἀποθάνῃ ἡ Ἀνδραβίδα τῆς πείνης, ὡς ἐν μέσῃ πολιορκίᾳ.

Ἡ ὁδοιπορία δὲ αὕτη παρεῖχε πολλὰς τέρψεις εἰς τὸν Ῥοβέρτον. Αἱ ὡραῖαι σκηνογραφίαι τῆς Πελοποννήσου ἀπετέλουν ζωηροτάτην ἐντύπωσιν εἰς τὴν εὐκίνητόν του ψυχήν· αἱ ἀποδιδόμεναι εἰς αὐτὸν κατὰ πρῶτον ἡγεμονικαὶ τιμαὶ ἐγαργάλιζον τὴν εὐερέθιστον φιλαυτίαν του, καὶ ἡ

διηνεκὴς ἀφορμὴ τοῦ νὰ ἱππεύῃ πλησίον τῆς Ἄννης, νὰ βλέπῃ τὴν χαρίεσσαν αὐτῆς μορφὴν ἔτι ὡραιοτέραν ἀναδεικνυομένην ἐπὶ τοῦ ἵππου, καὶ νὰ συνδιαλέγηται μετ' αὐτῆς εἰς πᾶσαν ὥραν, ἐξῆπτε πυρκαϊὰν εἰς τὴν εὐφλόγιστόν του καρδίαν.

Οὐχ ἧττον ὅμως ἤθελε μὲν ὁ Ῥοβέρτος νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν ἄφιξίν του, ἀλλὰ δὲν τῷ ἦτον δυνατὸν νὰ τὴν βραχύνῃ εἰς ὀλιγωτέρας τῶν ὀκτὼ ἡμερῶν, διότι, χωρὶς ν' ἀθετήσῃ τοὺς πρώτους κανόνας τῆς εὐπρεπείας καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης, δὲν ἐδύνατο ν' ἀποφύγῃ ν' ἀκούσῃ εἰς ἕκαστον χωρίον τὰς ἀγορεύσεις τῶν δημογερόντων, νὰ παρευρεθῇ εἰς τοὺς χοροὺς τῶν ποιμένων καὶ ποιμενίδων, νὰ δεχθῇ τούτων τὸ γεῦμα, τῶν ἄλλων τὸ δεῖπνον.

Εἰς τὴν Ἀρτίτσαν, τὴν μετὰ ταῦτα κληθεῖσαν Φανάρι, ἠναγκάσθη νὰ δαπανήσῃ ἡμέραν ὁλόκληρον, μέρος μὲν εἰς παρουσιάσεις καὶ ὑποδοχὰς, μέρος εἰς ἑστίασιν ἐπὶ τῶν ἐπιστεφόντων αὐτὴν ἀνθηρῶν λόφων.

Τὴν δ' ἐπαύριον οἱ πεπαιδευμένοι τοῦ τόπου τὸν ἔπεισαν νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν ναὸν τοῦ ἐν Βάσσαις Ἀπόλλωνος, ἀκμαῖον τότε ἀκόμη παραστάτην λησμονηθείσης ἀρχαιότητος, εἰς τοῦ Λυκαίου τὰς τραχείας καὶ ἐρήμους πλευρὰς κρεμάμενον.

Εἰς τὴν Παυλίτσαν, τὴν ἀρχαίαν Φιγαλίαν, ὁ Φρούραρχος τὸν περιέφερεν εἰς τὰ τείχη, ὧν ἐθαύμασε τοὺς κυκλωπείους ὄγκους, μετ' εὐπιστίας δεχόμενος τὴν παράδοσιν ὅτι γίγαντες τοὺς ἐσώρευσαν.

Ἡ κοιλὰς τῆς Νέδας ἦτον δι' αὐτὸν τὸ εὐαρεστότερον μέρος τῆς ὁδοιπορίας, διότι εἰς τὰς δυσβάτους αὐτῆς παρόδους εἶχε πρόφασιν νὰ βοηθῇ τὴν τρυφερὰν ὁδοιπόρον, καὶ ἡ χεὶρ του νὰ στηρίζῃ τὴν χεῖρά της. Εἰς Ἰθώμην περιῆλθεν ὡς μέλλων κυριάρχης τὰ ὡραῖα τείχη τοῦ Ἐπαμεινώνδου,

ὄντα τότε ἔτι ἐν χρήσει, χωρὶς νὰ ὑποπτεύῃ τὸν ἀνεγείραντα. Εἰς δὲ τὸ μοναστήριον τοῦ Βουλκάνου, τὸ διαδεχθὲν τὸν Ναὸν τοῦ Ἰθωμάτου Διὸς, ἐφιλοξενήθη μεγαλοπρεπέστατα ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου, ὅστις ἐλθὼν πρὸ τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ Καλαμάτας, τῷ ἔδωκε τὴν χαρμόσυνον ἀγγελίαν ὅτι ἀφῆκεν εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην τὸν Βιλλαρδουΐνον, περιμένοντα τὴν ἄφιξιν τοῦ ἀνεψιοῦ τοῦ Αὐθέντου τοῦ Μωρέως.

Τὸ τελευταῖον μέρος τῆς ὁδοιπορίας ἦτον ἀληθὴς ἑορτὴ διὰ τὸν Ῥοβέρτον, διότι τῆς Μεσσηνίας τὰς τερπνοτάτας τοποθεσίας ἐκαλλώπιζεν ἀκόμη ἡ χροιὰ τῆς ἐλπίδος. Διερχόμενος τὸ εὐρὺ Στενυκλάριον πεδίον, καὶ μετὰ ταῦτα τοῦ Παμίσου ἀκολουθῶν τὰς συμφύτους ὄχθας, ἀνεκάλυπτε μακρόθεν ἐπὶ τοῦ βράχου καθήμενον τῆς Καλαμάτας τὸ φρούριον, καὶ ἔψαυεν ἤδη δι' ἄκρου τοῦ ποδὸς τὸ τέρμα τῶν ἐναγωνίων του πόθων. Διὰ τοῦτο ἠσθάνετο τὸ στῆθός του πλατυνόμενον, καὶ τὰ πάντα τῷ ἐφαίνοντο ῥόδινα.

Τὸ αἴσθημα δὲ τοῦτο τοσοῦτον ἐπέλαμπεν εἰς τὰ χείλη του ὡς ἰδιαρεσκείας μειδίαμα, ὥστε ὁ ὀξυδερκὴς Πετραλείφας παρατηρήσας αὐτὸ,

— Ἰδοὺ, τῷ εἶπε, δεικνύων αὐτῷ τὰς ἐπάλξεις τῶν Καλαμῶν, ἰδοὺ ποῦ περιμένει ὁ τοποτηρητὴς νὰ παραδώσῃ εἰς χεῖράς σας τὸ σκῆπτρον τῆς ἡγεμονίας, ἰδοὺ ποῦ περιμένει ἡ Πελοπόννησος νὰ κλίνῃ γόνυ ἐμπρὸς τοῦ Αὐθέντου της.

— Θέλει εἶσθαι μεγάλη ἡ εὐτυχία μου, ἀπεκρίθη ὁ Ῥοβέρτος, ὅταν λάβω τὴν ἀρχὴν τοῦ ὡραίου τούτου τόπου· ἀλλὰ τὸ πλεῖστον καὶ φθονητότερον μέρος αὐτῆς μένει εἰς χεῖρας τῆς Ἐνδοξότητός σας.

— Ἂν εἰς τὰς ἰδικάς μου χεῖρας μένῃ, κεῖται ἀσφαλέστατα διὰ τὴν Ὑψηλότητά σας, εἶπεν ὁ γέρων μετ' αὐλικῆς εὐγενείας.

— Ἡ εὐτυχία μου, ἀπεκρίθη ὁ ἐπίδοξος Αὐθέντης ταπεινῶν τὴν φωνήν, δὲν θέλει εἶσθαι ἐντελὴς, παρ' ἂν δυνηθῶ νὰ τὴν συμμερίζωμαι μετὰ τῶν ἀγαπητῶν εἰς ἐμέ. Ὁ Νόννος μοὶ εἶχεν ἐμπνεύσει τὴν ἐλπίδα ὅτι θέλει μοὶ ἐπιτραπῇ νὰ προσφέρω τὸ στέμμα τῆς Πελοποννήσου εἰς τὴν ἔκγονόν σας.

Ὁ Πετραλείφας κατέστειλεν ἓν σκίρτημα τῶν μυώνων τοῦ προσώπου του.

— Ὑψηλότατε, ἔσπευσε ν' ἀποκριθῇ, ὄχι στέμμα, ἀλλὰ καλύβην ἂν εἴχετε νὰ προσφέρητε εἰς τὴν ἔκγονόν μου, ἡ εὐτυχία της ἤθελεν εἶσθαι οὐχ ἧττον βεβαία, καὶ ἡ συγκατάθεσις καὶ ἐμοῦ καὶ τοῦ πατρός της οὐχὶ ἀμφίβολος. Πέπεισμαι ὅτι τὰ αἰσθήματα καὶ ἐκείνης ἀνταποκρίνονται πρὸς τὰ ἰδικά μου· ἀλλ' ἂν μ' ἐπιτρέπητε, θέλω τὴν συμβουλευθῇ ἅμα ἡσυχάσωμεν ἐκ τῆς ὁδοιπορίας.

— Σᾶς τὸ ζητῶ ὡς χάριν ὑπερτάτην.

Μετὰ μίαν δὲ ὥραν εἰσήρχοντο εἰς Καλάμας. Παρὰ τοῦ πρώτου διαβάτου ἐζήτησαν νὰ τοὺς ὁδηγήσῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Βαύλλη, καὶ αὐτὸς τοῖς ἔδειξε τὴν πύλην τοῦ μεγαλοπρεπεστέρου οἴκου τῆς πόλεως. Εἰσελθόντες δὲ, ἐγνωστοποίησαν τίνες ἦσαν, καὶ ὡδηγήθησαν ἀμέσως εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῆς ὑποδοχῆς, ὅπου ὁ ὑπηρέτης τοὺς ἀφῆκε μόνους ἵνα ἀναγγείλῃ τὴν ἔλευσίν των.

Μετά τινα δὲ λεπτὰ εἰσῆλθε μικρὸν παιδίον ζωηρὸν καὶ χάριεν. Ξανθοὶ βόστρυχοι περιελάμβανον τὸ νοῆμόν του πρόσωπον, μόνος δὲ κατέστρεφε τὴν εὐρυθμίαν τοῦ κάλλους του καὶ ἔδιδεν ἰδιαιτέραν ἔκφρασιν σταθερότητος εἰς τοὺς παιδικοὺς χαρακτῆράς του ὁ εἷς τῶν ὀδόντων του, προέχων ὀλίγον ἐκτὸς τῶν χειλέων, ὅπερ μετὰ ταῦτα τῷ ἔδωκε τὴν

ἐπωνυμίαν Μακρόδοντος.[1] Μετὰ πολλοῦ θάρρους ἦλθε τὸ παιδίον πρὸς τὸν Ῥοβέρτον, καὶ δίδων εἰς αὐτὸν τὴν μικράν του χεῖρα, τῷ εἶπε·

— Καλῶς ὥρισας εἰς τὴν πόλιν μου.

Ὁ Ῥοβέρτος ἔλαβε τὸ παιδίον εἰς τὰ γόνατά του καὶ τὸ ἐφίλησε.

— Καὶ τίς εἶσαι σὺ, μικρέ μου φίλε, τὸ ἠρώτησεν, ὅστις ἔχεις καὶ πόλιν;

— Εἶμαι ὁ Γουλιέλμος, ἀπεκρίθη κομψευόμενον τὸ παιδίον, ὁ Αὐθέντης τῆς Καλαμάτας.

— Ἄ! εἶσαι Αὐθέντης; πῶς τοῦτο; εἶπεν ἀνακαγχάζων ὁ Ῥοβέρτος.

— Καθὼς, εἶπε τὸ παιδίον, ὁ πατήρ μου εἶναι Αὐθέντης τοῦ Μωρέως. Εἰς ἐκεῖνον ἔδωκε τὸν Μωρέαν ὁ βασιλεὺς, εἰς ἐμὲ ἔδωκε τὴν Καλαμάταν ὁ Αὐθέντης.

— Ἄ! εἶσαι παιδίον τοῦ Βιλλαρδουΐνου; Καὶ ποῦ εἶναι ὁ πατήρ σου;

— Ὁ πατήρ μου δὲν εἶν' ἐδῶ.

— Πῶς δὲν εἶν' ἐδῶ! ἀνέκραξεν ὁ Ῥοβέρτος, καὶ ὀλίγον ἔλειψε ν' ἀφήσῃ τὸν μικρὸν Γουλιέλμον νὰ πέσῃ κατὰ γῆς. Ποῦ εἶναι λοιπόν;

— Δὲν ἠξεύρω ποῦ εἶναι· δὲν συνηθίζει, ὅταν ἀναχωρῇ, νὰ μᾶς λέγῃ ποῦ ὑπάγει. Εἶναι ὅμως ἡ μήτηρ μου ἐδῶ νὰ σᾶς δεχθῇ.

Ὁ Ῥοβέρτος, μὴ ἠξεύρων ἀκόμη ἂν πρέπῃ ἐντελῶς νὰ πιστεύσῃ τοῦ παιδίου τοὺς λόγους, ἠγέρθη καὶ ἤρχισε νὰ βαδίζῃ ἐναγωνίως εἰς τὸ δωμάτιον· ὥστε ὁ μικρὸς Γουλιέλμος, ἀφ' οὗ ἔμεινεν ἐπί τινας στιγμὰς καὶ τὸν ἐθεώρησε μετ' ἐκπλήξεως, ἀνεχώρησε τέλος ὡς δυσαρεστηθείς.

[1]) Guillaume à la grande-dent.

Δὲν ἔμεινεν ὅμως ἐπὶ πολὺ ὁ Ῥοβέρτος μετὰ τῶν φίλων του παραδεδομένος εἰς τὴν ἀμηχανίαν του, διότι ἀμέσως σχεδὸν ἠνεῴχθη ἡ θύρα, καὶ εἰσῆλθεν Ἰσαβέλλα, ἡ γυνὴ τοῦ Βιλλαρδουίνου, ἥτις ἐνηγκαλίσθη περιπαθῶς τὴν Ἄνναν, καὶ ὑπεδέχθη τοὺς ξένους της μετὰ τῆς ἀδιάστου, μεγαλοπρεποῦς καὶ εὐγενοῦς συγχρόνως δεξιώσεως ἐκείνης, ἥτις εἶναι τῆς ἀριστοκρατίας τὸ ὑπέρτατον κόσμημα.

Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ στόματος τῆς Ἰσαβέλλης ἔλαβον οἱ ὁδοιπόροι τὴν ἐπικύρωσιν τῆς δεινῆς εἰδήσεως τοῦ παιδός. Ὁ Βιλλαρδουίνος, πληροφορηθεὶς ὅτι τὰ τρία πλοῖα δὲν ἔφερον τὸν ἀνεψιὸν τοῦ Αὐθέντου καὶ ὅτι διηυθύνοντο ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμάς, καὶ οὐχὶ ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς, ἀφ' οὗ περιέμεινε δύω ἢ τρεῖς ἡμέρας ἀκόμη εἰς Καλαμάταν, ἀνεχώρησε διὰ Βελιγόστιον, ὅπου τὸν ἐκάλουν κατεπείγουσαι ὑποθέσεις τῆς ἡγεμονίας, καὶ ὅπου τῷ ἦτον εὐκολώτερον νὰ λάβῃ εἰδήσεις ἐκ τῆς βορειοδυτικῆς παραλίας.

Νέα ἀργοπορία λοιπὸν, ἱκανὴ νὰ παροξύνῃ τ' ἀδρανέστερα νεῦρα καὶ ἂν δὲν προῦκειτο ἀκόμη περὶ τῆς ἡγεμονίας τῆς Πελοποννήσου. Ἀλλ' ἡ χρηστὴ ἀγωγὴ, καὶ αὐτὴ ἡ δικαιοσύνη προσέτι ἐπέβαλλον εἰς τὸν Ῥοβέρτον τὸ καθῆκον τοῦ νὰ καθέξῃ ἑαυτὸν καὶ νὰ καταστείλῃ τὴν ἀγανάκτησίν του· διότι δὲν ἐδύνατο νὰ μὴ ἀναγνωρίσῃ ὅτι ἂν αὐτὸς ἔτρεχε τὴν Πελοπόννησον εἰς ἀναζήτησιν τοῦ Βιλλαρδουίνου, οὐχ ἧττον ἔτρεχε καὶ ὁ Βιλλαρδουίνος εἰς ἀναζήτησιν αὐτοῦ, καὶ μάλιστα μετὰ πολὺ περισσοτέρας ἀφιλοκερδείας ἐκεῖνος· καὶ ἂν δὲν τὸν εὗρεν οὔτε εἰς Βλιζίρι, οὔτε εἰς Καλάμας, τοῦτο δὲν ἦτο πταῖσμα τοῦ Βαύλλου, ἀλλὰ τῆς τύχης, ἢ τοὐλάχιστον τοῦ ἐπαράτου Δοικητοῦ τῆς Κερκύρας.

Καὶ τὸ δεινότερον, ἐνόει ὅτι δὲν ἐδύνατο, χωρὶς νὰ προσβάλῃ πᾶν καθῆκον καὶ πᾶσαν εὐσχημοσύνην, ν' ἀρνηθῇ ἐπὶ

μίαν ἡμέραν τὴν φιλοξενίαν τῆς Ἰσαβέλλης. Ἡ ἡμέρα ὅμως αὕτη ἐδαπανήθη τοὐλάχιστον ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ τῆς πόλεως εἰς τὸ νὰ προμηθεύσῃ νέους ἵππους, διότι οἱ τῆς Ἀνδραβίδας ἦτον ἀνάγκη νὰ ἐπιστρέψωσι.

ΙΗ΄

Τὴν τρίτην λοιπὸν ἡμέραν ἡ ὁδοιπορία ἐπανελήφθη πρὸς Βελιγόστιον. Πέντε ὥρας μακρὰν τῆς Καλαμάτας, εἰς τὰς ἀφθόνους πηγὰς τοῦ Παμίσου, φραγκικὸν φρούριον, οὗ τὰ ἐρείπια φαίνονται ἔτι εἰς τὴν θέσιν Ηήδημα, ἠνέῳξεν εἰς τὴν συνοδίαν τοῦ Ῥοβέρτου τὰς φιλοξένους του πύλας, ἂν καὶ ὁ κύριος αὐτοῦ ἦτον ἀπὼν, παρακολουθήσας τὸν Βαύλλην εἰς Βελιγόστιον. Τὴν δ' ἐπαύριον, διαβάντες αὖθις τὸ Στενυκλάριον πεδίον πρὸς ἀνατολὰς, ὡς τὸ εἶχον διαβῆ πρό τινων ἡμερῶν πρὸς δυσμὰς, καὶ ὑπερβάντες τὰς τραχείας φάραγγας εἰς Μακρυπλάγιον, ἔφθασαν τέλος μετὰ μακρὰν καὶ ἐπίπονον ἱππασίαν, μίαν ὥραν μόλις μετὰ τοῦ ἡλίου τὴν δύσιν, εἰς Βελιγόστιον, φρούριον ζωγραφικῶς κρεμάμενον εἰς τὰ τραχέα τοῦ Ταϋγέτου πλευρὰ, καὶ κλεῖον τὴν βόρειον αὐτοῦ πάροδον, μετονομασθὲν δὲ, ὡς φαίνεται, ἀπὸ τῶν ἀρχαίων Λεύκτρων, καθὼς τὸ ὄνομα Λεοντάριον διεδέχθη μεταγενεστέρως τὸ τοῦ Βελιγοστίου.

Πετρώδη ἄνοδον καὶ τραχεῖαν ἔχοντες ἐμπρός των μέχρι τοῦ φρουρίου, ἔτι δυσβατοτέραν γινομένην διὰ τὸ ἐπελθὸν σκότος, ἀπεφάσισαν ν' ἀναπαυθῶσιν ἐπ' ὀλίγον παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ διαῤῥέοντος τὴν κοιλάδα χειμάῤῥου, τοῦ Νερίλλου, ὅστις εἶναι ὁ ἀρχαῖος Κρονίων, καὶ ἐπειδὴ κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν αἱ πύλαι τοῦ φρουρίου ἔπρεπε νὰ εἶναι πλέον κλεισταὶ, ὁ Ῥοβέρτος, καλέσας ἕνα τῶν ὀπαδῶν του, τὸν ἔπεμ-

ψεν ὅπως ζητήσῃ ν' ἀνοιχθῶσι. Τῷ παρήγγειλεν ὅμως νὰ μὴ ἀναγγείλῃ τ' ὄνομά του, ἵνα μὴ ταράξῃ πρὸ τῆς πρωΐας τὸν Βιλλαρδουΐνον, ἀλλ' ἂν ὁ Ῥαιμόνδος εἶναι εἰς τὸ φρούριον, αὐτὸν νὰ καλέσῃ καὶ εἰς αὐτὸν νὰ εἰπῇ ὅτι ἔφθασεν ὁ Ῥοβέρτος.

Ὁ ὀπαδὸς ἀπῆλθε καὶ μετ' ὀλίγον ἐπέστρεψεν, ἀλλ' ἐπέστρεψεν ἄπρακτος. Ἐζήτησεν, εἶπε, τὸν Ῥαιμόνδον, ἀλλ' ὁ Ῥαιμόνδος δὲν ἦτον ἐκεῖ. Ὅταν δ' ἀπήτησε νὰ τῷ ἀνοιχθῇ ἡ πύλη, ὁ σκοπὸς τὸν διέταξε νὰ μακρυνθῇ, διότι μετὰ τοῦ ἡλίου τὴν δύσιν ἡ πύλη δὲν ἀνοίγεται. Ἠθέλησε μετὰ ταῦτα νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς τὸν διοικοῦντα ἀξιωματικὸν, καὶ τῷ εἶπεν ὅτι ἐπίσημος ξένος περιμένει κάτω εἰς τὸν ποταμὸν καὶ ζητεῖ νὰ τῷ ἀνοιχθῇ ἡ πύλη, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀξιωματικὸς τῷ ἀπεκρίθη, ὅτι ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Βαρόνου εἶχε διαταγὴν νὰ μὴ ἀνοίγῃ εἰς οὐδένα μετὰ τοῦ ἡλίου τὴν δύσιν.

Ὁ Ῥοβέρτος ἠθέλησε κατ' ἀρχὰς ν' ἀναβῇ ὁ ἴδιος, μὴ ἀμφιβάλλων ὅτι, ἅμα ἔλεγε τ' ὄνομά του, ὅλαι αἱ πύλαι ἐμπρός του θὰ ἠνοίγοντο, ἀλλ' ὡριμώτερον σκεφθεὶς, ἐπροτίμησε ν' ἀποφύγῃ πάντα θόρυβον, καὶ ἀναβὰς νὰ διανυκτερεύσῃ εἰς μικρὸν μετόχιον καθήμενον ἐπὶ βράχου τῆς ἀντιπέραν πλευρᾶς.

Πρὸ τῆς ἀνατολῆς δὲ τοῦ ἡλίου, ἐπιστρεφόντων τῶν ὑποζυγίων εἰς Καλαμάταν, ἐνόμισεν ὁ Ῥοβέρτος καθῆκόν του νὰ γράψῃ εἰς τὴν Ἰσαβέλλαν ὅπως τῇ ἐπαναλάβῃ τὴν ἔκφρασιν τῆς εὐγνωμοσύνης του διὰ τὴν εὐμενῆ της ὑποδοχὴν, καὶ τῇ ἀναγγείλῃ ὅτι, καθ' ὃ φθὰς εἰς ἀκατάλληλον ὥραν, δὲν ἐδυνήθη νὰ ἴδῃ τὸν τοποτηρητὴν καὶ τῷ ἐπιδώσῃ τὰς ἐπιστολάς της, ὅτι ὅμως ἔμελλεν ἐντὸς τῆς πρωΐας ἐκείνης νὰ λάβῃ τὴν εὐτυχίαν ταύτην.

Μίαν δὲ ἢ δύω ὥρας μετὰ ταῦτα, ἀφ' οὗ δηλαδὴ ὁ ἥλιος

ἀνέτειλεν, ἦλθεν ἀσθμαίνων ὁ φρούραρχος τοῦ Βελιγοστίου ἐκφράζων τὴν βαθεῖαν λύπην του διὰ τὸ συμβὰν τῆς προτεραίας καὶ τὴν σκαιότητα τοῦ ἀξιωματικοῦ, ὅστις ἐν ἀπουσίᾳ του δὲν ἠνέῳξε τὴν πύλην εἰς τὴν αὐτοῦ Ὑψηλότητα, καὶ παρεκάλεσεν ἀμέσως τὸν Ῥοβέρτον μετὰ τῆς συνοδίας του νὰ τὸν ἀκολουθήσωσιν εἰς τὸ φρούριον.

Ἀλλ' ἐνταῦθα νέος κεραυνὸς περιέμενε τὸν ἐπίδοξον Αὐθέντην. Ὁ Βιλλαρδουΐνος δὲν ἦτον εἰς τὸ Βελιγόστιον.

— Πῶς! δὲν εἶναι εἰς τὸ Βελιγόστιον! ἀνέκραξεν ὁ Ῥοβέρτος ἀνοίγων στόμα καὶ ὄμματα σπιθαμιαῖα.

— Δὲν εἶναι, κατὰ δυστυχίαν! ἀπεκρίθη ὁ Διοικητής.

Καὶ ἔπειτα λαβὼν κατὰ μέρος τὸν Ῥοβέρτον καὶ τὸν Πετραλείφαν,

— Ἡ αἰτία, τοῖς εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ, δι' ἣν ὁ Βαύλλης εἶχεν ἔλθει εἰς Βελιγόστιον, εἶναι ἡ ἀνακάλυψις μυστικῆς συνωμοσίας, ἥτις φαίνεται ὅτι σκευωρεῖται μεταξὺ τῶν ἐγχωρίων.

Ὁ Πετραλείφας ὠχρίασεν εἰς τὰς λέξεις ταύτας.

— Ἡ ἕδρα ὅμως αὐτῆς, ἐξηκολούθησεν ὁ Διοικητὴς, φαίνεται ὅτι εἶναι μᾶλλον εἰς τὴν Ἀρκαδίαν· διὰ τοῦτο καὶ ἅμα ἐπληροφορήθη παρὰ τοῦ Βαρόνου Ῥαιμόνδου ὅτι ἀπεβιβάσθητε κατὰ τὴν δυτικὴν παραλίαν, ἀπεφάσισε προχθὲς, συμπαραλαβὼν καὶ αὐτὸν, νὰ μεταβῇ εἰς τὸ Νίκλιον, ὅπου μοὶ εἶπε ῥητῶς ὅτι σκοπὸν ἔχει νὰ διαμείνῃ μέχρις ὅτου πληροφορηθῇ περὶ τῶν κινημάτων τῆς Ὑψηλότητός σας.

— Σκοπὸν ἔχει νὰ διαμείνῃ! Δόξα τῷ Θεῷ ὅτι ἔχει σκοπὸν νὰ διαμείνῃ εἰς ἓν μέρος, εἶπε μετά τινος πικρίας ὁ Ῥοβέρτος. Ἂς ὑπάγωμεν λοιπὸν εἰς Νίκλιον.

— Δὲν προτιμᾷ ἡ Ὑψηλότης σας νὰ μηνύσωμεν τῷ τοποτηρητῇ περὶ τῆς ἀφίξεώς Της; Ἠξεύρω πόσην εἶχεν

ἀνυπομονησίαν νὰ Τὴν ἀπαντήσῃ, καὶ δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι θέλει σπεύσει νὰ ἐπιστρέψῃ.

— Ὄχι! ἄπαγε! ἀνέκραξεν ὁ Ῥοβέρτος. Ἀφ' οὗ ἀπεφάσισεν ἅπαξ νὰ διαμείνῃ εἰς ἓν μέρος, ἂς μὴ τὸν κινήσωμεν, μὴ διαῤῥεύσῃ μεταξὺ τῶν δακτύλων μας. Ὑπάγω ἐγὼ πρὸς τὸν τοποτηρητήν. Εἶναι πολὺ ἀσφαλέστερον.

Πολὺ ἀσφαλέστερον ἴσως, ὄχι ὅμως καὶ πολὺ εὐκολώτερον· διότι εἰς Βελιγόστιον οἱ ἵπποι ἦσαν κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἐκ τῶν σπανίων φαινομένων τοῦ ζωϊκοῦ βασιλείου. Οὐχ ἧττον ὅμως ὁ Διοικητὴς, ὢν ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων οἵτινες τὰ πάντα προθύμως ὑπόσχονται, ὅταν ἔλαβε τὴν διαταγὴν τοῦ Ῥοβέρτου νὰ ἑτοιμάσῃ τὰ πρὸς ἀναχώρησίν του, οὐδεμίαν ἀντέταξε δυσκολίαν, ἀλλ' ἔσπευσεν ἀμέσως νὰ ὑπακούσῃ.

Ἐν τούτοις αἱ ὧραι παρήρχοντο καὶ ὁ Διοικητὴς δὲν ἐφαίνετο. Ὁ Ῥοβέρτος ἐσκίρτα καὶ ἐχόρευεν ὑπ' ἀνυπομονησίας. Μόλις δὲ περὶ δείλην ἐφάνη ὁ Διοικητὴς, ἀλλ' ἔχων τὴν ὄψιν λίαν καταβεβλημένην καὶ κακὰ οἰωνίζουσαν. Καὶ εἶπε μὲν ὅτι παῤῥήγγειλεν ἵππους πανταχοῦ εἰς τὰ πέριξ χωρία, ἀλλ' ὑπηνίξατο συγχρόνως ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν τοῦ χρόνου τὰ ὑποζύγια ἦσαν εἰς τοὺς ἀγροὺς, καὶ τῷ διέφυγε μάλιστα νὰ εἰπῇ, οὐχὶ βεβαίως ὡς πρότασιν, ἀλλ' ὡς ἁπλῆν φυσικοϊστορικὴν παρατήρησιν, ὅτι εἰς τὴν ἐπαρχίαν ἐκείνην οἱ ὄνοι εἶχον ἐξαίρετον καὶ ταχύτατον βάδισμα.

Εἰς τὰς λέξεις ταύτας ὠρθώθησαν ὅλαι αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς τοῦ Ῥοβέρτου.

Ἐν τούτοις ὅμως αἱ διαταγαὶ τοῦ Διοικητοῦ δὲν ἔμειναν ἀτελεσφόρητοι. Καθ' ὅσον ὁ ἥλιος ἔκλινε πρὸς τὴν δύσιν του, ἤρχισαν νὰ φθάνωσιν εἷς ἵππος μετὰ τὸν ἄλλον, καὶ τὴν ἑσπέραν ἦτον σχεδὸν πλήρης ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν.

Τὴν αὐγὴν λοιπὸν, χωρὶς ἄλλης ἀναβολῆς, ἀνεχώρησεν ἡ συνοδία ἐκ νέου ἵνα εὕρῃ τέλος πάντων τὸν Βιλλαρδουίνον εἰς τὸ μέρος ὅπου εἶχεν ἀποφασίσει νὰ διαμείνῃ.

Κατ' ἀρχὰς οἱ ὁδοιπόροι διῆλθον τὴν ὡραίαν πεδιάδα τῆς Μεγαλοπόλεως, ἔπειτα δ' ἐστράφησαν πρὸς τὰ δεξιὰ, καὶ ἤρχισαν ν' ἀναβαίνωσι τὰς φάραγγας τοῦ Μαινάλου.

Ὁ Ῥοβέρτος εἶχεν ἀναλάβει πᾶσαν τὴν εὐθυμίαν του ἀφ' ὅτου ἤρχισε νὰ κινῆται πάλιν· νομίσας δ' ὅτι ἡ μακρὰ συνοδοιπορία καὶ ἡ μετ' ὀλίγον βεβαία ἄφιξις εἰς τὸ τέρμα τῷ ἐχορήγουν δικαίωμα νὰ θελήσῃ νὰ ἐξιχνιάσῃ πως τῆς Ἄννης τὸ αἴσθημα, καὶ νὰ γευθῇ ἐκ προοιμίων μέρους τῆς εὐτυχίας, ἣν ἔμελλε νὰ τῷ ἀναγγείλῃ ὁ Πετραλείφας ἐν καιρῷ τῷ δέοντι, ἐζήτησε πᾶσαν περίστασιν ὅπως εὑρεθῇ πλησίον της κατὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν, καὶ ὅπως δυνηθῇ νὰ τῇ ὁμιλήσῃ κατ' ἰδίαν.

Ἀλλ' εἴτε σύμπτωσις εἴτε πρόθεσις ἦτον, ἡ Ἄννα ποτὲ δὲν εὑρίσκετο μόνη, ἢ καὶ ἂν κατώρθου ὁ Ῥοβέρτος νὰ τὴν μονώσῃ ἐπὶ μίαν στιγμὴν καὶ νὰ δώσῃ εἰς τὸν διάλογον τάσιν σπουδαιοτέραν, ἡ Ἄννα, διεκφεύγουσα κατὰ τὸν φυσικώτερον τρόπον, ἔστρεφεν ἄλλως τὸν λόγον, καὶ τὸν καθίστα γενικώτερον πάλιν, ὥστε ὁ Ῥοβέρτος, ἀφ' οὗ πολλάκις ἐπανειλημμένως ἐδοκίμασε τὸ αὐτὸ καὶ εἶδεν ὅτι ἀποτυγχάνει, ἐκέντησε τὸν ἵππον του μετά τινος δυσαρεσκείας ἅμα ἔφθασεν εἰς τῆς Τεγέας τὴν πεδιάδα, καὶ ἐπροπορεύθη τῆς συνοδίας.

Ἐν τέταρτον περαιτέρω ἀπήντησεν ἄνδρα ἔφιππον, καὶ τὸν ἠρώτησε πόθεν ἔρχεται.

— Ἀπὸ Νικλίου, ἀπεκρίθη ὁ ὁδοιπόρος.

— Εἶναι ἐκεῖ ὁ τοποτηρητής; ἠρώτησεν ὁ Ῥοβέρτος.

— Ὄχι, ἀπεκρίθη ὁ ἔφιππος.

— Ὄχι λέγεις; ἀνέκραξεν ὁ Ῥοβέρτος, νομίζων ἢ ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι παράφρων, ἢ ὅτι αὐτὸς παρεφρόνησεν.

— Ὄχι βεβαίως, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος. Ὁ τοποτηρητὴς ἦτον ἐδῶ ὡς προχθές. Ἔλαβεν ὅμως εἴδησιν ὅτι ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Αὐθέντου τῆς Πελοποννήσου ἔφθασεν εἰς Καλαμάταν, καὶ ἀμέσως ἀνεχώρησε διὰ τὴν Λακεδαίμονα, ὅπου μέλλει νὰ τὸν περιμένῃ, ἢ ὅθεν θέλει μεταβῆ εἰς Καλαμάταν νὰ τὸν ἀπαντήσῃ.

— Ἀνεχώρησε διὰ τὴν Λακεδαίμονα! ἀνέκραξε πάλιν ὁ Ῥοβέρτος κτυπῶν τὴν κεφαλήν του, καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ πέσῃ λειποθυμῶν.

Κατὰ τὴν στιγμὴν δὲ ταύτην ἔφθασεν ἡ συνοδία του, καὶ ἔμαθε τὴν αἰτίαν τῆς ταραχῆς του. Οὐκ ὀλίγον δ' ἐξεπλάγη καὶ ὁ ἔφιππος ὁδοιπόρος, ὅταν ἔμαθεν ὅτι ὁ περιμενόμενος ἀνεψιὸς τοῦ Αὐθέντου ἦτον ἐμπρός του. Τότε δὲν ἐδίστασε παντάπασι νὰ τῷ εἰπῇ ὅτι ὁ Βιλλαρδουΐνος εἶχεν ἔλθει εἰς Νίκλιον διὰ σπουδαιοτάτην ὑπόθεσιν, ἀφορῶσαν συνωμοσίαν τῶν ἐγχωρίων, ὅτι ὅμως ἐγκατέλιπε τὰ πάντα ἅμα ἔλαβε τὴν ἀγγελίαν τῆς ἀφίξεως τοῦ Ῥοβέρτου, καὶ ἔσπευσε πρὸς ὑπάντησίν του· αὐτὸς δ' ὅτι στέλλεται ἤδη ὡς ταχυδρόμος, μέλλων νὰ ὁδοιπορήσῃ ἡμέραν καὶ νύκτα ἵνα τῷ ἀναγγείλῃ τὰ περαιτέρω περὶ τῆς ὑποθέσεως τῆς συνωμοσίας.

Ἡ προθυμία τοῦ Βιλλαρδουΐνου ἦτον τῷ ὄντι πάντων ἐπαίνων ἀνωτέρα· ἀλλ', ὡς πολλάκις συμβαίνει εἰς τὴν ἀνθρωπίνην μυωπίαν, ἀντὶ καλοῦ κακὸν εἶχε τὸ ἀποτέλεσμα. Συνεκροτήθη λοιπὸν ἀμέσως συμβούλιον ἐκεῖ εἰς τὸ ὕπαιθρον περὶ τοῦ πρακτέου, καὶ κατὰ τὴν γενομένην ἀπόφασιν ὁ Ῥοβέρτος ἔγραψε πρὸς τὸν Βιλλαρδουΐνον ὅτι εὑρίσκεται εἰς τὸ Νίκλιον καὶ τὸν παρακαλεῖ νὰ τῷ γράψῃ ἂν θέλῃ νὰ

τὸν περιμείνῃ εἰς Λακεδαίμονα, ἵνα μὴ διώκωνται ματαίως καθ' ὅλην τὴν Πελοπόννησον.

Τὴν ἐπιστολὴν δὲ ταύτην λαβὼν ὁ ταχυδρόμος, καὶ γενναίαν χρηματικὴν ἀμοιβὴν συγχρόνως, ἀνεχώρησεν ἀπὸ ῥυτῆρος· ἀνεχώρησε δ' ἀφ' ἑτέρου καὶ ὁ Ῥοβέρτος μετὰ τῶν ὀπαδῶν του, καὶ μεθ' ἡμίσειαν ὥραν εἰσῆλθεν εἰς Νίκλιον, πόλιν ἐπίσημον τότε, ἥτις ἠγέρθη ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Τεγέας, καὶ ἧς ἡ ἔρημος θέσις σήμερον φέρει τὸ ὄνομα Παλαιοεπισκοπῆς.

Ἐνταῦθα ἔμεινεν ὁ Ῥοβέρτος ὅλην ταύτην καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν. Καὶ πρῶτον μὲν εἶχεν ἀρχίσει νὰ ἔχῃ καὶ αὐτὸς, πολλῷ δὲ μᾶλλον ὁ γέρων συνοδοιπόρος του καὶ ἡ τρυφερὰ νέα, ἀνάγκην μιᾶς ἡμέρας ἀναπαύσεως μετὰ τὴν τόσην ταχυδρομικὴν ἄσκησίν των· δεύτερον δὲ, ἂν ὁ Πετραλείφας εἶχε νομίσει καθῆκον φιλοφροσύνης νὰ παρακολουθήσῃ ἐπί τινα χρόνον τὸν ἐπίσημον ξένον, ὃν εἶχεν ἀναλάβει νὰ ὑποδεχθῇ, ἀλλὰ, καθ' ὅσον μάλιστα παρηκολουθεῖτο καὶ ὑπὸ τῆς ἐκγόνου του, ᾐσθάνετο ἤδη ὅτι δύναται νὰ φανῇ ἄτοπος ἡ περαιτέρω παράτασις τῆς ἀσκόπου ὁδοιπορίας του κατόπιν τοῦ νέου ἡγεμόνος, καὶ εἶπεν ὅτι, ἂν ὁ Ῥοβέρτος ἐπιθυμῇ νὰ ἐξακολουθήσῃ, αἱ δυνάμεις αὐτοῦ δὲν τῷ ἐπιτρέπουσι νὰ τὸν μιμηθῇ, ἀλλ' ὅτι θέλει μείνει μέχρις οὗ μάθῃ θετικῶς τὴν διαμονὴν τοῦ Βιλλαρδουίνου.

Αὐτὸ τοῦτο λοιπὸν ἀπεφάσισε καὶ ὁ Ῥοβέρτος, ἀλλὰ συγχρόνως ἠθέλησεν ὥστε κἂν ἡ ἡμέρα αὕτη νὰ μὴ παρέλθῃ ἐν πλήρει ἀργίᾳ, καὶ ἐπανέλαβε τὰς ἐφόδους του κατὰ τῆς Ἄννης, ἧς ἡ κατάκτησις ἤρχισε νὰ τῷ φαίνηται οὐχὶ πολὺ εὐκολωτέρα τῆς κατακτήσεως τῆς Πελοποννήσου. Τρὶς ἢ τετράκις εἰς τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας κατώρθωσε μετὰ πολλὰ τεχνάσματα νὰ τὴν ἀπαντήσῃ μόνην, ἀλλ' ἡ

Ἄννα ἢ δὲν ἐνόει τί τῇ ἔλεγεν, ἢ, ὅταν δὲν ἐδύνατο νὰ μὴ ἐννοήσῃ, ἀνέτρεπε πᾶν τὸ ῥητορικὸν ἰκρίωμα τοῦ ἡγεμόνος διὰ λαμπροῦ γέλωτος, ἢ εὕρισκεν εὐλογοφανῆ τινα πρόφασιν ὅπως τὸν διαφύγῃ.

Ὥστε μέχρι τέλους, ἀδημονῶν ὁ Ῥοβέρτος, ἦλθε πρὸς τὸν Νόννον, καὶ τῷ ἐξέφρασε πικρὰ περὶ τούτου παράπονα·

— Ἦλθον, τῷ εἶπεν, εἰς Πελοπόννησον, πεποιθὼς ὅτι ἅμα πατήσαντα τὸ ἔδαφος αὐτῆς θέλει μ' ἀναγνωρίσει Αὐθέντην της, καὶ ἰδοὺ εἴκοσιν ἡμέρας τρέχω τὰς φάραγγας καὶ τὰ ὄρη της μόνος, ἄνευ συνοδίας, ἀνίκανος οὔτε σέβας νὰ ἐμπνεύσω, οὔτε φόβον νὰ ἐπιβάλω, καὶ τὸ φάντασμα τοῦτο τῆς Αὐθεντείας μακρύνεται ὅσον τὸ πλησιάζω. Ἦλθον προσέτι, πιστεύσας εἰς τοὺς λόγους σου, ὅτι ὁ Αὐθέντης τῆς Ἑλλάδος μοὶ δίδει τὴν χεῖρα τῆς θυγατρός του· τὴν καλλονὴν τῆς Ἄννης εὗρον ἀνωτέραν τῶν περιγραφῶν σου· ἀλλὰ, ἢ τὴν πατρικὴν θέλησιν δὲν γνωρίζει, ἢ ἡ ἰδική της δὲν τὴν ἐπικυροῖ. Ἡ Ἄννα μὲ ἀποφεύγει. Ἂς λέγουν τυφλὸν τὸν ἔρωτα· σὲ βεβαιῶ ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀπατῶμαι.

Ὁ Νόννος ἐφάνη ἐκπεπληγμένος εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦτο. Ἀπέδωκε δὲ τὴν διαγωγὴν τῆς Ἄννης εἰς τὸ ὅτι πιθανῶς ὁ πάππος της δὲν τῇ εἶχε γνωστοποιήσει εἰσέτι τοὺς σκοπούς του, θέλων ν' ἀφήσῃ τὴν καρδίαν της νὰ ὁμιλήσῃ πρώτη, καὶ προσέτι εἰς τὴν φυσικὴν συστολὴν τῆς νέας, ἣν ἦτον ἐπόμενον ν' αὐξάνῃ ἡ ὀπωσοῦν δύσκολος θέσις της, παρακολουθούσης τὸν Ῥοβέρτον εἰς τὴν ὁδοιπορίαν. Ὑπεσχέθη δὲ, σώζων τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ Ῥοβέρτου, νὰ συνομιλήσῃ αὐτὸς περὶ τῶν συμφερόντων του μετὰ τοῦ Πετραλείφου.

Καὶ τῷ ὄντι ἀμέσως ἐπορεύθη πρὸς τὸν γέροντα, καὶ τῷ ἐπανέλαβε τὰ παράπονα τοῦ Ῥοβέρτου.

— Ὅταν αὔριον, προσέθεσεν, ἢ μεθαύριον αὐτὸς δρέπῃ τοὺς καρποὺς τῶν ἀγώνων του ἢ μᾶλλον τῶν ἀγώνων μας, θέλουσι μείνει αὐτοὶ εἰς μόνον τὸν Αὐθέντην ἡμῶν ἀτελεσφόρητοι; Δὲν εἶναι φόβος, ἂν ἡ Ἄννα ἐξακολουθῇ ψυχρότητα δεικνύουσα πρὸς αὐτὸν, μὴ καὶ αὐτοῦ, ὅταν μάλιστα κορεσθῇ ἡ φιλοδοξία του, μετατραπῇ ἡ διάθεσις;

Ὁ Πετραλείφας ἀνεκάθησεν εἰς τὰ γόνατα, καὶ ἐκτύπα μετ' ὀργῆς τὰς δύω του χεῖρας, ἐν ᾧ τοῦ πώγωνός του αἱ τρίχες εἶχον ἀνορθωθῇ.

— Πῶς! εἶπε, τὸ προσφιλὲς σχέδιόν μου, τὴν εἰρηνικὴν κατάκτησιν τῆς Πελοποννήσου, τὸν ἀπαρτισμὸν τῆς Ἑλληνικῆς ἑνότητος εἰς χεῖρας τοῦ γαμβροῦ μου, ὅλα θὰ τὰ ματαιώσῃ ἡ ἰδιοτροπία ἑνὸς κορασίου; Ὄχι, τοῦτο δὲν θέλει γίνει, καὶ ἡ Ἄννα καταχρᾶται τῆς πατρικῆς ἡμερότητός μου. Ὕπαγε, καὶ στεῖλέ μοι ἐδὼ τὴν ἄρρονα.

Ὁ Νόννος ἐξῆλθε, καὶ μετὰ μίαν στιγμὴν εἰσῆλθεν ἡ Ἄννα, καὶ διηυθύνθη πρὸς τὸν πάππον της μετὰ βλέμματος ἐρωτηματικοῦ καὶ ὀλίγον πεφοβισμένου.

— Ἀγαπητὴ ἐκγόνη, εἶπεν ὁ γέρων μετά τινος τραχύτητος· πρὶν ἀναχωρήσωμεν ἀπὸ τῆς Ἀνδραβίδας σοὶ εἶχον δηλώσει τὴν ἐπιθυμίαν μου καὶ τὴν θέλησιν τοῦ πατρός σου. Τὰ συμφέροντα τοῦ θρόνου του καὶ ἡ φρόνησις ἀπαιτοῦσι νὰ νυμφευθῇς τὸν Ῥοβέρτον Σαμπλίτην, καὶ ἀξιώτερον σύζυγον δὲν ἐδύνατο νὰ σοὶ δώσῃ ἡ πατρικὴ μέριμνά μου. Εἶχον ἀπαιτήσει νὰ βοηθήσῃς τὸ φρόνιμον τοῦτο σχέδιον, καὶ δὲν βλέπω ποῖον εἶχες λόγον ὅπως πράξῃς τὸ ἐναντίον.

— Ἡ βοήθειά μου, φίλτατε πάππε, εἶπε γελῶσα ἡ Ἄννα, ἦτον κατὰ δυστυχίαν ἐντελῶς περιττὴ, καὶ ὁ Ῥοβέρτος δὲν εἶχεν ἀνάγκην ἐμψυχώσεως ἵνα μὲ κατατρέχῃ διὰ τῶν ἐνοχλήσεών του.

— Δὲν πρέπει τὴν ἔκφρασιν ταύτην νὰ μεταχειρίζῃσαι διὰ τὸν ἐκλεκτὸν τῶν γονέων σου, εἶπεν ὁ Πετραλείφας γινόμενος σοβαρός.

— Ἀλλὰ, εἶπεν ἡ Ἄννα, μεταβαίνουσα διὰ μιᾶς ἀπὸ τοῦ γέλωτος εἰς τὰ δάκρυα, ἀπὸ τοῦ ἀκροβολισμοῦ εἰς τὴν ἄψιμαχίαν, ἀνήκει λοιπὸν εἰς ἐμὲ, εἰς τὴν θυγατέρα τοῦ Αὐθέντου τῆς Ἑλλάδος ἀνήκει λοιπὸν νὰ ἔλθῃ καὶ νὰ κλίνῃ τὸ γόνυ ἐνώπιον τοῦ ἀγερώχου τούτου ἱππότου; Ἀντὶ ὡς αἰχμαλώτους νὰ μᾶς σύρῃ κατόπιν του εἰς θεατρισμὸν εἰς τὸ νέον ὑπήκοόν του καὶ ν' ἀπαιτῇ νὰ τὸν παρακαλῶμεν καὶ δι' ἓν βλέμμα του, δὲν ἔπρεπεν, ἂν ἤθελε τὴν χεῖρά μου, αὐτὸς νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ πέρας τῆς γῆς καὶ νὰ τὴν ζητήσῃ;

— Κόρη μου, ὁ γέρων ἀπήντησεν, ὁ θυμός σου εἶναι ἄτοπος καὶ πρὸ πάντων ψευδής· εἶναι πρόφασις ὁ θυμός σου. Ἠξεύρεις κάλλιστα ὅτι παρηκολούθησα τὸν Σαμπλίτην ἵνα τῷ ἀποδώσω τὴν ἀνήκουσαν τιμὴν, διότι ἀνέλαβον νὰ τὸν ὑποδεχθῶ εἰς τὴν Πελοπόννησον· καὶ ἀκόμη καλλίτερα ἠξεύρεις ὅτι, ἀντὶ ν' ἀπαιτῇ ἀγερώχως ὁ Ῥοβέρτος νὰ ταπεινωθῇς ἐμπρός του, ἐξ ἐναντίας ἐκεῖνος στενάζει, καὶ παραπονεῖται, καὶ ταπεινοῦται ὑπὸ τοὺς πόδας σου. Τὸ μόνον ὃ ἀπήτησα παρὰ σοῦ, καὶ εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ τὸ ἀπαιτήσω, ἦτον νὰ μὴ ἀντιτάξῃς ψυχρότητα εἰς τὴν ζέσιν του, νὰ μὴ ἀνατρέψῃς δι' ἰδιοτροπίας πάντα τὰ σχέδιά μας.

— Ἀλλὰ, πάππε μου, σοὶ τὸ εἶπα, ἀνέκραξεν ἡ Ἄννα μετὰ τόνου φωνῆς ἐξερχομένου ἤδη ἐκ τοῦ μυχοῦ τῆς καρδίας, εἶμαι κόρη ἀσθενὴς καὶ ἀκατάλληλος εἰς τὸ ν' ἀναμιχθῶ εἰς τὰ μεγάλα σας σχέδια. Μὴ θελήσητε νὰ μὲ μεταχειρισθῆτε ὡς ὄργανόν σας· οὔτε τόσης τιμῆς εἶμαι ἀξία, οὔτε τόσης περιφρονήσεως. Αἱ καρδίαι ἂς ἀπελίθωσεν ἡ πολιτικὴ δύνανται νὰ λαξευθῶσιν εἰς ὄργανα· ἀσθενεῖς ὅμως

καρδίαι, ὁποία ἡ ἰδική μου, συντρίβονται ὑπὸ τὴν σφύραν τῆς βίας, χωρὶς νὰ χρησιμεύσωσι.

— Τῆς βίας! ἀνέκραξεν ὁ Πετραλείφας, μόλις κύριος τοῦ θυμοῦ του. Εἶναι βίας ἀνάγκη ὅταν πρόκειται νὰ ὑπηρετήσῃς τοῦ πατρός σου τὴν δόξαν; Εἶναι βίας ἀνάγκη ὅταν σοὶ δίδηται σύζυγος ὁ λαμπρότερος τῶν Χριστιανῶν ἱπποτῶν, φέρων προῖκα ὅλα τὰ φθονητότερα πλεονεκτήματα ἐπὶ γῆς, ὅταν τίθηται εἰς τοὺς πόδας σου ἡ μεγαλητέρα τῆς Ἀνατολῆς Αὐθεντεία!

— Ἡ Αὐθεντεία! εἶπεν ἡ Ἄννα, ὑψοῦσα τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἡ Αὐθεντεία! Διὰ σᾶς ἄλλο ὄνομα δὲν ἔχει ἡ εὐτυχία;

— Ἄκουσον, θύγατερ, εἶπεν ὁ γέρων αὐστηρῶς· Αἱ νεανικαὶ αὗται ἰδιοτροπίαι πρέπει νὰ παύσωσι. Λόγον κανένα δὲν ἔχεις ἵν' ἀρνηθῇς τὴν χεῖρά σου εἰς τὸν Ροβέρτον, ὅστις μᾶς τὴν ζητεῖ. Αὔριον θέλω τῷ ἀναγγείλει τὴν συγκατάθεσίν σου, καὶ ἂν δὲν θέλῃς νὰ ἐπισύρῃς τὴν ὀργὴν τοῦ πατρός σου καὶ νὰ ἐπιφέρῃς τὸν θάνατόν μου, θὰ ἐπικυρώσῃς τὸν λόγον μου.

— Πάππε, ὦ πάππε, ἀνέκραξεν ἡ Ἄννα, ἐν ᾧ ποταμὸς δακρύων ἔῤῥεεν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν της· μὴ τὴν διαταγὴν ταύτην! Μίαν σᾶς ζητῶ χάριν. Ἄφες με νὰ παραδοθῶ εἰς τὸν Κύριον, ἐπίτρεψόν μοι νὰ κατακλείσω τὰς ἐπιλοίπους ἡμέρας μου εἰς ἱερὸν μοναστήριον. Δὲν θέλω δόξαν, παραιτοῦμαι τῆς εὐτυχίας· ἡσυχίαν μόνην σοὶ ζητῶ, φίλτατε πάππε!

Εἰς τὸ στῆθος τοῦ Πετραλείφου ἡτοιμάζετο μία τῶν τρικυμιῶν ἐκείνων, αἵτινες τόσον βιαιότερον ἐκρήγνυνται, ὅσον μακρότερον ἠξεύρει τις νὰ τὰς καταστέλλῃ, καὶ ἡ πρόδρομος αὐτῆς βροντὴ ὑπεβόμβει ἤδη εἰς τὰ χείλη του, ὅταν ζωηραὶ ζητωκραυγαὶ, ἐκ τῆς αὐλῆς προερχόμεναι, τὸν

διέκοψαν, καὶ εἴλκυσαν τὴν προσοχήν του. Συγχρόνως δ' εἰσερχόμενος ὁ Νόννος,

— Ὁ τοποτηρητής! ἔκραξεν, ἔφθασεν ὁ τοποτηρητής!

Ὁ Πετραλείφας ἠγέρθη ἀμέσως, καὶ ἔτρεξε πρὸς τὴν θύραν. Πρὶν ὅμως ἐξέλθῃ, ἐστράφη πρὸς τὴν Ἄνναν, εἰς ἧς τὰς πελιδνὰς παρειὰς ὥρμησεν εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦτο ὅλον τὸ αἷμα, καὶ τῇ εἶπεν·

— Αὔριον λοιπόν. Περιμένω αὔριον νὰ ἰδῶ ἂν εἶσαι θυγάτηρ τοῦ Θεοδώρου.

ΙΘ'

Ἅμα δ' ἤκουσε καὶ ὁ Ῥοβέρτος τὴν ἄφιξιν τοῦ τοποτηρητοῦ, ἔσπευσε καὶ αὐτὸς εἰς προϋπάντησίν του. Ὁ Βιλλαρδουίνος τὸν ἐδέχθη πατρικῶς εἰς τὰς ἀγκάλας του, καὶ ἀφ' οὗ ηὐχαρίστησεν ἐγκαρδίως τὸν Πετραλείφαν διότι τοσοῦτον ἐπαξίως τὸν ἀντεπροσώπευσεν εἰς τὴν σπουδαιοτάτην τῶν ὑποθέσεών του, τὴν ὑποδοχὴν τοῦ ἀνεψιοῦ τοῦ φίλου καὶ Αὐθέντου του, καὶ ἐφίλησε περιπαθῶς τὴν Ἄνναν εἰς τὸ μέτωπον, διηγήθη ὅτι τὴν προτεραίαν, κατὰ τὸ μεσονύκτιον, εἶχε φθάσει εἰς Λακεδαίμονα ὁ ταχυδρόμος ὁ φέρων τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Ῥοβέρτου· ὅτι αὐτὸς (ὁ Βιλλαρδουίνος) ἦτον ἤδη εἰς τὴν κλίνην, ἀλλ' ἅμα ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολήν, ἠγέρθη, ἐνεδύθη, καὶ παραλαβὼν ὅσους τῶν ἱπποτῶν ἐδυνήθη, ἔτρεξε μέχρι Νικλίου, χωρὶς νὰ λάβῃ οὐδὲ στιγμὴν ἀναπαύσεως.

Ὁ Ῥοβέρτος τῷ ἐξέφρασε τὴν εὐγνωμοσύνην του διὰ τὴν τοσαύτην του προθυμίαν, καὶ τὸν θαυμασμόν του διὰ τὴν νεανικήν του δραστηριότητα, καὶ τῷ διηγήθη ἐμπεριστατωμένως ὅσα καθ' ὁδὸν τῷ συνέβησαν.

— Φαντασθῆτε, εἶπε· πρὸ πέντε μηνῶν ἀνεχώρησα ἀπὸ τῆς Καμπανίας! Χωρὶς ὅλων τούτων τῶν ἀπροσδοκήτων συμβάντων, θὰ ἤμην πρὸ πολλοῦ εἰς τὴν Πελοπόννησον.

— Ὦ! τί δυστύχημα! τί ἀνυπολόγιστον δυστύχημα! εἶπεν ὁ Βιλλαρδουΐνος.

— Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον ἀφ' ὅτου ἔφθασα, ἐξηκολούθησεν ὁ Ῥοβέρτος, ἡ κακή μου τύχη ἠθέλησε νὰ σᾶς ζητῶ πρὸς ἓν μέρος, ἐν ᾧ μ' ἐζητεῖτε πρὸς ἄλλο, καὶ εἴκοσι σχεδὸν ἡμέραι παρῆλθον εἰς αὐτὰς τὰς ἀντιδιώξεις.

— Ὦ! τί συμφορὰ ἀνεπανόρθωτος! εἶπεν ὁ Βιλλαρδουΐνος, μεταχειριζόμενος λέξεις αἵτινες ἐφαίνοντο ὀπωσοῦν ὑπερβολικαὶ διὰ τὴν περίστασιν· ὅπερ παρατηρήσας καὶ ὁ Ῥοβέρτος,

— Λυπηρὰ ἦτον βεβαίως, εἶπε, λυπηρὰ δι' ἐμὲ ἡ τοιαύτη χρονοτριβή. Ἀλλὰ τοὐλάχιστον δὲν εἶχε καὶ ἡ Πελοπόννησος εἰς τὸ διάστημα τοῦτο λόγον νὰ λυπῆται· εὑρίσκετο εἰς χεῖρας ἀξιωτάτας. Ἐκέρδησεν εἴκοσιν ἡμέρας.

— Σᾶς εὐχαριστῶ, ἀπεκρίθη ὁ Βιλλαρδουΐνος σφίγγων τὴν χεῖρα τοῦ νέου Ῥοβέρτου· οὐχ ἧττον ὅμως λυποῦμαι ἐγκαρδίως διὰ τὴν συμβᾶσαν ἀναβολήν. Ἐν τούτοις μοὶ ἐπιτρέπετε νὰ σᾶς παρουσιάσω τοὺς ἱππότας οἵτινες μὲ συνώδευσαν;

Ὁ Ῥοβέρτος ἐδέχθη προθύμως, καὶ μετέβησαν εἰς τὴν παρακειμένην μεγάλην αἴθουσαν, λαμπρῶς πεφωτισμένην, ὅπου περιέμενον ὑπὲρ τοὺς ἑκατὸν ἱππόται.

Ἐν ᾧ δ' ἐγίνοντο αἱ συνήθεις παρουσιάσεις καὶ δεξιώσεις, εἰς τὴν Ἄνναν προσελθὼν εἷς ἀρχαῖος γνώριμος, ὁ Γωλτιέρος, ἐφίλησε τὴν χεῖρά της μετὰ σεβασμοῦ. Ἔπειτα δὲ, ὑψώσας τὸ βλέμμα πρὸς τοὺς ὀφθαλμούς της, καὶ ἰδὼν αὐτοὺς ἐρυθροὺς,

— Δάκρυα! ἐψιθύρισε μετὰ φωνῆς ἐκφραζούσης βαθεῖαν συμπάθειαν.

Ἡ Ἄννα ἐμειδίασεν, ὡς ὁ ἥλιος τοῦ Μαΐου μετὰ τὴν βροχήν.

— Ἴσως, εἶπε, δυσαρεστοῦσι τὰ δάκρυα τὸν Αὐθέντην σας;

— Ὁ Αὐθέντης μου, ἀπεκρίθη ὁ Γωλτιέρος, ἂν κρίνω ἀπ' ἐμαυτοῦ, εἶναι ἕτοιμος ἕκαστον τῶν δακρύων ἐκείνων νὰ ἐξαγοράσῃ δι' ὅλου τοῦ αἵματός του. Ἀλλὰ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἠξεύρω τὴν πηγὴν αὐτῶν. Ἂν πιστεύητε ὅτι λύπη κενουμένη εἰς καρδίαν εἰλικρινῆ ἐλαφρύνεται, εἰπέτε μοι, ὦ! εἰπέτε μοι τί σᾶς θλίβει;

— Διὰ νὰ τὸ εἰπῆτε εἰς Ἀθήνας ἀναμφιβόλως!

— Ὅταν σᾶς βλέπω πάσχουσαν, εἶπεν ὁ Γωλτιέρος μετὰ περιπαθοῦς αἰσθήματος, μὴ ἔχετε τὴν σκληρότητα νὰ ὁμιλῆτε παίζουσα· μὴ μοὶ ἀρνεῖσθε τὴν ἡμίσειαν φιάλην τῆς θλίψεώς σας. Πιστεύσατέ με, εἰς ἄλλον δὲν θέλω τὴν ἐμπιστευθῇ, οὔτε, ὅταν πρόκηται περὶ ὑμῶν, θέλω ἐπικαλεσθῇ ἀφοσίωσιν ἄλλου. Θεωρήσατέ με ὡς ἄξιον τῆς ἐμπιστοσύνης σας.

— Ἐξ ἐναντίας, Κύριε πρέσβυ, ἀπήντησεν ἡ Ἄννα, σᾶς θεωρῶ ὡς ἐντελῶς αὐτῆς ἀνάξιον, καὶ ὅμως, — ἰδέτε ποία ἀντίφασις καὶ ποία ἰδιοτροπία τῆς γυναικείας καρδίας,— ἀποφασίζω, οὐδ' ἐγὼ ἠξεύρω διατί, νὰ σᾶς τὴν χορηγήσω τυφλὴν καὶ τελείαν ὡς μοὶ τὴν ζητεῖτε.

Καὶ ταπεινώσασα ἔτι μᾶλλον τὴν φωνήν, συγχρόνως δὲ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλώσασα εἰς τὴν γῆν, καὶ σφοδρῶς ἐρυθριάσασα,

— Ὁ πάππος μου, εἶπε, θέλει νὰ βιάσῃ τὴν συγκατάθεσίν μου ὑπὲρ τοῦ νέου Αὐθέντου τῆς Πελοποννήσου.

Καὶ εἰποῦσα τὰς λέξεις ταύτας, ἠσθάνθη βίαιον παλμὸν

εἰς τὴν καρδίαν της, ὡς ἀναγγέλλοντα αὐτῇ ὅτι ἡ πρᾶξις αὕτη τῆς ἐκμυστηρεύσεως εἶχε βαθυτέραν σημασίαν ἀφ' ὅ,τι ἐφαίνετο.

— Καὶ λοιπόν; ἠρώτησεν ὁ Γωλτιέρος, ἐν ᾧ ἡ καρδία του ἔπαλλεν οὐχ ἧττον σφοδρῶς.

— Καὶ λοιπὸν, ἀπεκρίθη ἡ Ἄννα, τὸν θάνατον προτιμῶ μᾶλλον, παρὰ τὴν συγκατάθεσιν ταύτην. — Ἀλλὰ, προσέθεσε ταχέως καὶ μετὰ γέλωτος, παρακαλῶ νὰ μὴ ἐξηγήσητε κατὰ τὴν συνήθειάν σας τὰς λέξεις μου ταύτας πρὸς ὄφελος τοῦ Αὐθέντου σας.—Καὶ τὴν ἀπόκρισίν μου περιμένει ὁ πάππος μου αὔριον.

Ταύτην τὴν στιγμὴν ὁ Βιλλαρδουίνος, περιφέρων εἰς τὸν κύκλον τῶν ἱπποτῶν τὸν Ῥοβέρτον, εἶχεν ἔλθει πλησίον τοῦ Γωλτιέρου, ὥστε μόλις αὐτὸς ἐπρόφθασε ν' ἀποκριθῇ εἰς τὴν Ἄνναν,

— Προσπαθήσατε δύω ἡμέρας νὰ κερδήσητε.

Καὶ προσελθὼν ὁ Βιλλαρδουίνος, τὸν παρουσίασεν εἰς τὸν Ῥοβέρτον ὡς ἀπεσταλμένον τοῦ Ὄθωνος Δελαρόσου, ἡγεμόνος τῶν Ἀθηνῶν.

Μετὰ δὲ τὰς παρουσιάσεις ταύτας, ὅταν ὁ Βιλλαρδουίνος ἠθέλησε ν' ἀποσυρθῇ, ἠρώτησε τὸν Ῥοβέρτον ἂν ἔχῃ διαταγὰς τοῦ πρώην Αὐθέντου νὰ τῷ κοινοποιήσῃ. Ὁ δὲ Ῥοβέρτος ἀπεκρίθη ὅτι ἔχει τοιαύτας, ἐπεθύμει ὅμως νὰ τὰς γνωστοποιήσῃ εἰς συνέλευσιν τῶν ἱπποτῶν τῆς ἡγεμονίας.

— Τὸ Νίκλιον δὲν εἶναι θέσις κατάλληλος διὰ τὴν συνέλευσιν, εἶπεν ὁ Βιλλαρδουίνος. Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σᾶς ὁδηγήσω εἰς Λακεδαίμονα, ὅπου θέλετε εὕρει δεξίωσιν ἀξιωτέραν ὑμῶν, καὶ ὅπου κατὰ σύμπτωσιν εἶναι συνηγμένοι καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν ἱπποτῶν.

Πολὺ δυσάρεστον ἦν διὰ τὸν Ῥοβέρτον ν' ἀπέλθῃ πά-

λιν εἰς νέαν ὁδοιπορίαν· ἀλλ' εἰς αὐτὴν κἂν εἶχε πλέον εἰς χεῖράς του τὸν Βιλλαρδουΐνον, ἡ δὲ πρότασις ἦν εὔλογος, καὶ τὸ τέρμα βραχὺ καὶ βέβαιον. Ἀπεφασίσθη λοιπὸν νὰ μεταβῶσι τὴν ἐπαύριον εἰς Σπάρτην, καὶ συγχρόνως ἐστάλησαν ταχυδρόμοι πρὸς πάσας τὰς διευθύνσεις νὰ συγκαλέσωσιν ὅ,τι πλείστους ἱππότας.

Τὴν ἐπιοῦσαν ἀπῆλθε τῷ ὄντι ὅλη ἡ συνοδία, καὶ τὴν ἑσπέραν ὁ Ῥοβέρτος κατέλυσεν εἰς τὸν ἡγεμονικὸν οἶκον τῆς Λακεδαίμονος, ἀπολαμβάνων τῶν μεγίστων τιμῶν, αἵτινες εἰς μόνον Αὐθέντην ἀνῆκον. Ἡ δὲ Ἄννα κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐδυνήθη εὐκόλως ν' ἀποφύγῃ πᾶσαν ἐξήγησιν μετὰ τοῦ πάππου της.

Ἡ μετ' αὐτὴν δ' ἡμέρα ἦτον ἡ ἑορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Ἀπὸ πρωΐας ὁ ἐπὶ τῶν ὅπλων κήρυξ προσεκάλεσε καθ' ὅλην τὴν πόλιν τοὺς ἱππότας καὶ προὔχοντας, ὅσοι ἦ εἶχον φθάσει τὴν προτεραίαν μετὰ τοῦ τοποτηρητοῦ, ἦ εἶχον συρρεύσει κατὰ πρόσκλησιν, ἦ εὑρίσκοντο ἤδη εἰς Λακεδαίμονα, νὰ συνέλθωσι μετὰ τὴν ἱερὰν λειτουργίαν εἰς τὴν μητροπολιτικὴν ἐκκλησίαν, ὅπου συνεκροτεῖτο συνέλευσις διὰ σπουδαῖα τῆς ἡγεμονίας συμφέροντα.

— Ἀκούεις θύγατερ; εἶπεν ὁ Πετραλείφας πρὸς τὴν Ἄνναν, ὅταν ἀντήχησε τὸ κήρυγμα μέχρι τῆς οἰκίας των. Αὕτη εἶναι τῆς τύχης σου ἡ φωνή. Μετὰ μίαν ὥραν ὁ Ῥοβέρτος θὰ λάβῃ παρὰ τῶν ἱππότων τὴν Αὐθεντείαν τοῦ Μωρέως, καὶ μετὰ δύω ὥρας θὰ λάβῃ παρὰ σοῦ τὸ δακτύλιον τοῦ νυμφίου.

Καὶ, ἀφεὶς αὐτὴν ὡς νεκρὰν ἐξ ἀπελπισίας, ἐξῆλθεν.

Ἡ εὐρύχωρος ἐκκλησία, ἧς ἐρείπια μόνον σώζονται σήμερον, κατήστραπτε μετ' οὐ πολὺ ἐκ τῶν πανοπλιῶν τῶν ἱππότων, οἵτινες, κατ' ὀλίγους συρρέοντες, κατελάμβανον

τὰς θέσεις ἕκαστος κατὰ τὸν βαθμὸν ὃν κατεῖχεν εἰς τὴν τιμαριωτικὴν κλίμακα.

Ἐπὶ κεφαλῆς δ' αὐτῶν προεκάθησαν οἱ καθολικοὶ ἀρχιερεῖς, οἵτινες, ἄγνωστον διατί, συνέπεσε νὰ εὑρεθῶσι συνηγμένοι ἐνταῦθα, ὁ μητροπολίτης Πατρῶν, καὶ οἱ ἐπίσκοποι Λακεδαίμονος, Βελιγόστης, Μεθώνης, Κορώνης καὶ Ἀμυκλῶν· ἔλειπε δὲ μόνος ὁ ἐπίσκοπος Ὠλένης.[1]

Μετ' αὐτοὺς δ' εἵποντο οἱ ἕνδεκα μεγάλοι λαϊκοὶ τιμαριῶται, οἱ ἱππόται Ἀκόβης, Καλαβρύτων, Χαλανδρίτσης, Καρυταίνης, Πατρῶν, Βοστίτσης, Βελιγόστης, Νικλίου, Γερανίου, Γριζενῶν καὶ Πασσόβης, καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ ἱππόται τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, οἱ τοῦ Τευτονικοῦ τάγματος, καὶ οἱ Ναΐται, οἱ ἔχοντες τὰ τιμάριά των εἰς Καλαμάταν. Ἔπειτα δ' ἐτάχθησαν οἱ ἱππόται οἱ ἔχοντες δικαίωμα τοῦ σημαιοφορεῖν, καὶ ἔσχατοι πάντων τινὲς τῶν ἐγχωρίων προὐχόντων, κατ' ἐξαίρετον εὔνοιαν εἰς τὴν συνέλευσιν ταύτην κληθέντες.

Ἀφ' οὗ δ' ὅλοι ἐκαθέσθησαν σιωπῶντες, εἰσῆλθον τέλος ὁ Βιλλαρδουΐνος καὶ ὁ Ῥοβέρτος, κρατούμενοι ἐκ τῆς χειρὸς, καὶ κατέλαβον ὁμοῦ τὴν πρωτοκαθεδρίαν. Παρὰ δὲ τὸν Βιλλαρδουΐνον ἐκαθέσθη ὁ Πετραλείφας, ὅστις ὅμως, ὡς καὶ ὁ συνοδεύων αὐτὸν Νόννος, δὲν εἶχε φωνὴν οὐδὲ ψῆφον, καθὸ ξένος εἰς τὴν ἡγεμονίαν.

Ἀνήγγειλε δὲ κατὰ τὴν τάξιν ὁ κήρυξ τὴν ἔναρξιν τῶν συνεδριάσεων, ὅταν εἰσελθὼν ταχυδρόμος ἐξ Ἀνδραβίδας, ἐνεχείρισεν εἰς τὸν Βιλλαρδουΐνον ἐπιστολὴν τοῦ ἐπισκόπου Ὠλένης. Ὁ τοποτηρητὴς ἔρρηξεν ἀμέσως τὴν σφραγῖδα, καὶ ἀναγνοὺς ταχέως, ἔνευσε πρὸς τὸν υἱόν του Γοδοφρεῖδον,

[1]) Περὶ τῶν Λατίνων ἐπισκόπων τῆς Πελοποννήσου ἴδ. Χρον., ἔκδ. 1845, σ. 74, στ. 628, ἑπ.

τῷ εἶπε τινὰς λέξεις εἰς τὸ οὖς, καὶ ἐν τῷ ἅμα ὁ Γοδοφρεῖδος ἐξῆλθεν, ἡτοίμασε τὸν ἵππον του, ἀνέβη, καὶ ἀνεχώρησεν ἀπὸ ῥυτῆρος εἰς Ἀνδραβίδαν.

Ἀλλὰ τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο ὀλίγην ἐκίνησε προσοχὴν, καὶ ἅμα ἐξῆλθεν ὁ νέος, ἐγερθεὶς ὁ Βιλλαρδουίνος εἶπε πρὸς τοὺς συνελθόντας, ὅτι μετὰ μεγίστης εὐχαριστήσεως τοῖς παρουσίαζε τὸν ἀνεψιὸν τοῦ φιλτάτου του Αὐθέντου τῆς Πελοποννήσου, φέροντα ἐκείνου διαταγὰς, ἃς ἐπεθύμει νὰ τοῖς γνωστοποιήσῃ.

Ὅλοι ἐπευφήμησαν εἰς τὰς λέξεις ταύτας, καὶ ὁ Ῥοβέρτος, ἐγερθεὶς μεγαλοπρεπῶς, ἔλαβεν ἀπὸ μεταξωτοῦ ἐπαργύρου χαρτοφυλακίου μεμβράναν, εἰς ἣν ἐκρέματο μεγάλη σφραγὶς, καὶ νεύσας πρὸς τὸν Ῥαιμόνδον, τὴν ἔδωκεν αὐτῷ νὰ τὴν ἀναγνώσῃ.

Διὰ τοῦ ἐγγράφου τούτου Γουλιέλμος ὁ Καμπανίτης, Ὑποκόμης Διβιῶνος, κύριος Μάρκης καὶ Αὐθέντης πάσης Ἀχαΐας,[1] παρεχώρει τὴν Αὐθεντείαν τοῦ Μωρέως εἰς τὸν ἀνεψιόν του Ῥοβέρτον τὸν Σαμπλίτην μεθ' ὅλων τῶν αὐτῇ προσηρτημένων δικαιωμάτων καὶ προνομίων, καὶ προσεκάλει τοὺς ἱππότας, ἐπισκόπους, μεγάλους τιμαριώτας, πάντας τοὺς ἀρχηγοὺς τοὺς ἔχοντας δικαίωμα τοῦ σημαιοφορεῖν, καὶ τοὺς ἐγχωρίους, ν' ἀναγνωρίζωσι τοῦ λοιποῦ ἀντ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου τὸν Ῥοβέρτον ὡς νόμιμον Αὐθέντην καὶ κυριάρχην των.[2]

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ταύτην, γενομένην φωνῇ μεγάλῃ καὶ εὐκρινεῖ, ὅλοι ἐσίγησαν, καὶ ὅλων τὰ βλέμματα ἐστράφησαν πρὸς τὸν Βιλλαρδουίνον, ὅστις, ἐγερθεὶς, ἔκλινεν ἐδαφιαίως ἐμπρὸς τοῦ αὐθεντικοῦ ἐγγράφου. Ἔπειτα δὲ, λαβὼν τὸν λόγον,

[1]) Princeps totius Achajae.

[2]) Id. Buchon, recherches et matér. 1840, T. I, p. 74, 81.

— Σεβαστοὶ ἄρχοντες, εἶπε, γενναῖοι συστρατιῶται, καὶ περισπούδαστοι φίλοι· ἠκούσατε τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ Αὐθέντου ἡμῶν. Δι' ἐμὲ οἱ ὁρισμοὶ οὗτοι εἰσὶ νόμοι, οὐ μόνον διότι ὁ κόμης Σαμπλίτης εἶναι ὁ λίζιος κυριάρχης μου, ἀλλὰ καὶ διότι ἦτον πάντοτε ἐπιστήθιος φίλος μου καὶ διδάσκαλός μου εἰς τῶν ὅπλων τὸ στάδιον. Τίποτε ἐπὶ γῆς δὲν ὑπάρχει δυνάμενον νὰ μὲ πείσῃ νὰ παρακούσω εἰς τὴν φωνήν του, ἣν θεωρῶ ἱεράν, ἐκτὸς μόνης τῆς φωνῆς τοῦ καθήκοντος, ἣν θεωρῶ ἔτι ἱερωτέραν, καὶ τῆς φωνῆς τοῦ Θεοῦ, ἥτις μόνη ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διέπῃ τὰ ἀνθρώπινα πράγματα.

« Ἡ συνείδησίς μου, ἀδελφοὶ καὶ συστρατιῶται, εἶναι εἰς δισταγμὸν, καὶ παρακαλῶ σᾶς, ὡς πιστοὺς χριστιανοὺς καὶ ἄνδρας ἐντίμους, τὴν χεῖρα εἰς τὴν καρδίας σας θέτοντες, καὶ τὴν ἀλήθειαν καλοῦντες εἰς τὰ χείλη σας, νὰ μὲ φωτίσητε διὰ τῆς κρίσεώς σας περὶ τῶν ἀληθῶν καθηκόντων μου, καὶ νὰ μοὶ δείξητε τὴν ὁδὸν, ἣν πρέπει νὰ βαδίσω σήμερον, ὅπως τύχω ἐπὶ ζωῆς τῆς ἐπιδοκιμασίας τῶν ἀνθρώπων, καὶ μετὰ θάνατον τῆς ἐγκρίσεως τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς εὐσπλαγχνίας του.

« Παρακαλῶ δὲ τὸν Ἐξοχώτατον Μισσὲρ Ῥοβέρτον νὰ σταθμίσῃ ἐπίσης ἐν τῇ φρονήσει αὐτοῦ τὰς περιστάσεις, καὶ νὰ μοὶ εἰπῇ εἰλικρινῶς ὅ,τι τὸ αἴσθημα τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ τῷ ὑπαγορεύει, πεποιθὼς ὅτι ἡ κρίσις του θέλει βαρύνει μεγάλως τὴν πλάστιγγα τοῦ νοός μου.—

Ψιθυρισμὸς εὐφημίας διηγέρθη πανταχόθεν μετὰ τὰς εὐγενεῖς καὶ ἔμφρονας ταύτας λέξεις, αἵτινες ὅμως εἰς τὸν Πετραλείφαν ἐπέφερον τὴν φρικίασιν ἣν δίδει ὁ χάλυψ εἰς μάρμαρον προστριβόμενος, καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ἐφαίνετο οὗτος ὡς εἰς βελόνας καθήμενος. Ὁ δὲ Ῥοβέρτος, ἀποταθεὶς πρὸς τὸν Βιλλαρδουΐνον,

— Οὐδέποτε, εἶπε, φίλε καὶ ἀδελφὲ, ἄλλα αἰσθήματα προσεδόκων ἀπὸ τῆς φρονήσεως καὶ τῆς δικαιοσύνης σου. Περιμένω τὴν κρίσιν τῶν εὐγενῶν ἀρχόντων καὶ ἱπποτῶν, ἵνα πράξω ὅπως ἀποφασίσῃ.

Τότε, εἰς ἓν νεῦμα τοῦ Βιλλαρδουΐνου, ὁ αὐθεντικὸς καγκελάριος[1] ἢ ἀρχιγραμματεὺς ἔλαβεν ἀπὸ χαρτοφυλακίου ὁλοσηρικοῦ χρυσοστίκτου ἄλλην μεμβράναν, ἔχουσαν ἐπίσης προσηρτημένην μεγάλην σφραγῖδα εἰς μεταξωτὰ σχοινία, καὶ ἀνέγνω ὡς ἔπεται·

«Ἡμεῖς, Γουλιέλμος Καμπανίτης, Ὑποκόμης Διβιῶνος, κύριος Μάρκης, Αὐθέντης πάσης Ἀχαΐας, πᾶσι τοῖς ἐντευξομένοις· ἐπειδὴ ἔδοξε τῷ Κυρίῳ νὰ μετακαλέσῃ εἰς ἑαυτὸν Λουδοβῖκον τὸν Καμπανίτην, τὸν ἡμέτερον πρωτότοκον ἀδελφὸν, ἀπερχόμενοι εἰς Γαλλίαν ὅπως παραλάβωμεν τὴν πατρικὴν κληρονομίαν Διβιῶνος καὶ Μάρκης, ἐγκαταλείπομεν εἰς Μωρέαν, ὡς ἡμέτερον πληρεξούσιον, Βαΰλλην καὶ τοποτηρητὴν, τὸν ἡμέτερον πρωτοστάτορα Γοδοφρεῖδον τὸν Βιλλαρδουΐνον, ὅπως ἐξασκῇ ἐν ὀνόματι ἡμῶν καὶ ἀνθ' ἡμῶν πάντα ἡμῶν τὰ κυριαρχικὰ δικαιώματα καὶ προνόμια. Ὁρίζομεν δὲ ὅτι, ἂν ἐντὸς ἑνὸς ἔτους καὶ μιᾶς ἡμέρας ἢ ἐπανηρχόμεθα ἡμεῖς αὐτοὶ εἰς τὴν Αὐθεντείαν ἡμῶν, ἢ παρουσιάζετο ἀνθ' ἡμῶν τις ἡμέτερος συγγενὴς ἢ ἄλλος ὅστις δήποτε ὡς διάδοχος ἡμῶν, ὁ ἡμέτερος Βαΰλλης ὀφείλει νὰ παραδώσῃ εἰς ἡμᾶς, ἢ εἰς αὐτὸν ὡς εἰς ἡμᾶς τοὺς ἰδίους, τὸν τόπον καὶ τὴν Αὐθεντείαν ἀπροφασίστως. Ἂν ὅμως παρέλθῃ τὸ ἔτος καὶ ἡ ἡμέρα χωρὶς οὐδεὶς νὰ τῷ ἀπαιτήσῃ τὴν διαδοχὴν ἐκ μέρους ἡμῶν, ὁ Μισσὲρ Γοδοφρεῖδος ὁ Βιλλαρδουΐνος θέλει μείνει νόμιμος καὶ ἀκαταζήτητος κληρονόμος ἡμῶν εἰς τὴν Αὐθεντείαν τῆς Πελοποννήσου, οἷα δήποτε καὶ ὅθεν

[1]) Καντζιλιέρης. (Χρον., Β, στ. 57.)

δήποτε ἂν τῷ ἤρχετο διαταγὴ ἐναντία, ἀπολαμβάνων πάντων αὐτῆς τῶν δικαιωμάτων καὶ προνομίων, ὡς ἡμεῖς αὐτοὶ, διότι τοιαύτη εἶναι ἡ θέλησις ἡμῶν. Ἐγένετο ἐν Ἀρκαδίᾳ, τῇ 10η Μαρτίου 1209.»[1]

Ὁ καγκελάριος, παυσάμενος τῆς ἀναγνώσεως, ἤπλωσε τὴν μεμβράναν εἰς ἀναλόγιον κείμενον ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐκκλησίας, ὅπως ὁ βουλόμενος δυνηθῇ νὰ λάβῃ γνῶσιν αὐτῆς καὶ δι' αὐτοψίας. Ἀλλ' οὐδεὶς ἐκινήθη ἐκ τῆς θέσεώς του, καὶ οὐδεὶς ἤθελεν ἐπὶ τοσοῦτον σπουδαίου ἀντικειμένου νὰ λάβῃ πρῶτος τὴν εὐθύνην τῆς ἀγορεύσεως.

Ὁ δὲ Ῥοβέρτος ἔμεινεν ἐπὶ τῆς ἕδρας του ὠχρὸς καὶ δάκνων τὰ χείλη του εἰς ὀδυνηρὰν προσδοκίαν, ὁ Πετραλείφας ἐταράττετο καὶ παρεῤῥίπτετο ὡς πυρέσσων ἐπὶ τοῦ θρόνου του, καὶ ὁ Νόννος ἐφαίνετο ὡς κινδυνεύων ν' ἀποπνιγῇ ὑπὸ τοῦ αἵματος ἀναβάντος εἰς τὰς παρωπίας του.

Τέλος δ' ὁ Βιλλαρδουΐνος, διακόπτων τὴν σιωπὴν,

— Ἠκούσατε, εἶπεν, ἀδελφοὶ καὶ φίλοι, τοὺς δύω ὁρισμοὺς τοῦ Αὐθέντου. Ὁ πόθος τῆς ψυχῆς μου εἶναι ν' ἀποσυρθῶ εἰς τὴν φίλην πατρίδα μου, ν' ἀπολαύσω εἰς τὴν δύσιν τῶν ἡμερῶν μου τῆς ἀναπαύσεως ἧς ἔχει ἀνάγκην τὸ γῆράς μου, καὶ νὰ ταφῶ ὅπου οἱ γονεῖς μου ἐτάφησαν. Ἀλλ' ἡ ἀπόφασίς μου εἶναι νὰ ἐκπληρώσω τὸ χρέος μου καὶ τὴν θέλησιν τοῦ Αὐθέντου καὶ φίλου μου, ὅ,τι δήποτε καὶ ἂν μοὶ ἐπιβάλλῃ. Ἡ ἀπόφασίς μου περιμένει τὴν κρίσιν σας, καὶ τὴν ἐλπίζει σύμφωνον πρὸς τὸν πόθον μου.

Τότε ἀνεπήδησεν εἰς τὸ μέσον ἵν' ἀποκριθῇ ὁ Μάϊος Ῥαιμόνδος, Βαρόνος τῆς Βελιγόστης, καὶ ὁ Ῥοβέρτος, ὅστις δὲν ἤθελε νὰ ὁμιλήσῃ ὁ ἴδιος, ᾐσθάνθη χαρὰν μεγάλην ὅτι ὁ

[1]) Ἰδ. Χρον., ἔκδ. 1845, σελ. 68. — L. de la conq., σ. 45.

σύντροφός του ἀνελάμβανε τὴν ὑπεράσπισιν τῶν δικαιωμάτων του.

— Τὸ χρέος ἡμῶν ὅλων, εἶπε, τὸ ὑπέδειξαν αἱ λέξεις τοῦ Ἐξοχωτάτου τοποτηρητοῦ. Ὅλοι εἴμεθα ἐπίσης ἄνθρωποι λίζιοι τοῦ Αὐθέντου ἡμῶν, καὶ ὁποῖαι καὶ ἂν ὦσιν αἱ κλίσεις, ὁποῖαι αἱ διαθέσεις ἡμῶν, δὲν δυνάμεθα, ὡς ἔντιμοι καὶ πιστοὶ ἱππόται, εἰμὴ νὰ κύψωμεν εἰς τὴν διαταγήν του. Ἂν ἡ κατακράτησις ἀλλοτρίων δικαιωμάτων ἢ ἡ ἐπέμβασις εἰς αὐτὰ εἶναι ἀνόσιος πρᾶξις, λειποταξία εἶναι ἡ ἐγκατάλειψις τῆς θέσεως εἰς ἣν ἐτάχθημεν ὑπὸ τῶν ἀρχόντων καὶ ἐχρίσθημεν παρὰ τοῦ Θεοῦ. Δὲν πρόκειται νὰ κρίνωμεν οὔτε κατ' εὔνοιαν οὔτε κατὰ συμπάθειαν, ἀλλὰ τὴν θέλησιν ἐκτιμήσαντες τοῦ Αὐθέντου, νὰ ἐκτελέσωμεν αὐτὴν ἀκριβῶς.

— Τὴν θέλησιν τοῦ Αὐθέντου; εἶπεν ἀνεγερθεὶς Ἰωάννης ὁ Νεϋλλῆς, ὁ Βαρόνος τῆς Μάνης. Αὐτὴν τὴν ἠκούσαμεν εὐκρινέστατα διαγεγραμμένην. Ἂν ἐντὸς ἑνὸς ἔτους καὶ μιᾶς ἡμέρας ἀπὸ τῆς δεκάτης Μαρτίου, ἂν μέχρι τῆς δύσεως τῆς ἑνδεκάτης Μαρτίου ἤρχετο ὁ Ἐξοχώτατος Μισσὲρ Ῥοβέρτος, μᾶς παρουσίαζε τὸ αὐθεντικὸν θέσπισμα καὶ ἐζήτει τὴν κληρονομίαν τῆς Αὐθεντείας, προδότης καὶ ἔνοχος θὰ ἦτον πᾶς ὅστις δὲν τὸν ἀνεγνώριζεν ὡς Αὐθέντην καὶ κύριόν του. Ἀφ' οὗ ὅμως ἔκτοτε δεκαπέντε παρῆλθον ἡμέραι, προδόται καὶ ἔνοχοι θέλομεν εἶσθαι πρὸς τὸν κυριάρχην ἡμῶν, καὶ τῶν ῥητῶν ὁρισμῶν αὐτοῦ ἄπιστοι παραβάται, ἂν ἄλλον ἀναγνωρίσωμεν Αὐθέντην παρὰ τὸν Μισσὲρ Γοδοφρεῖδον τὸν Βιλλαρδουΐνον. Δὲν ἔχομεν δικαίωμα ἐκλογῆς, ἀλλὰ μόνον χρέος ὑποταγῆς· οὐδ' αὐτὸς ὁ Βιλλαρδουΐνος ἔχει δικαίωμα οὐδὲ δύναται χωρὶς ἐγκλήματος νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν θέσιν εἰς ἣν ἐκλήθη. Αὐθέντης ἡμῶν εἶναι ὁ Γοδοφρεῖδος Βιλλαρδουΐνος.

— Ζήτω ὁ Γοδοφρεῖδος Βιλλαρδουΐνος! ἠκούσθη φωνὴ μεγάλη θορυβωδῶς ἀναβοῶσα ἐκ τῶν ἐσχάτων ἑδρῶν ὅπου ἐκάθηντο οἱ προὔχοντες Ἕλληνες.

Ὁ Βιλλαρδουΐνος ἦτον ἐν γένει ἀγαπητὸς παρὰ τοῖς Ἕλλησι, παρ' ἐκείνοις δηλαδὴ ἐξ αὐτῶν, ὅσοι μὴ αἰσθανόμενοι ἐν ἑαυτοῖς τὴν δύναμιν ἀντιστάσεως, ἔστεργον τοὺς ξένους κατακτητάς· διότι οὐ μόνον ἐσεβάσθη τὸ θρήσκευμά των, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς εὐγενεῖς ἀφῆκε πολλὰ τῶν προνομίων ἃ εἶχον καὶ πρὶν, ἐκεῖνα κἂν ὅσα ἐθεράπευον τὴν ματαιοφροσύνην των χωρὶς νὰ ἐνοχλῶσι τὴν δύναμίν του, καὶ τοῦ λαοῦ ἐσεβάσθη τὰ δικαιώματα, ἀντικαταστήσας μόνον πολλαχοῦ τοὺς Φράγκους ἱππότας ἀντὶ τῶν ἐγχωρίων ἀρχόντων. Παντάπασιν ἐπομένως δὲν τοὺς ηὐχαρίστει ἡ ἰδέα νὰ δεχθῶσι νέον ἄρχοντα, ὅστις δὲν τοὺς ἐγνώριζε, δὲν εἶχεν οὐδεμίαν πρὸς αὐτοὺς ὑποχρέωσιν καὶ ὑπόσχεσιν, καὶ ἐδύνατο νὰ τοῖς ἀφαιρέσῃ, ὄχι νὰ τοῖς προσθέσῃ οὐδέν.

Διὰ τοῦτο, ἅμα ἐνεψυχώθησαν ὑπὸ τῶν λόγων τοῦ Ῥαιμόνδου καὶ τοῦ Νεϋλλῆ, ἀνέκραξαν πρῶτοι τὸ: «Ζήτω ὁ Γοδοφρεῖδος Βιλλαρδουΐνος!» Ἡ κραυγὴ δὲ αὕτη, ἅμα ἀκουσθεῖσα, ἀπήντησεν ἠχὼ εἰς ὅλα τῆς ἐκκλησίας τὰ πέρατα, καὶ πάντες οἱ ἱππόται, ἠλεκτρισθέντες, ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος ἀνευφήμησαν ἐπανειλημμένως·

— Ζήτω ὁ Γοδοφρεῖδος Βιλλαρδουΐνος, Αὐθέντης τοῦ Μωρέως!

Τότε δ' ἐγερθεὶς οὗτος, ἔνευσε διὰ τῆς χειρὸς, καὶ παραιτησάμενος σιωπὴν,

— Ἄρχοντες, εἶπεν, ἀδελφοὶ καὶ συστρατιῶται, σᾶς εὐχαριστῶ διὰ τὴν ἀγάπην ἣν μοὶ δεικνύετε, καὶ διὰ τὴν κρίσιν ἣν ἐπροφέρατε ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ ἐν καθαρᾷ συνειδήσει. Εἰς πᾶσαν θυσίαν εἰμὶ ἕτοιμος δι' ἀγάπην σας, καὶ θέ-

λω προθύμως παραιτηθῆ διὰ σᾶς καὶ τῆς ἐλπίδος τοῦ νὰ ἰδῶ πάλιν ποτὲ τὴν πατρίδα μου, καὶ τῆς ἡσυχίας τῶν τελευταίων μου ἡμερῶν. Ἀλλὰ πρὶν νικηθῶσιν ἐντελῶς οἱ δισταγμοί μου, ἔχω ἀνάγκην νὰ ὁδηγηθῶ καὶ ὑπὸ τῆς γνώμης τοῦ Ἐξοχωτάτου φίλου καὶ Αὐθέντου μου, τοῦ Μισσὲρ Ῥοβέρτου, διότι ἔχω ἀπεριόριστον ὑπόληψιν πρὸς αὐτὴν, καὶ τὸν παρακαλῶ νὰ μοὶ τὴν ἐκθέσῃ ἐν εἰλικρινείᾳ καὶ πεποιθήσει.

Ὅλοι ἀπέβλεψαν τότε πρὸς τὸν Ῥοβέρτον, ὅστις ὠχρὸς, καὶ προφανῶς συστελλομένων τῶν μυώνων τοῦ προσώπου του, ἠγέρθη, καὶ

— Μετὰ τὴν πάνδημον ἔκφρασιν, εἶπε ψυχρῶς, τῆς γνώμης τῶν ἀξιοτίμων τούτων ἱπποτῶν, εἰς ἐμὲ δὲν μένει τί νὰ προσθέσω, καὶ ἡ ἀπόφασίς μου εἶναι αὔριον ν' ἀναχωρήσω διὰ τὴν Γαλλίαν.

— Φίλτατε Μισσὲρ Ῥοβέρτε, εἶπεν ὁ Βιλλαρδουίνος· τοῦ καθήκοντος ἡ ἰσχὺς εἶναι ἀναπόδραστος εἰς τοὺς εὖ φρονοῦντας, καὶ ἡμεῖς εἴμεθα δοῦλοι αὐτοῦ. Ὅταν οἱ ἔντιμοι οὗτοι ἱππόται ἐξετίμησαν οὕτω τὸ ἐμὸν καθῆκον, δὲν τολμῶ οὐδ' ἔχω δικαίωμα νὰ τὸ παραβῶ. Σᾶς παρακαλῶ δὲ, εὐγενέστατε ἀδελφὲ, νὰ μὴ θυμωθῆτε κατ' ἐμοῦ διὰ τοῦτο, ἀλλ', ἂν εὐαρεστῆσθε, διαμείνατε εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ θέλετε τιμηθῆ μετὰ τῶν πρώτων ὡς φίλος μου καὶ συγκάθεδρος. Θέλομεν κατακτήσει ὁμοῦ τὰ φρούρια τοῦ Ναυπλίου, τοῦ Ἄργους, τῆς Κορίνθου καὶ τῆς Μονεμβασίας, ἀνθιστάμενα εἰσέτι εἰς τὰ ἡμέτερα ὅπλα, καὶ θέλω σᾶς παραχωρήσει τὸ μέρος τῆς ἐξουσίας τὸ ἀνῆκον εἰς τὴν ἀνδρίαν σας.

— Εὐχαριστῶ, Ὑψηλότατε, διὰ τὴν καλοκἀγαθίαν σας, ἀπεκρίθη ὁ Ῥοβέρτος, χωρὶς νὰ δυνηθῇ ν' ἀπαλλάξῃ τὴν φωνήν του ἐλαφροῦ τινος τόνου πικρίας. Ἡ μόνη δὲ χάρις

ἣν σᾶς ζητῶ, εἶναι νὰ μοὶ δώσητε ἵππους καὶ ὁδηγοὺς, ἵν' ἀναχωρήσω αὔριον δι' Ἀνδραβίδαν, ὅθεν θέλω ν' ἀπέλθω ἀμέσως εἰς τὴν Γαλλίαν.

Τοὺς εὐγενεῖς δ' ἱππότας τούτους παρακαλῶ νὰ μοὶ δώσωσιν ἐγγράφως τὴν ἀπόφασιν τῆς κρίσεώς των, ὅπως μοὶ χρησιμεύσῃ ὡς δικαιολόγημα πρὸς τὸν Αὐθέντην καὶ θεῖόν μου, καὶ πρὸς τὸν Μεγαλειότατον βασιλέα ἡμῶν Φίλιππον Αὔγουστον, ὅτι δὲν ἐγκατέλειψα κούφως καὶ ἀναιτίως τὴν θέσιν εἰς ἣν ἀπεστάλην, καὶ μὴ ἐκτεθῶ εἰς χλεύην καὶ περιφρόνησιν.

— Θὰ σᾶς δοθῇ, ἔνδοξε ἀδελφὲ, ὑπέλαβεν ὁ Βιλλαρδουίνος, ἡ ἐπίσημος, ἔγγραφος καὶ ἐνσφράγιστος μαρτυρία καὶ ἐμοῦ καὶ ὅλων ἡμῶν, ὅτι ἐπράξατε ὡς ἱππότης εὐγενὴς καὶ φρόνιμος, ἐξεπληρώσατε ὅλα τὰ πρὸς τὸν ἡγεμόνα καθήκοντα, καὶ ἐνεδώκατε εἰς μόνην τὴν ὁμόθυμον κρίσιν ὅλων τῶν ἱπποτῶν καὶ ἀρχόντων τῆς ἡγεμονίας. Εἰς τὴν ἀπόδειξιν δὲ ταύτην θὰ ἐπισυνάψω καὶ ἀντίγραφον τοῦ ὁρισμοῦ τοῦ Αὐθέντου μου Μισσὲρ Γουλιέλμου τοῦ Καμπανίτου, πρὸς πλήρη δικαιολογίαν σας.

« Ὅσον δι' ἵππους πρὸς ὁδοιπορίαν, ὅλοι οἱ ἵπποι μου καὶ τῶν ἱπποτῶν τούτων εἰσὶν εἰς τὴν διάθεσίν σας· ὁδηγὸν δὲ δὲν θέλω στέρξει νὰ ἔχητε ἄλλον εἰς τὴν Αὐθεντείαν μου παρ' ἐμὲ τὸν ἴδιον.

« Αὔριον, κύριοι, ἐπρόσθεσεν ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς ἱππότας, συνοδεύομεν τὸν εὐγενέστατον Μισσὲρ Ῥοβέρτον εἰς Ἀνδραβίδαν. Θέλω, ὅταν τοιοῦτος ἐπίσημος ξένος μᾶς ἐτίμησεν ἐλθὼν εἰς τὴν ἡγεμονίαν μας, νὰ τῷ ἀποδοθῶσιν ὅλαι αἱ τιμαὶ, ὅσαι ἀνήκουσιν εἰς τοὺς εὐγενεστάτους καὶ τοὺς μεγίστους.

« Τώρα δὲ, ἂς ἀποδώσωμεν εὐχαριστίαν εἰς τὸν Θεὸν, ὅστις

ηὐδόκησε νὰ ὁδηγήσῃ τὴν κρίσιν σας, καὶ ἂς τὸν παρακαλέσωμεν νὰ μᾶς φωτίζῃ καὶ ποδηγετῇ καὶ εἰς τὸ ἐπέκεινα ἡμέτερον στάδιον.

Τότε, προελθὼν ὁ ἐπίσκοπος Λακεδαίμονος, ἐτέλεσε δοξολογίαν, μεθ' ἣν διελύθη ἡ συνέλευσις μετὰ λαμπροτάτων ἠτωκραυγῶν.

Ἐν ᾧ δὲ διήρχοντο, ὁ Πετραλείφας, εὑρεθεὶς πλησίον τοῦ Νόννου,

— Δὲν ἤξευρον, τῷ εἶπεν εἰς τὸ οὖς, ὅτι ἡ λεοντῆ τοιαύτην ἀλώπεκα ἔκρυπτεν. Καιρὸς νὰ στρέψωμεν τὰ ἱστία!

Κ'

Τὸ ἑσπέρας ὁ νέος Αὐθέντης,[1] γλυκίζων διὰ τὸν Ροβέρτον τῆς πικρᾶς φιάλης τὰ χείλη, τῷ ἔδωκεν ἑορτὴν λαμπροτάτην, εἰς ἣν προσεκάλεσε πᾶσαν τῶν Φράγκων καὶ τῶν Ἑλλήνων τὴν ἀριστοκρατίαν. Τῷ ἐδαψίλευσε δ' ἀπέναντι ὅλων τούτων τῶν εὐγενῶν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, μετὰ τρόπων ἀποπνεόντων εἰλικρίνειαν καὶ ἐγκάρδιον συμπάθειαν, καὶ μετὰ μεγίστης εὐπρεπείας καὶ ἐπιδεξιότητος, πᾶσαν σπουδὴν καὶ περιποίησιν, καὶ ὅλον τὸ σέβας τὸ δυνάμενον ὀπωσοῦν νὰ ἰάνῃ τὴν κατὰ φυσικὸν λόγον τετραυματισμένην καρδίαν του.

Καὶ οἱ παρευρισκόμενοι δ' ὅλοι, μαντεύοντες τὴν διαγωγὴν τοῦ Αὐθέντου διὰ τῆς ἔκτης ἐκείνης αἰσθήσεως, ἥτις φαίνεται δεδομένη τοῖς αὐλικοῖς ὅπως διορῶσι τὰς διαθέσεις τοῦ ἡγεμόνος καὶ συμμορφῶνται πρὸς αὐτὰς, ἐπέτεινον ἔτι μᾶλλον τὰς ἐνδείξεις σεβασμοῦ καὶ φιλοφροσύνης· ὥστε

[1]) Ἔμεινε Μισσὲρ Τζεφρὲς Αὐθέντης. (Χρον., 59).

οὐχὶ, ὡς ἦτον ἐνδεχόμενον, ὁ νεοχειροτόνητος Αὐθέντης, ἀλλ᾽ ὁ ἔκπτωτος καὶ κενὸς ἀπερχόμενος ἐφαίνετο ὁ ἀληθὴς ἥρως τῆς ἑορτῆς.

Ἦτον δ᾽ αὕτη εὐθυμοτάτη, διότι κοινὴ εὐχαρίστησις ἐπέλαμπεν εἰς ὅλων τὰ πρόσωπα. Οὐδενὸς ὅμως χείλη ἐμειδίων τοσοῦτον χαρμοσύνως, οὐδενὸς βλέμματα ἔστιλβον τοσοῦτον ζωηρῶς, ὡς τὰ τῆς Ἄννης, πρὸς ἣν προσελθὼν ὁ Γωλτιέρος, ὅταν οὐδεὶς προσεῖχεν εἰς αὐτούς,

— Ἐλπίζω, τῇ εἶπε, νὰ μὴν ἰδῶ πλέον τὰ κακὰ ἐκεῖνα δάκρυα.

— Νομίζετε τῷ ὄντι, ἠρώτησεν ἡ Ἄννα ὡς βεβαία περὶ τῆς ἀπαντήσεως, ὅτι δὲν ἔχω πλέον νὰ φοβηθῶ τὰς ὀχληρὰς ἀπαιτήσεις του;

— Τοὐλάχιστον, μὴ ἀμφιβάλλετε περὶ τούτου, δὲν ἔχετε νὰ φοβῆσθε τοῦ λοιποῦ ὅτι ὁ πάππος σας θὰ σᾶς βιάσῃ νὰ ἐνδώσητε εἰς αὐτὰς, ἀπεκρίθη ὁ Γωλτιέρος. Εἶναι μεγίστη ἡ χαρὰ τοῦ Αὐθέντου μου ὅτι ἀπηλλάγη τοιούτου ἰσχυροῦ ἀντιζήλου.

— Ἔτι μεγαλητέρα ἔσται ἡ ἐδική μου, ἀπήντησε μετὰ μορφασμοῦ χαριέντως χαιρεκάκου ἡ Ἄννα, ὅταν ἀπαλλαγῶ τοῦ Αὐθέντου σας, καὶ προσέξατε μὴ εἰπῶ, καὶ τοῦ πρέσβεώς του.

Τὴν ἐπαύριον δ᾽ ἤρχισεν ἡ ὁδοιπορία, ὁμοιάζουσα ἐκστρατείαν σχεδὸν ἢ πομπὴν ἑορτάσιμον. Ὁ Αὐθέντης μεθ᾽ ὅλων τῶν ἱπποτῶν, ὅσοι εὑρέθησαν εἰς Λακεδαίμονα, συνώδευσε τὸν Ῥοβέρτον, προσέτι δὲ καὶ ὁ Πετραλείφας μετὰ τῆς ἐκγόνου του, διότι ὁ Βιλλαρδουΐνος τῷ εἶπεν ὅτι ἔγραψεν εἰς τὴν σύζυγόν του νὰ μεταβῇ ἀμέσως εἰς Ἀνδραβίδαν, ἵνα προπέμψωσι τὸν φίλον των ἀξιοπρεπῶς.

Ἐξηκολούθουν δὲ τοῦ Αὐθέντου αἱ πρὸς τὸν Ῥοβέρτον

περιποιήσεις τόσον εὐγενεῖς πάντοτε καὶ τόσον μεγάλαι, ὥστε ἐλησμόνει οὗτος ὅ, τι δυσάρεστον εἶχεν ἡ θέσις του. Καὶ οἱ λοιποὶ δὲ ὅλοι, διορῶντες ὅτι τὸ προσωπεῖον τοῦτο ἦτον ἀναγκαῖον, ἀλλὰ καὶ ἐφήμερον, ἐφαίνοντο προσέχοντες εἰς τὸν ἀπερχόμενον Αὐθέντην πολὺ περισσότερον παρὰ εἰς μένοντα.

Μόνος δ' ὁ Πετραλείφας, ἀφ' ὅτου μετὰ τρόμου ἐνέβλεψεν εἰς τὸ βάθος τῆς πονηρίας καὶ ἀνεκάλυψε τὴν ἔκτασιν τῆς ἱκανότητος τοῦ Βιλλαρδουίνου, ἐνθυμούμενος ὅτι εἶχε τινὰς ἁμαρτίας ἀποτεταμιευμένας εἰς μίαν τῆς συνειδήσεώς του γωνίαν, ἐζήτει πᾶσαν ἀφορμὴν ὅπως ἐπιδείξῃ ὑπερβολικὴν χαρὰν διὰ τὴν νέαν στροφὴν τῶν πραγμάτων, καὶ ἐπεθύμει, ἐπιτυχὼν τὸν Αὐθέντην μόνον, νὰ ἐξιχνιάσῃ, εἰ δυνατὸν, τὸ βάθος τοῦ πνεύματός του, καὶ πληροφορηθῇ ἂν εἰς αὐτὸ δὲν ἐνεφιλοχώρει σπέρμα τι ὑποψίας, ἀφ' ὅτου πρὸ πάντων εἶχεν ἀκούσει οὐκ ἄνευ ταραχῆς τὴν αἰτίαν τῆς εἰς Ἀρκαδίαν μεταβάσεως τοῦ τοποτηρητοῦ. Ἀλλὰ τὸ νὰ τὸν ἐπιτύχῃ κατὰ μόνας ἦτον τὸ δύσκολον, διότι ὁ Βιλλαρδουίνος ἐφιλοτιμεῖτο νὰ μὴ ἀφήσῃ οὐδὲ στιγμὴν τὸν Ῥοβέρτον μόνον εἰς τοὺς πικροὺς λογισμούς του.

Τέλος ὅμως ἡ περίστασις αὕτη τῷ παρουσιάσθη εἰς Καρύταιναν, ὅπου Οὔγων ὁ Βριάριος, ὁ Βαρόνος τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ἐπρότεινεν εἰς τὸν Ῥοβέρτον νὰ ἐπισκεφθῇ, ὡς δύω ὥρας μακρὰν ἀπέχον, καὶ ἐκτὸς τῆς ὁδοῦ των κείμενον, θαυμάσιόν τι ἔρημον φρούριον, ἐκ μεγίστων ὄγκων ᾠκοδομημένον, ἔργον παλαιῶν γιγάντων, ὡς ἔλεγεν, αἰνιττόμενος τὰ ὡραῖα πελασγικὰ τείχη τῆς Γόρτυνος, ἧς τὸ ὄνομα διετηρεῖτο τότε εἰσέτι, παραφθαρὲν ὑπὸ τῶν Φράγκων εἰς τὸ τῆς Σκόρτας, ὡς ἔκτοτε, διὰ δευτέρας παραφθορᾶς, ἔγινε Καρύταινα. Τὴν ἐκδρομὴν ταύτην παρηκολούθησαν οἱ πλεῖ-

στοι τῶν ἱπποτῶν· ὁ Βιλλαρδουΐνος ὅμως ἔμεινεν εἰς Καρύταιναν κεφαλαλγῶν, ὡς ἐπροφασίσθη, ἴσως ὅμως καὶ ἐννοήσας τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Πετραλείφου, καὶ θέλων νὰ τῷ παρέξῃ ἀφορμὴν ὅπως τὴν ἐκπληρώσῃ.

Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ Πετραλείφας δὲν παρημέλησε τὴν χορηγηθεῖσαν αὐτῷ εὐκαιρίαν, καὶ προτείνων τὸ γῆράς του καὶ αὐτὸς, ἀπέφυγε τὴν ἐκδρομὴν, καὶ ἓν τέταρτον μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν λοιπῶν, ἦλθε πρὸς τὸν Βιλλαρδουΐνον.

— Εἶναι ἀληθὲς, εἶπεν, ὅτι ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης ἠσθένησεν; Ἡ εἴδησις αὕτη μ' ἐτάραξεν. Ἐλπίζω ὅτι ἦτον ψευδής.

— Ἀληθέστατον, Ἐξοχώτατε, ἀπεκρίθη ὁ Βιλλαρδουΐνος, ὡς βαρυνόμενος τὴν ζωήν του. Ἐσαθρώθη τὸ σαρκίον, ἐπαλαίωσε τὸ σκεῦος. Διότι ὀλίγας τώρα ἡμέρας περιφέρομαι εἰς τὴν ῥάχιν τοῦ ἵππου μου, ἰδοὺ ὅλον μου τὸ αἷμα φέρεται πρὸς τὴν κεφαλὴν, ἥτις κινδυνεύει νὰ διαῤῥαγῇ. Ἔχω ἀνάγκην ἀναπαύσεως· ἡ χείρ μου δὲν εἶναι πλέον διὰ τὸ σκῆπτρον τῆς ἡγεμονίας. Εἴχετε δίκαιον, Ἐξοχώτατε, φρονίμως ἐσκέπτεσθε· χεὶρ νεωτέρα, ἡ χεὶρ τοῦ Ῥοβέρτου ἔπρεπε νὰ τὸ φέρῃ.

— Εἶχον δίκαιον! ἔκραξεν ὁ Πετραλείφας φρικιῶν ὅλος. Ἐγὼ ἤθελον ἔχει ποτὲ τοιαύτην ἰδέαν! Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σᾶς εἰπῶ, ὅτι καὶ εἰς τὸ στόμα σας ἀκούων αὐτὴν ἀγανακτῶ, καὶ τὴν κηρύττω βλάσφημον!

— Παράδοξον, εἶπεν ὁ Βιλλαρδουΐνος μετὰ πολλῆς ἀφελείας. Διατί λοιπὸν ἐγὼ ἐνόμιζον ὅτι ἦτον αὐτὴ ἡ ἰδέα σας;

— Διότι, ἀπεκρίθη ὁ γέρων, σᾶς συνέβη ὅ,τι ποτὲ δὲν σᾶς συμβαίνει: ν' ἀπατηθῆτε. Ἡ ἰδέα μου εἶναι ἐξ ἐναντίας ὅτι εἰς τὴν Πελοπόννησον πρέπει νὰ ἡγεμονεύῃ ὁ κατακτήσας τὴν Πελοπόννησον. Εἰς διοίκησιν τοῦ τόπου τούτου,

ὅπου οἱ ἄρχοντες εἰσὶν υἱοὶ τῆς τύχης, ἕτοιμοι νὰ ζητήσωσι πάντοτε παρ' αὐτῆς καὶ παρὰ τῆς σπάθης των τὰ ἀνώτατα ἄθλα τῆς φιλοδοξίας, καὶ νὰ διαφιλονεικήσωσιν αὐτὰ πρὸς τοὺς προκαταλαβόντας, ὅπου οἱ ἀρχόμενοι ὀργίλως μασσῶσι τὸν χαλινόν των, καὶ κύπτουσι μόνον ἕως οὗ, εὑρόντες ἀφορμὴν, ἀναπηδήσωσι καὶ ἐπιτεθῶσιν, ἀπαιτεῖται φρόνησις δεδοκιμασμένη, πολιὰ πεῖρα, καὶ ἐπιῤῥοὴ ἐῤῥιζωμένη εἰς πολυτελῆ ἐξάσκησιν τῆς ἀρχῆς καὶ εἰς πολεμικὰ κατορθώματα, εἰς τὸ σέβας καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τῶν κατακτητῶν καὶ τῶν ὑπηκόων. Ἂν ἡ κακὴ τύχη τοῦ τόπου τούτου εἶχε μεταφέρει εἰς ἄλλας χεῖρας αὐτοῦ τὸ πηδάλιον, θὰ ἐξώρμων ἐκ τῶν τεσσάρων σημείων θύελλαι στάσεων, καὶ ἡ ἀπερίσκεπτος ὁρμὴ καὶ ἡ νεανικὴ κουφότης, ἀντὶ νὰ τὰς καταστείλῃ, θὰ κατεπονtίζετο ὑπ' αὐτῶν. Ὄχι, Ὑψηλότατε· πιστεύσατέ με, διαμείναντες εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἐξεπληρώσατε καθῆκον ἱερὸν, οὐδ' ἐδύνασθε νὰ τὸ παραβῆτε ἄνευ ἐγκλήματος. Ἰδοὺ ἡ ὅλη ἰδέα μου.

— Σᾶς εὐχαριστῶ ὅτι μοὶ τὴν εἴπατε. Τὸ βαθὺ βλέμμα ὃ ῥίπτετε εἰς τὰ πράγματα τῆς ἡγεμονίας μου μοὶ ἐγγυᾶται καὶ περὶ τῆς ὀρθότητος τῆς κρίσεώς σας. Αὐτὴ καθησυχάζει τὰς τελευταίας μεμψιμοιρίας τῆς συνειδήσεώς μου, ὅτι δὲν ἠκολούθησα τὰς κλίσεις τῆς καρδίας μου, ν' ἀπέλθω εἰς τὴν φίλην πατρίδα μου, νὰ καλλιεργῶ τὸν ἀγαπητόν μου ἀγρόν.

—Ἀγρός σας εἶναι, ἀπεκρίθη ὁ Πετραλείφας, ὅλη ἡ ἀπέραντος αὕτη Αὐθεντεία, καὶ τὸν καλλιεργεῖτε, τὴν δόξαν ἐμφυτεύοντες εἰς αὐτὸν καὶ τὴν εὐημερίαν. Τὸ κατ' ἐμὲ, ἤθελον θεωρήσει ἐμαυτὸν εὐτυχῆ, ἂν, ἐπειδὴ συνέπεσε νὰ εὑρεθῶ ἐνταῦθα κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην ἐποχὴν, ἔνδοξον διὰ τὴν Ὑμετέραν Ὑψηλότητα καὶ τρισευδαίμονα διὰ τὸν τόπον

τοῦτον, ἂν μοὶ ἐπετρέπετο νὰ συντελέσω τὸ κατὰ δύναμιν εἰς τὴν αὔξησιν τῆς δυνάμεως καὶ τῆς δόξης τῆς Ὑμετέρας Ὑψηλότητος, καὶ εἰς τὴν στερέωσιν τοῦ μεγάλου της ἔργου.

— Πῶς! εἶπεν ὁ Βιλλαρδουΐνος, δίδων περιχαρῆ ἔκφρασιν εἰς τὸ πρόσωπόν του· αὕτη εἶναι πρότασις ἀνεκτίμητος δι' ἐμέ. Πᾶσά μου ἡ εὐγνωμοσύνη δὲν θέλει εἶσθαι ἰσότιμός της. Ἀκούω ἀνυπομόνως· εἰπέτε μοι, ὁποῖον εἶδος συνδρομῆς ἠμπορῶ νὰ ἐλπίζω;

— Ἡ δύναμίς σας, ἀπεκρίθη ὁ Πετραλείφας, εἰς τὴν εὐρύχωρον ταύτην ἡγεμονίαν εἶναι μεγάλη, διότι στηρίζεται εἰς τὸ σέβας τῶν Βαρόνων καὶ εἰς τοῦ λαοῦ τὴν ἀγάπην. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι δὲν ἐδύνατο νὰ εἶναι ἔτι μεγαλητέρα. Μεταξὺ τῶν ἱπποτῶν ὅσοι διενεμήθησαν τὴν κληρονομίαν τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξίου, ὑπάρχουσί τινες σχεδὸν ἰσοδύναμοί σας, καὶ εὐαρεστότερον καὶ ἀσφαλέστερον, εἰς ἐποχὰς μάλιστα ἀβεβαίους ὡς ταύτην, νομίζω νὰ εἶναί τις ἀνώτερος μᾶλλον ἢ ἴσος. Τοῦτο δὲ δι' ἑνὸς τρόπου δύναται νὰ κατορθωθῇ, διὰ τῆς ἑνώσεως. Δὲν φρονεῖτε, Ὑψηλότατε, ὅτι, ἂν ἡ χεὶρ σας εἶναι τροπαιοῦχος σήμερον, ἡ χεὶρ σας, συνδεδεμένη μετὰ τῆς χειρὸς τοῦ Αὐθέντου τῆς Ἑλλάδος, θέλει εἶσθαι ἀκαταμάχητος;

— Ὦ! ἀναμφιβόλως, εἶπεν ὁ Αὐθέντης τοῦ Μωρέως. Ἂν μοὶ προτείνητε συμμαχίαν μετὰ τοῦ Ὑψηλοτάτου Κὺρ Θεοδώρου, τοῦ γαμβροῦ σας, τὴν δέχομαι περιχαρῶς, καὶ τὴν θεωρῶ δι' ἐμὲ ὡς μέγα εὐτύχημα.

— Ἀλλὰ, προσέθηκεν ὁ γέρων, μελιτώσας τὴν φωνήν του καὶ δοὺς εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του τὴν πειστικωτέραν αὐτῶν ἔκφρασιν, αἱ συμμαχίαι, καθὸ ἀνθρώπινα ἔργα, εἰσὶ πολλάκις ἀκροσφαλεῖς. Ταύτην, ἂν θέλητε, δυνάμεθα νὰ

συσφίγξωμεν δι' ἀδαμαντίνων ἢ ὀρθότερον δι' ἀνθίνων, ἀλλ' οὐχ ἧττον ἀῤῥήκτων δεσμῶν. Ποτέ μου δὲν ὑπέκρυψα τὸν θαυμασμόν μου διὰ τὸν ἀνδρεῖον Γοδοφρεῖδον, τὸν προσφιλῆ σας υἱόν! Ὁ Αὐθέντης τῆς Ἑλλάδος δὲν δύναται νὰ ἐπιθυμήσῃ διὰ τὴν θυγατέρα του σύζυγον φθονητότερον. Ἂν ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης συγκατένευεν, ἡ ἕνωσις τῶν τέκνων ἐδύνατο νὰ γίνῃ ἡ ἀσειστος βάσις τῆς ἑνώσεως τῶν γονέων.

— Πῶς! προτείνετε νὰ νυμφευθῇ ἡ Ἄννα τὸν Γοδοφρεῖδόν μου!

— Ναί! Ἡ πρότασίς μου σᾶς δυσαρεστεῖ;

— Ἐξ ἐναντίας, μὲ τιμᾷ εἰς βαθμὸν ὑπέρτατον, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ μὲ ἐκπλήττει.

— Σᾶς ἐκπλήττει, Ὑψηλότατε; Δὲν ἐννοῶ.

— Ἀλλὰ, εἶπεν ὁ Βιλλαρδουΐνος, ἡ Ἄννα, νομίζω, δὲν ἐπρόκειτο νὰ νυμφευθῇ τὸν Ῥοβέρτον;

— Τὸν Ῥοβέρτον; ὑπετραύλισεν ὁ Πετραλείφας, καὶ ἐσκίρτησαν τοῦ προσώπου του οἱ μυῶνες.

— Βεβαίως, τὸν Ῥοβέρτον, ἀπήντησεν ὁ Αὐθέντης. Ἄ! καὶ τώρα ἐνθυμοῦμαι διατί ἔλεγον ὅτι εἶσθε ἰδέας ν' ἀποσυρθῶ τῆς Αὐθεντείας τοῦ Μωρέως καὶ νὰ μὲ διαδεχθῇ ὁ Ῥοβέρτος. Δὲν ἀπεστείλατε εἰς τὴν Γαλλίαν τὸν Νόννον νὰ ἐπιταχύνῃ τὴν ἔλευσίν του, καὶ νὰ τῷ προτείνῃ τὸ συνοικέσιον;

— Τὸν Νόννον! ἐπανέλαβεν ὁ Πετραλείφας τοὺς ὀφθαλμοὺς τεταμένους, καὶ τὴν ὄψιν ἀπολελιθωμένην ὑπὸ τῆς ἐκπλήξεως.

— Ναὶ, βεβαίως· ἐπέμεινεν ὁ Βιλλαρδουΐνος. Ἐλησμονήσατε ὅταν εἰς τὴν Λακεδαίμονα, τὴν ἡμέραν τοῦ ἱπποδρομίου, ἐπέστρεψε φορῶν βλαχοποιμένος ἐνδύματα, καὶ

σᾶς ἔφερε τοῦ Ῥοβέρτου τὴν συγκατάθεσιν εἰς τὴν πρότασίν σας;

Εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Πετραλείφου νεκρικὴ ἐπεχύθη ὠχρότης. Ἀλλ' ἅμα συνελθὼν, καὶ ὡς αἰφνιδίαν τινα λαβὼν ἀπόφασιν, ἐπλησίασεν εἰς τὸν Βιλλαρδουίνον·

— Βλέπω, εἶπεν, ὅτι ἡ ἀξίωσις τοῦ ν' ἀντιπαλαίσω πρὸς τὴν Ὑμετέραν Ὑψηλότητα εἶναι ἄφρων. Ἐννοῶ πόσον ἄνισος εἶναι ἡ πάλη. Χωρὶς νὰ ἐρευνήσω πῶς ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης ἐνεδάθυνε μέχρις αὐτῶν τῶν κρυπτῶν τοῦ νοός μου, κηρύττω ἐμαυτὸν ἡττηθέντα, καὶ παύω ὑποκρινόμενος, διότι ἐν ᾧ εἶναι μάταιον, καθίσταμαι καὶ γελοῖος. Ναὶ, εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἔπεμψα τὸν Νόννον εἰς Γαλλίαν, ὅτι ἐπρότεινα εἰς τὸν Καμπανίτην τὴν χεῖρα τῆς Ἄννης. Δὲν ἐπιχειρῶ νὰ δικαιολογήσω τὸ παρελθόν. Ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης γνωρίζει ὑπὲρ πάντα ἄλλον ὅτι εἰς ἡγεμόνας αἱ ἀξιώσεις τῆς θέσεώς των ἐπιβάλλουσι πολλάκις σιωπὴν εἰς τὴν φωνὴν τῆς καρδίας των. Θέλω ὅμως, καὶ πρέπει, νὰ σᾶς δώσω ἐχέγγυα περὶ τοῦ μέλλοντος. Καὶ πρῶτον, αὐτὸ τὸ παρελθόν. Ἂν ἔπεμπον πρέσβυν πρὸς τὸν Ῥοβέρτον, ἂν διεπραγματευόμην συγγενικὸν δεσμὸν μετ' αὐτοῦ, τοῦτο ἀποδεικνύει ὅτι, ἐν ᾧ ἡ καρδία τοῦ πατρὸς συνηγόρει ἐν ἐμοὶ ὑπὲρ τοῦ Γοδοφρείδου, ὁ νοῦς τοῦ ἡγεμόνος ὡμίλει ὑπὲρ τοῦ Αὐθέντου· ἰδοὺ δὲ ἤδη αἱ δύω εὐχαί μου ἠνώθησαν εὐτυχῶς εἰς μίαν, ἔχουσαν ἐπομένως ἔντασιν διπλασίαν. Τὸ συμφέρον! Ὑπάρχει ἐγγύησις ταύτης μεγαλητέρα;

— Καὶ ἂν ὑπάρχῃ, ἀπεκρίθη μειδιῶν ὁ Βιλλαρδουίνος, ἀλλὰ εἶναι καὶ αὐτὴ, τὸ ἀναγνωρίζω, μεγάλη. Ἓν μόνον ἐλάττωμα ἔχει, ὅτι συγκαταστρέφεται ἅμα ὑποχωρήσῃ ἡ βάσις ἐφ' ἧς στηρίζεται.

— Ἀληθὲς, εἶπεν ὁ Πετραλείφας· ἀλλὰ δὲν ἐφαρμόζε-

ται εἰς τὴν περίστασιν ταύτην. Ἡ Αὐθεντεία περιῆλθεν εἰς τὴν Ὑμετέραν Ὑψηλότητα καὶ τοὺς διαδόχους της. Ἀκατάστροφον λοιπὸν εἶναι τὸ συμφέρον τοῦτο, καὶ ἡ ἀπ' αὐτοῦ ἐγγύησις ἀκατάστροφος καὶ αὐτή.

— Ἴσως, εἶπεν ὁ Βιλλαρδουΐνος. Ἀλλ' ἡ Ὑμετέρα Ἐνδοξότης τὸ ἔλεγεν ὀρθότατα πρὸ ὀλίγου. Εἰς τὴν Αὐθεντείαν ταύτην περικάθηνται θύελλαι, καὶ δύνανται ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ φυσήσωσιν ἀφ' ἑκατέρου σημείου τοῦ οὐρανοῦ. Ἠξεύρετε, λόγου χάριν, ὅτι ἰχνηλατῶ ἀπό τινων ἡμερῶν τὴν ἀνακάλυψιν συνωμοσίας. Μέχρι τοῦδε ἀπέτυχον. Ἂν αὕτη ριζωθῇ καὶ λάβῃ πιθανότητα ἐπιτυχίας, τότε βλέπετε ὅτι τὸ συμφέρον δύναται νὰ λάβῃ νέαν στροφήν.

Καὶ ταῦτα λέγων ὁ Βιλλαρδουΐνος, ἠτένιζεν ἀσκαρδαμυκτὶ τὸν Πετραλείφαν, διατηρῶν ὅμως ἐπὶ τῶν χειλέων του μειδίαμα πραΰνον τὴν τραχύτητα ἐκείνου τοῦ βλέμματος.

Ὁ δὲ Πετραλείφας ἔμεινεν ἐπί τινας στιγμὰς σιωπηλὸς, καὶ ὡς εἰς ὀδυνηρὰν σκέψιν βεβυθισμένος. Ἔπειτα δὲ, σείσας τὴν κεφαλὴν,

— Νὰ θέλω ν' ἀναγνώσω, εἶπεν, εἰς τὸ βιβλίον τῆς διανοίας σας, ὅταν θέλητε νὰ μοὶ τὸ κρατῆτε κεκλεισμένον, θὰ ἦτον μωρία ἐκ μέρους μου. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ μία ἐγγύησις σᾶς εἶναι ὡς βλέπω, ἀνεπαρκὴς, ἔχω ἄλλην νὰ σᾶς δώσω, ἥτις καὶ τὸ μέλλον νὰ ἐξασφαλίζῃ καὶ τὸ παρελθὸν νὰ ἐξαγοράζῃ, ὁποῖον δήποτε καὶ ἂν εἶναι ἢ ἂν τὸ νομίζητε.

— Ἔχετε νὰ μοὶ δώσητε ἄλλην; ὁποίαν; ἠρώτησε περιέργως ὁ Βιλλαρδουΐνος.

— Ταύτην, ἀπεκρίθη ὁ Πετραλείφας, λαμβάνων ἐκ τοῦ κόλπου του χαρτίον καὶ δίδων αὐτὸ εἰς τὸν Βιλλαρδουΐνον.

— Ἰχνηλατεῖτε, ἐξηκολούθησε, τὴν συνωμοσίαν τῶν ἐγχωρίων, καὶ μέχρι τοῦδε δὲν τὴν ἀνεκαλύψατε. Ἰδοὺ αὐτή. Τὸ ἔγγραφον τοῦτο περιέχει τοὺς συνωμότας.

— Τοὺς συνωμότας! ἀνέκραξεν ὁ Αὐθέντης, καὶ ἀστραπὴ χαρᾶς ἐπέλαμψεν ἐπὶ τοῦ προσώπου του.

Ἀνέπτυξε δὲ τὸν χάρτην μετὰ σπουδῆς, καὶ ἔῤῥιψεν ἐπ' αὐτὸν τὸ βλέμμα. Ἡ πρώτη του ὄψις ἐφάνη ὅτι ὀδυνηρὰν ἀπετέλεσεν ἐντύπωσιν ἐπ' αὐτοῦ. Μετὰ ταῦτα δὲ, προχωρῶν εἰς αὐτοῦ τὴν ἐξέτασιν,

— Ὁ Βουτσαρᾶς! εἶπε. Ὦ! ἐπέστρεψεν ἐκ τοῦ Ἅδου ἵνα μὲ πολεμήσῃ! Ὦ! καὶ ὅλοι αὐτοὶ κεκηρυγμένοι ἐχθροί μου! Ἐνόμιζον ὅτι εἶχον θέσει ἐπ' αὐτῶν τὸν πόδα. Ἔπρεπε νὰ τοὺς συντρίψω λοιπόν! — Ἀλλὰ, προσέθηκε μετὰ στιγμὴν σκέψεως, τίς ν' ἀποδείξῃ ὅτι ὁ κατάλογος οὗτος εἶναι γνήσιος;

— Ἡ ἀπόδειξις εἶναι εἰς χεῖράς σας. Ἅμα ἀνάψητε τρεῖς νύκτας κατὰ συνέχειαν πυρὰν εἰς τὸν προφήτην Ἠλίαν, ὑπεράνω τῆς Ἀνδραβίδας, τὴν τετάρτην νύκτα ἠμπορεῖτε νὰ εὕρητε εἰς τοῦ Λύκου τὸ Σπήλαιον συνηγμένους ὅλους ὅσοι εἶναι εἰς αὐτὸν καταγεγραμμένοι.

— Ἄ! εἶπεν ὁ Βιλλαρδουΐνος. Κακὸν δὲν εἶναι νὰ τὸ ἠξεύρω. Σᾶς εὐχαριστῶ διὰ τὴν πολύτιμον ταύτην πληροφορίαν, καὶ θὰ ἤμην ὁ ἔσχατος τῶν ἀχαρίστων ἂν δὲν ἀνεγνώριζον ὅτι μοὶ ἐδώκατε τὸ μέγιστον δεῖγμα εἰλικρινοῦς φιλίας.

— Ἤτις, ἠρώτησεν ὁ γέρων, δύναται ἑπομένως νὰ σφραγισθῇ διὰ τῆς ἑνώσεως τῶν τέκνων μας;

— Ὄχι μόνον δύναται, ἀλλὰ πρέπει, ἀπεκρίθη ὁ Αὐθέντης. Τὸ συμφέρον εἴχετε ἐπικαλεσθῇ πρὸ ὀλίγου. Ἐννοεῖται ὅτι εἶναι μέγα καὶ δι' ἐμὲ τὸ συμφέρον. Ποῖον ἰσχυ-

ρώτερον σύμμαχον δύναμαι νὰ ἐπιθυμήσω μεταξὺ τῶν ὁμοβαθμίων μου παρὰ τὸν Ὑψηλότατον Αὐθέντην τῆς Ἑλλάδος; ποίαν χαριεστέραν νύμφην διὰ τὸν υἱόν μου παρὰ τὴν ὡραίαν Ἄνναν;

Ἅμα φθάσωμεν εἰς Ἀνδραβίδαν, πρῶτόν μου ἔργον θέλει εἶσθαι νὰ ὁμιλήσω πρὸς τὸν Γοδοφρεῖδον. Τὴν θέλησίν του μὲν δὲν δύναμαι νὰ βιάσω· ἀλλ' ὅταν πρόκηται περὶ τῆς Ἄννης, τὴν βίαν ἐνεργεῖ τὸ κάλλος της.

— Θέλει εἶσθε εὐδαίμων ἡμέρα, εἶπεν ὁ Πετραλείφας, διὰ τὸν γαμβρόν μου, ὅταν δυνηθῇ νὰ ἐγκλείσῃ ὡς υἱὸν τὸν Γοδοφρεῖδον εἰς τὰς ἀγκάλας του.

— Πρὸ πολλοῦ, ἀπεκρίθη ὁ Βιλλαρδουΐνος, θεωρῶ τὴν Ἄνναν ὡς προσφιλῆ θυγατέρα μου.

— Οἱ δύω ὁμοῦ, διὰ τῆς ἑνώσεως ταύτης, προσέθεσεν ὁ Πετραλείφας, θέλετε καταστῆ τὸ φόβητρον τοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

— Εἰπέτε, ἀπήντησε μειδιῶν ὁ Βιλλαρδουΐνος, τὸ ἑδραιότερον αὐτοῦ στήριγμα.

Τὴν στιγμὴν ταύτην ἠκούσθησαν αἱ σάλπιγγες τοῦ Ῥοβέρτου καὶ τῆς συνοδίας του ἐπανερχομένων, καὶ ὁ Πετραλείφας ἔσπευσε νὰ ἐξέλθῃ. Ἅμα δ' ἔστρεψεν οὗτος τὰ νῶτα, διὰ ταχείας κινήσεως τῆς χειρὸς ἔσχισεν ὁ Βιλλαρδουΐνος τὴν ἄνω γωνίαν τοῦ χαρτίου ὃ εἶχε λάβει παρὰ τοῦ γέροντος, καὶ μετὰ ταῦτα, διπλώσας αὐτό, τὸ ἐνέκλεισεν εἰς τὸν κόλπον του.

ΚΑ'

Τὴν δ' ἐπαύριον ἐξηκολούθησαν τὴν ὁδοιπορίαν, ἥτις ἀναπαυτικῶς χωροῦσα, καὶ συνεχῶς διακοπτομένη, διήρκεσε σχεδὸν τρεῖς ἡμέρας ἀκόμη.

Μετὰ δὲ τὴν μεσημβρίαν τῆς τρίτης, ὅταν εἰσήρχοντο εἰς Ἀνδραβίδαν, παρετήρησαν γενικὴν κίνησιν εἰς τὴν πόλιν ταύτην, καὶ ἑορτάσιμον τὴν ὄψιν αὐτῆς, καὶ παρὰ τὸ σύνηθες ζωηράν. Μόλις δὲ προέβησαν τινὰς ἑκατοστύας βημάτων, καὶ ὁ Κιβιτάνος, εἰδοποιηθεὶς ὑπὸ τῆς προδραμούσης φήμης, ἔφθασεν εἰς προϋπάντησίν των.

— Δὲν μοὶ λέγετε, Κύριε Δήμαρχε, τῷ εἶπεν ὁ Βιλλαρδουΐνος μετὰ τὰς πρώτας τῆς ὑποδοχῆς δεξιώσεις, τί δηλοῖ τῆς πόλεώς σας ὁ παροξυσμός; Δὲν ἤξευρον ὅτι ἔχετε πανήγυριν εἰς τὴν ἐποχὴν ταύτην.

— Δὲν ἔχομεν πανήγυριν, ἀπήντησεν ὁ Δήμαρχος, ἀλλ' ἡ ἔλευσις τῆς ἐπισήμου Κυρίας ἀνεπτέρωσεν ὅλην τὴν πόλιν.

— Τῆς ἐπισήμου Κυρίας! εἶπεν ὁ Βιλλαρδουΐνος μετ' ἐκπλήξεως. Τίνος ἐπισήμου Κυρίας;

— Τῆς ἡγεμονίδος ἥτις ἦλθεν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως.

— Σᾶς ἦλθεν ἡγεμονὶς ἐκ Κωνσταντινουπόλεως! καὶ διατί δὲν μὲ εἰδοποιήσατε, Κύριε Κιβιτάνε;

Ὁ Δήμαρχος ἠτένισε τὸν Βιλλαρδουΐνον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς. Ἔπειτα δὲ ἀπεκρίθη·

— Μὲ συγχωρεῖτε, Ὑψηλότατε, Σᾶς εἰδοποίησα χωρὶς ἀναβολῆς· ἀλλ' ὁ ταχυδρόμος μου, διαβὰς διὰ τῆς Λακεδαίμονος, δὲν σᾶς ἐπρόφθασε.

— Καὶ ποία εἶναι ἡ ἡγεμονὶς ἥτις ἦλθεν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως;

— Εἶναι ἡ ἐκλαμπροτάτη Ἀγνὴ ἡ Κουρτεναίη.

— Ἀγνὴ ἡ Κουρτεναίη! εἶπεν ὁ Βιλλαρδουΐνος συλλογιζόμενος, καὶ ὡς καθ' ἑαυτὸν ὁμιλῶν. Ἀγνὴ, πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἀνεψιὰ τοῦ αὐτοκράτορος λοιπὸν, ἡ θυγάτηρ ἴσως τῆς Ἰολάνδης, τῆς ἀδελφῆς του.

— Μάλιστα, Ὑψηλότατε.

— Καὶ πῶς ἦλθε, καὶ μετὰ τίνος ἦλθε;

— Ἦλθε μετὰ τριῶν μεγάλων πλοίων τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στόλου.

— Ἐννοῶ τώρα, εἶπεν ὁ Βιλλαρδουΐνος ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Ῥοβέρτον. Αὐτῶν τῶν τριῶν πλοίων ἡ ἐμφάνισις μοὶ ἀνηγγέλθη ὅταν ἤμην εἰς Βλιζίρι, καὶ ἐξ αἰτίας αὐτῶν, νομίσας ὅτι φέρουσι τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα, ἔσπευσα νὰ μεταβῶ εἰς Καλαμάταν. — Καὶ τίς συνοδεύει τὴν ἡγεμονίδα; ἠρώτησε τὸν Διοικητήν.

— Εἷς ἐπίσκοπος, ἀπήντησεν ὁ Διοικητὴς, καὶ δύω γέροντες Ναΐται, ἐπίσημοι εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν αὐλὴν, καὶ λαμπρὰ ἱπποτῶν συνοδία.

— Ἀλλὰ τί σημαίνει ἡ ἀποστολὴ αὕτη, καὶ ποῦ ἀπέρχεται ἡ ἡγεμονὶς, δὲν ἐδυνήθητε ν' ἀνακαλύψητε, Κύριε Δήμαρχε; ἠρώτησεν ὁ Αὐθέντης.

— Ὦ! δὲν εἶναι μυστήριον τοῦτο, ἀπεκρίθη ὁ Κιβιτάνος. Ἡ Ἐκλαμπρότης Της ἀπέρχεται εἰς Ἱσπανίαν, ἵνα νυμφευθῇ τὴν Αὐτοῦ Μεγαλειότητα τὸν Βασιλέα τῆς Ἀραγωνίας. Ἐναντίοι δ' ἄνεμοι, καί τις βλάβη τῶν πλοίων της, τὴν ἠνάγκασαν νὰ προσορμισθῇ εἰς Ποντικόν.

— Παράδοξα πράγματα μᾶς διηγεῖσθε, Κύριε Κιβιτάνε. Ἀλλ' εἰπέτε μοι, τῇ ἀπεδόθησαν ὅλαι αἱ εἰς τὴν γέννησίν της, αἱ εἰς τὴν νέαν της θέσιν ἀνήκουσαι τιμαί; Ὁ υἱός μου Γοδοφρεῖδος ἔμελλε νὰ ἔλθῃ εἰς Βλιζίρι καὶ Ἀνδραβίδαν διά τινας ὑποθέσεις. Ἔφθασεν; Ἐξετέλεσε τὰ καθήκοντα τῆς ξενίας πρὸς τὴν εὐγενῆ κόρην τῶν Αὐτοκρατόρων;

— Ἡ Ἐκλαμπρότης Του ἔφθασε πρὸ τριῶν ἡμερῶν, διευθυνόμενος πρὸς Βλιζίρι. Ἀλλ' ὅταν ἔμαθε τὴν ἄφιξιν τῆς ἡγεμονίδος, ἔμεινεν ἐνταῦθα, καὶ ἐτέθη εἰς τὰς διαταγάς της.

— Εὐτυχὴς σύμπτωσις! ἀνέκραξεν ὁ Βιλλαρδουΐνος. Εἶχον προσέτι μηνύσει εἰς τὴν Ἰσαβέλλαν νὰ ἔλθῃ εἰς Ἀνδραβίδαν, ὅπου σκοπὸν ἔχω νὰ μείνω μῆνάς τινας. Ἂν ἔφθανε ταχέως, θὰ ἐδυνάμην ν' ἀνταποκριθῶ ἀξιώτερον εἰς τὴν μεγάλην καὶ ἀπροσδόκητον τιμὴν, ἣν μᾶς παρέσχον οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ τύχη.

— Ἀλλ' ἡ Αὐτῆς Ἐκλαμπρότης, εἶπεν ὁ Δήμαρχος, ἔφθασεν ἀπὸ σήμερον τὸ πρωΐ.

— Ἔφθασεν! εἶπε περιχαρῶς ὁ Βιλλαρδουΐνος. Ἀγαθῇ τύχῃ. Θέλομεν δυνηθῆ λοιπὸν νὰ προσφερθῶμεν πρὸς τὴν ὑψηλὴν ἡμῶν ξένην οὐχὶ ὡς ἀγροῖκοι! Καὶ εἰς τοῦτο θέλετε συντελέσει, Κύριε Κιβιτάνε.

— Καλὸς οἰωνός· εἶπεν ὁ Πετραλείφας εἰς τὸ οὖς τοῦ Βιλλαρδουΐνου. Ἡ τύχη συνεκάλεσεν εἰς τὴν ἕνωσιν τῶν παιδίων ἡμῶν μάρτυρας ἐπισημοτάτους.

Ὁ Βιλλαρδουΐνος τῷ ἔσφιγξε τὴν χεῖρα φιλικῶς, χωρὶς ν' ἀποκριθῇ. Ὅταν δ' ἔφθασαν ἐμπρὸς τῆς θύρας του,

— Ἄ! ἐλησμόνησα νὰ σᾶς ἐρωτήσω, εἶπε πρὸς τὸν Δήμαρχον. Ὁ ἐπίσκοπος Ὠλένης εἶναι εἰς Ἀνδραβίδαν;

— Μάλιστα, ἀπεκρίθη αὐτὸς, ῥίψας νέον βλέμμα περιεργείας εἰς τὸν Βιλλαρδουΐνον· ἐδῶ εὑρίσκεται.

— Τότε πέμψατε νὰ τὸν εἰδοποιήσητε ὅτι ἦλθον, καὶ θέλω νὰ τὸν ἰδῶ. Καὶ ἐνθυμηθῆτε νὰ προπαρασκευάσητε τὴν πόλιν σας ὅσον πολυτελέστερον δύνασθε. Αὔριον ἐλπίζω νὰ ὑποδεχθῶμεν ἐδῶ τὴν Ἐκλαμπροτάτην ἀνεψιὰν τοῦ αὐτοκράτορος.

Μετὰ ταῦτα δ' ἀνέβη εἰς τὴν ἡγεμονικὴν οἰκίαν του, συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν ἐπισημοτέρων ἐκ τῶν ὀπαδῶν του· καὶ, ἀφ' οὗ παρουσίασεν αὐτοὺς εἰς τὴν Ἰσαβέλλαν, ἥτις ἐδέχθη τὴν Ἄνναν. εἰς τὰς ἀγκάλας της μετ' ἀληθοῦς

χαρᾶς καὶ στοργῆς μητρικῆς, ὁ μὲν Πετραλείφας μετὰ τῆς ἐκγόνου του ἀπεσύρθησαν εἰς τὴν οἰκίαν των ἵν' ἀναπαυθῶσι, τὸν δὲ Ῥοβέρτον κατῴκισεν ὁ Βιλλαρδουΐνος παρ' ἑαυτῷ.

— Φίλοι, εἶπεν ὁ ἱππότης τῆς Καμπανίας πρὸς τὸν Νόννον καὶ τὸν Ῥαιμόνδον μεθ' ὧν κατεκλείσθη εἰς τὸ δωμάτιόν του· Ἰδοὺ, ἀπέρχομαι ὡς ἦλθα λοιπόν· ἐσβέσθησαν ὡς ἀπατηλὴ λάμψις αἱ προσδοκίαι τοῦ μεγαλείου, τὰ ὄνειρα τῆς φιλοδοξίας. Ἀδιαφορῶ δι' αὐτά. Ὁ ἱππότης τὴν δόξαν του φέρει μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ τὸ μεγαλεῖόν του εἰς τὴν αἰχμὴν τῆς λόγχης του. Ἐν ὅσῳ ὑπάρχουσιν ἐχθροὶ τῆς Χριστιανωσύνης, ὑπάρχει θέρος δόξης ἄρθονον διὰ τοὺς ἀνδρείους. Ἓν μόνον τρομάζω, τὴν κοπτερὰν μάχαιραν τοῦ γελοίου· εἰς τὴν Γαλλίαν δὲν ὑπάρχει ὅπλον αὐτοῦ φοβερώτερον. Ἐλθὼν ὡς κεκηρυγμένος τοῦ αὐθεντικοῦ θρόνου μνηστὴρ, ἀπερχόμενος ὡς παιδίον μαστιγωθὲν, ποίαν ἐξαίρετον σαρκασμοῦ ὕλην δὲν θέλω παρέξει εἰς τὰς αὐλικὰς ἐχίδνας! Αἱ γυναῖκες θέλουσιν ὁμιλεῖ περὶ ἐμοῦ μετὰ μειδιάματος, καὶ τ' ὄνομά μου θέλει ἴσως περάσει εἰς τῶν Τροὺβαδούρων τὰ ᾄσματα!

— Μὴ βλέπετε, εἶπεν ὁ Ῥαιμόνδος, τὴν θέσιν σας ὑπὸ μελανὰ χρώματα. Ἤλθετε εἰς τὴν Πελοπόννησον ὑπακούσαντες εἰς τὴν διαταγὴν τοῦ Ὑψηλοτάτου θείου σας. Ἐπράξατε πᾶν ὅ,τι ἡ φρόνησις, πᾶν ὅ,τι τὸ καθῆκον ἀπῄτει· ἀλλὰ περιστάσεις ἀνεξάρτητοι τῆς θελήσεώς σας σᾶς ἀνεχαίτισαν καθ' ὁδὸν, καὶ τότε πάλιν ἐσεβάσθητε τὴν βουλὴν τοῦ Αὐθέντου καὶ θείου σας, καὶ ὑπὸ ὑπερτάτου αἰσθήματος τιμῆς κινούμενος, ἀγογγύστως καὶ γενναίως παρῃτήθητε τοῦ Αὐθεντικοῦ θρόνου, ὃν ἐστέλλεσθε νὰ καταλάβητε. Αὕτη οὐχὶ σαρκασμῶν, ἀλλὰ παντὸς ἐπαίνου εἶναι ἀξία διαγωγή.

— Παρηγορεῖς τὴν ἀθυμίαν μου, φίλε Ῥαιμόνδε, ἀπεκρίθη ὁ Ῥοβέρτος, καὶ μοὶ ἐμφυσᾷς θάρρος διὰ τὴν ἐπιστροφήν μου. Ἦσαν ὅμως, πρέπει νὰ τ' ὁμολογήσωμεν, δυστυχεῖς αἱ περιστάσεις τῆς ὁδοιπορίας μας.

— Τῷ ὄντι, ὑπέλαβεν ὁ Νόννος, ὅστις ἐφαίνετο πολὺ ἀποβαλὼν τῆς ἀρχαίας ἀνυπομονησίας καὶ μεμψιμοιρίας του. Τῷ ὄντι, δὲν ἠξεύρω τίς βάσκανος ὀφθαλμὸς μᾶς εἶχε μαγεύσει· διότι μᾶς ἐπολέμουν ἡ φύσις καὶ ἡ τύχη, ἐν ᾧ οἱ ἄνθρωποι μᾶς ἦσαν προθυμότατοι καὶ φιλοφρονέστατοι. Δὲν δυνάμεθα ν' ἀρνηθῶμεν ὅτι ὁ Δοὺξ τῆς Βενετίας προσηνέχθη ὅπως ἴσως πρὸς ὀλίγους ἡγεμόνας προσφέρεται· ὅτι ὁ διοικητὴς τῶν Κορφῶν ἔβλαψε διὰ ζήλου ὑπερβολὴν, καὶ ὅτι ὁ Βιλλαρδουΐνος ἔτρεχεν ὄρη καὶ κοιλάδας ὅπως σᾶς ἀπαντήσῃ πρὸ τοῦ ὡρισμένου χρόνου· ἀλλ' ἀφ' οὗ οὐρανόθεν ἐθεσπίσθη, ὡς φαίνεται, ν' ἀναβληθῇ ἡ συνέντευξίς σας, δὲν ἐδύνατο χωρὶς νὰ παραβῇ τὸ καθῆκον τῆς ὑποταγῆς νὰ μὴ διαμείνῃ ὅπου τὸν διετήρει τοῦ κυριάρχου ἡ θέλησις. Παράδοξοι καὶ δυστυχεῖς συγκυρίαι!

— Ἀλλὰ, εἶπεν ὁ Ῥαιμόνδος ἀποτείνων πρὸς τὸν Ῥοβέρτον νεῦμα συνεννοήσεως, ἂν ὁ σκοπὸς οὗτος δὲν εὐωδώθη, ὑπῆρχεν ἄλλος, ἀνεξάρτητος αὐτοῦ, καὶ ἀρκεῖ ὅπως δικαιολογήσῃ τὴν ἔλευσίν σας εἰς Πελοπόννησον. . . .

— Φίλτατε, ἀπεκρίθη ὁ Ῥοβέρτος, κινῶν τὴν κεφαλήν. Αἱ συγκυρίαι, ὡς τὰς ὀνομάζει ὁ Νόννος, ἢ ὅπως ἄλλως θέλεις ἢ πρέπει νὰ τὰς ὀνομάσωμεν, εἶχον ἓν καλὸν ἀποτέλεσμα ἐπ' ἐμοῦ, ὅτι μὲ κατέστησαν ὀπωσοῦν ὀξυδερκέστερον. Σᾶς ἔλεγον ὅτι φοβοῦμαι τοῦ γελοίου τὸ ὅπλον. Ἀρκεῖ ἡ μία ἀκίς του, δὲν θέλω νὰ τὸ καταστήσω δίστομον. Ἂν ἡ Πελοπόννησος δὲν μὲ θέλῃ Αὐθέντην της, οὐχ ἧττον ἡ Ἄννα δὲν μὲ θέλει σύζυγόν της. Ἡ Πελοπόννησος ἔχει

τὸν ἐκλεκτόν της· ἴσως καὶ ἡ Ἄννα. Ὅσον φθονηταὶ καὶ ἂν εἶναι ἀμφότεραι, ἂς μὴ τὰς ταράξωμεν. Θ' ἀπέλθω ὡς ἦλθα, ἐκτὸς μόνον ὅτι θὰ εἶμαι ἐστερημένος τῆς συνοδίας σας.

— Καὶ πῶς! δὲν θὰ μᾶς ἐπιτρέψητε νὰ σᾶς συνοδεύσωμεν; ἀνέκραξεν ὁ Ῥαιμόνδος.

— Ὄχι, φίλοι μου, ἀπεκρίθη ὁ Ῥοβέρτος. Διὰ σᾶς, τὸ στάδιόν σας εἶναι ἐδῶ· δὲν ὑπάρχει λόγος ὅπως τὸ διακόψητε. Ἐγὼ δὲν ἔχω γωνίαν εἰς τὸν ἥλιον νὰ σᾶς δώσω. Πρέπει νὰ μείνητε, σὺ, Νόννε, πλησίον τοῦ Πετραλείφου, σὺ, Ῥαιμόνδε, μετὰ τοῦ Βιλλαρδουίνου. Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σᾶς συστήσω εἰς τοὺς δύω Αὐθέντας. Ἂν δύναμαι νὰ σᾶς εἶμαι χρήσιμος, δὲν θέλω νομίσει ὅτι ἐταπεινώθην.

Ὁ Ῥαιμόνδος ἔλαβε τὴν χεῖρά του καὶ, φέρων αὐτὴν σχεδὸν εἰς τὰ χείλη του, τῷ εἶπε μετὰ φωνῆς ἐξερχομένης ἐκ τῆς καρδίας του·

— Ἂν ἀπωλέσατε τὸ στέμμα τοῦ ἡγεμόνος, ἔχετε ὅμως, καὶ αὐτὴν δὲν θέλετε ἀπολέσει, ἡγεμόνος καρδίαν.

Ἐν ᾧ δ' ἐγίνετο ἡ συνδιάλεξις αὕτη, ὁ σεβασμιώτατος ἐπίσκοπος Ὠλένης παρουσιάζετο εἰς τὸν Αὐθέντην τοῦ Μωρέως.

— Λοιπὸν, φίλτατε Βενέδικτε, εἶπεν ὁ Βιλλαρδουίνος, τὰ καθ' ἡμᾶς τὰ ἔμαθες ἤδη...

—Οὔτε εἶχον ἀνάγκην νὰ τὰ μάθω, ἀπήντησεν ὁ νέος ἱερεύς. Τὰ προέβλεπον.

— Ἂς ἰδῶμεν τώρα τὰ καθ' ὑμᾶς. Ὑπάρχει κἀνὲν ἴχνος ἐλπίδος;

— Ἴχνος; ὅλος ἥλιος! εἶπε θριαμβεύων [ὁ Βενέδικτος. Ἡ ἰδέα ἦτον ἐπίνοιά μου, καὶ ἔχω ὑπὲρ αὐτῆς φιλοστοργίαν ἐφευρετοῦ.

— Ἀλλὰ, εἶπεν ὁ Βιλλαρδουίνος, ἐλπίζεις ὅτι ὁ αὐτο-

κράτωρ δὲν θέλει παροργισθῆ, ὅτι ὁ πατήρ της, ὁ πλησιέστερος συγγενής του καὶ πιθανῶς τοῦ θρόνου διάδοχος, δὲν θέλει μνησικακήσει;

— Ὁ αὐτοκράτωρ, ἀπεκρίθη ὁ ἐπίσκοπος Ὠλένης, ἠξεύρει ὅτι τὰ γενόμενα οὐκ ἀπογίνονται· καὶ ὅτι συμφερώτερον τῷ εἶναι νὰ ἔχῃ τὸν Αὐθέντην τοῦ Μωρέως συγγενῆ μᾶλλον παρὰ ἐχθρόν. Ὅτι θέλει κροτήσει καὶ βροντήσει σοὶ τὸ ὑπόσχομαι. Ἀλλ' ἀφ' οὗ πραϋνθῇ ὁ πρῶτος παροξυσμὸς τοῦ θυμοῦ, τότε ἡ ἀκαταμάχητος ἀνάγκη θέλει ψυχράνει τὴν κρίσιν του, καὶ τότε θέλει ἐννοήσει ὅτι κακῆς πολιτικῆς εἰσηγήσεις τὸν παρέσυραν εἰς βῆμα ἐπισφαλὲς, καὶ ὅτι ἡ τύχη ἦτον σοφωτέρα τῶν συμβούλων του.

Ὅταν δ' ἀποθάνῃ ὁ αὐτοκράτωρ, — ὁ Θεὸς δοίῃ αὐτῷ μακραίωνα βίον, — ὅταν ὅμως ἀποθάνῃ, ὁ Ἐξοχώτατος Ῥοβέρτος ὁ Κουρτεναῖος, ἂν, ὡς πιθανὸν, ἐκλεχθῇ διάδοχός του, ἀντὶ νὰ μνησικακῇ ἐπὶ ματαίῳ, θέλει ἀνοίξει τὰς βασιλικάς του ἀγκάλας καὶ ἐγκλείσει εἰς αὐτὰς τὴν θυγατέρα καὶ τὸν γαμβρόν του. Τέλος πάντων εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους δέδοται τὸ παρόν· τὸ μέλλον εἶναι εἰς τοῦ Θεοῦ τοὺς κόλπους. Ἂς πράττωμεν ὅ,τι ὀφείλομεν ἢ ὅ,τι δυνάμεθα· τὰ λοιπὰ διαθέτει Ἐκεῖνος!

— Ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, εἶπεν ὁ Βιλλαρδουΐνος, μὲ κατέπεισας· ἀλλὰ πρέπει νὰ σ' εἰπῶ ὅτι εἰς τοῦτο συνετέλεσεν οὐχ ἧττον ἡ καλή μου θέλησις ἢ ἡ εὐγλωττία σου. Δὲν μοὶ εἶπες ὅμως ποία εἶναι ἡ βάσις τῶν ἐλπίδων σου. Ἴσως μόνη ἡ φιλαυτία ἐφευρετοῦ.

— Ὄχι, Ὑψηλότατε· ἀλλὰ χίλιαι ἄλλαι ἀντὶ μιᾶς. Πρῶτον, ἡ φιλαρέσκεια τῆς Ἀγνῆς, χάριεν ἐλάττωμα, τεῖνον δίκτυα, εἰς ἃ πολλάκις ὁ πλέκων ἐμπλέκεται· δεύτερον, ἡ δικαία της ἀποστροφὴ πρὸς τὸν γάμον δι' ὃν στέλλεται·

τρίτον, τοῦ Γοδοφρείδου τὸ ἀνδρικὸν κάλλος, ἡ εὐγενὴς εὐπρέπεια, ἡ εὔγλωττος περιπάθεια, τέταρτον· ἡ ἀρχαία σχέσις μου πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Ῥαιδεστοῦ, ὅστις συνοδεύει τὴν ἡγεμονίδα, καὶ ἀγαπῶν αὐτὴν περιπαθῶς, τὴν βλέπει μετὰ λύπης θυσιαζομένην εἰς τοῦ αὐτοκράτορος τὴν πολιτικήν: πέμπτον, τέλος τὸ βαλάντιον τῆς Ὑμετέρας Ὑψηλότητος, δι' οὗ θέλομεν ἔχει πολλὰ τῶν ὅσα δὲν ἔχομεν.

— Πολὺ καλά. Βλέπω ὅτι εἰς σαθρὰ δὲν πατεῖς. Ἀπόψε εἶμαι ἀπηυδημένος· αὔριον ὅμως ἀπὸ πρωΐας θὰ ὑπάγωμεν εἰς Ποντικόν. Θὰ μὲ συνοδεύσῃς, φίλτατε ἐπίσκοπε;

— Εἰμὶ, Ὑψηλότατε, εἰς τὰς διαταγάς σας. Σᾶς εὔχομαι ἀνάπαυσιν δι' ἀπόψε, καὶ ἐπιτυχίαν δι' αὔριον.

— Ἡ εὐχή σας, ἅγιε Πάτερ.

Καὶ ἀνεχώρησεν ὁ ἀρχιερεύς.

Τὴν ἐπιοῦσαν ὁ ἥλιος ἀνέτελλε μόλις, καὶ ὁ Αὐθέντης μετὰ τοῦ Ῥοβέρτου, μετὰ τοῦ υἱοῦ του Γοδοφρείδου, καὶ μετὰ πολλῶν Βαρόνων, διηυθύνθη πρὸς τὸν λιμένα τοῦ Ποντικοῦ, ὅπου ἀφίχθη μετὰ δύω ὥρας, καὶ ἀμέσως ἐπιβὰς εἰς τοῦ φρουρίου τὰς λέμβους, ἀνέβη εἰς τὰ πλοῖα μετὰ τῆς συνοδίας του.

Ἡ Ἁγνὴ, κάλλος ἔχουσα ἡγεμονικὸν καὶ μεγαλοπρεπὲς, καὶ τοιοῦτον, ὥστε ἐπέβαλλεν ἐκ πρώτης ὄψεως σέβας ἐνταυτῷ καὶ ἀγάπην, ὑπεδέχθη τὸν Αὐθέντην μετ' ἐντελεστάτης χάριτος, μεμιγμένης μετ' αἰδήμονος ἐκφράσεως υἱϊκοῦ σεβασμοῦ.

Μετὰ μακρὰς δὲ συνδιαλέξεις ἀφορώσας τὴν Πελοπόννησον, τὸ Βυζάντιον, τὸν πατέρα της Ῥοβέρτον τὸν Κουρτεναῖον, ὃν ὁ Βιλλαρδουίνος εἶχε γνωρίσει ὡς ἕνα τῶν ἀνδρειοτέρων τοῦ σταυροφορικοῦ στρατοῦ, τὴν μητέρα της Ἰολάνδην, ἥτις ἦν ἡ φρονιμωτέρα τῶν γυναικῶν ὅσαι περιε-

κάθηντο περὶ τὸν θρόνον τῶν Αὐτοκρατόρων, ὁ Αὐθέντης τὴν προσεκάλεσεν ἵνα καταβῇ εἰς τὴν ξηράν, καὶ μείνῃ εἰς τὴν οἰκίαν του, ὑπηρετουμένη ὑπὸ τῆς συζύγου του, ὅσον καιρὸν ἔμελλον τὰ πλοῖα νὰ διαμείνωσιν εἰς Ποντικόν.

— Σᾶς εὐχαριστῶ, Ὑψηλότατε, διὰ τὴν φιλόφρονα προσφοράν σας, εἶπεν ἡ εὐγενὴς κόρη, καὶ ἐπεθύμουν πολὺ νὰ ἰδῶ τὴν Ἀνδραβίδαν, καὶ νὰ πατῶ εἰς στερεὰν μᾶλλον παρὰ νὰ κυλίωμαι εἰς τὰ κύματα. Ἐπεθύμουν δὲ νὰ γνωρίσω καὶ τὴν Ἐκλαμπροτάτην Κυρίαν Ἰσαβέλλαν, περὶ ἧς τοσούτους ἐπαίνους ἤκουσα παρὰ τῆς μητρός μου· ἀλλὰ, κατὰ δυστυχίαν, φοβοῦμαι ὅτι πρόκειται ν' ἀποπλεύσωμεν ταύτην τὴν νύκτα.

Καὶ ταῦτα λέγουσα ἐστέναξε βαθέως.

— Μὲ λυπεῖτε μεγάλως, ἀπεκρίθη ὁ Βιλλαρδουΐνος. Ἡ Ἰσαβέλλα θέλει εἶσθαι ἀπαρηγόρητος, ἂν τόσον κατεσπευσμένως ἀναχωρήσητε χωρὶς νὰ σᾶς ἰδῇ. Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἆρά γε τρόπος νὰ μᾶς χαρίσητε ἀκόμη κἀμμίαν ἡμέραν; Εἶναι βέβαιον ὅτι ὁ ἄνεμος εἶναι τόσον οὔριος;

— Ἂν οἱ πλοίαρχοι ἐγνωμοδότουν τὸ ἐναντίον, ἤθελον εἶσθαι εὐτυχὴς, ἀπεκρίθη ἡ Ἀγνή.

— Ἰδοὺ εἷς ἱππότης, ὅστις εἶδα ὅτι ὡμίλει μετὰ τῶν πλοιάρχων, ὑπέλαβεν ὁ Βιλλαρδουΐνος. Ἠμπορεῖ ἴσως νὰ μᾶς εἰπῇ τί φρονοῦσι.

Καὶ νεύσας πρὸς τὸν Ῥαιμόνδον, ἱστάμενον ὀλίγον ἀπωτέρω,

— Κύριε ἱππότα, τῷ εἶπε, σᾶς εἶδα συνδιαλεγόμενον μετὰ τῶν πλοιάρχων. Τί φρονοῦσι περὶ τοῦ καιροῦ, καὶ πότε στοχάζονται ν' ἀποπλεύσωσιν;

— Ὑψηλότατε, ἀπεκρίθη ὁ Ῥαιμόνδος θρασέως, δὲν ὡμιλήσαμεν περὶ τούτου. Ἂν διατάττητε ὅμως, θέλω τοὺς ἐρωτήσει.

— Καλέσατέ τους ἐδῶ, διέταξεν ὁ Αὐθέντης.

Καὶ πρὸς τὴν Ἀγνὴν ἀποτεινόμενος,

— Ἂν δὲν ἐφοβούμην τὴν ὀργήν σας, εἶπε γελῶν, δὲν ἠξεύρω τί θὰ μ' ἐμπόδιζε νὰ τοὺς κλείσω εἰς τὸ καλὸν ἐκεῖνο φρούριον τοῦ Ποντικοῦ, νὰ τοὺς μάθω νὰ κηρύττωσι τὸν ἄνεμον οὔριον, καὶ κατεπείγουσαν τοῦ ἀπόπλου τὴν ὥραν.

— Ἂν ἠθέλετε νὰ μὲ φυλακίσητε καὶ ἐμὲ, ἀπεκρίθη μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἤθους ἡ Ἀγνὴ, νομίζω ὅτι θὰ ἤμην εὐτυχεστέρα παρὰ εἰς αὐτὰς τὰς κινητὰς φυλακὰς, αἵτινες τίς οἶδεν ἂν οὐχ ἧττον εἰς φυλακὴν μὲ φέρωσιν.

Ἅμα δ' ἦλθον οἱ πλοίαρχοι, προσκληθέντες ὑπὸ τοῦ Ῥαιμόνδου, ὁ Βιλλαρδουΐνος τοῖς ἐπρότεινε τὴν αὐτὴν ἣν καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἐρώτησιν.

Οἱ δὲ πλοίαρχοι ἐκίνησαν τὴν κεφαλὴν σιωπῶντες.

— Πῶς! ἠρώτησεν ὁ Βιλλαρδουΐνος.

—Ἐκλαμπροτάτη, εἶπεν ὁ ἕτερος αὐτῶν, μὴ ὀργισθῆτε καθ' ἡμῶν δι' ὅ,τι εἶναι ἀνεξάρτητον τῆς θελήσεώς μας. Σήμερον τὸ πρωΐ, ἰδόντες τὸν οὐρανὸν αἴθριον καὶ γαληνιαίαν τὴν θάλασσαν, ἐπιστεύσαμεν ὅτι θέλει ἐκβάλει ὁ κόλπος, καὶ ὅτι τὸ ἑσπέρας θέλομεν δυνηθῆ ν' ἀποπλεύσωμεν. Ἀλλὰ βλέπετε ἐκεῖ εἰς τὸν ὁρίζοντα τὸ λεπτὸν ἐκεῖνον νέφος, ὡς λευκὴν γραμμήν;

— Ὄχι, ἀπεκρίθη ἡ Ἀγνὴ, στρέφουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸ δειχθὲν μέρος τοῦ οὐρανοῦ.

— Δὲν εἶναι παράδοξον, ὑπέλαβεν ὁ ἄλλος πλοίαρχος. Διὰ νὰ διακρίνῃ τὰ τοιαῦτα σημεῖα, ἀπαιτεῖται ἐξησκημένος ὀφθαλμὸς ναύτου. Ἐκεῖνος τὸ νέφος, Ἐκλαμπροτάτη, προαγγέλλει σφοδρὸν νότον, καὶ δὲν νομίζομεν ἀσφαλὲς ν' ἀποπλεύσωμεν ἐν ᾧ αὐτὸς ἀπειλεῖ.

— Τόσῳ ὀλιγώτερον μάλιστα, προσέθηκεν ὁ πρῶτος

πλοίαρχος, καθ' ὅσον παρετήρησα ὅτι τὸ πλοῖον τοῦτο ἔχει εἰς τὰ ὕφαλα ἀνάγκην ἐπιδιορθώσεών τινων· ἄλλως ὁ πλοῦς ἐπ' αὐτοῦ δύναται ν' ἀποβῇ ἐπικίνδυνος.

— Διορθώσατέ το, εἶπεν ἡ Ἀγνὴ περιχαρῶς. Δὲν ἀνθίσταμαι εἰς τοῦτο, οὐδὲ ὀργίζομαι παντελῶς. Φροντίσατε περὶ τῆς ἀσφαλείας, ὄχι περὶ τῆς διαρκείας τοῦ πλοῦ.

—Θέλω σᾶς πέμψει τέκτονας καὶ ἐργαλεῖα ἂν ἔχητε ἀνάγκην αὐτῶν, εἶπεν ὁ Βιλλαρδουΐνος. Ἤδη ὅμως, ἐπειδὴ εἶναι προφανὲς ὅτι δὲν ἀποπλέετε σήμερον, ἡ Ἐκλαμπρότης Της θέλει ἐγκαταλείψει τὰ πλοῖα μέχρι τῆς ἀναχωρήσεως. Σᾶς παρακαλῶ ἐπίσης, Κύριοι, νὰ μᾶς συνοδεύσητε εἰς Ἀνδραβίδαν.

Ἔπειτα δὲ, ἐπιλαβόμενος τῆς χειρὸς τῆς Ἀγνῆς, ὡδήγησεν αὐτὴν εἰς τὴν λέμβον, καὶ ἀφ' οὗ ἀπέβησαν, ὁ υἱός του Γοδοφρεῖδος τὴν ἀνεβίβασεν εἰς χρυσόστρωτον ἵππον ὅστις τὴν περιέμενε, καὶ οὕτω διηυθύνθησαν πρὸς τὴν Ἀνδραβίδαν.

Καθ' ὁδὸν δὲ, ἐν ᾧ ἡ Ἀγνὴ διελέγετο μετὰ πολλῆς ζωηρότητος, καὶ, ὡς ἐφαίνετο, μετὰ πολλῆς οἰκειότητος μετὰ τοῦ Γοδοφρείδου, πλησιάσας ὁ Ῥαιμόνδος πρὸς τὸν Αὐθέντην, καὶ δείξας αὐτῷ ἓν λευκὸν σημεῖον μόλις διακρινόμενον εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπάνω τῆς θαλάσσης,

— Ἠξεύρετε, τῷ εἶπεν, Ὑψηλότατε, πόσου τιμᾶται ἐκεῖνο τὸ νέφος;

— Πόσου; ἠρώτησε μειδιῶν ὁ Βιλλαρδουΐνος.

— Χιλίων ὑπερπύρων.

— Ἐλπίζω, ἀπεκρίθη ὁ Αὐθέντης, νὰ μὴ εἶναι πολλά.

ΚΒ'

Ὁ δὲ Κιβιτάνος ἐξετέλεσεν εὐσυνειδήτως τὴν διαταγὴν τοῦ Αὐθέντου, καὶ ἡ Ἀνδραβίδα, ἥτις, ὡς εἴδομεν, ἐκινεῖτο ἀφ' ἧς στιγμῆς ἀφίχθησαν τὰ αὐτοκρατορικὰ πλοῖα εἰς τὸν λιμένα, ἐστολίσθη ὡς νύμφη, καὶ ἐκορυβαντία ὡς μεθύουσα. Αἱ οἰκίαι εἶχον ἔξωθεν πλουσίους τάπητας καταπεπετασμένους, στέφανοι ἐκρέμαντο εἰς ὅλας τὰς θύρας καὶ τὰ παράθυρα, ἄνθη ἐστρώννυον τὰς ὁδούς, καὶ ἀψῖδες κατάκοσμοι ὑψοῦντο εἰς τὰς τριόδους, ἐφ' ὧν ἦσαν παρατεταγμέναι μουσικαὶ χορεῖαι, καὶ ὅθεν κατήρχοντο χείμαρροι μελῶν καὶ ἀσμάτων.

Ἡ φιλόφρων αὕτη ὑποδοχὴ ἤρεσεν εἰς τῆς Ἀγνῆς τὴν ὅρασιν, τὴν ἀκοὴν καὶ τὴν καρδίαν. Πρέπει ὅμως νὰ ὁμολογηθῇ ὅτι πολὺ ὑπὲρ τοὺς τάπητας καὶ τὰ ἄνθη τὴν ἔτερπεν ἡ εὐπρεπὴς ὄψις τῆς ἀνδρικῆς καλλονῆς τοῦ Γοδοφρείδου, ὅστις ἵππευε πλησίον της, ὑπὲρ τὰ μουσικὰ μέλη ἡ φωνή του, ἥτις ἐψιθύριζεν εἰς τὸ οὖς της, καὶ ὑπὲρ τὰς βασιλικὰς τέλος τιμὰς οἱ γλυκεῖς καὶ λεπτοὶ ἔπαινοι οὓς ἀπέτεινεν εἰς αὐτήν.

Εἰς τὸν αὐθεντικὸν οἶκον ἐδέχθη τὴν Ἀγνὴν ἡ Ἰσαβέλλα εἰς τὰς ἀγκάλας της, καὶ τῇ παρουσίασε τὴν Ἄνναν καὶ τὸν Πετραλείφαν· μετὰ ταῦτα δὲ παρῆλθεν ὅλη ἡ ἡμέρα εἰς εὐωχίας καὶ διασκεδάσεις, καθ' ἃς ὁ Βιλλαρδουΐνος τῇ ἐδαψίλευε πάσας περιποιήσεις, ἃ ἐπέτρεπε τὸ καθῆκον τοῦτο εἰς τὸν υἱόν του, ὅταν αἱ δημόσιαι ἀσχολίαι ἀπῄτουν τὴν παρουσίαν του. Τὸ δὲ πλεῖστον τῆς νυκτὸς παρῆλθεν εἰς χοροὺς, εἰς φωταψίας, καὶ εἰς δεῖπνον, οὗ τὴν πολυτέλειαν ἐξετίμησαν ἐπαξίως οὐ μόνον οἱ ἱππόται καὶ οἱ Βαρόνοι τῆς

συνοδίας τῆς Ἀγνῆς, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ Ναΐται καὶ ὁ ἐπίσκοπος Ῥαιδεστοῦ.

Τὴν νύκτα ἐκείνην ἡ Ἀγνὴ ἔμεινε παρὰ τῇ Ἰσαβέλλῃ, πρὸς ἣν ἐκ τῆς πρώτης στιγμῆς εἶχεν αἰσθανθῇ θυγατρὸς σέβας καὶ φίλης αἰσθήματα. Ἂν δὲ καὶ ἐρχομένη ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως, ἧς οὐχὶ ἀνωτέρα, ἀλλ' οὐδ' ὁμοία ὑπάρχει θέσις ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ, μετὰ τὴν μακρὰν καὶ ὀχληράν της θαλασσοπλοΐαν, ἦτον ἀκόρεστος βλέπουσα τὸν αἰθριον ἐκεῖνον οὐρανὸν τῆς Πελοποννήσου, καὶ ἀναπνέουσα τὰ ἐαρινὰ ἀρώματα τῶν ἀγρῶν· καὶ ὅταν τέλος ὁ ὕπνος κατῆλθεν ἐλαφρῶς εἰς τοὺς βεβαρημένους της ὀφθαλμοὺς, ἡ φαντασία της, ἐγρηγοροῦσα, τῇ παρίστα τὸν ἐπίγειον παράδεισον, ὅλον κατάστικτον ὑπ' ἀστέρων κρεμαμένων εἰς τοὺς κλάδους τῶν δένδρων, καὶ ἑαυτὴν περιπατοῦσαν ἐπ' ἀνθέων ἀδαμαντίνων, καὶ προσερχόμενον πρὸς αὐτὴν ἄγγελον φέροντα φωτεινὸν θώρακα καὶ ἀκτινοβολοῦσαν περικεφαλαίαν, ἄγγελον ὅστις ἐκελάδει διὰ φωνῆς ἀηδόνος, καὶ ὅταν ἤγειρε τὴν προσωπίδα τοῦ κράνους του, εἶχε τοῦ Γοδοφρείδου τοὺς χαρακτῆρας.

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἡ σκηνὴ ἠλλοιώθη, καὶ τῇ παρέστησεν ἑαυτὴν ἐντὸς κινητῆς φυλακῆς, ἧς ἔξωθεν ἠκούοντο ὑλακαὶ ἀνέμων καὶ κραυγαὶ ὠρυομένων θηρίων· μετὰ ταῦτα δὲ τὴν ἐξήγαγον τῆς φυλακῆς ἄνθρωποι ἄγνωστοι καὶ δυσμενεῖς, τὴν ἐδέσμευσαν εἰς ἀλύσεις, καὶ τὴν περιέφερον ἐν θριάμβῳ.

Τοσοῦτον τὴν κατέπληξεν ἡ εἰκὼν αὕτη, ὥστε ἔντρομος ἐξύπνησε, καὶ εὗρε τοὺς ὀφθαλμούς της καθύγρους ὑπὸ δακρύων· ἀλλ' ἅμα ἠτένισε τὴν ἤδη ὑπογελῶσαν αὐγὴν, καὶ ἤκουσε τὰ πτηνὰ πτερυγίζοντα εἰς τὰ δένδρα, καὶ ἀνεπόλησεν ὅτι εὑρίσκεται ὑπὸ στέγην προσφιλῆ καὶ φιλόξενον,

ὅτε μάλιστα εἶδεν ἀνοιγομένην τὴν θύραν καὶ εἰσερχομένην τὴν Ἰσαβέλλαν νὰ τῇ εὐχηθῇ τὴν καλὴν ἡμέραν, τὸ μειδίαμα ἐπανῆλθεν εὐθὺς εἰς τὰ χείλη της.

Μετὰ μίαν ὥραν δ' ἐκάθητο μετὰ τῆς οἰκογενείας τοῦ Βιλλαρδουίνου εἰς πρόγευμα ὑπὸ σύσκιον ἀναδενδράδα, ὅταν εἰσελθὼν ὁ ἐπίσκοπος Ῥαιδεστοῦ μετὰ τῶν δύω Ναϊτῶν τῶν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, τῇ παρουσίασε τὸν ἐπίσκοπσν Ὠλένης, ὅστις τοὺς παρηκολούθει.

— Ὁ Σεβασμιώτατος φίλος μου, εἶπεν ὁ παρουσιάζων, ἦτον πρὸ ὀλίγου εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου εἶχε τὴν τιμὴν νὰ ἰδῇ τὴν Ὑμετέραν Ἐκλαμπρότητα.

— Πῶς! εἶπε μετὰ χάριτος ἡ Ἀγνὴ, δὲν ἔχετε ποσῶς ἀνάγκην νὰ μοὶ παρουσιάσητε τὴν σεβασμιότητά του· εἴμεθα παλαιοὶ γνώριμοι. Παρὰ τῆς σεβασμιότητός του ἔλαβον τὰς πρώτας μου ἐντυπώσεις περὶ τῆς Πελοποννήσου, ὅταν περιέγραφεν αὐτὴν καὶ τοὺς κατοίκους της εἰς τὴν μητέρα μου μετὰ ζωηρᾶς εὐγλωττίας.

— Ἡ Αὐτῆς Ὑψηλότης, ἀπεκρίθη ὁ ἐπίσκοπος Ὠλένης, εὐηρεστεῖτο νὰ μὲ ἀκούῃ ἐπιεικῶς καὶ νὰ μ' ἐνθαῤῥύνῃ. Ὁμολογῶ δὲ ὅτι εἶμαι τῷ ὄντι προκατειλημένος ὑπὲρ τῆς Πελοποννήσου καὶ ὑπὲρ τῶν κατοίκων της, δηλαδὴ ὑπέρ τινων τῶν κατοίκων της.

— Ἂν ἤμην ἱππότης, εἶπεν ἡ Ἀγνὴ, ὁμολογῶ ὅτι ἐκεῖναι αἱ διηγήσεις σας θὰ διήγειρον τὴν ζηλοτυπίαν μου.

— Τοῦτο τοὐλάχιστον μοὶ συνέβη, ἀπεκρίθη ὁ ἐπίσκοπος, ὅταν ἤμην εἰς Σαραγόσσαν. Οἱ ὑπερήφανοι Ἱσπανοὶ θὰ μ' ἔκαιον ζῶντα ὡς αἱρετικὸν, ἂν δὲν ἔπαυον ἐπαινῶν τοὺς αὐθέντας μου.

— Πῶς! εἰς Σαραγόσσαν! Ἤσθε, Σεβασμιώτατε, εἰς Σαραγόσσαν;

— Ἦτον πέρυσι, ἀπεκρίθη ὁ Βιλλαρδουΐνος, τινὰς μῆνας πρὶν ἔλθῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν.

— Ὦ! εἶπεν ἡ Ἀγνὴ, προσποιουμένη εὐθυμίαν, ἵνα κρύψῃ ἴσως πόσον αἱ ἐντός της διεγειρόμεναι ἰδέαι δὲν ἦσαν εὔθυμοι, δὲν μοὶ λέγετε, τί εἶδους ὄντα ἐκλαμβάνουσιν οἱ Ἀῤῥαγώνιοι τὰς ἡγεμονίδας τῆς Κωνσταντινουπόλεως; Βεβαίως τοιοῦτον θηρίον ποτὲ δὲν ἐπάτησε τὴν γῆν των.

— Μὲ συγχωρεῖ ἡ Ὑμετέρα Ἐκλαμπρότης, εἶπεν ὁ ἐπίσκοπος. Ἡ μάμμη τοῦ Μεγαλειοτάτου Δὸν Ἰακώβου, τοῦ μέλλοντος ὑμετέρου συζύγου, ἦτον ἡγεμονὶς τῆς Κωνσταντινουπόλεως· καὶ περίεργος μάλιστα ἦτον ἡ τύχη της.

— Ὦ! δὲν μοὶ τὴν λέγετε; ἀνέκραξεν ἡ Ἀγνή. Ἐπιθυμῶ πολὺ νὰ τὴν μάθω.

— Τὴν Εὐδοξίαν, ἀπεκρίθη ὁ ἱερεὺς, θυγατέρα τοῦ αὐτοκράτορος Ἐμμανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ καὶ ἀδελφὴν τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου, ἐζήτησεν εἰς γάμον ὁ Δὸν Ἀλφόνσος, βασιλεὺς τῆς Ἀῤῥαγωνίας, ὁ πάππος τοῦ Μεγαλειοτάτου Δὸν Ἰακώβου. Ὁ αὐτοκράτωρ ἐδίσταζε κατ' ἀρχὰς νὰ τὴν πέμψῃ πρὸς ἀνθρώπους ἀγνώστους, ξένους καὶ τὰ ἤθη καὶ τὴν γλῶσσαν, εἰς τόπους μεμακρυσμένους, ὅπου πάσχουσαν δὲν ἐδύνατο νὰ τὴν παρηγορήσῃ, τυραννουμένην δὲν ἴσχυε νὰ τὴν βοηθήσῃ. Ἀλλὰ . . .

— Οἱ πολιτικοὶ λόγοι, διέκοψεν ἡ Ἄννα, ὑπερίσχυσαν μέχρι τέλους, καὶ ἡ Εὐδοξία ἐστάλη θῦμα αὐτῶν;

— Καὶ ἡ Εὐδοξία ἐστάλη θῦμα αὐτῶν, ἐπανέλαβεν ὁ ἐπίσκοπος Ὠλένης. Ἐστάλη δὲ μετὰ λαμπρᾶς συνοδίας, μετ' ἐπισκόπων καὶ μεγιστάνων, καὶ ἐπὶ πλοίων βασιλικῶν· καὶ ὅπου διήρχετο, οἱ λαοὶ συνέῤῥεον ν' ἀσπασθῶσι τὴν μέλλουσαν βασίλισσαν τῆς Ἀῤῥαγωνίας. Ἀλλὰ συνέβη ὅ, τι συνήθως συμβαίνει εἰς τὰς μακρὰς καὶ ἐπικινδύνους θαλασ-

σοπορίας, νὰ μὴ φθάσῃ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν περιεμένετο. Ὅταν δὲ τέλος ἔφθασεν, εὗρε, τί νομίζετε; ὅτι ὁ μέλλων σύζυγός της, ἵν' ἀποδείξῃ ὅτι οἱ βασιλεῖς τῆς Ἀῤῥαγωνίας δὲν περιμένουσιν, εἶχε νυμφευθῆ ἄλλην, τὴν κόρην τοῦ βασιλέως τῆς Καστιλλίας.

— Καὶ ἡ Εὐδοξία, ἠρώτησεν ἡ Ἀγνὴ, ἐν ᾧ ἡ φωνή της ἐπληροῦτο δακρύων, δὲν ἀπέθανεν ὑπὸ ἀγανακτήσεως καὶ ὑπὸ ἐντροπῆς;

— Δὲν ἀπέθανεν, ἀπεκρίθη ὁ ἐπίσκοπος, ἀλλ' εὗρεν εὐφυέστερον ἐκδικήσεως τρόπον. Εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Σαραγόσσης διέπρεπε μεταξὺ τῶν ἱπποτῶν Γουλιέλμος ὁ ἐκ Μοντεπελιέρου. Νέος λαμπρὸς, ὡραῖος, εὐγενὴς τὴν καταγωγὴν, φήμην κεκτημένος ἀνδρίας, εἶχε πᾶν ὅ,τι ἐδύνατο δικαίως νὰ θέλξῃ τὴν καρδίαν νέας κόρης· ἀλλὰ βασιλόπαις δὲν ἦτον. — «Τὸ ἐλλεῖπον αὐτῷ στέμμα θέλω τῷ δώσει ἐγὼ», εἶπεν ἡ Εὐδοξία, καὶ εἰς οὐδένα λόγον τῶν συμβούλων καὶ ὀπαδῶν της θελήσασα νὰ πεισθῇ, ἐνυμφεύθη τὸν Γουλιέλμον.

— Γενναία κόρη, εἶπεν ἡ Ἀγνή.

— Ἀλλ' ἄφρων διαγωγὴ, ἀπήντησεν εἷς τῶν συνοδευόντων αὐτὴν Ναϊτῶν.

— Εἶχε τὴν φρόνησιν τῆς καρδίας, παρετήρησεν ὁ ἐπίσκοπος Ῥαιδεστοῦ, ἥτις πολλάκις εἶναι ὀξυδερκεστέρα τῆς φρονήσεως τοῦ νοός.

— Τοῦτο συνέβη καὶ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην, εἶπεν ὁ ἐπίσκοπος Ὠλένης· ὁ Γουλιέλμος ὑπῆρξεν ἀνὴρ ἔνδοξος καὶ τιμώμενος γενικῶς, καὶ τὴν θυγατέρα του Μαρίαν ἐνυμφεύθη ὁ υἱὸς τοῦ Δὸν Ἀλφόνσου, Δὸν Πέτρος, ὁ μετ' αὐτὸν βασιλεύσας τῆς Ἀῤῥαγωνίας, ὁ πατὴρ τοῦ Μεγαλειοτάτου Δὸν Ἰακώβου.

— Καὶ εἴδετε ὅλην τὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν; ἠρώτησεν ἡ Ἀγνὴ μετά τινα δισταγμὸν καὶ σφοδρῶς ἐρυθριῶσα.

— Ἤμην καθ' ἑκάστην εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Σαραγόσσης, ἀπεκρίθη ὁ ἀρχιερεύς, καὶ ὁ Μεγαλειότατος Δὸν Ἰάκωβος μ' ἐτίμα ἐξόχως διὰ τῆς εὐνοίας του.

— Προήρχετο τοῦτο ἐξ εὐσεβείας; Εἶναι αὕτη μία ἐκ τῶν ἀρετῶν του; ἠρώτησεν ἡ Ἀγνὴ, ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους εἰς τὸ ἔδαφος.

— Ἴσως κατὰ μέρος καὶ ἐξ εὐσεβείας, ἀπήντησεν ὁ Βενέδικτος, κυρίως ὅμως ἐξ ἄλλης τινὸς περιστάσεως. Εἰς Ἰταλίαν εἶχον ἀγοράσει ἐπίτηδες, καὶ προσέφερα εἰς τὸν Δὸν Ἰάκωβον μικρὸν ξύλινον ἵππον, ὅστις ἐκινεῖτο δι' ἐλατηρίων. Ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης τόσον εὐηρεστήθη διὰ τὸ εὐτελὲς δῶρον τοῦτο, ὥστε ὅλας τὰς ὥρας τῆς ἡμέρας ἐκάθητο εἰς τὸ νῶτον τοῦ ἵππου μου, καὶ περιεφέρετο ἄνω καὶ κάτω εἰς τὰς βασιλικὰς αἰθούσας· ὅταν δ' ἠρχόμην εἰς τὴν αὐλὴν, ἔρριπτεν ἀμέσως μετὰ μεγίστης χάριτος τὰς μικρὰς ἀλλὰ σεβαστὰς χεῖράς του περὶ τὸν τράχηλόν μου, καὶ μὲ κατεφίλει.

— Πῶς, Σεβασμιώτατε; πότε ἦσθε εἰς Ἀρραγωνίαν; ἠρώτησεν ἡ Ἀγνὴ μετὰ τρεμούσης φωνῆς.

— Πρὸ ἑνὸς ἔτους, ἀπεκρίθη ὁ Βενέδικτος, ὡς εἶχον τὴν τιμὴν νὰ εἰπῶ εἰς τὴν Ὑμετέραν Ἐκλαμπρότητα.

— Ποίαν ἡλικίαν ἔχει ὁ Δὸν Ἰάκωβος; ἐπέμεινεν ἡ Ἀγνή.

— Εἶναι ὀλίγον νεώτερος τῆς Ὑμετέρας Ἐκλαμπρότητος, ὑπέλαβεν ὁ προλαλήσας Ναΐτης. Ἀλλ' εἰς τὰς εὐγενεῖς φύσεις αἱ ἀρεταὶ δὲν περιμένουσι τὴν ἡλικίαν.

— Ὦ! ἀναμφιβόλως εἶναι νεώτερος, εἶπεν ὁ ἐπίσκοπος Ὠλένης. Ὅταν ἤμην εἰς Σαραγόσσαν δὲν ἦτον ἀκό-

μη ἑπτὰ ἐτῶν. Τώρα πρέπει νὰ πλησιάζῃ τὸ ὄγδοον.

Ἡ Ἀγνὴ ἔγινεν ὠχρὰ ὡς κηρός.

— Σᾶς εὐχαριστῶ, Σεβασμιώτατε, εἶπε. Μᾶς διεσκεδάσατε διὰ τῶν διηγήσεών σας.

Καὶ ἐγερθεῖσα, ἔνευσε διὰ τῆς χειρὸς ἀποχαιρετισμὸν πρὸς τοὺς δύω ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς δύω Ναΐτας, οἵτινες προσκυνήσαντες ἀνεχώρησαν.

Ἡ δὲ Ἀγνὴ, τὸν καύσωνα προφασισθεῖσα, ἠγέρθη, καὶ ἐβυθίσθη μόνη εἰς τὰς πυκνὰς δενδροστοιχίας τοῦ κήπου, χωρὶς κἀνεὶς νὰ τὴν παρακολουθήσῃ.

ΚΓ'

Μετὰ ἓν τέταρτον ὅμως, ἐπειδὴ ἡ ἀπουσία της παρετείνετο, ὁ Γοδοφρεῖδος ἀνησυχῶν, ἠγέρθη καὶ αὐτὸς ἐπί τινι προφάσει, καὶ πλανηθεὶς ἐπ' ὀλίγον ὑπὸ τὰ δένδρα, τὴν ἀπήντησε τέλος καθημένην εἰς τὴν ῥίζαν ἑνὸς αὐτῶν, καὶ κλαίουσαν.

Ἡ Ἀγνὴ, ἅμα τὸν εἶδεν, ἀνέστη, καὶ ἠθέλησε νὰ σπογγίσῃ κρυφίως τοὺς ὀφθαλμούς της.

— Ὤ! μὴ κρύπτετε τὰ δάκρυά σας ἀπ' ἐμοῦ, εἶπεν ὁ Γοδοφρεῖδος περιπαθῶς. Ἄφετέ τα νὰ σταλάξωσιν εἰς ἀφωσιωμένην καρδίαν, καὶ ἂν εἶναι δεδομένον εἰς ἄνθρωπον νὰ ξηράνῃ ἀγγέλου δάκρυα, τὴν ζωήν μου θέλω δώσει διὰ τοῦτο προθύμως, καὶ τὴν εὐτυχίαν μου εἰς τὸν κόσμον τοῦτον καὶ εἰς τὸν ἄλλον.

— Μὲ στέλλουν σφάγιον εἰς τὸν βωμὸν τῆς φιλοδοξίας των, ἀνέκραξεν ἡ Ἀγνὴ, μὴ δυνηθεῖσα νὰ καθέξῃ νέον ποταμὸν δακρύων, ἐστεμμένην τροφὸν τοῦ βασιλικοῦ νηπίου! Ἡπάτησαν τὴν μητέρα μου! Μὲ παραδίδουσιν εἰς τοῦ κό-

σμου τὸν ἐμπαιγμόν! Μὲ στέλλουσιν, ἀντὶ νὰ τῷ στείλωσι ξυλίνους ἵππους καὶ χρυσᾶ νευρόσπαστα.

— Ἀλλὰ δὲν θέλετε δεχθῆ τὴν τοιαύτην ταπείνωσιν, εἶπε μετ' ἀναβραζούσης ὀργῆς ὁ Γοδοφρεῖδος. Αὕτη ἡ ἀπαίσιος θυσία δὲν θέλει ἐκτελεσθῆ· δὲν θέλετε ὑπάγει εἰς Ἀρραγωνίαν.

— Δὲν θέλω ὑπάγει! εἶπε μετ' ἀποπνιγομένης φωνῆς ἡ Ἀγνή. Πῶς! μετὰ τὴν πολύκροτον ταύτην ὁδοιπορίαν μου, ἀφ' οὗ ἐν θριάμβῳ περιέφερα τὴν δυστυχίαν μου εἰς ὅλην τὴν Ἀνατολὴν, εἶναι δυνατὸν κατηϛχυμένη νὰ ἐπιστρέψω; Καὶ ἂν ἐπιστρέψω, πῶς θὰ προσβλέψω εἰς τοὺς συγγενεῖς μου; πῶς θὰ μὲ δεχθῇ ὁ αὐτοκράτωρ; Εἰς μοναστήριον θέλει μὲ κατακλείσει ὡς ἔνοχον ἐσχάτης προδοσίας, ἐκεῖ εἰς τοὺς στεναγμοὺς καὶ τὸ σκότος νὰ διέλθω τὴν μαρανθεῖσαν ζωήν μου. Ὤ! τὸ βλέπω· πρέπει, πρέπει νὰ ὑποκύψω εἰς τὴν τύχην μου, καὶ μίαν ἔχω ἐλπίδα, ὅτι αὐτὴ ταχέως θέλει καλέσει τὸν παρήγορον, τὸν ἐλευθερωτὴν θάνατον!

Καὶ κρουνοὶ δακρύων ἔῤῥευσαν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν της.

— Ὤ! μὴ κλαίετε! ἀνέκραξεν ὁ Γοδοφρεῖδος, τολμήσας νὰ λάβῃ τὰ ἄκρα τῶν δακτύλων της εἰς τὰς χεῖράς του. Ὤ! μὴ κλαίετε! Εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκείνους μόνον οὐράνιοι ἀκτῖνες, μειδίαμα μόνον φαιδρότητος πρέπει νὰ λάμπῃ, ὄχι ποτὲ δάκρυ καρδιοβόρον.

— Συγχωρήσατέ με, εἶπεν ἡ Ἀγνὴ, ἀπομάττουσα τοὺς ὀφθαλμούς της. Ἐννοῶ πόσον ἀπρεπὴς καὶ παιδαριώδης εἶναι ἡ διαγωγή μου. Ἔπρεπε νὰ νικήσω τὴν καρδίαν μου. Τί δικαίωμα εἶχον νὰ σᾶς δείξω τὴν θλῖψιν μου; Ἀλλ' εἶμαι μόνη· ἀλλὰ δὲν ἔχω μητρὸς οὐδὲ ἀδελφοῦ καρδίαν εἰς ἣν ν' ἀνοιχθῇ ἡ καρδία μου. Ὁ οἶκτός σας πρὸς ἐμὲ προὐκάλεσε τὴν ἀπερίσκεπτον ἐπίδειξιν τῆς ἀπελπισίας μου.

— Ὤ! μὴ ἐπιτρέπετε εἰς τὴν ἀπελπισίαν νὰ σᾶς κυριεύσῃ, εἶπεν ἱκετικῶς ὁ Γοδοφρεῖδος. Θωρακίσθητε διὰ γενναιότητος! Τὴν Εὐδοξίαν ἐνθυμήθητε! Ἡ θέσις της δὲν ἦτον ἡ θέσις τῆς Ἐκλαμπρότητός σας;

— Ἡ Εὐδοξία!... εἶπεν ἡ Ἀγνὴ, καὶ προσήλωσεν ἀτενῶς καὶ σιωπῶσα τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὴν γῆν.

— Ἡ Εὐδοξία, ἐπανέλαβεν ὁ υἱὸς τοῦ Βιλλαρδουίνου· ἐννοῶ τί θέλετε νὰ εἰπῆτε. Ἡ Εὐδοξία εὗρεν ἄνδρα γενναῖον ὅστις τὴν ἔσωσεν ἐκ τῆς ταπεινώσεως. Ἀλλὰ καὶ γενναιότης ἂν δὲν ὑπῆρχε πλέον ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς τίνος καρδίαν ἓν μόνον βλέμμα σας δὲν ἤθελε τὴν ἐξάψει; Ἅμα τὰ χείλη κινήσητε, μυρίους θέλετε ἔχει ἀνθ' ἑνὸς ὑπερασπιστάς. Τίς δὲν θέλει νομίσει ὅτι τῷ ἠνεῴχθησαν αἱ πύλαι τοῦ παραδείσου, ἂν τῷ ἐπιτρέψητε νὰ θυσιασθῇ μυριάκις δι' ἕκαστον δάκρυ σας;

Καὶ κλίνας γόνυ εἰς τὴν γῆν,

— Ὁ Μοντεπελιέρος, εἶπε, δὲν ἦτον ἐκ βασιλέων, εἶχεν ὅμως προτερήματα ἀντισταθμίζοντα τὴν καταγωγήν του. Ἂν ἀντὶ παντὸς προτερήματος ἀρκῇ ἀπεριόριστος ἀφοσίωσις, ἂν ἀρκῇ καρδία ἔνθερμος ἥτις θέλει φλέγει ὡς βωμὸς αἰωνίας πίστεως ἐν ὅσῳ ὑπάρχει ζωὴ ἐν αὐτῇ, ἐγείρατέ με ἀπὸ τῆς θέσεως ἰκέτου εἰς ἣν μὲ βλέπετε, δότε μοι τὸ δικαίωμα νὰ κηρυχθῶ προστάτης σας ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, καὶ ἀφ' οὗ σᾶς σώσω τοῦ κινδύνου, ἀναλάβετε, ἂν θέλητε, τὴν ἐλευθερίαν σας.

— Ὦ! σᾶς εὐχαριστῶ, ἀπεκρίθη ἡ Ἀγνὴ, ὅτι ἐν τῇ ἐγκαταλείψει μου μ' ἐπαρηγορήσατε διὰ λέξεων φιλίας, ὅτι εἰς τὴν πληγήν μου ἐχύσατε βάλσαμον συμπαθείας. Ἀλλ' ἀρκεῖ· δὲν πρέπει νὰ σᾶς παρασύρῃ περαιτέρω ἡ εὐγένεια τῆς καρδίας σας. Ἡ γενναιότης τὴν ἀπατᾷ ὡς πρὸς τὴν φύσιν

τῶν αἰσθημάτων της. Ἄφετέ με νὰ ὑπομείνω τὴν τύχην ἣν μοὶ ἐπέκλωσεν ὁ Θεός.

— Λοιπὸν ἀπορρίπτετε τὴν πρότασίν μου μετὰ περιφρονήσεως, μετ' ὀργῆς ἴσως, διὰ τὴν τόλμην μου, εἶπεν ὁ Γοδοφρεῖδος μετὰ φωνῆς ἣν ἐπλήρωνεν δάκρυα, καὶ κλίνων τὴν κεφαλὴν πρὸς τὴν γῆν. Εἰπέτε μοι, ὤ! εἰπέτε μοι, ἀποφασίσατε περὶ τῆς ζωῆς ἢ περὶ τοῦ θανάτου μου.

— Πρὶν μοὶ ζητήσητε ἀπόφασιν, περιμείνατε νὰ σᾶς ἐπανέλθῃ ἡ ὥριμος σκέψις, νὰ ψυχρανθῇ ἡ καρδία σας, εἶπεν ἡ Ἀγνή.

— Νὰ ψυχρανθῇ! δὲν θέλει ποτὲ ψυχρανθῇ, εἰμὴ εἰς τὸν τάφον! Οὐδ' ἐγείρομαι ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης, ἂν δὲν λάβω ἢ τὴν μακαριότητα ἢ τὴν καταδίκην μου.

— Ἄφρον, ἐγέρθητι, εἶπεν ἡ Ἀγνὴ ἔντρομος. Ἔρχονται· δὲν ἀκούεις;

— Ἔστω λοιπὸν, εἶπεν ὁ Γοδοφρεῖδος, θέλω ἐπαναλάβει τὴν ἐρώτησίν μου ὅταν δὲν θέλετε ἔχει πρόφασιν ὅπως σιωπήσητε!

Καὶ ἐμακρύνθη πρὸς ἄλλο μέρος τοῦ κήπου.

Μετ' ὀλίγον δὲ προσῆλθεν ἡ Ἰσαβέλλα, καὶ ἰδοῦσα εἰς τὰς παρειὰς τῆς Ἀγνῆς ἴχνη δακρύων, τὴν ἐνέκλεισεν εἰς τὰς ἀγκάλας της καὶ τὴν ἐφίλησε περιπαθῶς, τὴν σιωπηλὴν ταύτην ἔκφρασιν τῆς συμπαθείας της διδοῦσα χωρὶς νὰ ἐξηγηθῇ ἢ νὰ ζητήσῃ ἐξήγησιν. Λαβοῦσα δ' αὐτὴν ἐκ τῆς χειρὸς, τὴν ὡδήγησεν εἰς τὸν οἶκον ἵνα ἑτοιμασθῇ, καὶ ἐξέλθωσιν εἰς τὴν πανήγυριν, ἣν τῇ ἔδιδεν ὁ Κιβιτάνος ἐκτὸς τῆς πόλεως.

Ὅτε δὲ μετὰ ἡμίσειαν ὥραν κατῆλθεν ἡ Ἀγνὴ εἰς τὴν πρόσγαιων αἴθουσαν, ὅθεν ἐγίνοντο συνήθως αἱ ἐκδρομαὶ, εὗρεν ἐκεῖ συνηγμένην λαμπρὰν συνοδίαν, ἥτις τὴν ἐδέχθη

ὡς ἔπρεπεν εἰς τὸν βαθμόν της, μεταξὺ δ' ἄλλων τὸν Πετραλείφαν καὶ τὴν Ἄνναν, ἣν ἐνηγκαλίσθη μετὰ φιλικωτάτης περιπαθείας, καθεσθεῖσα πλησίον της. Περιέμενον δὲ ὅλοι τὸν Αὐθέντην, ὅστις, κατὰ τὴν συνήθειάν του, μέχρις οὗ φθάσῃ ἡ στιγμὴ τῶν διασκεδάσεων, ἀπεπεράτου σπουδαίας ὑποθέσεις τῆς θέσεώς του εἰς τὸν παρακείμενον κοιτῶνά του, χρησιμεύοντα συγχρόνως, κατὰ τὰς ἕξεις τῶν χρόνων ἐκείνων, καὶ εἰς γραφεῖον καὶ εἰς δωμάτιον ἰδιαιτέρων ὑποδοχῶν.

Τέλος μετὰ ἓν τέταρτον ἐξῆλθεν ὁ Βιλλαρδουίνος μετὰ μόνου τοῦ υἱοῦ του Γοδοφρείδου, καὶ ἀφ' οὗ ἔσφιγξεν εἰς τὰς χεῖράς του τὰς χεῖρας τῆς Ἀγνῆς καὶ τῆς Ἄννης, διηυθύνθη ἀμέσως πρὸς τὸν Πετραλείφαν, φιλοφρονέστερος γινόμενος πρὸς αὐτὸν, ἴσως ὅπως μὴ τὸν ἀφήσῃ νὰ αἰσθανθῇ ὅτι ἡ παρουσία τῆς Ἀγνῆς καθίστα τὴν θέσιν αὐτοῦ δευτερεύουσαν.

— Εἶσθε ἴσως ἀνυπόμονος, Ἐνδοξότατε, τῷ εἶπε. Λυποῦμαι ὅτι περιμένετε, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἔλθῃ ὁ κύριος Κιβιτάνος, ὅστις θὰ μᾶς ὁδηγήσῃ.

— Ὅταν εἶμαι πλησίον τῆς Ὑμετέρας Ὑψηλότητος, πιστεύσατέ μοι, ἀπεκρίθη ὁ Πετραλείφας, δὲν ἔχω κἀμμίαν ἀνυπομονησίαν. . . Ἐκτὸς ἴσως μιᾶς καὶ μόνης, προσέθεσεν ἔπειτα μετὰ μικρὰν σιωπήν.

— Ποίας;

— Νὰ ἰδῶ τετελεσμένον τὸ σχέδιον περὶ οὗ ὡμιλήσαμεν εἰς Γόρτυνα. Βεβαίως ἐν μέσῳ τῶν πολλῶν καὶ μεγάλων ἀσχολιῶν της, ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης δὲν εὗρε καιρὸν ν' ἀναφέρῃ ἀκόμη αὐτὸ εἰς τὸν Γοδοφρεῖδον.

Ὁ Βιλαρδουίνος ἐμειδίασεν.

— Εἴδατε, εἶπεν, ὅτι ἤμην εἰς τὸν κοιτῶνά μου μόνος

μετὰ τοῦ υἱοῦ μου. Τὸ ἀντικείμενον τῆς συνδιαλέξεώς μας ἦτον τοῦτο.

— Τοῦτο! εἶπεν ὁ γέρων, καὶ οἱ ὀφθαλμοί του ἐσπινθηροβόλησαν. Καὶ τί λέγει ὁ Γοδοφρεῖδος λοιπόν;

— Ὁ Γοδοφρεῖδος, εἶπεν ὁ Αὐθέντης, εἶναι παράδοξος εἰς τοὺς τρόπους του. Εἶναι ἐξ ἐκείνων οἵτινες ἀκούουσι καὶ δὲν λέγουσι. Δὲν ἠξεύρω ποῦ ἔλαβε τὸν χαρακτῆρα τοῦτον.

— Ἐγὼ ἠξεύρω, ἀπεκρίθη ὁ Πετραλείφας γελῶν.

— Τῷ εἶπον, ἐξηκολούθησεν ὁ Βιλλαρδουΐνος, ὅτι ἐπιθυμῶ νὰ τὸν ἰδῶ νὰ ἐκλέξῃ σύζυγον, ὅτι ὅλα ἡμῶν τὰ συμφέροντα ἀπαιτοῦσιν αὐτό· ὅτι εἶναι μὲν ἐλεύθερος εἰς τὴν ἐκλογήν του, ἀλλ' ὅτι μακρὰν, νομίζω, δὲν πρέπει νὰ τὴν ζητήσῃ· διότι καὶ ἂν ἤθελε περιέλθῃ ὅλην τὴν Ἀνατολὴν καὶ ὅλην τὴν Δύσιν, δὲν δύναται οὔτε εὐγενεστέραν, οὔτε ὡραιοτέραν νύμφην νὰ εὕρῃ παρὰ τὴν κοσμοῦσαν σήμερον τὴν Πελοπόννησον διὰ τῆς παρουσίας της, καὶ ἧς πρέπει νὰ προσπαθήσῃ νὰ κερδήσῃ τὴν συγκατάθεσιν. Ἀφ' οὗ δὲ μὲ ἤκουσεν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους χωρὶς νὰ μὲ διακόψῃ, μοὶ εἶπε τέλος ὅτι μ' εὐχαριστεῖ διὰ τὴν πεφωτισμένην φιλοστοργίαν μου, μοὶ ἐζήτησε τινὰς ὥρας σκέψεως, καὶ μ' ὑπεσχέθη αὔριον τὴν ἀπόκρισιν. Ὁ Γοδοφρεῖδος θέλει νὰ φαίνηται πάντοτε ἐνεργῶν κατ' ἰδίαν κρίσιν καὶ ὄχι κατ' ἄλλων, οὔτε κατὰ τὴν ἐδικήν μου. Διὰ τοῦτο ἡ ὑποτιθεμένη αὐτὴ σκέψις.

— Αὔριον λοιπὸν, εἶπεν ὁ Πετραλείφας, ἐπέπρωτο καὶ ἡ παρουσία τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στόλου νὰ δώσῃ περισσοτέραν ἐπισημότητα εἰς τὸ αἴσιον συμβάν.

Ταύτην τὴν στιγμὴν ἐπλησίασεν εἰς τὸν Βιλλαρδουΐνον ὁ ἐπίσκοπος Ὠλένης, καὶ ὁ Πετραλείφας, ἐκ τούτου ὠφεληθεὶς, ἐμακρύνθη καὶ προσῆλθε πρὸς τὸν Γοδοφρεῖδον,

ὅστις τὸν ἐδέχθη περιχαρῶς, καὶ συνδιελέχθη μετ' αὐτοῦ καθ' ὅλον τὸ διάστημα μετὰ πολλῆς εὐθυμίας, ἥτις ἐφάνη ἄριστος οἰωνὸς εἰς τὸν ἔμπειρον Πετραλείφαν.

Τέλος δ' ὁ Κιβιτάνος ἦλθε, καὶ ὡδήγησε τὴν αὐθεντικὴν συνοδίαν εἰς τὴν ἑορτὴν, ἧς ἀνωτέραν κατά τε τὴν πολυτέλειαν καὶ τὴν φιλοκαλίαν δὲν εἶχον ἀκόμη ἰδῆ οἱ τόποι ἐκεῖνοι, ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἐλησμονήθησαν αἱ μεγάλαι ἡμέραι τῶν ἀρχαίων ἀγώνων. Ἱπποτικοὶ ἀγῶνες, ἀγροτικοὶ χοροὶ, συμπόσια ὑπὸ αὐτοσχεδίους σκιάδας, τίποτε δὲν ἔλειπε, καὶ ὁ Πετραλείφας δι' ἄκρου τοῦ ὀφθαλμοῦ παρακολουθῶν ὅλα τὰ κινήματα τοῦ Γοδοφρείδου, τὸν ἔβλεπε πλήρης ἐλπίδων, ἀπονέμοντα μὲν ἀναμφιβόλως εἰς τὴν Ἀγνὴν τὰς ὀφειλομένας περιποιήσεις, αἵτινες διὰ τὸν ζηλότυπον γέροντα οὐδεμιᾶς ἀνησυχίας πηγὴ ἐδύναντο νὰ εἶναι, ἀλλὰ συγχρόνως μεγίστην καὶ φιλοφρονεστάτην ἐπιδεικνύοντα καὶ πρὸς τὴν Ἄνναν προσπάθειαν. Τέλος ἡ εὐωχία διελύθη πρὸς τὸ ἑσπέρας, καὶ κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν ὁ Βιλλαρδουΐνος ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς συνοδεύοντας αὐτὸν ἱππότας καὶ προῦχοντας,

— Ἡ Αὐτῆς Ἐκλαμπρότης, εἶπεν, εὐαρεστεῖται νὰ ἐξέλθῃ αὔριον εἰς θήραν ἐν συνοδίᾳ ἡμῶν, καὶ μοὶ ἐπέτρεψε νὰ σᾶς προσκαλέσω, κύριοι, νὰ τὴν ἀκολουθήσητε. Μίαν ὥραν μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου θέλετε συναχθῆ εἰς τὴν οἰκίαν μου.

— Αὔριον λοιπὸν, ἐπανέλαβεν ὁ Πετραλείφας, σφίγγων ἐκφραστικῶς τὴν χεῖρα τοῦ Βιλλαρδουΐνου.

— Αὔριον, ἀπεκρίθη ἀπαθῶς ὁ Αὐθέντης.

ΚΔ΄

Ἡ νὺξ εἶχεν ἤδη ἀπό τινος καταβῆ εἰς τοῦ Ὠλένου τὰ ἄκρα, ὅταν ὁ Πετραλείφας ἐπανῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ ἀφ' οὗ ἀφῆκεν ἐπί τινα ὥραν τῆν ἔκγονόν του ν' ἀναπαυθῇ, ἠγέρθη νὰ ἔλθῃ πρὸς αὐτὴν, σπουδαίαν προτιθέμενος συνδιάλεξιν, καὶ προμελετῶν καὶ προζυγίζων ἑκάστην λέξιν ἥτις ἔμελλε νὰ ἐξέλθῃ τοῦ στόματός του.

Ἀλλ' ἐν ᾧ διήρχετο τὸν ἐξώστην, ὅστις παρατεινόμενος παρὰ τοῦ οἴκου τὸ πρόσωπον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἔφερε πρὸς τὰ δωμάτια τῆς Ἄννης, τῷ ἐφάνη ὅτι ἤκουσεν ἔξω ὀξὺν συριγμόν. Ἀμέσως ἔμεινεν ἀκίνητος, καὶ ἔτεινε προσεκτικῶς τὸ οὖς. Ὁ συριγμὸς ἐπανελήφθη καὶ ἐκ δευτέρου κατ' ἰδιαίτερόν τινα τρόπον, καὶ πάλιν ἐκ τρίτου.

Τότε ὁ Πετραλείφας, ἀποστραφεὶς τῆς ὁδοῦ ἣν ἐβάδιζεν, εἰσῆλθε διὰ πλαγίας θύρας, κατέβη τὴν ἤδη γνωστὴν ἑλικοειδῆ κλίμακα, καὶ ἀνοίξας μικρὰν θυρίδα εἰσήγαγε κρυπτόμενον ὑπὸ ῥάσσον, ὡς καὶ ἄλλοτε, τὸν Χαμάρετον. Ἀφ' οὗ δὲ τὸν ὡδήγησεν εἰς μεμακρυσμένον δωμάτιον,

— Καλῶς ἦλθες, υἱέ μου, τῷ εἶπεν· εἶχον μεγάλην ἀνάγκην νὰ σὲ ἰδῶ, καὶ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆς ἡγεμονίδος σκοπὸν εἶχον νὰ ἔλθω εἰς ἔντευξίν σου. Ἀλλὰ τί συμβαίνει; σὲ βλέπω τεταραγμένον. Ποίας εἰδήσεις φέρεις;

— Πρὸ παντὸς ἄλλου, εἶπεν ὁ Χαμάρετος, εἰπέτε μοι τί σημαίνουσι τὰ σημεῖα;

— Τὰ σημεῖα; ἠρώτησεν ὁ Πετραλείφας ἔκθαμβος. Ποῖα σημεῖα;

— Πῶς! δὲν τὰ ἠξεύρετε; εἶπεν ὁ νέος· καὶ ὁδηγῶν τὸν Πετραλείφαν πρὸς τὸ παράθυρον, — Ἰδοὺ, ἰδέτε, προσέθεσεν· εἰς ὅλας τὰς κορυφὰς καίουσι πυραὶ, ὡς ἂν εἶχον τὰ

ὄρη φωτοχυσίαν. Χθὲς παρετήρησα μίαν ἐπὶ τῆς ὑψηλοτάτης κορυφῆς τοῦ Ὠλένου, ἔπειτα καὶ δευτέραν καὶ τρίτην. Κατ' ἀρχὰς τὰς ὑπέλαβον ὡς πυρὰς ποιμένων. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον τὰς εἶδα παραδόξως πολλαπλασιαζομένας. Ἠθέλησα νὰ τὰς ἐξηγήσω ὡς σύμπτωσιν. Ἀλλ' ὅταν καὶ ἀπόψε ἐπανελήφθησαν, ἔσπευσα νὰ σᾶς ζητήσω τὴν ἐξήγησίν των.

— Τὴν ἐξήγησίν των! εἶπεν ὁ Πετραλείφας· καὶ ἂν ὁ φωτίζων αὐτοὺς λύχνος δὲν ἦτον ἀμυδρὸς, ὁ Χαμάρετος ἤθελεν ἰδῆ ὅτι ἠλλοιώθη ἡ χροιὰ τοῦ προσώπου του. — Ἀλλὰ τῷ ὄντι νομίζω ὅτι πρέπει νὰ εἶναι ποιμένων πυραί. Ἢ ἴσως ὄχι! Περίμεινε, ἐννοῶ τώρα· ὁ Βιλλαρδουνίος δίδει αὔριον μεγάλην θήραν εἰς τὴν ἡγεμονίδα. Αἱ πυραὶ ἀνήφθησαν ἀναμφιβόλως ὅπως καταβιβάσωσι τὰ θηρία ἀπὸ τὰς κορυφάς.

— Παράδοξον! εἶπεν ὁ Χαμάρετος, καὶ πρὸ πάντων ἐπικίνδυνον. Ἂν τινες ἐκλάβωσι τὰς πυρὰς δι' ἄλλο ἀφ' ὅ, τι εἶναι!

— Καὶ ἂν τὰς ἐκλάβωσιν, εἶπεν ὁ Πετραλείφας μεθ' ὑποτρεμούσης φωνῆς, μόνον τὸν κόπον ματαίας ὁδοιπορίας θὰ ἔχωσιν. Αὔριον δὲ τὸ ἑσπέρας μετὰ τὴν θήραν αἱ πυραὶ βεβαίως πλέον δὲν θ' ἀναφθῶσι, καὶ τότε, μὴ βλέποντες καὶ τὸ τρίτον σύνθημα, δὲν θὰ συνέλθωσι.

— Τοῦτο εἶναι ἀληθὲς, εἶπεν ὁ Χαμάρετος, καὶ μὲ καθησυχάζει. Ἐφοβήθην μήπως, φρονῶν ὅτι ἔφθασεν ἡ στιγμὴ, ἀπεφασίσατε νὰ συγκαλέσητε μόνος τοὺς φίλους, καὶ τοῦτο ἐδύνατο πολλαχῶς νὰ διακινδυνεύσῃ τὸ σχέδιον.

— Συνέλαβες, υἱέ μου, ἄδικον ὑποψίαν. Ποτὲ δὲν θὰ μοὶ ἐπήρχετο ἡ ἰδέα ν' ἀνοίξω εἰς τὴν θύελλαν τὰ ἱστία, καὶ νὰ λησμονήσω τὸν κυβερνήτην. Ἀλλ' εἰπέ μοι, ποῦ μένουσιν ἤδη τὰ πράγματα;

— Ἐνδοξότατε, εἶπεν ὁ Χαμάρετος, ἀφ' οὗ ἐτήρησε στιγμῶν τινων σιωπὴν, μέχρι τοῦδε ἤμην φυγὰς ἄπατρις καὶ ἀνέστιος. Δὲν ἐτόλμων ν' ἀποβλέψω οὔτε πρὸς τὸν ἥλιον, οὔτε πρὸς ἐλευθέρου ἀνθρώπου πρόσωπον, φοβούμενος μὴ ἰδῶ τὸν οἶκτον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὴν περιφρόνησιν εἰς τὰ χείλη. Ἀλλ' ἤδη ἐλεύθερος, ἡγεμὼν ἐλευθέρων, ἤδη δὲν καταβιβάζω πλέον τοὺς ὀφθαλμοὺς, οὐδὲ φοβοῦμαι μὴ ἡ χείρ μου μολύνῃ τινὰ, διότι, ἂν φέρῃ ἀκόμη ἅλυσιν, ἀλλὰ κρατεῖ καὶ τὸ ξίφος τὸ μέλλον νὰ συντρίψῃ αὐτήν. Διὰ τοῦτο δὲν διστάζω πλέον νὰ σᾶς τείνω τὴν χεῖρα ταύτην, καὶ τῶν ἀγώνων μου νὰ σᾶς ζητήσω ἐκ προκαταβολῆς μυριοπλάσιον τὸν μισθὸν, ἐξαιτούμενος τὴν χεῖρα τῆς Ἄννης.

— Τὴν χεῖρα τῆς Ἄννης! . . . ὑπετραύλισεν ὁ Πετραλείφας.

— Ναὶ, ἀπεκρίθη μετὰ ζωηρότητος ὁ Χαμάρετος. Μὴ σᾶς φανῇ ἡ αἴτησίς μου παράτολμος ἢ παράκαιρος. Οἱ δύω μεγάλοι βραχίονες οἵτινες θ' ἀνεγείρωσι τὸν θρόνον τῶν αὐτοκρατόρων, ἡ Ἑλλὰς καὶ ἡ Πελοπόννησος, πρέπει νὰ ἑνωθῶσι διὰ δεσμοῦ ἀῤῥήκτου, τὸ πῦρ τῆς ἐπαναστάσεως νὰ φθάνῃ ἀδιατμήτως ἀπὸ τῆς Μάνης μέχρι τῆς Ἄρτης, καὶ νὰ εἶναι οἱ Ἕλληνες ὅλοι μία καρδία, μία ψυχὴ, ἕνα σκοπὸν ἔχοντες καὶ ἕνα ἐχθρόν. Πρέπει προσέτι ὁ δεσμὸς οὗτος νὰ γίνῃ φανερὸς καὶ δημόσιος, πρέπει νὰ δοθῇ εἰς τοὺς μέλλοντας νὰ ἐγερθῶσι τὸ ἐχέγγυον τοῦτο τῆς μονιμότητος, ἐξασφαλίζον τοὺς τολμηροὺς καὶ ἐνθαῤῥύνον τοὺς δειλοτέρους. Πρέπει οἱ συνασπισθέντες περὶ ἐμὲ νὰ ἐννοήσωσιν ὅτι δὲν βαδίζω μόνος, οὐδὲ μόνους εἰς ἄνισον τοὺς καταβιβάζω πάλην.

« Ὅταν οἱ Πελοποννήσιοί μου ἰδῶσιν ἐπὶ κεφαλῆς των τῆς

Ἑλλάδος τὴν κόρην, θέλουσι νομίσει ὅτι κατέβη πρὸς αὐτοὺς τῆς νίκης ὁ ἄγγελος, θέλουσι γίνει διπλασίως ἀήττητοι. Τέλος δὲ κ' ἐγὼ πρὶν καταβῶ εἰς τὸν περὶ τῶν ὅλων ἀγῶνα, ἀνάγκην ἔχω νὰ δεχθῶ τὸ βάπτισμα τῆς ἐλπίδος, νὰ ἐνισχύσω τὴν καρδίαν μου εἰς τὴν κοινωνίαν τῆς εὐτυχίας, νὰ μάθω νὰ πιστεύω εἰς ἐμαυτὸν καὶ τὸ μέλλον. Εἶχον ἄλλοτε ὑπολάβει ὅτι ἡ καρδία τῆς Ἄννης δι' ἄλλον παρεσκεύαζε τὴν τράπεζαν τῆς μακαριότητος, καὶ ἡ ἀπελπισία μὲ καθίστα πρὸς πᾶσαν ἀνδρικὴν πρᾶξιν ἀνίκανον. Σὺ μὲ μετέπεισας, πάτερ. Εἰπέ μοι ἂν δύναμαι νὰ ἐλπίσω τὴν μακαριότητα δι' ἐμὲ, καὶ αὐτῆς ἡ κοινωνία θέλει μὲ καταστήσει ἀκαταμάχητον.

— Ἀλλ', ἀγαπητὲ Λέων, εἶπεν ὁ Πετραλείφας ἀποφεύγων ν' ἀποκριθῇ κατηγορικῶς, πρὶν δυνηθῶ νὰ σοὶ ἀποκριθῶ, ἀνάγκη ν' ἀκούσω τὴν παροῦσαν κατάστασιν τῶν πραγμάτων.

— Ἡ παροῦσα κατάστασις τῶν πραγμάτων, εἶπεν ὁ Χαμάρετος, εἶναι ὅτι κρατῶ εἰς χεῖράς μου πᾶσαν τὴν Πελοπόννησον, ὅτι εἰς τὴν φωνήν μου συνεδέθησαν εἰς ἱερὸν σύνδεσμον πᾶσαι αἱ ἐπαρχίαι αὐτῆς, πάντες οἱ αἰσθανόμενοι εἰς τὸ στῆθός των πάλλουσαν καρδίαν ἀνδρὸς, ὅτι ἅμα ὑψώσω τὴν χεῖρα, τεσσαράκοντα χιλιάδες ξίφη θέλουσιν ὑψωθῇ, καὶ ὅτι ὅλοι εἰσὶν ἀνυπόμονοι ἕως νὰ τὴν ὑψώσω, ἓν σύνθημα μόνον ἔχοντες, τὸ σύνθημα ὃ ἔλαβον παρ' ἐμοῦ, τὴν ἐλευθερίαν τῆς Πελοποννήσου.

— Ἀλλὰ, τέκνον, εἶπεν ὁ Πετραλείφας ἠπίως, δὲν σοὶ φαίνεται ὅτι μετεβλήθησαν αἱ περιστάσεις;

— Ὅτι μετεβλήθησαν; ἀπήντησε βιαίως ὁ Χαμάρετος. Καὶ πῶς μετεβλήθησαν; Ὁ τόπος ἡμῶν δὲν εἶναι πάντοτε ἔρμαιον τῶν ξένων ἁρπάγων; Ὁ λαὸς ἡμῶν δὲν εἶναι

πάντοτε εὐτελὴς δοῦλος, ἂν καὶ ἦτον ποτὲ ὁ εὐκλεέστερος τῶν λαῶν τῆς γῆς; Ὁ ἱερὸς θρόνος τῆς Κωνσταντινουπόλεως δὲν κατακρατεῖται καὶ δὲν μολύνεται ὑπὸ τῶν βαρβάρων τῆς Δύσεως; Αἱ περιστάσεις λοιπὸν, πάτερ, δὲν μετεβλήθησαν, οὐδὲ τὸ καθῆκον τοῦ νὰ σώσωμεν τὴν πατρίδα μας, ἢ, ἂν τοῦτο δὲν δυνηθῶμεν, νὰ σώσωμεν κἂν τὸ μέγα της ὄνομα, νὰ τῇ ἀφήσωμεν κληρονομίαν αἱματηρᾶς διαμαρτυρήσεως, ὥστε καὶ νεκρὰν νὰ τὴν σέβωνται οἱ δυνάσται της, καὶ ἀνεγερθεῖσα ἴσως πάλιν ποτὲ, νὰ δύναται νὰ φέρῃ τὴν κεφαλὴν ἀταπείνωτον.

— Υἱέ μου, εἶπεν ὁ Πετραλείφας, τὰ αἰσθήματά σου εἶναι γενναῖα· ἡ γενναιότης ὅμως, μὴ ὑπακούουσα εἰς τὴν φρόνησιν, καταστρέφει μὲν λαμπρῶς, ἀλλὰ καταστρέφει. Ἂς μὴ ἀπατώμεθα ὡς πρὸς τὰς δυνάμεις μας. Τὸν λαὸν ἡμῶν, τῆς Πελοποννήσου μάλιστα τὸν λαὸν, κατέβαλεν ἡ δουλεία καὶ ἐξενεύρισε τοῦ ζυγοῦ ἡ ἕξις. Τοὺς δεσπότας των θεωροῦσιν ὡς ὄντα φύσεως ἀνωτέρας, καὶ ἡ θέα μόνη τῶν σιδηροφόρων ἐκείνων καὶ ἀσείστων ἱππέων θέλει τρέψει τὴν ἀγέλην των εἰς φυγήν.

Τὸ σχέδιον ἡμῶν ἦτον νὰ καταστραφῶσιν οἱ ξένοι αὐτοὶ δι' ἑαυτῶν, νὰ συγκρουσθῶσι μεταξύ των αἱ μεγάλαι δυνάμεις, καὶ θερισταὶ ἐπιτήδειοι, νὰ συλλέξωμεν κατόπιν των τῆς διχονοίας των τὸν καρπόν. Ὀπίσω τῶν σιδηρῶν προμαχώνων τοῦ Καμπανίτου, οἱ πολεμισταί μας ἐξ ἀσφαλοῦς θὰ ἐμάχοντο, καὶ ἑκατέρου τῶν ἀντιπάλων ἡ ἥττα θὰ ἦτον νίκη ἡμῶν. Ἀλλ' ἤδη, ἀφ' οὗ ὁ Σαμπλίτης ἀγενῶς ἐνέδωκε, παρῆλθεν ἡ εὐκαιρία· πρέπει νὰ περιμείνωμεν ἀφορμὴν ἄλλην, ἂν δὲν θέλωμεν νὰ θραυσθῇ ὁ λαὸς ἡμῶν ἐπὶ τῆς δυνάμεως τοῦ Βιλλαρδουΐνου, ὡς ἐπὶ τοῦ βράχου τὸ ῥευστὸν τῆς θαλάσσης κῦμα.

— Τῆς θαλάσσης ὅμως τὸ κῦμα, εἶπεν ὁ Χαμάρετος, ὑποσκάπτει πολλάκις τοὺς ἑδραιοτέρους σκοπέλους. Οἱ ποιμένες τῶν κοιλάδων ἡμῶν δύνανται ν' ἀνατρέψωσι τὸν ὑπερήφανον Γολιὰθ, ἂν τοὺς ἐμψυχῇ τῆς πατρίδος τὸ πνεῦμα· καὶ τοῦτο ἐνεφύσησεν εἰς αὐτοὺς τὸ στόμα μου. Εἰσὶν ὅλοι ὀρθοὶ, καὶ Σταυροφορία κατὰ τῶν Σταυροφόρων εἶναι τὸ σύνθημά των. Κατὰ τοῦ Βιλλαρδουΐνου ὡπλίσθησαν νὰ πολεμήσωσι μετὰ τοῦ Σαμπλίτου, κατὰ τοῦ Βιλλαρδουΐνου θὰ πολεμήσωσι καὶ χωρὶς τοῦ Σαμπλίτου.

— Ἀλλ' ἀναχαίτισον αὐτοὺς, φίλτατε Λέων, εἶπεν ὁ Πετραλείφας. Μὴ τοὺς ἀφήσῃς νὰ ῥιφθῶσι τυφλῶς εἰς τὸ βάραθρον.

— Καιρὸς δὲν εἶναι, ἀπήντησεν ὁ Χαμάρετος· ὁ καταβράκτης ἠνεῴχθη. Τὸ ῥεῦμά του θέλει ῥεύσει καταστρεπτικὸν ἴσως, ἀλλὰ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὰ ὀπίσω δὲν δύναται.

— Προσπάθησον, ὑπέλαβεν ὁ γέρων. Ἡ φωνή σου, ἥτις διήγειρε τὴν Θύελλαν, αὐτὴ δύναται καὶ νὰ τὴν κατευνάσῃ.

— Δύναμαι νὰ τὴν διευθύνω, εἶπεν ὁ Χαμάρετος· οὐχὶ δὲ καὶ νὰ τὴν πραΰνω. Ἀλλ' οὐδ', ἂν ἠδυνάμην, ἤθελον τὸ πράξει ποτέ. Τὸ θέρος ὡρίμασεν, οἱ θερισταὶ ἔχουσι τὸ δρέπανον εἰς τὰς χεῖρας· δὲν θέλω παρεμβῆ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν βουλῶν τῆς Προνοίας, οὐδὲ θέλω ἀφήσει εἰς τοὺς μεταγενεστέρους τὴν εἰς ἡμᾶς ἀνήκουσαν δόξαν, οὐδὲ θέλω παρίδει τοῦ λοιποῦ πάσχουσαν τὴν πατρίδα, ὅταν δύναμαι νὰ τὴν βοηθήσω.

— Τὴν πατρίδα, πίστευσόν με, εἶπεν ὁ Πετραλείφας κινῶν τὴν κεφαλὴν, δὲν θέλεις τὴν βοηθήσει, θέλεις τὴν καταστρέψει. Εἶναι παντοδύναμος ὁ Βιλλαρδουΐνος· ὅστις φρόνιμος σήμερον, πρέπει νὰ κλίνῃ ὑπ' αὐτὸν, ὡς ἡ κάλα-

μος κλίνει ὑπὸ τὸν βορρᾶν· πρέπει νὰ ἑνωθῇ μετ' αὐτοῦ, νὰ φανῇ δηλαδὴ, μετ' αὐτοῦ ἑνούμενος, καὶ νὰ περιμένῃ.

— Τῆς δολίας καὶ ἐξευτελιζούσης ταύτης πολιτικῆς, ἀπεκρίθη ὑπερηφάνως ὁ Λέων, δὲν ἔχω, Ἐνδοξότατε, πλέον ἀνάγκην. Εἰμὶ δύναμις, ὡς εἶναι δύναμις ὁ Βιλλαρδουΐνος, καὶ μεταξὺ ἐμοῦ καὶ ἐκείνου θέλει δικάσει ὁ Θεὸς, ὁ τῶν ἐθνῶν τὰς τύχας δικάζων. Ἀπὸ βορρᾶ μέχρι νότου, ἀπὸ δυσμῶν μέχρις ἀνατολῶν συνησπίσθη ὅλη ἡ Πελοπόννησος, καὶ μὲ περιμένει νὰ ἐγείρω τὴν χεῖρα· καὶ ἂν δὲν τὴν ἐγείρω, δὲν θέλει μὲ περιμείνει ἵνα κινηθῇ.

Διὰ τοῦτο ἔχω τὸ θάρρος νὰ σᾶς ζητήσω τὴν Ἄνναν, καὶ νὰ σᾶς εἰπῶ· στέψατε δι' αὐτῆς τὸ ἱερὸν ἐπιχείρημα, δότε την εἰς ἡμᾶς ὡς οἰωνὸν νίκης, ὡς ὁμονοίας ἐγγύησιν. Τὴν κόρην τοῦ ἡγεμόνος τῶν Ἑλλήνων σᾶς ζητεῖ ὁ ἀρχηγὸς τῶν Πελοποννησίων. Εἰλικρινῆ καὶ ἀπότομον, ὡς εἶναι ἡ πρότασίς μου, δότε μοι τὴν ἀπόκρισιν.

— Ἂν σοὶ ἀρκῇ ἡ ἐδική μου ἀπόκρισις, εἶπεν ὁ Πετραλείφας, αὐτὴ δὲν εἶναι ἀμφίβολος. Δὲν σ' ἐθεώρησα ὡς φίλτατον υἱὸν πάντοτε; καὶ ὁ γαμβρός μου Θεόδωρος, καὶ ἄλλοτε ὁ ἀδελφός του Μιχαὴλ, δὲν σοὶ ἔδειξαν τρυφερὰν ἀγάπην καὶ ὑπόληψιν διὰ τὴν ἀνδρίαν σου; Ὅτι καὶ τῆς Ἄννης τὰ αἰσθήματα εἰσὶ τοιαῦτα, ἔχω βεβαίαν πεποίθησιν. Ἀλλ' ἴσως δὲν σοὶ ἀρκεῖ μόνη ἡ ἐδική μου πεποίθησις, καὶ θέλεις νὰ μάθῃς τί λέγει ἡ Ἄννα αὐτή. Ἐπίτρεψόν μοι νὰ τὴν συμβουλευθῶ καὶ νὰ τὴν συμβουλεύσω.

— Εἰς χεῖράς σας, ἀπεκρίθη ὁ Χαμάρετος, ἐναποθέτω τὴν τύχην μου. Μάθετε καὶ ἀγγείλατέ μοι ἂν θέλω καταβῆ εἰς τὸ στάδιον βλέπων προσνευούσας με δύω οὐρανίας μορφὰς, τὴν Ἐλευθερίαν καὶ τὴν Εὐτυχίαν, ἣ ἂν θέλω ἐξέλθει

ὄργανον ὀλέθρου τυφλὸν, ὅπλον ἔχων τὴν ἀπελπισίαν, ὅπως καταστραφῶ ἀφ' οὗ καταστρέψω.

— Καὶ εἶναι ἀμετάθετος ἡ ἀπόφασίς σου; ἠρώτησεν ὁ Πετραλείφας. Δὲν σὲ πείθει συμβουλὴ, δὲν ἀκούεις τὴν φωνὴν τῆς φρονήσεως;

— Ἀκούω τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος πασχούσης, εἶπεν ὁ Χαμάρετος ἐγειρόμενος, καὶ ἀφ' οὗ τὰ πάντα ἡτοίμασα, θὰ ἤμην προδότης ἂν μετέβαλον τὴν ἀπόφασίν μου.

Ἓν σύνθημα περιέμενον διὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐνάρξεως. Ἰδοὺ μοὶ τὸ δίδει ὁ Βιλλαρδουΐνος, ἢ μᾶλλον μοὶ τὸ δίδει ὁ οὐρανός· αἱ πυραὶ αὗται, καίουσαι πρὸ δύω νυκτῶν, συνήγαγον ἤδη ὅλους τοὺς προϋχοντας, οἵτινες ἐδῶ πέριξ κρύπτονται καὶ περινοστοῦσιν. Ἂν καὶ αὔριον λάμψωσιν αἱ πυραὶ, θέλουσι πάντες συνέλθει εἰς τὸν τόπον τῆς συνεντεύξεως.

— Λοιπόν;

— Λοιπὸν, ἀφ' οὗ ὁ Βιλλαρδουΐνος τὰς ἀνῆψε δύω νύκτας διὰ τὴν θήραν του, αὔριον θέλω τὰς ἀνάψει ἐγὼ διὰ τὴν ἐδικήν μου!

Καὶ διηυθύνθη ὁ Χαμάρετος πρὸς τὴν ἑλικοειδῆ καταβάθραν.

— Μὴ ἐκεῖθεν! τῷ εἶπεν ὁ Πετραλείφας. Τοιαύτην ὥραν δύνασαι ἀκόμη ν' ἀπαντήσῃς κἀνένα τῶν οἰκετῶν. Ἀκολούθει με.

Καὶ λαβὼν τὸν λύχνον, προεπορεύθη. Τὸν ὡδήγησε δὲ διὰ στενῆς παρόδου εἰς μικρὰν κλίμακα κατιοῦσαν, ἔπειτα διὰ δευτέρας, καὶ ἔπειτα διὰ τρίτης, εἰς τὴν κεφαλὴν σκοτεινῆς καταβάθρας, ἣν κατέβησαν, καὶ ἥτις ἐφαίνετο παραδόξως ἐκτεινομένη. Τέλος δι' ἄλλης παρόδου μακρᾶς καὶ ἀφωτίστου ἔφθασαν εἰς σιδηρᾶν θύραν, ἥτις τρύζουσα ἐπὶ τῶν στροφίγγων της, ἠνεῴχθη.

— Δι' αὐτῆς πρέπει νὰ διέλθωμεν; ἠρώτησεν ὁ Χαμάρετος.

— Μάλιστα, δι' αὐτῆς, ἀπεκρίθη ὁ Πετραλείφας.

— Ἄ! δὲν πρέπει ν' ἀμελήσω, εἶπεν ὁ πρῶτος πρὶν προχωρήσῃ, νὰ σᾶς εἰπῶ ὅτι εἶναι ὠφέλιμον νὰ γράψητε ὁ ἴδιος πρὸς τὸν Σγοῦρον εἰς Ἄργος, προσέτι δὲ καὶ εἰς τὴν Κόρινθον, ἢ κἂν νὰ πέμψητε ἄνθρωπον τῆς ἐμπιστοσύνης σας. Ἡ ἀπόδειξις αὕτη ὅτι συνεννοούμεθα μετὰ τοῦ Αὐθέντου τῆς Ἑλλάδος, μέχρις οὗ τοῖς δώσωμεν ἄλλην μᾶλλον ἀναμφισβήτητον, θέλει ἐμψυχώσει τὰς φρουράς.

— Δὲν θέλω λείψει νὰ πράξω ὅ,τι ἀναγκαῖον. Ἀλλ' ἂς προχωρήσωμεν, εἶπεν ὁ Πετραλείφας.

Ὡς δ' ὑπερέβησαν τὴν σιδηρᾶν θύραν,

— Ὦ! ἐλησμόνησα τὸ ἀναγκαιότερον, προσέθηκε. Περίμενέ με ὀλίγον.

Καὶ ἐξελθὼν πάλιν, ἔκλεισε τὴν θύραν κατόπιν του· ὁ δὲ Χαμάρετος, μείνας εἰς τὸ σκότος, ἐνόμισε μετ' ἐκπλήξεως ὅτι ἤκουσε διπλῆν τοῦ κλείθρου στροφήν. Ἐπί τινας στιγμὰς ἔμεινεν εἰς βαθείας σκέψεις βεβυθισμένος, διότι ἐντὸς ὀλίγου ἡ τύχη του ἐλάμβανε μεγίστην μεταβολήν, καὶ ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ δόξα κατήρχετο ἐπ' αὐτὸν, καὶ τῷ ἤγγιζε τὸ μέτωπον διὰ τῆς ἀθανάτου της δάφνης, ἀφ' ἑτέρου δ' ὁ ἔρως τὸν ἔστεφε διὰ ῥόδων ἀντὶ τῶν πρὶν ἀκανθῶν.

Ἀλλ' αἱ σκέψεις αὗται, ὅσον καὶ ἂν ἦσαν ἐμβριθεῖς ἢ γλυκεῖαι, δὲν τὸν ἐμπόδισαν νὰ αἰσθανθῇ ὅτι ἔμενε πρὸ πολλῆς ἤδη ὥρας μόνος, καὶ βαθμηδὸν ἤρχισε ν' αὐξάνῃ ἡ ἀνησυχία του.

Τέλος ὅμως διελογίσθη ὅτι ὁ Πετραλείφας τὸν ἀφῆκεν ἴσως ἐδῶ, διότι ἡ ὁδηγία του ἦτον περιττὴ πλέον, ὅτι πιθανῶς εὑρίσκεται παρὰ τὴν ὁδὸν, καὶ ἐδύνατο νὰ εὕρῃ τὴν

θύραν καὶ μόνος του, ἐὰν τὴν ἐζήτει. Ἤρχισε λοιπὸν νὰ ψηλαφῇ ἐν τῷ σκότει τοὺς τοίχους, ἀλλὰ θύραν δὲν εὗρεν ἄλλην ἐκτὸς ἐκείνης δι' ἧς εἶχεν εἰσέλθει.

Τρὶς περιῆλθε τὸ μέρος ἐν ᾧ ηὑρίσκετο, ἀλλὰ πάντοτε μόνον τοὺς τέσσαρας τοίχους καὶ τὴν θύραν ταύτην ἀπήντα. Τέλος δ' ἀπελπισθεὶς, καὶ μὴ ἐννοῶν τί τῷ συνέβαινεν, ἦλθε πρὸς αὐτὴν ἵνα ἐπιστρέψῃ πρὸς τὴν οἰκίαν καὶ ζητήσῃ ἄλλην ἔξοδον. Ὅταν ὅμως ἠθέλησε νὰ τὴν ἀνοίξῃ, εὗρεν ὅτι ἦτον τῷ ὄντι στερεῶς κεκλεισμένη, διὰ σιδηρῶν κλείθρων καὶ ἀλύτων ζυγῶν.

Ἐκτὸς ἑαυτοῦ ὑπ' ἐκπλήξεως, ὑπ' ὀργῆς καὶ ἀπελπισίας, ἤρχισε νὰ φωνάζῃ, ἀλλὰ μετὰ τρόμου ἤκουσε τὴν φωνήν του ὑποκώφως πανταχόθεν ἀντανακλωμένην ὡς ἀπὸ θόλου ταπεινοῦ καὶ ὀγκώδους· διὰ τῶν γρόνθων ἤρχισε κτυπῶν τοὺς τοίχους, σείων τὴν θύραν, ἀλλ' οἱ πάγιοι τοῖχοι ἀπερρόφων τὸν ἦχον, οἱ δ' ἐπὶ τῆς θύρας ἀγῶνές του ἦσαν αὐτόχρημα ματαιοπονία. Καὶ ὅταν τῷ ἐπῆλθεν εἰς τὸν νοῦν διὰ πόσων κλιμάκων καὶ παρόδων εἶχε διέλθει, καὶ πόσον πρέπει νὰ ἦτο τῶν κατῳκημένων μερῶν τῆς οἰκίας μακρὰν, τὸν κατέλαβεν εἶδος παραφροσύνης, ἐνόμιζεν ὅτι ὠνειροπόλει, ἐβόα καὶ ἐβλασφήμει, καὶ ἔπειτα ἵστατο καὶ ἐβασάνιζε τὸν νοῦν του ὅπως ἐννοήσῃ τῆς θέσεώς του τὸ αἴνιγμα, καὶ μετὰ ταῦτα ἤρχιζε πάλιν νὰ ἐρευνᾷ τοὺς τοίχους· ἀλλὰ μάτην, πάντοτε μάτην!

Ὑψώσας δὲ τὴν κεφαλὴν, εἶδεν ὅτι ἡ μόνη ὀπὴ δι' ἧς εἰσήρχετο ὁ ἀὴρ καὶ τὸ φῶς, ὅταν ἦτον φῶς, εἰς τὴν ὑπόγειον φυλακὴν ταύτην, ἦτον μικρὰ θυρὶς ὑψηλῶς κειμένη ὑπὲρ τὸ ἔδαφος, καὶ κλειομένη δι' ἰσχυρῶν κιγκλίδων· δι' αὐτῆς δὲ οὐδὲν ἐδύνατο νὰ διακρίνῃ, εἰμὴ τὸν οὐρανὸν καί τινας μεμακρυσμένας πυρὰς, αἵτινες ἦσαν ἀναμφιβόλως αἱ

εἰς τὰ ὄρη καίουσαι, καὶ οὐκ ὀλίγον συνετέλουν εἰς τὸ νὰ ἐξάπτωσι τὴν ἀνυπομονησίαν καὶ ἀγανάκτησίν του.

Ἐν μέσῳ δὲ τῶν παραφόρων πλανήσεών του, προσέκρουσεν ἅπαξ εἰς ἀντικείμενόν τι προέχον, καὶ ἐκτείνας τὰς χεῖρας, ἀπήντησε κλίνην λιτὴν, ἀχυρόστρωτον, καὶ ἀπηυδημένος καὶ ἐναγώνιος ἐρρίφθη ἐπ' αὐτῆς, κρατῶν τὴν κεφαλήν του διὰ τῶν δύω χειρῶν, καὶ ὡς συνέχων τοὺς λογισμούς του μὴ τῷ φύγωσιν. Ἀντικρὺ δὲ τῶν ὀφθαλμῶν του ἦτον τὸ παράθυρον, καὶ αἱ πυραὶ αἵτινες ἔλαμπον ὡς ἂν τὸν προσεκάλουν, ὡς ἄν, ἐλευθερίαν ἐπαγγελλόμεναι, καθίστων ἔτι δεινοτέραν τὴν ἀκατάληπτον κάθειρξίν του.

Ἡ σύγχυσις τῶν ἰδεῶν του ἦτον μεγίστη, μυρίας εἰκασίας ἐδέχετο καὶ μυρίας ἀπέῤῥιπτε περὶ τῶν αἰτίων τοῦ φυλακισμοῦ του, καὶ σχεδὸν ἔκλινε νὰ τὸν ἀποδώσῃ εἰς λάθος καὶ εἰς λήθην τοῦ Πετραλείφου.

Μόλις δὲ μετὰ πολλὰς ὥρας ἐνάρκωσεν ὁ ὕπνος τὰς τεταραγμένας αἰσθήσεις του, καὶ τὸν κυκεῶνα τῶν συλλογισμῶν του ἀντικατέστησε δι' ὀνείρων τερατουργῶν.

ΚΔ'

Ὁ Πετραλείφας ἐν τούτοις, ἀφ' οὗ ἔκλεισε τὴν θύραν τοῦ ὑπογείου θαλάμου, ὅστις, ὡς τὸ ἐξηγήσωμεν ἐν παρόδῳ, ἦτον ἡ κατὰ τὸν μεσαίωνα εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς μεγάλας οἰκίας ὑπάρχουσα κρύπτη ἢ καταφύγιον τοῦ οἰκοδεσπότου διὰ τὰς παντοίας περιστάσεις τῶν ταραχωδῶν ἐκείνων καιρῶν, ἐπέστρεψε διὰ τῶν αὐτῶν παρόδων, ἀνέβη βραδέως τὴν ἀναβάθραν, ἐλθὼν δ' εἰς τὸ δωμάτιόν του ἀφῆκε τὸν λύχνον, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ τῆς ἐκγόνου του, ἣν εὗρε καθημένην παρὰ τὸ φῶς, καὶ κεντῶσαν.

— Φιλτάτη Ἄννα, τῇ εἶπε, δὲν πρέπει ν' ἀγρυπνήσῃς ἐξώρας. Αὔριον θὰ ἔχωμεν ἡμέραν ἐπίπονον· ἐπειδὴ ὅμως εἶσαι ἀκόμη ἔξυπνος, ἤθελον, πρὶν σ' εὐχηθῶ τὴν καλὴν νύκτα, μίαν λέξιν νὰ σ' εἰπῶ, διότι δὲν ἠξεύρομεν τί τέξεται ἡ ἐπιοῦσα.

— Ἀκούω, πάππε μου.

— Ἀφ' ὅτου ἐνόησα τὴν κατ' ἐμὲ ἄδικον, σοὶ τὸ ὁμολογῶ, ἀποστροφήν σου πρὸς τὸν Σαμπλίτην, εἶδες ὅτι οὔτε τὸ ὄνομά του ποτὲ σοὶ ἀνέφερα. Ἠξεύρω ὅτι τοιαῦται ἀντιπάθειαι εἶναι ἐνίοτε φυσικαὶ, καὶ ὅσον καὶ ἂν ὁ νοῦς μου μ' ἔπειθεν ὅτι ὁ Ῥοβέρτος εἶναι εἷς τῶν ζηλευτοτέρων νέων τῆς Γαλλίας, καὶ ὅτι ὠφελιμωτάτη ἦτον ἡ μετ' αὐτοῦ ἡμῶν ἕνωσις, ἡ πατρική μου ὅμως καρδία ὠμίλησεν ὑπὲρ σοῦ, καὶ ἀφ' οὗ σοὶ ἦτον ἐπαχθὴς, δὲν ἠθέλησα νὰ σοὶ τὸν ἐπιβάλω. Ἀφ' οὗ ὅμως ἐνέδωκα εἰς σὲ, φιλτάτη μου κόρη, εἶναι δίκαιον νὰ μοὶ ἀνταποδώσῃς τὰ ἴσα. Ἀφ' οὗ ἐπείσθην εἰς τὴν νεανικήν σου ἰδιοτροπίαν, πείσθητι καὶ σὺ εἰς τὴν γηραιὰν πεῖράν μου.

— Τί θέλετε παρ' ἐμοῦ; ἠρώτησεν ἡ Ἄννα, δεινὰ οἰωνιζομένη ἐκ τοῦ μακροῦ προοιμίου τούτου.

— Θέλω, ἀπήντησε θωπευτικῶς ὁ Πετραλείφας, νὰ δεχθῇς ἀπὸ τῆς χειρός μου σύζυγον, τὸν ἐρασμιώτερον καὶ ἐνδοξότερον ἐνταυτῷ, τὸν ἰσχυρώτερον μετὰ τὸν βασιλέα, ἐκεῖνον εἰς οὗ τὴν κεφαλὴν ἐπιπεταῖ ἤδη ἡγεμονικὸν στέμμα, ἐκεῖνον ὅστις θέλει σὲ καταστήσει σεβαστὴν καὶ εὐδαίμονα. Θέλω νὰ δεχθῇς τὸν Γοδοφρεῖδον Βιλλαρδουίνον.

— Πάππε, ὦ πάππε μου! ἀνέκραξεν ἡ Ἄννα· νὰ μὲ φονεύσῃς λοιπὸν ἔλαβες ἐντολήν; Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διέλθω ἥσυχος τὴν σκοτεινήν μου μέχρι τοῦ τάφου ὁδόν; εἶναι ἄφευκτον νὰ τὴν σπείρητε ἀκάνθας; Ἄφετέ με ζῶσα νὰ

ταφῶ εἰς κἀνὲν καταγώγιον, ἢ, ἂν δὲν ἀρχῇ οὐδὲ τοῦτο, ἄφετέ με νὰ προστρέξω εἰς τὸ τελευταῖον ἡσυχαστήριον, καὶ μὴ μὲ διώκετε ὡς ἐκεῖ.

— Τί σημαίνουσι, θύγατερ, οἱ ἀπονενοημένοι οὗτοι λόγοι; εἶπεν αὐστηρῶς ὁ γέρων. Σοὶ εἶναι ἀντιπαθὴς καὶ ἡ δευτέρα μου αὕτη πρότασις; ἢ πετᾷ πρὸ τῆς φαντασίας σου κἀνὲν λαμπρότερον ὄνειρον ἴσως; Δὲν μοὶ λέγεις ποῖον εἶναι αὐτό; Ἴσως σ' ἐξέπληξαν τοῦ Χαμαρέτου οἱ πατριωτικοὶ διθύραμβοι; Ἄφρων ὀνειροπόλος, τολμᾷ ν' ἀναβλέπῃ εἰς τὰς ὑψηλοτέρας κορυφὰς τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς δόξης, καὶ δὲν βλέπει πρὸ τῶν ποδῶν του τὸ βάραθρον! Πτωχὴ χρυσαλὶς τοῦ σκότους, ἐκλαμβάνει ὡς ἀθάνατον φῶς τὴν φλόγα ἥτις θενὰ τὸν καύσῃ! Ἠξεύρεις εἰς τί κατήντησα; Εὐσπλαγχνίᾳ φερόμενος πρὸς αὐτὸν, νὰ τὸν κατακλείσω, ὡς παιδίον ἄνουν, ὡς παράφρονα, ὅπως τὸν προφυλάξω καθ' ἑαυτοῦ καὶ ἀπὸ τοῦ ἐσχάτου κινδύνου! Προσωρινὰ δεσμὰ τῷ ἔδωκα ἵνα τὸν λυτρώσω δεσμῶν αἰωνίων, καὶ αἰσχρᾶς καταδίκης. Ἴσως ἐνθαῤῥύνεις τὰς μωρὰς ἀξιώσεις του; Μειδίαμά σου πρέπει τῷ ὄντι ν' ἀποκριθῇ εἰς αὐτὰς, ἀλλὰ μειδίαμα περιφρονήσεως. Μάκρυνον ἀπὸ σοῦ ἰδέαν ἥτις ἤθελε βαθέως λυπήσει τὸν πατέρα σου.

— Ἀλλὰ τίς σᾶς εἶπε, πάππε, ἀνέκραξεν ἡ Ἄννα δυσφοροῦσα, ὅτι συνέλαβον ποτὲ ἰδέαν τοιαύτην; Τὰ αἰσθήματα τοῦ Λέοντος εἰσὶν εὐγενῆ ὅλα, ἄξια πάσης συμπαθείας καὶ θαυμασμοῦ· ἐνμέσῳ τῶν τεταπεινωμένων συμπατριωτῶν ἡμῶν εἶναι ὁ μόνος ὑψῶν κεφαλὴν ἀταπείνωτον. Ἂν αἱ εὐχαί μου δύνανται νὰ τῷ ἀρκέσωσιν, αἱ εὐχαί μου εἰσὶν ὅλαι ὑπὲρ αὐτοῦ. Ποτὲ δὲ βεβαίως δὲν ἐδικαίωσα ὑπόνοιαν ἄλλου αἰσθήματος πρὸς αὐτόν.

— Μὴ ὀργίζου, φιλτάτη Ἄννα, εἶπεν ὁ Πετραλείφας.

Ἤμην βέβαιος ὅτι δὲν φρονεῖς ταπεινὰ, οὐδ' ἀνάξια τοῦ πατρός σου καὶ σοῦ. Ἠξεύρω ὅτι ἡ πρότασις ἥτις μᾶλλον σὲ προσμειδιᾷ εἶναι ἡ τοῦ Αὐθέντου τῶν Ἀθηνῶν.

— Πάππε, τίς ἰδέα! . . . ὑπετραύλισεν ἡ Ἄννα, ἐρυθριῶσα σφοδρῶς.

— Ναὶ, ἐπέμεινεν ἐκεῖνος, βλέπω ὅτι ὑπὲρ πάσας ἄλλας δέχεσαι προτιμότερον τὰς περιποιήσεις τοῦ πρέσβεώς του. Ὁ Ὄθων εἶναι βεβαίως ἡγεμὼν μέγας, καὶ ὁ Γούης ἔσται διάδοχός του. Ἀλλὰ πρῶτον, θύγατερ, δὲν τὸν γνωρίζομεν, καὶ ἡ περὶ τῆς εὐτυχίας σου μέριμνά μου ἤθελε διστάσει νὰ παραδώσῃ τὴν τύχην σου εἰς ἄνθρωπον οὗ δὲν ἠρεύνησα τὸν χαρακτῆρα καὶ τὰ ἀτομικὰ πλεονεκτήματα. Δεύτερον ὅμως, ἂν ἡ τύχη τῆς ἡγεμονίδος τῶν Ἀθηνῶν σοὶ φαίνηται ἐπιθυμητὴ, πολὺ φθονητοτέρα εἶναι ἡ τῆς ἡγεμονίδος τῆς Πελοποννήσου. Δὲν εἶναι μὲν ὁ Δελαρόσης ἀνάξιος σοῦ, ἀλλ' ὁ Βιλλαρδουΐνος εἶναι ἀξιώτερος πάντων.

« Καὶ συμφέρει μὲν ἴσως εἰς τὸν πατέρα σου ν' ἀποκτήσῃ συγγενῆ του καὶ σύμμαχον τὸν ἰσχυρὸν γείτονά του, ὅστις ἄρχει ἐπὶ τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐπὶ τῶν Θηβῶν, ἀλλ' ἂν τοὺς αὐτοὺς συνάψῃ δεσμοὺς μετὰ τῶν δυναστευόντων τῆς Πελοποννήσου, τότε ὁ μέγας Κὺρ περιζωννύεται ὑπὸ τῆς δυνάμεώς του, καὶ γίνεται αἰχμάλωτός του σχεδόν. Τοῦτο τῷ συμφέρει πολὺ περισσότερον.

« Ἀλλὰ τὸ ἡμέτερον συμφέρον εἶναι συμφέρον καὶ τῶν Βιλλαρδουΐνων, καὶ τῆς ἑνώσεως ταύτης ἄλλην εὐκταιοτέραν δὲν δύνανται νὰ εὕρωσι· διὰ τοῦτο, φιλτάτη θύγατερ, ἠθέλησα νὰ σὲ προειδοποιήσω ὅτι προσεχῶς, ὅτι αὔριον ἴσως, ὁ Γοδοφρεῖδος θέλει ζητήσει τὴν χεῖρά σου.

— Θέλω τὴν ἀποποιηθῇ! ἀπήντησε δραστηρίως ἡ Ἄννα.

— Αὕτη, φιλτάτη, εἶναι παιδαριώδης ἰσχυρογνωμία,

εἶπε συστέλλων τὰς ὀφρῦς ὁ Πετραλείφας. Ἐνέδωκα ἕως οὗ ἐπέτρεπεν ἡ φρόνησις μετὰ τοῦ συμφέροντος. Ἐπιτετραμμένος ὅμως τὴν πατρικὴν δύναμιν, θέλω αὐστηρῶς τὴν ἀσκήσει. Ἦλθον νὰ σοὶ ἀναγγείλω τὴν ἀπόφασιν ἐμοῦ καὶ τοῦ πατρός σου, ὄχι νὰ τὴν συζητήσω. Προπαρασκευάσθητι.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν τραχέως, ἐξῆλθεν. Ἔμεινε δ' ἡ Ἄννα ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἀτενίζουσα πρὸς τὴν θύραν, ὡς ἂν εἶχεν ἀπολιθωθῇ, ὡς ἂν τὴν εἶχον ἐγκαταλείψει καὶ ἡ αἴσθησις καὶ ἡ κίνησις. Ὅλον της τὸ αἷμα συνεστάλη βιαίως εἰς τὴν καρδίαν της, ἥτις σφοδρῶς ἐτινάσσετο, ὥστε οἱ παλμοί της ἠκούοντο. Τέλος δ' ἐξερράγη εἰς καταῤῥάκτην δακρύων, καὶ ἀναλαβοῦσα ἡ Ἄννα πυρεσσούσης δραστηριότητα, ἠγέρθη καὶ περιέτρεχε διὰ μεγάλων βημάτων τὸν κοιτῶνά της.

Διάφορα σχέδια μωρότερα καὶ μᾶλλον τὸ ἓν τοῦ ἄλλου ἀδύνατα διεσταυροῦντο διὰ τῆς τεταραγμένης της κεφαλῆς· ἄλλοτε ὡμίλει περὶ φαρμάκου, ἄλλοτε ἐσχεδίαζε ν' ἀποτρέξῃ πρὸς τὸν Γωλτιέρον, ἢ κἂν νὰ τῷ μηνύσῃ ὅπως ζητήσῃ τὴν βοήθειάν του, καὶ τότε οἱ ὀλοφυρμοί της ἐδιπλασιάζοντο.

Τέλος πραΰνομένη ὁπωσοῦν ἡ φλὸξ ἥτις τὴν διέκαιε, τὴν ἀφῆκε νὰ συνάψῃ τὰς ἰδέας της, καὶ ἡ τελευταία της ἀπόφασις ὑπῆρξεν, αὔριον ἐπὶ τῆς θήρας, ὅταν ἔμελλε νὰ ἰδῇ τὸν Γωλτιέρον, νὰ τεθῇ ὑπ' αὐτοῦ τὴν ἱπποτικὴν προστασίαν.

Ἢ αὔριον εἶναι ἀληθὲς ὅτι φθάνει τόσῳ βραδύτερον, ὅσῳ ἀνυπομονώτερον περιμένεται. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ἥλιος φαίνεται ἀδιαφορῶν διὰ τ' ἀνθρώπινα πάθη, καὶ βαδίζων πάντοτε ἀταράχως τὸ αὐτὸ βῆμά του, διὰ τοῦτο ἔφθασε τέλος καὶ τῆς διὰ τὴν Ἄνναν ἀγρύπνου ἐκείνης νυκτὸς ἡ αὔριον.

ΚΕ΄

Ἀπὸ πρωΐας ἤδη ὁ οἶκος τοῦ Αὐθέντου ἦν πλήρης ταραχῆς καὶ κινήσεως καὶ ἵππων καὶ ἱπποτῶν προλαβόντων τὴν ὥραν τῆς θήρας.

Ἡ Ἰσαβέλλα, ἥτις δὲν εἶχεν ἔτι ἡλικίαν τοιαύτην, ὥστε νὰ στερηθῇ τῆς εὐχαριστήσεως τῆς θήρας καὶ τῆς τιμῆς τοῦ νὰ συνοδεύσῃ τὴν ἔκλαμπρον αὐτῆς ξένην, προεκάθητο ἐν κυνηγετικῇ στολῇ τῆς συνελεύσεως, καὶ ὑπεδέχετο τοὺς προσερχομένους, ἔχουσα πλησίον αὐτῆς τὸν μικρὸν Γουλιέλμον τὸν Καλαμάταν φέροντα ἀργυροῦν τόξον εἰς τὸν ὦμον, καὶ εἰς τὸν λιχανὸν τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἔχοντα ἐπικαθήμενον ἱέρακα κυνηγετικὸν, σκιρτῶντα δὲ ὑπὸ τῆς χαρᾶς ὅτι τῷ ἐπετρέπετο νὰ συνοδεύσῃ τοὺς γονεῖς του εἰς τὴν θήραν.

Μετ᾽ ὀλίγον δ᾽ ἦλθεν ὁ Ῥοβέρτος, ὅστις, ἀφ᾽ ὅτου ἐπείσθη ὅτι ἡ τύχη του εἶναι ἀμετάθετος, ἀντὶ νὰ ἐξακολουθῇ σκιαμαχῶν κατ᾽ αὐτῆς, καὶ μάτην μνησικακῶν, ἐπέτρεψεν ἐκ τοῦ ἐναντίου εἰς τὴν ἀγαθὴν τῆς ψυχῆς του διάθεσιν νὰ ἐπικρατήσῃ, καὶ εἰλικρινῶς ἀνταποκρινόμενος εἰς τοῦ Βιλλαρδουΐνου τὰς φιλικὰς ἐπιδείξεις, ἐδέχθη ν᾽ ἀναβάλῃ τὴν ἀναχώρησίν του ἐπὶ μίαν ἡμέραν εἰσέτι, ὅπως συνοδεύσῃ τὴν μεγάλην θήραν· καὶ ἐδέχθη τόσῳ προθυμότερον μάλιστα, καθ᾽ ὅσον ἦν βέβαιος ὅτι ἐδύνατο ν᾽ ἀναχωρήσῃ ἅμα ἤθελε, διότι κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς ἡμέρας ἐκείνης τρία μεγάλα πλοῖα κατέπλευσαν ἐκ Κερκύρας, φέροντα, φεῦ! μετ᾽ εἴκοσιν ἡμέρας ἀφ᾽ οὗ παρῆλθεν ἡ ἀνάγκη αὐτῆς, τὴν καθυστερήσασαν συνοδίαν του.

Ἔπειτα δ᾽ ἦλθεν ὁ Γοδοφρεῖδος μετὰ πλήθους νέων Βα-

ρόνων, μετ' ὀλίγον ὁ Πετραλείφας μετὰ τῆς ἐκγόνου του, εἰς ἧς τὸ πρόσωπον ἐφαίνοντο ὠχριῶντα τὰ ῥόδα, καὶ τελευταία παρουσιάσθη ἡ Ἀγνὴ, ὁδηγουμένη ὑπὸ τοῦ Βιλλαρδουένου, καὶ παρακολουθουμένη ὑπὸ τῶν ὀπαδῶν της.

Καθεζόμενος δ' ὁ Βιλλαρδουένος, προσεκάλεσεν ὅλους τοὺς παρεστῶτας νὰ τὸν μιμηθῶσιν, ὅπως ἀπογευθῶσι τινῶν τραγημάτων, πρὶν ἐξέλθωσιν εἰς τὴν μακρὰν ἱππασίαν· εἰσελθόντες δ' ὑπηρέται, περιέφερον μελίπηκτα καὶ θερμὸν ἀφέψημα ῥόδων εἰς τὰς κυρίας πρῶτον, καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τοὺς ἱππότας.

Ἐπλησίαζε δ' ἤδη ἡ στιγμὴ τῆς ἀναχωρήσεως, ὅταν ἡ θύρα ἠνεῴχθη, καὶ εἰσελθὼν ὁ ἐπίσκοπος Ῥαιδεστοῦ μετὰ τῶν δύω πλοιάρχων τῶν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, προσῆλθε πρὸς τὴν Ἀγνὴν, ἥτις ἐφάνη εἰς τὴν ὄψιν του ταραχθεῖσα, καὶ προσκυνήσας αὐτὴν,

— Ἐκλαμπροτάτη, εἶπεν, ἰδοὺ οἱ πλοίαρχοι, οἵτινες ἀναγγέλλουσιν ὅτι ὁ ἄνεμος μετεβλήθη, καὶ ὅτι, ἂν δὲν θέλητε νὰ παρέλθῃ ἡ εὐκαιρία, εἶναι ἀνάγκη ν' ἀποπλεύσητε ἀνυπερθέτως.

— Πῶς! ν' ἀποπλεύσητε, εἶπεν ὁ Βιλλαρδουένος, ἐν ᾧ ἡ θήρα μᾶς περιμένει; Εἶναι ἀδύνατον. Αὔριον!

— Ἐκλαμπροτάτη, εἶπεν ὁ εἷς τῶν πλοιάρχων κλίνων ἐδαφιαίως ἐμπρός της, ὁ ἄνεμος αὐτὸς δὲν θὰ διαρκέσῃ. Ἂν μᾶς μακρύνῃ μερικὰς ὥρας ἀπὸ τοῦ Μωρέως, ἂς μεταβληθῇ ἔπειτα, δὲν μᾶς βλάπτει· εἰς τὸ πέλαγος ἠμποροῦμεν νὰ πλεύσωμεν πάντοτε. Ἂν ὅμως τὸν ἀμελήσωμεν τώρα, ἠμποροῦμεν, τίς ἠξεύρει; πολλὰς ἡμέρας νὰ τὸν περιμείνωμεν πάλιν.

— Ἐκλαμπροτάτη, εἶπε τέλος ὁ γέρων Ναΐτης ὁ συνοδεύων τὴν Ἀγνὴν, τὸ καθῆκόν μας ἀπαιτεῖ ν' ἀποπλεύσω-

μεν. Μέχρι τοῦδε ὁ πλοῦς τῆς Ὑμετέρας Ἐκλαμπρότητος πολὺ παρετάθη, καὶ ἀδικαιολόγητοι ἠθέλομεν εἶσθαι ἐνώπιον τοῦ ἱεροῦ αὐτοκράτορος, ἂν ὑπὲρ ἡμῶν τὸν ἄνεμον ἔχοντες, καὶ χωρὶς ὑπερτάτης ἀνάγκης, ἀναβάλλωμεν τὴν ἀναχώρησιν περαιτέρω.

— Κύριε Ναΐτα, εἶπεν ἡ Ἀγνὴ, σᾶς ὁμολογῶ ὅτι δὲν συμμερίζομαι τὴν ἀνυπομονησίαν σας. Διατί θέλετε νὰ μ' ἀποσπάσητε τόσον ταχέως ἀπὸ τῶν μερῶν ὅπου εἶμαι τόσον εὐτυχής!

Καὶ ταῦτα λέγουσα, ἔσφιγξε τὴν χεῖρα τῆς Ἰσαβέλλης.

— Ἀλλὰ, κυρία, εἶπεν ὁ Ναΐτης, τὸ ἠκούσατε. Μιᾶς ἡμέρας ἀναβολὴ, δύναται πολλῶν ἡμερῶν νὰ φέρῃ ζημίαν.

— Μὴ τὸν ἀκούητε, εἶπεν ὁ Βιλλαρδουΐνος· τὸ καθῆκόν του τὸν καθιστᾷ σκληρὸν πρὸς ἡμᾶς. Μὴ θελήσητε νὰ μεταβάλητε τὴν ἡμέραν τῆς εὐθυμίας εἰς ἡμέραν πένθους. Μεθ' ὅλων τῶν κυρίων τούτων ἰδοὺ σᾶς παρακαλῶ καὶ ἐγὼ νὰ μείνητε τὴν ἡμέραν ταύτην.

Τότε δὲ, προσελθὼν καὶ ὁ Γοδοφρεῖδος πρὸς τὴν Ἀγνὴν, ἔκλινε τὸ ἓν γόνυ ἐμπρός της·

— Ἐκλαμπροτάτη, εἶπεν, ὅταν θέλωσι νὰ σᾶς ἁρπάσωσιν ἀπὸ τοῦ κόλπου τῶν συμπατριωτῶν σας, νὰ σᾶς πέμψωσι πρὸς ἀνθρώπους ἀγνώστους καὶ ξένους, νὰ σᾶς θυσιάσωσιν εἰς βασιλόπαιδα ὅστις ἴσως δὲν ἀπεγαλακτίσθη, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ ῥιφθῶ εἰς τοὺς πόδας σας καὶ νὰ σᾶς καθικετεύσω νὰ μὴν ὑπακούσητε, νὰ μὴν ὑποκύψητε εἰς τὴν ἀποτρόπαιον ταύτην βίαν. Μείνατε, ὤ! μείνατε μεταξὺ ἡμῶν. Συγκατανεύσατε νὰ σᾶς περιστοιχίσωσιν αἱ λόγχαι, οἱ βραχίονες, αἱ καρδίαι μας· νὰ σᾶς ὑπερασπισθῶσιν ἀπέναντι πάντων.

Ἴσως ἡ καρδία μου παραφέρει τὸν νοῦν μου, ἴσως ἔνοχος

καθίσταμαι ἀσυγγνώστου προπετείας, μεγάλου ἐγκλήματος, ἀξιοποίνου θράσους, ἐγὼ ὁ γεννηθεὶς μακρὰν τοῦ θρόνου, ὅταν τολμῶ ν' ἀναβλέψω πρὸς τοῦ θρόνου τὸ τιμαλφέστερον κόσμημα. Οὐχ ἧττον ὅμως ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν συνηγμένων ἐνταῦθα Βαρόνων καὶ μεγιστάνων, ἐνώπιον τῶν σεβαστῶν μου γονέων, οἵτινες δὲν θέλουσι ψεύσει τοὺς λόγους μου, σᾶς προσφέρω τὴν χεῖρά μου καὶ τὴν αἰωνίαν μου πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν. Καὶ δὲν θέλω ἐγερθῆ ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης ἱκέτου, πρὶν ἡ χεὶρ τῆς Ὑμετέρας Ἐκλαμπρότητος μ' ἐγείρῃ ἢ μὲ φονεύσῃ.

Ὅλοι ἔμειναν ἔκθαμβοι εἰς τὸ παράδοξον τοῦτο κίνημα, καὶ τὴν αἴθουσαν διέτρεχε ψιθυρισμὸς κρύφιος. Ἡ δὲ Ἀγνὴ, ἐκτείνουσα τὴν χεῖρα,

— Ἐγέρθητε, Κύριε ἱππότα, εἶπεν·

Ἔπειτα δὲ ἀνισταμένη καὶ ἡ ἰδία, προσέθηκε·

— Καὶ ἐγὼ, ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἐνταῦθα συνηγμένων κυρίων Βαρόνων καὶ μεγιστάνων, ἐνώπιον τοῦ Ὑψηλοτάτου Αὐθέντου καὶ τῆς Ἐκλαμπροτάτης κυρίας Ἰσαβέλλης, οὓς θεωρῶ ὡς ἄλλους γονεῖς μου, κηρύττω ὅτι δέχομαι τὴν χεῖρα ἥτις τόσον εὐγενῶς μοὶ προσφέρεται, καὶ ἀναγνωρίζω ὡς σύζυγον καὶ κύριόν μου τὸν Ἐκλαμπρότατον Γοδοφρεῖδον τὸν Βιλλαρδουΐνον.[1]

— Πῶς! ἀνέκραξεν ὁ γέρων Ναΐτης, ποίαν λέξιν ἐπρο-

[1]) Περὶ τῆς Ἀγνῆς καὶ τοῦ γάμου της ἴδ. Chron. (éd. 1845) σ. 92 ἐπ. — L. de la Conq σ. 74 ἐπ. Ἀλλὰ κατ' ἄλλους ἱστορικοὺς, (Bernand le Trésorier, éd. de Guizot, ἐν τῇ Continuation de l' hist. de la conq. des pays Saints par Guill. de Tyr, σ. 330, ἐπ.), ἡ αὐτοκράτειρα Ἰολάνδη ἦλθεν εἰς Ἑλλάδα μόνον ἐν ἔτει 1218, ὅταν ὁ αὐτοκράτωρ Πέτρος ὁ Κουρτεναῖος ἀπέθανεν εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ δεσπότου τῆς Ἄρτης Θεοδώρου· καὶ τότε μόνον ἐνυμφεύθη ἡ Ἀγνὴ τὸν υἱὸν τοῦ Αὐθέντου.

φέρατε! Ἐσκέφθητε, Ἐκλαμπροτάτη, τί εἴπατε! Ἦτον ἀστεϊσμὸς, ἀλλ' ἀστεϊσμὸς, μοὶ συγχωρεῖτε νὰ σᾶς τὸ εἰπῶ, παράτολμος!

— Δὲν ἦτον ἀστεϊσμὸς, ἀπεκρίθη σοβαρῶς ἡ Ἀγνὴ, ἀλλ' ἡ σταθερά μου ἀπόφασις!

— Ἀλλὰ ποτὲ δὲν δύναμαι νὰ συγκατατεθῶ εἰς αὐτὴν, ἔκραξεν ἐκτὸς ἑαυτοῦ ὁ Ναΐτης· ποτὲ δὲν θέλω παρευρεθῆ εἰς τοῦ γάμου τούτου τὴν τέλεσιν. Ἐσυλλογίσθητε τὴν λύπην τῆς μητρός σας, ἐνθυμήθητε τοῦ αὐτοκράτορος τὴν ὀργήν;

— Οὔτε ἀπαιτῶ τὴν συγκατάθεσίν σας, ὑπέλαβε πικρῶς ἡ Ἀγνὴ, καὶ σᾶς συγχωρῶ τῶν λόγων σας τὴν δριμύτητα, διότι ἠξεύρω ὅτι ἀφοσίωσις σᾶς τοὺς ὑπηγόρευσεν. Οὐδὲ νὰ μείνητε, Κύριοι, παρ' ἐμοὶ ἀπαιτῶ, καθὼς οὐδὲ παρὰ τοῦ σεβασμιωτάτου ἐπισκόπου Ῥαιδεστοῦ, ὅστις ἐπίσης δὲν ἐγκρίνει, ἢ κἂν δὲν τολμᾷ νὰ ἐγκρίνῃ τὴν πρᾶξίν μου. Ἀπέλθετε εἰς Κωνσταντινούπουλιν. Εἴπετε εἰς τὴν ἀγαπητήν μου μητέρα ὅτι τὴν ἠπάτησαν, καὶ μ' ἔστελλον σφάγιον ὑπούλου πολιτικῆς, καὶ ἡ μήτηρ μου θὰ σᾶς εὐλογήσῃ διὰ τὴν σωτηρίαν μου. Εἴπετε εἰς τὸν αὐτοκράτορα, ὅτι ἀντὶ νηπίου τρεφομένου εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Ὠκεανοῦ, θέλει ἔχει ἀνεψιὸν τὸν ἀνδρειότερον ἱππότην τῆς Χριστιανωσύνης, τὸν κληρονόμον τῆς ὡραιοτέρας Αὐθεντείας τοῦ κόσμου, κειμένης ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ θρόνου του· καὶ ὁ αὐτοκράτωρ, ὅταν παρέλθῃ ἡ πρώτη ὁρμὴ τοῦ θυμοῦ του, θέλει σᾶς εὐγνωμονήσει. Ὑπάγετε.

Ὅλοι ἐπευφήμησαν θορυβωδῶς, καὶ ὁ Γοδοφρεῖδος ἐφίλησε περιπαθῶς τῆς μνηστῆς του τὰς χεῖρας· αὕτη δ' ἐρρίφθη ἀλληλοδιαδόχως εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Βιλλαρδουίνου καὶ τῆς Ἰσαβέλλης.

Ἀλλ' ἐκτὸς αὐτῶν ὑπῆρχον δύω ἔτι ἄνθρωποι εἰς τὴν

ὁμήγυριν, εἰς οὓς ἡ σκηνὴ αὕτη ἀπετέλεσεν ἐντύπωσιν ἰσχυρὰν ἂν καὶ διάφορον. Ἡ Ἄννα, ἥτις εἶχεν ἔλθει εἰς τὴν ἑορτὴν ὡς αἰχμάλωτος συρομένη εἰς ἄλυσιν, ἢ ὡς θῦμα φερόμενον εἰς τὸν βωμὸν, ἅμα εἶδε τοῦ Γοδοφρείδου τὸ κίνημα, καὶ ἐκ τῶν πρώτων του λόγων προῃσθάνθη τὸν σκοπόν του, ἐνόμισεν ὅτι μέγα βάρος ἤρθη ἀπὸ τῆς καρδίας της, τὸ μειδίαμα ἐπανῆλθεν εἰς τὰ χείλη της, καὶ ἀπὸ ἀφώνου ἔγινεν ὁμιλιτικὴ, καὶ ἀπηύθυνε πολλοὺς, εὐθύμους ἀστεϊσμοὺς εἰς τὸν Γωλτιέρον, ὅστις συνέπεσε νὰ ἵσταται πλησίον της. Ὁ δὲ Πετραλείφας ἐξ ἐναντίας, ᾐσθάνθη ὅλας του τὰς τρίχας ὀρθουμένας εἰς τὸν πώγωνα καὶ εἰς τὴν κεφαλήν του. Τὸ πρόσωπόν του κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἤθελεν εἶσθαι θαυμασία σπουδὴ διὰ ζωγράφον, ἂν ὑπῆρχε ζωγράφος ἐκεῖ, καὶ ἂν εἶχε καιρὸν νὰ σπουδάσῃ· τὸ δὲ σῶμά του, κυριευθὲν ὑπὸ νευρικῆς ἀνησυχίας, παρεῤῥίπτετο ἐπὶ τῆς καθέδρας του, καὶ τὸ στόμα του, σπασμωδικῶς κινούμενον, ἐψιθύριζε·

— Κωμῳδία! αἰσχρὰ κωμῳδία! κωμῳδία προπαρεσκευασμένη!

Ἀλλ' ὁ Βιλλαρδουίνος, ἀφ' οὗ ἠσπάσθη τὴν νύμφην του, διηυθύνθη φλεγματικώτατα πρὸς τὸν Πετραλείφαν, καὶ λαμβάνων αὐτὸν ἐκ τῆς χειρὸς,

— Ἐνδοξότατε, τῷ εἶπε μεγαλοφώνως, νὰ εὐχηθῆτε τὸν υἱόν μου.

Ἔπειτα δὲ πλησιάζων εἰς τὸ οὖς του,

— Παραδόξου χαρακτῆρος εἶναι ὁ Γοδοφρεῖδος, προσέθηκεν. Ὅταν μ' ἐκρύπτετο χθὲς, ποῦ νὰ προϊδῶ τί ἐβυσσοδόμει!

Ἀλλ' ὁ Πετραλείφας, χωρὶς νὰ καταδεχθῇ ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὴν παρατήρησιν ταύτην,

— Εὔχομαι ἀπὸ καρδίας, εἶπε μεγαλοφώνως, τὸ ἐκλαμπρότατον ζεῦγος, καὶ ἐλπίζω νὰ παρουσιασθῇ περίστασις

νὰ τῷ ἀποδείξωμεν τὰ αἰσθήματα ἡμῶν, ἐγὼ καὶ ὁ γαμβρός μου. Συγχρόνως δ' ἐπικαλοῦμαι καὶ ἐγὼ τῆς Ὑμετέρας Ὑψηλότητος τὰς εὐχὰς ὑπὲρ τῆς φιλτάτης μου ἐκγόνου.

Καὶ λαβὼν τὴν χεῖρα τῆς Ἄννης, ἥτις τὴν ἀφῆκε, μὴ ἐννοοῦσα τίς ἦν ὁ σκοπός του,

— Ὠρελοῦμαι, εἶπε, τῆς χαρμοσύνου καὶ ἐπισήμου περιστάσεως ταύτης, ὅπως κηρύξω εἰς πάντας τοὺς παρευρισκομένους εὐγενεῖς Βαρόνους καὶ προὔχοντας, ὅτι ἠρραβώνισα τὴν ἔκγονόν μου, θυγατέρα τοῦ Αὐθέντου τῆς Ἑλλάδος, μετὰ τοῦ Γουλιέλμου, ἀνεψιοῦ καὶ διαδόχου τοῦ Ὑψηλοτάτου Αὐθέντου τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἐπικαλεσθῶ τὰς συγχαρητηρίους εὐχάς των. Ἱππότα Γωλτιέρε, φέρετε τὸν δακτύλιον τοῦτον εἰς τὸν Γουλιέλμον, ὅστις σᾶς ἔπεμψε νὰ τὸν ζητήσητε.

Ὁ Γωλτιέρος ἔλαβε τὸν δακτύλιον, καὶ ἐλθὼν ἐστάθη ἐμπρὸς τῆς Ἄννης, ἥτις εἰς τοὺς λόγους τοῦ πάππου της εἶχε μείνει ὡς στήλη ἁλὸς ἢ ὡς ἀνδριὰς μαρμάρου, ἔχουσα ἀτόνους τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ τὸ στόμα ἀνοικτὸν καὶ ἄφωνον! Ὡμίλησε δ' ὁ Γωλτιέρος πρὸς τὴν Ἄνναν ὡς ἕπεται·

— Ὁ δακτύλιος, εἶπεν, οὗτος εἶναι θησαυρὸς πολύτιμος. Ὅστις ἅπαξ τὸν λάβῃ εἰς τὰς χεῖράς του, ἐννοεῖτε ἂν ἔχῃ ἐπιθυμίαν νὰ τὸν διατηρήσῃ. Ὁ Μέγας Κὺρ Ὄθων ὁ Δελαρόσης, ὅστις μ' ἔπεμψε νὰ σᾶς τὸν ζητήσω, καὶ ὁ ἀνεψιός του Γουλιέλμος, ὅστις θέλει τὸν διαδεχθῇ εἰς τὸν ἡγεμονικὸν θρόνον του, εἰσὶ μεγάλοι αὐθένται· ἐξουσιάζουσι τὰς Ἀθήνας μετὰ τῶν ἀπεράντων των ἐλαιώνων, μετὰ τῶν μαρμαρίνων παλατίων τῶν ἡρώων, μετὰ τῶν διδασκαλείων τῶν σοφῶν· ἐξουσιάζουσι τὰς Θήβας καὶ τὰς παχείας των πεδιάδας, καὶ τὰ μελισσοτρόφα των ὄρη· ἔχουσι μυριάδας

ὑπέρπυρα εἰς τὰ ταμεῖά των, καὶ τὰς ἀρίστας λόγχας εἰς τὰς διαταγάς των. Ἂν μοὶ διατάξητε, θέλω φέρει τὸν δακτύλιον εἰς τὸν Γουλιέλμον. Ἀλλὰ γνωρίζω ἱππότην, ὅστις οὔτε παλάτια ἔχει, οὔτε φρούρια, οὔτε ὑπέρπυρα, οὔτε ἄλλην λόγχην πλὴν μόνης τῆς λόγχης του, ἔχει ὅμως ὅ,τι ἴσως δὲν ἔχουσιν οἱ αὐθένται του, ἔχει καρδίαν φλέγουσαν καὶ πλήρη ἀφοσιώσεως, καὶ τὴν καρδίαν ταύτην θέτων εἰς τοὺς πόδας σας, ἐξαιτεῖται νὰ κρατήσῃ τὸν δακτύλιον τοῦτον δι' ἑαυτόν.

— Ἱππότα Γωλτιέρε, εἶπεν ὁ Πετραλείφας μετὰ τόνου ἐλαφρῶς δηκτικοῦ καὶ εἰς τὸν Γοδοφρεῖδον λοξὸν βλέμμα τοξεύων· ἡ παρῳδία εἶναι ἴσως εὔστοχος καὶ ἀστεία, ἀλλ' ἐπιτρέψατέ μοι ν' ἀμφιβάλλω ἂν εἶναι καὶ ἔγκαιρος.

— Παρῳδία; εἶπεν ὁ Γωλτιέρος. Μὲ συγχωρεῖτε. Περιμένω ἐκ τοῦ στόματος, τοῦ μόνου ἔχοντος δικαίωμα, ν' ἀποφασίσῃ, ἂν τὸν δακτύλιον τοῦτον θέλω τὸν δώσει εἰς τὸν ἰσχυρὸν Αὐθέντην ἢ εἰς τὸν ἀφωσιωμένον ἱππότην.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἡ Ἄννα συνῆλθε, καὶ ἐν τῷ ἅμα ἐνόησεν ὅτι ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ἐξηρτᾶτο ἴσως ἡ τύχη της.

— Κύριε ἱππότα, ἀπεκρίθη, ὁ δακτύλιος ἐκεῖνος δὲν ἦτον προωρισμένος ὅπως μεταβαίνῃ ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα. Ἂν ὁ Γουλιέλμος Δελαρόσης τὸν ἤθελεν, ἂς ἤρχετο νὰ ἰδῇ ἂν δύναται νὰ τὸν λάβῃ. Ἡ χείρ σας ἅπαξ τὸν ἤγγισεν· ἄλλη χεὶρ δὲν θέλει ποτὲ τὸν ἐγγίσει.

Ὁ Γωλτιέρος τότε φορέσας τὸν δακτύλιον εἰς τὸν μικρὸν δάκτυλόν του, ἐρρίφθη εἰς τῆς Ἄννης τοὺς πόδας, καὶ τῇ ἔθεσεν εἰς τὸν δάκτυλον ἄλλον δακτύλιον ἐκ λαμπρῶν ἀδαμάντων, ὅστις ἀπήστραψε μυρίας ἀκτῖνας.

— Παρεμβάλλω τὴν πατρικὴν δύναμίν μου, ἀνέκραξε

φρυάττων ὁ Πετραλείφας. Ἀρνοῦμαι τὴν συγκατάθεσίν μου! Γωλτιέρε, εἶσαι ἄπιστος καὶ προδότης πρὸς τὸν Αὐθέντην σου, κλέπτης τῆς καρδίας καὶ διαστροφεὺς τῆς κεφαλῆς τῆς ἐκγόνου μου. Ἐν ὀνόματι τοῦ Γουλιέλμου Δελαρόσου, τοῦ νομίμου μνηστῆρός της, Ὑψηλότατε Αὐθέντα τῆς Πελοποννήσου, ἀπαιτῶ τὴν ἐπέμβασίν σας, ἀπαιτῶ τὴν τιμωρίαν τοῦ τολμητίου.

Τότε ὅμως ἀναπηδήσας ὁ Γωλτιέρος,

— Μίαν λέξιν πρὶν μὲ καταδικάσητε, εἶπεν. Ἐν ὀνόματι τοῦ Γουλιέλμου Δελαρόσου σᾶς εὐχαριστῶ, ἐνδοξότατε. Καὶ ἐπειδὴ ἐδέχθητε εὐμενῶς τὰς προτάσεις τοῦ Γουλιέλμου, δότε μοι ν' ἀσπασθῶ τὴν δεξιάν σας. Ὁ Γουλιέλμος . . . εἰμὶ ἐγώ![1]

Καὶ ἀνοίξας τὸν μανδύαν του, καὶ δείξας ὑπ' αὐτὸν χρυσόστικτα εἰς τὸ στῆθός του τὰ οἰκόσημα τῶν Δελαρόσων,

— Θὰ μοὶ συγχωρήσητε, προσέθηκε, τὸν ἀθῶόν μου δόλον;

— Ὁ Γουλιέλμος Δελαρόσης! ἀνέκραξεν ὁ Βιλλαρδουΐνος, λαμβάνων αὐτὸν ἐκ τῆς χειρός. Τοῦ φίλου μου Αὐθέντου τὸν ἀνεψιὸν δέχομαι περιχαρῶς εἰς τὰς ἀγκάλας μου, ὡς εἶχον δεχθῆ προθύμως καὶ τὸν πρέσβυν του εἰς τὸν οἶκόν μου. Ἀλλὰ διατί ἐκρύπτεσθε ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον;

[1]) Γουῆς ἢ Γουλιέλμος Δελαρόσης ἐνυμφεύθη τὴν θυγατέρα τοῦ Θεοδώρου. (Ἰδ. Χρονικὰ τοῦ Μωρέως, στ. 6635, ἐπ. Buch., Chron. de la Mor., Tabl. III. (Despots d' Artea). Ὁ γάμος ὅμως οὗτος ἔγινε κατὰ τὰ Χρονικὰ μεταγενεστέρως, ἀφ' οὗ ὁ Γουλιέλμος ἐπέστρεψεν ἐκ Παρισίων. Ἀλλὰ κατὰ Γεώργ. Παχυμέρην, (Μιχ. Παλαιολ., Δ', 31, ἔκδ. Παρισ., σ. 221), οὐχὶ τὴν Ἄνναν, ἀλλὰ τὴν Ἑλένην, θυγατέρα τοῦ Ἰωάννου Ἀγγέλου Κομνηνοῦ Δούκα ἐκ Βλαχίας (Θεσσαλίας), ἀνεψιοῦ τοῦ Θεοδώρου, ἐνυμφεύθη οὐχὶ ὁ Γουῆς ἢ Γουλιέλμος, ἀνεψιὸς τοῦ Ὄθωνος Δελαρόσου, ἀλλ' ὁ δεύτερος υἱὸς καὶ κληρονόμος τοῦ Γουῆ τούτου, Γουλιέλμος καὶ αὐτός.

— Πρὸ ὀλίγου ἐλθὼν ἐκ Γαλλίας, ἀπήντησε μειδιῶν ὁ Γουλιέλμος, ἄγνωστος ὢν εἰς τὴν ὑμετέραν αὐλήν, ἠθέλησα τῆς ἀγαπητῆς Ἄννης τὴν καρδίαν νὰ κερδήσω ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ ὄχι ὑπὲρ τοῦ διαδόχου τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ Ἄννα ἐδέχθη τὸν Γωλτιέρον· ὑμεῖς δὲ πάτερ, προσέθηκεν ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Πετραλείφαν, δέχεσθε εἰς τὰς ἀγκάλας σας ὡς υἱόν σας τὸν Δελαρόσην;

Ὁ Πετραλείφας ἐγερθεὶς τότε ἐνηγκαλίσθη τὸν Γουλιέλμον.

— Ἀγαπητὲ υἱέ, τῷ εἶπε, σὲ δέχομαι ἐν ὀνέματι τοῦ πατρὸς τῆς Ἄννης. Δύνασαι νὰ καυχηθῇς διὰ τὴν ἐπιδεξιότητά σου. Ἠπάτησας τοὺς ἀπατῶντας τοὺς ἄλλους.

Τὰς λέξεις δὲ ταύτας γοργὸν βλέμμα διηύθυνε πρὸς τὸν Βιλλαρδουΐνον, ὅστις ὅμως οὐδαμῶς φανεὶς ὅτι ἐνόησε τὴν ἐφαρμογὴν,

— Κύριοι, ἀνέκραξεν, ἡ θήρα δίδεται εἰς πανήγυριν τοῦ διπλοῦ δεσμοῦ τῶν ἐκλαμπροτάτων Γουλιέλμου Δελαρόσου μετὰ τῆς Ἄννης Κομνηνῆς, καὶ τοῦ υἱοῦ μου Γοδοφρείδου μετὰ τῆς Ἀγνῆς Κουρτεναίης. Ἄγωμεν εἰς τὴν θήραν!

Ὅλοι δ' οἱ περιεστῶτες, ὡς τοῖς ἐδόθη τοῦτο τὸ σύνθημα, λύσαντες τὴν σιωπὴν εἰς ἣν μέχρι τοῦδε τοὺς συνεῖχε τὸ σέβας καὶ ἡ ἐθιμοταξία, ἀνεβόησαν χαρμοσύνως, καὶ ἐξῆλθον θορυβωδῶς.

Καὶ καθ' ὅλην δὲ τὴν πόλιν διεσπάρη σχεδὸν συγχρόνως τῶν γεγονότων ἡ φήμη, ὥστε, ὅτε μετ' ὀλίγον ἡ πολύκροτος συνοδία διήρχετο τὰς ὁδοὺς, τὸ πλῆθος, πυκνὸν καὶ ἐξημμένον, τὴν ἀπήντα καὶ τὴν ἠσπάζετο μετὰ ζωηρῶν εὐφημιῶν καὶ μετ' εὐχῶν διὰ τοὺς εὐδαίμονας μελλονύμφους.

ΚΣΤ'

Ἀλλ' ἐν ᾧ ἡ φαιδρὰ ἱππασία διευθύνεται εἰς τὰ ὄρη πρὸς εὔθυμον θήραν, δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν ὅτι ἐγκατελείψαμεν τὸν Χαμάρετον κατάκλειστον εἰς τὴν σκοτεινὴν φυλακήν του.

Ὡς εἰς ὅλας τὰς ἰσχυρὰς φύσεις, παρ' αἷς καταβάλλεται τὸ σῶμα πρὸ τῆς ψυχῆς, εἴδαμεν ὅτι ἀπαυδήσαντα ἐκ τοῦ ματαίου ἀγῶνος ὅπως εὕρῃ τρόπον ἀπαλλαγῆς ἐν μέσῳ τοῦ σκότους, τὸν κατέλαβε τέλος ὁ ὕπνος. Ἀλλ' ἐπ' αὐτοῦ ἡ ψυχή του ἐγρηγοροῦσα διίπτατο ἐλευθέρα διὰ τῶν παγίων τειχῶν τῆς φυλακῆς, καὶ τῷ ἐδείκνυε συγκεχυμένως διὰ τοῦ πρίσματος τῆς μνήμης καὶ τῆς ἐλπίδος, ἐνίοτε μὲν τὰ ὄρη ὡς δᾴδας φλεγόμενα, ἄλλοτε τοὺς Ἕλληνας ἀπὸ σπηλαίων καὶ δασῶν ἐξορμῶντας καὶ μετὰ ψαλμῶν καὶ κλάδων βαΐων πορευομένους πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν· ἄλλοτε τῷ παρίστατο τὸ πεδίον τῆς μάχης, πλῆρες βοῆς καὶ αἵματος καὶ κινήσεως, καὶ μακρόθεν ἠκούοντο τῶν Ἑλλήνων ἀρχαῖοι παιᾶνες, καὶ ἔβλεπεν ἑαυτὸν ἐκτάδην κείμενον καὶ ἀδυνατοῦντα νὰ κινηθῇ, τὸν δὲ Πετραλείφαν πατοῦντα αὐτὸν εἰς τὸ στῆθος διὰ τοῦ γόνατος καὶ γελῶντα σαρδωνικῶς, ὑπεράνω δ' αὐτοῦ τὴν Ἄνναν, ὡς νίκην, χρυσᾶς ταννύουσαν πτέρυγας, καὶ διὰ τοῦ δακτύλου δεικνύουσαν τὸν οὐρανὸν εἰς αὐτόν.

Ἐν μέσῳ τοιούτων ὀπτασιῶν ἀφυπνίσθη, καὶ εἶδεν ὅτι αἱ πρῶται τῆς αὐγῆς ἀκτῖνες διήρχοντο ἤδη ἀμυδραὶ διὰ τοῦ φωταγωγοῦ του. Ἐν τῷ ἅμα δ' ἐφρόντισε νὰ ἐξετάσῃ τὸ μέρος εἰς ὃ εὑρίσκετο· ἀλλὰ τὸ πρῶτον βλέμμα ἐπεκύρωσεν ὅ, τι ἐν τῷ σκότει εἶχε μάθει διὰ τῆς ἁφῆς, ὅτι δηλαδὴ ἦτον

κατακεκλεισμένος εἰς θόλον ἰσχυρὸν καὶ κατὰ μέρος ὑπόγειον, ἔχοντα μόνην ὀπὴν τὴν θύραν, καὶ τὸ μικρὸν καὶ κιγκλιδωτὸν παράθυρον πλησίον τοῦ θόλου, δι' οὗ οὐδὲν ἐφαίνετο ἀντικείμενον, εἰμὴ τὰ μεμακρυσμένα ὄρη καὶ αἱ πυραὶ, ὧν αἱ τελευταῖαι λάμψεις ἀντεπάλαιον εἰσέτι πρὸς τὸ αὔξον φῶς τῆς ἡμέρας.

Φέρων δ' ἐκεῖθεν τὸ βλέμμα του πρὸς τὰ κάτω, εἶδε μετ' ἐκπλήξεως πλησίον τῆς κλίνης του πήραν δεδεμένην διὰ μικροῦ σχοινίου, καὶ περιέχουσαν ἀγγεῖον πλῆρες ὕδατος καὶ τροφὰς, προφανῶς δὲ καταβιβασθεῖσαν ἀπὸ τοῦ παραθύρου ἐν ᾧ αὐτὸς ἐκοιμᾶτο· ἐξ οὗ συνεπέρανεν ὅτι ἡ φυλάκισίς του δὲν ἔγινε κατὰ λάθος, ἀλλ' ἐκ προθέσεως. Ἡ πεποίθησις αὕτη ηὔξησε τὴν σύγχυσιν τῶν ἰδεῶν του καὶ τὴν ἀγανάκτησίν του συγχρόνως, διότι ἔβλεπεν ὅτι ὑπάρχει προδοσία, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ τὸν σκοπὸν καὶ τὴν αἰτίαν αὐτῆς.

Ὡς λυσσῶν ἐρρίφθη πρὸς τὴν θύραν ἐκ νέου, ἐλπίζων νὰ ἐκριζώσῃ αὐτὴν ἢ νὰ θραύσῃ τὰ κλεῖθρά της, ἀλλὰ δὲν ἤργησε νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ἐματαιοπόνει. Τότε ἤρχισε νὰ κραυγάζῃ μεθ' ὅλης τῆς δυνάμεως τῶν πνευμόνων του, ἀλλὰ, ὡς καὶ τὴν νύκτα, ἐπείσθη αὖθις ὅτι ἡ φωνή του πανταχόθεν ἀναπηδῶσα ἀπὸ τοῦ λιθίνου θόλου, δὲν ἐδύνατο νὰ διασχίσῃ τὸ πάχος του, καὶ ἐπέστρεφε πρὸς αὐτὸν μετὰ τόνου κλαυθμηροῦ ἢ σαρκαστικοῦ.

Ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ του δὲ, ἐν ᾧ βιαίως χειρονομῶν, ἔσχιζεν ὡς φρενητιῶν τὸν μανδύαν του, ᾐσθάνθη ὑπὸ τὴν χεῖρά του τὸ ξιφίδιόν του, καὶ ἀνασπάσας αὐτὸ, ἀπεφάσισε νὰ τὸ βυθίσῃ εἰς τὸ στῆθός του· ἀλλ' ἅμα ἤγγισε τὴν σάρκα του ὁ ψυχρὸς σίδηρος, τῷ ἐπανῆλθεν ἡ σκέψις, καὶ ὀρθότερον κρίνων τὸ κίνημά του,

— Νὰ φονευθῶ! εἶπε. Τοῦτο θέλει εἶσθαι ὁ θρίαμβος τῶν ἐχθρῶν μου, οἱοιδήποτε καὶ ἂν ὦσι. Νὰ φονευθῶ, νὰ νεκρώσω τὴν χεῖρα ἥτις κρατεῖ τῆς Ἑλλάδος τὴν τύχην, ὅταν ἴσως ἡ ὑπερτάτη εὐδαιμονία κρύπτεται δι' ἐμὲ εἰς τὸ μέλλον! Ἤθελεν εἶσθαι μωρία καὶ ἔγκλημα ἐνταυτῷ.

Μετὰ τὴν σκέψιν δὲ ταύτην συνελθών, καὶ ἐπιβαλὼν σιωπὴν εἰς τὴν ταραχὴν τῆς καρδίας του, ἐπορεύθη βραδέως, ὡς ἂν ἐπρόκειτο περὶ τῶν μᾶλλον ἀδιαφόρων στιγμῶν τῆς ζωῆς του, πρὸς τὸ παρεσκευασμένον πρόγευμα, καὶ ἔφαγεν ἐξ αὐτοῦ ὅσον νὰ στηρίξῃ τὰς δυνάμεις του, ὧν πιθανῶς ἤθελεν ἔχει πολλὴν ἀνάγκην κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην· ἔπειτα δὲ, μετὰ νέαν ἀκριβεστέραν ἔρευναν τῆς θύρας, ἦλθε πρὸς τὴν κλίνην του, καὶ λαβὼν ἔστησεν ὀρθὰς τὰς σανίδας καὶ τοὺς πόδας αὐτῆς, καὶ ἐπ' αὐτῶν ἀναρριχηθείς, ἔφθασε μέχρι τοῦ παραθύρου, οὗ ἥρπασε τὰς σιδηρᾶς κιγκλίδας διὰ τῆς μιᾶς του χειρός.

Καὶ πρῶτον μὲν ἐδύθισε τὸ βλέμμα ἐκτὸς τοῦ παραθύρου, καὶ εἶδεν ὅτι ἠνοίγετο αὐτὸ σχεδὸν ἰσοπέδως ἐπὶ τοῦ κήπου εἰς μέρος μεμακρυσμένον τῆς οἰκίας. Ἔπειτα δ' ἐδοκίμασε δι' ὅλης του τῆς δυνάμεως, στηρίζων τοὺς πόδας εἰς ἀρχιτεκτονικὸν κόσμημα ἐν εἴδει κυματίου θέον περὶ τὸν τοῖχον, νὰ κλονήσῃ τὰς κιγκλίδας, ἀλλ' ἠσθάνθη ὅτι ἀδύνατα ἐπεχείρει. Τέλος ἔσυρε τὸ ξιφίδιόν του, καὶ ἐπροσπάθησε νὰ κόψῃ αὐτὰς ἢ νὰ τὰς ἐξορύξῃ· ἀλλὰ καὶ τοῦτο εἰς μάτην· τὸ ξιφίδιόν του, ἂν καὶ χαλύβδινον, δὲν ἔκοπτε σίδηρα, καὶ ὁ λίθος ἦν πυρροποίκιλος.

Ἔπαυσε λοιπὸν ματαιοπονῶν, καὶ ἐπήδησε πάλιν κάτω. Λαβὼν δὲ τὴν σιδηρᾶν θήκην τοῦ ξίφους του, ἤρχισε νὰ κτυπᾷ ἐπὶ τῆς κοπίδος αὐτοῦ οὕτως, ὥστε μετὰ ἡμίσειαν ὥραν τὴν κατέστησεν ἀνώμαλον καὶ ὀδοντωτήν. Τότε

δ' ἀνέβη ἐκ δευτέρου εἰς τὸ παράθυρον, ἐκρεμάσθη διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς εἰς τὰς κιγκλίδας, καὶ διὰ τῆς ἄλλης ἤρχισε νὰ τὰς προσβάλλῃ διὰ τοῦ αὐτοσχεδίου τούτου πρίονος, ἀλλὰ βραδέως καὶ ἐλαφρῶς, φοβούμενος μὴ ὁ τρυγμὸς τὸν προδώσῃ, καὶ προσκαλέσῃ τοὺς δεσμοφύλακάς του.

Κατ' ἀρχὰς τὸ ἀποτέλεσμα ἦτον οὐδέν· ἀλλ' ἐν ᾧ ἤρχιζεν ἀπελπιζόμενος ἤδη, εἶδε μετὰ χαρᾶς ἀνεκφράστου ὅτι λεπτὴ μέλαινα κόνις σιδήρου ἔπιπτεν εἰς τὸν λίθον· τότε δ' ἐπέτεινε τοὺς ἀγῶνάς του, καὶ πᾶσαν περίσκεψιν λησμονῶν, ἤρχισε νὰ πριονίζῃ ἰσχυρῶς, ὥστε ὁ ὑπόγειος θόλος ἀντήχει ὅλος ὑπὸ τοῦ ῥόχθου. Ὁ κρότος οὗτος τὸν ἀνεκάλεσεν εἰς ἑαυτὸν, καὶ ἀνετριχίασεν ἐνθυμηθεὶς εἰς ποῖον δι' αὐτοῦ ἐξετέθη κίνδυνον· διακόψας ὅθεν τὴν ἐργασίαν, ἔμεινεν ἐν ἀνησύχῳ προσδοκίᾳ. Ἀλλὰ μετ' ἐκπλήξεως εἶδεν ὅτι αὐδενὸς φρουροῦ ἐξύπνησεν ἡ ἄγρυπνος ἐπιτήρησις.

Ἐνθαῤῥυνθεὶς δ' ἐκ τῆς παρατηρήσεως ταύτης, οὐ μόνον ἐξηκολούθησεν ἔτι γενναιότερον, ἀλλὰ προσέτι, ἀντὶ νὰ κρέμαται ἀπὸ τῆς μιᾶς χειρὸς, ἐν ᾧ εἰργάζετο διὰ τῆς ἄλλης, ὅπερ ἤθελεν ἐξαντλήσει ἐντὸς ὀλίγου τοῦ Ἡρακλέους αὐτοῦ τοὺς μυῶνας, ἐτόλμησε ν' ἀναβῇ εἰς τὸ παράθυρον, καὶ κύπτων ἰσχυρῶς, περῶν δὲ τὸν ἕνα του πόδα διὰ τῶν κιγκλίδων, νὰ καθήσῃ ἐπ' αὐτοῦ περιβάδην.

Ἔκτοτε ἡ ἐργασία του προὐχώρει πολὺ ταχύτερον, καὶ ἀφ' οὗ πνευστιῶν καὶ ἱδρῶτα περιῤῥεόμενος ἐξηκολούθησε διαπρίων τὴν κιγκλίδα ἐπὶ τρεῖς σχεδὸν ὥρας μετὰ μικρῶν διαλήψεων, ἐκόπη τέλος αὐτή.

Τότε συλλαβὼν τὰς λοιπὰς διὰ τῶν δύω του χειρῶν, ἐλάκτισεν αὐτὴν διὰ τοῦ ποδὸς μετὰ μεγίστης ὁρμῆς, καὶ τὴν ἐλύγισε μὲν, τὴν διέῤῥηξε μάλιστα κατὰ μέρος, ἀλλ' οὐχὶ ἐντελῶς· ὥστε ἠναγκάσθη, ἀφ' οὗ ἔλαβεν ὀλίγην ἀνά-

παυσιν, νὰ τὴν κόψῃ καὶ πρὸς τὰ ἄνω καθ' ὃν τρόπον τὴν εἶχε κόψει καὶ κάτωθεν, διὰ τοῦ ξιφιδίου. Ἡ νέα ὅμως αὕτη ἐργασία ἦτον ἤδη κατὰ τὸ ἥμισυ προτετελεσμένη, καὶ διὰ τοῦτο διήρκεσε τὸ ἥμισυ σχεδὸν τοῦ χρόνου τῆς πρώτης.

Τέλος ἔπεσεν ἡ κιγκλὶς, καὶ ὁ Χαμάρετος, ἐξαγαγὼν τὴν κεφαλὴν, καὶ μετὰ ταῦτα τὸ λοιπὸν σῶμα, μετ' ἀνεκφράστου ἀγαλλιάσεως εὑρέθη ἐντὸς τοῦ κήπου, καὶ ὡς βέλος ῥιφθεὶς πρὸς αὐτοῦ τὸν περίβολον, τὸν διεσκέλισε διὰ μιᾶς, καὶ ἐπήδησεν εἰς τὴν ὁδὸν ἐλαφρὸς καὶ ἐλεύθερος, δύω ἴσως ὥρας ἀφ' οὗ εἶχε παρέλθει ἡ μεσημβρία.

Ἅμα δ' εἶδεν ἑαυτὸν κύριον τῶν κινημάτων του, ἀντὶ δρομαῖος νὰ μακρυνθῇ τοῦ μέρους ὅθεν μόλις ἐσώθη, ἐστράφη ἐξ ἐναντίας περὶ τὴν γωνίαν τοῦ κήπου, καὶ ἐλθὼν πρὸς τὴν αὐλίαν πύλην, ἔκρουσεν αὐτὴν ἐπανειλημμένως, ἐπὶ σκοπῷ νὰ ἐλέγξῃ τὸν Πετραλείφαν διὰ τὴν προδοσίαν του, καὶ νὰ τῷ ζητήσῃ λόγον αὐτῆς, ἴσως δὲ ν' ἀποταθῇ καὶ πρὸς τὴν Ἄνναν ὁ ἴδιος, καὶ νὰ μάθῃ τὴν τύχην του ἐκ τῶν χειλέων αὐτῆς.

Ἀλλὰ παρὰ τοῦ ὑπηρέτου ὅστις ἦλθε ν' ἀνοίξῃ, ἔμαθεν ὅ,τι εἰς τὴν ταραχήν του ἐξ αἰτίας τῶν ἰδίων συμβάντων εἶχε λησμονήσει, τὴν θήραν τοῦ Αὐθέντου, καὶ ὅτι ὁ Πετραλείφας καὶ ἡ Ἄννα τὸν συνώδευσαν εἰς αὐτήν.

Ἡ ἐναντιότης αὕτη ἐκ νέου παρώξυνε τὸν Χαμάρετον, καὶ παντοῖα σχέδια ἤρχισαν ν' ἀντιδιώκωνται πάλιν εἰς τὴν κεφαλήν του. Ἡ πρώτη του ἰδέα ὑπῆρξε νὰ τρέξῃ εἰς τὰ ὄρη, καὶ ἀνάψας τὰς πυρὰς νὰ δώσῃ τὸ τρίτον σύνθημα εἰς τοὺς συνωμότας, καὶ νὰ τοὺς διεγείρῃ αὐτὴν ἐκείνην τὴν νύκτα εἰς τὸ μέγα των ἐπιχείρημα. Ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἄλλου ἠσθάνετο τὴν ἀνάγκην νὰ ἰδῇ τὸν Πετραλείφαν, νὰ

ἰδῇ τὴν Ἄνναν· δι' ὃ καὶ ἀναλογισθεὶς ὅτι εἰς τὴν ὁδὸν τῶν ὀρέων εἶχε πιθανότητα καὶ αὐτοὺς ν' ἀπαντήσῃ, ἀπεφάσισε νὰ διευθυνθῇ πρὸς αὐτά.

Ἀλλὰ τρεῖς δὲν διῆλθε τῆς Ἀνδραβίδας ὁδοὺς, χωρὶς νὰ παρατηρήσῃ τὴν ἀσυνήθη ἔξαψιν τοῦ λαοῦ, καὶ χωρὶς νὰ μάθῃ τὴν παροξύνουσαν τὸ πλῆθος ἀφορμὴν τοῦ διπλοῦ γάμου.

Ἡ ἀγγελία αὕτη ἐνέσκηψεν ὡς κεραυνὸς ἐπὶ τὸν Χαμάρετον. Τὸν πρῶτον ὅστις τῷ τὴν ἔδωκε, τὸν συνέλαβεν ἐκ τοῦ στήθους καὶ τὸν ἔσεισε τόσον βιαίως, κράζων μεγαλοφώνως ὅτι ψεύδεται, ὥστε ἐμακρύνθη ἐκεῖνος κάμνων τὸν σταυρόν του, καὶ λέγων καθ' ἑαυτὸν ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι παράφρων. Εἰς τρεῖς ἢ τέσσαρας ἀπηυθύνθη ἀκόμη, ἀλλὰ μηχανικῶς, καὶ διὰ τῆς καρδίας μᾶλλον ἢ διὰ τῶν αἰσθήσεων ἐννοῶν ὅτι αἱ ἀπαντήσεις των ἦσαν ταυτόσημοι πρὸς τὴν πρώτην.

Ὅταν δὲ δὲν τῷ ἐπετρέπετο πλέον ν' ἀμφιβάλλῃ, ἐξηκολούθησε νὰ διατρέχῃ σκοτοδινιῶν τὰς ὁδοὺς, καὶ ἀφιχθεὶς ἐμπρὸς τῆς ἐκκλησίας τῆς ἁγίας Σοφίας ἐκτὸς τῆς πόλεως, ἠσθάνθη ὡς καλάμους τὰ γόνατά του κλονούμενα, καὶ ἀρνούμενα νὰ τὸν φέρωσι παραιτέρω, καὶ ἔπεσεν εἰς τὴν στοὰν τοῦ προνάου, ἀπωλέσας ἑαυτοῦ τὴν συναίσθησιν, καὶ μόνον μίαν λέξιν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν προφέρων, τῆς Ἄννης τὸ ὄνομα.

Ὅταν δὲ πάλιν συνῆλθε καὶ ἠγέρθη, εἶχε συγκεχυμένην τινὰ ἀνάμνησιν ὅτι προσηυχήθη, καὶ φέρων τὴν χεῖρα πρὸς τὸ πρόσωπόν του, τὸ εὗρε κάθυγρον ἐκ δακρύων. Ἀναβλέψας δὲ πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἐνόησεν ὅτι ὥρας ἔπρεπε νὰ ἔμεινεν εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο, διότι ὁ δίσκος τοῦ ἡλίου ἔκλινεν ἤδη πρὸς τὴν δύσιν του.

Μετὰ τῆς αἰσθήσεως δὲ τῆς ζωῆς ἐπανῆλθον καὶ ὅλαι αἱ βάσανοι, καὶ ὅλα τὰ πάθη τῆς καρδίας του, καὶ ὑπὸ ἀπελπισίας καὶ ὑπ' ὀργῆς ἐλαυνόμενος, ὥρμησε μᾶλλον ἢ ὅτι ἐπορεύθη πρὸς τὸ ἐρημεκκλήσιον ὑφ' ὃ ἔκρυπτε τὴν κατοικίαν του. Ἐκεῖ δὲ, μυρία ἄτοπα μελετῶν, ἄλλοτε μὲν νὰ ζητήσῃ εἰς ὅλας τοῦ ὄρους τὰς φάραγγας τὴν αὐθεντικὴν συνοδίαν, καὶ νὰ φονεύσῃ τὸν Πετραλείφαν, νὰ φονεύσῃ τὸν Δελαρόσην, νὰ φονεύσῃ τὴν Ἄνναν, καὶ νὰ φονευθῇ ἐπὶ τῶν πτωμάτων των, ἄλλοτε δὲ ν' ἀνάψῃ τὰς πυρὰς τῶν ὀρέων, καὶ νὰ ἐπάρῃ καταστρεπτικὸν πόλεμον καθ' ὅλης τῆς φυλῆς τῶν Φράγκων, ἀπεδύθη τὸν μοναστικὸν μανδύαν, ἔλαβε στολὴν καταλληλοτέραν διὰ τὴν ὀρεινὴν ἐκδρομήν του καὶ νέα ὅπλα, καὶ ἐτράπη πρὸς τὸ ὄρος μετὰ βήματος πτερουμένου ὑπὸ τῆς ἀνυπομονησίας.

Μίαν περίπου ὥραν ἐβάδισεν ἕως οὗ φθάσῃ εἰς τὰς ὑπωρείας, καὶ ἐν τούτοις τὰς τελευταίας τοῦ ἡλίου ἀκτῖνας εἶχε διαδεχθῇ τὸ ἐν Ἑλλάδι ὠκύμορον λυκαυγὲς, σύρον κατόπιν του ἀσέληνον νύκτα. Ποία δ' ὑπῆρξε τοῦ Χαμαρέτου ἡ ἔκπληξις, ὅταν, ἐγείρων τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸ ὄρος ὃ ἔμελλε ν' ἀναβῇ, τὸ εἶδεν αἴφνης ὡς ἡφαίστειον περιλαμφθὲν εἰς τὴν κορυφήν του, καὶ πυρὰ ἐφάνη ἐπ' αὐτοῦ, ὁμοιάζουσα εἰς τὸ σκότος ἀκτινοβόλον ἀδάμαντα εἰς μέτωπον βασιλέως! Μετ' ὀλίγας δὲ στιγμὰς δευτέρα κορυφὴ ἐφάνη καιομένη, καὶ μετ' αὐτὴν τρίτη, καὶ κατ' ὀλίγον ὅλαι ὅσας εἰς μεγίστην ἀπόστασιν ἐδύνατο ν' ἀνακαλύψῃ ὁ ὀφθαλμός.

Ὁ Χαμάρετος ἐνόμιζεν ὅτι ὀνειροπολεῖ, ὅτι τὸν ἀπατᾷ ἡ τεταραγμένη του φαντασία, καὶ ἠτένιζε μετ' ἐνδομύχου τρόμου τὸ ἀκατανόητον τοῦτο φαινόμενον, ἀφ' οὗ ἡ θήρα τοῦ Αὐθέντου ἔπρεπε νὰ εἶχε λήξει πρὸ τῆς δύσεως τοῦ

ήλίου· ὥστε ἤρχισε νὰ ἐρωτᾷ ἑαυτὸν ἂν δὲν γίνηται παίγνιον ἐπηρειῶν ὑπερφυσικῶν.

Πᾶσαν ἄλλην ἐπομένως προσπάθειαν ἐν δευτέρῳ λόγῳ πρὸς τὸ παρὸν θέμενος, καὶ μόνον τῆς πατριωτικῆς του καρδίας τὰς εἰσηγήσεις ἀκούων, ἠθέλησε νὰ ἐξιχνιάσῃ τὸ μυστήριον, καὶ προὐργιαίτατον ἐθεώρησε νὰ σπεύσῃ ὅπου ἴσως ὑπῆρχεν ἢ ἐδύνατο νὰ γεννηθῇ τις κίνδυνος διὰ τὴν πατρίδα, καὶ λησμονῶν ἑαυτὸν δι' ἐκείνην, συγκατένευσε ν' ἀναζήσῃ ἐφ' ὅσον ἦν ἡ δραστηριότης του ἀναγκαία, καὶ ὥρμησε πρὸς τοῦ Λύκου τὸ Σπήλαιον.

ΚΖ'

Ἡ νὺξ ἦτον σκοτεινὴ, καὶ λεπτὴ νεφελῶν σινδόνη ἀπερρόφα καὶ αὐτὸ τὸ ἀσθενὲς φῶς τῶν ἀστέρων. Πρὸ δύω δὲ ἤδη ὡρῶν διέτρεχεν ὁ Χαμάρετος τὰς γνωστὰς εἰς αὐτὸν στενωποὺς τῶν ὀρέων, ὅταν αἴφνης εἶδεν ἐμπρὸς αὐτοῦ μίαν τῶν πυρῶν κινουμένην, καὶ μετ' ὀλίγον ἐκτεινομένην εἰς μῆκος ἐπὶ τῆς ὀρεινῆς ῥάχιος, ὡς γιγαντιαῖον φλογερὸν ὄφιν, τοὺς κρίκους του ἐξελίσσοντα ἐπ' αὐτῆς. Καθ' ὅσον δὲ τὸ φαινόμενον ἐπλησίαζεν, αἱ ἕλικες διεσπῶντο, καὶ ἔδειξαν μετ' οὐ πολὺ μακρὰν συνοδίαν λαμπαδηφόρων, κατερχομένων τὸ ὄρος.

Τοῦ Χαμαρέτου ἡ καρδία ἐσκίρτησεν ἰσχυρῶς ἐντὸς τοῦ στήθους του, διότι ᾐσθάνθη ὅτι ἡ συνοδία ἐκείνη ἔπρεπε νὰ εἶναι ἡ τοῦ Αὐθέντου, καὶ ἀντεφελκόμενος μεταξὺ δύω αἰσθημάτων, ὁτὲ μὲν ἐτρέπετο ἵνα δράμῃ εἰς ἀναζήτησιν αὐτῆς ἐπὶ τῶν κρημνῶν, ὁτὲ δὲ, μεταμελούμενος, ἐξηκολούθει τὴν ὁδόν του πρὸς τὸ μέρος ὅπου ἐνόμιζεν ὅτι ἱερὸν τὸν ἐκάλει καθῆκον.

Ἀλλ' ἐν ᾧ οὕτω προϋχώρει διστάζων, τὸ μὲν βῆμα πρὸς τὸ σπήλαιον διευθύνων, τὴν δὲ καρδίαν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχων προσηλωμένους εἰς τὴν λαμπαδηφορίαν, αἴφνης, καὶ ὡς ἂν ἡ γῆ εἶχε σχισθῆ νὰ τὰς καταπίῃ, λαμπάδες καὶ συνοδία ὅλα ἐξέλιπον, καὶ βαθὺ σκότος ἐπεκράτησε πάλιν ἐπὶ τοῦ ὄρους. Ὁ Χαμάρετος ἔτεινε τοὺς ὀφθαλμούς του, ἀλλὰ τίποτε δὲν ἐδύνατο νὰ ἰδῇ· ἔτεινε δ' ὁμοίως καὶ τὸ πνεῦμά του, χωρὶς νὰ δυνηθῇ νὰ ἐννοήσῃ· διότι ἤξευρεν ὅτι μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ μέρους ὅθεν ἐφαίγετο ἡ κινητὴ λάμψις οὐδὲν ἐπεπρόσθει φυσικὸν κώλυμα δυνάμενον νὰ τῷ ἀποκρύψῃ αὐτήν· ἄλλως τε δὲ καὶ ἂν ὑπῆρχεν, ἔπρεπεν ἡ συνοδία βαθμηδὸν νὰ παρέλθῃ ὀπίσω αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἐξ ἐναντίας ἡ ἀφάνισις τῶν φώτων ἐγένετο στιγμαίως καὶ ὡς διὰ μαγείας.

Τὸ νέον τοῦτο μυστηριῶδες συμβὰν ἠύξησε τὸν ἀόριστον φόβον ὅστις τὸν ἐκυρίευε, καὶ τὸν ἐκίνησε νὰ σπεύσῃ τὸ βῆμα.

Ἀλλὰ μεταξὺ προχωρῶν, ἐνόμισεν ὅτι βλέπει σκιάς τινας κινουμένας ἐμπρός του, δι' ὃ καὶ μείνας ἀκίνητος ὀπίσω θάμνου, παρετήρησε προσεκτικώτερον· τὸ δ' ἀποτέλεσμα τῆς κατασκοπεύσεώς του ἦν ὅτι ἱκανὸς ἀριθμὸς ἀνθρώπων, ἀπὸ πλαγίας τινὸς φάραγγος ἐξερχομένων, εἰσήρχοντο εἰς τὴν ὁδὸν ἣν αὐτὸς ἐβάδιζε, καὶ προϋχώρουν κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, ἀλλὰ τόσον ἐλαφρῶς καὶ ἀψόφως, ὥστε ἐφαίνοντο ὡς ὀλισθαίνοντες μᾶλλον ἢ περιπατοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, κρατοῦντες δὲ σχεδὸν καὶ τὴν ἀναπνοήν των· ὥστε ἡ ἤδη δεισιδαιμόνως διατεθεῖσα φαντασία του παρ' ὀλίγον ἤθελε τοὺς ἐκλάβει ὡς νεκρῶν νυκτοπλανῆ φαντάσματα.

Ἀλλὰ προὐτίμησε νὰ ἐμπιστευθῇ καὶ ἐν ταύτῃ τῇ περιστάσει μᾶλλον εἰς τῶν αἰσθήσεών του τὴν ἀψευδῆ μαρτυ-

ρίαν, δι' ὃ, μιμούμενος καὶ αὐτὸς τὸ παράδειγμα τῶν νυκτοβατῶν ἐκείνων, ἄφωνος καὶ ἀκροποδητὶ βαίνων τοὺς παρηκολούθησε, καὶ συνανεμίγη μετ' αὐτῶν ἀφανῶς.

Μετ' ὀλίγον δὲ τῷ ἐφάνη ὅτι ἀπὸ τῶν χειλέων τῶν δύω προπορευομένων αὐτοῦ, οἵτινες ἦσαν ἀνὴρ καὶ γυνὴ, ἐξήρχετο λεπτὸς ψιθυρισμὸς ὡς αὔρας ἑσπερινῆς, καί τινες λέξεις προσβαλοῦσαι τὴν ἀκοήν του, ὀξυτέραν ἑαυτῆς γενομένην, ὅτι ἦσαν ἔρωτος λέξεις· ἡ δὲ μόλις ὡς πτέρυξ χρυσαλίδος τὸν ἀέρα θίγουσα ἐκείνη φωνὴ, ὡς λαμπρὰ κλαγγὴ σάλπιγγος ἀντηχήσασα εἰς τὴν καρδίαν του, τῷ ἐφάνη ὅτι εἶναι ἡ φωνὴ τῆς Ἄννης καὶ τοῦ Γουλιέλμου Δελαρόσου, καὶ ἡ χείρ του αὐτομάτως ἐκινήθη πρὸς τὸ ἐγχειρίδιόν του.

Τῷ ὄντι δ' ἦσαν οἱ προπορευόμενοι, ἐκεῖνοι οὓς ἐμάντευσεν ἡ καρδία τοῦ Χαμαρέτου, καὶ οἱ λοιποὶ τοῦ Αὐθέντου ἡ συνοδία. Τὴν θήραν διηύθυνεν αὐτὸς ὁ Βιλλαρδουΐνος, καὶ ἀκριβῆ ἔχων τῶν θέσεων γνῶσιν, τὴν ὡδήγησε πρὸς τὰς ἀνατολικὰς ὡραίας καὶ συδένδρους κοιλάδας τοῦ Ὠλένου, αἵτινες κατεγοήτευσαν τὴν Ἀγνὴν καὶ τὴν Ἄνναν, καὶ εἰς τοὺς θηρευτὰς παρέσχον ἄφθονον λείαν. Τοσαύτη δ' ἦτον ἡ εὐθυμία του κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ὥστε μετέδιδεν αὐτὴν εἰς πάντας τοὺς περὶ αὐτὸν, καὶ ὅταν τινὲς παρετήρησαν ὅτι ἡ ἡμέρα προὐχώρει, καὶ δὲν ἤθελε τοῖς μένει καιρὸς διὰ τὴν ἐπιστροφὴν,

— Τόσον ὡραία ἡμέρα, εἶπε μειδιῶν ὁ Βιλλαρδουΐνος, δὲν δύναται νὰ μᾶς ἐγκαταλείψῃ τόσον ταχέως. Ἰδὲ, οἱ κύνες φαίνεται διήγειρον λαγωὸν ἢ ἔλαφον. Εἶναι ἀνάξιον ἡμῶν ν' ἀφήσωμεν τὸ ζῶον, καὶ νὰ μὴ τῷ ἀποδώσωμεν ἣν τιμὴν ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν.

Καὶ ὡς ἂν ὁ λόγος του εἶχε τὴν δύναμιν νὰ στήσῃ τὸν

ἥλιον ὡς ὁ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, ἐκέντησε τὸν ἵππον του, καὶ ὅλοι γελῶντες τὸν ἐμιμήθησαν.

Ἐν τούτοις ὅμως, ὡς εἶχον προϊδῆ οἱ προβλεπτικώτερροι, ὅταν ἡ θήρα ἐτελείωσε καὶ ἐξεβιάσθη τὸ διωκόμενον ζῶον, ὁ ἥλιος εἶχε δύσει, καὶ οἱ θηρευταὶ μετὰ τῶν κυριῶν αἵτινες τοὺς παρηκολούθουν εὑρίσκοντο εἰς ἔρημα καὶ ἄγνωστα μέρη τοῦ ὄρους.

Τότε ὅλοι ἔστρεψαν μειδιῶντες τὰ βλέμματα πρὸς τὸν Βιλλαρδουΐνον, ὡς λέγοντες·

— Σὺ, ὅστις μᾶς ἐπλάνησας ἐδῶ, σὺ χρεωστεῖς τώρα νὰ μᾶς ὁδηγήσῃς.

Ὁ δὲ Αὐθέντης, ἐννοήσας τὴν σημασίαν τῆς ἀφώνου ταύτης ἀξιώσεως, ἐγέλασε, καὶ

— Ἀμεριμνεῖτε, εἶπεν· ἠξεύρω νὰ σᾶς ὁδηγήσω διὰ συντομωτάτης ὁδοῦ. Ἀκολουθεῖτέ με μόνον.

Καὶ προπορευθεὶς, τοὺς ἔφερε μετὰ ἓν τέταρτον περίπου διὰ βαθέων ρευμάτων εἰς μικρὰν, σύδενδρον καὶ πανταχόθεν ὑπὸ λόφων περικεκλεισμένην κοιλάδα, ἥτις παρέστησεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς των ἀπροσδόκητον καὶ ἀληθῶς μαγικὸν θέαμα. Εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τῶν δένδρων ἐκρέμαντο, ὡς καρποὶ, ποικιλόχροοι ὑέλινοι λύχνοι, καὶ ἐν μέσῳ τοῦ καταφύτου τούτου χωρίου ἐξετείνετο μεγαλοπρεπὴς τράπεζα, ὅλη βρίθουσα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ παντοδαπῶν ἐδεσμάτων.

Γενικὸς ἀλαλαγμὸς ἠγέρθη εἰς τὴν ὄψιν ταύτην, καὶ προσκληθέντες, ἐκάθησαν ὅλοι εἰς τὸ ἀνέλπιστον συμπόσιον, εἰς δὲ τὰ δύω κεφαλοτράπεζα ὁ Βιλλαρδουΐνος, ἔχων ἑκατέρωθεν τὴν Ἀγνὴν καὶ τὴν Ἄνναν, καὶ ἡ Ἰσαβέλλα, τὸν Ῥοβέρτον ἔχουσα πλησίον της καὶ τὸν Πετραλείφαν.

Ἡ εὐωχία, εἰς ἣν πολλαὶ ἔγινον προπόσεις ὑπὲρ τῶν αἰ

σίων γάμων τοῦ Γοδοφρείδου καὶ τοῦ Γουλιέλμου, διήρκεσεν ὑπὲρ τὰς δύω ὥρας, αὐτὴν δὲ διεδέχθησαν μετὰ ταῦτα ἄσματα καὶ ὀρχήσεις.

Ἀλλ' ἐν ᾧ αὗται διήρκουν ἔτι, ὁ Βιλλαρδουΐνος παρετήρησε μεταξὺ τῶν θεατῶν ἱστάμενον τὸν Ῥαιμόνδον, καὶ ἡσύχως ἐλθὼν πρὸς αὐτὸν,

— Ἐκεῖ εἶναι; τὸν ἠρώτησε ταπεινῇ μὲν τῇ φωνῇ, ἀλλὰ μετ' ἀπαθοῦς τοῦ προσώπου, οὐδὲ τῷ ὀξυδερκεστέρῳ δυναμένου νὰ προδώσῃ ὅτι περὶ σπουδαίου τινὸς ὡμίλει.

— Ἐκεῖ, ἀπεκρίθη ὁ Ῥαιμόνδος ὁμοίως.

— Ἔταξας τοὺς ἡμετέρους;

— Μάλιστα.

— Ποίαν ὁδηγίαν τοῖς ἔδωσας;

— Νὰ εἰσέλθῃ ὅστις θέλει, νὰ μὴ ἐξέλθῃ κανείς.

Τότε ὁ Βιλλαρδουΐνος, ἀποταθεὶς πρὸς τοὺς λοιποὺς,

— Κύριοι καὶ Κυρίαι, εἶπεν, ἂν νομίζητε ὅτι εἶναι καιρὸς, ἠμποροῦμεν ν' ἀπέλθωμεν. Ἀλλὰ δὲν σᾶς προτρέπω νὰ διαβῶμεν ἐν τῷ σκότει ἔφιπποι τοὺς κρημνούς. Ἀφ' οὗ ἀνεπαύθημεν ἤδη, ἀσφαλέστερον εἶναι νὰ στείλωμεν τοὺς ἵππους μας εἰς τοὺς πρόποδας, ὅπου νὰ καταβῶμεν ὑπὸ δαυλῶν φωτιζόμενοι. Θὰ σᾶς ὁδηγήσω δι' ἐδικοῦ μου δρόμου.

Ἡ πρότασις ἐγένετο δεκτὴ μετὰ μεγάλης χαρᾶς, καὶ ἡ πεζὴ περιδιάβασις εἰς τὰ ἔρημα ὄρη, πεφωταγωγημένα ὑπὸ μυρίων λαμπάδων κατὰ τὴν ὥραν τοῦ μεσονυκτίου σχεδὸν, ἐφάνη σκηνὴ ἀξίως περατοῦσα τὴν χαρμόσυνον ἐκείνην ἡμέραν.

Διένειμε λοιπὸν ὁ Βιλλαρδουΐνος τοὺς ὁδηγοὺς, δᾷδας φέροντας, πυκνοὺς μεταξὺ τῶν θηρευτῶν, καὶ ἡ συνοδία ἀνεχώρησε, παρακολουθοῦσα εἰς τὰ πλευρὰ τῶν κοιλάδων τοὺς ἐλιγμοὺς στενωποῦ πετρώδους.

Ἀλλ' ὅταν ἔρθασαν εἰς σημεῖον καθ' ὃ ἡ ὁδὸς, ὑπερβαίνουσα ὑψηλὴν ὀρρὺν, ἐβυθίζετο εἰς νέαν κοιλάδα, ὁ Βιλλαρδουίνος ἔδωκε σημεῖον προσυμπεφωνημένον μετὰ τῶν ὁδηγῶν, καὶ συγχρόνως ὅλαι αἱ δᾳδες ἐσβέσθησαν, καὶ πάντες προσεκλήθησαν, ἀκολουθοῦντες βῆμα πρὸς βῆμα τοὺς ὁδηγοὺς, νὰ βαδίζωσιν ἐν ἄκρᾳ σιωπῇ, μέχρις οὗ ὁ Αὐθέντης ἐπιτρέψῃ τὸ ἐναντίον, καὶ δώσῃ τὴν ἐξήγησιν τῆς διαταγῆς του.

Ὅλοι ἀμέσως, καίτοι ἐκπληττόμενοι καὶ μὴ ἐννοοῦντες, ὑπήκουσαν εἰς τὴν διαταγὴν ταύτην, καὶ οὕτω τοὺς εἴδαμεν προχωροῦντας ὡς νυκτερινὰ φαντάσματα πρὸς τοῦ Λύκου τὸ Σπήλαιον.

Τὸ σπήλαιον δὲ τοῦτο ἐν τούτοις παρίστα σκηνὴν οὐχὶ ἀδιάφορον πρὸς τὴν ἡμετέραν διήγησιν. Οἱ μετὰ τοῦ Χαμαρέτου συνυπακουόμενοι προῦχοντες τῆς Πελοποννήσου εἶχον ἀπό τινος ἤδη χρόνου συνέλθει, οἱ μὲν ὑπὸ διαφόρους προφάσεις, οἱ δὲ κρυπτόμενοι εἰς τὰς περὶ τὴν Ἀνδραβίδαν κώμας, τὰ χωρία ἢ τὰς ἐπαύλεις, ὅπως εὑρίσκωνται πρόχειροι εἰς συνεννόησιν, ἕτοιμοι εἰς πρᾶξιν. Ὅταν λοιπὸν εἶδαν πρὸ τριῶν ἡμερῶν τὸ σύνθημα τῶν πυρῶν εἰς τὰ ὄρη, ἐπλησίασαν ὅλοι, ὅσον ἐνεδέχετο ἕκαστος, εἰς τὸν τόπον τῆς συνεντεύξεως.

Ἡ δευτέρα νὺξ ἐπεκύρωσε τὴν πρώτην πρόσκλησιν, καὶ τέλος ἅμα τὴν τρίτην νύκτα ἀνέλαμψαν αἱ πυραὶ καὶ ἐκ τρίτου, ἔδραμον πάντες πρὸς τοῦ Λύκου τὸ Σπήλαιον, ὅπου οἱ πλεῖστοι ἦσαν ἤδη συνηγμένοι μέχρι τοῦ μεσονυκτίου, καὶ ἐκάθηντο ἐν σιωπηλῇ προσδοκίᾳ εἰς τὰς φυσικὰς ἀμφιθεατροειδεῖς ἐξέδρας τοῦ βράχου περὶ μεγάλην φωτίαν, ὡς ὅτε τὸ πρῶτον τοὺς ἀπηντήσαμεν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος.

Τελευταῖος δ' εἰσελθὼν, καὶ εἰς τοὺς παρακαθημένους περιφέρων τὸ βλέμμα,

— Δόξα Πατρί! ἀνέκραξεν ὁ καὶ διὰ τὸ ἐπιφώνημα τοῦτο καὶ διὰ τὴν ἀγρίαν ἀνδρίαν του γνωστὸς ἡμῖν, καὶ παρὰ τοῖς τότε ζῶσι περίφημος Βουτσαρᾶς. Δόξα Πατρί! φαίνεται ὅτι τὸ δένδρον ὡρίμασε, καὶ συγκαλοῦνται οἱ ξυλοτόμοι. Ἀπὸ τῶν σπηλαίων των θὰ προέλθουν οἱ λέοντες. Οὐαὶ εἰς τῶν ἁρπάγων λύκων τὴν γενεάν! Ἦλθεν ἡ ὥρα, δόξα Πατρί! ἀντὶ τῆς αἰσχύνης νὰ ποτισθῶμεν ἐκδίκησιν. Ἡ φιάλη εἶναι ὑπερχειλής· θὰ τὴν πίωμεν μέχρι τῆς τελευταίας σταγόνος! Ἀλλὰ πῶς ὁ συγκαλέσας ἡμᾶς δὲν εἶναι μεταξὺ ἡμῶν; πῶς ἀκόμη δὲν ἔφθασεν ὁ πάντοτε πρῶτος φθάνων; Εἴμεθα, δόξα Πατρί! πολυάριθμοι, ὅλοι ἕτοιμοι καὶ ὅλοι πρόθυμοι. Ἀλλ' ὁ ἑτοιμάσας καὶ διεγείρας ἡμᾶς ἐλλείπει· ὁ ἀριθμὸς ἡμῶν δὲν εἶναι πλήρης. Ποῦ εἶναι ἡμῶν ὁ πρόεδρος;

— Ἂν μὲ δέχησθε, Κύριοι, εἶμαι πρόθυμος νὰ σᾶς προεδρεύσω! εἶπεν αἴφνης φωνὴ βροντώδης ἀπὸ τῆς εἰσόδου τοῦ σπηλαίου, καὶ ὡς κεφαλὴ Μεδούσης ἀπολιθοῦσα αὐτούς, ἐφάνη αἴφνης ὁ Βιλλαρδουΐνος μετὰ τῆς πολυαρίθμου του συνοδίας, κάμπτων τὸν ἀγκῶνα τοῦ βράχου, ὅστις ἐδιχοτόμει τὸ σπήλαιον. Εἶναι περιττὸν νὰ σύρητε τὰ ξίφη σας, προσέθηκεν ἔπειτα ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Βουτσαρᾶν καί τινας ἄλλους, οἵτινες παρεσκευάσθησαν ἀμέσως εἰς ἄμυναν· διότι, ἰδέτε!

Καὶ λαβὼν κλειδίον ἀπὸ τῆς ζώνης του, ἐσύριξεν εἰς αὐτό, καὶ ἐν τῷ ἅμα καὶ ἀπὸ τῆς θύρας καὶ ἀφ' ὅλων τῶν σκοτεινῶν μυχῶν τοῦ σπηλαίου συνέρρευσε πλῆθος στρατιωτῶν καὶ περιεκύκλωσε τοὺς συνωμότας.

— Μὴ ἐκπλήττεσθε, Κύριοι, ἐξηκολούθησεν ὁ Βιλλαρδουΐνος. Τὸ σπήλαιόν σας εἶχε προκαταληφθῆ ἀπὸ τῆς ἡμέρας, καὶ οἱ σκοποί σας εἶναι πρὸ δύω ὡρῶν αἰχμάλωτοι.

Ἀλλὰ ἐπιτρέψατέ μοι τώρα νὰ ἐκτελέσω τὰ καθήκοντα τοῦ προέδρου.

Καὶ λαβὼν ἐκ τοῦ κόλπου του κατάλογον ἤρχισεν ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς καταπλήξεως ν' ἀναγινώσκῃ μεγαλοφώνως τὰ ἐν αὐτῷ ὀνόματα, μεθ' ἕκαστον δὲ ὄνομα περιέφερε τὰ βλέμματά του εἰς τὸν ἐμβρόντητον φαινόμενον ἐκεῖνον κύκλον, καὶ ἐπέφερεν ὁ ἴδιος ἀνὰ ἓν παρών. Τέλος δὲ, τὴν ἀνάγνωσιν περατώσας,

— Εἶσθε τῷ ὄντι ἀκριβεῖς, εἶπεν. Οὔτε εἷς ἐλλείπει.

— Δὲν εἶναι ἀληθές! ἀνέκραξεν εἰς ἀπάντησιν ὁ Χαμάρετος, προκύπτων ἐκ τῆς αὐθεντικῆς συνοδίας. Ἐλλείπει εἷς, ἐκεῖνος ὅστις ἐξανέστησε, κατέπεισε, συνεκάλεσεν ὅλους τούτους. Ἐλλείπει ὁ μόνος ἔνοχος, ὁ ἀρχηγὸς καὶ ὁ πρόεδρός των, ὁ μόνος ἄξιος τῆς ὀργῆς σου καὶ τῶν ποινῶν σου, καὶ οὗτος εἰμὶ ἐγώ!

— Καυχᾶσαι, Λέων, εἶπεν ὁ Βιλλαρδουΐνος. Δὲν σὲ γνωρίζω, δὲν εἶσαι εἰς τὸν κατάλογον· καὶ τῷ ἔδειξε τὸ ἀνὰ χεῖράς του χαρτίον.

— Ὁ κατάλογος οὗτος! ἀνέκραξεν ὁ Χαμάρετος σφενδονίζων κεραυνοβόλον βλέμμα πρὸς τὸν Πετραλείφαν. Διὰ τριάκοντα ἀργύρια τὸν ἠγόρασας, Ὑψηλότατε. Ἴσως ὁ ἀδελφοκτόνος Κάϊν, ἴσως ὁ θεοκτόνος Ἰούδας εὗρωσι χάριν εἰς τὴν ἄβυσσον τῆς θείας εὐσπλαγχνίας· ὁ πωλήσας σοι αὐτὸν τὸν κατάλογον, ποτέ! Ἀλλ' ἰδὲ ἐπὶ τῆς κεφαλίδος τοῦ χαρτίου ἓν τούτου μέρος ἐσχισμένον. Δὲν ἠξεύρω τίς εἶχε τὴν ὑβριστικὴν ταύτην συμπάθειαν πρὸς ἐμὲ, ἀλλὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο περιεῖχε τὸ ὄνομά μου. Ἐρώτησον ὅλους τούτους· θὰ σοὶ τὸ εἰπῶσι.

— Πιστεύω, Λέων, τὸν λόγον σου, ἀπήντησεν ὁ Βιλλαρδουΐνος, καὶ ἀφ' οὗ θέλεις, σὲ κατατάττω μετὰ τῶν συντρόφων σου.

Ἔπειτα δὲ, στρεφόμενος πρὸς τοὺς λοιποὺς,

— Μὲ ἠκούσατε πρόεδρόν σας, εἶπεν· ἀκούσατέ με τώρα, Κύριοι, δικαστήν σας. Ἐπλέξατε συνωμοσίαν, καὶ ἠθελήσατε νὰ ἐπαναστῆτε κατὰ τοῦ Αὐθέντου σας, προπαρασκευάζοντες τοῦ τόπου τούτου τὴν καταστροφήν. Εἶσθε ἐσχάτης προδοσίας ἔνοχοι, Κύριοι· εἶσθε θανάτου ἔνοχοι. Ἐγὼ δ' ἐχρίσθην Αὐθέντης σας, ὅπως κυβερνήσω ἐν δυνάμει καὶ ἐν συνέσει τὸν λαὸν ὃν ἀπεπλανήσατε. Ἀλλὰ τὴν δύναμιν τῆς κυβερνήσεως ἀποτελεῖ ἡ ἀγάπη τῶν κυβερνωμένων, τὴν δ' ἀγάπην τρέφει ἡ ἐπιείκεια. Διὰ τοῦτο... σᾶς συγχωρῶ! Προσπαθήσατε διὰ μακρᾶς πίστεως νὰ ἐξαγοράσητε τὴν μίαν στιγμὴν ἀπιστίας.

— Ζήτω ὁ Αὐθέντης τοῦ Μωρέως! ἀνέκραξαν οἱ πλεῖστοι τῶν συνωμοτῶν, καὶ ἔῤῥιψαν τὰ ξίφη των κατὰ γῆς.

— Δόξα Πατρί! εἶπεν ὁ Βουτσαρᾶς, κλίνων τὴν κεφαλήν. Γενηθήτω τὸ θέλημά του! Αὔριον ἀπέρχομαι εἰς τῶν Μετεώρων τὸ μοναστήριον.

— Ἂν διέταττες, Ὑψηλότατε, τοὺς δορυφόρους σου νὰ μᾶς σφάξωσιν, ἀνέκραξεν ὁ Χαμάρετος, μετ' ἀγαλλιάσεως καὶ ἐλπίδος ἤθελον κλίνει τὸν τράχηλον ὑπὸ τὸν πέλεκύν των, διότι τὸ αἷμα ἐλευθέρων ἀνδρῶν, ὡς σπονδὴ καὶ ὡς διαμαρτύρησις ἱερὰ σταλάζον ἐπὶ τῆς γῆς τῆς πατρίδος, ποτίζει καὶ ἐνδυναμοῖ τὸ δένδρον τῆς ἐλευθερίας. Ἀλλ' αἱ ἀλύσεις ἃς τῷ ἔθνει μας ἐπιβάλλεις, αἱ ἀλύσεις τῆς μεγαλοψυχίας καὶ εὐγνωμοσύνης, αὐταὶ εἰσὶν ἀδιάῤῥηκτοι ὑπὲρ σίδηρον καὶ ἀδάμαντα. Ὅστις στέργει εἰς τῆς Ἑλλάδος τὴν ἐξουδένωσιν, καὶ ἔχει εὐτυχίαν τινὰ νὰ δρέψῃ ἔτι ἐκ τῆς ζωῆς, ἂς κλίνῃ τὸν αὐχένα ὑπὸ τὸ ἀκαταμάχητον σκῆπτρόν σου. Ἀλλὰ τὴν προδοσίαν ἔρπουσαν ὑπὸ τὴν ἀλωπεκῆν τῆς φιλίας, τὸ δηλητήριον ἀποσταλάζον ἀπὸ τοῦ μει-

διάματος τῶν ἀγγέλων, τὴν Ἑλλάδα, τὴν ἱερὰν γῆν τῆς ἐλευθερίας, καταπατουμένην καὶ περιφρονουμένην ὡς δούλην, ἱκανὸν καιρὸν εἶδα, καὶ τὸν χρυσοῦν σου ζυγὸν ἐπὶ σοῦ αὐτοῦ νὰ θραύσω ἀδυνατῶν, ἰδοὺ ἐπ' ἐμοῦ πῶς τὸν θραύω.

Καὶ ξιφίδιον ἐκσπάσας ἀπὸ τῆς ζώνης του, τὸ ἐβύθισεν ἀστραπηδὸν εἰς τὸ στῆθός του.

— Δόξα Πατρί! Φίλτατε ἀδελφὲ, τί ἔπραξας; ἀνέκραξεν ὁ Βουτσαρᾶς, δεχόμενος αὐτὸν εἰς τὰς ἀγκάλας του.

— Λέων, ὦ Λέων! Διατί ἔπραξας τοῦτο; εἶπε μετὰ φωνῆς τεθλιμμένης, καὶ λαμβάνων αὐτὸν ἐκ τῆς χειρὸς ὁ Βιλλαρδουΐνος, ὅστις ἐξετίμα καὶ ἠγάπα τὰ προτερήματά του.

Ἐν ᾧ δ' ἕκαστος ἐξέφραζε τὴν ἔκπληξιν ἢ τὴν θλῖψιν αὐτοῦ διαφόρως, ἡ Ἄννα, ἐκτὸς ἑαυτῆς, ἐρρίφθη γονυπετὴς πλησίον του, καὶ κατέβρεχε τὸ πρόσωπόν του διὰ δακρύων.

Τότε δ' ὁ Χαμάρετος ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς, τὴν ἠτένισεν ἐπί τινας στιγμὰς σιωπηλῶς, ἔπειτα δὲ μειδιάσας,

— Ἄννα, εἶπεν, ὦ! σ' εὐχαριστῶ. Ἐπὶ ζωῆς σ' ἐλάτρευσα, ὡς λατρεύουσι τοὺς κατοίκους τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οὐδέποτε τὸ ὑπώπτευσας ἴσως, οὐδέποτε μ' ἐνεψύχωσας δι' ἑνὸς μόνου βλέμματος. Ἤδη δὲ εἰς τὴν στιγμὴν τοῦ θανάτου μου μοὶ δίδεις εὐδαιμονίαν αἰωνιότητος. Εἰπὲ εἰς τὸν πάππον σου ὅτι τὸν συγχωρῶ, ἂν εἶναι δυνατὸν καὶ ὁ Θεὸς ἢ ἡ πατρὶς νὰ τὸν συγχωρήσῃ ποτέ! Πολλάκις εἶδα καθ' ὕπνον τὴν ἐλευθερίαν κατερχομένην ἐπ' ἐμὲ ὑπὸ τὸ σχῆμά σου. Τὸ δάκρυ σου εἶναι ἡ Ἶρις, δι' ἧς ἐλευθέρα ἡ ψυχή μου ἀναπτεροῦται πρὸς τὸν οὐρανόν.

Καὶ ἐγγίσας τὴν χεῖρά της εἰς τὰ χείλη του, ἐξέπνευσεν.

— Ὑψηλότατε, εἶπεν ὁ Βουτσαρᾶς, ἀπέθανεν ὁ τελευταῖος τῶν Λακεδαιμονίων. Τώρα μόνον εἶσαι Αὐθέντης τοῦ Μωρέως.

ΛΕΪΛΑ

ΛΕΪΛΑ

Α΄

Κατὰ τὰ 1843 ἐκινεῖτο πᾶσα ἡ Ἰνδική. Ἐκ τῶν ἐσχάτων αὐτῆς περάτων, ἐξ ὅλων τῶν πόλεων καὶ χωρίων ὅπου λατρεύεται ὁ Βισνοὺ καὶ αἱ συχναὶ ἐνσαρκώσεις του, μικροὶ καὶ μεγάλοι, πλούσιοι καὶ πτωχοί, ὡδοιπόρουν οἱ μὲν πεζοί, οἱ δὲ ἐφ' ἵππων, ἄλλοι ἐπὶ καμήλων καὶ ἄλλοι ἐπὶ ἐλεφάντων, ἕκαστος κατὰ τὴν στάσιν ἢ τὴν κατάστασίν του. Ὅλαι δ' αὗται αἱ συνοδίαι διηυθύνοντο, ὡς κινηταὶ ἀκτῖνες συμπίπτουσαι πρὸς ἓν κοινὸν κέντρον, πρὸς τὴν πόλιν Σομμάουθ, ἐπὶ τῆς χερσονήσου Γουζεράτ, ἣ, ἀπ' αὐτῆς ἐπιστρέφουσαι, διεκλαδοῦντο ἐφ' ὅλης τῆς ἐπιφανείας τοῦ τόπου.

Ἰδοὺ δὲ τί παρώξυνε τοσοῦτον τὸν εὐσεβῆ τοῦ Βράμα λαόν. Εἰς Σομμάουθ ὑπάρχει ναὸς πανάρχαιος, σεβαστὸν προσκύνημα τῶν Ἰνδῶν, ἀντικείμενον τῆς δι' αἰώνων εὐλαβείας αὐτῶν. Ὁ εὐρύχωρος ἡμισφαιρικὸς θόλος του, ὅλος ἐπίχαλκος ἔσωθεν, ἀπολήγων δ' εἰς ὀξὺ πρὸς τὰ ἄνω, εἶναι μακρόθεν περίοπτος, καὶ ἡ θέα του βυθίζει εἰς ἀφώνους μελέτας τοὺς ἐνθουσιώδεις Βραχμάνας. Ὡς ἓν δὲ τῶν ἰνδικῶν ἀριστουργημάτων θεωροῦνται οἱ Γομβροῦνοι ἢ πυλῶνες αὐτοῦ, ὀγκώδεις καὶ πυραμοειδεῖς ὡς οἱ τῶν αἰγυπτίων ναῶν, καὶ ὁμοίως ἐκείνοις πεποικιλμένοι ἄνωθεν ἕως κάτω δι' ἀναγλύφων. Ἀλλ' οἱ ἐξαίσιοι οὗτοι Γομβροῦνοι ἐπ' αἰῶνας ὁλοκλήρους ἔμειναν ἐστερημένοι τοῦ πρωτίστου αὐτῶν κοσμήματος, τῶν δύω πυλῶν των, αἵτινες ἐξ ἀγαλήνου ξύ-

λου παγίως κατεσκευασμέναι, καὶ κατακεκαλυμμέναι ὑπὸ τορευμάτων πολυμόρφων καὶ ἀλλοκότων καὶ ὑπὸ χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν κωδωνίσκων, τοσοῦτον ἐκίνουν τὸν ἀπειρόκαλον τῶν Ἰνδῶν θαυμασμὸν, ὥστε ἐκορυφοῦτο αὐτὸς εἰς εὐλάβειαν, καὶ πολλάκις ἡ λατρεία ἥτις ὠφείλετο εἰς τὸν ἐν τῷ ναῷ ἱδρυμένον τρικέφαλον Τριμούρτην ἀπεδίδετο δεισιδαιμόνως καὶ εἰς αὐτάς.

Πρό τινων λοιπὸν ἑκατονταετηρίδων ὁ ἥρως τοῦ Μωαμεθανισμοῦ Σουλτὰν Ἀχμὲτ ὁ Γισνίδης, προελθὼν ἐξ Ἀφγανίας, τῶν ἀρχαίων Παροπαμισάδων, καὶ φέρων τρόμον καὶ λεηλασίαν εἰς μέγα μέρος τῆς Ἰνδικῆς, ἐγένετο κύριος τοῦ Σομμάουθ· ζηλεύσας δὲ τὰς περιφήμους πύλας, τὰς ἀφήρεσεν ἀπὸ τοῦ ναοῦ, τὰς μετεκόμισεν ἐν θριάμβῳ εἰς τὴν πατρίδα του, καὶ οἰκοδομήσας ἑαυτῷ τάφον, τὰς ἐνετείχισεν εἰς αὐτόν.

Οἱ Ἰνδοὶ ἐθεώρησαν τὴν κολόβωσιν τοῦ ναοῦ των ὡς συμφορὰν ἐθνικὴν, καὶ ἡ ἀγάπη των πρὸς τὰς ἱερὰς πύλας ηὔξανεν ἔκτοτε κατ' εὐθὺν λόγον τῆς ἀποστάσεως καὶ τοῦ χρόνου· ἀλλὰ γνωρίζοντες τὴν ἀκαταμάχητον ἀνδρίαν τῶν ὀρεινῶν των γειτόνων, οὐδὲ συνέλαβον κἂν τὴν ἰδέαν νὰ τὰς κατακτήσωσι πάλιν διὰ τῶν ὅπλων, καὶ μόνον ἐν εἴδει διαμαρτυρήσεως, καὶ εἰς δεῖγμα τοῦ αἰωνίου των πένθους, ἀπεφάσισαν νὰ μὴ ἀντικαταστήσωσι ποτὲ αὐτὰς δι' ἄλλων εἰς τοὺς Γομβρούνους τοῦ Σομμάουθ, ἀλλὰ ν' ἀφήσωσι διὰ παντὸς τὸν ναὸν ἀναπεπταμένον, ἢ κἂν μέχρις οὗ ἐπιτρέψῃ ποτὲ ὁ Τριμούρτης νὰ συμβῇ θαῦμά τι καὶ νὰ τὰς ἀνακτήσωσι.

Τὸ θαῦμα συνέβη ἐν ἔτει 1843, ἀλλ' ὁ Τριμούρτης ἔμεινεν ἀμέτοχος εἰς αὐτό. Ἡ Ἀγγλία, ἥτις ὡς προπύργιον τῶν παλαιῶν της κατακτήσεων ἐν Ἰνδίαις ἀναγκάζεται νὰ προ-

τάττῃ κατακτήσεις πάντοτε νέας, ἐνοχλουμένη τότε ὑπὸ τῆς ἀταπεινώτου τῶν Ἀφγάνων ἀνεξαρτησίας, ἀπεπειράθη νὰ ἐπεμβῇ εἰς τὰ ἐσωτερικὰ τοῦ ἀγρίου ἐκείνου τόπου πράγματα, καὶ ἔπεμψε στρατὸν πολυάνθρωπον κατ' αὐτῶν. Ἀλλὰ διὰ δεινῆς πείρας ἔμαθεν, ὅτι οὐδεὶς εἰσέρχεται ἀτιμωρητὶ εἰς τὴν φωλεὰν τῶν λεόντων. Εἰς τοὺς τραχεῖς στενωποὺς τῶν ὀρέων των, ἐπιπεσόντες μετὰ θηριώδους ὁρμῆς οἱ ἐγχώριοι κατὰ τῶν εἰσβαλόντων, τοὺς ἐκρεούργησαν κατὰ γράμμα, ὥστε μόλις διεσώθησαν οἱ ἀναγγελοῦντες τὸ μέγα πάθημα.

Τότε ἡ Ἀγγλία ἀπεφάσισε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν δυσυπότακτον καὶ δυσφύλακτον τοῦτον τόπον, οὐχὶ ὅμως ὡς ἡττημένη καὶ ὡς φυγάς, ἀλλ' ἀφ' οὗ διέσπειρε τοῦ ὀνόματός της τὸν τρόμον. Δι' ὃ καὶ μετὰ νέων στρατευμάτων ἐπανελθὼν ὁ Λόρδος Ἐλλεμβορού, γενικὸς Διοικητὴς τῶν Ἰνδιῶν, καὶ φοβερὰν λαβὼν ἐκδίκησιν, ἀνεχώρησεν ἐγχαράξας δι' αἵματος τὸ ὄνομα τῆς Ἀγγλίας εἰς τοῦ ἰνδικοῦ Καυκάσου τοὺς βράχους, καὶ τὸν φόβον αὐτῆς εἰς τὴν καρδίαν τῶν ταπεινωθέντων Ἀφγάνων.

Ἵνα δὲ ὁ θρίαμβός του καὶ ἡ ἰσχὺς τῶν ἀγγλικῶν ὅπλων μείνῃ ἀνεξάλειπτος εἰς τὴν μνήμην των, καὶ διὰ μνημείου μαρτυρουμένη, ἀφήρπασεν ἀπὸ τοῦ τάφου τοῦ Μαχμοὺτ τὰς περιπύστους πύλας, ἀφ' οὗ ἔμαθεν ὅτι εἶχον καταντήσει καὶ ἐνταῦθα ἀντικείμενα ἴσης εὐλαβείας ὡς καὶ ἐν Γουζεράτ, καὶ ἐθεωροῦντο ὡς κεκτημέναι Παλλαδίου ἰσχύν. Φέρων δὲ αὐτὰς ἐν μεγάλῃ πομπῇ δι' ὅλων τῶν Ἰνδιῶν, τὰς ἐναπέθεσεν ἑορτασίμως εἰς τοῦ Σομμάουθ τοὺς οἰκείους Γομβρούνους, ἐνώπιον πρεσβειῶν πανταχόθεν ἀποστελλομένων, καὶ παρουσίᾳ μυριάδων προσκυνητῶν, συῤῥευσάντων διὰ τὸ ἀξιόλογον καὶ εὐσεβὲς τοῦτο θέαμα.

Μία τῶν λαμπροτάτων συνοδιῶν ὅσαι μετὰ τὸ τέλος τῆς καθιδρύσεως τῶν πυλῶν ἐπέστρεφον πρὸς τὰ βορειότερα μέρη τῆς Ἰνδικῆς, εἶχεν ἀφιχθῆ εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Σουδλέδζου, τοῦ ἀρχαίου Ὑφάσιος, ἀπέναντι τῆς πόλεως Λουδιάνης. Φαίνεται δ' ὅτι τῶν ὁδοιπόρων τούτων προεπορεύετο ἡ φήμη αὐτῶν, διότι οἱ κάτοικοι τῆς Λουδιάνης εἶχον ὅλοι συρρεύσει παρὰ τὸν ποταμὸν, περιμένοντες νὰ ἰδῶσι τὴν ἄφιξίν των, καὶ ἡ ἐνταῦθα σταθμεύουσα ἀγγλικὴ φρουρὰ παρετάξατο τυμπανοκροτοῦσα, ὁ δὲ φρούραρχος ἔπεμψε τὴν λέμβον του πρὸς τῆς συνοδίας τὸν ἀρχηγὸν, ὅπως διαβῇ τὸν ποταμὸν ἐπ' αὐτῆς.

Ἦτον δὲ φυσικὸν νὰ κινήσῃ τὴν τοιαύτην περιέργειαν ὁ ἐρχόμενος, καὶ αἱ ἀποδιδόμεναι εἰς αὐτὸν τιμαὶ τῷ ἀνῆκον δικαιωματικῶς, διότι οὗτος ἦν ὁ Δεϋὰν, ὁ ἰσχυρὸς καὶ εὐνοούμενος Βεζίρης τοῦ Σεὶρ-Σιγγ, Μάχα-Ῥαϋᾶ, ἢ Αὐτοκράτορος τῆς Λαχώρας, υἱοῦ τοῦ ἐνδόξου Ῥουνζὶτ-Σιγγ, διερχόμενος διὰ τῆς τελευταίας ταύτης τῶν Ἀγγλικῶν πόλεων, ἐν τῇ ἐπανόδῳ του εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Πενταποτάμου.

Ὁ Δεϋὰν ἦν τότε ἀνὴρ ἡλικίας ὡρίμου, ἔχων τὸ μὲν ἀνάστημα εὐγενὲς καὶ ἀνώτερον τοῦ μετρίου, τὸ δὲ βάδισμα ὑπερήφανον, καὶ τὴν μορφὴν ἐμφαίνουσαν τὸν κανονικὸν ἐκεῖνον καλλονῆς τύπον, ὅστις ἰδίως χαρακτηρίζει τὴν Ἰνδικὴν τῶν ἀνθρώπων φυλὴν, καὶ οὗ ἡ ἐντελεστάτη ἔκφρασις εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ φυσιογνωμία. Τὸ μέτωπόν του ἦν σύμμετρον, ὑπὸ καθαρῶν γραμμῶν ὁριζόμενον· ἀπ' αὐτοῦ δὲ κατήρχετο ἄνευ διαλήψεως ἡ ῥὶν του μικρὰ καὶ εὐθεῖα. Οἱ ὀφθαλμοί του μεγάλοι καὶ ἀμυγδαλωτοὶ, καὶ ὑπὸ λεπτῶν ὀῤῥύων στεγαζόμενοι, ἦσαν, ὡς καὶ τὰ ὀλίγον εὔσαρκα χείλη του, ἔδρα ἀλληλοδιαδόχως προσηνοῦς γλυκύτητος καὶ ὑπερηφάνου ἐκφράσεως. Ἐνδεδυμένος δὲ τὴν ὁλόχρυσον τοῦ

Βεζίρου στολὴν, ἀδαμαντοκόλλητα εἰς τὴν ζώνην του ὅπλα, βαρέα περὶ τὸν τράχηλον περιδέραια, καὶ πολυτίμους μαργαρίτας εἰς τὰς πτυχὰς τῆς πορφυρᾶς του τιάρας, ἦν εἷς τῶν ἐπιδεικτικωτέρων τῆς Λαχώρας ἀνδρῶν.

Καταβὰς αὐτὸς τοῦ ἐλέφαντός του, ἐπεβιβάσθη εἰς τοῦ φρουράρχου τὴν λέμβον, ἀφήσας τοὺς πολυαρίθμους του ὀπαδοὺς μετὰ τῶν τετραπόδων των νὰ τὸν παρακολουθήσωσι, σεσωρευμένοι εἰς πλοιάρια ἐκ τῶν ἐγχωρίων.

Ἀλλὰ ταῦτα, πλατέα καὶ ἀλιτενῆ ὄντα, καὶ τὰς πρώρας εἰς παράδοξον ὕψος αἴροντα, ὡς ἂν προὐτίθεντο νὰ σχίζωσι τὸν ἀέρα μᾶλλον παρὰ τὰ κύματα, ἐπάλαιον βαρέως καὶ ἐναγωνίως κατὰ τοῦ ὁρμητικοῦ ῥοῦ τοῦ Ὑφάσιος, ἐν ᾧ ἡ λέμβος, ὡς ἔνυδρον πτηνὸν ἐλαφρὰ, καὶ ὑπὸ εὐρώστων ἐλαυνομένη κωπηλατῶν, ἐπέτα ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν κυμάτων, καὶ παρέπλεεν ἤδη τὴν ἀπέναντι ὄχθην, πρὶν ἐκεῖνα φθάσωσιν εἰς τὸ μέσον.

Μετ' ἀγαλλιάσεως ἐβύθιζεν ὁ Δεϋὰν τὸ βλέμμα του εἰς τοὺς κοσμοῦντας αὐτὴν ἀνθηροὺς κήπους, εἰς τὰς σκιὰς τῶν δένδρων, ὧν πολλάκις οἱ κλάδοι, ὡς στέφανοι χαριέντως καμπτόμενοι, ἔψαυον εἰς τὰς φαιδρὰς των κινήσεις τὴν ὑποφρίσσουσαν ὑγρὰν ἐπιφάνειαν, καὶ τοῦ Βεζίρου τὸ πνεῦμα παρεδίδετο εἰς τὴν γλυκεῖαν ἐκείνην νάρκωσιν, καθ' ἣν ἡ φαντασία ἀποπνίγεται εἰς ἀόριστον καὶ ἐξημμένην εὐαισθησίαν.

Αἴφνης ἐκ συμφύτου θυσσάνου ῥόδων ἠγέρθη φωνὴ λυγηρὰ καὶ ἠκούσθη ψάλλουσα τὰ ἑξῆς·

Πᾶσαν νέαν αὐγὴν γλυκὺ ἄνθος λωτοῦ
εἰς τοῦ Γάγγου τὸ κῦμ' ἀναθάλλει.
Εἰς τὸν ἥλιον στίλβουν τὰ πέταλ' αὐτοῦ,
κ' εὐωδίας ὁ κάλυξ του χύνει παντοῦ,
ὡς χρυσῆ μυροφόρος φιάλη.

Ἀλλ' ἐξαίφνης, μὲ κρότους ὁρμῶν φοβεροὺς,
ἐξογκοῦται τοῦ Γάγγου τὸ κῦμα·
καὶ τοὺς κλάδους συνθλᾷ τοῦ λωτοῦ τοὺς χλωροὺς,
καὶ τὸ ἄνθος ἀνάρπαστον σύρει ὁ βοῦς
εἰς σκοπέλους, κ' εἰς ἄγνωστον μνῆμα.

Ἡ ζωή μου ἐπίσης μονήρης ἀνθεῖ
εἰς τὸ ἄστατον κῦμα τοῦ κόσμου.
Εἰς τὸ φῶς τῶν βλεμμάτων σου ἂν θερμανθῇ,
ἂς σβεσθῇ μετὰ ταῦτα καὶ ἂς μαρανθῇ
ὡς λωτὸς ὁ ὑγρὸς ὀφθαλμός μου.

Οἱ πρῶτοι τόνοι τῆς φωνῆς ταύτης εἵλκυσαν τὴν ἀκοὴν τοῦ Δεϋάν. Ἐκ τῶν ἀνθέων ἀναθρώσκοντες ἀοράτως, καὶ ἀνταναπαυόμενοι ἐπὶ τῆς ἠχηρᾶς τῶν ὑδάτων ἐπιφανείας, ἔφθανον μέχρις αὐτοῦ γλυκεῖς καὶ μυστηριώδεις, καὶ τῷ ἐφαίνετο ὡς ἂν ἤκουε τοὺς Γαρδάρβας τοὺς ἐναερίους ψάλτας, διαχέοντας ἀπὸ τῶν ἀστέρων τοὺς ἐναρμονίους των ὕμνους.

Ἐνίοτέ τις καμπὴ τῆς φωνῆς ἐκείνης διήγειρε συγκεχυμένας ἐν αὐτῷ ἀναμνήσεις, αἵτινες ὅμως τὸν διέφευγον ἅμα ἤθελε νὰ τὰς παρακολουθήσῃ. Ἐνίοτε ἐνόμιζεν ὅτι ἤκουσέ που τοὺς ἤχους ἐκείνους, ἀλλ' οὔτε ποῦ, οὔτε πότε ἐδύνατο νὰ εἰπῇ.

Ἀλλ' ἀφ' οὗ ἠκροάσθη ὁλοκλήρου τῆς πρώτης στροφῆς τοῦ ᾄσματος, τὸ πρόσωπόν του ἐξέφρασεν ἔκπληξιν κατ' ἀρχὰς, ἥτις κατ' ὀλίγον ἐλύθη εἰς βαθεῖαν βαρυθυμίαν. Καὶ καθ' ὅσον ἡ λέμβος προϋχώρει, τὸ μακρυνόμενον μέλος ἔφθανεν εἰς τὰς ἀκοάς του ὡς μινύρισμα τῆς αἰολίου κιθάρας, εἰς ἣν ἀνταποκρίνονται αἱ τρυφερότεραι τῆς καρδίας χορδαί.

Μετ' ὀλίγον, τῆς φρουρᾶς ἡ θορυβώδης ὑποδοχὴ, τῶν κατοίκων ἡ συρροὴ καὶ αἱ δεξιώσεις, αἱ ἐπισκέψεις καὶ ἀντε-

πισκέψεις ἐξήλασαν τῆς μνήμης του τὴν παροδικὴν ἐκείνην ἐντύπωσιν. Ἀλλ' ὅτε τὴν ἐσπέραν ἔμεινε μόνος, ἀφ' οὗ κατ' ὀλίγον ἐσβέσθησαν ὅλοι οἱ ἐξωτερικοὶ κρότοι, τότε ἤκουσεν ἀντηχοῦν πάλιν ἐντός του τὸ πρωϊνὸν ᾄσμα, καὶ οἱ στίχοι ὑπὸ τῆς μνήμης του ἐναγωνίως ἐπιδιωκόμενοι, προσήρχοντο εἰς αὐτὴν ἀλληλοδιαδόχως, καὶ ὁ γλυκὺς τῆς φωνῆς τονισμὸς ἐκωδώνιζεν ἐναργῶς εἰς τὰ ὦτά του. Τοιαύτη δὲ εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων λογισμῶν ἡ ἀλληλουχία, ὥστε τοῦ ᾄσματος τούτου οἱ τόνοι ἀνεκάλεσαν εἰς τὴν φαντασίαν του μίαν τῶν ἀξιολογωτάτων περιόδων τοῦ παρελθόντος του, τὴν ἀκόλουθον.

Β'

Ὁ μεγαλεπήβολος Ῥουνζὶτ, ὅστις ἐκ μικρῶν ὁρμώμενος, διὰ μόνης τῆς ἀνδρίας τοῦ βραχίονός του καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ νοός του ᾠκοδόμησεν εἰς ἑαυτὸν θρόνον, καὶ διὰ πολιτικῆς ὀξυδερκείας καὶ ἐπιδεξιότητος τὸν θρόνον τοῦτον ἀπὸ μικροῦ καὶ ἀσήμου ἀνεβίβασεν εἰς περιωπὴν τοῦ ἐπιφανεστάτου τῶν ἐν Ἰνδίαις, ὁ Ῥουνζὶτ εἶχεν ἀποθάνει πρὸ τεσσάρων ἐτῶν.

Τὸ Πεντζάβον ἢ Πενταπόταμον, ἡ χώρα τοῦ Ἰνδοῦ καὶ τῶν πολλῶν αὐτοῦ ὁμορρόων, ἔκλαυσεν εἰλικρινῶς καὶ ἐπὶ πολὺ τὸν Ἰνδὸν τοῦτον Ναπολέοντα, ἢ Ἀλέξανδρον, ὡς ὁ ἴδιος, ἀμυδρὰς ἔχων γνώσεις τῆς ἱστορίας, ἤθελε πολλάκις νὰ ὀνομάζηται. Ἀλλὰ τὰ δάκρυα διὰ τὸν θάνατον τῶν ἀρίστων ἡγεμόνων εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξαντλῶνται τέλος, ξηραινόμενα εἰς τὸν ἥλιον τῆς εὐθυμίας διὰ τὸν ἐνθρονισμὸν τῶν διαδόχων αὐτῶν.

Τὸν Ῥουνζὶτ διεδέχθη ὁ πρωτότοκος υἱὸς αὐτοῦ, ὁ Κου-

ρούκ-Σιγγ, καὶ αἱ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην τελεσθεῖσαι μεγαλοπρεπεῖς πανηγύρεις εἵλκυον εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ κράτους ὅλους τοὺς ἐπισημοτέρους ἄνδρας τοῦ τόπου. Μεταξὺ δ' ἄλλων, ὁ Δεῦὰν, εἰ καὶ ἁπλοῦς Ῥαῦὰς, ἤτοι προῦχων τῆς μικρᾶς πόλεως Κιθοὺλ, οὐχ ἧττον ὅμως μέγα φρονῶν ἐπὶ τῇ καταγωγῇ καὶ ἐπὶ τῇ ἀνδρίᾳ του, διηυθύνετο καὶ αὐτὸς πρὸς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Πενταποτάμου Λαχώραν, κομπάζων ἐπὶ τοῦ Θιβετικοῦ ἵππου του ὡς αὐτὸς ὁ Μάχα-Ῥαῦὰς ἐπὶ τοῦ ἐλέφαντός του, καὶ περιβλεπόμενος ἐν τῇ λιτῇ μὲν, ἀλλὰ στερεᾷ καὶ στιλπνῇ πανοπλίᾳ του.

Τινὰς ὥρας μακρὰν τῆς Λαχώρας περιέμενε τὸν Δεῦὰν συνάντησις, ἥτις μετέβαλεν ὅλην τὴν μετὰ ταῦτα ζωήν του.

Ὁ Αὐτοκράτωρ Κουρούκ-Σιγγ εἶχεν ἐξέλθει εἰς μέγα κυνήγιον κατ' ἐκεῖνα τὰ μέρη. Ἀφ' οὗ δ' ἕκαστος τῶν θηρευτῶν κατέλαβε τὴν οἰκείαν θέσιν, αὐτὸς ἐπὶ τοῦ ἐλέφαντός του, ἔχων καί τινας ὀπαδοὺς πεζοὺς ἢ ἐφίππους, ἔμεινε φυλάττων μίαν τῶν ἐξόδων τοῦ δάσους. Ἐκεῖ τίγρις, ἐξεγερθεῖσα ἐκ τῆς σκοτεινῆς φωλεᾶς της, καὶ ἐκμανεῖσα ὑπὸ τοῦ διωγμοῦ καὶ τοῦ θορύβου, διέφυγε τοὺς ἐπικειμένους θηρευτὰς, καὶ αἷμα διψῶσα, ὥρμησε πρὸς ὃ μέρος ἵστατο ὁ Κουρούκ. Ἰδοῦσα δὲ τὸν ἐλέφαντα, τὸν φυσικόν της ἀντίπαλον, δι' ἑνὸς πηδήματος ἐρρίφθη εἰς τὴν κεφαλήν του, καὶ ἐβύθισε τοὺς ὄνυχάς της εἰς τὰς σάρκας αὐτοῦ.

Ἐν τῷ ἅμα οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος, τὰ ξίφη γυμνώσαντες καὶ ὁρμήσαντες, τὴν προσέβαλον πανταχόθεν, καὶ τὴν κατεκέντησαν. Ἀλλὰ πρὶν ἡ ἐκπνεύσῃ, τὸ λυσσῶδες θηρίον, συλλέξαν τὰς τελευταίας δυνάμεις του, ἀνεσκίρτησε τρὶς ἢ τετράκις σπασμωδικῶς, καὶ κατέφερε τοιαύτας πληγὰς πέριξ του, ὥστε τοὺς μὲν τῶν θηρευτῶν κατέβαλε, τῶν δὲ τοὺς ἵππους ἔτρεψεν εἰς μανιώδη φυγήν.

Πρὸ πάντων δὲ τοῦ Αὐτοκράτορος ὁ ἐλέφας, οἰστρηλατούμενος ὑπὸ δριμέων πόνων, ἀσθμαίνων θορυβωδῶς ὑπὸ φόβου, καὶ φρίττων καθ' ὅλα τὰ μέλη του, ὕψωσε τὴν προβοσκίδα ὀρθὴν, καὶ ἀνεχώρησεν ὡς παράφορος. Εἰς τὸν δρόμον του δὲ ἐξερρίζου ἢ συνέθλα τὰ στελέχη τῶν δένδρων, καὶ συνέτριβεν ὑπὸ τοὺς πόδας του τοὺς λίθους εἰς κόνιν. Ἂν δὲ καὶ ἔφερεν ἐπὶ τῶν νώτων τὸ βάρος τεσσάρων ἀνθρώπων, τοῦ Αὐτοκράτορος, μιᾶς τῶν γυναικῶν αὐτοῦ, τοῦ ὁδηγοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ τραχήλου καὶ μάτην ζητοῦντος νὰ καταστείλῃ τὴν βίαν του, καὶ ἑνὸς προσαναβάτου καθημένου εἰς τὰ ὀπίσθια, ἡ ταχύτης του ἦτον ὅμως τοιαύτη, ὥστε ὁ ἄριστος τῶν ἱππέων δὲν ἐδύνατο νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ.

Διηυθύνθη δ' ἀμέσως πρὸς τὸ δάσος, καὶ ἐκεῖ, μετὰ παντοίους ἑλιγμοὺς μεταξὺ τῶν μᾶλλον ἀβάτων μερῶν, ἔφθασεν εἰς ῥεῦμα στενὸν καὶ πετρῶδες, ὅπου πρῶτον ἤρχισε νὰ βραδύνῃ ὀλίγον τὸ βῆμά του.

Αἴφνης ὄπισθεν τῶν βράχων καὶ ὄπισθεν τῶν θάμνων προέκυψαν εἴκοσι ἢ τριάκοντα ὁπλοφόροι ῥυπαροὶ, ὧν τὰ ῥάκη, ἀντὶ νὰ κρύπτωσιν, ἀνεδείκνυον ἔτι αἰσχροτέραν τὴν βδελυρὰν γυμνότητα, ἔχοντες τὴν μορφὴν κτηνώδη, τὸ σῶμα λάσιον καὶ ἡλιοκαὲς, μικρὰν μάχαιραν εἰς τὸ σχοινίον τὸ ζώνης τόπον ἐπέχον, καὶ εἰς τὰς χεῖρας μακρὸν, διὰ θρυαλλίδος ἐκκαιόμενον πυροβόλον.

Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι προϋχώρησαν πρὸς τὸν φεύγοντα ἐλέφαντα.

— Κρατήσατέ τον, σώσατέ με! ἔκραζεν ὁ Αὐτοκράτωρ πρὸς τοὺς παραδόξους αὐτοὺς ὑπηκόους του, οἵτινες περιστοιχίσαντες τὸν ἐλέφαντα, τὸν ἐκράτησαν κατὰ τὴν διαταγήν του.

Ἀλλ' ὁ ὡς ἀρχηγὸς μεταξὺ αὐτῶν διακρινόμενος, καθ' ὃ ῥυπαρώτερος τῶν ἄλλων καὶ κτηνωδέστερος, προσελθὼν μετ' ἀναισχυντίας,

— Σαὲβ[1], εἶπεν, ὁ Βράμας εἶναι εἰς τοὺς οὐρανούς, καὶ ἐνίοτε λησμονεῖ τοὺς ἀγαπητούς του υἱοὺς λιμοκτονοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. Οἱ πιστοὶ δοῦλοί του πρέπει νὰ τοὺς τρέφωσι τότε. Μέτρησόν μας, Σαέβ· εἴμεθα μόλις τριάκοντα. Ἀνὰ χιλίας ρουπίας εἰς καθένα μας, τριάκοντα χιλιάδες ρούπιαι μᾶς χρειάζονται μόνον. Ἂν δὲν τὰς ἔχῃς εἰς τὸ βαλάντιόν σου, μὴ στενοχωρῆσαι. Δός μας τὸν λόγον σου· ὁ λόγος μεταξὺ τιμίων ἀνθρώπων ἀρκεῖ. Στεῖλε τοὺς ὑπηρέτας σου νὰ τὰς φέρουν, καὶ μὴ ἔχῃς φροντίδα. Ἐδὼ σοὶ προσφέρομεν φιλοξενίαν εἰς τὸ παλάτιόν μας, ὑπὸ τὴν λαμπρὰν στέγην τοῦ οὐρανοῦ· ὁμοίως καὶ εἰς τὴν ὡραίαν αὐτὴν κυρίαν, ἥτις, ἐλπίζομεν, ἀφ' οὗ μᾶς γνωρίσῃ, θὰ ἐπιθυμήσῃ νὰ διέλθῃ τὸ ἐπίλοιπον τῆς ζωῆς της εἰς τὴν χαρμόσυνον κοινωνίαν μας.

Μόνον ἂν συμβῇ ἔκ τινος περιστάσεως ν' ἀπατηθῶσιν οἱ ὑπηρέται σου, καὶ ἀντὶ τριάκοντα βαλαντίων νὰ φέρωσιν ἴσως τριάκοντα Σείκους ἢ ἄλλους τινὰς στρατιώτας, τότε μετὰ λύπης, Σαὲβ, θὰ βυθίσωμεν τὰς τριάκοντα μαχαίρας μας εἰς τὸ στῆθός σου.—

Ὁ Κουρούκ, τεθορυβημένος ὡς ἦν, δὲν ἐνόησε κατ' ἀρχὰς τί ἔλεγεν ἢ τί ἤθελεν οὗτος ὁ ἄνθρωπος. Ἀλλ' ἀφ' οὗ τὸν ἤκουσε μέχρι τέλους, καὶ ἀφ' οὗ συνῆλθεν ἀπὸ τῆς ἐκπλήξεώς του διὰ τὴν τοιαύτην προπέτειαν,

— Τί τοὺς φυλάττετε; ἔκραξε πρὸς τοὺς δύω του ὑπηρέτας, πορφυροῦς ἐκ θυμοῦ. — Φέρετέ μοι τὰς κεφαλάς των! —Ἀχρεῖοι! προσέθηκε στρεφόμενος πρὸς τοὺς λῃστάς,

[1]) Κύριε.

πέσατε πρηνεῖς κατὰ γῆς νὰ πατήσῃ ὁ ἐλέφας μου τ' ἀκάθαρτα σώματά σας! Μάθετε ὅτι εἶμαι ὁ Μάχα-Ῥαϋάς!

Ἐν τῷ ἅμα οἱ ὑπηρέται του ἔσυρον τὰ πυροβόλα των, ἕτοιμοι νὰ τῷ ὑπακούσωσιν.

— Ἂν ἦσαι ὁ Μάχα-Ῥαϋὰς, εἶπεν ὁ ἀναίσχυντος ρακενδύτης, ἄ! ἄ! τότε αἱ τριάκοντα χιλιάδες πρέπει νὰ γίνουν τοὐλάχιστον τριακόσιαι... Ἂν ἦσαι ὁ Μάχα-Ῥαϋὰς, ἡμεῖς εἴμεθα οἱ Ἀκχάλιδες, οἱ υἱοὶ τοῦ Βράμα.

Καὶ σύρων ὑπὸ τὰ ῥάκη του δύσμορφον τῆς θεότητος ταύτης ξόανον, τὸ ὕψωσεν ὑπερηφάνως ὑπὲρ τὴν κεφαλήν του, καὶ ἐν τῷ ἅμα οἱ Ἀκχάλιδες ὅλοι, οἱ παράδοξοι οὗτοι ἐπαῖται συγχρόνως καὶ μοναχοὶ καὶ λῃσταὶ, ἔκλινον τὰς κεφαλάς των μέχρι τῆς γῆς, καὶ προσεκύνησαν τὸν θεὸν οὗ ἱεροὶ θεωροῦνται.

Ἐνταυτῷ δὲ καὶ οἱ ὑπηρέται τοῦ Αὐτοκράτορος, «οἱ Ἀκχάλιδες!» ἀνέκραξαν μετ' εὐσεβοῦς φόβου, καὶ καταβάντες ταχέως ἀπὸ τοῦ ἐλέφαντος, ἔῤῥιψαν τὰ ὅπλα ἐκ τῶν χειρῶν των, καὶ ἤγγισαν διὰ τοῦ μετώπου των τὸ ἔδαφος, προφέροντες προσευχάς.

Ἀλλ' ὁ Κουρούκ δὲν συνεμερίζετο τὰς δεισιδαιμονίας τοῦ ὄχλου.

— Κακοῦργοι! ἔκραξεν ὡς μαινόμενος. Ὄχι τοῦ Βράμα υἱοὶ, τῶν Ἀσούρων, τῶν καταχθονίων δαιμόνων, εἶσθε ἀκάθαρτοι λάτραι. Ῥουπίας θέλετε; Ἰδοὺ αἱ ῥούπιαί μου.

Καὶ σύρων τὸ πυροβόλον του, ἐσκόπευσε τὸν ἀρχηγὸν τῶν Ἀκχαλίδων. Ἀλλ' αὐτὸς ἔκλινε μέχρι γῆς μετ' εὐκινησίας αἰλούρου, καὶ ἡ σφαῖρα ἐκτύπησε καὶ ἐθανάτωσεν ἕνα τῶν ὀπαδῶν του.

Τότε ἀνορθωθεὶς ὁ λῃστὴς, καὶ γυμνῶν τὴν μάχαιράν του,

— Φονεύσατέ τον! ἔκραξε πρὸς τοὺς ὀπαδούς του.

Διὰ μιᾶς δ' ἐρρίφθησαν ὅλοι πρὸς τὸν ἐλέφαντα, καὶ οἱ μὲν ἥρπασαν τὴν γυναῖκα, παλαίουσαν καὶ φωνάζουσαν, οἱ δὲ προσέβαλον τὸν Αὐτοκράτορα, ἀνθιστάμενον ἐν ἀνίσῳ πάλῃ μετὰ τῆς δυνάμεως ἣν δίδει ἡ ἀπελπισία.

Κατὰ ταύτην τὴν κρίσιμον στιγμὴν διήρχετο ὁ Δεῦὰν διὰ τοῦ δάσους. Αἱ κραυγαὶ τῆς Λείλας, — οὕτως ὠνομάζετο τοῦ Αὐτοκράτορος ἡ γυνὴ, — ἔπληξαν τὴν ἀκοήν του, καὶ στρέψας τὸν ἵππον του πρὸς τὸ μέρος ὅθεν ἐξήρχοντο, ἔφθασεν ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ εἰς τὸ μέσον τῆς συμπλοκῆς. Χωρὶς δὲ νὰ γνωρίζῃ οὔτε πρόσωπον, οὔτε περιστάσεις, βλέπων ἕνα ὑπὸ πολλῶν προσβαλλόμενον, καὶ τούτων τοιούτων, ὥρμησε πρὸς αὐτὸν, καὶ μετ' ἀκατανοήτου ἐπιδεξιότητος τὸν ἐκάλυψε διὰ τῆς ἀσπίδος του, καὶ στρέφων ὡς στρόβιλον τὸ ξίφος του καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, διένειμε χάλαζαν πληγῶν, ἢ ἀπέκρουε τὰς τῶν προσβαλλόντων.

Αἱ μάχαιραι τῶν Ἀκχαλίδων ἐπέπεσαν ἐν τῷ ἅμα κατ' αὐτοῦ ὅλαι, ἀλλ' ἀνεπήδων ἐπὶ τοῦ χαλυβδίνου του θώρακος καὶ τῆς ἀεικινήτου ἀσπίδος του. Οὐχ ἧττον ὅμως ἐνόησεν ὅτι μόνος αὐτὸς μετὰ τοῦ ἀσθενοῦς βασιλέως δὲν ἐδύνατο ἐπὶ πολλὴν ὥραν ν' ἀντισταθῇ εἰς τὸ πλῆθος.

Δι' ὃ παρατηρήσας δι' ἐμπείρου βλέμματος τίς ἦν ὁ ἀρχηγὸς τῶν λῃστῶν, ὁ ὁδηγῶν καὶ ἐμψυχῶν αὐτοὺς εἰς τὴν προσβολὴν, ἐκαραδόκησε στιγμὴν καθ' ἣν τὸν εὗρεν ὀλίγον ἀφύλακτον, καὶ ῥιφθεὶς ἐξ ἀπροόπτου, τῷ ἐβύθισε τὸ ξίφος εἰς τὸν λαιμόν. Ὁ λῃστὴς ἔπεσε νεκρὸς κατὰ γῆς, ἐκτείνων τοὺς δύω βραχίονας. Ὁ δὲ θάνατος αὐτοῦ ἐπέφερεν ὃ ἀποτέλεσμα περιέμενεν ὁ Δεῦάν.

Οἱ ὀπαδοὶ αὐτοῦ ἔμειναν ἐκπεπληγμένοι καὶ ἔντρομοι. Ἐξ ἐναντίας δ' οἱ ὑπηρέ ται τοῦ Κουρουκ-Σιγγ, ἐνθαῤῥυνθέντες

ὑπὸ τῆς ἀπροσδοκήτου ταύτης ἐπικουρίας, καὶ φοβηθέντες μὴ ἐκτιμηθῇ ὡς ἔγκλημα ἡ παθητικὴ αὐτῶν εὐλάβεια, ἤρχισαν νὰ κράζωσι δι' ὅλης τῆς δυνάμεως τῶν πνευμόνων των, προσκαλοῦντες τὴν ἀποπλανηθεῖσαν συνοδίαν τοῦ Αὐτοκράτορος, καὶ συγχρόνως ἀνέλαβον τὰ ὅπλα των, ἵνα βοηθήσωσι τὸν Δεῦὰν, εὐκόλως ἤδη διώκοντα τοὺς λῃστάς· διότι οὗτοι, ἀπολέσαντες τὸν ἀρχηγόν των, βλέποντες ἀντὶ ἑνὸς τέσσαρας ἐχθροὺς κατ' αὐτῶν καλῶς ὡπλισμένους, καὶ ἐννοοῦντες ὅτι ἡ λοιπὴ συνοδία ἐδύνατο ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν νὰ φθάσῃ, ἐτράπησαν εἰς ταχεῖαν φυγήν.

Τότε ὁ Δεῦὰν, ἐγκαταλείψας αὐτοὺς, ἐστράφη πρὸς τοὺς ἄλλους λῃστὰς, οἵτινες φεύγοντες συμπαρέσυρον καὶ τὴν ἁρπαγεῖσαν γυναῖκα. Βλέποντες ὅμως καὶ αὐτοὶ ὅτι διώκονται κατὰ πόδας, καὶ ὅτι τὸ φορτίον των βραδύνει τὴν φυγήν των, ἄφησαν τὴν Λεΐλαν κατὰ γῆς καὶ ἔγιναν ἄφαντοι.

Ὁ δὲ Δεῦὰν, ἐλθὼν πρὸς αὐτὴν, ἠθέλησε νὰ τὴν ὁδηγήσῃ πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα· ἀλλ' ἐκείνη, ὠχρὰ ὡς κρῖνος, καὶ ὡς φύλλον τρέμουσα, ἠδυνάτει οὐ μόνον νὰ περιπατήσῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ σταθῇ εἰς τοὺς πόδας της· ὅθεν τὴν ἥρπασεν εἰς τοὺς νευρώδεις βραχίονάς του, καὶ τὴν ἔφερε καθὼς μήτηρ φέρει εἰς τὰς ἀγκάλας της βρέφος.

Ἐν ᾧ δὲ τὴν ἐκράτει, τὴν κεφαλὴν ἔχουσαν ἀνεστραμμένην πρὸς τὰ ὀπίσω, τὸ βλέμμα του κατῆλθεν ἐπὶ τὸ πρόσωπόν της· καίτοι δὲ ὑπερβὰς ἄρτι τῆς εὐρλογίστου ἡλικίας τὰ ὅρια, διότι εἶχεν υἱὸν νεανίαν ἤδη, δὲν ἐδυνήθη ὅμως νὰ ἰδῇ χωρὶς συγκινήσεως τὴν ἀξιέραστον ἐκείνην μορφὴν, τόσον νεανικῶς χαρίεσσαν καὶ τόσον κανονικῶς ἐντελῆ.

Ἀλλὰ καὶ ἡ Λεΐλα τοὺς μεγάλους καὶ μέλανας ὀφθαλμούς της εἰς τοὺς ἰδικούς του προσηλωμένους ἔχουσα, τὸν ἠτένιζε μετ' ἐνθουσιώδους εὐγνωμοσύνης, ὡς σωτῆρα σταλέντα ἐξ

οὐρανοῦ, καὶ ἐν τῇ ταραχῇ τοῦ νοός της τὸν ἐξελάμβανεν ὡς τὸν Βισνοὺ, ἐπίτηδες καὶ αὖθις ἐνσαρκωθέντα πρὸς χάριν της, καὶ ἐνίοτε παρέβαλλεν ἴσως αὐτομάτως καὶ ἀκουσίως τὴν ἀνδρικὴν καὶ ῥωμαλέαν αὐτοῦ καλλονὴν πρὸς τὴν καχεκτικὴν καὶ γυναικώδη μορφὴν τοῦ Κουρούκ.

Ὁ Αὐτοκράτωρ τὴν ἀνεβίβασε πάλιν εἰς τὸ φορεῖόν του, καὶ διατάξας τὸν Δεῦὰν νὰ τὸν συνοδεύσῃ, ἐπέστρεψεν εἰς Λαχώραν μετὰ τῆς φρουρᾶς του, ἣν μετ᾽ ὀλίγον ἀπήντησεν.

Ἐκεῖ δὲ, συγκαλέσας τοὺς Δούρβας, τὸ συμβούλιον τῶν ἀρχηγῶν, τοῖς παρουσίασε τὸν ἀνδρεῖον σωτῆρά του, καὶ ἐγχειρίζων αὐτῷ ἀδαμαντοκόλλητον ξίφος, τὸν διώρισε Σιρδάρην ἢ στρατηγὸν εἰς Κασεμίρην, ὅπου τοποτηρητὴν εἶχεν αὐτὸν τὸν ἀδελφόν του Σεὶρ-Σίγγ. Συγχρόνως δὲ τῷ ἐχάρισε δέκα ἐλέφαντας, πεντήκοντα καμήλους καὶ ἑκατὸν ἵππους, καὶ τὸν διέταξε ν᾽ ἀπέλθῃ ἀνυπερθέτως εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του.

Σκιρτῶν ἐκ χαρᾶς, καὶ σκοτοδινιῶν ἐπὶ τῆς περιωπῆς εἰς ἣν ἀπροσδοκήτως ἀνεβιβάσθη, ἐξήρχετο τῶν ἀνακτόρων ὁ Δεῦὰν, ὅπως προπαρασκευάσῃ τὰ τῆς ἀναχωρήσεώς του. Ἐν ᾧ δὲ διήρχετο διὰ τῶν αὐτοκρατορικῶν κήπων, ἤκουσε φωνὴν γλυκυτάτην, ψάλλουσαν ᾄσμα, καὶ ἐκείνης τῆς φωνῆς τὸν τόνον τῷ ἀνεπόλησεν ἡ φωνὴ, ἣν ἤκουσε τὴν πρωΐαν ταύτην, παραπλέων τοὺς κήπους τῆς Λουδιάνης, καὶ κατὰ παράδοξον σύμπτωσιν καὶ αὐτὸ τὸ ᾄσμα ἦτον τὸ ἴδιον.

Ὁ Δεῦὰν, ὑπὸ τῆς εὐτυχίας διατεθειμένος πρὸς πᾶν φαιδρὸν αἴσθημα, ἐστάθη παρὰ τὸν κορμὸν δένδρου, καὶ ἠκροᾶτο μετ᾽ ἀγαλλιάσεως, πραΰνων διὰ τῆς μελῳδίας τὴν θυελλώδη τῶν ἰδεῶν του φοράν.

Αἴφνης τὸ ᾄσμα ἔπαυσε· παράθυρον ἠνεῴχθη ὑπὲρ τὴν κεφαλήν του, καὶ εἰς τοὺς πόδας του ἔπεσεν ἄνθος λωτοῦ.

Ὅτε δ' ἔλαβεν αὐτὸ εἰς τὰς χεῖράς του, εὗρε μεταξὺ τῶν φύλλων του κεκρυμμένον χρυσοῦν κλειδίον· τὸ δὲ κλειδίον ἦρμόζετο εἰς μικρὰν θυρίδα τεθαμμένην μεταξὺ ῥόδων.

Ὁ Δεϋὰν τὸ ἔλαβεν, ἠνέῳξε τὴν θυρίδα, καὶ εἰσῆλθεν εἰς ὡραῖον ἀνθοκομεῖον, ὅπου τὰ σπανιώτερα τῆς νοτίου Ἰνδίας καὶ τῆς Κίνας φυτὰ περιεπλέκοντο παμποικίλως εἰς ἀναδενδράδας καὶ λαβυρίνθους, θυμιάζοντα τὴν ἀτμοσφαῖραν δι' ἀρωμάτων ἀγνώστων, καὶ θλῶντα τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας εἰς φῶς γλυκὺ καὶ πρᾷον.

Ἐκεῖ δὲ διὰ τῶν φύλλων εἶδεν ἐρχομένην πρὸς αὐτὸν νέαν κόρην, ἐνδεδυμένην ὡς Βαϋαδέραν ἢ χορεύτριαν, ἥτις λαβοῦσα αὐτὸν ἐκ τῆς χειρὸς, τὸν ὡδήγησε σιωπηλῶς διὰ τῶν δενδροστοιχιῶν μέχρι συμφύτου καὶ σκοτεινῆς σκιάδος, ὅπου, μακρύνασα κλάδους τινὰς ἐρυθρᾶς Ἀζαλείας καὶ ῥοδοδάφνης τῆς ἰνδικῆς, ἀνεκάλυψεν ὑπ' αὐτοὺς κρυπτὴν θύραν, καὶ εἰσήγαγε τὸν Δεϋὰν εἰς δωμάτιον ὅλον ἐστρωμένον λευκὰ ἀργυροπάρυφα ὑφάσματα κασεμίρια.

Εἰς τούτου δὲ τὸ βάθος εἶδεν αὐτὸς ἐπὶ μαλακοῦ ἀνακλιντηρίου μαλακῶς ἡπλωμένην γυναῖκα, ἐνδεδυμένην λαμπρότατα, νύμφην ἤθελον εἰπεῖ οἱ Ἕλληνες, Οὐρὶ ἤθελον εἰπεῖ οἱ Πέρσαι. Ἡ γυνὴ αὕτη ἦν ἡ Λέϊλα, θελήσασα νὰ τῷ ἐκφράσῃ καὶ διὰ ζώσης τὴν εὐγνωμοσύνην της, ἀφ' ὅτου καὶ αὐτὴ καὶ ἡ φωνή της ἀνέζησαν.

Ὅταν ὁ Δεϋὰν ἐξῆλθε τοῦ δωματίου, ἦτον ἑσπέρα. Εὗρε δ' εἰς τὴν σκιάδα τὴν αὐτὴν Βαϋαδέραν, ἥτις προεπορεύθη φωτίζουσα αὐτὸν δι' ἀργυροῦ λύχνου. Ἀνοίγουσα δ' εἰς αὐτὸν τὴν ἔξω θύραν, τῷ εἶπεν·

— Ὁσάκις εἰσέλθῃς διὰ τῆς θύρας ταύτης, κτυπήσῃς τρὶς ἐπ' αὐτῆς τὴν χρυσῆν αὐτὴν κλεῖδα, καὶ καλέσῃς τὸ ὄνομα Μελινή! θὰ εἶμ' ἐδὼ νὰ σ' ὁδηγῶ ὡς ἀπόψε.

Τὴν ἐπαύριον ὁ Δεῦὰν ἔμελλε ν' ἀπέλθῃ· ἀλλ' ἐνθυμηθεὶς ὅτι εἶχε διάφορα ἔτι νὰ προπαρασκευάσῃ, ἔμεινε, καὶ ἀντὶ νὰ διευθυνθῇ εἰς Κασεμίρην, διηυθύνθη πρὸς τὸν ἀνακτορικὸν κῆπον, ὅπου περιέμεινε τὸ ᾄσμα, ἠνέῳξε τὴν θύραν, ἐκτύπησε τρὶς ἐπ' αὐτῆς τὴν χρυσῆν κλεῖδα, ἐπρόφερε τὸ ὄνομα τῆς Μελινῆς, καὶ ὡδηγήθη ὑπὸ τῆς Βαϋαδέρας εἰς τῆς σκιάδος τὴν κρυπτὴν θύραν, εἰς ὃ μέρος ἡ Λεΐλα τὸν ἐπρόσμενεν ἵνα τῷ ἐκφράσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην της. Καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπανῆλθε πάλιν, καὶ δεκάκις πάλιν, μέχρις οὗ ὁ Αὐτοκράτωρ, θυμωθεὶς διὰ τὴν χρονοτριβήν του, τῷ διέταξεν ἀποτόμως ν' ἀπέλθῃ.

Ὁ Δεῦὰν ἠναγκάσθη νὰ ὑπακούσῃ, καὶ ἀνεχώρησεν. Ἔκτοτε δὲ, ποτὲ δὲν ἀνεπόλησε τὰς ἡμέρας ἐκείνας, οὐδ' ἀνεκάλεσεν εἰς τὴν φαντασίαν του τὴν φίλην τῆς Λεΐλας εἰκόνα χωρὶς βαθείας μελαγχολίας, διότι μετὰ τὰς βραχείας καὶ εὐηλίους ἐκείνας ἡμέρας ἐπῆλθε ταχέως ἡμέρα ἀποφρὰς, ἡμέρα αἰωνίου θρήνου ἀξία.

Ὀλίγους μῆνας μετὰ τὴν ἐγκαθίδρυσιν τοῦ Δεῦὰν εἰς Κασεμίρην, ὁ Αὐτοκράτωρ Κουρούκ, καὶ φύσει φιλάσθενος ὢν, καὶ ὑπὸ κακῆς καὶ ἀκράτου διαίτης παρ' ὥραν γεγηρακὼς, ὑπέπεσε μετὰ τὸ συμβὰν τῆς τελευταίας του θήρας εἰς βαρεῖαν ἀσθένειαν, καὶ ὑπὸ ἀμαθείας ἀποκρούων παντὸς ξένου ἰατροῦ θεραπείαν, ἐξέπνευσε τέλος εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀγυρτῶν καὶ τῶν φαρμακέων του.

Ἡ εἴδησις αὕτη ἔπληξε βαθέως τοῦ Δεῦὰν τὴν καρδίαν. Καὶ ἐλυπήθη μὲν τὸν Βασιλέα, ὅστις ἀπὸ τυχοδιώκτου Ῥαϋᾶ τὸν ἐπροβίβασεν εἰς Βεζίρην, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἔφριξεν ἐνθυμηθεὶς τῆς Λεΐλας τὴν τύχην· διότι ἐγνώριζε τὸ ἀπάνθρωπον ψήφισμα τῶν Ἰνδικῶν νόμων κατὰ τῶν γυναικῶν τοῦ ἀποθανόντος Μάχα-Ῥαϋᾶ, ἀδιάφορον ἂν γραῖαι

ἢ νέαι, ἂν ἀηδιάσασαι τὴν ζωὴν ἢ ἂν μετὰ πόθου καὶ ἐλπίδος πρὸς αὐτὴν ὁρμῶσαι, ἂν δυσειδεῖς ἢ ὡραῖαι, καὶ προσέτι, ἂν ἄλλο δικαίωμα δὲν ἔχωσιν εἰς τὴν ἀπαίσιον τιμὴν τοῦ νὰ καλῶνται βασίλισσαι, εἰμὴ ὅτι ἔφθασαν νὰ καταταχθῶσιν εἰς τὸν γυναικωνίτην τοῦ Βασιλέως.

Ὁ Σεὶρ-Σὶγγ, διαδεχθεὶς τὸν ἀδελφόν του εἰς τὸν θρόνον τοῦ Πενταποτάμου, ἀφῆκε τὸν Δεϋὰν διάδοχον καὶ τοποτηρητήν του εἰς Κασεμίρην. Ἀλλὰ μεθ' ἓν ἔτος τὸν μετεκάλεσε, καὶ τὸν κατέστησεν ὑπουργόν του, καὶ τὰ πρῶτα δυνάμενον παρ' αὐτῷ.

Ὡς δὲ προεῖδεν ὁ Δεϋὰν, εἰς πρώτην ἐρώτησίν του περὶ τῶν γυναικῶν τοῦ Κουρούκ, ἔμαθεν ὅτι κατὰ τὸν νόμον εἶχον προσφερθῆ ὁλοκαύτωμα ἐπὶ τῆς πυρᾶς τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ συζύγου των!

Γ'

Τὰ προεκτεθέντα ἐξηγοῦσι διατί, ὅταν μετὰ τέσσαρα ἔτη ἤκουσεν ὁ Δεϋὰν τὴν φωνὴν ἐκείνην καὶ τὸ μέλος τὸ ἀνακαλέσαν ζωηρῶς εἰς τὴν καρδίαν του τῆς Λείλας τὴν μνήμην, διατὶ ἐβυθίσθη εἰς πικροὺς λογισμούς, ἐπιφοιτήσαντας αὐτὸν δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἐν εἴδει ἢ ὀνειροπολήσεων ἢ ὀνείρων.

Τὴν δὲ πρωΐαν, ἅμα ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου, διέταξε νὰ τῷ ἑτοιμασθῇ ταχέως ἡ λέμβος του, καὶ εἰσελθὼν εἰς αὐτὴν χωρὶς συνοδίας, καὶ μετὰ μόνων δύω κωπηλατῶν, διηυθύνθη ἀθορύβως πρὸς τὸ μέρος τοῦ ποταμοῦ, ὅπου εἶχεν ἀκούσει τὴν προτεραίαν τὸ ᾆσμα.

Φθάσαντος ἐκεῖ, εἰς ἓν νεῦμά του οἱ κωπηλάται ἐκράτησαν τὰς κώπας ὁριζοντίας καὶ ἀκινήτους, καὶ ἀφῆκαν

τὴν λέμβον νὰ φέρηται ἀψόφως ὑπὸ τοῦ ῥοῦ, ὡς ἡ θαλασσοδίαιτος κολυμβὶς, ὅταν ἁπλώνουσα τὰ πτερά της, ἐφάπτηται τῆς κορυφῆς τῶν κυμάτων.

Ἡ καλλονὴ τῆς ἐξυπνώσης φύσεως ἦτον ἀπερίγραπτος κατὰ τὴν ὥραν ταύτην. Τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ, ἀνταναklῶντα τῆς ἀνατολῆς τὸ πολυτελὲς παραπέτασμα, ἐφαίνοντο ὡς ἡπλωμένη χλαμὺς, ἐκ πορφύρας ὑφασμένη καὶ ἐκ χρυσοῦ. Εἰς τῶν ἀνθῶν τὰ πέταλα, εἰς τῶν δένδρων τὰ φύλλα, εἰς τῶν χόρτων τὰ ἄκρα, ἐκρέμαντο δρόσου ἀδάμαντες, θλῶντες τὰς πρωϊνὰς ἀκτῖνας ὡς μυρία πρίσματα. Ἡ γῆ, ὡς θυμιατήριον μέγα, ἀνέπεμπεν εἰς τὸν οὐρανὸν τὰς μυριπνόους της ἀναθυμιάσεις, καὶ πανταχόθεν ἐκ τῶν λόφων, ἐκ τῶν κοιλάδων, ἐκ τῆς ἀπεχούσης πόλεως, καὶ ἐκ τῶν πέριξ θάμνων, ὑψοῦντο παντοῖαι φωναὶ, ἀνυπόμονοι ν' ἀσπασθῶσι τὴν ἀναβίωσιν τῆς γῆς καὶ τὴν ἐπανάκαμψιν τοῦ φωτός.

Μόνον δὲ τὸ περιμενόμενον ᾄσμα, αὐτὸ δὲν ἠγέρθη, ἀλλ' ἐπὶ τὸν θύσσανον τῶν ῥόδων ἐκάθητο ἀηδὼν, ψάλλουσα τὴν ἑωθινήν της δοξολογίαν.

Ὁ Δεῦὰν ἔμεινε στιγμάς τινας, βόσκων τοὺς ὀφθαλμούς του εἰς τὰ κάλλη τῆς φύσεως καὶ τὴν ἀκοήν του εἰς τὰς ἁρμονίας αὐτῆς· ἀλλὰ τέλος διέταξε δυσθύμως τοὺς κωπηλάτας νὰ στραφῶσιν εἰς τὰ ὀπίσω, αἰσχυνόμενος ὅτι μετὰ νεανικῆς ἀκρισίας ἤλπισε ν' ἀκούσῃ ἀνανεούμενον ὅ,τι χθὲς ἁπλῆ σύμπτωσις τῷ εἶχε παραστήσει, ἢ τῆς ἀκοῆς του ἀπάτη.

Ἀλλὰ μόλις ἤρχισεν ἡ λέμβος νὰ μακρύνηται, ὅτε ὄπισθεν ὑψηλῶν καλαμῶν προέκυψε μονόξυλον. Ἐπιδεξίως δ' ἐρεσσόμενον ὑφ' ἑνὸς Ἰνδοῦ, ἐπρόφθασε τὴν λέμβον, ἐν ᾧ αὕτη ἐπέστρεφε.

Τότε ὁ Ἰνδὸς ἐγερθεὶς, ἔκλινε βαθύτατα, καὶ ἐνεχείρισεν εἰς τὸν ἔκθαμβον Δεϋὰν ἄνθος λωτοῦ. Εἰς τὰ φύλλα αὐτοῦ ἦν δεδεμένον γραμμάτιον χάρτου μεταξωτοῦ, διὰ κυανῆς γεγραμμένον μελάνης. Περιεῖχε δὲ τὸ γραμμάτιον τὴν ἀκόλουθον Σλόκαν ἢ στροφὴν τοῦ Ἰνδικοῦ ἔπους, τοῦ ἐπιγραφομένου Ῥαμαΰάνα·

«Τρέμουσ' ἀποῤῥέ' ἡ ὁρόσος ἀπὸ τοῦ λωτοῦ τὰ φύλλα·
οὕτω πᾶσα εὐτυχία τῶν ἀνθρώπων ἀποῤῥέει.
Πλὴν ὡς πλέονες' ἀπαντῶνται δύω ναυαγίου ξύλα,
οὕτως ἀπαντῶνται πάλιν δύω γνώριμοι ἀρχαῖοι.»

καὶ κατωτέρω, εἰς πεζὸν λόγον,

«Ἂν ὁ Σαὲβ θέλῃ νὰ ἰδῇ ἕνα γνώριμον ἀρχαῖον, ἂς ἀκολουθήσῃ τὸν Ἰνδόν.»

Ὁ Δεϋὰν ἔνευσε πρὸς τοὺς κωπηλάτας, καὶ ἡ λέμβος, ἐνδοῦσα εἰς τὴν σύγχρονον αὐτῶν ὥσιν, ἐστράφη αὖθις περὶ ἑαυτὴν, καὶ ἠκολούθησε τὸ μονόξυλον. Μετ' ὀλίγον δ' εἰσέδυ ὀπίσω τοῦ καλαμῶνος, καὶ προσωρμίσθη εἰς μικρὸν λιμενίσκον, κεκρυμμένον ὑπὸ πυκνοφύλλους πλατάνους.

Ὁ Βεζίρης ἐπήδησεν εἰς τὴν γῆν, καὶ παραδοθεὶς εἰς τὴν ὁδηγίαν τοῦ Ἰνδοῦ, διέβη μετ' αὐτοῦ ἐμπρὸς οἰκίας ἀφελοῦς καὶ λιτῆς, καὶ εἰσῆλθεν εἰς κῆπον ὀπωσοῦν εὐρύχωρον καὶ ἐπιμελῶς, οὐχὶ ὅμως πολυτελῶς κεκαλλιεργημένον· εἰς μίαν δὲ τῶν γωνιῶν αὐτοῦ, παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ, ἀνεγνώρισε τῶν ῥόδων τὸν θύσσανον ὅπου χθὲς ἔψαλλεν ἡ φωνὴ, σήμερον δὲ ἡ ἀηδών.

Ὁ Ἰνδὸς, κλίνας τότε μέχρι γῆς, τῷ ἔδειξε διὰ τοῦ δακτύλου τὸν τόπον ἐκεῖνον, καὶ ἀνεχώρησεν.

Ἐξιστάμενος διὰ τὸ παράδοξον τοῦτο συμβὰν, προυχώρησεν ὁ Δεϋὰν πρὸς τοὺς ἀνθηροὺς θάμνους, καὶ δι' αὐτῶν διέκρινε γυναῖκα καθημένην εἰς ἕδραν χλόης, ἔχουσαν δὲ

πλησίον της τριετὲς παιδίον. Ἄλλα δέ τινα βήματα προχωρήσας, ἔμεινεν ἐμπρός της ἀκίνητος ὑπ' ἐκπλήξεως.

— Τῆς νυκτὸς τὰ ὄνειρα, ἔκραξε, σκοτίζουσιν ἔτι τὸν νοῦν μου καὶ προκαλοῦσι χλευαστικῶς τὴν καρδίαν μου! Ἦτον χθὲς πλάνη τῆς ἀκοῆς ἡ φωνὴ τῆς Λείλας; εἶναι σήμερον ἡ μορφὴ τῆς Λείλας ἀπατηλὸν ὅραμα; Τρία ἤδη ἔτη τὴν κλαίω νεκράν.

— Καὶ λυπεῖσαι ἴσως ἤδη, Σαὲδ, ὅσα δάκρυα ματαίως ἐδαπάνησας δι' αὐτήν; εἶπεν ἡ γυνὴ μειδιῶσα.

— Ἀλλ' ἂν ἦσαι αὐτὴ ἐκείνη, εἶπεν ὁ Βεζίρης μετὰ δεισιδαίμονος τρόμου, ἀλλ' ἂν ἐξῆλθες ἐκ τῆς Πατάλας, τῆς τῶν νεκρῶν κατοικίας, πῶς δὲν ἀνέζησας ὡς λευκὴ περιστερὰ, ὡς τρυφερὸν ῥόδον; πῶς σοὶ ἐπετράπη ν' ἀναλάβῃς τὴν ἀρχαίαν μορφήν σου;

— Ἂν ἐδυνάμην νὰ τὴν μεταβάλω, Δεῦὰν, εἰς περιστερᾶς ἢ ῥόδου μορφὴν, ἤθελον τὸ δοκιμάσει ὅπως σ' εὐχαριστήσω.

— Ἀλλὰ, εἶπεν οὗτος, ἀμφιῤῥεπὴς ἔτι μεταξὺ ἐκπλήξεως καὶ χαρᾶς, ὁ θάνατος τῶν γυναικῶν τοῦ Κουρὺκ . . .

— Ἦτον ὀλέθριος, ὡς τὸ τέλος ὅλων τῶν γυναικῶν τῶν ἀποθνησκόντων αὐτοκρατόρων. Κατ' ὄνομα μόνον, τὸ ἠξεύρεις, ἤμην γυνή του, καὶ ὅμως ὑπεκείμην εἰς τὸν κοινὸν φοβερὸν νόμον. . .

— Καὶ πῶς τὸν διέφυγες; Τίς σε διέσωσε;

— Διατί θέλεις νὰ μάθῃς τίς;

— Ὅπως τὸν εὐχαριστήσω, εἶπε μετ' εἰλικρινοῦς προσπαθείας ὁ Δεῦὰν, ἵν' ἀγαπῶ τὸν σωτῆρά σου ὡς ἴδιον ἐμοῦ εὐεργέτην.

— Δεῦὰν, εἶπεν ἡ Λείλα μετὰ συγκινήσεως· βλέπεις τὸ παιδίον ἐκεῖνο μετὰ πόσης περιεργείας καὶ πόσον προκλητικῶς σὲ κυττάζει;

— Ὡραῖον παιδίον, εἶπεν ὁ Δεϋὰν, λαμβάνων τὴν χεῖρά του. Ὁλὺ ὁμοιάζει τὸν υἱόν μου Ἰρὰν, ὅταν ἦτον εἰς τὴν ἡλικίαν του.

— Ἂν θέλῃς νὰ εὐχαριστήσῃς τὸν σωτῆρά μου, εὐχαρίστησον τὸ παιδίον αὐτό.

— Τὸ παιδίον αὐτό! εἶπε μετ' ἐκπλήξεως ὁ Βεζίρης· καὶ λαβὼν αὐτὸ εἰς τὰ γόνατά του, ἔλυσεν ἀπὸ τῆς ζώνης του πλουσίαν χρυσῆν ἄλυσιν τῆς Τριχινουπόλεως, καὶ τῷ τὴν ἐπέρασεν εἰς τὸν τράχηλον, πρὸς μεγίστην χαρὰν τοῦ παιδίου.

— Ἀλλὰ πῶς; προσέθηκε. Τὸ παιδίον αὐτὸ δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ ὑπῆρχεν ὅταν ἀπέθανεν ὁ Κουρούκ· δὲν ἦτον γεννημένον βεβαίως.

— Γεννημένον δὲν ἦτον, ἀλλ' ὑπῆρχεν, ἀπεκρίθη ἡ Λέϊλα. Ἰδοὺ ὅ,τι δὲν γνωρίζεις τῆς ἱστορίας μου· «Εἰς τὸν γυναικωνίτην τοῦ Κουρούκ μ' ἔφερε φιλοδοξία ζηλότυπος, χωρὶς ἐν τῇ μέθῃ τοῦ θριάμβου νὰ ἐρευνήσω εἰς ποίας ὑποχρεώσεις αὐτὸς μὲ ὑπέβαλλεν.

»Ὅταν ἤμην νέα κόρη εἰς τὸ Δελὶ, οἱ κολακεύοντές με μ' ἔλεγον ὡραίαν, καὶ ἐπεκαλούμην κοινῶς τοῦ Δελὶ ὁ ἀστὴρ, τὸ δὲ ὄνομα τοῦτο ἠὐχαρίστει μεγάλως τὴν φιλαυτίαν μου. Ἀλλ' εἰς τὴν αὐτὴν πόλιν ἔζη ἡ Ῥάνη, ὁμῆλιξ μετ' ἐμοῦ, καὶ, ὡς ἔλεγον οἱ ἐχθροί μου, ὡραιοτέρα μου. Αὕτη δ' ἐπωνομάσθη ἡ Σελήνη (Χάνδρα) τοῦ Δελὶ, καὶ τ' ὄνομα τοῦτο ἐλύπει καιρίως τὴν φιλοτιμίαν μου.

»Συνέβη ποτὲ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν πόλιν μας ὁ Σεὶρ-Σὶγγ, ὁ δευτερότοκος υἱὸς τοῦ Ῥουνζίτ· συνέβη δὲ καὶ νὰ ἰδῇ τὴν Ῥάνην, ἢ μᾶλλον πιστεύω τὴν σύμπτωσιν ταύτην αὐτὴ τὴν προὐκάλεσε· καὶ ὡς τὴν εἶδε, κατεγοητεύθη ὑπὸ τοῦ κάλλους της, καὶ μετὰ ζηλοτύπου πείσματος καὶ ἀνεκφρά-

στου λύπης εἶδα τὴν ἀντίζηλόν μου, γυναῖκα τοῦ ἡγεμόνος.

»Μετ' ὀλίγα ἔτη ὁ Κουρσὺκ ἐβασίλευσε, καὶ ἐμάθομεν ὅτι ἔρχεται εἰς Δελί. Τότε συνέλαβον τὴν ἐλπίδα νὰ ταπεινώσω τὴν Ῥάνην. Κατώρθωσα δὲ νὰ μὲ ἰδῇ ὁ Κουρσὺκ καὶ νὰ μ' ἀρέσῃ, καὶ μετ' ὀλίγον ἡ Ῥάνη ἠναγκάσθη νὰ μὲ προσκυνήσῃ βασίλισσάν της.

»Ὁ Αὐτοκράτωρ, ὅταν εἰσῆλθον εἰς τὸν γυναικωνίτην του, ἦτον σκιὰ μόνον ζῶσα. Ἐνίοτε ἐξερχόμενος εἰς τὸ κυνήγιον, τὴν μόνην τέρψιν ἧς ἦν ἀκόμη δεκτικὸν τὸ σεσαθρωμένον του σῶμα, συμπαρελάμβανε τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην τῶν γυναικῶν του, καὶ οὕτω μ' ἀπήντησας ὅταν μ' ἔσωσας εἰς τὸ δάσος ἀπὸ χειρῶν τῶν Ἀκχαλίδων. Τότε τὸν συνώδευσα πρῶτον καὶ τελευταῖον. Μετ' ὀλίγους δὲ μῆνας, ἡ ὑποτρέμουσα λαμπὰς τῆς ζωῆς του ἐσβέσθη.

»Τὴν ἡμέραν δὲ τῆς κηδείας του, ἀποκεκαλυμμένας ἔχουσαι τὰς κεφαλὰς καὶ τὰς κόμας λυτὰς, παρηκολουθοῦμεν τὴν ἐκφοράν του ὅλαι του αἱ γυναῖκες. Τότε πρῶτον ἐξύπνησα ὡς ἀπὸ μαγικοῦ ὀνείρου, τότε κατέπεσεν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου τῆς φιλοδοξίας τὸ δέμα, καὶ ἀνέβλεψα πρὸς τὴν ὀλεθρίαν ἀλήθειαν.

»Ἐν ὅσῳ ἦν μεμακρυσμένος ὁ κίνδυνος, ἐνόμιζον ἐμαυτὴν τεθωρακισμένην κατ' αὐτοῦ, καὶ ἀνδρείαν. Ἀλλ' ὅτε μᾶς ἀνεβίβασαν εἰς τὴν πυρὰν παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος τὸν νεκρὸν, ὅτε ὁ Βραχμὰν ἀνακύπτων ἀπὸ βαθείας ἐκστάσεως μελέτης θρησκευτικῆς, ἥρπασε δαυλὸν, καὶ ἀγριωπὸς ὡς αὐτὸς ὁ Νιρούρδης, ὁ θεὸς τῶν καταχθονίων, προσῆλθε καὶ ἐνέβαλε πῦρ εἰς τὰ ξύλα, ὅτε εἶδα τὰς ἄλλας γυναῖκας, τὰς μὲν εὐτυχεστέρας νεκρωθείσας ἤδη ὑπὸ τοῦ φόβου καὶ ἀναισθητούσας πρὸς πᾶσαν ὑλικὴν ἀλγηδόνα, τὰς δὲ μετ'

ἀπελπισίας καὶ βρυγμοῦ ὀδόντων ἀποσπώσας τὴν κόμην των καὶ συστρεφούσας τὰ μέλη των, ὅτε τέλος ἤκουσα κάτωθέν μου ὑποσιζούσας τὰς φλόγας καὶ τρύζουσαν τὴν ἀναπτομένην πυρὰν, καὶ ἡ θέρμη προϋχώρει καὶ ηὔξανε, τότε ἐνόησα ὅτι εἶμαι γυνὴ, τότε ἡ ζωὴ ἦν ὤφειλον τόσον νέα ν' ἀφήσω, εἰς ἣν ἔπρεπε,—καὶ τοῦτο, τ' ὁμολογῶ, οὐχ ἧττον μ' ἐβασάνιζε, — ν' ἀφήσω τὴν Ῥάνην θριαμβεύουσαν καὶ εὐδαίμονα, ἡ ζωὴ αὕτη μοὶ ἐπεφάνη εἰς ὅλην της τὴν λαμπρότητα, εἰς ὅλον τὸ κάλλος της, καὶ ἤρχισα ὡς παράφρων νὰ κινῶ τὰ χρυσᾶ μου δεσμὰ, καὶ πᾶσαν ἀξιοπρέπειαν λησμονοῦσα, «Σώσατε, ἔκραξα, σώσατέ με! Ἂν δὲν λυπῆσθε ἐμὲ, εὐσπλαγχνίσθητε κἂν τὸ ἀθῶον, τὸ σκιρτοῦν ἐντὸς τῶν σπλάγχνων μου. Πρὶν ἰδῇ τὸ φῶς, θὰ λάβῃ τὸ φοβερὸν τοῦτο τέλος!»

»Οἱ λόγοι οὗτοι ἐνήργησαν ὑπὲρ πᾶσαν ἐλπίδα μου. Οἱ αὐτοὶ οἵτινες μ' ἔθεσαν ἐπὶ τῆς πυρᾶς, ἐρρίφθησαν εἰς αὐτὴν ἀμέσως μετὰ μεγάλης σπουδῆς, καὶ μὲ ἥρπασαν καθ' ἣν στιγμὴν αἱ φλόγες εἶχον φθάσει εἰς τὰ ἐνδύματά μου. Εἰσθέντες δὲ περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λόγων μου, μ' ἀπέλυσαν μετὰ πάσης ἐνδείξεως σεβασμοῦ, διότι ὁ νόμος δὲν θέλει νὰ γίνῃ τοῦ πυρὸς παρανάλωμα ἡ ἀπογονὴ τῶν Αὐτοκρατόρων, καὶ ἀγέννητος ἂν εἶναι ἀκόμη.

»Πρὶν δ' ἀναχωρήσω, ἔστρεψα τελευταῖον βλέμμα πρὸς τὴν ὀλεθρίαν πυράν. Μεταξὺ στροβίλου καπνοῦ εἶδα λευκὰς χεῖρας κινουμένας καὶ ὡς πεμπούσας μοι ἔσχατον ἀσπασμόν. Μεταξὺ τοῦ συριγμοῦ τῶν φλογῶν ἤκουσα μεγάλην κραυγὴν, ὡς ψυχῶν ἀποσπωμένων ἀπὸ τοῦ σώματος καὶ στεναζουσῶν τὸν ἐπιθάνατον στεναγμὸν, καὶ ἔφυγα μετὰ φρίκης, καὶ δὲν ἔστρεψα ὀπίσω τὴν κεφαλήν.»

— Ἀλλὰ δὲν εἶπας ὅτι ἦσο μόνον κατ' ὄνομα γυνὴ τοῦ Κουρούκ;

— Τὴν ἀλήθειαν εἶπα.

Ἠξεύρεις ὅτι τὸν Κουρούκ ἔπρεπε νὰ διαδεχθῇ ὁ υἱός του Νεπάλ. Ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ πατρός του ἀνηγορεύθη, καὶ τὰ στρατεύματα καὶ ὁ ὄχλος τὸν προέπεμπον ἐν παρατάξει ἵνα τὸν ἐνιδρύσωσιν εἰς τὸν θρόνον. Ἀλλ' ἐν ᾧ διήρχετο ὑπὸ Βαγαβάταν[1] ἐπισκευαζομένην, αἴφνης,— τίς οἶδεν ἂν αἴφνης; τῆς Ῥάνης τὰ χείλη εἶδον τινὲς διασταλέντα ὑπὸ ξένου μειδιάματος,— δοκὸς ἀπεσπάσθη ἀπὸ τῆς ὀροφῆς, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν κεφαλήν του, καὶ ὁ διάδοχος συνετάφη μετὰ τοῦ προκατόχου του.

Μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κουρούκ, ὁ Σεὶρ-Σὶγγ, ἔσπευσε ν' ἀναβῇ εἰς τὸν θρόνον. Τῆς δὲ Ῥάνης ἡ πρώτη φροντὶς ἦν νὰ μ' ἀναζητήσῃ καὶ μὲ φονεύσῃ, διότι, ἔλεγεν, ἡ γέννησις τοῦ παιδίου μου ἦν διὰ τὸν ἄνδρα της ἐπικίνδυνος.

Ἔκτοτε ἠναγκάσθην νὰ φύγω. Ἀμέσως ἐκρύβην εἰς δάση καὶ εἰς ἐρήμους, ἀβοήθητος ἐπάλαισα πρὸς στερήσεις καὶ πρὸς στοιχεῖα, μέχρις οὗ κατέφυγον ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν βαρβάρων τῆς Μεσημβρίας[2].

— Δυστυχὴς γυνή! εἶπεν ὁ Δεϋὰν, ὁποία τύχη ἡ ἐδική σου!...

— Ὁμολογεῖς, Δεϋὰν-Σὶγγ, ὅτι ἡ τύχη μου δὲν εἶναι ἐπίφθονος. Ἡ ἐδική σου σ' εὐχαριστεῖ;

— Εἶμαι Μάχα-Βεζίρης τοῦ Αὐτοκράτορος, ἀπήντησεν ὁ Δεϋάν. Βαθμὸς ἄλλος αὐτοῦ ἀνώτερος δὲν ὑπάρχει.

— Ὑπάρχει, καὶ πολὺ ἀνώτερος.

[1]) Παγόδαν, ναόν.

[2]) Τῶν Ἄγγλων.

— Ποῖος; ἠρώτησε μετ' ἐκπλήξεως ὁ Βεζίρης.

— Ὁ βαθμός, ἀπήντησεν ἡ Λείλα, τοῦ πατρὸς τοῦ Αὐτοκράτορος. Εἶσαι Δεϋὰν, ὁ πρῶτος τῶν δούλων ὅσοι κύπτουσιν ἐμπρὸς τοῦ Μάχα-Ῥαϋᾶ. Δὲν σοὶ φαίνεται πολὺ προτιμότερον νὰ κύπτῃ ὁ Αὐτοκράτωρ μέχρις ἐδάφους ἐμπρός σου;

— Πῶς τοῦτο; Τί ἐννοεῖς; ἠρώτησεν ὁ Δεϋὰν, ἐν ᾧ ἡ φιλοδοξία ἐμάστιζεν ἤδη τὸ αἷμά του, καὶ αἱ μήνιγγές του ἐκτύπων σφοδρῶς.

— Λάβε καὶ φίλησον τὸ παιδίον αὐτὸ, — ἴσως ἡ καρδία σου σοὶ εἰπῇ τὸ πῶς, εἶπεν ἡ Λείλα μετὰ μειδιάματος ἐκφραστικοῦ, ἐν ᾧ τὸ βλέμμα της ὑπέμενε τοῦ Δεϋὰν τὸ φλογερὸν βλέμμα, ὡς τοῦ ἀετοῦ ὁ ὀφθαλμὸς ἀτενίζει τὸν ἥλιον ἀσκαρδαμυκτί.

Ὁ Δεϋὰν τὸ ἔλαβεν εἰς χεῖράς του, καὶ τὸ ἠτένιζεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς· ἐκεῖνο δὲ τὸν προσεμειδία.

— Ἂν δὲν ὑπῆρχεν ὁ Σειρ-Σιγγ, προσέθηκεν ἡ Λείλα, —καὶ ἐρυθρὰ ἀντανάκλασις διῆλθε στιγμιαίως τοὺς ὡς γαλῆς ἢ ὡς τίγριδος ἰριδωτοὺς ὀφθαλμούς της, — ἂν δὲν ὑπῆρχεν αὐτὸς καὶ ἡ γενεά του, ἤθελεν ἐνθρονισθῇ ὡς διάδοχος τοῦ Κουρούκ, ὦ Δεϋὰν, ὁ υἱός σου.

— Φίλτατον τέκνον! ἀνέκραξεν ὁ Βεζίρης, ἡ καρδία μου σὲ ἀναγνωρίζει! Καὶ φιλῶν αὐτὸ εἰς τὸ μέτωπον καὶ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, Τί θέλεις, τῷ εἶπε, νὰ σοὶ στείλω ἀπὸ τῆς Λαχώρας ὅπου ὑπάγω;

— Νὰ τῷ στείλῃς τοῦ Ῥουνζὶτ τὸ στέμμα. Τὸ δῶρον τοῦτο ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ περιμένῃ παρὰ τοῦ πατρός του, ἀπεκρίθη ἡ Λείλα.

— Ἀλλὰ ζῇ ὁ Σειρ-Σιγγ, εἶπεν ὁ Δεϋὰν διστάζων· ζῶσι καὶ οἱ υἱοί του.

— Εἰς τὴν ἱερὰν δεξαμενὴν τῆς Καλαίσης, Σαὲδ, ὅπου λούονται εὐσεβεῖς προσκυνηταὶ, τὸ δειλὸν κῦμα καθείργεται εἰς τὴν μαρμαρίνην κρηπῖδά του. Ἀλλ' ὁ Ὠκεανὸς, ὅστις φέρει στόλους ὑπερηφάνους, θραύει τοὺς βράχους τῆς ὄχθης του, καὶ ἐκτείνει ἐπὶ τὰ πεδία καὶ ἐπὶ βασίλεια τὴν τροπαιοῦχον πλημμύραν του.

— Ἀλλ' ὁ Σεὶρ-Σὶγγ, εἶπεν ὁ Δεῦὰν, ἀπὸ μικροῦ μὲ ὕψωσε μέγαν. Εἰς οὐδένα ἔχει ἐμπιστοσύνην τόσον ἀπεριόριστον... Εἰς τί μὲ προτρέπεις, ὦ Λέϊλα!

— Δὲν σὲ προτρέπω εἰς τίποτε, ἀπήντησεν αὕτη. Δὲν ἀνήκει εἰς τὴν ἄπειρον, εἰς τὴν γυναῖκα ἐμὲ νὰ συμβουλεύσω σὲ τὸν ἄνδρα, σὲ τὸν βαθύνουν. Παρατηρῶ δὲ μόνον ὅτι σοὶ ἐμπιστεύεται ὁ Σεὶρ-Σὶγγ, διότι ἐκεῖνος μὲν βασιλεύει ἀλλὰ σὺ κυβερνᾷς, σὺ σπείρεις ἀλλ' ἐκεῖνος θερίζει. Σοὶ παρατηρῶ ὅτι δὲν σὲ ὕψωσεν ὁ Σεὶρ-Σίγγ· σὲ ὕψωσεν ἐκεῖνος ὅστις σοὶ ἔδωσε τὴν ὑψηλὴν διάνοιαν, τὴν μεγάλην ἀνδρίαν, ὅστις σ' ἔφερε νὰ σώσῃς τὸν Κουρὺκ ὅταν τὸν συνέλαβον οἱ λῃσταί· σὲ ὕψωσεν ὁ τοὺς ταπεινοὺς ὑψῶν, ὁ τοὺς ὑψηλοὺς ταπεινῶν, κατὰ τὰς θείας βουλάς του περὶ τῆς τύχης τῶν ἀνθρώπων ἀποφασίζων. Εἰμὶ γυνὴ ἀμαθὴς καὶ ἄπειρος, ἀλλὰ φρονῶ ὅτι ἁμαρτάνει πρὸς αὐτὸν ὅστις, τοσαῦτα λαβὼν δείγματα τῆς ἐκείνου θελήσεως, διστάζει νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν προορισμόν του.

Ὁ Ῥουνζὶτ διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ νοός του ὕψωσε τὴν Λαχώραν εἰς πρωτεύουσαν τῶν Ἰνδιῶν ἐπικράτειαν· οἱ ἐκνευρισμένοι ἀπόγονοί του ἐσπατάλησαν ἐκείνου τὴν ἰσχὺν, κατεκερμάτισαν ἐκείνου τὸ κληρονόμημα. Νοῦς χρειάζεται, βραχίων χρειάζεται ἵν' ἀνοικοδομήσῃ ὅ,τι ἐκεῖνοι ἄφησαν νὰ καταῤῥυῇ, ἵνα σώσῃ τὸ περιλειπόμενον ἀπὸ ἐντελοῦς ναυαγίου.

Ἀλλ' εἰς σὲ μόνον ἀνήκει νὰ κρίνῃς ἂν τῶν τοιούτων θεωριῶν δὲν πρέπῃ νὰ ὑπερισχύσωσιν οἱ ἀξιέπαινοι δισταγμοὶ φανταστικῆς καὶ λεπτολόγου εὐγνωμοσύνης.

— Ὅσα μοὶ λέγεις μὲ τρομάζουσι, μ' ἐκπλήττουσι, Λεΐλα! Πείθεται μὲν ὁ νοῦς μου, ἀλλ' ἐπανίσταται ἡ καρδία μου. Ναὶ, εἰς ὃν κυλίεται τὸ κράτος κρημνὸν, ἀπαιτεῖται χεὶρ στιβαρὰ νὰ τὸ ἀναχαιτίσῃ... Ἀλλ' ὁ Σειρ-Σιγγ μ' ἀγαπᾷ! Ν' ἀποδώσω λοιπὸν τὸ κακὸν ἀντὶ τοῦ καλοῦ!

Καὶ ἐσιώπησε βεβυθισμένος εἰς συλλογισμούς. Κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν τὸ παιδίον ἔπαιζε μετὰ τῶν θυσσάνων τοῦ ξίφους. Ὁ Δεῦὰν τὸ ἔλαβεν εἰς τὰ γόνατά του.

— Φίλτατον παιδίον, εἶπεν, εἰς χεῖράς μου λοιπὸν κρατεῖται ἡ τύχη σου! Παρ' ἐμοῦ περιμένεις ἢ εἰς αὐτοκράτορος θρόνον νὰ σὲ ἀναβιβάσω, ἢ νὰ σὲ ἀφήσω νὰ τρώγῃς τὸν πικρὸν ἄρτον τῆς ἐξορίας.

Καὶ καταφιλῶν ὡς ἐκτὸς ἑαυτοῦ τὸ παιδίον,

— Λεΐλα, εἶπε, ποίαν ταραχὴν ἔρριψας εἰς τὰς φρένας μου!

— Ἴσως, ἀπεκρίθη αὕτη, δικαιότερον ἔπρεπε νὰ εἰπῇς· ποῖον φῶς.

— Δικαιότερον, ναὶ, εἶπεν ὁ Δεῦάν. Ἔρριψας φῶς τῷ ὄντι, ἀλλὰ τὸ φῶς τῶν ἑπτὰ ἀνθράκων, οἵτινες στίλβουσιν ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν ἑπτὰ ὄρεων τῆς Πατάλας. Πρέπει νὰ ὑπάγω νὰ συνάψω τὰς ἰδέας μου, νὰ μελετήσω τὴν θέσιν μου, τὸ καθῆκόν μου. Ἡ κεφαλή μου φλέγεται. Θὰ ἔλθω πάλιν νὰ σὲ ἰδῶ.

Καὶ εἰπὼν ταῦτα ἠγέρθη.

— Ὅταν μὲ ἀπέσπασας ἀπὸ τῶν Ἀκχαλίδων, Δεῦὰν, εἶπεν ἡ Λεΐλα ἐγειρομένη ἐπίσης, καὶ μ' ἐκράτεις εἰς τὰς ἀγκάλας σου φέρων με, ἐν ᾧ σὲ ἠτένιζον εἰς τὸ πρόσωπον, εἶδα σκιὰν παροδικὴν σκοτίσασαν αὐτὸ ἐπὶ μίαν στιγμὴν,

καὶ ἀναβλέψασα πρὸς οὐρανὸν, εἶδα ἱπταμένην ὑπὲρ τὴν κεφαλήν σου τὴν Οὔμμαν. Ἠξεύρεις, τὸ εὐγενὲς τοῦτο πτηνὸν, οὗ οἱ ἀμόλυντοι πόδες ποτὲ δὲν πατοῦσι τὴν γῆν, ὅσους σκιάσῃ ὑπὸ τὸ πτερόν του, τοὺς προορίζει νὰ φέρωσι βασιλικὸν στέμμα.

— Λεΐλα, ἀνέκραξεν ὁ Δεϋὰν, ὅταν χθὲς σὲ ἤκουσα ψάλλουσαν, κατεγοητεύετο ἡ καρδία μου. Σ' ἀκούω σήμερον ὁμιλοῦσαν, καὶ ἀναπτεροῦται ὁ νοῦς μου!

Καὶ ἀναχωρῶν ἐψιθύριζε, Μαράβα σαχέμ![1]

Δ'

Ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ Δεϋὰν-Σὶγγ ἠκούσαμεν ὅτι εἶχεν υἱὸν καλούμενον Ἰράν. Ὁ υἱὸς ὅμως δὲν συνώδευε τὸν πατέρα εἰς τὴν ἀποστολήν του πρὸς τὴν πόλιν Σομμάουθ, ἀλλὰ διὰ παντοίας προφάσεις, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον εὐλογοφανεῖς, ἔμεινεν εἰς Λαχώραν.

Ἀλλ' ὅστις θέλει νὰ μάθῃ τὴν ἀληθῆ αἰτίαν δι' ἣν ὁ νεανίας ἀπέφυγε τὴν ὁδοιπορίαν, ἂς παρακολουθήσῃ τὴν λαμπρὰν συνοδίαν, ἥτις πρὸς τοῦ ἡλίου τὴν δύσιν μία ἐκ πολλῶν προκύπτει ἐξ ὁδοῦ τῆς Λαχώρας, καὶ διευθύνεται πρὸς τὴν μεγάλην Βαγαβάταν, εἰς τὴν θέσιν Δεϋὰν-Γὶρ, ὅπου τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ἐκτελεῖται ἡ μεγάλη νυκτερινὴ ἑορτὴ τοῦ Βισνοῦ.

Μεταξὺ φυλάκων, τῶν μὲν πεζῶν, τῶν δὲ ἱππέων, ἐπορεύετο ἐμβριθῶς καὶ περιεσκεμμένως μεγαλοπρεπὴς ἐλέφας, ἐστολισμένος διὰ πολυτελῶν ταπήτων, φέρων περὶ τὸν τράχηλον πλούσιον περιδέραιον κωδωνίσκων, εἰς τὴν κεφαλὴν πτερῶν θύσσανον, καὶ εἰς τὸ μέτωπον χρυσοῦν προμε-

[1]) Πόσον τὴν ἀγαπῶ!

τωπίδιον. Ἐπὶ τῆς ῥάχιος δ' αὐτοῦ ἐταλαντεύετο φορεῖον χρυσοκόλλητον, καὶ ὑπὸ τὰ κυανᾶ καὶ ῥοδόχροα αὐτοῦ παραπετάσματα ἔλαμπον, ὡς ἀστέρες ὑπὸ νέφη τῆς δύσεως, ὀφθαλμοὶ γυναικεῖοι.

Αἱ γυναῖκες ἦσαν τρεῖς, ὧν τὴν μίαν, ἑπτακαίδεκα ἐτῶν ἴσως, κατεκόσμουν ἄνθη καὶ ἀδάμαντες· ἀλλ' ἦν χαριεστέρα αὐτὴ τῶν ἀνθέων καὶ λαμπροτέρα τῶν ἀδαμάντων.

Ἡ νεᾶνις αὕτη ἦν ἡ ὡραία Πριττὰ, ἡ θυγάτηρ τοῦ Χεραὸ-Σιγγ, τοῦ ἀποθανόντος προκατόχου τοῦ Δεϋάν· αἱ δὲ δύω ἄλλαι ἦσαν θεραπαινίδες της.

Ἑκατὸν δὲ περίπου βήματα ὀπίσω αὐτῶν εἵπετο ἔφιππος νεανίας, βλέπων πρὸς δεξιὰ καὶ πρὸς ἀριστερὰ, καὶ ἐν γένει πρὸς πᾶσαν ἄλλην διεύθυνσιν ἢ πρὸς τὰ ἐμπρὸς, ἀλλὰ προφανῶς ῥυθμίζων τὸ βῆμα τοῦ ἵππου του πρὸς τὸ τοῦ προηγουμένου ἐλέφαντος.

Ὁ ἱππεὺς οὗτος ἐνέπρεπεν εἰς ὅλην τὴν χάριν τῆς ἐφηβικῆς καλλονῆς. Τὸ σῶμά του ἦν εὐλύγιστον ὡς ἰνδοκάλαμος τρυφερός· ἡ κόμη του ἦν ξανθὴ, καὶ ὑπεχρύσιζεν ὡς τῆς σελήνης, ὅταν ἁπλοῦται εἰς τὰ κύματα τοῦ Ἰνδοῦ· οἱ ὀφθαλμοί του εὐλόγως ἐδύναντο νὰ παραβληθῶσι πρὸς τὸ ἄνθος τοῦ κυανοῦ λωτοῦ ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν ποιητῶν, οἵτινες παραβάλλουσι πρὸς αὐτὸ τὰ πάντα. Ἂν ὁ Ἀλέξανδρος, ὅταν εἰσέβαλε τὸ πάλαι εἰς τὴν Ἀραχώραν, εἶχεν ἀπαντήσει ἐμπρός του τὸν νέον τοῦτον ἱππέα, ἤθελε βεβαίως τὸν ἀσπασθῆ ὡς ἕνα τῶν Διοσκούρων.

Ἐν ᾧ δ' ἐβάδιζεν οὗτος, τόσον ὀλιγώτερον προσηλῶν τὰ βλέμματά του πρὸς τὴν Πριττὰν ὅσῳ μᾶλλον εἶχεν, ὡς φαίνεται, εἰς αὐτὴν προσηλωμένον τὸν νοῦν του, ἤκουσεν ὀπίσω του κρότον ἵππων, καὶ μεταστραφεὶς, εἶδεν ἐρχόμενον μετὰ πολλῶν στρατιωτῶν Ἀδσὶτ, τὸν ἀγέρωχον Σιρδάρην

ἢ ἀρχιστράτηγον, ὅστις μεγαλοφρονῶν ἐπὶ τῇ στρατιωτικῇ του ἰσχύϊ, ἐνόμιζεν ἑαυτὸν πάντων ἀνώτερον, καὶ δυστρόπως ὑπέκυπτε καὶ εἰς αὐτὸν ἀκόμη τὸν Αὐτοκράτορα.

Ὁ νεανίας, κλίνας μετὰ σεβασμοῦ ἐμπρὸς τοῦ μεγιστᾶνος, ὑπεχώρησεν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ του· ὁ δὲ διῆλθε καλπάζων ἐμπρός του, χωρὶς νὰ προσέξῃ κἂν εἰς αὐτόν. Ἀφιχθεὶς δὲ πλησίον τοῦ ἐλέφαντος, ἐβύθισε τὸ βλέμμα εἰς τὸ φορεῖον, καὶ φαίνεται ὅτι ἔκρινε τὸ περιεχόμενον προσοχῆς ἄξιον, διότι ἀνεχαίτισε τὸν ἵππον του, καὶ ἐξηκολούθησε βαδίζων παρὰ τὸν ἐλέφαντα, προσηλῶν ἀσκαρδαμυκτὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὴν Πριττὰν, ἥτις, ἐνοχλουμένη ἀναμφιβόλως ὑπὸ τοῦ προπετοῦς τούτου βλέμματος, ἀπέστρεφε τὸ ἰδικόν της, καὶ τὸ ἐστήριζεν εἰς τὸ ἔδαφος.

Συγχρόνως δ' οἱ ὀπαδοὶ αὐτῆς μετὰ πλείστης εὐλαβείας ἀπεσύρθησαν ἑκατέρωθεν, ὁ δὲ παρακολουθῶν νεανίας, ἀνησυχῶν διὰ τὴν τοιαύτην ἐπιμονὴν τοῦ Σιρδάρου, ἠλάττωσεν ἀπὸ ἑκατὸν εἰς πεντήκοντα βήματα τὴν ἀπὸ τῆς συνοδίας ἀπόστασίν του.

— Κύτταξε τί πρόσωπον, Λάλλ, εἶπεν ὁ Ἄδσιτ πρὸς ἕνα τῶν ἀξιωματικῶν του μεγάλῃ τῇ φωνῇ, ὡς ἀδιαφορῶν ἂν τὸν ἤκουεν ἐκείνη περὶ ἧς ὡμίλει, ἢ μᾶλλον ὡς λέγων ἐπίτηδες ἵν' ἀκουσθῇ. — Κύτταξε τί πρόσωπον! Εἶναι, μὰ τὰ τριακόσια τριάκοντα τρία ἑκατομμύρια τῶν θεῶν, λαμπρότερον τοῦ χρυσοῦ ὠοῦ τοῦ λάμποντος ὑπὲρ τοὺς χιλίους ἡλίους, ἐξ οὗ ἐβλάστησεν ὁ μέγας Βράμας. Ἰδέ! οἱ ὀφθαλμοί της δὲν εἶναι οἱ ἀδαμάντινοι ὀφθαλμοὶ τοῦ ἀγάλματος τοῦ Ἰαγερνάουτ;

Οἱ αὐθάδεις οὗτοι λόγοι, καὶ ὁ ἔτι αὐθαδέστερος τρόπος καθ' ὃν ἐρρέθησαν, ἐνεποίησαν εἰς τὴν Πριττὰν τοσαύτην

ἀγανάκτησιν, ὥστε ἠσθάνθη δάκρυα ἀναβλύσαντα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της, καὶ διέταξε τὸν ἐλεφαντηλάτην νὰ ἐπιταχύνῃ τοῦ ζώου τὸ βῆμα.

Ἀλλ' ὁ ἐλέφας ἀπό τινων στιγμῶν ἤδη ἐφαίνετο ὀργιζόμενος καὶ ἀνησυχῶν. Τοῦ Ἀδσὶτ ὁ Βουχαρικὸς ἵππος, φύσει ἄγριος καὶ θυμοειδὴς, καὶ μόλις εἰς τὴν στιβαρὰν τοῦ ἀναβάτου του ὑπακούων χεῖρα, παροξυνθεὶς ἀπὸ τοῦ θορύβου τῆς νέας του συνοδίας, καὶ ὀσφρανθεὶς πλησίον του ἐλέφαντα ξένον, ἤρχισε νὰ τοξεύῃ πρὸς αὐτὸν λοξὰ βλέμματα, καὶ γοργούμενος νὰ σκάπτῃ τὴν γῆν διὰ τοῦ ποδὸς, νὰ χρεμετίζῃ ἀπειλητικῶς καὶ ν' ἀναπηδᾷ. Ὁ δὲ ἐλέφας, παρατηρήσας τὰ δυσμενῆ ταῦτα κινήματα, ἤρχισε νὰ ὀργίζηται καὶ αὐτὸς, νὰ κινῇ πολεμίως τὴν προβοσκίδα του, νὰ ἐγείρῃ τὴν κεφαλήν του, καὶ νὰ περιστρέφῃ τοὺς μικροὺς ἀλλὰ νοήμονας ὀφθαλμούς του.

Εἰς τοιαύτην λοιπὸν διάθεσιν εὑρισκόμενος, ἅμα ἠσθάνθη τοῦ ὁδηγοῦ του τὸ κέντρον, ἀνεβρυχήθη τρομερὸν, ἀνέφριξε καθ' ὅλον τὸ σῶμα ὡς ὄρος σφοδρῶς ὑπὸ σεισμοῦ τινασσόμενον, καὶ διά τινων ἀτάκτων καὶ βιαίων κινημάτων ἀπέσεισεν ἀπὸ τῶν νώτων του τὰς δυστυχεῖς τρεῖς γυναῖκας, καὶ ἐκινδύνευσε νὰ τὰς σφενδονίσῃ ἐπὶ τὸ ἔδαφος, ὅπου πίπτουσαι ἤθελον συντριβῆ κατὰ τῶν πετρῶν· ἀλλ' οἱ φύλακες ἔσπευσαν εἰς βοήθειάν των.

Ὁ Ἀδσὶτ ἐνόμισε τότε κατάλληλον τὴν εὐκαιρίαν ὅπως νικήσῃ τῆς σκληρᾶς νέας τὴν ὑπερηφάνειαν, καὶ εἰσδύσῃ εἰς τὴν καρδίαν της διὰ τῆς εὐγνωμοσύνης. Ἔσπευσε λοιπὸν νὰ καταβῇ ἀπὸ τοῦ ἵππου του, καὶ ῥίψας τοὺς χαλινοὺς αὐτοῦ εἰς ἕνα τῶν ὀπαδῶν του, ἠνέῳξε τὰς ἀγκάλας του ἵνα τὴν δεχθῇ. Ἀλλ' ἡ εὐκινησία δὲν ἦν τὸ πρώτιστον τῶν σωματικῶν του πλεονεκτημάτων· ὥστε καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ

πολλάκις, χλευάζων αὐτὸν, τὸν ἔλεγεν υἱὸν τοῦ Γανάσα, τοῦ ἐλεφαντοκεφάλου θεοῦ.

Διὰ τοῦτο, μέχρις οὗ ἐκτελέσῃ ὅλα τὰ ῥηθέντα κινήματα, ὁ νέος Λὰλλ, πρὸς ὃν εἴδομεν αὐτὸν ἀπευθύναντα ἀνωτέρω τὸν λόγον, φθὰς ἐπήδησε κατὰ γῆς, ὤθησε τοὺς περιεστῶτας δεξιῶς καὶ ἀριστερῶς, καὶ ἐν τῇ ὁρμῇ του, μὴ προσέχων ὅτι ἦν ὁ Σιρδάρης ἐμπρός του, ἐκτύπησε διὰ τοῦ ἀγκῶνος αὐτὸν εἰς μέσον τὸ στῆθος, καὶ σχεδὸν τὸν ἀνέτρεψεν. Ἀναπηδήσας δ' εἰς τὴν πλευρὰν τοῦ ἐξηγριωμένου θηρίου, ἀνήρπασε τὴν Πριττὰν, μὴ δυναμένην πλέον νὰ κρατηθῇ, καὶ τὴν κατέθεσεν ἀσφαλῶς κατὰ γῆς.

Ἐμμανὴς ὑπὸ θυμοῦ ἐνταυτῷ καὶ κτηνώδους ζηλοτυπίας ἠγέρθη ὁ Ἀδσίτ· οἱ ὀφθαλμοί του ἐβάφησαν ὡς τίγριδος ἐρυθροὶ, ἀπὸ τοῦ στήθους του ἐξήρχετο μυκηθμὸς ὡς θηρίου· συλλαβὼν δὲ τὸν Λὰλλ ἀπὸ τοῦ τραχήλου, τὸν ἐσφενδόνισε κατὰ γῆς, καὶ ἀνασπάσας τὸ ξίφος του, ἠθέλησε νὰ τὸ βυθίσῃ εἰς τὸ στῆθος αὐτοῦ.

Πάντες ἀπεσύρθησαν ἔντρομοι, καὶ οὐδεὶς ἐτόλμα ν' ἀντιστῇ εἰς τὴν θέλησιν ἢ νὰ ὑποστῇ τὸν θυμὸν τοῦ φοβεροῦ Ἀδσίτ· οὐδ' αὐτὸς δὲ ὁ Λὰλλ, ἀφ' οὗ ἐνόησε πρὸς τίνα, εἰ καὶ ἀκουσίως, προσέκρουσεν, ἐφαντάσθη νὰ μεταχειρισθῇ πρὸς ὑπεράσπισίν του τὰ ὅπλα του, ἢ ἤλπισε νὰ τὸν δαμάσῃ διὰ παρακλήσεως, ἀλλὰ κλίνας τὴν κεφαλὴν περιέμεινε μεθ' ὑπομονῆς τὴν θανατηρόρον πληγήν· διότι ἤξευρεν ὅτι τοῦ Ἀδσὶτ ἡ καρδία δὲν ἦν ἐκ τῶν μαλασσομένων, καὶ ὅτι ἡ ὀργή του, ἅπαξ ἐξαφθεῖσα, εἰς αἷμα μόνον ἐσβύνετο.

Ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ἠσθάνθη τὸν σίδηρον θίγοντα τὴν σάρκα του, αἴφνης τῷ ἦλθεν ἀπροσδόκητος σωτηρία. Ὁ παρεπόμενος ἔφιππος νεανίας, ἅμα εἶδε τὰ ἄτακτα κινήματα τοῦ ἐλέφαντος, κεντήσας τὸν ἵππον του διὰ τῶν

δύω του πτερνιστήρων, εὑρέθη πλησίον του καθ' ἣν στιγμὴν ὕψωσε τὸ ξίφος του ὁ Ἀδσίτ. Ῥιφθεὶς δὲ πρὸς αὐτὸν, ἥρπασε τὸ ὅπλον ἀπὸ τῶν χειρῶν του μετὰ δυνάμεως ἀκαταμαχήτου. Διότι ἂν αἱ γυναῖκες, ὅσαι ἔβλεπον τὴν μορφὴν τοῦ νέου, τὸν παρέβαλλον πρὸς τὸν Κρισνὰν, τῶν Ἰνδῶν τὸν Ἀπόλλωνα, ἀλλ' οἱ ἄνδρες, ὅσοι συνέπεσε ν' ἀποπειραθῶσι τῆς ῥώμης τοῦ βραχίονός του, τὸν ἐσύγκρινον πρὸς τὸν ἰσχυρὸν Σίβαν, οὗ τὸ τόξον μόλις ἔφερον ὀκτακόσιοι ἄνθρωποι.

— Ἐντροπὴ, Σιρδάρη, εἶπε. Δὲν βλέπεις ὅτι ὁ ἄνθρωπος σὲ ἤγγισεν ἀκουσίως;

Ἡ δὲ Πριττὰ, ἅμα ἤκουσε τὴν φωνήν του, ἀνασκιρτήσασα ὡς κεμὰς τετρωμένη ἀπὸ τοῦ μέρους ὅπου τὴν εἶχεν ἀφήσει ὁ Λάλλ ἡμιθανῆ ὑπὸ τρόμου, ἔτρεξε καὶ τὸν ἔλαβεν ἐκ τῆς χειρὸς, καὶ ὡς θέτουσα ἑαυτὴν ὑπὸ τὴν προστασίαν του,

— Βοήθειαν! βοήθειαν! ἔκραξε.

— Τολμητία! εἶπεν ὠρυόμενος ὁ Σιρδάρης, εἰς ἐμὲ ὕψωσας χεῖρα! Συλλάβετέ τον!

Καὶ οἱ ὀπαδοί του ἔσυραν ἀμέσως τὰ ξίφη.

— Σταθῆτε, εἶπεν ὁ νέος μετὰ σχήματος εὐγενοῦς.— Σιρδάρη Ἀδσίτ! Σ' ἐμπόδισα νὰ πράξῃς πρᾶξιν κακήν. Πρέπει νὰ μ' εὐχαριστήσῃς, διότι αὔριον θὰ τὴν μετενόεις. Εἶμαι Ἰρὰς, ὁ υἱὸς τοῦ Δεϋάν. Ἂν παραπονῆσαι κατ' ἐμοῦ, πρὸς αὐτὸν διευθύνσου.

Ὅσῳ ἀγέρωχος καὶ ἂν ἦν ὁ Ἀδσὶτ, ἀλλὰ μετὰ τοῦ παντοδυνάμου Βεζίρου δὲν ἐφρόνησε καλὸν νὰ συγκρουσθῇ· διὸ καὶ μαθὼν τίς ἦν ὁ Ἰρὰς, ἐφάνη δεχθεὶς τὴν ἐξήγησιν ταύτην ὡς ἀρκοῦσαν, ἐν ᾧ τοῦ πώγωνός του ὠρθωμέναι αἱ τρίχες ἐμαρτύρουν περὶ τῆς ἐντὸς τῆς καρδίας του πυργουμένης ὀργῆς.

— Ἰρὰ-Σὶγγ, εἶπεν, ἀφ' οὗ ἔμεινεν ἐπί τινας στιγμὰς σιωπῶν καὶ δάκνων τὰ χείλη του, — ἐπέζευσα νὰ βοηθήσω αὐτὴν τὴν νέαν. Σ' εὐχαριστῶ, ἀφ' οὗ θέλεις. Ὕπαγε. Θὰ φροντίσω νὰ τὴν ἀναβιβάσω εἰς τὸν ἐλέφαντα, καὶ νὰ τὴν ὁδηγήσω εἰς τὴν οἰκίαν της ἀσφαλῶς.

— Ὄχι, ἀνέκραξεν ἡ Πριττὰ, ὄχι! Καὶ ἐσφίγχθη πλησιέστερον εἰς τὸν Ἰρὰν, ὑψοῦσα ἱκετικῶς πρὸς αὐτὸν τοὺς γλαυκοὺς ὀφθαλμούς της.

— Μὴ λαμβάνετε τὸν κόπον, Σιρδάρη, εἶπεν ὁ Ἰράς· καὶ πραΰνας τὸν ἐλέφαντα διὰ τῆς χειρὸς καὶ διὰ τῆς φωνῆς, ἔλαβε τὴν ἐλαφρὰν κόρην εἰς τὰς χεῖράς του, καὶ τὴν ἀνεβίβασεν εἰς τοῦ θηρίου τὴν ῥάχιν.

— Τί σημαίνει τοῦτο; ἀνέκραξεν ὁ Ἀδσὶτ ἀποθηριούμενος, καὶ ἀνίκανος νὰ καταστείλῃ περισσότερον τὴν ἔκρηξιν τοῦ θυμοῦ του.

— Μὲ συγχωρεῖτε, Σαὲβ Σιρδάρη, εἶπεν ὁ Ἰρὰς εὐγενῶς. Ἀλλ' ἡ Πριττὰ, ὡς μνηστή μου, συστέλλεται νὰ λάβῃ ἄλλου βοήθειαν παρὰ τὴν ἐδικήν μου.

Καὶ πηδήσας ὁ ἴδιος ἐπὶ τὸν ἵππον του, ἐμακρύνθη, συνοδεύων τοὐντεῦθεν ἐκ τοῦ πλησίον τὴν δειλὴν καὶ περίφοβον κόρην.

Ὁ δὲ Ἀδσὶτ, ἀποβλέψας πρὸς αὐτὸν μετὰ τρόπου ἱκανοῦ νὰ τὸν ἀποτεφρώσῃ, ἂν ἐφόνευον οἱ κεραυνοὶ τῶν βλεμμάτων, καὶ κινήσας δὶς ἀπαισίως τὴν κεφαλὴν, ἔστρεψε τὸν ἵππον του πρὸς τὸ ἀπέναντι μέρος τῆς πόλεως, καὶ ἐγένετο ἄφαντος.

Οἱ ὀπαδοί του ὅμως ὅλοι δὲν τὸν παρηκολούθησαν· διότι ὁ Λάλλ, ἅμα τὸν εἶδε παραλλάξαντα τὴν πρώτην γωνίαν, ἀπεχωρίσθη τῆς συνοδίας του, καὶ δράμων καθ' ὅλην τοῦ ἵππου του τὴν ταχύτητα, ἐπανῆλθε πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Δεϋάν.

— Ἰρὰ-Σὶγγ, τῷ εἶπε, μ' ἔσωσας ἀπὸ ἀφεύκτου θανάτου, καὶ ἡ ζωή μου εἶν' ἐδική σου τούντεῦθεν. Ἀλλ' ἂν δὲν συμπληρώσῃς τὸ ἔργον σου, δὲν ἔπραξας τίποτε. Ὁ Ἀδσὶτ ἐθήλασε, λέγουσιν, ὄχι γάλα ἀπὸ μαστοῦ γυναικὸς, ἀλλ' ὡς ὁ Καρτικείας, ὁ θεὸς τῶν πολέμων, αἷμα ἐξ αἰχμῆς λόγχης. Ὁ Ἰμάος δὲν τρέφει ὕαιναν φιλέκδικον ὡς αὐτόν. Ἂν δὲν φύγω τὴν δύναμίν του, ἡ ἀνατέλλουσα σελήνη δὲν θὰ μ' εὕρῃ ζῶντα. Ἠξεύρεις ὅμως μέχρι ποῦ ἐκτείνεται ἡ δύναμις τοῦ Σιρδάρη;

— Πανταχοῦ ἐκτείνεται, Λὰλλ-Σὶγγ, ἀπήντησεν ὁ Ἰρὰς, ἐκτὸς ὅμως τοῦ οἴκου τοῦ Δεῦάν. Ἔσωσας, φίλε, τὴν Πριττὰν, τὴν μνηστήν μου, καὶ τὸ ἴσον μόνον σοὶ ἀπέδωκα. Μεῖνε πλησίον μου, καὶ ὁ Σιρδάρης, ἰσχυρότερος τοῦ γίγαντος Ῥαβάνα ἂν εἶναι, ἐδὼ, πίστευσέ με, ἐδὼ δὲν θέλει σὲ βλάψει.

— Δέχομαι τὴν προστασίαν σου, Ἰρὰ-Σὶγγ, ἀπεκρίθη ὁ Λὰλλ σφίγγων μετ' εὐγνωμοσύνης τὴν χεῖρα τοῦ γενναίου του φίλου, καὶ ἐλπίζω νὰ μὴ μετανοήσῃς ὅτι μοὶ τὴν ἐχορήγησας.

Κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἶχον φθάσει εἰς τὸ πέρας τῆς πόλεως, καὶ διήρχοντο ἐμπρὸς φυλακείου, ἐν ᾧ ἐστάθμευε τὸ τάγμα τὸ διοικούμενον ὑπὸ τοῦ Λὰλλ-Σίγγ.

Ὁ στρατὸς τοῦ Πενταποτάμου, ὀργανισθεὶς ἐπὶ τοῦ μεγάλου Ῥουνζὶτ ὑπὸ στρατηγῶν ξένων, τοῦ Γάλλου Ἀλλάρδου καὶ τοῦ Ἰταλοῦ Βεντούρα, ἠκολούθει ἀκριβῶς πάσας τὰς διατάξεις τῆς Εὐρωπαϊκῆς τακτικῆς, ἀλλ' αὐξάνων μόνον ἐπὶ τὸ ἀσιατικώτερον τὰς πρὸς τοὺς ἀρχηγούς του ἀποδιδομένας τιμάς. Δι' ὃ καὶ, ἅμα ἰδὸν τὸν συνταγματάρχην του διερχόμενον, τὸ τάγμα παρετάξατο νὰ τὸν χαιρετήσῃ. Πρέπει δὲ νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἡ γνωστὴ ἐπὶ τοῦ στρατοῦ τούτου ἐπιρροὴ τοῦ Σιρδάρη προήρχετο ἐκ φόβου

μᾶλλον ἢ ἐξ ἀγάπης, καὶ ὅτι ὑπήκουον μὲν εἰς αὐτὸν τὰ σώματα, ἀλλὰ συγχρόνως, ἀποστρεφόμενα τὸ ὠμὸν καὶ ἄγριον ἦθός του, προσηλοῦντο ἕκαστον προθύμως εἰς τὸν ἴδιον ἀρχηγόν, ὅταν συνέπιπτε νὰ εἶναι οὗτος ἡπιώτερος καὶ φιλανθρωπότερος. Ἰδίως δὲ τὸ τάγμα τοῦτο ἐλάτρευε τὸν Λάλλ-Σιγγ διὰ τῶν τρόπων του τὸ φιλόφρον, καὶ διότι ἤξευρεν ὅτι ὁ Ἀδσὶτ τὸν ἐμίσει.

— Ἰρὰ, εἶπεν ὁ Λάλλ. Ἰδοὺ οἱ ἀνδρεῖοί μου Σεΐκαι, τὸ τάγμα ὃ διοικῶ. Ἄφες τὴν συνοδίαν νὰ προχωρήσῃ, καὶ στῆθι ὀλίγον νὰ τοὺς χαιρετήσωμεν.

Ὁ Ἰρὰς ἐστάθη. Ἀφ' οὗ δ' ἐμακρύνθησαν ἡ Πριττὰ καὶ οἱ ὀπαδοί της,

— Φίλοι στρατιῶται! εἶπεν ὁ Λάλλ-Σιγγ, ταύτην τὴν στιγμὴν ὁ Σιρδάρης Ἀδσὶτ ὕψωσε κατ' ἐμοῦ εἰς τὸ μέσον τῆς πόλεως, χωρὶς λόγου καὶ χωρὶς ἀφορμῆς, τὸ ξίφος νὰ μὲ φονεύσῃ.

Οἱ Σεΐκαι ἀνεφώνησαν ἀλαλαγμὸν ἄγριον, ἔκπληξιν ἐκφράζοντα συγχρόνως καὶ ἀπειλήν.

— Ἀλλ' ἐσώθην, ὦ φίλοι συστρατιῶται! Καὶ ὁ σωτὴρ μου, ἰδοὺ αὐτὸς, εἶναι ὁ Ἰρὰς-Σιγγ, ὁ υἱὸς τοῦ Βεζίρου Δεϋάν. Ἀγαπᾶτέ τον ὡς ἄλλον ἐμὲ, ἐν ἀπουσίᾳ μου ἀκούετε τὴν διαταγήν του ὡς ἐδικήν μου.

Οἱ Σεΐκαι ἐπευφήμησαν ἀλαλάζοντες καὶ κρούοντες διὰ τῶν ξιφῶν τὰς μικρὰς στρογγύλας ἀσπίδας των.

— Ἀγαπητὲ Σαγκραμαζίτη[1], προσέθηκεν ὁ Λάλλ ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν ταγματάρχην, εἰς σὲ συνιστῶ τὴν ἀπότισιν ταύτην τῆς εὐγνωμοσύνης μου.

Ὁ Σαγκραμαζίτης ὑπεσχέθη δι' εὐγλώττου σιωπῆς, θέτων τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς καρδίας του.

[1]) Ὁ νικῶν ἐν πολέμῳ.

— Ἰδοὺ, εἶπεν ὁ Λάλλ πρὸς τὸν Ἰρὰν, ἐν ᾧ ἔτρεχον καλπάζοντες ὅπως φθάσωσι τὴν Πριττάν,—ἰδοὺ, ἂν μὲ φονεύσῃ ὁ Ἀδσὶτ, σοὶ ἀφῆκα τὴν πολυτιμωτέραν τῶν ὅσων ἔχω κληρονομιῶν, τὴν ἀφοσίωσιν πεντακοσίων ἀνδρείων.

— Πολύτιμος κληρονομία τῷ ὄντι, ἀπεκρίθη ὁ Ἰράς· ὅμως ἔσο ἥσυχος, θέλομεν φροντίσει νὰ μὴ μᾶς περιέλθῃ τόσον ταχέως.

Ε΄

Ὁ δὲ Σιρδάρης ἐξηκολούθει τὴν πρὸς τὸν οἰκόν του μετ' ἀπαισίου σιγῆς. Ἐνίοτε μόνον ἀσθμαίνων ἐρύσα ὡς ἀλγοῦν κῆτος, ἔδακνε τὸν μύστακά του μέχρις αἵματος καὶ διὰ τῶν πτερνιστήρων του ἔσχιζε τοῦ ἵππου του τὰ πλευρὰ, ὥστε τὸ ζῶον ἐσκίρτα καὶ τὸν ἀνήρπαζε μετὰ παραφόρου ταχύτητος.

— Ἀπὸ τοῦ ξίφους μου, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν, — ἀπὸ τοῦ ξίφους μου ἀπέσπασε τῆς ὀργῆς μου τὸ θῦμα. Δεῦὰν, ἠναγκάσθην νὰ ὑποχωρήσω ἐμπρὸς τοῦ ὀνόματός σου· Δεῦὰν, καὶ ἡ τίγρις ὑποχωρεῖ, ἀλλ' ἵνα ῥιφθῇ ἀσφαλέστερον εἰς τὴν ἄγραν της! . . . Ἀπὸ τῆς ἀγκάλης μου τὴν ἀνήρπασε! Μνηστή του, λέγει! ἄνθρωπος εὐτυχής! Ποῦ ἔκρυπτε τὸ Πενταπόταμον τοιοῦτον ἄνθος οὐράνιον; Τὴν ἥρπασαν ἀπὸ τῆς ἀγκάλης μου! Εἰς μίαν στιγμὴν καὶ τὴν ἐκδίκησίν μου καὶ τὸν ἔρωτά μου νὰ μ' ἀφαιρέσῃς! . . . Παιδίον, παίζεις πρὸς ἰσχυρώτερόν σου!

Καὶ ἐμάστιζε τὸν ἵππον του μανιωδῶς. Ἀφιχθεὶς δ' εἰς τὸν οἰκόν του, ἐκάλεσε τὸν Γραμματέα του·

— Εἶσαι ἱκανὸς, τῷ εἶπε, νὰ μιμηθῇς τὸν χαρακτῆρα τοῦτον;

Καὶ τῷ ἔδωσεν ἓν ἔγγραφον, φέρον τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Δεϋάν.

Ὁ Γραμματεὺς ἐμελέτησε τὸ ἔγγραφον ἐπί τινας στιγμὰς, ἐσχεδίασε τινὰς γραμμὰς ἐπὶ τοῦ χάρτου, καὶ μετὰ ταῦτα,

— Εἶμαι, εἶπε.

— Λάβε λοιπὸν καὶ γράφε.

Καὶ ἔθεσεν εἰς τὴν χεῖρά του κονδύλιον ἐξ ἰνδοκαλάμου.

Ὁ δὲ Γραμματεὺς ἔγραψε βραδέως, καὶ μιμούμενος τὸ προκείμενον ὑπόδειγμα, τ' ἀκόλουθα καθ' ὑπαγόρευσιν·

«Φίλτατε υἱέ! Ἐπέστρεψα εἰς τὸ Πενταπόταμον. Ἀλλὰ πρὶν ἔμβω εἰς Λαχώραν, ἔχω ἀνάγκην νὰ σὲ ἰδῶ. Σὲ περιμένω δύω ὥρας μακρὰν, εἰς τὴν ἀγροικίαν τοῦ Σὰχ Ἔλ Τεναρέτ[1]. Ἐλθὲ χωρὶς στιγμὴ νὰ παρέλθῃ· εἶναι ἀνάγκη.»

— Καὶ ὑπογραφήν; ἠρώτησεν ὁ Γραμματεύς.

— Τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ὑποδείγματός σου. Γράψον «Δεϋάν.»

Λαβὼν δ' ἔπειτα τὴν ἐπίσημον σφραγῖδα, ἣν μετεχειρίζοντο ὅλοι οἱ ὑπουργοὶ, ἐσφράγισε τὸ γραμμάτιον.

— Ἄνθρωπος ἀσφαλὴς, εἶπε, νὰ τὸ φέρῃ εἰς τὴν Βαγαβάταν τοῦ Δεϋὰν-Γίρ· ἐκεῖ θὰ εὕρῃ τὸν Ἰρὰν, τὸν υἱὸν τοῦ Βεζίρου. Νὰ τῷ τὸ δώσῃ. Ὁδήγησόν τον τί νὰ εἰπῇ. Εἰπὲ εἰς τὸν λοχαγὸν Κάγκαν νὰ περιμένῃ μετὰ εἴκοσι Σείκων ἱππέων εἰς τὴν αὐλήν μου. Ἄκουσον· εἰπέ τῳ νὰ τοὺς ἐνδύσῃ πολιτικὰ ἐνδύματα, ὡς ἀνθρώπων ἀπερχομένων εἰς τὴν πανήγυριν, καὶ νὰ ἔχωσι κεκρυμμένα τὰ ὅπλα.

Ὁ Γραμματεὺς ἀνεχώρησεν, ὁ δὲ Ἀδσὶτ, ἀποδυσάμενος τὴν στολήν του, ἐνεδύθη πλατὺν μανδύαν, ἔχοντα καλύπτραν, ἥτις ἔκρυπτε σχεδὸν ὁλοκλήρως τὴν κεφαλήν του. Περάσας δὲ καὶ δύω πιστόλια καὶ ἓν ἐγχειρίδιον εἰς τὴν ζώνην του, ἐξῆλθε καὶ αὐτὸς μετ' ὀλίγον.

[1]) Περίφημον ἀρχαῖον ἀγροκήπιον περὶ τὴν Λαχώραν.

Ἡ νὺξ ἐκάλυπτεν ἤδη ἀπό τινος τῆς Λαχώρας τὴν πόλιν, καὶ αἱ ἱερουργίαι πρὸ πολλοῦ εἶχον ἀρχίσει εἰς τὴν Βαγαβάταν τοῦ Δεῦὰν-Γίρ. Οἱ Βραχμᾶνες, οἱ μὲν ἔψαλλον τοὺς ἱεροὺς ὕμνους τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Βισνοῦ, οἱ δὲ προφέροντες τὸ τριγράμματον ὄνομα ΑΟΜ, τὸ ἐμφαῖνον τὴν ὑπερτάτην τριάδα τοῦ Βράμα, τοῦ Βισνοῦ καὶ τοῦ Σίβα, ἐβυθίζοντο εἰς ἐκστάσεις σιωπηλὰς, καὶ ἄλλοι ἔθυον εἰς τοὺς θεοὺς, ἐπιχέοντες εἰς τὸ πῦρ μέλι καὶ βούτυρον. Μετὰ ταῦτα δὲ, εἰς τὸ φῶς μυριάδων πευκίνων δαυλῶν, ζωπυρουμένων διηνεκῶς διὰ νέου βουτύρου, προῆλθεν ὁ χορὸς τῶν Βαϋαδέρων, τῶν ἱερῶν ἐκείνων χορευτριῶν, αἵτινες ἀποκαλύπτουσιν εἰς τὴν φλογερὰν φαντασίαν τῶν Ἀσιανῶν τὰς ἀπολαύσεις τοῦ παραδείσου καὶ τοὺς χοροὺς τῶν ἀγγελομόρτων Οὐρί.

Λεπτοϋφεῖς καὶ κυματοῦντας ἐνδεδυμέναι χιτῶνας, προύχώρουν κινοῦσαι βῆμα εὔρυθμον καὶ βραδὺ, ψάλλουσαι ὑπεσταλμένῃ τῇ φωνῇ τοὺς ἔρωτας τοῦ Βισνοῦ καὶ τῶν Γωπὶς, τῶν ποιμενίδων τοῦ Πενταποτάμου, καὶ εἰς δύω ἡμιχόρους διαιρεθεῖσαι, ἐξετέλουν διαφόρους ἐξελιγμούς.

Κατ' ὀλίγον ὅμως ἡ φωνὴ των ἐπετάθη μέχρι τῶν ὑψηλοτάτων καμπῶν, μέχρι τῶν ὀξυτάτων λαρυγκισμῶν, καὶ ὁ ποῦς των ἐπτερώθη, καὶ τὸ σῶμά των ὅλον ἐλυγίσθη εἰς ἡδυπαθέστατα καὶ ἐμφαντικώτατα σχήματα, οἱ δὲ ἀργυροῖ κωδωνίσκοι, οἱ ἐξηρτημένοι ἀπὸ τῆς χρυσῆς ζώνης των καὶ ἀπὸ τῶν διαλίθων κρίκων τῶν βραχιόνων καὶ τῶν σφυρῶν των, προσεκωδώνιζον ἐμμελέστατα πρὸς τὰ σπεύδοντα κ' ἐναέρια βήματά των, καὶ τῶν ἀσμάτων ἡ ἔμπνευσις καὶ τῆς ὀρχήσεως ἡ παραφορὰ, εἰς τὸ φῶς τῆς κινητῆς πυρκαϊᾶς τῶν λαμπάδων, ὑπὸ τὸν περικεχυμένον καπνὸν τῆς ῥητίνης, ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ τῶν ἡδυτάτων ἀρωμάτων, ἐνε-

ποίουν εἰς τοὺς Ἰνδοὺς τὸν ἐνθουσιασμὸν ἐκεῖνον, ὅστις πολλάκις τοὺς παραφέρει μέχρις αὐτοκτονίας, καὶ τοὺς ῥίπτει ὑπὸ τοὺς μιαιφόνους τροχοὺς τοῦ ἅρματος τοῦ Ἰαγερνάουτ[1].

Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐσπέραν ταύτην δὲν ἠσχόλουν τὴν ψυχὴν τοῦ Ἰρᾶ ἐκστάσεις θρησκευτικαὶ, καὶ ἡ διεύθυνσις τῶν βλεμμάτων του ἀπεδείκνυε τὴν τῶν διαλογισμῶν του. Συνοδεύσας τὴν Πριττὰν μέχρι τῆς Βαγαβάτας, ἐμακρύνθη μετὰ ταῦτα μετὰ τοῦ Λάλλ, διότι ἐκ σεβασμοῦ ὑπερβολικοῦ πρὸς αὐτὴν, καὶ ἐπειδὴ ἡ Πριττὰ μητέρα δὲν εἶχεν, ἀπέφευγε νὰ φαίνηται πλησίον της εἰς δημοσίους τόπους. Καθεσθεὶς ἐπομένως εἰς ἄλλην τοῦ ναοῦ γωνίαν, ἐλησμόνει τὰ ἡδυπαθῆ τῶν ὀρχηστριῶν κινήματα, καὶ κατεβίβρωσκε διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὸ σεμνὸν κάλλος τῆς Πριττᾶς.

Ἀλλ' ἐν ᾧ ἦν οὕτως ἠσχολημένος, Κοσσὶδ ἢ γραμματοκομιστὴς, ὅλος κεκονιαμένος, εἰσῆλθεν εἰς τὸν περίβολον τοῦ ναοῦ, καὶ διευθυνθεὶς πρὸς αὐτὸν, τῷ ἐνεχείρισε τὴν γνωστὴν ἐπιστολήν.

— Πῶς! ἔκραξεν ὁ Ἰρὰς ἀναγνούς. Ὁ πατήρ μου δύω ὥρας μακρὰν τῆς Λαχώρας! καὶ μὲ περιμένει!

— Ἀνυπερθέτως.

— Εἶναι εἰς τὸ ἀγροκήπιον τοῦ Σὰχ Ἔλ Τεναρέτ;

— Μάλιστα.

— Σοὶ εἶπεν ὅτι πρέπει νὰ ὑπάγω ἀμέσως;

— Ἅμα λάβετε τὴν ἐπιστολήν.

— Θὰ μὲ συνοδεύσῃς;

[1]) Εἰς τὴν πόλιν Ἰαγερνάουτ περιφέρεται ἅπαξ κατ' ἔτος τὸ περίφημον ἀδαμαντόφθαλμον ἄγαλμα τοῦ Βισνοῦ περὶ τὴν Βαγαβάταν ἢ Παγόδαν αὐτοῦ ἐφ' ἁμάξης. Οἱ δεισιδαιμονέστεροι τῶν Ἰνδῶν πολλάκις ἐῤῥίπτοντο ὑπὸ τοὺς τροχοὺς τῆς ἁμάξης ταύτης καὶ ἐφονεύοντο· ἀλλ' οἱ Ἄγγλοι, κυριεύσαντες τὴν πόλιν ἐκείνην, ἐμπόδισαν τὴν ἐκουσίαν ταύτην ἀνθρωποθυσίαν.

— Ὄχι! ἔχω ἄλλας παραγγελίας.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἐξῆλθε ταχέως ὁ Κοσσίδ.

Ὁ δ' Ἰρὰς ἔδειξε τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὸν Λάλλ.

— Πρέπει νὰ ὑπάγω ἀμέσως, εἶπεν. Ἡ διαταγὴ εἶναι θετικὴ καὶ κατεπείγουσα. Ἀλλὰ πρέπει νὰ μὲ συνοδεύσῃς. Ἐδὼ ἀσφαλὴς δὲν εἶσαι.

Ὁ Λάλλ ἐσκέφθη ἐπί τινας στιγμάς.

— Ὕπαγε, εἶπε τέλος, Ἰρά· ἐγὼ θὰ μείνω.

— Ἀλλὰ μένεις εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ Ἀδσίτ. Δὲν τὸ συλλογίζεσαι;

— Ὁ Ἀδσὶτ πρὸς τὸ παρὸν δὲν ἠξεύρει ποῦ νὰ μὲ ζητήσῃ. Ἄλλως τε θὰ λάβω τὰ μέτρα μου, καὶ μετ' ὀλίγας ὥρας θὰ ἐπιστρέψῃς, καὶ ὁ πατήρ σου ὁμοῦ. Τότε πλέον δὲν τὸν φοβοῦμαι.

Οἱ δύω τότε ἐξῆλθον συγχρόνως τῆς Βαγαβάτας, καὶ ἐν ᾧ ὁ Ἰρὰς ἐμακρύνετο πρὸς τὴν πεδιάδα, ὁ Λάλλ ἀνεχώρει κατ' ἐναντίαν διεύθυνσιν πρὸς τὴν πόλιν.

Ἡ ἑορτὴ διήρκεσε περίπου ἡμίσειαν ἔτι ὥραν. Ἦν δ' ἐξαίσιον τὸ θέαμα ὅτε, ἀφ' οὗ ἐτελείωσεν, εἰς τὴν σκοτεινὴν νύκτα, ἐφ' ἧς ἔλαμπον μόνον οἱ ἀστέρες τοῦ αἰθρίου ἰνδικοῦ οὐρανοῦ, αἱ μυριάδες τῶν λαμπάδων ἐξῆλθον διὰ μιᾶς τοῦ ναοῦ, φωτίσασαι ὡς ἄλλος ἥλιος τὸ περιέχον, καὶ μετὰ ταῦτα διασπειρόμεναι, καὶ τὸ σκότος τῆς πεδιάδος κατὰ διαφόρους διασχίζουσαι διευθύνσεις, ὡμοίαζον τοσαῦτα κινητὰ ἐπίγεια ἄστρα, διπλασιάζοντα τὸ στερέωμα.

Μετὰ τοῦ πλήθους ἐξῆλθε καὶ ἡ Πριττὰ, καὶ συνηκολούθησε μετὰ πολλῶν ἄλλων μίαν τῶν ἀγουσῶν πρὸς τὴν πόλιν. Ἀλλ' ὁσάκις διεκλαδεύετο ἡ ὁδὸς, ἡ συνοδία της ἠλαττοῦτο, διότι ἕκαστος διηυθύνετο διὰ τῆς βραχυτέρας πρὸς τὴν συνοικίαν ὅπου κατῴκει.

Τέλος, ὅταν ἔμεινε μόνη μετὰ τῶν ὀπαδῶν της, ἱκανῶς μακρὰν εἰσέτι τῶν πρώτων τῆς πόλεως οἰκιῶν, ἠσθάνθη, ἐξ αἰτίας τῶν προηγηθέντων συμβάντων τῆς ἑσπέρας, ἀνησυχίαν διὰ τοῦτο μικράν. Ἀλλ' ἀμέσως σχεδὸν παρηγορήθη, διότι εἶδε προερχομένην ὀπίσω φραγῆς κήπου ἑτέραν πολυάριθμον συνοδίαν ἱππέων, ἥτις προφανῶς ἐβάδιζε τὴν αὐτὴν ὁδὸν μετ' αὐτῆς.

Οἱ νεωστὶ ἐλθόντες δὲν εἶχον δᾳδας, καὶ ἐφαίνοντο ὅτι ἐπεθύμουν νὰ ὠφεληθῶσιν ἀπὸ τῶν προπορευομένων τῆς Πριττᾶς, διότι ταχύνοντες τὸ βῆμα τῶν ἵππων των, ἔσπευσαν νὰ φθάσωσι μέχρις αὐτῶν.

Ἀλλὰ μόλις ἐπλησίασαν τοὺς δᾳδούχους, καὶ εὐθὺς τοὺς περιεκύκλωσαν πανταχόθεν, ἐπέπεσαν ἐπ' αὐτοὺς, ἥρπασαν τὰς δᾳδας, καὶ τὰς ἔσβυσαν ἐν τῷ ἅμα. Συγχρόνως δέ τινες ἐξ αὐτῶν ὁρμήσαντες πρὸς τὸν ἐλέφαντα τῆς Πριττᾶς, συνέλαβον αὐτὴν, τὴν ὕψωσαν εἰς τὰς χεῖράς των, καὶ τὴν παρέδοσαν εἰς ἄλλον ἱππέα, καλυπτόμενον σῶμα καὶ πρόσωπον ἐντὸς εὐρυτάτου μανδύου. Οὗτος δὲ, ἐγκλείσας αὐτὴν σχεδὸν νεκρὰν ὑπὸ τρόμου εἰς τὴν νευρώδη ἀγκάλην του, τὴν ἔθεσεν ἐμπρός του ἐπὶ τοῦ ἐφιππίου του, καὶ ἐκτύπησε τὸν ἵππον διὰ τῶν πτερνιστήρων.

Ἀλλ' ὁ ἵππος, ἀντὶ νὰ προχωρήσῃ βιαίως, ὡρθώθη, καὶ παρ' ὀλίγον νὰ ῥίψῃ τὸν ἐπιβάτην του. Προῆλθε δὲ τοῦτο ἐκ τοῦ ὅτι ἄνθρωπος ῥακενδύτης, ἀνήκων εἰς τοὺς Σανδάλας ἢ ἐπαίτας τῶν Ἰνδιῶν, εἶχε συλλάβει τὸν ἵππον ἐκ τοῦ χαλινοῦ, καὶ κρατῶν αὐτὸν, ἐπρόφερε διὰ φωνῆς οἰκτρᾶς τὸ παραδεδεγμένον ἐπιφώνημα·

— Μίαν ῥούπιαν, παρακαλῶ, Σαέβ!

— Μὰ τὰ τριακόσια τριάκοντα τρία ἑκατομμύρια τῶν θεῶν! ἀνεφώνησε φωνὴ ἀγρία ὑπὸ τὸν μανδύαν, — ἤδρε

τὴν ὥραν νὰ ἐπαιτήσῃ ῥούπιαν αὐτὸ τὸ κάθαρμα. Λάβε ῥούπιαν!

Καὶ ταῦτα λέγων, ὕψωσε τὸ ξίφος του νὰ κατακερματίσῃ τὸν δυστυχῆ ἐπαίτην, καὶ ἐσφενδόνισε κατ' αὐτοῦ τὸν ἵππον, νὰ τὸν συντρίψῃ ὑπὸ τοὺς πόδας του. Ἀλλ' αὐτὸς μετὰ μεγάλης εὐκινησίας ἐπήδησε πλαγίως, καὶ ἀπέφυγε καὶ τὴν πληγὴν καὶ τοὺς πόδας τοῦ ἵππου.

Κατόπιν δὲ τοῦ πρώτου τούτου ἱππέως, ὅστις ἐφαίνετο ὡς ἀρχηγὸς, ἐρρίφθησαν καὶ οἱ λοιποὶ ὅλοι ὡς ἀστραπὴ, ἀφίνοντες ὀπίσω των τοὺς ἐκπεπληγμένους καὶ τρέμοντας ὀπαδοὺς τῆς Πριττᾶς. Τοσοῦτον δ' ἐπῆλθε τὸ σκότος, ἀφ' οὗ ἐσβέσθησαν οἱ δαυλοὶ, καὶ τοσοῦτον ἔσπευδον εἰς τὴν φυγήν των οἱ ἅρπαγες, ὥστε δὲν τοῖς ἦν δυνατὸν νὰ παρατηρήσωσιν ὅτι ὁ ἀριθμός των ηὔξησε κατὰ ἕνα, καὶ ὅτι ἐκινεῖτο μεταξὺ αὐτῶν σκιά τις ἑτερογενὴς καὶ ἀλλόκοτος.

Ἡ συνοδία ἔλαβε μετά τινα βήματα ἄλλην διεύθυνσιν, καὶ μετ' ὀλίγον βυθισθεῖσα εἰς μικρὸν ἄλσος πιτύων, ἔφθασε παρὰ τὸ ῥεῦμα τοῦ ποταμοῦ Ῥάβη, εἰς οὗ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην ἐπικάθηται ἡ Λαχώρα.

Ἡ Πριττὰ ἠθέλησε κατ' ἀρχὰς νὰ φωνάξῃ· Βοήθειαν βοήθειαν! Ἀλλ' ὁ καθήμενος ἐπὶ τοῦ ἵππου ὀπίσω της, ἔκλεισε τὸ στόμα της διὰ τοῦ κρασπέδου τοῦ μανδύου του, καὶ τὴν ἠνάγκασε νὰ σιωπήσῃ.

Παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ περιέμενον τρία πλοῖα. Οἱ ἱππεῖς πεζεύσαντες, καὶ σύροντες τοὺς ἵππους ἐκ τῶν χαλινῶν, εἰσέβησαν εἰς αὐτὰ, καὶ διέβησαν τὸν Ῥάβην ἐν σιωπῇ βαθυτάτῃ. Εἰς δὲ τὴν ἀπέναντι ὄχθην ὑψοῦτο πύργος μονήρης, ἔχων μικρὰν θύραν ὑπερκειμένην τοῦ ὕδατος, καὶ ἄνωθεν αὐτῆς εἰς ἱκανὸν ὕψος παράθυρον ἀνοιγόμενον ἐπὶ ἐξώστου προέχοντος. Σκοπὸς ἐφύλαττε πλησίον τοῦ πύργου.

— Τίς εἶ; ἐφώναξεν ὁ σκοπὸς, ἰδὼν τὰ πλοιάρια πλησιάζοντα.

— Ἰμάος καὶ Γάγγα! ἀπεκρίθησαν ἐκ τῶν πλοίων· καὶ ὁ σκοπὸς ἐμακρύνθη.

Τὰ πλοῖα ἐπλησίασαν τότε, καὶ ἀπέβησαν οἱ ἱππεῖς. Καὶ ὁ μὲν ἀρχηγὸς αὐτῶν, ἀνοίξας τὴν θύραν τοῦ πύργου, εἰσῆλθε, σύρων μεθ' ἑαυτοῦ τὴν Πριττὰν, οἱ δὲ λοιποὶ ὅλοι ἀνεχώρησαν πρὸς τὸν περίβολον μεγάλης παρακειμένης οἰκίας, ἧς ἡ ὀπισθία θύρα ἠνοίγετο ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ. Ἐν ᾧ δ' ἀπήρχετο ὁ τελευταῖος ἱππεὺς μακρυνθεὶς ὀλίγον τῆς εὐθείας ὁδοῦ, διέκρινεν ἐν τῷ σκότει ἐμπρός του ἄνθρωπον ρακενδύτην.

— Τίς εἶσαι σύ; τί θέλεις ἐδώ; ἠρώτησεν ὁ στρατιώτης μετὰ φωνῆς τραχείας.

— Μίαν ῥούπιαν παρακαλῶ, Σαέβ! ἀπεκρίθη θρηνωδῶς ὁ ἐπαίτης.

— Ὁ Διάβολος Ἀσσούρας νὰ σ' ἐλεήσῃ ἀδελφὲ, εἶπεν ὁ στρατιώτης. Ἰδὲ ὥραν καὶ τόπον νὰ ζητῇ ῥούπιαν! Πήγαινε εἰς τὸ καλὸν τώρα, πήγαινε.

Καὶ ἠκολούθησε τοὺς συντρόφους του, οἵτινες, ὡς καὶ αὐτὸς, εἰσῆλθον διὰ τῆς ὀπισθίας θύρας εἰς τὸν περίβολον.

Εἰς τὴν τελευταίαν ὅμως ταύτην παραγγελίαν τοῦ στρατιώτου δὲν ὑπήκουσεν ὁ ἐπαίτης, ἀλλ' ἀποσυρθεὶς ὀλίγον, μέχρις ὅπου ἡ ὄχθη ἐγίνετο σύδενδρος, ἐκάθησεν ἀθορύβως ὀπίσω τοῦ κορμοῦ τοῦ πρώτου δένδρου ὃ ἀπήντησεν, εἰς μέρος ὅθεν τῷ ἦν εὔκολον καὶ ν' ἀκούῃ καὶ νὰ βλέπῃ τὰ πάντα. Ἰδοὺ δὲ τὶ ἤκουσε καὶ τὶ εἶδε.

Τὸ παράθυρον τοῦ πύργου ἦν κεκλεισμένον, ἀλλ' ἔφεγγεν ἔσωθεν. Ὀλίγας στιγμὰς ἀφ' οὗ κατέλαβεν ὁ ἐπαίτης τὴν σκοπιάν του, τὸ εἶδε βιαίως ἀνοιγόμενον, καὶ ἡ Πριττὰ ἐξώρμησεν εἰς τὸν ἐξώστην.

— Μακρὰν, ἔκραζεν ἡ νέα, μακρὰν ἀπ' ἐμοῦ!

Τί ἔπραττεν ἢ τί ἔλεγεν ὁ μείνας ἐν τῷ πύργῳ δὲν ἐδύνατο νὰ διακρίνῃ αὐτὸς, ἀλλ' εἶδε τὴν Ηριττὰν ἐλθοῦσαν εἰς τοῦ ἐξώστου τὸ χεῖλος, τὸ κρεμάμενον ἐπὶ τῶν κυμάτων, καὶ τὴν ἤκουσεν ἀνακράζουσαν μετὰ φωνῆς τρεμούσης ὑπὸ συγκινήσεως, ἀλλὰ καὶ ὑψουμένης πρὸς ἔκφρασιν σταθερᾶς ἀποφάσεως·

— Ἐν βῆμα ἂν προχωρήσῃς, ρίπτομαι εἰς τὸν ποταμόν!

Τότε εἶδεν εἰς τὸ παράθυρον τὴν μορφὴν τοῦ ἅρπαγός της. Ὁ μύσταξ καὶ τὰ γένειά του ἦσαν ἀνωρθωμένα ὡς τῆς γαλῆς ὅταν ἀγριωθῇ.

Ἤκουσε δὲ καὶ τὴν φωνήν του βροντῶσαν·

— Οἱ λόγοι μου δὲν δύνανται νὰ νικήσουν τὸ πεῖσμά σου· ἡ ὑπομονή μου θὰ τὸ νικήσῃ. Σοὶ προτείνω νὰ γίνῃς γυνή μου, τοῦ πρώτου, τοῦ ἰσχυρωτάτου ἀνδρὸς τῆς Λαχώρας. Ἑκάστην τρίχα τῆς κόμης σου θὰ καλύψω δι' ἑνὸς ἀδάμαντος. Αἱ γυναῖκες τοῦ Πενταποτάμου θὰ κλίνωσιν ἐμπρός σου τὸ μέτωπον, καὶ αἱ αὐτοκράτειραι θὰ σὲ φθονῶσιν.

— Τοὺς ἀδάμαντάς σου, Σαὲβ, ἐπαίνει εἰς τὰς Βαϋαδέρας σου, εἶπεν ἡ Ηριττὰ, ἐν ᾧ ἐρύθημα ὑπερηφανείας ἀνέβαινεν εἰς τὰς παρειάς της. — Δηστοῦ γυνὴ δὲν γίνομαι. Ὕπαγε!

— Ἀπορρίπτεις τὰ δῶρα τῆς ἀγάπης μου, τρέμε τὴν ἔκρηξιν τοῦ θυμοῦ μου! εἶπεν αὐτὸς μετὰ φωνῆς, εἰς ἣν ἠκούσθη τρύζον τοῦ πύργου τὸ ἔδαφος.

— Σαὲβ, ἀπεκρίθη ἡ Ηριττὰ, καὶ τὰ χείλη της διέστειλε μειδίαμα περιφρονήσεως, — Σαὲβ, ἀψηφῶ τὰς ἀπειλάς σου, ὡς ἀπορρίπτω τὰ δῶρά σου. Ἂν εἰς τὴν Λαχώραν, ἂν εἰς τὸ Πενταπόταμον εἶσαι ὁ ἰσχυρότερος πάντων, ἐδὼ εἰς τὴν ἄκραν αὐτοῦ τοῦ ἐξώστου, εἶμαι ἰσχυροτέρα σου. Ἀπατᾶσαι ἂν νομίζῃς ὅτι ἐξουσιάζεις τὴν ἐλευθερίαν μου.

Ἡ ἐλευθερία μου εἶναι ἐκεῖ — καὶ διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς ἔδειξε τὸν ποταμὸν, — καὶ μετὰ ταῦτα ἐκεῖ! — καὶ διὰ τῆς ἄλλης ἔδειξε τὸν διάστερον οὐρανόν. Δὲν σὲ φοβοῦμαι, Σαέβ. Ὕπαγε!

— Ὑπάγω, λοιπὸν, ἀρ᾽ οὖ πεισματωδῶς ἐπιμένεις, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος μετ᾽ ἀπαισίου βλέμματος. Ἀλλ᾽ ἰδέ. Ὁ πύργος οὗτος ὑψοῦται μονήρης καὶ ἔρημος εἰς μέρος ἄβατον καὶ ἀπρόσιτον. Μόνα τὰ παροδικὰ πτηνὰ θέλουσι σὲ ἀσπάζεσθαι εἰς τὴν ὑψηλὴν αὐτὴν φωλεάν σου. Κἀνεὶς δὲν ἠξεύρει ὅτι εἶσαι ἐδῶ· σωτῆρος χεὶρ δὲν θέλει φθάσει μέχρι σοῦ. Ἐδῶ θέλει διέλθει ἡ ζωή σου, ὁλόκληρος ἡ ζωή σου, μονότονος καὶ θολὴ, ὡς ὁ ποταμὸς ὅστις ῥέει ὑπὸ τοὺς πόδας σου. Ἐδῶ θέλω ἔλθει αὔριον νὰ ἰδῶ ἂν ἐνικήθη τὸ πεῖσμά σου, ἐδῶ θέλω ἐπανέρχεσθαι πᾶσαν ἡμέραν, μέχρις οὗ εἰς τὴν ἐρώτησίν μου, Πριττὰ ἐνέδωκας; ν᾽ ἀποκριθῇς, Ναί.

— Καὶ πᾶσαν ἡμέραν, ἀπεκρίθη ἡ Πριττὰ, θὰ μ᾽ εὑρίσκῃς εἰς τὴν θέσιν ταύτην, ἑτοίμην νὰ καταφύγω εἰς τοῦ θανάτου τοὺς κόλπους, ἂν μ᾽ ἐπιβάλλῃς τὴν ἀτιμίαν, καὶ πᾶσαν ἡμέραν θέλεις ἀκούει ἐπαναλαμβανόμενον τὸ αὐτὸ, Ὄχι!

— Αὔριον λοιπόν! εἶπεν ὁ ἅρπαξ, ἀνακαγχάζων σαρκαστικῶς, ἐν ᾧ μυκηθμὸς λύσσης ἐξήρχετο ἐκ τοῦ στήθους του· καὶ ἀπεσύρθη βιαίως ἀπὸ τοῦ παραθύρου.

Ὁ ἐπαίτης ὄπισθεν τοῦ δένδρου ἤκουσε τὸ βῆμά του ἀντηχοῦν βαρέως ἐπὶ τῆς κλίμακος.

— Ἕως ὅτου ἔλθῃς μίαν ἡμέραν καὶ εὕρῃς μόνον τὸ πτῶμά μου! εἶπεν ἡ Πριττὰ, ὅταν ἤκουσε τὸν τελευταῖον κρότον τῶν ποδῶν του σβεσθέντα, καὶ τὴν θύραν κλεισθεῖσαν.

Τοῦτο δ᾽ εἰποῦσα, εἰσῆλθε διὰ τοῦ παραθύρου.

Ἐξελθὼν δὲ τοῦ πύργου ὁ ἅρπαξ, ἐδιπλοκλείδωσεν αὐ-

τὸν διὰ βαρείας κλειδὸς, εἰσῆλθε διὰ τῆς θύρας τοῦ περιβόλου, δι' ἧς εἶχον πρὸ ὀλίγου εἰσέλθει καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἱππεῖς, καὶ ἐκλείδωσε καὶ αὐτήν.

Ὁ δ' ἐπαίτης, ἀφ' οὗ ἀπεσύρθησαν τὰ δύω πρόσωπα τῆς σκηνῆς, ἥτις ἐφάνη ἐλκύουσα τοσοῦτον τὴν προσοχήν του, ἐσύρθη ἀθορύβως μεταξὺ τῶν δένδρων, ἔφθασεν εἰς μέρος σύμφυτον, ὅπου ἵστατο ἵππος δεδεμένος εἰς στέλεχος, ἔλυσεν αὐτὸν ἐν σιωπῇ, ἐπήδησεν εἰς την ῥάχιν του, καὶ στρέψας πρὸς τὸν πύργον τὰ νῶτα, ἔλαβε τῆς πόλεως τὴν διεύθυνσιν.

ΣΤ'

Ἀλλ' ἐν ᾧ ταῦτα συνέβαινον, ὁ Ἰρὰς ἔτρεχεν ἀπὸ ῥυτῆρος πρὸς τὸ ἀγροκήπιον Σὰχ Ἔλ Τεναρὲτ, ὅπου ἤξευρεν ὅτι τὸν περιέμενεν ὁ πατήρ του. Τῶν δύω ὡρῶν τὸν δρόμον διήνυσεν εἰς μίαν ὥραν, καὶ ὅταν ἔφθασεν, ἦν ἡ ἑνδεκάτη τῆς νυκτὸς περίπου.

Ἀλλὰ μετ' ἐκπλήξεως εἶδεν ὁ Ἰρὰς ὅτι τὰ πάντα ἠρέμουν ἐνταῦθα. Ἀγροκήπιον καὶ πεδιὰς ἐκοιμῶντο εἰς σιωπὴν καὶ σκότος. Μάτην ἠρεύνησε πανταχοῦ, μάτην ἔκρουσε τὴν θύραν ὅλων τῶν ἀγροικιῶν, μάτην ἐξύπνισεν ὅλους τοὺς περιοίκους· οὐδεὶς οὔτε εἶδε Βεζίρην, οὔτε ἤκουσέ τι περὶ αὐτοῦ.

Βαθμηδὸν ἡ ἔκπληξις τοῦ Ἰρὰ ἤρχισε νὰ μεταβάλληται εἰς ἀνησυχίαν. Λοιπὸν ἀνεχώρησεν ὁ πατήρ του! Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι πιθανόν· ἤθελον ἀπαντηθῆ καθ' ὁδόν. Ἢ ἴσως ἀκόμη δὲν ἔφθασεν; ἀλλ' ἡ ἐπιστολὴ ἦν γεγραμμένη ἐκ τοῦ ἀγροκηπίου. Ἄρα ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη δὲν ἦν τοῦ πατρός του, τὸν ἠπάτησαν! Ἀλλὰ τίς τὸν ἠπάτησε, τίς εἶχε συμφέρον νὰ τὸν ἀπατήσῃ;

Διάφοροι φόβοι τὸν ἐκυρίευσαν, καὶ εἰς τὸ πνεῦμά του διεσταυροῦντο ὑποψίαι ἀντίθετοι. Δι' ὃ, ἀφ' οὗ περιΐππευσεν ἅπαξ ἀκόμη τὸ ἀγροκήπιον πρὸς καθησύχασιν τῆς συνειδήσεώς του, ἐκέντησε τὸν ἵππον του, καὶ ὥρμησε πρὸς τὰ ὀπίσω, πτερούμενος ὑπὸ ταραχῆς καὶ ἀνυπομονησίας. Καθ' ὁδὸν δὲ τὸ πνεῦμά του ἐταλαντεύετο μεταξὺ ἰδεῶν παντοίων, ἀσπαζομένων ὡς πιθανῶν ἅμα παρουσιάζοντο, ἀποβαλλομένων δ' ὡς ἀτόπων ἅμα ἐσυζητοῦντο, καὶ τὴν ἀνησυχίαν του ᾐσθάνετο τοσούτῳ μᾶλλον αὐξάνουσαν, ὅσῳ δὲν εἶχεν ἀντικείμενον ὡρισμένον.

Μεσονύκτιον ἦν ὅταν εἰσώρμησεν εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Λαχώρας, διευθυνόμενος πρὸς τὴν οἰκίαν του. Ἀλλὰ, ἐν ᾧ διήρχετο ὡς βέλος διὰ τῆς πύλης αὐτῆς, αἴφνης ἄνθρωπος ἀναπηδήσας ἀπὸ σκοτεινῆς γωνίας, ἥρπασε τὸν ἵππον ἐκ τοῦ χαλινοῦ μετὰ τοσαύτης βίας, ὥστε ἐλυγίσθησαν αἱ ἰγνύες τοῦ ζώου, καὶ ὁ ἵππος ἐστάθη.

— Προδοσία! ἀνέκραξεν ὁ Ἰρὰς, θεωρήσας τὸ συμβὰν τοῦτο ὡς συνέχειαν τῆς ἐπιβουλῆς, ἥτις, ὡς ἐνόει, ἐτεκταίνετο ἐναντίον του.

Κλίνας δὲ πρὸς τὰ ἐμπρὸς, εἶδεν ὅτι ὁ ἐπιπεσὼν κατ' αὐτοῦ ἦν Παριάς τις ἢ Σανδάλας, ὡς ὀνομάζουσιν οἱ Ἰνδοὶ τὴν ἐλεεινὴν ἐκείνην τῶν ἀνθρώπων τάξιν, τὰ σκύβαλα τῆς κοινωνίας, ἥτις μόνον θύματα ἢ κακούργους παρέχει. Ὁ Ἰρὰς ὑπώπτευσεν ἢ δολοφόνον, ἢ τοὐλάχιστον νυκτοκλέπτην.

— Ὀπίσω! ἔκραξε πάλιν, γυμνώσας τὸ ξίφος του.

— Ἰρά! ἥρπασαν τὴν Πριττὰν, εἶπε ταχέως ὁ ῥακενδύτης.

— Ἡ φωνὴ τοῦ Λάλλ! ἀνέκραξεν ὁ Ἰράς. — Ἥρπασαν τὴν Πριττάν; τί λέγεις; Τίς τὴν ἥρπασεν;

— Ὁ Σιρδάρης Ἀδσίτ!

— Ὦ! ναί! ἔχεις δίκαιον! Ἐκείνου ἦτον ὁ δόλος. Ἀλλὰ πῶς τὸ ἠξεύρεις; ἀλλὰ ποῦ εἶναι; νὰ τρέξωμεν, Λὰλλ, νὰ τὴν σώσωμεν.

Ὁ Λὰλλ τῷ διηγήθη τότε ὅ,τι ἤξευρε. Τὴν ἐπίβουλον διάθεσιν τοῦ Σιρδάρου ἐκ πείρας γνωρίζων, δὲν ἐνόμισε φρόνιμον νὰ μακρυνθῇ ἀπὸ τῆς Πριττᾶς, ἐν ὅσῳ ἦν ἀπὼν ὁ Ἰράς. Ἀλλ' ἵνα τὴν ἐπιτηρῇ ἀκινδύνως, ἠναγκάσθη νὰ καλύψῃ τὰ ἐνδύματά του ὑπὸ τὰ ῥάκη ἐκεῖνα· καὶ οὕτω τὴν παρηκολούθησε μακρόθεν εἰς τὴν ἐπιστροφήν της, παρευρέθη εἰς τὴν ἁρπαγήν της, ἐπλησίασε τὸν ἅρπαγα, καὶ ἀναγκάσας αὐτὸν εἰς βίαιον κίνημα τῆς χειρὸς, εἶδε τὸ πρόσωπόν του, συνώδευσεν ἔπειτα τοὺς ὀπαδούς του ἔφιππος ὑπὸ τὸ κάλυμμα τῆς νυκτὸς, καὶ μετ' αὐτῶν διέβη τὸν ποταμὸν, καὶ κατεσκόπευσε τὰ κατὰ τὸν πύργον.

— Ἀλλὰ νὰ τὴν σώσωμεν, πρέπει νὰ τὴν σώσωμεν! ἐκραύξεν ὁ Ἰράς.

— Πρέπει βεβαίως, ἀπεκρίθη ὁ Λὰλλ, καὶ πρέπει χωρὶς ἀναβολῆς. Ἡ αὐγὴ νὰ μὴ τὴν εὕρῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Ἀδσὶτ-Σίγγ· διὰ τοῦτο ἦλθα δρομαίως νὰ σὲ προλάβω. Ἂς μὴ ἀργῶμεν.

Ἐν τῷ ἅμα ὁ Λὰλλ ἀπέῤῥιψε τὰ ῥάκη ἀπὸ τοῦ σώματός του, καὶ ὁ Ἰράς κατέβη ἀπὸ τοῦ ἀσθμαίνοντος ἵππου του, καὶ τὸν παρέδωσεν εἰς ἕνα τῶν ὑπηρετῶν του.

— Καὶ τώρα πῶς θὰ πράξωμεν; ποῦ θὰ διευθυνθῶμεν; ἠρώτησεν, ἀνίκανος ὢν νὰ σχεδιάσῃ ὁ ἴδιος εὐκρινές τι εἰς τὸν κυματιζόμενον νοῦν του.

— Εἰς τὸν στρατῶνα! εἶπεν ὁ Λάλλ.

Καὶ διηυθύνθησαν ἀμέσως πρὸς τὸ μέρος ὅπου εἴδομεν σταθμεῦον τούτου τὸ τάγμα.

Ἐκεῖ ὁ Λάλλ προσεκάλεσε τὸν ταγματάρχην.

— Ἀδελφὲ Σαγκραμαζίτη, τῷ εἶπεν, ἔχομεν ἀνάγκην τῆς βοηθείας σου.

— Λάλλ-Σίγγ, ἀπεκρίθη ὁ ταγματάρχης, ὁ βραχίων μου ὡς καὶ οἱ βραχίονες ὅλων τῶν στρατιωτῶν μας, εἶναι, τὸ ἠξεύρεις, ἐδικός σου καὶ τοῦ φίλου σου Ἰρᾶ-Σίγγ. Διάταττε.

— Γνωρίζεις ποῖοι φρουροῦσιν ἀπόψε εἰς τοῦ Σιρδάρου τὸν οἶκον;

— Γνωρίζω.

— Ἔχεις ἐπιρροὴν ἐπ' αὐτῶν;

— Ἐπὶ δύω ἢ τριῶν· ὄχι ἐφ' ὅλων.

— Ἀρκετὴν ὥστε νὰ πείσῃς ἕνα σκοπὸν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν θέσιν του;

— Ἀρκετήν, ἂν ὁ σκοπὸς ἐκεῖνος εἶναι ἐκ τῶν δύω ἢ τριῶν.

— Ἀλλ' ἂν δὲν εἶναι! εἶπεν ὁ Λάλλ, γινόμενος ἔμφρων τις.

— Ἂν δὲν εἶναι. . ., ἐπανέλαβε περίφοβος ὁ Ἰράς.

— Ἔστω, εἶπεν ὁ Λάλλ, συνόδευσόν μας· ἴσως μᾶς συνδράμῃ ἡ τύχη.

Παραλαβὼν δὲ καὶ τέσσαρας Σείκους, στρατιώτας τοῦ τάγματος, καὶ δοὺς τὰς ἀναγκαίας ὁδηγίας εἰς ἕκαστον, διηυθύνθη μετ' αὐτῶν ἡσύχως πρὸς τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ. Ἐκεῖ εἷς τῶν στρατιωτῶν ἐμίσθωσε πλοιάριον δι' ἄδρᾶς χορηγίας, ἀπέβαλεν ἀπ' αὐτοῦ τὸν Ἰνδὸν ναύτην, καὶ ἔλαβε τὰς κώπας ὁ ἴδιος. Ὀλίγον δὲ κατωτέρω ἐπέβησαν τοῦ πλοιαρίου ὁ Ἰρὰς καὶ ὁ Λάλλ μετὰ τῶν ἄλλων τριῶν στρατιωτῶν, καὶ παρηκολούθησαν τὸν ῥοῦν τοῦ ποταμοῦ, μέχρι συμφύτου γλώσσης τῆς ὄχθης, προεχούσης εἰς τὸν ποταμὸν, καὶ παρακειμένης εἰς τοῦ Σιρδάρου τὸν πύργον.

Ὀπίσω αὐτῆς ἔμεινεν ἡ λέμβος ἀκίνητος, οἱ δὲ τρεῖς στρατιῶται ἐξελθόντες ἐκρύβησαν εἰς τὰ δένδρα, ἐν ᾧ ὁ ταγματάρχης Σαγκραμαζίτης ἐπορεύθη πεζὸς πρὸς τὸν πύργον.

— Τίς εἶ; ἀνέκραξεν ὁ σκοπὸς ἅμα εἶδεν ἄνθρωπον προσερχόμενον.

— Δὲν εἶναι ἐκ τῶν γνωρίμων μου, εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ Σαγκραμαζίτης. Μεγαλοφώνως δ' ἀπεκρίθη· — Ἡμαὶς καὶ Γάγγα! καὶ ἐλθὼν πλησιέστερον,

— Ταγματάρχης! προσέθηκεν.

Ὁ σκοπὸς, κατὰ τὴν τάξιν τῶν Ἰνδικῶν στρατευμάτων, παρουσίασε τὰ ὅπλα, ἂν καὶ ἦτον πρώτη ὥρα μετὰ τὸ μεσονύκτιον. Ὁ δὲ Σαγκραμαζίτης πλησιάσας εἰς αὐτὸν,

— Κοιμᾶσαι; τῷ εἶπε μετὰ τόνου φωνῆς ὀργίλου, ἢ τί κάμνεις ἐδώ;

— Ὄχι, γενναιότατε, εἶπε περίφοβος ὁ σκοπὸς, ἀγρυπνῶ, καὶ φυλάττω.

— Φυλάττεις; καὶ πῶς φυλάττεις; αὔριον θὰ διατάξω νὰ σὲ μαστίσουν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ στρατῶνος. Ἐν ᾧ φυλάττεις, ἄνθρωποι ἀπεβιβάσθησαν ἀπὸ πλοιαρίου εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος· — καὶ ἔδειξε τὰ δένδρα· — Τί ἤθελον ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι;

— Δὲν εἶδα κἀνένα ἄνθρωπον, γενναιότατε, ἀπεκρίθη ὁ στρατιώτης τεταραγμένος. Ἀλλ' ἂν ἀπέβησαν ἄνθρωποι, νὰ φωνάξω τὴν φυλακήν.

— Νὰ φωνάξῃς τὴν φυλακὴν, ὑπέλαβε βιαίως ὁ ταγματάρχης, καὶ νὰ φύγουν πρὶν μάθωμεν οὔτε τίνες ἦσαν, οὔτε διατί ἦλθον. Ἀνόητε! πρέπει νὰ τοὺς κατασκοπεύσωμεν πρῶτον καὶ τότε.

Ὁ στρατιώτης, ἀκολουθῶν τὸν ταγματάρχην, διηυθύνθη

πρὸς τὸ ἄλσος μετὰ βήματος βραδέως καὶ ἀθορύβου. Ἀφιχθεὶς δὲ, ἐβύθισε τὸ βλέμμα του μεταξὺ τῶν δένδρων.

— Τῷ ὄντι ἄνθρωποι εἶναι, εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ. Κρατοῦν ὅπλα, καὶ εἶναι τρεῖς. Πρέπει νὰ φωνάξω.—Φύλακες!...

Ἀλλ' ἀκόμη δὲν ἐπρόφερε τὴν λέξιν, ἥτις ἤθελεν ἐγείρει ὅλην τὴν φρουρὰν τοῦ Ἀδσὶτ, καὶ ὁ ταγματάρχης τὸν συνέλαβεν ἀπὸ τοῦ τραχήλου καὶ τὸν ἔσφιγξεν.

— Σιωπὴ, ἀχρεῖε! ἀνέκραξε, καὶ εἰς ἓν νεῦμά του ἐφορμήσαντες οἱ τρεῖς στρατιῶται ἐκ τοῦ ἄλσους, τὸν ἥρπασαν, τὸν ἔῤῥιψαν κατὰ γῆς, καὶ φιμώσαντες τὸ στόμα του, τῷ ἔδεσαν χεῖρας καὶ πόδας, καὶ ἐπέστρεψαν μετ' αὐτοῦ εἰς τὸ πλοῖον. Αἱ κῶπαι ἔσχισαν ἀμέσως τὸ ῥεῦμα, καὶ τὸ πλοῖον διηυθύνθη πρὸς τὴν ἀπέναντι ὄχθην, ὅπου ἀπέβησαν οἱ τρεῖς Σεῖκαι μετὰ τοῦ αἰχμαλώτου των.

Περικυκλώσαντες δ' αὐτὸν καὶ εἰδοποιήσαντές τον ὅτι εἰς τὸ πρῶτον κίνημα ἢ εἰς τὴν πρώτην φωνήν του τὰ τρία των ἐγχειρίδια θὰ βυθισθῶσιν εἰς τὴν καρδίαν του, τὸν ἔφερον εἰς τὸ μέρος ὅπου εἶχον ἀφήσει τοὺς ἵππους των, καὶ ἀναβιβάσαντές τον εἰς τὸν τέταρτον ἵππον τοῦ ἐν τῇ λέμβῳ μείναντος συντρόφου των, διηυθύνθησαν μετ' αὐτοῦ, ἑκόντος ἄκοντος, πρὸς τὰ σύνορα τοῦ Ἀφγανιστάν.

Τὸ δὲ πλοιάριον μετὰ τῶν ὑπολοίπων ἐπέστρεψε πάλιν πρὸς τὰ ὀπίσω. Τοῦ πύργου τὸ παράθυρον ἦν κλειστὸν, ἐφαίνετο δὲ φῶς εἰς αὐτό. Ὁ ἐρέττων στρατιώτης, ἀφιχθεὶς ὑπὸ τὸν ἐξώστην, ἀνεκώχισε, καὶ κινῶν ἐλαφρῶς τὰς κώπας διετήρει μόνον τὸ πλοιάριον εἰς τὴν θέσιν του, ἐμποδίζων αὐτὸ νὰ παρασυρθῇ ὑπὸ τῆς βίας τοῦ ποταμοῦ. Ὁ δὲ Ἰρὰς, ὑψώσας τότε τὴν φωνὴν, ἤρχισε νὰ ψάλλῃ τὸ ἀκόλουθον ᾆσμα·

Μὴν κοιμᾶσαι, ἰδοὺ ἀνατέλλει
μειδιῶν ὁ χρυσοῦς ἑωσφόρος·
ὡς ἀδάμας ἀστράπτ' εἰς τὸ ὄρος,
καὶ τὴν νέαν αὐγὴν προαγγέλλει.

Τὸ πτηνὸν τὴν ἀσπάζεται ᾠδὴν,
μελῳδίας τῇ πέμπει ἡ λύρα,
καὶ τὰ ῥόδα τῇ πέμπουσι μύρα,
καὶ τὴν ψάλλ' ἡ ἠχὼ τῶν κοιλάδων.

Αἱ φωναὶ αἱ οὐράνιαι πᾶσαι
κ' αἱ ἐπίγει' ὑμνοῦσι συνάμα
τὴν αὐγὴν, γλυκὺ νεῦμα τοῦ Βράμα·
ἀνατέλλει, ἰδού! μὴν κοιμᾶσαι.

Μετὰ τὴν δευτέραν στροφὴν τοῦ ᾄσματος ἠνεῴχθη τὸ παράθυρον ἐλαφρῶς, καὶ μετὰ τὴν τρίτην ἐφάνη ἡ Πριττὰ, δειλῶς βυθίζουσα τὸ βλέμμα της εἰς τὸ σκότος.

— Δὲν ἦτον ἐκεῖνος, ἐψιθύρισε, δὲν ἦτον τὸ ᾄσμά του;

— Πριττὰ, ἀνέκραξεν ὁ Ἰρὰς μετ' ἐντονωτέρας φωνῆς, Πριττὰ, μ' ἐγνώρισας; ὁ Ἰρὰς εἶμαι, ἔρχομαι νὰ σὲ σώσω. Ἔχεις πρόχειρον ἢ σχοινίον, ἢ παραπέτασμα κἀνὲν νὰ μᾶς κρεμάσῃς ἀπὸ τοῦ ἐξώστου;

— Λάβετε! εἶπεν ἡ Πριττὰ, κρεμῶσα τὸ μακρὸν κάλυμμα ἐν ᾧ περιέβαλλε τὸ πρόσωπον καὶ τὸ σῶμά της, ὅταν ἐξήρχετο τῆς οἰκίας. — Εἰμὶ ἑτοίμη νὰ κρεμασθῶ εἰς τρίχα ἐπὶ τῆς ἀβύσσου, μόνον νὰ σωθῶ ἀπὸ τῆς μισητῆς φυλακῆς ταύτης.

Ὁ Λὰλλ ἔδεσεν ἐν τῷ ἅμα εἰς τὴν ἄκραν τοῦ καλύμματος ἀναβάθραν σχοινόπλεκτον, ἣν εἶχε φέρει μεθ' ἑαυτοῦ ἐκ τοῦ στρατῶνος, καὶ ἡ Πριττὰ τὴν ἀνείλκυσε, κρεμῶσα ὑπὲρ τὴν κιγκλίδα τὴν ἄλλην τοῦ καλύμματος ἄκραν. Ταύτην δ' ἐστερέωσε κάτωθεν ὁ Ἰρὰς, εἰς τὸ ῥόπτρον τὸ ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ πύργου, καὶ διὰ τῆς ἀναβάθρας ἀνέβη πρῶτος αὐτὸς, καὶ κατόπιν αὐτοῦ ὁ Λάλλ.

— Ἐλθὲ, ὦ Πριττὰ, εἶπεν ὁ Ἰρὰς, ἐρχόμεθα νὰ σὲ σώσωμεν. Δός μοι τὴν χεῖρα νὰ σὲ βοηθήσω νὰ καταβῇς.

— Ναί! νὰ μὲ σώσητε! ἀνέκραξεν ἡ Πριττά. Ἂς φύγωμεν, ἂς πηγαίνωμεν. Ἀποσπάσατέ με ἀπὸ τοῦ ἄντρου τοῦ θηρίου. Δεδοξασμένος ὁ Βράμας ὅτι ἦλθες, Ἰρά. Ἂν δὲν ἤρχεσο, αὔριον, ὅταν ἠνοίγετο τοῦ πύργου ἡ θύρα, εἶχον σκοπὸν νὰ ζητήσω τὴν σωτηρίαν μου εἰς τοῦ Ῥάβη τὰ κύματα.

— Ὢ ἀπαίσιος ἰδέα! ἀνέκραξεν ὠχριῶν ὁ Ἰράς. Ἀδσίτ! θὰ μοὶ τὴν πληρώσῃς. Ἀλλ' ἐλθὲ, μὴ χρονοτριβῶμεν, ὑπάγωμεν.

— Ναὶ, ὑπάγωμεν, εἶπεν ἡ Πριττὰ, θέτουσα τὸν πόδα εἰς τὴν πρώτην βαθμῖδα τῆς κλίμακος.

Ὡς ὅμως αἰφνίδιός τις νὰ τῇ ἐπῆλθε λογισμὸς, ἐστάθη πάλιν, καὶ ἀποσυρομένη,

— Ἀλλὰ, ἠρώτησε, ποῦ ὑπάγομεν;

Ὁ Ἰρὰς ἐταράχθη. Τὴν ἐρώτησιν ταύτην οὐδ' αὐτὸς εἶχεν ἀποτείνει εἰς ἑαυτόν· δι' ὃ, μετά τινας στιγμὰς δισταγμοῦ,

— Θὰ εἶσαι ἆρά γε ἀσφαλὴς εἰς τὴν οἰκίαν σου; εἶπε.

— Εἰς τὴν οἰκίαν της! ἀνέκραξεν ὁ Λάλλ. Δύνασαι νὰ τὸ προτείνῃς! Καὶ τίς θέλει τὴν φυλάξει ἐκεῖ; Καὶ ὅλη ἡ πόλις τῆς Λαχώρας ἂν τὴν περιῤῥουρήσῃ, λησμονεῖς ὁ Ἀδσὶτ ποῖος εἶναι; Ἀγνοεῖς ὅτι αὔριον ἀπὸ πρωΐας ἠμπορεῖς νὰ τὴν ἰδῇς συρομένην εἰς τὰς ὁδοὺς ὑπὸ τῶν δορυφόρων του; Δὲν ἠξεύρεις ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος οὐδὲν σέβεται, οὐδένα φοβεῖται;

— Οὐδένα, ἐκτὸς μόνου ἑνὸς, εἶπεν ὑπερηφάνως ὁ Ἰράς.

— Ἐκτὸς τοῦ Δεῦὰν, ἀπήντησεν ὁ Λάλλ. Καὶ μόνον εἰς τοῦ Δεῦὰν τὴν οἰκίαν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀσφαλὴς ἡ Πριττά.

— Εἰς τὴν οἰκίαν λοιπὸν τοῦ πατρός μου..., ἐπρότεινε δειλῶς ὁ Ἰρὰς πρὸς τὴν νέαν κόρην.

— Ἰρά, ἀπήντησεν αὕτη. Δὲν ἔχεις μητέρα. Ἂν ἡ οἰκία μου δὲν εἶναι πλέον ἄσυλον δι' ἐμέ, ἄφες με. Τὸ βλέπω, ὁ πυθμὴν τοῦ ποταμοῦ εἶναι τὸ ἄσυλόν μου τοὐντεῦθεν.

— Πριττά! φιλτάτη Πριττά! ἀνέκραξεν ἀπηλπισμένος ὁ νεανίας. Ποῖον συνέλαβες σκοπὸν καταχθόνιον! Ἐλθὲ, εἰς τὴν οἰκίαν σου, εἰς τὸ μέσον τῆς Λαχώρας, ὅπου θέλεις, ἐλθέ· καὶ ἂν τολμήσῃ, ἂς ἐγγίσῃ ὁ Ἀδσὶτ τὴν τρίχα τῆς κεφαλῆς σου. Ἐγὼ ἄγρυπνος θὰ σὲ φρουρήσω ἡμέραν καὶ νύκτα. Ἐγὼ διὰ τοῦ στήθους μου, διὰ τοῦ βραχίονός μου θὰ σὲ προασπίσω. Εἰς τὸ πτῶμά μου θὰ πατήσῃ πρὶν φθάσῃ μέχρι σοῦ. Δὲν ἤκουσας ποτὲ, ὅτι τοῦ Ἰμάου οἱ λέοντες καὶ αἱ τίγρεις ὅλα στρατεύματα κατεσπάραξαν ὅταν τὴν φωλεάν των ἤρχοντο νὰ συλήσωσιν; Οὐαὶ εἰς αὐτὸν ἂν ἐκτείνῃ ἐπὶ σὲ ἀνόσιον χεῖρα! Ἀλλ' ἐλθέ· ἡ ὥρα παρέρχεται, μετ' ὀλίγον ἡ αὐγὴ θὰ ἔλθῃ· τότε τετέλεσται, καιρὸς δὲν θὰ εἶναι πλέον! Ὦ Λάλλ! βοήθησον, συμβούλευε, ὁμίλει καὶ πεῖσόν την.

— Ἡ Πριττὰ ἔχει δίκαιον, εἶπεν αὐστηρῶς ὁ Λάλλ-Σίγγ, μετά τινων στιγμῶν σκέψιν. Ἡ μέλλουσα σύζυγός σου πρέπει νὰ εἶναι καθαρὰ οὐχὶ ἀπὸ κηλίδος, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ σκιᾶς κηλίδος. Καὶ ὅμως νὰ τὴν ὑπερασπισθῇς δὲν δύνασαι καὶ ἐὰν ἑκατονταπλασιάσῃς τὴν δύναμίν σου, εἰμὴ μόνον ἐντὸς τῆς πατρικῆς σου οἰκίας. Ἀλλ' ἔλθετε μετ' ἐμοῦ. Ἔχω ἄσυλον ἄξιόν της. Θὰ πράξω, Ἰρά, διὰ σὲ ὅ,τι δι' ἄνθρωπον γεννητὸν δὲν θὰ ἔπραττον. Καταβῆτε εἰς τὸ πλοιάριον.

— Ἠμπορῶ νὰ ἐμπιστευθῶ εἰς τὸν ἄνθρωπον τοῦτον; ἠρώτησεν ἡ νέα κόρη τὸν Ἰράν.

— Ὡς εἰς ἐμὲ τὸν ἴδιον, ἀπεκρίθη αὐτός.

Τότε ἡ Πριττὰ, ὁδηγουμένη ὑπὸ τοῦ Ἰρᾶ, καὶ παρεπομένου τοῦ Λάλλ, κατέβη τὴν κλίμακα, τρέμουσα ἐπὶ τῆς ἐναερίου γεφύρας. Ἀμέσως δ' ἡ κλίμαξ ἐλύθη καὶ καθειλκύσθη, καὶ τὸ πλοιάριον μακρυνθὲν ἀφέθη εἰς τοῦ Ῥάβη τὸν ῥοῦν.

Ζ'

Μετά τινος δ' ὥρας πλοῦν, ἀφ' οὗ διέβησαν ὅλον τὸ μῆκος τῆς πόλεως, προσωρμίσθησαν εἰς μέρος κείμενον ἤδη ἐκτὸς αὐτῆς.

Ὁ Λάλλ τοὺς ὡδήγησε τότε δι' ἐρήμου ἐκτάσεως πρὸς μέγαν κῆπον ὑπὸ κιγκλίδων περιεχόμενον, ἐπάτησεν εἰς μίαν τῶν κιγκλίδων τὸν δάκτυλον, καὶ ἐν τῷ ἅμα ἠνεῴχθη δι' ἐλατηρίου ἀφανὴς θύρα, δι' ἧς εἰσῆλθον. Μακρύνας δέ τινας τῶν παρακειμένων θάμνων, τοὺς ἔφερεν εἰς πηγὴν ὕδατος, ἔχουσαν σχῆμα σπηλαίου, καὶ εἰς ταύτης τὸ ἔδαφος, εἰς τὸ σκοτεινότατον καὶ ἀφανέστατον μέρος, ἠνέῳξε σιδηρᾶν θυρίδα καταπακτὴν, καὶ κρατῶν τὸν Ἰρὰν ἐκ τῆς χειρὸς, ἐνῷ ἐκεῖνος ὡδήγει κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τὴν Πριττὰν, κατέβη πολλὰς βαθμίδας ὑπογείου λιθίνης κλίμακος, διέβη μακρὰν σκοτεινὴν ὑπόνομον, ἔχουσαν διαφόρους διακλαδεύσεις, καὶ εἰς τὸ ἄλλο πέρας ἀνέβη δι' ἄλλης πάλιν κλίμακος ὁμοίας τῇ πρώτῃ.

Ἀφιχθεὶς δ' εἰς ταύτης τὴν κορυφὴν, παρήγγειλε διὰ νεύματος εἰς τοὺς συνοδοιπόρους σιωπὴν βαθυτάτην.

Πλησιάσας δὲ τὸ οὖς του εἰς τὴν πλευρὰν τῆς ὑπονόμου, ἠκροάσθη ἐπί τινας στιγμὰς, μετὰ δὲ ταῦτα ἔκρουσεν ἐλαφρῶς διὰ τοῦ δακτύλου ἐπ' αὐτῆς, καὶ ἠκροάσθη πάλιν προσεκτικῶς· μὴ ἀκούσας δὲ τίποτε, ἐψηλάφησε τὸν τοῖχον, καὶ

μακρόθεν ἠκούσθη μεταλλικός τις κρότος ὡς ἀργυροῦ κωδωνίσκου.

Ὀλίγας στιγμὰς περιέμεινον εἰσέτι κρατοῦντες τὴν ἀναπνοήν των, καὶ διὰ μιᾶς ἠνεῴχθη ἐμπρός των ἀψοφητὶ μικρὰ θυρὶς, ὀλισθήσασα εἰς ἀόρατον τροχιὰν, καὶ εἰσῆλθον εἰς εὐρύχωρον, ἀλλὰ σκοτεινὸν θάλαμον.

Μετ' ὀλίγην δ' ὥραν ἤκουσαν κλεῖδα στρεφομένην, θύρα ἠνεῴχθη ἀπέναντί των, καὶ δι' αὐτῆς προῆλθε γυνὴ κρατοῦσα ἀργυροῦν λύχνον κρεμαστὸν εἰς τὸν δάκτυλόν της. Ἀλλὰ τὸ φῶς τοῦ λύχνου ἦν ἀμυδρὸν, καὶ δὲν διεσκέδαζε τὸ σκότος τοῦ περιέχοντος. Σπάνιαι δέ τινες ἀκτῖνες αὐτοῦ, πλανώμεναι εἰς τοὺς τοίχους καὶ εἰς τὴν ὀροφὴν, ἀντηνακλῶντο στιλπναὶ ἀπό τινων σημείων, καὶ ἐδείκνυον τὸ δωμάτιον ὅλον λαμπρῶς κεκοσμημένον διὰ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου.

Ἀλλ' ἡ κρατοῦσα τὸν λύχνον γυνὴ, εὑρισκομένη ἐν τῷ κέντρῳ τῆς τῶν ἀκτίνων ἑστίας, περιελάμπετο ὅλη, καὶ τὸ ἐξαίσιον κάλλος της, ἡ μεγαλοπρεπής της μορφὴ καὶ ὁ λευκὸς εὐναΐος χιτὼν ὅστις τὴν ἐνέδυε, τὴν παρίστων εἰς τὰς ἐκπεπληγμένας ὄψεις τοῦ Ἰρᾶ καὶ τῆς μνηστῆς του ὡς οὐράνιον ὅραμα.

— Τοιαύτην ὥραν, ἀγαπητὲ Λάλλ! εἶπε προερχομένη. Ἀλλὰ πλησιάσασα τὸν λύχνον, — Πῶς! εἶπε, Σαέδ! Τί δηλοῖ τοῦτο! ξένοι ἄνθρωποι ἐδῶ!

— Μὴ ὀργισθῇς, Ῥάνη-Χάνδα, διὰ τὴν τόλμην μου, εἶπεν ἱκετικῶς ὁ Λάλλ.

— Ἡ Ῥάνη! ἡ βασίλισσα! ἀνέκραξαν συγχρόνως ὁ Ἰρὰς καὶ ἡ νέα κόρη.

— Ἂν μίαν μόνον χάριν μοὶ ἐπιτρέπῃς νὰ σοὶ ζητήσω ἐπὶ ζωῆς μου, ἐξηκολούθησεν ὁ Λάλλ, ἔστω αὕτη ἡ πρώτη

καὶ αὕτη ἡ τελευταία. Οὗτος εἶναι ὁ Ἰρὰς, ὁ υἱὸς τοῦ Δεϋάν. Σήμερον ὁ ἄγριος Ἀδσὶτ ὕψωσε τὸ ξίφος νὰ μὲ φονεύσῃ, καὶ ὁ Ἰρὰς ἐρρίφθη ἐμπρὸς τοῦ ξίφους αὐτοῦ καὶ μ' ἔσωσεν. Ἀπόψε ὁ ἀκόλαστος Ἀδσὶτ ἥρπασε τὴν Πριττὰν, τὴν θυγατέρα τοῦ Σεράγ, τὴν μνηστὴν τοῦ Ἰρᾶ. Ἀπόδος, ὦ Ῥάνη, τὸ ὄρλημά μου, καὶ σῶσόν την, ἀφ' οὗ τὴν ἐπεσπάσαμεν ἀπὸ τῶν ὀνύχων τοῦ θηρίου.

Ἀλλ' ἡ Ῥάνη ἐσίγα. Οἱ ὀφθαλμοί της διαστελλόμενοι ἐξέφραζον φόβον μᾶλλον ἢ ἀγανάκτησιν, καὶ ἠτένιζον ἀλληλοδιαδόχως τὸν Ἰρὰν καὶ τὸν Λάλλ.

Ὁ Λὰλλ τὴν ἐνόησε.

— Μὴ ὑπόπτευε, ὦ Ῥάνη, τῇ εἶπεν. Ὁ Ἰρὰς εἶναι ἄλλος ἐγώ. Διὰ τῆς θυρίδος ἐκείνης μὴ φοβοῦ ὅτι εἰσήχθη κατάσκοπος ἢ ὅτι θέλει ἐξέλθει προδότης. Ὅ,τι ἔμαθεν ἢ ὅ,τι ἐνόησεν ὁ Ἰρὰς, ἐτάφη εἰς καρδίαν πιστήν. Σῶσον τὴν νέαν ταύτην. Ἐκτὸς σοῦ δὲν ἔχει πρὸς τὸ παρὸν ἄλλο ἄσυλον. Ἀφ' οὗ εἵλκυσε τοῦ Ἀδσὶτ τ' ἀκάθαρτα βλέμματα, ὁ βραχίων του δύναται παντοχοῦ νὰ τὴν φθάσῃ, ἐκτὸς ἐδῶ μόνον. Δεῖξον πρὸς αὐτὴν καρδίαν μητρός. Ὁ Ἰρὰς δὲν ἔχει μητέρα ἥτις νὰ τὴν προστατεύσῃ.

Τότε ἡ βασίλισσα, διὰ γενναίας ἀποφάσεως πάντα δισταγμὸν ἀποσείσασα,

— Ἐλθὲ, θύγατερ! εἶπε πρὸς τὴν Πριττάν. Ἐλθέ! Ἡτωχὴ περιστερὰ διωκομένη ὑπὸ τοῦ αἱμοβόρου ἱέρακος, σὲ δέχομαι ὑπὸ τὴν πτέρυγά μου, ἀλλ' εἶναι ἀσθενὴς καὶ αὐτή. Ὁ μαχαιροφόρος αὐτὸς εἶναι ὁ ἀληθὴς βασιλεὺς τῆς Λαχώρας. Ὁ βραχίων του δύναται νὰ σὲ ἁρπάσῃ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγκάλης μου. Ὁ ἀσθενὴς Μάχα-Ῥαϋὰς δὲν θέλει τὸ ἐμποδίσει. Ὁ Ἀδσὶτ ἔρριψεν ἐπὶ σὲ ἀνόσιον βλέμμα, πρέπει νὰ κρυβῇς εἰς τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς. Ἡ μόνη κρύπτη ὅπου

ἠμπορεῖς νὰ μείνῃς ἀσφαλὴς κατ' αὐτοῦ, — μόνος ὁ Λάλλ-Σιγγ·τὴν γνωρίζει, — εἶναι ἡ ὑπόνομος δι' ἧς πρὸ ὀλίγου διῆλθες· ἐκεῖ θέλεις μαραίνεσθαι, τρυφερὸν ἄνθος, καὶ τότε μόνον θέλεις ἀνακύψει εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, ὅταν ἰσχυρωτέρα δύναμις λυγίσῃ τὴν δύναμιν τοῦ Ἀδσίτ.

— Ὕπαγε, Πριττὰ, ἀνέκραξεν ὁ Ἰράς· ἐνταφιάσθητι ζῶσα, δυστυχὴς φίλη! Φροντίς μου θὰ εἶναι νὰ σ' ἐξάξω ἐκεῖθεν. Ἔχε πεποίθησιν εἰς ἐμὲ, δέχθητι τὴν προστασίαν ἥτις σοὶ στέλλεται οὐρανόθεν.

Ἡ νεᾶνις προσελθοῦσα τότε ἐφίλησε τῆς βασιλίσσης τὴν χεῖρα.

— Ἀφ' οὗ ἐσώθην, εἶπεν, ἀπὸ τῆς ἐξουσίας του, καὶ τάφον ἂν μοὶ προσφέρῃς, βασίλισσα, εὐγνωμόνως τὸν δέχομαι.

— Ὑπάγετε τώρα, εἶπεν ἡ Ῥάνη. Ἡ αὐγὴ πλησιάζει. Στραφεῖσα δὲ πρὸς τὸν Ἰρὰν, — ἡ ἀφοσίωσις τοῦ Λάλλ πρὸς σὲ, ὦ νέε, προσέθηκε μετ' ἀξιοπρεπείας μὲν, ἀλλ' ἀκουσίως ἐρυθριῶσα, ὑπερέβη πᾶν σύνηθες ὅριον. Σοὶ ἐθυσίασεν ἐπέκεινα τοῦ ὅ,τι εἶχε δικαίωμα. Διὰ τῆς θυρίδος ἐκείνης ἂν ποτέ τις εἰσήρχετο, δὲν ἔπρεπε ζῶν νὰ ἐξέλθῃ. Ἀλλὰ σὲ δέχομαι ὁποῖον σὲ παριστᾷ. Ἀφιεροῦμαι εἰς τὴν τιμήν σου!

— Ῥάνη-Χάνδα, ἀνέκραξεν ὁ Ἰράς· εἰς τὴν καρδίαν μου θέλει ἐνταφῇ ἡ μνήμη τοῦ συμβάντος τούτου πλησίον τῆς εὐγνωμοσύνης μου. Ἂν δέ ποτε ἔχῃς ἀνάγκην ἀπεριορίστου ἀφοσιώσεως, ἐνθυμήθητι ὅτι ἔσωσας τὴν μνηστὴν τοῦ Ἰρᾶ.

Καὶ προσπεσὼν ἐφίλησε τὸ κράσπεδον τοῦ χιτῶνός της.

Μετὰ ταῦτα δ' οἱ δύω φίλοι ἐξῆλθον διὰ τῆς ὁδοῦ δι' ἧς εἶχον ἔλθει, ἡ δὲ Ῥάνη ὡδήγησε μόνη της τὴν Πριττὰν εἰς τὸ ὑπόγειον ἄσυλόν της, εἰς σκοτεινὸν θαλαμίσκον ἐντὸς τῆς ὑπονόμου ἀνεσκαμμένον.

Η'

Ὅταν ὁ Σιρδάρης ἔγραφε ψευδόμενος περὶ τοῦ Δεϋὰν, ὅτι ἐπιστρέφει τὴν νύκτα ἐκείνην, ἀκουσίως καὶ κατὰ σύμπτωσιν ἔγραψε τὴν ἀλήθειαν. Μόλις ἀνέτελλεν ἡ ἡμέρα, καὶ αἱ ϙρουραὶ ὅλαι τῆς πόλεως, παρατεταγμέναι, τυμπανίζουσαι καὶ παιανίζουσαι, ἀνήγγειλον τὴν εἴσοδον τοῦ Μάχα-Βεζίρου, ὅστις, ἵν' ἀποφύγῃ τὸν καύσωνα τοῦ ἰνδικοῦ ἡλίου, ὡδοιπόρει διὰ νυκτός. Ἡ συνοδία του ἦν μεγαλοπρεπεστάτη. Ὁ ἴδιος ἐπέβαινεν ἐλέφαντος χρυσοφαλάρου, παρείποντο δὲ, ὡς στρατὸς πολυάριθμος, καὶ ἐλέφαντες καὶ κάμηλοι καὶ ἵπποι, φέροντες τοὺς ὀπαδούς του, τὰ σκεύη του καὶ τὰ δῶρα, ὅσα οἱ ἡγεμονίσκοι τῶν πόλεων ὅθεν διέβη ἔπεμπον πρὸς τὸν διάδοχον τοῦ Ῥουνζὶτ, ὡς ἀναγνώρισιν τῆς ὑπεροχῆς του, καὶ ὡς ἀποτέλεσμα τῶν διαπραγματεύσεων τοῦ ἐπιτηδείου Βεζίρου.

Ὁ ὄχλος, συνεσωρευμένος εἰς τὰς ὁδοὺς ὅθεν διήρχετο, ἔχαιρε πρὸς τὴν πολυτέλειαν τῆς ϖομπῆς, ἠρεύνα διὰ περιέργων βλεμμάτων τὰ πλούσια φορτία, καὶ ἐπροσπάθει ὡς ἐκ τοῦ περιέχοντος νὰ εἰκάσῃ ἑκάστου τὸ περιεχόμενον· δι' ὃ καὶ ἠνοχλεῖτο μεγάλως ὅτι μεταξὺ αὐτῶν ἓν φορτίον ἐλέφαντος εἶχε τὰ παραπετάσματα ἐντελῶς κεκλεισμένα, ὥστε οὐδενὸς βλέμμα ἐδύνατο νὰ εἰσδύσῃ ἐντὸς αὐτοῦ.

Ἐκ τῶν ἐνδείξεων δημοτικοῦ σεβασμοῦ κεκορεσμένος, προέβαινεν ὁ Δεϋὰν ἀδιαφόρως πρὸς τὴν οἰκίαν του, ἐξεπλήττετο δὲ μόνον ὅτι μεταξὺ ὅλων τῶν προϋπαντώντων αὐτὸν δὲν ἔβλεπε τὸν υἱόν του. Ἀλλ' ἡμεῖς ἠξεύρομεν τί ἀπησχόλησε τὸν Ἰρὰν ἐκείνην τὴν νύκτα. Ὅταν ἐξῆλθε τοῦ κήπου τῶν ἀνακτόρων, ἡ ἡμέρα ὑπέφωσκεν ἤδη· δι' ὃ,

μόλις φθάνων εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν, μετ' ἐκπλήξεως εἶδεν ὁ νέος συρρέοντα πρὸς αὐτὴν τὸν ὄχλον, καὶ προπορευόμενον τῶν εἰσερχομένων ἐγνώρισε τὸν πατέρα του.

Ὁ Ἰρὰς ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ· ὅταν δ' ἔμειναν μόνοι,

— Πάτερ, εἶπεν, αὐθάδης περιύβρισε τ' ὄνομά σου, κατεπάτησε τὴν τιμήν σου, ἠψήφησε τὴν δύναμίν σου, ἐτόλμησε νὰ ἐκτείνῃ χεῖρα εἰς τὴν μνηστὴν τοῦ υἱοῦ σου.

— Τί λέγεις, Ἰρά; ἠρώτησεν ὁ Δεϋὰν, μὴ ἐννοῶν τὴν τοιαύτην ἔξαψιν τοῦ υἱοῦ του. Τίς εἶναι ὁ αὐθάδης, καὶ τί ἐτόλμησεν;

— Ὁ Ἀδσὶτ-Σιγγ ...

— Πῶς! ὁ Σιρδάρης!

— Ναί· ὁ Σιρδάρης τὴν νύκτα ταύτην διὰ τῶν στρατιωτῶν του ἥρπασε τὴν Πριττὰν ἐπιστρέφουσαν ἀπὸ τῆς Βαγαβάτας.

— Ἥρπασε τὴν Πριττάν; Καὶ ἤξευρε τίς ἦτον αὐτή;

— Τὸ ἔμαθε παρ' ἐμοῦ τοῦ ἰδίου.

— Καὶ τίς εἶσαι σὺ, τὸ ἤξευρεν; ἠρώτησε μετὰ κορυφουμένου θυμοῦ ὁ Δεϋάν.

— Τῷ εἶπα ὅτι εἶμαι υἱός σου.

— Τῷ εἶπας! καὶ ὅμως ἐτόλμησεν! Ἄ! καὶ τί δὲν τολμᾷ! Ἐξεχείλισεν, ἐκορυφώθη ἡ ὑπερηφάνειά του! Μέχρις ἐμοῦ ὕψωσεν ὁ ὄφις τὴν κεφαλήν του! Ἀλλ' ἂς προσέξῃ! θὰ θραύσῃ τοὺς ὀδόντας του εἰς τὸ δέρμα μου, μὰ τὸν Ἴνδραν! Ἐναμβρύνεται εἰς τῶν Σείκων τὴν δύναμιν. Ἀλλὰ τῆς δυνάμεώς μου τὰ ὅρια δὲν ἠξεύρει ποῦ φθάνουσι, καὶ ποῦ δύνανται ἀκόμη νὰ φθάσωσι!

— Ναὶ, πάτερ, ἀνέκραξεν ὁ Ἰρὰς πλήρης ἐλπίδος· ἂν ἔχῃ τοὺς Σείκους, ἔχεις τὸν βασιλέα. Ὦ! σπεῦσον! τρέξον,

πάτερ· στιγμὴν μὴ χρονοτριβῇς! Πρόσπεσον εἰς τὸν Μάχα-Ῥαϋὰν, σύντριψον τὴν ἐξουσίαν τοῦ λῃστοῦ τούτου, ἢ, ἂν δὲν δυνηθῇς . ., θὰ δυνηθῶ ἐγώ! προσέθηκε ψηλαφῶν τὸ ἐγχειρίδιόν του,— καὶ ἤστραψαν οἱ νεανικοὶ ὀφθαλμοί του.

— Πραΰνθητι, Ἰρὰ, ἀπήντησε σοβαρῶς ὁ Δεϋάν· σβέσον τὴν ἀλόγιστον ἔξαψιν. Ἐμπιστεύθητι εἰς τὴν ὥριμον πεῖράν μου. Θὰ ἔλθῃ ἡμέρα καθ' ἣν ἡ πτέρνα μου θὰ πατῇ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν καὶ αὐτοῦ καὶ τῶν Σείκων του. Τότε ἡ ἐκδίκησίς σου θὰ εἶναι εἰς χεῖράς σου.

— Πάτερ, ἀνέκραξεν ὁ Ἰρὰς, καιρὸν δὲν ἔχομεν νὰ περιμείνωμεν τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ἡ δυστυχὴς Πριττὰ...

— Εἶναι ἀκόμη εἰς τὴν ἐξουσίαν του;

— Ὄχι! δὲν εἶναι πλέον, διότι ἐπροτίμησε τὸν τάφον μᾶλλον παρ' αὐτήν. Ἐδῶ, εἰς τὴν χώραν ταύτην, ἕως ὅπου φθάνει τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, φθάνει καὶ ἡ ἀνόσιος δύναμις τοῦ Ἀδσίτ. Ἵνα διαφύγῃ τὴν δύναμίν του, ἔφυγε τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Εἰς τῶν νεκρῶν τὴν κατοικίαν κατέβη, ἐκεῖ ἐκρύβη, ζῶσα μακρὰν τῆς ἡμέρας, μακρὰν τῆς ζωοφόρου αὔρας. Ἂν δὲν σπεύσῃς, πάτερ, ἡ ὑπόγειος κρύπτη της θέλει γίνει ἀληθὴς τάφος της. Σὺ μόνος δύνασαι νὰ τὴν σώσῃς. Θ' ἀπέλθῃς τώρα εἰς προσκύνησιν τοῦ Μάχα-Ῥαϋᾶ· ἀπαίτησον τοῦ ἐνόχου τὴν τιμωρίαν. Σύντριψον τὴν παντοδυναμίαν του, καὶ μετ' αὐτῆς θὰ συντρίψῃς τῆς φυλακῆς της τὰ κλεῖθρα.

— Θὰ ὑπάγω εἰς τὸν Μάχα-Ῥαϋὰν, ἀπεκρίθη ὁ Δεϋὰν μετά τινων στιγμῶν σιωπὴν, καὶ θὰ πράξω ὅ,τι ἡ φρόνησις μοὶ ὑπαγορεύσῃ.— Εἰπὲ νὰ ἔχωσι τὸν ἵππον μου ἕτοιμον.

— Καὶ πράττων, εἶπεν ὁ Ἰρὰς ἐν ᾧ ἀνεχώρει, θὰ ἐνθυμηθῇς ὅτι ἡ Πριττὰ κινδυνεύει θανάτου κίνδυνον, καὶ ὅτι ὁ αὐτὸς τάφος ἀνοιχθεὶς θὰ δεχθῇ καὶ αὐτὴν καὶ ἐμέ.

Ὁ Δεϋὰν, ἀφ' οὗ ἔμεινε μόνος, ἔλαβε τὸ ἀδαμαντοκόλλητον πλατὺ ξίφος του καὶ τὴν χρυσῆν ἀσπίδα, μεθ' ὧν παρουσιάζετο εἰς τοῦ Μάχα-Ῥαϋᾶ τὴν αὐλήν.

— Ναὶ, εἶπε καθ' ἑαυτόν· — Φοβερὰ εἶναι τοῦ Ἀδσὶτ ἡ ἰσχύς. Πρέπει νὰ τὴν θραύσω. . . . Ἄν, — προσέθηκε μετά τινων στιγμῶν σκέψιν, — δὲν εἶναι προτιμότερον νὰ τὴν μεταχειρισθῶ. Ἄγωμεν εἰς τοῦ Αὐτοκράτορος.

Καὶ διηυθύνθη πρὸς τὴν θύραν.

Ἐν ᾧ δ' ἐξήρχετο τῆς αἰθούσης, πλαγία θυρὶς ἠνεῴχθη πλησίον του, καὶ ἐν τῷ ἅμα πάλιν ἐκλείσθη· γραμμάτιον δ' ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας του. Ὁ Βεζίρης ἔλαβεν αὐτὸ εἰς τὰς χεῖράς του, καὶ ἀνέγνω· «Ὑπάγεις εἰς τὴν αὐλήν. Ἐνθυμοῦ ὅτι εἶσαι ὄχι δοῦλος, ἀλλὰ πατὴρ βασιλέως.»

Ὁ Δεϋὰν συνέστειλε τὴν ὀρρύν· ἐπειδὴ δὲ διὰ τῆς ἀνοικτῆς θύρας ἤρχοντο κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν οἱ ὑπηρέται του πρὸς αὐτὸν, ἔσχισε τὸ γραμμάτιον, καὶ τὰ κομμάτια ἔκρυψεν εἰς τὴν ζώνην του. Ἀναβὰς δ' εἰς τὸν ἵππον του, ἐπορεύθη πρὸς τὰ ἀνάκτορα, ὅπως θέσῃ τὰ δῶρα ὅσων ἦν κομιστὴς εἰς τοὺς πόδας τοῦ Μάχα-Ῥαϋᾶ Σεὶρ-Σίγγ.

Ὁ Σεὶρ ἦν ἄνθρωπος ἀγαθὸς, ἀλλὰ βασιλεὺς ἀσθενής. Τὸ σκῆπτρον τοῦ μεγάλου Ῥουνζὶτ ἦν βαρὺ δι' αὐτὸν, καὶ ἀφ' ὅτου ἐκυβέρνα, τὸ στέμμα τοῦ Πενταποτάμου, προστριβὲν πρὸς τὴν Ἀγγλικὴν ἐξουσίαν, ἀπώλεσε πολλοὺς τῶν ὀδόντων του. Πρὸ πάντων δ' ἐπέκειντο εἰς αὐτὸν οἱ προΰχοντες ἐκ τῶν ὑπηκόων του, οἵτινες στηριζόμενοι, οἱ μὲν ἐπὶ τῶν στρατευμάτων, οἱ δὲ ἐπὶ τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐπιῤῥοῶν, καὶ ἄλλοι ἐπ' αὐτῆς τῆς δυνάμεως ἣν παρ' αὐτοῦ ἐδανείζοντο, ἠγείροντο ἀγερώχως ὑπὲρ αὐτὸν τὸν θρόνον, καὶ ἠξίουν νὰ τὸν ἔχωσιν ὡς ὄργανον εἰς τὰς χεῖράς των.

Μεταξὺ δ' αὐτῶν οὐδεὶς τόσον ἐντελῶς κατέκτησε τὴν δύναμιν καὶ τοσοῦτον ἀναιδῶς τὴν μετεχειρίζετο, ὅσον ὁ Σιρδάρης Ἀδσίτ. Οἱ Σεῖκαι ἦσαν ἀνέκαθεν καὶ ἡ δύναμις συγχρόνως καὶ ἡ πλησγὴ τῶν βασιλέων τοῦ Πενταποτάμου. Εἰς τὰς χεῖράς των εἶχον τοῦ τόπου τὴν τύχην. Αὐτοὶ, κατὰ τὴν ἄστατον ὄρεξίν των, ἀνέτρεπον καὶ ἤγειρον θρόνους, καὶ τῶν πολιτῶν ἡ ζωὴ, ἡ ἰδιοκτησία, καὶ τῶν ἡγεμόνων ἡ ἀσφάλεια ἦσαν ἔρμαιον τῶν ἀκαθέκτων παραφορῶν των.

Ἀλλ' ὁ ἐπιτήδειος Ῥουνζὶτ εὗρε τρόπον νὰ ἡμερώσῃ τὸ θυμοειδὲς θηρίον τῆς στραποκρατείας, καὶ περιβαλὼν αὐτῷ τὸν χαλινὸν τῆς εὐρωπαϊκῆς τακτικῆς, τῷ ἐπέβαλε τὴν ἰσχυρὰν θέλησίν του, καὶ ἐστήριξεν ἐπ' αὐτοῦ τὸ μεγαλεῖον τοῦ τόπου του.

Ἀφ' ὅτου ὅμως ἀπέθανεν ὁ μεγαλεπήβολος ἐκεῖνος μονάρχης, ὁ στρατὸς τῶν Σείκων ἐστασίασε πάλιν, τόσῳ μᾶλλον ἐπιφόβως ἤδη, ὅσῳ ἦν μᾶλλον ὠργανωμένος καὶ συνεσφιγμένος διὰ τῆς τακτικῆς πειθαρχίας. Μὴ ἰσχυόντων δὲ τῶν νωθρῶν διαδόχων τοῦ Ῥουνζὶτ νὰ τὸν συνέχωσιν εἰς τὰ ὅρια τῆς ὑποταγῆς, ἐγίνετο ἔρμαιον τῶν πανουργοτέρων ἢ τῶν τολμηροτέρων, καὶ ὑπ' αὐτοὺς φόβητρον πάντων τῶν ἄλλων.

Οὕτως ἤδη ἐπειθάρχει εἰς τὸν Ἀδσὶτ, μισῶν μὲν, ἀλλὰ στέργων αὐτὸν διὰ φόβον καὶ δι' ἀνάγκην, καὶ τὸν ἀνεδείκνυε τὸν ἰσχυρότερον τῶν ἀνθρώπων καθ' ὅλην τὴν περιφέρειαν τῶν πέντε πηγῶν τοῦ Ἰνδοῦ, καὶ πραγματικώτερον μονάρχην αὐτοῦ τοῦ Μάχα-Ῥαϋᾶ.

Ὁ Σεὶρ-Σὶγγ ἠσθάνθη μὲν μετ' ἀγανακτήσεως τὸν αὐθάδη ζυγὸν τοῦ Σιρδάρου βαρύνοντα ἐπ' αὐτοῦ τοῦ τραχήλου του, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμα νὰ τὸν ἀποσείσῃ, οὐδ' εἶχεν ἐπὶ

τίνος νὰ στηριχθῇ ὅπως ἀποκρούσῃ τοῦ παντοδυνάμου στρατάρχου τὴν δύναμιν. Ὁ μόνος δὲ τῶν ὑπηκόων του πρὸς ὃν εἶχεν ἐμπιστοσύνην καὶ εὔνοιαν, καὶ εἰς ὃν ἀπέβλεπεν ὁσάκις τῷ ἐπήρχετο ἐπιθυμία ἀνεξαρτησίας ἀπὸ τῶν μαχαιροφόρων Σεΐκων, ἦν ὁ Δεϋάν.

Ὁ Αὐτοκράτωρ ἤξευρεν ὅτι ὁ ἀδελφός του Κουρουκ ἐκ τοῦ μηδενὸς τὸν ἀνέστησεν, αὐτὸς δ' ὁ ἴδιος τὸν ἀνήγειρεν εἰς Μάχα-Βεζίρου περιωπὴν, ὥστε τὸν εἶχε δεδεμένον εἰς ἑαυτὸν διὰ τοῦ νομιζομένου κἂν ὡς τοῦ ἰσχυροτάτου τῶν δεσμῶν, τοῦ τῆς εὐποιΐας καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης. Ἔπειτα δὲ, συνυπηρετήσας μετ' αὐτοῦ μακρὸν χρόνον εἰς Κασεμίρην ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ ἀδελφοῦ του, ἔκτοτε τὸν διέκρινε μεταξὺ ὅλων τῶν αὐλικῶν του καὶ τὸν ἐτίμα διὰ φιλικῆς εὐνοίας· καὶ ὅτε περιεστοιχίζετο ὑπ' ἀνθρώπων ἰδιοτελῶν καὶ ἀπλήστων, οἵτινες τὸν ἐθυμίαζον χωρὶς ἀγάπης, τὸν ἐκολάκευον χωρὶς εἰλικρινείας, ἐπεθύμει νὰ ἔχῃ πλησίον του τὸν Δεϋάν, πρὸς ὃν ἤνοιγεν ἐλευθερώτερον τὴν καρδίαν του, εἰς ὃν ἐναπέθετε πολλάκις τὸ βάρος αὐτῆς, καὶ μεθ' οὗ ἀπεδύετο ἐνίοτε τὴν χλαμύδα καὶ τὸ βασιλικὸν προσωπεῖον.

Ἡπλωμένος εἰς χρυσόστικτον πλούσιον ἀνακλιντήριον, ἐκάπνιζε σιωπηλῶς ὁ Μάχα-Ῥαϋὰς τὸν γουκάν του, καὶ οἱ ὀφθαλμοί του παρηκολούθουν μηχανικῶς τὰς πολυδίνους ἕλικας τοῦ καπνοῦ, οἱ δὲ κατηφεῖς στοχασμοί του διεγράφοντο νεφελώδεις ἐπὶ τοῦ κεκηρότος μετώπου του. Ἀλλ' ἅμα ὑψώθη τὸ κασιμίρινον παραπέτασμα τῆς βασιλικῆς αἰθούσης, καὶ ἐφάνη ὁ Δεϋὰν παρακολουθούμενος ὑπὸ τῶν φερόντων τὰ δῶρα, οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Σεὶρ-Σιγγ ἀνέλαμψαν, τὸ μέτωπόν του ἠθρίασε, καὶ μόλις ῥίψας ἀδιάφορον εἰς τὰ δῶρα βλέμμα, ἀνωρθώθη σχεδὸν πρὸς δεξίωσιν τοῦ ἀγαπητοῦ του Βεζίρου, τῷ ἔδωσε νὰ φιλήσῃ τὴν χεῖρά του, καὶ

τὸν ἠνάγκασε, κατὰ σπανίαν ἐξαίρεσιν, νὰ καθήσῃ πλησίον του εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἀνακλιντηρίου του.

Ὁ Δεϋὰν διηγήθη τὰ τῆς ὁδοιπορίας του, ἀπηρίθμησε τὰ ἐμπορικὰ καὶ ἄλλα πλεονεκτήματα ὅσα περιεποίησεν εἰς τὸ Πενταπόταμον διὰ συμβάσεων μετὰ τῶν μερῶν ὅθεν διῆλθε, καὶ παρουσίασε τὰ δῶρα ὅσα ἔφερεν ὡς ἐνδείξεις τοῦ πρὸς τὸν βασιλέα του σεβασμοῦ, ὃν διὰ τῆς παρουσίας του κατώρθωσε νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τοὺς ἡγεμόνας καὶ τοὺς λαοὺς παρ' οἷς ἐξενίσθη.

— Πάντοτε ἀφωσιωμένος καὶ πάντοτε δραστήριος, εἶπεν ὁ Αὐτοκράτωρ. Ὁποία ἀμοιβὴ σοὶ ὀφείλεται δι' ὅλας σου τὰς ὑπηρεσίας ταύτας!

— Οὐδὲν ἐξεπλήρωσα, ἀπεκρίθη ὁ Δεϋὰν, ἀνώτερον τοῦ καθήκοντος πιστοῦ ὑπηκόου. Ἡ μόνη δ' ἀμοιβὴ ἣν ἀξιῶ διὰ τὴν ἀφοσίωσίν μου, εἶναι νὰ μὴ ἀτιμάζωμαι, νὰ μὴ περιϋβρίζωμαι δημοσίως καὶ ὑπ' αὐτοὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ κραταιοτάτου Μάχα-Ῥαϋᾶ.

— Τί λέγεις; ἠρώτησεν ὁ Σειρ-Σιγγ, τί ἐννοεῖς;

— Ἐννοῶ ὅτι ὑπάρχει ἄνθρωπος εἰς τὴν Λαχώραν, ὅστις ταύτην τὴν νύκτα, ἠξεύρων ὅτι τὴν πρωΐαν ἐπέστρεφον ἴσως, ἥρπασεν ἐπιστρέφουσαν ἀπὸ τῆς ἑορτῆς τῆς μεγάλης Βαγαβάτας τὴν νύμφην τοῦ υἱοῦ μου, ἀφ' οὗ ἔμαθεν ὅτι εἶναι νύμφη του, καὶ ἀφ' οὗ ἔμαθεν ὅτι εἶναι υἱός μου.

— Καὶ τίς ἦτον ὁ λῃστὴς οὗτος; ἀνέκραξεν ὁ Μάχα-Ῥαϋὰς, βιαίως ἀνορθωθεὶς εἰς τὰ γόνατα. Καὶ οἱ Σεῖκαί μου δὲν τὸν συνέλαβον;

— Οἱ Σεῖκαι τοῦ Ὑμετέρου Κράτους δὲν τὸν συνέλαβον, ἀπεκρίθη ὁ Βεζίρης μετὰ πικρίας, διότι ὁ λῃστὴς οὗτος ἦτον ὁ ἀρχηγὸς τῶν Σείκων, ἦτον ὁ Σιρδάρης Ἀδσίτ.

— Ὁ Σιρδάρης Ἀδσίτ! αἰωνίως ὁ Σιρδάρης Ἀδσίτ! ἀνέκραξεν ὁ Αὐτοκράτωρ μυκώμενος. Ποῦ θέλει φθάσει ἡ αὐθάδεια τοῦ ἀνθρώπου τούτου! Αὔριον θὰ ἔλθῃ νὰ ὑβρίσῃ καὶ ἐμὲ αὐτὸν εἰς τὸν θρόνον μου. Κατεχράσθη, ἐξεκένωσε τὴν μακροθυμίαν μου. Λησμονεῖ ὅτι εἶμαι Βασιλεύς του, λησμονεῖ ὅτι εἶναι ἐμπρός μου σκύβαλον, λησμονεῖ ὅτι δι' ἑνὸς λακτίσματος τοῦ ποδός μου τὸν συντρίβω ὡς τὸ ὑάλινον τοῦτο σκεῦος!

Καὶ οὕτω λέγων, ἀνέτρεψεν ὁρμητικῶς διὰ τοῦ ποδὸς τὸν χουκὰν ἢ ναργιλέν του, συνούργημα βαρύτιμον, καὶ τὸν συνέτριψε κατὰ γῆς. Ἀλλ' ὡς εἰς ὅλους τοὺς ἀσθενεῖς χαρακτῆρας τοῦτο συμβαίνει, ἡ βιαία πρᾶξις ἐπράϋνε τὴν βίαν τῶν αἰσθημάτων του, καὶ τὴν παραφορὰν τοῦ θυμοῦ διεδέχθη αἰφνιδία χαύνωσις. Οἱ συνεσταλμένοι τοῦ προσώπου του μυῶνες ἐλύθησαν, καὶ οἱ ὀφθαλμοί του ἐφάνησαν σχεδὸν ὑγραινόμενοι.

— Τί θέλεις, φίλε Δεϋάν; εἶπε βραδέως. Οἱ ἀληθεῖς βασιλεῖς αὐτοὶ εἶναι. Πρέπει νὰ κλίνῃς τὸν αὐχένα, ὡς βλέπεις ὅτι τὸν κλίνω κ' ἐγώ. Τί ἔχω νὰ τοῖς ἀντιτάξω; Τί ἄφησαν εἰς ἐμὲ νὰ ἔχω; τὸ σκῆπτρόν μου τοῦτο μοὶ ἄφησαν, ῥάβδον καλὴν διὰ τοὺς Γοπάλους, τοὺς βοσκοὺς τοῦ Ἰμάου. Ἐκεῖνοι ἔχουσι τὸ ἀληθὲς ὅπλον, τὸν στρατὸν ἐκεῖνοι τὸν ἔχουσι.

— Τὸν ἔχουσιν, εἶπεν ὁ Βεζίρης, διότι τοῖς τὸν ἀφίνετε, Βασιλεῦ!

— Τοῖς τὸν ἀφίνω! ἀνέκραξεν ὁ Μάχα-Ῥαϋάς. Καὶ θέλεις νὰ τοῖς τὸν ἀφαιρέσω! καὶ ποίαν δύναμιν ἔχω ὥστε νὰ τοῖς τὸν ἀφαιρέσω;

— Μεγαλειότατε, ἀπεκρίθη ὁ Δεϋάν· εἰς τὸ βασιλικὸν στέμμα ἐνυπάρχει κεκρυμμένη τις δύναμις, ἀνωτέρα πασῶν

τῶν ὑλικῶν δυνάμεων. Ὅσον δήποτε καὶ ἂν λάμπωσι πέριξ σας οἱ ἀστέρες οὗτοι, ἀλλὰ τὸ φῶς των, ἂν καὶ σᾶς ἐκθαμβοῖ, εἶναι δάνειον ὅμως, καὶ ἀπὸ τοῦ θρόνου πηγάζει. Ἀρκεῖ νὰ θελήσητε, καὶ σᾶς ἐγγυῶμαι ὅτι τοὺς βυθίζετε εἰς τὸ σκότος ἐξ οὗ ἐξῆλθον. Ἡ κεκηρυγμένη δυσμένεια τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος θέλει ἀποδύσει τὸν Ἀδσὶτ τῆς ἡμισείας ἐπιῤῥοῆς του, καὶ διὰ τῆς ἡμισείας ταύτης θέλομεν τῷ ἀφαιρέσει τὴν ἄλλην ἡμίσειαν.

— Καὶ νομίζεις κατορθωτὸν, νομίζεις δυνατὸν, ἀνέκραξεν ὁ Βασιλεὺς ἀνασκιρτήσας εἰς τὰ γόνατά του, ὄχι πλέον ὑπὸ θυμοῦ, ἀλλὰ ὑπ' ἐλπίδος· ἀναλαμβάνεις, ἀγαπητὲ Βεζίρη, νὰ μ' ἀπαλλάξῃς ἀπὸ τούτου τοῦ λέοντος; Ἠμποροῦμεν ἀφόβως καὶ ἀκινδύνως νὰ τὸν μακρύνωμεν τῆς στρατηγίας τῶν Σείκων;

— Ὁ Μάχα-Ῥαῦὰς ἂς μοὶ δώσῃ τὴν ἐντολὴν, καὶ περὶ τῆς ἐκτελέσεως ἐγγυῶμαι. Ἡ βασιλική Της θέλησις, καὶ ἡ ὀλίγη ἐπιῤῥοὴ ὅσην ἔχω εἰς τὸν τόπον, θέλει ἀρκέσει εἰς τοῦτο. Ὡς ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ, ὁ Ἀδσὶτ τολμᾷ τὰ πάντα, ἀψηφᾷ τοὺς πάντας, ὑψοῖ ἀγέρωχον μέτωπον πολλάκις ἀπέναντι καὶ αὐτοῦ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ θρόνου. Ἀλλὰ παυθεὶς,—ἐγὼ τὸν γνωρίζω,—δὲν θέλει βαδίσει τὴν ὀλισθηρὰν τῆς ἀνταρσίας ὁδὸν, δὲν θέλει τολμήσει τὸν ἄνισον ἀγῶνα, διότι ὅσον αὐθάδης εἶναι ἐν τῇ εὐτυχίᾳ, τόσον δειλὸς ἐν τῇ συμφορᾷ.

— Μ' ἐνθαῤῥύνεις, Δεῦὰν, εἶπεν ὁ Αὐτοκράτωρ· ἰδὲ μὴ τολμήσωμεν βῆμα ἔχον ἐμπρός του βάραθρον, καὶ ὀπίσω του μὴ ἔχον ἐπιστροφήν.

— Τῆς τοιαύτης στάσεως, Βασιλεῦ, ἀπήντησεν ὁ Βεζίρης, προκριτώτερον εἶναι ὁποιονδήποτε, καὶ τὸ ἀποτολμότερον βῆμα. Ἠῶς! ὁ πιστότερος τῶν ὑπηκόων τοῦ Μάχα-

Ῥαϋᾶ προσπίπτει εἰς τὸν θρόνον του, καὶ ζητεῖ δικαιοσύνην, καὶ ὁ πέλεκυς τῆς βασιλικῆς του δυνάμεως φοβεῖται τὴν μάχαιραν ἐκείνου τοῦ ἅρπαγος;

«Λοιπὸν ἐξερχόμενον τώρα τῶν ἀνακτόρων θὰ μ' ἀπαντήσῃ ὑπερήφανος ὁ Ἀδσὶτ, καὶ θὰ μὲ ῥαπίσῃ εἰς τὸ πρόσωπον ἐν μέσῃ τῇ λεωφόρῳ, καὶ θὰ πρέπει ἐν ταπεινότητι νὰ σιγήσω; καὶ θὰ ἔλθῃ διὰ τοῦ γρόνθου του νὰ κλονίσῃ τὸν θρόνον σου, καὶ θὰ πρέπει ἐν ὑπομονῇ νὰ τὸ ὑποφέρῃς; Ὄχι, Βασιλεῦ· ἂν θέλῃς νὰ διατηρήσῃς τὸν Ἀδσὶτ, ἄφες ν' ἀπέλθω εἰς τόπους ξένους, ὅπου θέλω ζῇ ἄγνωστος, ἀλλ' ὅπου κἂν δὲν θὰ περιῦβρίζωμαι, ὅπου δὲν θὰ βλέπω τὴν ἰσχύν σου ταπεινουμένην ἐνώπιον προπετοῦς ὑπηκόου.

— Σὺ ν' ἀπέλθῃς, Δεϋάν! Ἠμπόρεσες νὰ προτείνῃς τοιαύτην λέξιν! Εἰπὲ τί ζητεῖς; τί θέλεις παρ' ἐμοῦ;

— Τόλμην, Βασιλεῦ. Τί ἔδωκεν εἰς τὸν Ἀδσὶτ αὐτήν του τὴν δύναμιν; ἡ τόλμη. Ἂς εἴμεθα τολμηρότεροι, καὶ γινόμεθα ἰσχυρώτεροί του.

— Λοιπὸν τὴν παῦσίν του μοὶ προτείνεις, εἶπε διστάζων ἔτι ὁ Μάχα-Ῥαϋὰς, καὶ μετὰ φωνῆς ταπεινῆς, ὡς φοβούμενος τὴν λέξιν ἣν ἤκουσεν ἐξερχομένην τοῦ ἰδίου του στόματος. — Ἔστω λοιπόν· τὸν παύω. Τὴν ἐκτέλεσιν ἀναθέτω εἰς σὲ, Δεϋάν· σὺ ἀναλαμβάνεις ὅλην της τὴν εὐθύνην.

Ὁ Δεϋὰν ἔλαβε τότε ἐκ χρυσῆς θήκης ἐπὶ τοῦ γραφείου τοῦ Μάχα-Ῥαϋᾶ χάρτην φέροντα τὰ βασιλικὰ παράσημα, καὶ τὸν παρουσίασεν εἰς τὸν Σεὶρ-Σίγγ.

— Ἀνάγκη, εἶπε, νὰ μοὶ ἐγχειρίσῃ ἡ Ὑμετέρα Μεγαλειότης ὄχι μόνον τὴν διαταγὴν τῆς παύσεώς του, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τὸν διορισμὸν τοῦ ἀντικαταστάτου του, ὥστε νὰ μὴ μείνωσιν οἱ Σεῖκαι οὐδὲ μίαν στιγμὴν ἀμφιῤῥεπεῖς, καὶ ἅμα μάθωσιν ὅτι δὲν ὑπακούουσι πλέον εἰς τὸν Ἀδσὶτ,

ν᾽ ἀκούσωσι συγχρόνως εἰς ποῖον πρέπει νὰ ὑπακούσωσι τοῦ λοιποῦ. Ὑπάρχουσι δύω ἢ τρεῖς στρατηγοὶ, εἰς ὧν τὴν ἀφοσίωσιν ἔχω . . ., ἐννοῶ ὅτι δύναται ἡ Ὑμετέρα Μεγαλειότης νὰ ἔχῃ, πᾶσαν ἐμπιστοσύνην. Τοιοῦτος εἶναι ὁ Γουλὰβ-Σὶγγ, ὁ Κάγκα-Σὶγγ, ὁ . . . .

— Ὄχι, ἀπεκρίθη ὁ Βασιλεὺς μετὰ δραστηριότητος, σπανίως φαινομένης εἰς τὸν χαρακτῆρα καὶ εἰς τοὺς λόγους του· Ὄχι τοὺς Σίγγους αὐτούς. Ἀφωσιωμένους τοὺς λέγεις! Τοὺς γνωρίζω, Δεῦάν· συνυπηρέτησα μετ᾽ αὐτῶν, καὶ ἤδη τοὺς κυβερνῶ. Λήγουσιν, ὡς νὰ ὑψωθῶσι, τῶν ποδῶν μου τὴν σκόνιν, ἀλλ᾽ ἅμα ὑψώθησαν, μοὶ δεικνύουσι τοὺς ὀδόντας. Ὁ θρόνος μου φέρει βαθέα τὰ ἴχνη τῶν ὀνύχων των. Δὲν μ᾽ ὠφελεῖ, Δεῦάν, τίποτε ν᾽ ἀλλάξω δεσπότην. Ἂς πέσῃ ὁ Ἀδσίτ. Τὸν θυσιάζω καὶ εἰς τὴν ἐκδίκησίν σου, καὶ εἰς τὴν ἡσυχίαν καὶ ἐμοῦ καὶ τοῦ κράτους μου. Ἀλλὰ θέλω οἱ Σεῖκαι νὰ μὴ μεταβῶσιν εἰς ἄλλου χεῖρα. Τοὺς κρατῶ δι᾽ ἐμέ.

— Ἠῶς! μεγαλειότατε, ἀνέκραξεν ὁ Βεζίρης, ἐκπληττόμενος καὶ γινόμενος ἔμφροντις διὰ τὴν ἀπροσδόκητον ταύτην ἔκφρασιν εὐσταθοῦς ἀποφάσεως.

— Ναὶ, ἀπεκρίθη ὁ Σείρ· ἔχω δύω ἀνθρώπους οἵτινες, θὰ τ᾽ ὁμολογήσῃς καὶ ὁ ἴδιος, ποτὲ δὲν συνέλαβον τὴν ἰδέαν νὰ ὑψωθῶσι δι᾽ ἐμοῦ ὑπεράνω ἐμοῦ, οἵτινες εἰλικρινῶς καὶ πιστῶς μοὶ ἐδάνεισαν πάντοτε καὶ τὸν βραχίονά των καὶ τὴν συμβουλήν των, οἵτινες τὴν δόξαν μόνον τοῦ θρόνου μου στηρίζοντες, οὐδέν ποτε ἀπήτησαν ὑπὲρ ἑαυτῶν. Ἐκ τοῦ βασιλείου τῶν Γάλλων ἔρχεται ὁ Ἀλλάρδος, ἐκ τῆς χώρας τῆς Ἰταλίας ἔρχεται ὁ Βεντούρας, καὶ ὅμως οἱ ξένοι οὗτοι πονοῦσι τὸν τόπον τοῦτον, τὸν ὑπηρετοῦσι μετ᾽ ἀγάπης καὶ

μετὰ προσπαθείας· ἐν ᾧ οἱ ἡμέτεροι οὗτοι Λ έ ο ν τ ε ς[1] τὸν κατασπαράττουσι, διανεμόμενοι τὰ λωρία του. Εἰς τοὺς δύω Εὐρωπαίους τούτους θὰ διανείμω τοῦ Ἀδσὶτ τὴν ἀρχήν.

Ὁ Δεϋὰν ἀνεγνώρισε πόσον δίκαιον εἶχεν ὁ Βασιλεύς· οὔτ' ἐδύνατο δὲ νὰ τῷ ἀντιπροτείνῃ τὴν δυσκολίαν τοῦ ἐπιχειρήματος, διότι τοὺς λόγους αὐτῆς ὁ ἴδιος πρὸ ὀλίγου εἶχε τοὺς πολεμήσει.

Ἀλλ' ἂν οἱ Σεῖκοι μετέβαινον ἀπὸ τοῦ Ἀδσὶτ εἰς τοὺς δύω ξένους, ἡ στρατιωτικὴ δύναμις διέφευγεν ἀμεταστρεπτὶ ἀπὸ τῶν χειρῶν του, ὀχυροῦσα ἀκλονήτως τὸν θρόνον τοῦ Βασιλέως του. Φαίνεται δ' ὅτι τοῦτο δὲν συνῆδεν ἐντελῶς πρὸς τὰ σχέδιά του, διότι ἐδοκίμασε ν' ἀπαντήσῃ.

— Ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι εἰσὶν ἑτερόπιστοι· δὲν ἔχουσι τὴν θρησκείαν τοῦ Βράμα.

— Δὲν ἔχουσι τὴν θρησκείαν τοῦ Βράμα, ἀλλ' ἔχουσι τῆς τιμῆς τὴν θρησκείαν, εἶπεν ὁ Σεὶρ, ὅστις καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς βασιλείας του ἔδειξε πάντοτε φιλικώτατα πρὸς ὅλους τοὺς Εὐρωπαίους αἰσθήματα. Φίλε Δεϋὰν, ἢ δὲν ξέω παντελῶς τὴν πληγὴν, ἢ θέλω νὰ ἰαθῇ ῥιζηδόν. Ἂν δὲν δύναμαι νὰ δαμάσω τὸ θηρίον, δὲν τὸ ἐξανεγείρω. Ἢ μένει ὁ Ἀδσὶτ, ἢ τὸ μὲν ἱππικόν μου ἐμπιστεύομαι εἰς τὸν Ἀλλάρδον, τὸ δὲ πεζικόν μου εἰς τὸν Βεντούραν.

Ὁ Βεζίρης ἔμεινε συλλογιζόμενος ἐπί τινας στιγμάς· μετὰ ταῦτα δὲ,

— Θὰ γίνῃ, εἶπεν, ὡς διατάττει ἡ Ὑμετέρα Μεγαλειότης.

Καὶ λαβὼν τὸν ἐπίσημον χάρτην, ὃν εἶχε πρὸ ὀλίγου παρουσιάσει εἰς τὸν Αὐτοκράτορα, ἔγραψεν ἐπ' αὐτοῦ τὴν παῦσιν τοῦ Ἀδσὶτ καὶ τὴν ἀντικατάστασιν τῶν δύω Εὐρωπαίων, καὶ τὸν παρουσίασεν εἰς τὸν Βασιλέα.

[1]) Σὶγγ εἰς τὴν Ἰνδικὴν σημαίνει Λ έ ω ν.

— Ἰδοὺ, εἶπεν ὁ Σειρ-Σὶγγ ὑπογράφων, ἡ ψῆφος ἐρρίφθη! Ἰδοὺ ἡ πρᾶξις τῆς ἀνακτήσεως τῆς ἐλευθερίας μου.

Ἀποδίδων δὲ τὸ διάταγμα εἰς τὸν Βεζίρην,

— Αὔριον ἀπὸ πρωΐας, εἶπεν, εἶχον διατάξει γενικὴν ἐπιθεώρησιν τῆς φρουρᾶς τῆς Λαχώρας. Ὁ Ἀδσὶτ ἤδη δίδει τὰς διαταγὰς δι' αὐτήν. Πρέπει λοιπὸν νὰ τὴν ἐμποδίσωμεν . . . .

— Ὄχι, Βασιλεῦ! εἶπεν ὁ Δεῦάν. Αὔριον εἰς τὴν ἐπιθεώρησιν συνηγμένοι οἱ Σεῖκαι, ἂς μάθωσι τὴν νέαν τύχην καὶ ἑαυτῶν καὶ τοῦ τόπου.

— Ἔστω ὅπως προτείνεις. Ἀπάλλαξόν με μόνον ἀπὸ τῆς παρουσίας του, καὶ ἐκδίκησον σεαυτόν. Εἰς τὴν πίστιν σου, Δεῦάν, καὶ εἰς τὴν ἐπιδεξιότητά σου ἀφοσιοῦμαι, εἶπεν ὁ Βασιλεύς.

Ὁ δὲ Βεζίρης, φιλήσας τὴν χεῖρά του, καὶ ἐγκλείσας τὴν ἔγγραφον διαταγὴν εἰς τὸν κόλπον του, ἀνεχώρησεν.

Θ'

Ὁ Δεῦάν-Σὶγγ, ἐξελθὼν τῶν ἀνακτόρων, δὲν διηυθύνθη πρὸς τὴν οἰκίαν του, ἀλλὰ παρηκολούθησεν ὁδὸν σχεδὸν παράλληλον πρὸς τὸν ῥοῦν τοῦ Ῥάβη, καὶ φθὰς ἐμπρὸς τῆς αὐλείας πύλης μεγαλοπρεποῦς οἴκου, εἰσῆλθε δι' αὐτῆς μεθ' ὅλης τῆς συνοδίας του. Ὁ οἶκος οὗτος ἦν ὁ τοῦ Σιρδάρου.

Ὁ Ἀδσὶτ, ἀφ' οὗ ἀπὸ πρωΐας ἔδωκεν εἰς τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν διαφόρων σωμάτων τὰς ἀναγκαίας ὁδηγίας διὰ τὴν ἐπιθεώρησιν τῆς ἐπαύριον, τότε πρῶτον ἀπαλλαγεὶς τῶν φροντίδων τῆς ὑπηρεσίας, ἐνεθυμήθη τὴν αἰχμάλωτόν του, καὶ καταβὰς εἰς τὴν αὐλὴν, διηυθύνετο πρὸς τὴν ὀπισθίαν θύραν αὐτῆς, ἥτις ἠνοίγετο πρὸς τὸν ποταμόν. Ἀπήρχετο

δὲ πρὸς τὸν πύργον νὰ ἰδῇ ἂν ἡ νὺξ καὶ ἡ βεβαιότης τῆς ἀναποφεύκτου ἀνάγκης δὲν ἐμάλαξαν τὴν ἀπόφασιν τῆς Πριττᾶς.

Ἡ φυλακὴ τῶν Σείκων, παρατεταγμένη εἰς τὴν αὐλήν, ἀπέδιδε τὰς στρατιωτικὰς τιμὰς εἰς τὸν ἀρχιστράτηγον διερχόμενον.

Ὡς εἶδε δ' αὐτὸν ὁ Δεϋὰν, κατέβη τοῦ ἵππου του, ἔῤῥιψε τοὺς χαλινοὺς εἰς τὰς χεῖρας ἑνὸς τῶν στρατιωτῶν του, καὶ προὐχώρησε πρὸς αὐτὸν ἀσπαζόμενός τον. Ὁ Σιρδάρης δ' ἀκούσας τὴν φωνὴν τοῦ Δεϋὰν, ἔσπευσε νὰ ἐπιστρέψῃ ὀπίσω· ἀλλ' ἴσως ὀξυδερκὴς παρατηρητὴς ἠδύνατο νὰ ἰδῇ περὶ τὰ χείλη του περιπετωμένην ἐλαφράν τινα καὶ σπασμωδικὴν κίνησιν πείσματος. Οὐχ ἧττον ὅμως προσῆλθε μετὰ φιλόφρονος γέλωτος.

— Ὦ! ὁ Μάχα-Βεζίρης μας! ἀνέκραξε. Καλῶς μᾶς ἦλθες, Σαέβ! Πῶς ἦλθες τόσον ἀπροσδοκήτως!

— Ἀπροσδοκήτως; εἶπεν ὁ Δεϋὰν μετὰ σοβαρᾶς προσώπου ἐκφράσεως. Ἐνόμιζον, Σιρδάρη, ὅτι μὲ περιέμενες.

— Παντάπασιν! ἀπεκρίθη αὐτὸς ταραττόμενος, καὶ μὴ ἠξεύρων ἂν ἔπρεπε ν' ἀπαντήσῃ εἰς τοῦ Βεζίρου τοὺς λόγους ὡς εἰς ἀστεϊσμὸν ἢ ὡς εἰς ἐπίπληξιν. Δὲν ἠξευρον διόλου ὅτι ἐπέστρεφες τόσον ταχέως.

— Σιρδάρη, εἶπεν ὁ Δεϋὰν συστέλλων τὰς ὀῤῥῦς, μάκρυνε τοὺς ἀνθρώπους σου.

Καὶ δι' ἑνὸς νεύματος διέταξε καὶ τοὺς ἐδικούς του νὰ μακρυνθῶσιν. Ὅταν δ' ἔμεινε μόνος,

— Φίλε Βεζίρη, εἶπεν ὁ Ἀδσὶτ, σὲ βλέπω κατηῤῥῆ, καὶ ὁ τρόπος σου μοὶ φαίνεται πολὺ παράδοξος.

Τὸ μέτωπον τοῦ Δεϋὰν ἔγεινεν ἀπειλητικόν.

— Τὴν νύκτα ταύτην, εἶπεν, ἡρπάγη, Ἀδσὶτ, ἡ Πριττὰ, ἡ μνηστὴ τοῦ υἱοῦ μου.

— Λυποῦμαι διὰ τὸ συμβὰν, ἀπεκρίθη αὐτός. Ἀλλὰ ν' ἀποθάνω χωρὶς νὰ κρατῶ εἰς τὴν χεῖρά μου τὴν οὐρὰν τῆς ἱερᾶς ἀγελάδος, ἂν ἐννοῶ τί δηλοῖ ὁ τόνος καθ' ὃν μοὶ τὸ λέγεις.

— Ὁ υἱός μου ἔλαβε πλαστὴν ἐπιστολὴν, ἥτις τὸν ἐμάκρυνεν ἀπὸ τῆς Λαχώρας.

— Παράδοξα πράγματα λέγεις, Βεζίρη.

— Καὶ δὲν ἠξεύρεις τίς ἔγραψε τὸ πλαστὸν γράμμα εἰς τὸν υἱόν μου; ἠρώτησε μετὰ βροντώδους φωνῆς ὁ Δεϋάν· καὶ δὲν ἠξεύρεις τίς ἥρπασε τὴν Πριττάν;

— Μὰ τὰ τριακόσια τριάκοντα τρία ἑκατομμύρια τῶν Θεῶν, ὅταν ἀνεχώρησεν ὁ Σαὲβ, εἶπε σαρδωνικῶς γελῶν ὁ Ἀδσὶτ, δὲν μὲ ἄφησεν οὔτε ἔφορον τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ υἱοῦ του, οὔτε τῆς νύμφης του φύλακα.

— Ἂν δὲν τὸ ἠξεύρῃς, ἐγὼ νὰ σοὶ τὸ εἰπῶ, ἀπεκρίθη ὁ Βεζίρης. Σὺ ἔγραψας πρὸς τὸν υἱόν μου ψευδῆ ἐπιστολὴν ἐκ μέρους μου, καὶ σὺ ἥρπασας τὴν Πριττάν.

— Πῶς! ἀνέκραξε μετ' ἀναβράζοντος θυμοῦ ὁ Σιρδάρης. Τίς τολμᾷ νὰ εἰπῇ τοῦτο;

— Περιττὸν εἶναι πᾶν ψεῦδος, εἶπεν αὐστηρῶς ὁ Δεϋάν. Εἰς τὸν πύργον ἐκεῖνον ὅπου σ' εὗρον διευθυνόμενον, ἡ Πριττὰ δὲν εἶναι πλέον . . .

— Τί λέγεις; . . .

— Λέγω ὅτι ἐκ τοῦ πύργου ἔφυγεν ἡ Πριττά. Σ' ἐκπλήττει τοῦτο, Σιρδάρη; Τὸ πρῶτον ἀπαιτούμενον ἦν νὰ σωθῇ τὸ θῦμα ἀπὸ τῶν ὀνύχων σου, καὶ τὸ ἐσώσαμεν. Βλέπεις ἂν ἡ ἀλήθεια μοὶ εἶναι γνωστὴ, καὶ ἂν ἡ ἄρνησις ὠφελῇ. Μετὰ τὸ πρῶτον τοῦτο, τὸ δεύτερον ἀπαιτούμενον ἦν νὰ τιμωρηθῇ ὁ τολμήσας νὰ μὲ ἀψηφήσῃ· καὶ ἔγεινεν ὁμοίως φροντὶς περὶ τῆς τιμωρίας του.

— Ἴσως σοὶ ἐπῆλθεν ἡ ἀστεία ἰδέα νὰ μὲ ἀπειλήσῃς; εἶπεν εἰρωνικῶς ὁ Ἀδσὶτ, ἐν ᾧ τὸ πρόσωπόν του ἤρχιζε νὰ λαμβάνῃ ἔκφρασιν θηριώδη.

— Ὁ καθήμενος τόσον πλησίον τοῦ θρόνου, ὅσον κάθηται ὁ Δεῦὰν, ἀπεκρίθη αὐτὸς μετ' ἀξιοπρεπείας, ὅταν ἀπειλῇ, ματαίως δὲν ἀπειλεῖ.

— Τοῦ θρόνου! ἀπήντησε χλευαστικῶς γελῶν ὁ Σιρδάρης. Κτυπῶν δὲ διὰ τῆς παλάμης τὸ ξίφος του,—τοῦ θρόνου ὁ στύλος ἰδοὺ αὐτὸς, προσέθηκεν. Ὁ Μάχα-Ῥαῦὰς εἶναι, Δεῦὰν-Σὶγγ, φρόνιμος ἄνθρωπος. Εἰς τὸν φάρυγγα τοῦ λέοντος δὲν κινδυνεύει τὴν σκηπτοῦχόν του χεῖρα, οὐδὲ δι' αὐτὸν τὸν Βεζίρην του. Ἐκεῖνος μὲ διατηρεῖ εἰς τὴν ἰσχύν μου, διότι ἐγὼ τὸν διατηρῶ εἰς τὸν θρόνον του. Τοὺς ἀσθενεστέρους σου ἀπείλει διὰ τιμωριῶν· καὶ ἂν θέλῃς τὴν φιλίαν μου καὶ τὴν ἀσφάλειάν σου, τοιαύτην λέξιν, σὲ συμβουλεύω, μὴ προφέρῃς πρὸς τὸν Σιρδάρην.

— Πρὸς τὸν Σιρδάρην δὲν τὴν προφέρω, ἀπεκρίθη ὁ Δεῦὰν, τὴν λέγω πρὸς τὸν Ἀδσίτ. Σιρδάρης δὲν εἶσαι πλέον.

— Δὲν εἶμαι, λέγεις; Ὤ! δὲν μὲ διηγεῖσαι ὀλίγον νὰ ἐννοήσω; Πῶς δὲν εἶμαι Σιρδάρης;

— Σ' ἔπαυσεν ὁ Μάχα-Ῥαῦὰς, πρὸς ἱκανοποίησιν καὶ πρὸς χάριν μου, καὶ διώρισεν ἀντὶ σοῦ τὸν Ἀλλάρδον καὶ τὸν Βεντούραν. Ἰδὲ καὶ μάθε.

Καὶ σύρων ἐκ τοῦ κόλπου του τὴν διαταγὴν, τὴν ἀνέπτυξεν ἐμπρὸς τοῦ Ἀδσίτ.

— Μ' ἔπαυσεν ὁ Μάχα-Ῥαῦὰς! ἀνέκραξεν ὠρυόμενος οὗτος, ἀφ' οὗ ταχέως ἀνέγνω. Μὲ ἀποβάλλει! Ὡς ἄχρηστον δοῦλον μὲ ἀποβάλλει! Ἐτόλμησεν! Ὁ ἀπονενοημένος! ὁ ἄφρων! Τὸν συνέτριβον, ἂν ἤθελον, ἐντὸς τῆς παλάμης μου, τὸν κατεκρήμνιζον δι' ἑνὸς ῥαπίσματος τῆς χειρός μου ἀπὸ

τοῦ θρόνου του! Διότι ἐνόμιζον ὅτι ἐννοεῖ πόσον ἔχει συμφέρον νὰ στηρίζηται ὑπ' ἐμοῦ, διὰ τοῦτο τὸν διετήρησα μέχρι τοῦδε. Μὲ παύει λοιπόν, καὶ ἦλθες νὰ μοὶ ἀναγγείλῃς τὴν διαταγήν του; Ὕπαγε, Δεῦὰν, εἰπέ τῳ ὅτι . . . δὲν ὑπακούω εἰς τὴν διαταγήν του. Ἂς ἔλθῃ νὰ τὴν ἐκτελέσῃ. Ἂς ἔλθῃ νὰ προσκρούσῃ τὸ στέμμα του καὶ τὸ μέτωπόν του πρὸς τὴν σιδηρᾶν τῶν Σείκων μου δύναμιν.

— Δηλαδὴ, Ἀδσὶτ-Σὶγγ, ὑψοῖς ἀνταρσίας σημαίαν· καὶ ὁ θυμός σου σὲ παραφέρει ὥστε νὰ λησμονήσῃς ὅτι ἔχω καὶ ἐγὼ ἐπιῤῥοήν τινα εἰς τὸ Πενταπόταμον, ὅτι ἂν θέσῃς εἰς τὴν μίαν πλάστιγγα τὸν στρατόν σου, καὶ θέσω εἰς τὴν ἄλλην τ' ὄνομα καὶ τὴν ἐξουσίαν μου, ἡ ζύγη θέλει μείνει σχεδὸν ἰσόῤῥοπος. Καὶ ὁ ἔμπειρος σὺ, δὲν συλλογίζεσαι, ὅτι ἂν ἐπαναστῇς κατὰ τοῦ βασιλέως, καὶ ἂν ἔχῃς ὑπὲρ σοῦ τὸν τακτικὸν στρατὸν ὅλον, ἀλλ' ὁ εἰρηνικὸς λαὸς, ἀλλὰ τὸ ἔθνος ὁλόκληρον θέλει ἐπαναστῇ κατὰ σοῦ. Καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῶν Σείκων σὺ, δὲν γνωρίζεις τοὺς Σείκους σου, δὲν ἐνθυμεῖσαι ὅτι ἅμα ἰδῶσιν ἀφ' ἑνὸς τὸν θρόνον διανέμοντα τοὺς βαθμοὺς, δαψιλεύοντα τοὺς θησαυροὺς, χορηγοῦντα τὰς ἀμοιβὰς καὶ τὰς χάριτας, καὶ ἀφ' ἑτέρου σὲ, μόνον, γυμνὸν τῆς ἀξίας σου, μὴ ἔχοντα εἰμὴ κενὰς ἐλπίδας νὰ δώσῃς, καὶ βίον φυγάδων καὶ ἀποκεκηρυγμένων λῃστῶν νὰ προσφέρῃς, τὰ ἐννέα δέκατα τῶν στρατιωτῶν σου θὰ σ' ἐγκαταλείψωσι. Πίστευσόν μοι! Ἂν αὔριον παρουσιασθῶ εἰς τὴν παράταξιν ἣν προπαρασκευάζεις, καὶ ἀναγνώσω τὸ ἔγγραφον τοῦτο, θὰ ἰδῇς ἐν μιᾷ στιγμῇ τὴν δύναμίν σου ὡς κηρὸς νὰ διαλυθῇ, ν' ἀποῤῥεύσῃ ἀπὸ σοῦ ὡς ὑγρὸν κῦμα.

Ὁ Ἀδσὶτ ἐσιώπα, ἀλλ' ἡ σιωπή του ἦν φοβερά. Ἐκ τῆς ὄψεώς του ἐφαίνετο ὅτι ἡφαίστειον θυμοῦ ἔβραζεν εἰς τὸ στῆθός του· οἱ ῥώθωνές του διεστέλλοντο ὡς θηρίου, καὶ ἡ

μέση τοῦ μετώπου του φλὲψ ἐξωγκοῦτο ὡς δάκτυλος, αἱ δ' ἡλιοκαεῖς παρειαί του ἐβάφοντο πορφυραῖ, καὶ ἔδακνε τὸ χεῖλός του μέχρις αἵματος. Τέλος τὸ ἡφαίστειον ἐξερράγη.

— Ὦ! ἀνέκραξε. Θὰ τὸ μετανοήσῃ. Σιρδάρης ἢ ἀντάρτης, θὰ τῷ διδάξω τίς εἶμαι, τί δύναμαι! Καὶ σέ, Δεϋάν, ὅστις, δὲν θὰ μοὶ τὸ κρύψῃς, εἶσαι ὁ πλαστουργὸς καὶ ὁ αἴτιος, θὰ σοὶ τὸ διδάξω ἐπίσης.

— Παραφέρεσαι, Ἀδσὶτ-Σὶγγ, ἀπεκρίθη αὐτὸς, ὅταν ἡ περίσκεψις σοὶ εἶναι μάλιστα ἀναγκαία. Λάβε παράδειγμα παρ' ἐμοῦ. Τὸ βλέπεις· τὸ βέλος κρατῶ εἰς τὴν χεῖρά μου. Ἀρκεῖ νὰ τὸ ῥίψω ἵνα ἐξοντώσῃ τὸν ἄνθρωπον ὅστις μὲ περιύβρισε· καὶ ὅμως πρὶν τὸ ῥίψω, διστάζω . . . Ἠξεύρεις διατί;

— Δὲν εἶναι ἐκ φιλίας βεβαίως, εἶπεν ὁ Σιρδάρης.

— Εἶναι ἐκ φρονήσεως, ἀπεκρίθη ὁ Δεϋάν, εἶναι ἐκ προνοίας. Τὸ πάθημα τοῦ Ἀδσὶτ, εἶναι μάθημα διὰ τὸν Δεϋάν. Εἰς αὐτὸ κατοπτρίζεται ἡ τύχη ὅλων ἡμῶν. Θριαμβεύω σήμερον κατὰ σοῦ τοῦ ἰσχυροῦ, κατὰ σοῦ τοῦ εὐνοουμένου· αὐτός μου ὁ θρίαμβος, τοῦ θριάμβου μου τούτου ἡ εὐκολία, μοὶ δεικνύει πόσον ἀκροσφαλὴς εἶναι ἡ ὕπαρξις ὅλων ὅσοι ἐξελέξαντο ὡς βάσιν αὐτῆς τὴν εὔνοιαν τοῦ Σεὶρ-Σίγγ. Ὁ κεραυνὸς ὅστις σὲ πλήττει, φωτίζει καὶ ἐμοῦ καὶ τῶν ἄλλων τὴν θέσιν. Χθὲς σὲ εἶχε δεξιόν του βραχίονα· σὲ καταβάλλει σήμερον δι' ἐμοῦ ἅμα εὗρε περίστασιν. Αὔριον διατί νὰ μὴ καταβάλῃ ἐμὲ δι' ἄλλου; Ἰδοὺ τί μ' ἐμποδίζει ἀκόμη νὰ τοξεύσω κατὰ σοῦ τὸ βέλος. Ὁ Μάχα-Ῥαϋὰς ἀπεφάσισε, τὸ ἐννοῶ τώρα, νὰ μηδενίσῃ πᾶσαν ἐπιῤῥοὴν ἰδιόῤῥυθμον, ν' ἀποῤῥοφήσῃ πᾶσαν ἰσχὺν, νὰ συντρίψῃ πᾶσαν κεφαλὴν αἰρομένην ὑπὲρ τὸν ὄχλον. Ἰδοὺ διατὶ διστάζω.

— Τὰ διορᾷς ὅλα ταῦτα, εἶπεν ὁ Ἀδσὶτ, καὶ ὅμως διστάζεις;

— Καὶ τί θέλεις νὰ πράξω; ἠρώτησεν ὁ Δεῦάν· καὶ τὸ βλέμμα του εἶχε σκολιὸν καὶ λοξόν τι.

— Ὅ,τι σκοπὸν ἔχω νὰ πράξω κ' ἐγὼ, ἀπεκρίθη ὁ Σιρδάρης. Ν' ἀντιπράξῃς εἰς τὰ σχέδιά του, νὰ τὰ ματαιώσῃς, νὰ τὸν πολεμήσῃς στῆθος πρὸς στῆθος.

— Καὶ νὰ ἐπιταχύνω τὸν ὄλεθρόν μου, ἀπεκρίθη πικρῶς μειδιῶν ὁ Δεῦάν, νὰ καταστήσω τὸν θρίαμβόν του πληρέστερον, ν' ἀπολέσω πρὸς τοῖς λοιποῖς ὅλοις καὶ αὐτὴν τὴν κεφαλήν μου ὑπὸ τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου.

Ὄχι! πίστευσόν μοι, Σιρδάρη. Ἐν ὅσῳ κάθηται εἰς τοῦ Πενταποτάμου τὸν θρόνον Μάχα-Ῥαῦὰς συλλαβὼν τὴν ἰδέαν νὰ ταπεινώσῃ τὴν ἐπιῤῥοὴν τῶν προὐχόντων, ὕπαρξις δὲν ὑπάρχει πλέον οὔτε διὰ σὲ Ἀδσὶτ, ὅστις σήμερον κατεδικάσθης, οὔτε δι' ἐμὲ ὅστις ἐπετράπην τῆς καταδίκης σου τὴν ἐκτέλεσιν, οὔτε διὰ κἀνένα ἡμῶν.

Τὴν πολιτικήν του θέλει ἀσπασθῇ ὁ λαὸς μετ' ἐνθουσιασμοῦ, καὶ αὐτὴ θέλει γίνει τὸ σύνθημα τῆς δυνάμεως του. Θέλει γίνει αὐτὸς ὅ,τι εἴμεθα ἡμεῖς σήμερον, ἀληθὴς ἀρχηγὸς τοῦ ἔθνους, καὶ τότε, ἂν θέλωμεν τὴν ζωήν μας, πρέπει νὰ τὸν παρακαλῶμεν γονυπετεῖς δι' αὐτήν. Πρέπει, καταπατούμενοι ὑπ' αὐτοῦ, ὡς οἱ συντριβόμενοι ὑπὸ τὸ ἅρμα τοῦ Βισνοῦ εἰς τὴν Βαγαβάταν τοῦ Ἰαγερνάουτ, οὔτε στεναγμὸν νὰ ἐκπέμπωμεν κἂν, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸν εὐλογῶμεν ἀκόμη. Αὕτη εἶναι ἡ τύχη μας ἐν ὅσῳ ὁ Σεὶρ-Σιγγ βασιλεύει, καὶ εἰς ταύτην πρέπει νὰ ὑποκύψῃς, Σιρδάρη, ὡς θὰ ὑποκύψω καὶ ἐγὼ ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα μου.

— Ἂν οὕτως ἔχῃ, μυριάκις προτιμότερον, εἶπεν ὁ Ἀδσὶτ κτυπῶν τὸ ξίφος του διὰ τῆς παλάμης του, ν' ἀποθάνω κἂν ἔχων ἀνυπότακτον τὸ ξίφος αὐτὸ εἰς τὰς χεῖρας. Καὶ ἀκόμη προτιμότερον, προσέθηκε μετά τινων στιγ-

μῶν σιωπὴν, νὰ παύσῃ ὁ Σεὶρ-Σὶγγ καθήμενος εἰς τοῦ Πενταποτάμου τὸν θρόνον!

— Νὰ παύσῃ, λέγεις! .... καὶ τίς θέλει δυνηθῇ!...

— Ὁ στρατὸς τοῦ Πενταποτάμου, ἀπήντησεν ὁ Ἀδσὶτ ἐμβριθῶς, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοῦ ξίφους μου· ὁ λαὸς τοῦ Πενταποτάμου ἐξαρτᾶται ἀπὸ τῆς ἐπιῤῥοῆς σου. Ἂν λοιπὸν τὴν ἐπιῤῥοὴν σου ἐνισχύσῃ τὸ ξίφος μου ....

— Τότε, δὲν λέγω, μεγάλα πράγματα δύνανται νὰ κατορθωθῶσιν. Εἰς τοιαύτην δύναμιν ἡνωμένην, καὶ διευθυνομένην ὑπὸ φρονήσεως, δυσκόλως θ' ἀντιστῇ ὁ θρόνος τοῦ Σείρ. Ἀλλ' ἀφοῦ τὸν ἀνατρέψωμεν; ...

— Ἐνθρονίζομεν τὸν υἱόν του, τὸν Δουλὶπ, καὶ τὸν ἔχομεν ὄργανον εἰς τὰς χεῖράς μας.

— Τὸν υἱόν του! ἀνέκραξεν ὁ Δεϋάν. Αὐτὴ εἶναι ἡ πρότασίς σου; Τῆς βαθυνοίας σου τοῦτο εἶναι τὸ σχέδιον; Νὰ ἐνθρονίσωμεν τὸν υἱὸν, ἵνα ἔχῃ, ἅμα ἀναβὰς εἰς τὸν θρόνον, πρώτην φροντίδα, πρῶτον καθῆκον νὰ ἐκδικήσῃ τὸν πατέρα του καθ' ἡμῶν!

— Λοιπὸν ἡ γνώμη σου ποία εἶναι; ἠρώτησεν ἀνυπόμονος ὁ Ἀδσίτ.

— Τὴν γνώμην μου, ἀπεκρίθη ὁ Δεϋάν, σοὶ τὴν εἶπα. Νὰ ὑπομείνωμεν σιωπῶντες. Ποτὲ δὲν θὰ μὲ πείσῃς νὰ κινηθῶ κατὰ τοῦ πατρὸς, ἐν ὅσῳ ἠξεύρω μένοντα κατόπιν του τὸν υἱόν. Ναὶ, ἂν ὁ Δουλὶπ δὲν ὑπῆρχεν, ἂν ὁ θρόνος ἀφῃρεῖτο συγχρόνως καὶ ἀπὸ τοῦ Σεὶρ καὶ ἀπὸ τοῦ υἱοῦ του, τότε τὰ πράγματα μετεβάλλοντο, τότε ἐδύνατο τῷ ὄντι ν' ἀναβῇ εἰς αὐτὸν ἡγεμὼν ἀκίνδυνος δι' ἡμᾶς.

— Ἡγεμὼν ἀκίνδυνος! Ἀλλὰ ποῖος; ἠρώτησεν ὁ Σιρδάρης μετὰ προσπαθείας.

— Ὁ υἱὸς τοῦ Βασιλέως Κουρούκ.

— Τοῦ Κουρούκ! Τί λέγεις, Δεϋάν; Ὁ Νεπάλ, ὁ υἱὸς τοῦ Κουρούκ, ἐκεῖνος ἐφονεύθη ὑπὸ δοκοῦ. Ἤμην παρὼν εἰς τὸν ἐνταφιασμόν του.

Ὁ Δεϋὰν ἐδίστασε κατ' ἀρχάς, καὶ ἡ φωνή του ἐλαφρῶς ἐταράχθη.

— Δὲν ἠξεύρεις, εἶπεν, ὅτι ἡ Λέϊλα, ἡ γυνὴ τοῦ Κουρούκ, ἔγγυος οὖσα ὅταν ἀπέθανεν ὁ Αὐτοκράτωρ ἐκεῖνος, ἔχει υἱόν, τὸν νόμιμον τοῦ θρόνου διάδοχον;

— Ἡ Λέϊλα! ἀνέκραξεν ὁ Ἀδσὶτ, καὶ ἔῤῥιψεν ἐπὶ τοῦ Βεζίρου βλέμμα ὀξὺ ὡς βέλος, καὶ διὰ τοῦ βλέμματος τούτου ἐζήτησε τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Δεϋάν, ὅπως εἰσδύσῃ δι' αὐτῶν μέχρι τῶν μυχῶν τῆς καρδίας του· ἀλλ' ὁ Δεϋὰν εἶχε τότε τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους εἰς τὸ ἔδαφος.

— Ἄ! ἔχεις δίκαιον, προσέθηκεν ἔπειτα ἀφελῶς· τὸ εἶχον λησμονήσει παντάπασι. Πῶς νὰ μὴ τὸ ἠξεύρω; Ἡ Μελινὴ, ἄλλοτε Βαϋαδέρα τῆς Λείλας, εἶναι πρὸ πολλοῦ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μου. Παρ' αὐτῆς τόσα πράγματα ἔμαθα!... Λοιπὸν ἔλεγες, ἂν δὲν ὑπῆρχον καὶ οἱ δύω. Καὶ τίς δυσκολία ὑπάρχει εἰς τοῦτο;

— Ὦ! δυσκολίαι πολλαὶ ὑπάρχουσιν, εἶπεν ὁ Δεϋὰν μετὰ σπουδῆς, ὡς θέλων νὰ δώσῃ εἰς τὸν λόγον ἄλλην στροφήν. Καὶ πρώτη δυσκολία εἶναι οἱ Σεΐκαί σου. Τίς θέλει τολμήσει τι κατὰ τοῦ Μάχα-Ῥαϋᾶ, ἂν οἱ Σεΐκαι δὲν εἶναι σύμφωνοι;

— Τὸ πλῆθος τῶν Σείκων κινεῖται ὑπὸ τῆς φωνῆς μου, ὡς τὸ κῦμα τοῦ πόντου ὑπὸ τῆς πνοῆς τοῦ ἀέρος. Φύλαξον τῆς παύσεώς μου τὸ μυστικὸν, καὶ ἐπὶ τῶν Σείκων ἄφες με νὰ δοκιμάσω ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ἐπιῤῥοῆς μου. Ἀλλὰ τίς θέλει εἶσθαι τοῦ φόνου τὸ ὄργανον; τίς ὁ ἄτρομος ἄνθρωπος; ... Τοῦ τυχόντος δὲν εἶναι ...

— Ἂν ὁ τολμῶν νὰ ὑψώσῃ χεῖρα κατὰ τοῦ Μάχα-Ῥαϋᾶ δειλιάσῃ ἐν τῷ μέσῳ, οὐαὶ εἰς τοὺς μετ' αὐτοῦ ! Χρειάζεται βραχίων σιδηροῦς, καρδία ἀδαμαντίνη.

— Καὶ ποῦ θέλομεν εὕρει τοῦτον ;

— Φρόντισον περὶ τῶν Σεΐκων, ἐμβάθυνον εἰς τὸν νοῦν των, μάθε τὶ φρονοῦσιν, ἰδὲ ἂν δύνασαι νὰ τοὺς πείσῃς ἢ νὰ τοὺς ἀναγκάσῃς. Τὸ μέρος σου θὰ εἶναι αὐτοὺς νὰ συνέχῃς, καὶ εἰ δυνατὸν νὰ τοὺς φέρῃς ὅπου ὁ κίνδυνος ἀπαιτεῖ. Μέχρι τῆς αὐρινῆς παρατάξεως ἑτοιμάσθητι καὶ ἑτοίμασον.

— Θὰ προσπαθήσω, Δεϋάν.

Κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἰσῆλθον πολλοὶ τῶν ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν νὰ λάβωσι τὰς διαταγὰς τοῦ Ἀδσίτ.

— Τὰ λοιπὰ αὔριον πρὸ τῆς παρατάξεως ! εἶπεν ὁ Σιρδάρης.

— Αὔριον λοιπόν! εἶπεν ὁ Δεϋάν, ἀποχαιρετῶν αὐτὸν διὰ τῆς χειρός· καὶ πηδήσας εἰς τὸν ἵππον του, ἀνεχώρησε μετὰ τῆς συνοδίας του.

Ὁ Ἀδσὶτ τὸν ἠτένισε μακρὸν χρόνον ἀπερχόμενον, καὶ μετὰ ταῦτα, σείσας τὴν κεφαλήν,

— Τὸν υἱὸν τῆς Λείλας! εἶπε. Σ' ἐννοῶ, Δεϋάν! Θέλεις τοὺς ὤμους μου ἵν' ἀναβῇς. Νὰ ἰδῶμεν!

Γ'

Ὁ Δεϋάν, ἐπανελθὼν εἰς τὸν οἰκόν του, εὗρεν αὐτὸν πλήρη τῶν ἐπιφανεστάτων ἀνδρῶν τῆς Λαχώρας,, συρρεόντων εἰς προσκύνησιν τοῦ ἐπιστρέψαντος Μάχα-Βεζίρου, καὶ αἱ ἐπίσημοι αὗται ἐπισκέψεις ἀξιωματικῶν δὲν ἔπαυσαν οὐδὲ στιγμὴν μέχρι τῆς ὥρας τοῦ μεγαλοπρεποῦς δείπνου, εἰς ὃ συνῆλθον πολλοὶ τῶν προϋχόντων.

Ὁ δυστυχὴς Ἰρὰς κατετήκετο ὑπ' ἀνυπομονησίας. Οἱ ὀφθαλμοί του ἦσαν ἐρυθροί, τὰ μέλη του ἐνίοτε ἐσκίρτων νευρικῶς, περιεφέρετο ἀνησύχως ἄνω καὶ κάτω, εἰσήρχετο, ἐξήρχετο εἰς τοῦ πατρός του τὴν αἴθουσαν, καὶ στιγμὴν δὲν εὕρισκε νὰ τῷ ὁμιλήσῃ κατὰ μόνας. Πολλάκις ἠρεύνα ἐναγωνίως τὸ βλέμμα του, ἐλπίζων νὰ εὕρῃ ἐν αὐτῷ ἀπόκρισιν εἰς τὴν ἐρώτησιν ἥτις ἐπίεζε τὴν καρδίαν του, ἥτις ἐθλίβετο εἰς τὰ χείλη του, ἀλλὰ βωβὸν ἦν τοῦ Δεϋὰν τὸ βλέμμα, καὶ μόνον πρὸς τοὺς ξένους καὶ τοὺς συνδαιτημόνας ἐξέφραζεν εὐμενῆ δεξίωσιν.

Πολλάκις ἐκ τῶν συνδιαλέξεων ἐπροσπάθει νὰ μάθῃ ἂν συνέβη τι, καὶ ἂν ὁ Ἀδσὶτ ἐξωρίσθη ἢ ἐθανατώθη ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, ἀλλὰ περὶ τοῦ Ἀδσὶτ οὐδεὶς ἐγίνετο λόγος.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ δείπνου ἠκούσθη αἴφνης ἐκτὸς τοῦ ἑστιατορίου λαμπρὸς ἦχος τῶν κυμβάλων καὶ τῶν σιτὰρ καὶ τῶν βὶν, καὶ ὅλων τῶν μουσικῶν ὀργάνων ὅσα εἰσὶν ἐν χρήσει εἰς τὴν Ἰνδικὴν, καὶ ἀνοιχθείσης μετὰ κρότου τῆς θύρας, εἰσῆλθον ἐπισήμως δύω ἀξιωματικοὶ τῆς αὐλῆς φέροντες εἰς τὰς χεῖράς των πολυτελὲς προσκεφάλαιον ἐν χρυσοστίκτου κασιμιρίου, καὶ ἐπ' αὐτοῦ διάλιθον ἐγχειρίδιον, καταστίλβον ἐξ ἀδαμάντων καὶ σμαράγδων, καὶ τὸ παρουσίασαν εἰς τὸν Βεζίρην ὡς δῶρον πεμπόμενον αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Μάχα-Ῥαϋᾶ.

Ὁ Δεϋὰν ἠγέρθη μετὰ σπουδῆς, ἐφίλησε μετὰ σεβασμοῦ τὸ ἐγχειρίδιον, καὶ τὸ ἐφόρεσεν εἰς τὴν ζώνην του· ἠγέρθησαν δὲ καὶ οἱ συνδαιτημόνες πάντες, ἀνευφημοῦντες τὸ ὄνομα τοῦ Μάχα-Ῥαϋᾶ, καὶ μακαρίζοντες τὸν Βεζίρην δι' ὃ ἐλάμβανε νέον δεῖγμα τῆς βασιλικῆς εὐνοίας.

Τέλος, πολὺ μετὰ τὸ μεσονύκτιον διελύθη τὸ δεῖπνον,

καὶ ἡ ὑποδοχή. Ὡς δ' ὁ Ἰρὰς εἶδε τὸν πατέρα του μόνον, ἀμέσως ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας του.

— Πάτερ! ἀνέκραξε. Τί γίνεται; κατεστράφη ὁ Ἀδσίτ; εἶναι ἐλευθέρα νὰ ἐξέλθῃ τῆς φυλακῆς της;

Ἀλλ' ὁ Δεϋὰν ἀνεσκίρτησεν, ὡς ἀνακαλούμενος εἰς δυσαρέστους ἰδέας, ἃς ἡ εὐωχία εἶχε μακρύνει τοῦ πνεύματός του.

— Ὄχι,... εἶπε τεταραγμένος. Ὄχι,... ὁ Ἀδσὶτ δὲν κατεστράφη... ἐντελῶς εἰσέτι δὲν κατεστράφη. Ἀλλ' ἡσύχασον, εἰς χεῖράς μας τὸν κρατοῦμεν· ἰδοὺ τὸ διάταγμα δι' οὗ ὁ Βασιλεὺς τὸν παύει (καὶ τῷ ἔδειξε τὸ ἔγγραφον). Ἀλλὰ καιρὸς δὲν εἶναι ἔτι νὰ φανῇ εἰς τὸ μέσον· ὁ καιρὸς θὰ ἔλθῃ· ὑπομονὴν μόνον ἔχε.

— Ὑπομονήν, πάτερ! Ἡ λέξις εἶναι εὔκολος. Ὅταν ἡ Πριττὰ στενάζῃ βεβυθισμένη εἰς φοβερὰν φυλακήν, ὅτε ζῶσα κατέβη εἰς κατοικίαν νεκρῶν, εἰς φωλεὰν ἑρπετῶν ἀκαθάρτων, ὅτε στερῆται τοῦ φωτὸς τῆς ἡμέρας καὶ τοῦ καθαροῦ ἀέρος τῆς ἀτμοσφαίρας, ὅτ' ἐπικαλῆται μεγαλορώνως τοὺς φίλους της νὰ τὴν σώσωσι, καὶ ἴσως τοὺς καταρᾶται ὅτι τὴν ἐνεταφίασαν καὶ τὴν ἐλησμόνησαν, μοὶ λέγεις ὑπομονήν! Ὄχι, πάτερ! Ὑπομονὴν ἔχω ὅταν πάσχω ἐγώ, ὄχι ὅταν πάσχῃ ἐκείνη. Εἰς ἐμὲ ἐλπίζει ἡ δυστυχὴς, εἰς σὲ, πάτερ, ἐλπίζει, καὶ μοὶ λέγεις νὰ ἔχω ὑπομονήν!

— Ἄφρον παιδίον, ἀπεκρίθη ὁ Δεϋὰν, νομίζεις ὅτι ἄνθρωπος ὡς ὁ Ἀδσὶτ καταστρέφεται διὰ πρώτης πνοῆς τοῦ στόματος; Ναὶ, πρέπει νὰ περιμείνῃς, καὶ πίστευσόν μοι, εἰς καιροὺς ὁποίους οἱ παρόντες, εὐτυχὴς ἡ Πριττὰ ὅτι τὴν κρύπτουσι τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς. Εἰς θυέλλης στιγμὰς τ' ἀδύνατα πτηνὰ καταφεύγουσιν εἰς σπήλαια καὶ εἰς κοίλους βράχους. Ἂς μείνῃ ἐκεῖ ὡς νὰ φθοριάσῃ ὁ οὐρανός μας!

— Μὴ ὁμιλῇς αἰνιγματωδῶς, πάτερ, ἀνέκραξεν ὁ Ἰρὰς μετὰ ταραχῆς. Ὡς πότε θὰ πρέπῃ νὰ μείνῃ ἐκεῖ;

— Ἂς μείνῃ... ὡς αὔριον κἄν. Ὕπαγε τώρα καὶ σὺ, ἑτοίμασον τὴν στρατιωτικήν σου στολὴν, ἑτοίμασον τὸν καλήτερον ἵππον σου. Αὔριον ἀπὸ πρωΐας θὰ μὲ συνοδεύσῃς εἰς τὴν μεγάλην παράταξιν. Ἐκεῖ θὰ ἰδῇς ἴσως ἀνέλπιστα πράγματα, καὶ μετὰ τὴν παράταξιν ἐλπίζω νὰ σὲ φέρω ὁ ἴδιος ν' ἀνοίξῃς τὴν φυλακὴν τῆς Πριττᾶς.

Ὁ Ἰρὰς ἄλλην ἐξήγησιν δὲν ἐζήτησεν, ἀλλὰ ῥιφθεὶς πρὸς τὸν πατέρα του, κατεφίλησε τὴν χεῖρά του, καὶ μετὰ ταῦτα ὥρμησεν ἔξω νὰ ἑτοιμάσῃ τὰ ὅπλα του καὶ τὸν ἵππον του.

Τότε ἔμεινεν ὁ Δεϋὰν μόνος. Τὸ μέτωπόν του βαθμηδὸν κατέπεσε καὶ ἐστηρίχθη εἰς τὴν παλάμην του. Τῶν ἐξωτερικῶν δὲ θορύβων κατ' ὀλίγον σβεννυμένων, ἐντελῶς σιωπὴ ἐφηπλώθη εἰς τὸν τέως πολύκροτον τοῦτον οἶκον, ὥστε ὁ Δεϋὰν ἤκουε σχεδὸν τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας του.

Ἡ σιγὴ αὕτη τὸν ἐξανήγειρεν ἐκ τῶν σκυθρωπῶν του συλλογισμῶν· ὑψώσας δὲ τὴν κεφαλὴν, καὶ ἰδὼν τὴν μόνωσίν του, ᾐσθάνθη ἀόριστον ταραχήν τινα, ἀναίτιόν τινα φόβον. Τότε ἀναπηδήσας, ἤρχισε νὰ διατρέχῃ τὸν θάλαμον διὰ ταχέων βημάτων, καὶ αἱ θορυβώδεις ἰδέαι του ἐξεχέοντο δι' ἐπιφωνημάτων ἢ διὰ φράσεων, αἵτινες ἐξέφευγον τὰ χείλη του ἀκουσίως.

— « Ἰδοὺ λοιπὸν, ἔλεγε, μέρος καθ' ἑαυτὸν καὶ μέρος μεγαλοφώνως, ἰδοὺ τὸ τέρμα πάσης φιλοδοξίας, ἰδοὺ ὁ ἥλιος πρὸς ὃν ἀτενίζουσι χαίνοντες τῆς γῆς οἱ λαοί. Ψηλαφῶ δι' ἄκρων τῶν δακτύλων τὸ στέμμα, ὑφ' ὃ ἐλύγιζον μέχρι τοῦδε τὴν ἀνδρικήν μου ἀξίαν· θέλω τὸ θέσει εἰς τοῦ υἱοῦ μου τὴν κεφαλὴν, καὶ ὡς ἐταπεινούμην ἐνώπιον

ἄλλων, αἱ μυριάδες θέλουσι ταπεινοῦσθαι ἐμπρός μου.

»Ὢ! εἶναι μέγα, ἐξαίσιον δώρημα ἐπὶ γῆς ἡ ὑπερτάτη ἀρχή. Ὁ ἱστάμενος ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς ἀνθρωπίνης πυραμίδος εἶναι πλησιέστερος εἰς τὸν οὐρανόν!—Ὁ μὴ γνωρίζων ὅρια εἰς τὴν δύναμίν του, οὐδὲ περιορισμὸν εἰς τὴν θέλησίν του, εἶναι συγγενέστερος πρὸς τὴν θείαν φύσιν! Οἱ ἄνθρωποι εἰσὶν εἰς χεῖράς του μηχαναὶ καὶ ὄργανα, ὄργανα μόνον τοῦ μεγαλείου του. Ἡ ἱστορία ἐκείνους ἀριθμεῖ, ἀλλ' ἐκεῖνον γνωρίζει, καὶ εἰς τὰς ἀθανάτους της δέλτους δι' ἐκείνου μόνον τὸ ὄνομα ἔχει θέσιν.

»Ἤρχισα εἰς τὸ ἀφανές μου χωρίον ὡς ὁ ῥύαξ τοῦ δάσους. Ἡ δύναμίς μου ηὐξήθη ταχέως ὡς ὁ ῥοῦς τοῦ Ἰνδοῦ· αὔριον γίνεται ἀπέραντος ὡς ὁ Ὠκεανός...

»Οἱ Σεῖκαι, τὸ διηνεκὲς φόβητρόν μου, αὐτοὶ ἔσονται τυφλὸν ἐργαλεῖον εἰς χεῖράς μου. Αὔριον λοιπὸν ὁ θρόνος ἐμός!..

»Ὁ θρόνος!... αὐτὸς ὃν ἀνέλαβον νὰ προασπίσω!... ἀφ' οὗ ὑπεσχέθην ν' ἀποκρούσω πάντα προδότην!.... ἐφ' οὗ κάθηται ὁ Σεὶρ, ὁ πρὸς ἐμὲ εὔνοιαν, φιλίαν πάντοτε δείξας! Μέχρι τοῦδε διέβησαν τὰ βήματά μου τρίβους πίστεως καὶ εὐθύτητος· θὰ εἶναι τὸ τελευταῖον βῆμα βῆμα ἐγκλήματος!

»Καὶ ἆρά γε δὲν θὰ εἶναι ὀλισθηρόν; Ἵσταται στερεὸς ὁ θρόνος ὅστις δὲν στηρίζεται ἐπὶ ἀρετῆς; Εἶναι σκήπτρου ἀξία ἡ χεὶρ ἣν μολύνει κηλίς; Καὶ ἐκεῖ, εἰς τὴν περιωπὴν ὅπου θ' ἀναβῶ, δὲν θὰ μὲ περιπετῶσι φαντάσματα ἄγρια, καὶ σκοτοδινιῶντα δὲν θὰ μὲ κρημνίσωσιν ἐξ αὐτῆς; Ἄσημον, ἄστεγον, διώκοντα τύχην, ὁ Κουρὺκ μὲ παρέλαβε, μ' ἐτίμησεν, ὁ Σεὶρ μ' ἀνεβίβασεν εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν μετ' αὐτόν· καὶ, Δεϋὰν, ἤδη τί μελετᾷς; Ὢ! εἶναι ἀπαίσιος, εἶναι βδελυρὰ πρᾶξις! Εἰς μόνους τοὺς καταχθο-

νίους Ἀσούρας δύναται νὰ ἐπέλθῃ τοιαύτη ἰδέα. Ἂν ὑπάρχῃ Βράμας ἐκεῖ ἐπάνω, δὲν δύναται νὰ μὴ τὴν τιμωρήσῃ. Μακρὰν ἐμοῦ τοιοῦτος σκοπὸς, μακράν!

»Λοιπὸν,... ὅταν ἡ τύχη μὲ νεύῃ, ν' ἀποστρέψω τὸ πρόσωπον; Ὅταν ἡ περίστασις ἔρχηται νὰ τὴν ἀφήσω νὰ παρέλθῃ; Ποῦ νὰ στραφῶ; πρὸς τὸ ἀφανὲς βάθος ὅπου ἄρχει ἤρεμον σκότος, ἢ πρὸς τὸ ἔνδοξον ὕψος ὅπου τεκταίνεται κεραυνός; Τίς θέλει ἐνισχύσει ἢ τὴν ἀνδρίαν μου ἢ τὴν ἀρετήν μου; Τίς θέλει μὲ ὁδηγήσει;»

— Ἐγώ! εἶπε φωνὴ γυναικεία, καὶ τὸ παραπέτασμα τῆς πλαγίας θύρας, ἣν εἴδομεν καὶ ἄλλοτε ἀνοιχθεῖσαν, ἀνυψώθη πάλιν, καὶ εἰσῆλθεν ἡ Λέϊλα.

— Διστάζεις, Δεϋὰν-Σιγγ, ἐξηκολούθησε πλησιάσασα. Ἔχεις δίκαιον. Οἱ κοινοὶ τῶν ἀνθρώπων εἰσὶν ἀτρόμητοι ὅταν συλλαμβάνωσι σχέδια, ἀκατάβλητοι ὅταν τὰ μελετῶσιν· ἀλλ' ὅταν ἐγγίζῃ τῆς ἐκτελέσεως ἡ στιγμὴ, δειλιῶσι τότε. Οἱ μέχρι τέλους μὴ διστάζοντες εἰσὶ σπάνιοι. Οἱ μὴ διστάζοντες λέγονται ἥρωες.

— Μὲ νομίζεις δειλὸν, Λέϊλα; ἠρώτησεν ὁ Δεϋὰν ὑπερηφάνως.

— Ὅταν βλέπῃς, Σαὲβ, ἐμπρός σου τὸν κίνδυνον, ἀπεκρίθη ἡ Λέϊλα, εἰμὶ βεβαία ὅτι ὡς λέων ρίπτεσαι εἰς αὐτὸν, καὶ, ὅσον μέγας ἂν εἶναι αὐτὸς, ὅτι εἶσαι ἐπίσης ἀκαταμάχητος καὶ ἀτρόμητος. Ἀλλὰ τὴν τοιαύτην ἀνδρίαν ὁ ἔσχατος τῶν Σεΐκων σοὶ τὴν διαφιλονεικεῖ, ὦ Δεϋάν. Ὑπάρχει ἄλλη, πολὺ αὐτῆς ἀνωτέρα, τῆς ψυχῆς ἡ ἀνδρία, ἀκλόνητος, ἀδίστακτος, σιδηρᾶ, εἰς πᾶσαν στιγμὴν τεθιγμένη. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀνδρία τῶν μεγάλων καρδιῶν.

—Καὶ αὐτὴ δὲν ὀπισθοδρομεῖ οὔτε ὅταν τὸ ἔγκλημα ἐγείρῃ ἐμπρός της τὴν ἰσβόλον του κεφαλήν; ἠρώτησεν ὁ Δεϋάν.

— «Ἂν ὅλοι οἱ μεγάλοι ἄνδρες, ἀπεκρίθη ἡ Λεΐλα, ὅσοι διέπρεψαν εἰς τὴν γῆν, ἴσταντο πρὸ πάσης των πράξεως καὶ ἐστάθμιζον τὴν ἀξίαν της εἰς ἀκριβολόγον τοιαύτην στάθμην, ἡ ἱστορία τοῦ κόσμου ὅλη ἐδύνατο νὰ γραφῇ ἐπὶ ἑνὸς φύλλου λωτοῦ.

»Δὲν κρίνω τοῦ Θεοῦ τὰς βουλὰς, ἀλλὰ σοὶ λέγω τί βλέπω, Δεϋάν. Καθὼς γεννᾶται ἀπὸ τῶν κόλπων τῆς νυκτὸς ἡ ἡμέρα, οὕτως αὐτὰ ἃ ὀνομάζεις ἐγκλήματα ἐπιφέρουσι πολλάκις τὰ μέγιστα, τὰ ἄριστα τῶν ἀποτελεσμάτων. Οἱ κατακτηταὶ ὅσοι πληροῦσι τὴν γῆν διὰ τοῦ ὀνόματός των, μυριάδας ἀθώων θυσιάζουσιν εἰς τὴν φιλοδοξίαν των. Τίς ὅμως εἶπε κακοῦργον τὸν ἀρχαῖον Ἀλέξανδρον, ὅστις ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἔφερε τὰ τρόπαια καὶ τὴν δόξαν του μέχρι τῆς πόλεως ταύτης, διότι δὲν ἀντήλλαξε τὸ καταστρεπτικὸν ξίφος του ἀντὶ ποιμαντικῆς ῥάβδου εἰς τῆς πατρίδος του τὰ βουνά;

»Ὕπαγε, Δεϋὰν-Σὶγγ, καὶ δίδαξον εἰς τοὺς γείτονάς μας Ἄγγλους, ὅτι ἔγκλημα ἔπραξαν κατακρατήσαντες γῆν ἥτις δὲν τοῖς ἀνήκει, καὶ ἐξογκώσαντες δι' αἱμάτων τὰ νάματα τοῦ Γάγγου καὶ τοῦ Ἰνδοῦ. Ἴσως σ' ἐκλάβωσιν ἀγαθόν τινα Βραχμᾶνα τοῦ ναοῦ τοῦ Ἰαγερνάουτ, ἀλλὰ θέλουσιν ἐκπλαγῆ μανθάνοντες ὅτι εἶσαι τῆς Λαχώρας Βεζίρης.

»Καὶ αὐτὴ ἡ Λαχώρα, τί θὰ ἦτον χωρίς τινων ἐγκλημάτων τοῦ Ῥουνζὶτ, δι' ἃ καὶ μόνα καὶ σὺ αὐτὸς τὸν ὀνομάζεις μέγαν;»

— Λεΐλα, ὑπέλαβεν ὁ Δεϋὰν, γυναικὸς ἤξευρον ὅτι ἔχεις κάλλος, νοῦν δὲν ἤξευρον ὅτι ἔχεις ἀνδρὸς, οὐδὲ λέοντος ὅτι ἔχεις καρδίαν.

— «Ἔπειτα, ἐξηκολούθησεν αὕτη, τίνι δικαιώματι ὁ

Σειρ-Σιγγ ἐγείρεται ὑπεράνω σοῦ, ὑπεράνω πάντων; Διότι εἶναι υἱὸς τοῦ Ῥουνζίτ; Ἀλλ' ὁ Ῥουνζιτ πῶς ἠγέρθη; ὅπως ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ ἐγερθῇς σὺ αὐτός· ἐπιπατῶν ἐπὶ τοῦ προκατόχου του.

»Ἀνὰ μία περίστασις στέλλεται πάντοτε εἰς τὴν ζωὴν ἑκάστου ἀνθρώπου, στιγμάς τινας περιίπταται αὐτὸν, καὶ μετὰ ταῦτα ἀφίπταται. Μεταξὺ μυρίων εἷς μόνος ἠξεύρει νὰ τὴν συλλάβῃ· οὗτος εἶναι ὁ μέγας ἀνήρ· τοὺς δὲ λοιποὺς ἀκούεις παραπονουμένους, ὅτι ὅταν ἦλθε δὲν τὴν ἐγνώρισαν, ὅταν παρῆλθε δὲν τὴν ἐκράτησαν. Οὗτοι εἰσὶν ὁ χυδαῖος ὄχλος.»

— Εἶσαι, Λεΐλα, αὐστηρά.

— Περὶ ἐγκλήματος ὁμιλεῖς. Εἶσαι βέβαιος ὅτι ὁ δισταγμός σου δὲν εἶναι ἔγκλημα; Τὴν περίστασιν ταύτην ἠξεύρεις ἂν ὁ οὐρανὸς δὲν τὴν ἔπεμψε, περὶ τῆς τύχης μεριμνῶν τῆς Λαχώρας; Ἠξεύρεις ἂν αἱ εὐκολίαι ὅσας ἀπαντᾷς μέχρι τοῦδε δὲν εἶναι προτροπαὶ ἐκείνου;

— Παράδοξος γυνὴ, ἀνέκραξεν ὁ Δεϋὰν, ἴσως τόσῳ εὐκολώτερον πειθόμενος, ὅσῳ μᾶλλον ἤθελε νὰ πεισθῇ,—ἀνατρέπεις ὅλην μου τὴν καρδίαν, κινεῖς ὡς θέλεις ὅλην μου τὴν ψυχήν.

— Ἐνθυμοῦ, Δεϋὰν-Σιγγ, εἶπεν ἐξερχομένη ἡ Λεΐλα, ὅτι ἔχεις εἰς χεῖράς σου τὴν τύχην τοῦ υἱοῦ σου, τὴν τύχην μου, τῆς πατρίδος σου τέλος τὴν τύχην.

Ἀφ' οὗ δ' ἐξῆλθεν, ὁ Δεϋὰν κεκμηκὼς καὶ καταπεπονημένος, ἐρρίφθη εἰς τὴν κλίνην του νὰ κοιμηθῇ ὀλίγας ὥρας πρὸ τῆς πρωϊνῆς παρατάξεως. Ἡ κεφαλή του ἔφλεγεν, ὁ ὕπνος τῷ ἐπῆλθε βαρὺς, καὶ συνεπέφερεν ὄνειρα ἀσυνάρτητα καὶ ὀδυνηρότερα τῶν ὀδυνηρῶν σκέψεών του.

Εἶδεν ὅτι ὁ Σειρ-Σιγγ τὸν ἐνέκλειε περιπαθῶς εἰς τὰς

ἀγκάλας του, καὶ ἀνοίξας τὸ στῆθός του τῷ ἐδείκνυε διὰ πλατείας πληγῆς γυμνὴν τὴν καρδίαν του, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς αἰφνιδίως τῷ ἀπέσπασε τὴν καρδίαν, καὶ ἤθελε νὰ τὴν φάγῃ. Ἔπειτα εἶδεν ὅτι θηρεύων εἰς τὰ δάση ἐδίωκεν ἔλαφον, ἥτις ἦλθεν ἀσθμαίνουσα καὶ ἔπεσεν ἐμπρός του γονατιστὴ, καὶ δύο πύρινα δάκρυα ἔρρεον ἀπὸ τῶν νοημόνων της ὀφθαλμῶν· ἀλλ' ἐκεῖνος ἐβύθισεν εἰς τὰ πλευρά της τὴν μάχαιραν, ἡ δὲ ἔλαφος ἐκπνέουσα ἔλαβε τὴν μορφὴν τοῦ Σειρ-Σίγγ. Προσέτι εἶδεν ὅτι προσέφερε τὴν κεφαλὴν τῆς Πριττᾶς ἐπὶ παροψίδος εἰς τὸν Ἀδσὶτ, ὅστις τῷ ἀντιπροσήνεγκεν ἐπὶ παροψίδος ὁμοίως τὴν κεφαλὴν τοῦ υἱοῦ του Ἰρᾶ.

Μυρία τοιαῦτα τέρατα διεσταυροῦντο εἰς τὴν φλέγουσαν φαντασίαν του καὶ ἐμάστιζον τὸ πυρέσσον αἷμά του, μεταβάλλοντα τὰς βραχείας στιγμὰς τοῦ ὕπνου του εἰς μακρὰν βάσανον.

ΙΑ'

Ἅμα δ' ἐχάραξεν ἡ αὐγὴ, ὁ Δεϋὰν ἀπέσεισε τὸν τεταραγμένον καὶ ἐπίπονον ὕπνον του, καὶ ἀναπηδήσας τῆς κλίνης, ἐνεδύθη τὴν στρατιωτικήν του στολὴν, χιτῶνα ἐν εἶδει θώρακος, κατερχόμενον μέχρι γονάτων, ἐκ χαλκοῦ ἐπιχρύσου δικτυωτοῦ, καὶ ἐπ' αὐτοῦ κασιμίρινον πορφυροῦν ἱμάτιον χρυσοκέντητον. Τὴν κεφαλήν του ἐκάλυψεν εἰς χαλκοῦν πτερωτὸν κράνος, περιδεδεμένον διὰ λαχωρίου ὑφάσματος τοῦ αὐτοῦ χρώματος, εἰς τὴν ζώνην ἐπέρασε τὸ πολυτελὲς ἐγχειρίδιον, τὸ δῶρον τοῦ Σειρ, καὶ λαβὼν τὴν μακρὰν χρυσοθύσσανον λόγχην του εἰς τὰς χεῖρας, κατῆλθε μετὰ πολυαρίθμων ὀπαδῶν τὴν εὐρεῖαν τοῦ παλατίου του

κλίμακα, καὶ ἀνέβη εἰς τὸν ὡραιότερον ἵππον τοῦ ἱπποστασίου του, κεκοσμημένον πολυτελέστατα καὶ αὐτόν.

Πορφυροῦν κεντητὸν καὶ χρυσόκροσσον κασιμίριον, ὡς τὸ ἐνδύον τὸν ἐπιβάτην του, ἐκάλυπτε καὶ αὐτοῦ κεφαλὴν καὶ νῶτα· τὸ μέτωπόν του ἐκόσμει ταῶνος πτερὸν, περὶ τὸν τράχηλόν του ἐκρέμαντο πυκνὰ περιδέραια χρυσῶν κωδωνίσκων, καὶ τοὺς χαλινοὺς ἀντικαθίστων δύω πλατεῖς λαχωρίου ἱμάντες. Τὸ εὐγενὲς ζῶον ἐφαίνετο ὑπερήφανον διὰ τὴν στολήν του, καὶ γοργούμενον ὕψου τὴν κεφαλὴν, καὶ ἔσκαπτε τὴν γῆν διὰ τοῦ ποδός.

Ὁ Ἰρὰς περιέμενε πρὸ πολλοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τὸν πατέρα του ἔφιππος, συνοδευόμενος καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῶν ἰδιαιτέρων του ὀπαδῶν.

Ἡ συνοδία ἐξῆλθε τότε ὅλη ἐν παρατάξει τῆς αὐλείας πύλης. Κατ᾽ αὐτὴν τὴν στιγμὴν ὁ ἥλιος ἐφάνη ἀνατέλλων ὑπὲρ τὰ ὄρη· ὁ δὲ Δεϋὰν στηρίξας εἰς αὐτὸν ἀτενὲς βλέμμα,

— Σὲ ἀσπάζομαι, ἐψιθύρισε καθ᾽ ἑαυτόν. Δέχομαι τὸν οἰωνόν. Πρὶν φθάσῃς εἰς τῆς πορείας σου τὸ Ζενὶθ, ἐλπίζω νὰ φθάσω ἐγὼ εἰς τὸ ἐδικόν μου!

Στραφεὶς δὲ πρὸς τὸν υἱόν του,

— Ὅ,τι δήποτε καὶ ἂν ἰδῇς, Ἰρὰ, σήμερον, τῷ εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ, μὴ σὲ ἐκπλήξῃ. Ἔσο προνοητικὸς καὶ προσεκτικὸς, καὶ ἤξευρε, ὅ,τι γίνῃ, διὰ τὴν δόξαν μου καὶ διὰ τὴν εὐτυχίαν σου ὅτι γίνεται, καὶ διὰ τῆς Πριττᾶς σου τὴν σωτηρίαν.

Εἰς τὸν Ἰρὰν οἱ λόγοι οὗτοι ἐφάνησαν αἰνιγματώδεις· ἀλλὰ τὸν τελευταῖον ἐννόησεν ἡ καρδία του, καὶ διὰ τοὺς ἄλλους ἠδιαφόρει.

Μετ᾽ ὀλίγον ἀφίχθησαν εἰς τὸ πεδίον τῆς παρατάξεως. Ἦν δὲ τοῦτο εὐρυτάτη πλατεῖα ἐμπρὸς τῶν ἀνακτόρων

τοῦ Μάχα-Ῥαΐᾶ, ἐν ᾗ τὰ διάφορα τάγματα τῶν Σείκων κατεῖχον ἕκαστον τὴν ἰδίαν θέσιν, διοικούμενα ὑπὸ τῶν ἀρχηγῶν των, καὶ κατ' οὐδὲν διαφέροντα στρατευμάτων εὐρωπαϊκῶν, ἐκτὸς μόνον κατὰ τὴν ζωγραφικωτέραν ἐνδυμασίαν των. Καθέτως πρὸς τῶν ἀνακτόρων τὸ μέτωπον ἦτον ἑκατέρωθεν παρατεταγμένον τὸ πεζικόν. Ὄπισθεν αὐτοῦ περιεχεῖτο τὸ πλῆθος τῶν θεατῶν, καὶ ὄπισθεν αὐτῶν πάλιν ἵσταντο κατὰ διάταξιν τοῦ Σιρδάρου, προσερειδόμενα εἰς τοὺς τοίχους τῶν οἰκιῶν, ἄλλα πεζῶν τάγματα, ὥστε τὸ πλῆθος περιεστοιχίζετο πανταχόθεν ὑπὸ στρατιωτῶν. Τὴν δὲ τρίτην πλευρὰν, τὴν ἀπέναντι τῶν ἀνακτόρων, κατεῖχε τὸ ἱππικὸν, καὶ ὄπισθεν αὐτοῦ, πολὺ μακρὰν εἰς τὸ βάθος, ἵστατο τὸ πυροβολικόν.

Τὸν στρατὸν ὅλον διώκει ὁ Ἀδσίτ. Ὑπὸ ὑπερηφανείας ἴσης πρὸς τὴν τοῦ Δεϋὰν, ἀλλὰ κατὰ τὴν φύσιν αὐτῆς διαφόρου, ὅσον πολυτελῶς ἦν ἐνδεδυμένος ἐκεῖνος, τόσον αὐτὸς ἀφελέστατα, κατὰ πᾶσαν τὴν στρατιωτικὴν αὐστηρότητα, οὔτε ὑφάσματα φέρων πλούσια, οὔτε χρυσοῦν κἀνὲν ποίκιλμα, καὶ ὡς περιφρονῶν δῆθεν πᾶσαν ἐπίδειξιν, καὶ τὴν ἀξίαν καὶ δύναμίν του ἐξ ἑαυτοῦ καὶ μόνου ἀντλῶν.

Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην περιήρχετο οὗτος τὰς τάξεις τῶν στρατευμάτων πεζὸς, καὶ τὰς ἐπεθεώρει. Ἅμα δ' ἔφθασε πλησίον του ὁ Δεϋὰν, ἐπήδησεν ἀπὸ τοῦ ἵππου του καὶ αὐτὸς, καὶ ἔνευσεν εἰς τὴν συνοδίαν του νὰ ἐξακολουθήσῃ. Τότε ὁ Βεζίρης καὶ ὁ Σιρδάρης ἐμακρύνθησαν ὁμοῦ πρὸς τῆς πλατείας τὸ κέντρον, μένον ὅλως διόλου κενόν.

— Ἐξέτασας τῶν Σείκων τὸ πνεῦμα; ἠρώτησεν ὁ Δεϋάν. Ὁποῖον εἶναι;

— Ἄριστον! Θέλησίς των εἶναι τὸ νεῦμά μου.

— Ἠξεύρουν περὶ τίνος πρόκειται;

— Ἠξεύρουν ὅτι πρέπει νὰ πράξουν ὅ,τι τοῖς διατάξω.

— Καὶ ποίας ὁδηγίας τοῖς ἔδωσας ;

— Ὅ,τι ἰδοῦν πράττοντα ἢ ἐμὲ ἢ ὁποιονδήποτε ἄλλον, νὰ μείνουν ἀμέτοχοι, ἐκτὸς ἂν τοῖς δώσω ἄλλην διαταγήν, καὶ νὰ ἐμποδίσωσι πᾶσαν κίνησιν τοῦ λαοῦ.

— Τί δὲ θέλει εἶσθαι τὸ σύνθημα ;

— Ὅταν διασχίσω τὰς τάξεις τοῦ ἱππικοῦ, καὶ διευθυνθῶ καλπάζων πρὸς τὰ πυροβόλα, τότε εἶναι τῆς ἐκτελέσεως ἡ στιγμή.

— Ἐννοῶ, εἶπεν ὁ Δεϋάν.

— Καὶ εἰς ποῖον ἐνεπιστεύθης τὴν πρᾶξιν ; ἠρώτησεν ὁ Ἀδσὶτ τὸν Βεζίρην.

— Τοιαῦται πράξεις δὲν ἐμπιστεύονται ! ἀπεκρίθη αὐτὸς· καὶ ἀναβὰς εἰς τὸν ἵππον του, ἔσπευσε πρὸς τὴν συνοδίαν του, καὶ μετ' αὐτῆς εἰς προϋπάντησιν τοῦ Μάχα-Ῥαϋᾶ, προκύπτοντος ἤδη ἐπὶ χρυσοστολίστου ἐλέφαντος ἀπὸ τῆς πύλης τῶν ἀνακτόρων.

Ἀλλ' ἐν ᾧ ἡ σύντομος αὕτη συνδιάλεξις ἐγίνετο μεταξὺ τῶν δύω μεγιστάνων, συνέβαινε καὶ ἄλλη ἐπίσης βραχεῖα εἰς ἄλλο τῆς πλατείας μέρος. Ἡ συνοδία τοῦ Δεϋὰν, ὅταν ἐμακρύνθη ἀπ' αὐτοῦ, προϋχώρησε πρὸς τὴν δεξιὰν τῶν ἀνακτόρων πλευράν, ὅπου ἦν προσδιωρισμένη ἡ θέσις τοῦ Βεζίρου πλησίον τοῦ Βασιλέως. Εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο ἵστατο παρατεταγμένον τὸ πεζικὸν τάγμα, τὸ διοικούμενον, μετὰ τὴν λειποταξίαν τοῦ Λάλλ, ὑπὸ τοῦ ταγματάρχου Σαγκραμαζίτου·

Ὅταν δ' ἔφθασεν ἡ συνοδία ἐμπρὸς τοῦ τάγματος, ὁ ταγματάρχης ἡσύχως προϋχώρησε μεταξὺ αὐτῆς, καὶ πλησιάσας ἕνα τῶν ἀρανεστέρων στρατιωτῶν της,

— Λάλλ-Σιγγ, τῷ εἶπεν εἰς τὸ ὠτίον, πρόσεχε. Πρᾶγμά τι ἑτοιμάζεται, ἀλλὰ τὶ δὲν ἠξεύρω. Μᾶς διέταξαν, ὅ,τι

ἂν ἰδῶμεν, νὰ μείνωμεν ἀκίνητοι καὶ νὰ συνέχωμεν τὸν λαόν.

Καὶ τοῦτο εἰπὼν, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν θέσιν του ἀθορύβως.

Ὁ δὲ Λάλλ, ὅστις μὴ θέλων νὰ μείνῃ οὐδὲ στιγμὴν μακρὰν τῶν νέων του προστατῶν, τοὺς παρηκολούθει κρυπτόμενος ὑπὸ ἔνδυμα στρατιώτου, ἐπανέλαβε τὴν εἴδησιν τοῦ Σαγκραμαζίτου εἰς τὸ οὖς τοῦ Ἰρᾶ, καὶ τῷ προσέθηκεν·

— Εἰς πᾶσαν περίστασιν ἰδοὺ ποῦ σταθμεύει τὸ τάγμα του.

ΙΒ΄

Ἐν τούτοις δ' ὁ Δεῦὰν, ἐλθὼν πρὸς τὸν Μάχα-Ῥαῦὰν, προσεκύνησεν ἐδαφιαίως αὐτὸν, καὶ ἀπεσύρθη εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ ἐλέφαντός του, ἱσταμένου ἐμπρὸς καὶ κατὰ τὸ μέσον τοῦ μετώπου τῶν ἀνακτόρων. Μετ' ὀλίγον δὲ, ἦλθε καὶ ὁ Ἀδσὶτ, καὶ προσεκύνησε καὶ αὐτὸς, κλίνων πρὸς τὴν γῆν τὸ ξίφος τῆς ἀρχηγίας.

Ὁ Μάχα-Ῥαῦὰς ἐξεπλάγη ἰδὼν αὐτὸν, καὶ ἀπήντησεν εἰς τὴν προσκύνησίν του μετὰ μεγίστης ψυχρότητος. Ὅταν δ' ἐμακρύνθη ἐντελῶς, στραφεὶς πρὸς τὸν Βεζίρην,

— Δεῦὰν-Σὶγγ, τῷ εἶπε· τί δηλοῖ τοῦτο; Ὁ Ἀδσὶτ εἰσέτι ἐμπρός μου; Διατί δὲν μὲ ἀπήλλαξας ἤδη τῆς παρουσίας του;

— Διότι, ἀπεκρίθη ὁ Δεῦὰν ἀποτόμως, δὲν νομίζω ἐκ τῶν χρεῶν μου νὰ κινήσω κατ' ἐμοῦ ὅλων αὐτῶν τῶν στρατιωτῶν τὴν ὀργήν. Ὅστις ἔχει συμφέρον εἰς τὴν παῦσίν του, ἐκεῖνος ἂς τῷ τὴν κοινοποιήσῃ.

— Πῶς, Δεῦὰν, εἶπεν ὁ Σεὶρ-Σὶγγ ἐξιστάμενος, μ' ἔφερες ἐδῶ, εἰς τὸ μέσον τῶν Σείκων, καὶ θέλεις νὰ ἐκτεθῶ, τώρα εἰς τὴν μανίαν των;

— Τοὐλάχιστον θέλω ἐγὼ νὰ μὴν ἐκτεθῶ, εἶπεν ὁ Δεῦὰν αὐθαδῶς.

Τότε ὁ Μάχα-Ῥαῦὰς ἠσθάνθη τὸ αἷμά του ἀναβράζον.

— Τί σημαίνει ὁ τρόπος οὗτος! ἀνέκραξε. Πρὸς τίνα διευθύνονται αὗται αἱ λέξεις! Ἔπαυσα τὸν Ἀδσὶτ διότι τὸ ἐζήτησας, διότι σὲ περιύβρισε, καὶ αὕτη εἶναι ἡ εὐγνωμοσύνη σου;

— Δὲν τὸν ἔπαυσας διότι μὲ περιύβρισεν, ἀπεκρίθη ὁ Δεῦὰν, γινόμενος προπετέστερος ἔτι, ἀλλὰ διότι τὸν ἐφοβεῖσο, διότι ἤθελες τὴν καταστροφήν του, ὡς ὅλων ὅσοι ὑπηρετοῦντές σε εἶχον δικαίωμα εἰς τὴν εὐγνωμοσύνην σου.

— Δεῦὰν, εἶπεν ὁ Βασιλεὺς, καταστέλλων μετ' ἀγῶνος τὴν δικαίαν ὀργήν του, φύγε, Δεῦὰν, ἀπ' ἐμπρός μου, σοὶ τὸ συμβουλεύω, σοὶ τὸ παρακαλῶ, καὶ ἐπίστρεψον μόνον ὅταν εἶσαι νήφων καὶ ἐγὼ ἡσυχώτερος. Φοβοῦμαι μὴ κινηθῶ εἰς πρᾶξιν ἀπαίσιον.

Κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ὁ Ἀδσὶτ, ἔχων τὰ νῶτα ἐστραμμένα, ἐφαίνετο ὅτι δὲν προσεῖχε παντελῶς εἰς τὰ γινόμενα περὶ τὸν Μάχα-Ῥαῦάν.

— Τὸ πυροβολικὸν, εἶπε πρὸς τοὺς περὶ αὐτὸν ἀρχηγοὺς, ἵσταται πολὺ μακράν. Ἔπρεπεν ἄλλην θέσιν νὰ λάβῃ.

— Θέλετε, ἠρώτησεν ὁ Βεντούρας, νὰ τῷ διαβιβάσω τὰς διαταγάς σας;

— Ὄχι, ἀπήντησεν ὁ Σιρδάρης· ὑπάγω ὁ ἴδιος. Συνοδεύσατέ με.

Καὶ τοῦτο λέγων, ἐκέντησε τὸν ἵππον του, διέσχισε τὴν γραμμὴν τῶν ἱππέων, καὶ ὥρμησε καλπάζων πρὸς τοὺς πυροβολιστὰς, οἵτινες ἵσταντο εἰς τὸ βάθος τῆς πεδιάδος.

Ὁ Δεῦὰν τὸ σύνθημα περιέμενε τοῦτο.

— Νὰ φύγω, Σειρ-Σίγγ! ἀνέκραξεν ἅμα τὸ εἶδε. Μὲ διώ-

κεις, ἐμέ; Δὲν εἶμαι ἐξ ἐκείνων οἵτινες ἀκούουσι τὸ φύγε. Εἰς ὅν τινα μὲ διώκει ἰδοὺ πῶς ἀπαντῶ!

Καὶ ὡς πάνθηρ ταχὺς, ἀνορθωθεὶς εἰς τοὺς ἀναβολεῖς του, ἐκρεμάσθη εἰς τὸ πλευρὰ τοῦ ἐλέφαντος, καὶ ἀναστάσας ἐκ τῆς ζώνης του τὸ ἐγχειρίδιον, ὃ εἶχε λάβει παρὰ τοῦ Μάχα-Ῥαϋᾶ ὡς δῶρον τὴν προτεραίαν, τὸ ἐβύθισεν εἰς τὸ στῆθος τοῦ Σειρ-Σίγγ.

— Δεῦρ᾽, ὦ ἀγνώμων! ἐπρόφθασε νὰ εἰπῇ ὁ δυστυχὴς Βασιλεὺς, καὶ οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Βεζίρου, οἱ μὲν προπαρεσκευασμένοι, οἱ δὲ καὶ αὐτομάτως ἀκολουθοῦντες τὸ παράδειγμα τοῦ κυρίου των, τὸν ἀπέσφαξαν.

— Τὸν Μάχα-Ῥαϋάν! φονεύουσι τὸν Μάχα-Ῥαϋάν! βοηθήσατε, ἔκραξεν ὁ Ἀλλάρδος, ἀναστάσας τὸ ξίφος του, καὶ οἱ Σεῖκαι πολλαχοῦ ἐταράχθησαν καὶ ἤρχισαν νὰ βοῶσι, καὶ ὁ λαὸς συνεκινήθη σφοδρῶς, καὶ οἱ μὲν ἠλάλαζον ἤδη, οἱ δὲ ἐτρέποντο εἰς φυγήν. Ἀλλ᾽ οἱ ἀξιωματικοὶ ἐγύμνωσαν πανταχοῦ τὰ ξίφη, καὶ διὰ βροντώδους φωνῆς διέταξαν·

— Εἰς τὸν τόπον ὅλοι, καὶ σιωπή! Ἂν εἷς μόνος κινηθῇ ἢ φωνάξῃ, ἢ στρατιώτης εἶναι ἢ ἐκ τοῦ πλήθους, φονεύσατέ τον.

Ὅλοι ἔμειναν ἀκίνητοι καὶ βωβοί. Ὁ Σαγκραμαζίτης ἠθέλησε νὰ σπεύσῃ μετὰ τοῦ τάγματός του, ἀλλὰ βλέπων ὅτι πλέον δὲν ἐβοήθει, καὶ ὅτι ὁ στρατὸς ἦν ὁμόφωνος ὅλος, ἔμεινεν εἰς τὴν θέσιν του καὶ αὐτός. Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Ἰρὰς, ἅμα εἶδε τὴν πρώτην πληγὴν, ἐρρίφθη πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ Βασιλέως, ἀλλ᾽ ἡ ὡπλισμένη χεὶρ του ἀπήντησε τὸν πατέρα του, καὶ κατέπεσεν ὡς νεκρά.

Ὁ δὲ Ἀδσὶτ ἐκάλπαζε πάντοτε πρὸς τὸ πυροβολικὸν, χωρὶς κατὰ τὸ φαινόμενον νὰ ἠξεύρῃ τί συμβαίνει ὀπίσω του.

— Εἰς τ' ἀνάκτορα τώρα! ἔκραξεν ὁ Δεϋὰν, λείχων τὰ χείλη του ὡς λέων ὅστις ἐγεύσατο αἵματος.—Εἰς τ'ἀνάκτορα! Μετὰ τὸν ὄφιν καὶ τὰ ὀφίδια!

— Ἤκουσας; εἶπεν ὁ Λὰλλ κρυφίως εἰς τὸν Ἰρὰν, μένοντα σχεδὸν ὡς ἐμβρόντητον· ἤκουσας; Εἰς τὰ ἀνάκτορα, εἶπε. Τί ἱστάμεθα;

Καὶ ἀμέσως ἔνευσεν εἰς τὸ τάγμα του, καὶ δέκα ἄνδρες προσετέθησαν ὁμοῦ μετ' αὐτῶν εἰς τοῦ Βεζίρου τὴν συνοδίαν, ἥτις ἐρρίφθη διὰ τῆς πύλης τῶν ἀνακτόρων.

Ἀλλ' ἐν ᾧ ξιφήρης καὶ δρομαῖος ἀνήρχετο ὁ Δεϋὰν τῶν ἀνακτόρων τὴν κλίμακα, ὁ Λὰλλ μετὰ τοῦ Ἰρᾶ καὶ τῶν ὀπαδῶν του εἰσέδυσαν κρυφίως διὰ μικρᾶς διόδου γνωστῆς εἰς τὸν πρῶτον, ἥτις ταχέως τοὺς ἔφερεν εἰς τῆς βασιλίσσης τὸν θάλαμον. Ἐκεῖ ἐκάθητο ἀμέριμνος ἡ Ῥάνη, ἔχουσα πλησίον της τὸν ἑπταετῆ υἱόν της Δουλίπ. Ἰδοῦσα δὲ τοὺς ἄνδρας τούτους εἰσορμῶντας καὶ ἔχοντας τὰ ξίφη γυμνὰ, ἐτρόμαξε.

— Τίνες εἶσθε; Νὰ μὲ φονεύσητε ἤλθατε! ἀνέκραξε τρέμουσα.

— Νὰ σὲ σώσωμεν! ἀπεκρίθη ὁ Λὰλλ ἀσθμαίνων. Ἐλθὲ, μὴ ἐρωτᾷς περισσότερα. Ἐφόνευσαν τὸν Σεὶρ-Σίγγ. Μὴ φωναὶ μάταιαι! σώθητι, σπεῦσον!

Καὶ ἀνοίξας τὴν εἰς αὐτὸν μόνον γνωστὴν εἴσοδον τῆς σκοτεινῆς ὑπονόμου, ὅπου ἐκρύπτετο ἡ Πριττὰ, εἰσήγαγεν εἰς αὐτὴν τὴν μητέρα καὶ τὸν υἱὸν, καὶ ἔκλεισε τὴν θύραν κατόπιν των.

Συγχρόνως σχεδὸν ἡ θύρα τοῦ θαλάμου ἠνεῴχθη μετὰ πατάγου, καὶ εἰσώρμησεν ὁ Δεϋὰν ξιφήρης μετὰ τῶν ὀπαδῶν του. Ἀλλ' οὓς μὲν ἐζήτει μὴ εὑρίσκων ἐνταῦθα, βλέπων δὲ τὸν θάλαμον πλήρη στρατιωτῶν, καὶ μεταξὺ

ἄλλων βλέπων τὸν Λὰλλ, φέροντα σωματοφύλακός του στολήν,

— Λοιπὸν ἐτελείωσεν; εἶπε, καὶ μ' ἐπρολάβετε σεῖς;

— Σ' ἐπρολάβομεν, Σαὲβ, ἀπεκρίθη ὁ Λάλλ. Τὸ ἔργον μας ἐτελείωσεν. Ἐδὼ δὲν ἔχομεν τί νὰ πράξωμεν πλέον.

— Ἀγαθῇ τύχῃ! Μὴ χρονοτριβῶμεν, ἀνέκραξεν ὁ Δεϋάν. Ἄγωμεν εἰς τὴν πλατεῖαν. Περιμενόμεθα.

— Κατόπιν! ἐψιθύρισεν ὁ Λὰλλ εἰς τοῦ Ἰρᾶ τὸ ὠτίον. Πρὸς σωτηρίαν τῶν πεφυλακισμένων δὲν πρέπει νὰ μᾶς διαφύγῃ οὐδεμία περιπέτεια τοῦ τρομεροῦ τούτου δράματος.

Ἐν ᾧ δὲ ταχέως κατέβαινον τὴν κλίμακα, ὁ Δεϋὰν, καλέσας ἕνα τῶν ὑπασπιστῶν του,

— Ἀνάβα, τῷ εἶπε, τὸν ἵππον σου· σπεῦσον εἰς τὴν οἰκίαν μου. Εἰς τὸν θάλαμόν μου θὰ εὕρῃς μίαν γυναῖκα μετὰ τοῦ παιδίου της περιμένουσαν. Ἀνάγγειλον εἰς αὐτὴν τὰ γενόμενα, καὶ φέρε την ἀμέσως εἰς τὴν πλατεῖαν.

Ὁ ὑπασπιστὴς ἔγινεν ἄφαντος.

Μετὰ ταῦτα δὲ στραφεὶς ὁ Δεϋὰν, εἶδε πλησίον του βαδίζοντα τὸν υἱόν του ὠχρὸν ὡς πτῶμα, σιωπηλὸν καὶ ἀγριωπόν.

— Ἰδοὺ, Ἰρὰ, τῷ εἶπεν, ἐπληρώθη τῆς εἱμαρμένης τὸ ψήφισμα. Πᾶς φραγμὸς μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ θρόνου κατέπεσεν. Ἐντὸς ὀλίγου τὸ Ηενταπόταμον θέλει κλίνει γονυπετὲς ἐμπρὸς ἐμοῦ καὶ ἐμπρὸς τοῦ υἱοῦ μου. Δός μοι τὴν χεῖρά σου νὰ συγχαρῇς καὶ ἐμὲ καὶ σεαυτὸν διὰ τὴν περιωπὴν εἰς ἣν ἀναβαίνομεν.

— «Δεϋὰν-Σιγγ, εἶπεν ὁ Ἰρὰς ἀποσύρων τὴν χεῖρά του, —ἡ χείρ σου ἀποστάζει αἵματος, αἵματος Βασιλέως, αἵματος εὐεργέτου. Ὕπαγε, ἀνάβα ὅπου ἡ δολοφονία σ' ἀνα-

διβάζει. Ἐγὼ ἀποστρέφω ἀπὸ σοῦ καὶ τὰ βήματα καὶ τὸ πρόσωπον. Μὴ λέγῃς ὅτι εἶσαι πατήρ μου· πατέρα δὲν ἔχω πλέον.

»Ὅταν δέ ποτε ἡ ἔχιδνα τῆς συνειδήσεως σοὶ σπαράξῃ τὰ σπλάγχνα, ὅταν μετὰ βδελυγμοῦ ἀποσπάσῃς ἀπὸ τῆς κεφαλῆς σου τὸ στέμμα ὃ ζητεῖς ν' ἁρπάσῃς, ὅταν ῥίψῃς κατὰ γῆς καὶ φρίττων πατήσῃς ὑπὸ τοὺς πόδας σου τὴν ἀποτρόπαιον τιμὴν τοῦ ἐγκλήματος, ὅταν περιδυθεὶς ῥάκη Βραχμάνος, κσὶ σύρων τὴν μετάνοιάν σου εἰς τὰς θύρας τῶν Βαγαβατῶν, κοιλαίνῃς διὰ τῶν γονάτων σου τοὺς λιθίνους οὐδούς των, καὶ πλημμυρῇς διὰ τῶν δακρύων σου τὰς ἱεράς των δεξαμενὰς, ὅταν ζητῇς ὀδυρόμενος τὴν συγχώρησιν καὶ τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ Βράμα, τότε ὁ υἱός σου θέλει ἔλθει ἐκ νέου πάλιν πρὸς σέ.»

Καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἐμακρύνθη ἀπ' αὐτοῦ, καθ' ἣν στιγμὴν ἔφθανον ἤδη εἰς τὴν πλατεῖαν.

ΙΓ'

Ἂν καὶ ἡ προεκτεθεῖσα σκηνὴ οὐδὲ πέντε λεπτὰ διήρκεσεν, ἀλλὰ τὰ λεπτὰ ταῦτα ἐράνησαν τόσαι ὧραι φρίκης εἰς τοὺς μείναντας ἐντὸς τῆς πλατείας.

Τὸ βασιλικὸν πτῶμα κατέκειτο εἰς ἣν θέσιν τὸ ἔῤῥιψαν τῶν φονέων αἱ χεῖρες, καὶ οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ τὸ πλησιάσῃ· ὁ λαὸς ἀπέβλεπεν εἰς αὐτὸ δι' ἐντρόμων βλεμμάτων, ὅλοι ἔβλεπον ὅ,τι πολυτιμώτερον εἶχον, ἂν ἐδύναντο νὰ εὑρεθῶσι πέραν τοῦ Ἰνδοῦ ἢ ἐπέκεινα τοῦ Ἰμάου. Ἀλλὰ δεκακισχίλιοι Σεῖκαι εἶχον τὰ ὅπλα προτεταμένα καὶ ἕτοιμα νὰ πυροβολήσωσι κατὰ τοῦ πρώτου ὅστις ἤθελεν ἢ κινηθῇ ἢ προφέρει λέξιν.

Ὥστε φονεῖς καὶ θύματα ἔμενον ἀπέναντι ἀλλήλων, ἐν σιωπῇ καὶ ἀκινησίᾳ θανάτου, καὶ μόνος ἐπεπλανᾶτο ἐφ' ὅλου τούτου τοῦ πλήθους ὑπόκωφος γογγυσμὸς φόβου, καὶ ψιθυρισμὸς προσδοκίας τῶν μυστηριωδῶν συνεπειῶν τῆς στυγερᾶς πράξεως.

Ἀλλ' ἐν τούτοις ἡ εἴδησις τοῦ φόνου ἀπὸ στόματος εἰς στόμα εἶχε φθάσει μέχρι τοῦ μέρους, ὅπου ἵστατο τὸ πυροβολικὸν, καὶ ὁ Σιρδάρης, ἅμα τὴν ἤκουσε θρυλλουμένην, ἔστρεψε τὸν ἵππον του πρὸς τὰ ὀπίσω.

Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ὁ Δεϋὰν εἶχε φθάσει εἰς τὴν πλατεῖαν.

— «Ἀνδρεῖοι Σεῖκαι! Λαὲ τῆς Λαχώρας, ἀνέκραξεν οὗτος, εἰς τὸν ἵππον του ἀναβάς. Ὁ Σεὶρ-Σιγγ κατεκράτει ἀδίκως τὸν θρόνον. Ὅταν ἀπέθανεν ὁ Κουρσὺκ, ἡ γυνή του, ἡ Λέϊλα, τὸ ἐνθυμεῖσθε ὅλοι, ἐσώθη ἀπὸ τῶν φλογῶν, διότι ἔφερεν εἰς τὸν κόλπον της τοῦ θρόνου του τὸν διάδοχον. Ὁ Σεὶρ-Σιγγ, ἵνα κυριεύσῃ θρόνον ὅστις ἀνῆκεν εἰς τὸν ἀνεψιόν του, ἠθέλησε νὰ φονεύσῃ τὴν μητέρα, καὶ τὸ ἀγέννητον ἔτι παιδίον. Ἀλλ' ἡ Βασίλισσα διέφυγε τῶν χειρῶν του, καὶ ὁ υἱός της ἐπανῆλθεν ἤδη εἰς τὴν Λαχώραν νὰ παραλάβῃ τὴν πατρικήν του κληρονομίαν.

»Ἀνδρεῖοι Σεῖκαι καὶ Λαὲ τῆς Λαχώρας! ἐκεῖνος ὃν ἐφόνευσα ἦν ἅρπαξ τοῦ θρόνου· ἔπραξα ἔργον πιστοῦ ὑπηκόου, ὑπηρέτησα τὴν δικαιοσύνην, ἀποδίδωμι τὸν θρόνον εἰς ὃν νομίμως ἀνήκει. Ζήτω ὁ Δσοβαὶρ-Σιγγ, υἱὸς τοῦ Κουρσὺκ, Μάχα-Ῥαϋὰς τοῦ Πενταποτάμου!»

Τινὲς φωναὶ ἠκούσθησαν μεταξὺ τοῦ ὄχλου κράζουσαι μετὰ φόβου καὶ δισταγμοῦ, Ζήτω! οἱ δὲ Σεῖκαι ἔμενον κατὰ τὰς ὁδηγίας των σιωπῶντες.

Κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν ὁ Σιρδάρης μετὰ τῆς συνοδίας του ἔφθασε τρέχων ἀπὸ ῥυτῆρος.

— Ψεύστα καὶ δολοφόνε, ἀνέκραξεν αἴφνης, Μάχα-Ῥαϋὰν ἀναγορεύεις τὸν νόθον σου! Κτυπᾶτε τὸν δολοφόνον τοῦ Βασιλέως!

Καὶ φθὰς πλησίον τοῦ ἀνυπόπτου Δεϋὰν, ὅστις ὡς σύμμαχόν του τὸν περιέμενε, τῷ κατέφερε διὰ γεγυμνασμένης χειρὸς καιρίαν πληγὴν, καὶ τὸν ἔῤῥιψεν ἀπὸ τοῦ ἵππου κυλιόμενον εἰς τὸ αἷμά του.

Ὁ Ἰρὰς ἔσυρεν ἀμέσως τὸ ξίφος του, καὶ ὥρμησε κατὰ τοῦ Σιρδάρου νὰ ἐκδικήσῃ τὸν πατέρα του, ὃν ἔφευγε ζῶντα καὶ δι' ἐγκλήματος θριαμβεύοντα, ἀλλὰ πρὸς ὃν ἐπέστρεφεν ὅταν ἔπεσε θῦμα νέου ἐγκλήματος.

— Κτυπᾶτε καὶ τὸν υἱόν του! ἀνέκραξεν ἡ βροντώδης φωνὴ τοῦ Ἀδσίτ.

Καὶ ἀμέσως, ὑπακούοντες εἰς τὴν διαταγὴν ταύτην, ἐκινήθησαν πάντες οἱ Σεῖκαι, καὶ θόρυβος καὶ σύγχυσις κατεκάλυψαν ὅλην τὴν πεδιάδα. Διὰ μιᾶς ὁ Ἰρὰς περιεκυκλώθη, καὶ ἐῤῥίφθη κατὰ γῆς· δύω δὲ νευρώδεις βραχίονες τὸν ἀνήρπασαν, καὶ τὸν ἔφερον εἰς μέρος ὅπου ἦσαν πυκνοὶ συνεσπειρωμένοι οἱ ἤδη θυελλωδῶς κυμαινόμενοι Σεῖκαι.

Ὑπερηφάνως ὕψωσε τότε τὴν κεφαλὴν νὰ δεχθῇ γενναίως τὸν θάνατον. Ἀλλ' ἀναβλέψας, ἀνεγνώρισεν ὅτι ὁ ὡς παιδίον φέρων αὐτὸν ἦν ὁ κολοσσιαῖος Σαγκραμαζίτης, καὶ ὅτι τὸν κατέθετο εἰς τὸ μέσον τοῦ πιστοῦ τάγματός του. Πλησίον του δ' ἵστατο ὁ φίλος του Λάλλ, ὅστις πλησιάσας εἰς τὸ ὠτίον του,

— Ἐσώθης, τῷ εἶπε.

— Λάλλ, ἔχεις ἐντελῆ πεποίθησιν εἰς τὸ τάγμα σου

— Ἐντελεστάτην.

— Θέλει μοὶ ὑπακούσει εἰς ὅ, τι τῷ διατάξω;

— Ὁ Σαγκραμαζίτης σοὶ ἐγγυήθη περὶ τούτου. Μὴ διστάζῃς ποσῶς.

— Τότε λοιπὸν λάβε δέκα στρατιώτας, καὶ τρέξον, ὁδήγησον ἐδῶ τὴν Ῥάνην καὶ τὸν Δουλίπ.

— Τὴν Ῥάνην καὶ τὸν Δουλίπ! τί λέγεις, Ἰρά!

— Περὶ τῶν ὅλων πρόκειται, Λάλλ! Ἂν ὑπερισχύσῃ ὁ φονεὺς οὗτος, μήπως ὑπάρχει δι' αὐτοὺς σωτηρία; μήπως δὲν θ' ἀποθάνωσιν εἰς τὴν ὑπόγειον φυλακήν των; Πρέπει νὰ διακινδυνεύσωσι τὰ ὅλα ὑπὲρ τῶν ὅλων. Σπεῦσον, μὴ ἀργῇς, καὶ ἐλπίζω! Τὴν Πριττάν... ὤ! ἂς συνοδεύσῃ τὴν Βασίλισσαν καὶ ἐκείνη.

Ὁ Λάλλ, χωρὶς ἄλλης παρατηρήσεως, παραλαβὼν δέκα στρατιώτας, ἀπῆλθεν εἰς τ' ἀνάκτορα.

Τότε ὁ Ἰρὰς πλησιάσας εἰς τὸν Σαγκραμαζίτην, τῷ ὡμίλησε μυστικά· οὗτος δὲ, συναθροίσας τοὺς ἀξιωματικούς του, τοῖς ἔδωκε διαταγάς τινας ταπεινῇ τῇ φωνῇ, καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τὰς διεβίβασαν καὶ αὐτοὶ εἰς τὸ σῶμα. Τὸ τάγμα ἤρχισεν ἀμέσως νὰ κινῆται βραδέως, καὶ ὡς ὠθούμενον ὑπὸ τοῦ κλύδωνος νὰ προχωρῇ βῆμα βῆμα ἀκατανοήτως, μέχρις οὗ κατ' ὀλίγον περιεκύκλωσε τὸ μέρος, ὅπου ἵστατο ὁ Σιρδάρης ὁμιλῶν πρὸς τὸ πλῆθος.

— «Ἐρόνευσε τὸν Βασιλέα μας ὁ ἀνόσιος! ἔκραζε, καὶ ἤθελε νὰ δώσῃ τὸν θρόνον σας εἰς τὸν νόθον υἱόν του, ἵνα βασιλεύῃ αὐτὸς ὑπ' ἐκείνου τὸ ὄνομα. Ὅτι τὸ παιδίον τῆς Λείλας εἶναι αὐτοῦ υἱὸς καὶ ὄχι τοῦ Κουρούκ, περὶ τούτου ἔχω ὅλας τὰς ἀποδείξεις. Ὁ Κουρούκ τίς ἀγνοεῖ ὅτι δὲν εἶχεν, ὅτι δὲν ἐδύνατο νὰ ἔχῃ διάδοχον; Ἀλλ' ὁ αἱμοβόρος Δεῦὰν οὐ μόνον τὸν ἀγαθὸν Σεὶρ-Σιγγ ἐδολοφόνησεν, ἀλλὰ, τὸν εἴδατε, ὥρμησεν εἰς τὰ ἀνάκτορα, καὶ ἐβύθισε τὰς κα-

κούργους του χεῖρας καὶ εἰς τὸ αἷμα τοῦ υἱοῦ του, καὶ εἰς τὸ αἷμα τῶν γυναικῶν του. Ἀπέκοψεν ὅλους τοὺς βλαστοὺς τοῦ ἐνδόξου κορμοῦ τοῦ Ῥουνζὶτ, ἵνα ἐμφυτεύσῃ εἰς τὸν θρόνον τοῦ Πενταποτάμου τὴν νόθον του γενεάν.

»Ὁ θρόνος τώρα μένει κενὸς, οὐδεὶς ὑπάρχει πλέον ἔχων ἐκ γενετῆς δικαίωμα νὰ τὸν καταλάβῃ. Ἀνάγκη καὶ δικαίωμα ἔχετε νὰ ἐκλέξητε εἰς αὐτὸν, σεῖς Σεῖκαι, σεῖς τοῦ κράτους τὸ στήριγμα, νὰ ἐνθρονίσητε τὸν ἰσχυρώτερον, τὸν ἐμφρονέστερον, τὸν ἀναδείξαντα τὰς πλείστας ὑπηρεσίας εἰς τὸν θρόνον τοῦτον, ὃν μέλλετε νὰ χαρίσητε, τὸν ἐγγυώμενον τὰς πλείστας ὠφελείας εἰς σᾶς, ὅταν ἀναβῇ εἰς τοῦτον τὸν θρόνον.»

— Τὸν Ἀδσίτ! ἀνέκραξάν τινες ἀπό τινων ταγμάτων· οἱ πλεῖστοι ὅμως ἔμειναν σιωπῶντες.

Ὁ φόβος ὑπέταττε τοὺς Σείκους εἰς τὸν Ἀδσὶτ, ἀλλὰ δὲν τοὺς προσήλου εἰς αὐτὸν ἡ ἀγάπη. Καὶ ὑπέφερον μὲν τὸν ζυγόν του, ἐν ὅσῳ ἐφρόνουν ἀδύνατον νὰ τὸν ἀποσείσωσιν· ἀλλ' ἤδη, ὅτ' ἔβλεπον τὴν τύχην του ἐντὸς τῶν χειρῶν των, ὅτ' ἐπρόκειτο αὐτοὶ νὰ διαθέσωσι τὸν θρόνον τοῦ Πενταποτάμου, ἦσαν εἰς πάντα ἄλλον προθυμώτεροι νὰ τὸν δώσωσι παρὰ εἰς τὸν ἀγέρωχον, εἰς τὸν ἀπάνθρωπον Σιρδάρην· διότι ὑπὲρ πάντα ἄλλον αὐτοὶ εἶχον πεῖραν τοῦ χαρακτῆρός του· διότι, ἂν ὡς στρατηγὸς ἦτον μάστιξ τῶν διοικουμένων του, τί ἤθελεν εἶσθαι ὡς Βασιλεύς; Δὲν ἤθελον νὰ παραδώσωσιν εἰς τοῦ Ἀδσὶτ τὰς χεῖρας τοῦ Ῥουνζὶτ τὴν κληρονομίαν.

Διὸ ὅτε τινὲς, ἐννοήσαντες τὰς ἀξιώσεις του, ἐπρότειναν τὸν Ἀδσίτ! ὡς Μάχα-Ῥαϋὰν, οἱ πλεῖστοι ἐσίγησαν.

Ἀλλ' αἴφνης ἐκ μέσου τοῦ πλήθους ἠκούσθη ἄλλη φωνὴ, ἡ φωνὴ τοῦ Ἰρᾶ.

— «Τίς, εἶπε, διϊσχυρίζεται ὅτι δὲν ὑπάρχει διάδοχος νόμιμος τοῦ στέμματος τοῦ Ῥουνζίτ; Τίς ἐτόλμησε νὰ σᾶς ἀπατήσῃ, ὦ Σεῖκαι; Ὅστις εἶπε τοῦτο, εἶναι προδότης, εἶναι ἔνοχος ἐγκλήματος καθοσιώσεως. Σεῖκαι πιστοὶ εἰς τὸν Βασιλέα σας, προσκυνήσατε τὸν Μάχα-Ῥαϋὰν Δουλὶπ-Σὶγγ, τὸν υἱὸν τοῦ Σεὶρ-Σὶγγ, καὶ τὴν Ῥάνην Χάνδαν, τὴν βασιλομήτορα καὶ τοῦ θρόνου ἐπίτροπον.»

Καὶ διὰ τῆς χειρὸς ἔδειξε τὸν νέον ἡγεμόνα ἱστάμενον μετὰ τῆς μητρός του εἰς τὸν ἐξώστην, τὸν πρὸ τοῦ πυλῶνος τῶν ἀνακτόρων, ὅπου εἶχον ὁδηγηθῇ ὑπὸ τοῦ Λάλλ-Σίγγ.

Οἱ Σεῖκαι καὶ οἱ πολῖται ἔμειναν διστάζοντες καὶ ἐκπεπληγμένοι.

— Ζήτω ὁ Μάχα-Ῥαϋὰς Δουλὶπ-Σίγγ! ἠκούσθησαν τινὲς φωναὶ κράζουσαι καὶ διὰ τοῦ λαοῦ καὶ διὰ τοῦ στρατεύματος.

Ἀλλὰ καὶ ἤδη οἱ πλεῖστοι ἔμειναν σιωπῶντες ἀπαίσιον σιωπὴν, οὔτε ἀποδοκιμασίαν τολμῶντες, ἀλλ' οὔτε ἐπιδοκιμάζοντες· τοιοῦτος ἦν ὁ δισταγμὸς καὶ ὁ φόβος ὁ ἐπιπλανώμενος ἐπὶ τῆς καταπληκτικῆς ἐκείνης σκηνῆς, καὶ ἐμποδίζων πᾶσαν ἀπόφασιν, καὶ δεσμεύων πᾶσαν θελήσεως ἔκρασιν.

Διὰ τοῦτο, ὡς ὀλίγιστοι ὕψωσαν τὴν φωνὴν ὑπὲρ τοῦ Δουλὶπ-Σίγγ, οὕτως ἀφ' ἑτέρου κανεὶς, ἢ σχεδὸν κανεὶς ἐν τῇ κοινῇ ἐκπλήξει δὲν ἐτόλμησε νὰ τὴν ὑψώσῃ καὶ κατ' αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ τοῦ Σιρδάρου, ὅστις ταραχθεὶς διὰ τὴν αἰφνιδίαν ταύτην ἐμφάνισιν τοῦ βασιλόπαιδος, ἐν ᾧ, καθ' ἃ εἶχε συμφωνήσει μετὰ τοῦ Δεϋὰν, ἐνόμιζεν ἐξολοθρευθέντα ὅλον τὸν βασιλικὸν οἶκον, ἔμεινεν ὡς ἐμβρόντητος, καὶ δὲν ἤξευρε τὶ νὰ πράξῃ ἢ τὶ νὰ εἴπῃ.

Ὁ δὲ Ἰρὰς, κύψας κατὰ γῆς, λαβὼν ἐφίλησε τοῦ πατρός του τὴν νεκρὰν χεῖρα, καὶ μετὰ ταῦτα ἀνοίξας τὸν ἐπενδύτην του, ὅπου ἤξευρεν ὅτι ἐκρύπτετο τὸ βασιλικὸν διάταγμα τοῦ Σεὶρ-Σιγγ, τὸ ἔλαβεν ἐκ τοῦ κόλπου του·

— Σεῖκαι, ἔκραξε πάλιν, ὁ ἄνθρωπος ὅστις ἐφόνευσε τὸν πατέρα μου ἀφ' οὗ τὸν παρώξυνεν εἰς τὸ ἔγκλημα, ὅστις ἐμελέτησεν ὄχι μόνον τοῦ Βασιλέως, ἀλλὰ παντὸς τοῦ βασιλικοῦ γένους τὸν ὄλεθρον, ὅστις σᾶς ἐζήτησεν αὐθαδῶς ν' ἀνταμείψητε τὰ κακουργήματά του διὰ τοῦ θρόνου, ὁ Ἀδσὶτ, δὲν εἶναι πλέον Σιρδάρης σας. Ἰδοὺ βασιλικὸν διάταγμα δι' οὗ παύεται. Εἶσθε ἀπολελυμένοι πάσης πίστεως, πάσης ὑποταγῆς πρὸς αὐτόν. Συλλάβετέ τον, Σεῖκαι, κρατήσατέ τον, ἕως ὅτου ἡ Βασίλισσα διατάξῃ τὴν τιμωρίαν του.

Τινὰ τάγματα, ἀκούσαντα τοὺς λόγους τούτους, ἐταράχθησαν καὶ ἀνεβόησαν στασιαστικῶς.

— Σεῖκαι! πρὸς ἐμέ! ἠθέλησε νὰ φωνάξῃ ὁ Σιρδάρης.

Ἀλλ' ἐν τῷ ἅμα ὁ Σαγκραμαζίτης, λαμβάνων αὐτὸν ἀπὸ τῶν πλευρῶν, τὸν ἔσφιγξε διὰ τῆς τεραστίας δυνάμεώς του, τὸν κατεβίβασεν ἀπὸ τοῦ ἵππου, καὶ τὸν παρέδωκεν εἰς φυλακὴν τῶν στρατιωτῶν του. Τότε οἱ λοιποὶ Σεῖκαι, ἀκούσαντες τῆς παύσεως τὸ διάταγμα, ἀφορῶντες πρὸς τὴν βασιλομήτορα ἥτις τοὺς ἐπετήρει, ἔχουσα δωρεὰς διὰ τοὺς εὐπειθεῖς, τιμωρίας διὰ τοὺς δυστρόπους, καὶ πρὸ παντὸς ἄλλου, ἰδόντες ὅτι τινὲς ἐξ αὐτῶν ὑπήκουσαν ἤδη προθύμως εἰς τὴν διαταγὴν τοῦ Ἰρᾶ, καὶ ἕκαστοι, ἀγνοοῦντες κατὰ πόσον ἐξετείνετο παρὰ τοῖς λοιποῖς τὸ πνεῦμα τοῦτο, μὴ δυνάμενοι δὲ νὰ διακρίνωσι τίνες καὶ πόσοι ἦσαν οἱ ἐχθροί των καὶ τίνες οἱ φίλοι των, καὶ ἐπομένως φοβούμενοι μὴ εὑρεθῶσι μόνοι εἰς τὴν ἐπικίνδυνον ταύτην πάλην, ἔμειναν ἀκίνητοι, διατηροῦντες ἀπειλητικὴν σιωπήν.

Τότε ὁ Λάλλ, βλέπων ὅτι τὰ πάντα ἐχώρησαν κατ' εὐχὴν, καὶ σχεδὸν χωρὶς ἀντιστάσεως ὑπὸ τὴν ἐπιῤῥοὴν τῆς πρώτης ἐκπλήξεως, ἐννοῶν δ' ὅτι ἐν τῷ κοινῷ δισταγμῷ ἡ νίκη θέλει εἶσθαι τοῦ θαῤῥαλεωτέρου, καὶ ὅτι δὲν ἔπρεπε ν' ἀφήσῃ καιρὸν εἰς τὴν εὐκίνητον τῶν Σείκων παλιμβουλίαν, κατέβη εἰς τὴν πλατεῖαν, καὶ προσεκάλεσε τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν ταγμάτων νὰ ἔλθωσι πρὸς τὴν βασιλομήτορα.

Ὁ Λάλλ ἦν εἷς τῶν ἐπισημοτέρων ἀρχηγῶν τῶν Σείκων, καὶ ἀγαπητὸς εἰς τοὺς στρατιώτας του· ἡ φωνή του ἐπομένως ἠκούσθη εὐμενῶς ὑπ' αὐτῶν. Πρὸ πάντων δὲ παρέσυρε τοὺς ἄλλους τὸ παράδειγμα τοῦ Ἀλλάρδου, τοῦ Βεντούρα καὶ τοῦ Σαγκραμαζίτου, οἵτινες ἔσπευσαν προθύμως νὰ ὑπακούσωσιν.

Ὡς δ' ἦλθον οἱ ἀξιωματικοὶ πρὸς τὴν Ῥάνην, ἡ ἐπιτηδεία αὕτη γυνὴ τοὺς ἐδέχθη μετὰ τοσαύτης χάριτος, τοῖς ὡμίλησε μετὰ τοσαύτης γλυκύτητος καὶ ζωηρότητος περὶ τῶν προλαβόντων κατορθωμάτων των, τοὺς παρεκάλεσε τοσοῦτον ἐγκαρδίως νὰ προστατεύσωσι τὰ δικαιώματα τοῦ οἴκου τοῦ ἀδυνάτου ἐγγόνου τοῦ Ῥουνζὶτ, νὰ καλύψωσι διὰ τῶν ἀσπίδων των τὸ ἀπειλούμενον στῆθος τοῦ τέκνου της, τόν μόνον περισωζόμενον βλαστὸν τῆς ἐνδόξου γενεᾶς, τὸν μόνον νόμιμον βασιλέα των, οἱ λόγοι της ἦσαν τοσοῦτον κατανυκτικοὶ, καὶ ἡ καλλονή της τοσοῦτον εὔγλωττος, καὶ αἱ ὑποσχέσεις της τοσοῦτον ἐπιτήδειοι, ὥστε ὅλοι ἠλεκτρισθέντες ὑπ' αἰφνιδίου ἐνθουσιασμοῦ, ἀνέκραξαν ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος, πολλάκις ἐπαναλαμβάνοντες,

— Ζήτω ἡ βασιλομήτωρ Ῥάνη, ζήτω Δουλὶπ, ὁ Μάχα-Ραϋάς!

Καὶ ὁ σπινθὴρ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ διεδόθη ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ ἐκεῖθεν εἰς ὅλας τὰς τάξεις τῶν στρατιωτῶν, εἰς ὅλον

τὸν ἄπειρον περικεχυμένον λαὸν, καὶ ἡ χαρμόσυνος ἐκείνη κραυγὴ ἐξερράγη ὡς ἀδιάκοπος βροντὴ, κυλινδουμένη δι' ὅλης τῆς πλατείας, καὶ μετ' ὀλίγον δι' ὅλης τῆς πόλεως, καὶ οἱ Σεΐκαι προσεπαιάνιζον ἔτι κρούοντες τὰς λόγχας κατὰ τῶν ἀσπίδων των, καὶ τὸ πυροβολικὸν ἠσπάσατο διὰ γενικῆς ἐκπυρσοκροτήσεως τὴν χαρμόσυνον διακήρυξιν ταύτην.

ΙΔ΄

Μετὰ δὲ τὴν πάνδημον ταύτην ἔκφρασιν τῶν αἰσθημάτων τοῦ στρατοῦ καὶ τῆς πόλεως, ἡ Ῥάνη, ἐπιβαλοῦσα σιωπὴν,

— «Ἵνα ἐπαναφέρωμεν τὴν εἰρήνην εἰς τὸν λαὸν καὶ τὴν ἁρμονίαν εἰς τὴν διοίκησιν, εἶπεν, ἀνάγκη πρὸ παντὸς ἄλλου ν' ἀναπληρώσωμεν ὅσα κενὰ ἄφησαν εἰς αὐτὴν τὰ σημερινὰ ὀλέθρια συμβάντα. Ἡ θεία δίκη ἐτιμώρησε τὸ μέγα ἔγκλημα τοῦ Βεζίρου διὰ τῆς χειρὸς μεγάλου κακούργου. Λάλλ-Σίγγ, σὲ διορίζω ἐν ὀνόματι τοῦ υἱοῦ μου Μάχα-Βεζίρην ἀντὶ τοῦ Δεῦάν.»

Ὁ Λάλλ προσελθὼν τότε, ἐφίλησε μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ τὸ κράσπεδον τοῦ ἐνδύματος τῆς βασιλομήτορος.

— «Ὁ Ἀδσὶτ, ἐξηκολούθησεν ἡ Ῥάνη, εἶχε γίνει ἡ μάστιξ τοῦ Πενταποτάμου. Διὰ τῶν ἀνοσιουργημάτων του κατήσχυνε τοὺς ἀνδρείους Σείκους, ὧν ἦτον ὁ ἀνάξιος ἀρχηγός. Χθὲς ἀκόμη ἥρπασε μίαν τῶν εὐγενεστέρων τῆς Λαχώρας θυγατέρων. Τοῦ Δεῦάν, τοῦ ἄλλοτε πιστοῦ καὶ ἀφοσιωμένου, τίς ἄλλος εἶναι πιθανὸν ὅτι ὤπλισε τὴν χεῖρα εἰς τὸ φρικτὸν ἀνόμημα, εἰμὴ αὐτὸς, ὃν εἴδατε σήμερον ἀναιδῶς ἀποβλέψαντα εἰς τὸν θρόνον;

»Ἂς ἀπαχθῇ! Ἄγετε! Θέλω νὰ δικασθῇ αὐθημερὸν, καὶ ἂν κριθῇ ἔνοχος, νὰ τιμωρηθῇ ὑπὸ χειρὸς δημίου.

»Ἀνδρεῖοι Σεΐκαι, κατὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ ἀειμνήστου ἀνδρός μου ἐμπιστεύομαι τὴν διοίκησιν τῶν πεζῶν εἰς τὸν στρατηγὸν Βεντούραν, τὴν τῶν ἱππέων εἰς τὸν Ἀλλάρδον. Ἀλλὰ δὲν κρίνω εὔλογον νὰ καταργήσω τοῦ Σιρδάρου τὴν θέσιν, καὶ τὴν ἐμπιστεύομαι εἰς ἕνα τῶν εὐγενεστέρων καὶ κατὰ τὴν γέννησιν καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν, εἰς ἕνα οὗ ἡ ἀνδρία προέλαβε τὴν ἡλικίαν. Διορίζω Σιρδάρην τὸν Ἰρὰν-Σίγγ.»

Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Σείκων, ἰδόντες κατὰ τὴν κρίσιμον ταύτην ἡμέραν τὴν σπανίαν ἑτοιμότητα πνεύματος, γενναιότητα καὶ δραστηριότητα τοῦ υἱοῦ τοῦ Δεϋὰν, ἐπευφήμησαν εἰς τὸν διορισμὸν τοῦτον. Ὁ δὲ Ἰρὰς προσελθὼν, προσεκύνησε καὶ αὐτὸς, καθ' ὃν τρόπον καὶ ὁ Λάλλ, τὴν βασίλισσαν, καὶ ἐζήτησε συγχρόνως ὡς πρώτην χάριν, νὰ διορισθῇ γενικὸς ὕπαρχος καὶ ὑπασπιστὴς τοῦ στρατοῦ ὁ ταγματάρχης Σαγκραμαζίτης, ὅπερ ἐνεκρίθη ἀμέσως, πρὸς μεγίστην εὐχαρίστησιν τῶν Σείκων, οἵτινες ἐσέβοντο τὰς στρατιωτικὰς ἀρετὰς τοῦ ἀξιωματικοῦ τούτου, ἀδίκως παραμεληθέντος εἰς ταπεινὴν θέσιν ὑπὸ τοῦ Ἀδσίτ.

Τέλος ἡ βασίλισσα τοῖς εἶπεν·

— «Ἐπιστρέψατε, ἀνδρεῖοι ἀρχηγοὶ, εἰς τὰς θέσεις σας, καὶ διαβεβαιώσατε τὸν πιστόν μου στρατὸν περὶ τῆς βασιλικῆς εὐνοίας τοῦ Μάχα-Ῥαϋᾶ καὶ ἐμοῦ.

»Ἀλλὰ πρὶν προβῶμεν εἰς οἱανδήποτε ἐργασίαν, πρέπει νὰ προοιμιάσωμεν εἰς τοῦ υἱοῦ μου τὴν βασιλείαν διὰ τελετῆς πενθίμου. Ἐμπρός μας κεῖται ὁ νεκρὸς τοῦ Βασιλέως καὶ συζύγου μου Σειρ-Σίγγ. Πρῶτον εὐσεβὲς χρέος ἂς ἐκπληρώσωμεν, ἀποδιδόντες τῳ τὰς τελευταίας τιμάς. Ὁ τόπος τοῦ τραγικοῦ φόνου του ἂς ἁγνισθῇ διὰ τῆς πυρᾶς

του, καὶ ἡ ἐπίσημος αὕτη παράταξις ἂς μεταβληθῇ εἰς πομπὴν ἐπικήδειον. Ὑπάγετε, διατάξατε τὸν στρατόν. Βεζίρη, διάθες τὰ τῆς κηδείας.»

Οἱ ἀρχηγοὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὴν πλατεῖαν, παρέταξαν τοὺς Σείκους ἐκ νέου, διότι κατὰ τὰ συμβάντα τῆς πρωΐας αἱ τάξεις των εἶχον συνταραχθῆ, καὶ ἀπαγγείλαντές τοις τοὺς λόγους τῆς βασιλίσσης, τοὺς ἐνέπλησαν νέου ἐνθουσιασμοῦ.

Ὁ δὲ νέος βεζίρης ἔδωκε τὰς ἀνηκούσας διαταγὰς, καὶ ἐν τῷ ἅμα ἀναρίθμητα ἀρωματικὰ ξύλα ἀλόης συνεσωρεύθησαν εἰς τῆς πλατείας τὸ μέσον, καὶ ἔμπειρος χεὶρ τέκτονος τὰ συνέπηξεν εἰς πυρὰν μεγαλοπρεπῆ. Πάντες δ' οἱ μεγιστᾶνες καὶ προϋχοντες τῆς Λαχώρας παρέλαβον τὸν κατὰ γῆς κείμενον νεκρὸν τοῦ βασιλέως, τὸν ἔθεσαν ἐπὶ φορείου χρυσοῦ, τὸν κατεκάλυψαν διὰ πορφύρας, καὶ προπορευομένης μουσικῆς πενθίμου, παρεπομένων δὲ τῶν ἵππων καὶ ἐλεφάντων του, καὶ ἐπισήμως καὶ βραδέως ἐπικροτούντων τῶν πυροβόλων, τὸν ἔφερον καὶ τὸν ἐναπέθεσαν εἰς τὴν πυράν.

Ἀλλ' ἐν ᾧ εἰς τὸν νεκρὸν βασιλέα ἀπεδίδοντο τοιαῦται τιμαὶ, τὸ πτῶμα τοῦ Δεϋὰν, ὡς φονέως, ἔπρεπε νὰ κατακερματισθῇ καὶ νὰ ῥιφθῇ εἰς τὰ ὄρνεα. Ἡ εὐσεβὴς ὅμως τοῦ Ἰρᾶ φιλοστοργία ἐπανίστατο κατὰ τῆς ἰδέας ταύτης· δι' ὃ καὶ ῥιφθεὶς εἰς τοὺς πόδας τῆς βασιλίσσης, παρεκάλεσε μετὰ δακρύων νὰ τῷ ἐπιτραπῇ νὰ φέρῃ καὶ αὐτὸς εἰς πυρὰν τὸ λείψανον τοῦ πατρός του.

— «Δὲν θέλω νὰ σοὶ ἀρνηθῶ τίποτε σήμερον, Ἰρὰ-Σιγγ, ἀπήντησεν ἡ Βασίλισσα. Ἀλλ' ὁ πατήρ σου ὑπῆρξε φονεύς. Ἔστω, δὲν τὸ ἐμποδίζω· ἂς ἀποδοθῇ εἰς αὐτὸν ἡ τιμὴ τῆς πυρᾶς, εἰς ἀνταμοιβὴν τῆς μακρᾶς καὶ πιστῆς του ὑπη-

ρεσίας, ἀλλ' ἂς μὴ εἴπῃ τις ὅτι ἄφησα ἀτιμώρητον τὴν στυγερὰν καὶ ἀνόσιον πρᾶξίν του.

»Σοὶ ἐπιτρέπω νὰ τὸν θέσῃς ἐπὶ πυρᾶς, ἀλλ' ἐπὶ τῆς αὐτῆς πυρᾶς, ἐφ' ἧς ἐτέθη ὁ Βασιλεύς. Ἡ κόνις τοῦ φονέως ἂς ἀναμιγῇ μετὰ τῆς τοῦ θύματος, καὶ ἂς αἰσθάνηται εἰς ἕκαστον αὐτῆς μόριον τὴν αἰωνίαν ἀλγηδόνα τῶν δηγμάτων τῆς συνειδήσεως!»

Ὁ Ἰρὰς ἔκλινε τὴν κεφαλήν, καὶ καταβρέχων διὰ τῶν δακρύων του τὸν νεκρὸν τοῦ πατρός του, τὸν μετέφερε, βοηθείᾳ τῶν Σείκων, εἰς τὴν βασιλικὴν πυράν. Καὶ ἦσαν τῷ ὄντι ἀντικείμενον αἰωνίου ἐλέου, θέαμα πιέσαν τὰς καρδίας ὅλων τῶν παρεστώτων, οἱ δύω οὗτοι ἄνδρες, ὧν ὁ εἷς ἐνέπλησε τὸν ἄλλον εὐεργεσιῶν, οὗτος δ' ἀντέμειψεν ἐκεῖνον διὰ δολοφονίας, κείμενοι πλησίον ἀλλήλων εἰς τὴν ἐσχάτην των κλίνην.

Τότε ἡ Ῥάνη κατέβη μετὰ τοῦ υἱοῦ της ἀπὸ τοῦ ἐξώστου, ὅπου ἐκάθητο, καὶ προσελθοῦσα εἰς τὴν πυράν, ἀπέθεσε τελευταῖον φίλημα εἰς τὴν χεῖρα τοῦ νεκροῦ βασιλέως· κόψασα δὲ τὴν χρυσῆν κόμην της, τὴν ἔῤῥιψεν εἰς τὴν ἤδη ἐγειρομένην φλόγα, προφέρουσα ἐπικηδείους εὐχάς.

Κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἐφάνη ἐκ τῆς ἐναντίας διευθύνσεως ἐρχομένη γυνὴ μελανείμων, τὴν κόμην λυτὴν ἔχουσα, καὶ κρατοῦσα τριετὲς παιδίον ἐκ τῆς χειρός. Ἡ γυνὴ ἦν ἡ Λεΐλα. Πλησιάσασα δὲ εἰς τὴν πυράν,

— «Ὅταν ἀπέθανεν ὁ Κουρούκ, εἶπε μεγαλοφώνως, ἀπεδειλίασα πρὸς τὸν θάνατον, καὶ ἀπέφυγον τὴν κοινὴν τύχην τῶν χηρευουσῶν γυναικῶν. Ἀλλὰ σήμερον ἐχήρευσα ἀληθῶς. Σύζυγός μου ἦν ὁ Δεῦάν, ὁ ἐνταῦθα κείμενος. Αὐτὸν χρεωστῶ ν' ἀκολουθήσω εἰς τὴν τελευταίαν του κατοικίαν.

»Τὸ παιδίον τοῦτο, προσέθηκε λαμβάνουσα τὸν νέον Δσοβαὶρ εἰς τὰς ἀγκάλας της καὶ φιλοῦσα περιπαθῶς αὐτὸν εἰς τὸ στόμα, δὲν εἶναι βασιλέως υἱός· μὴ τὸν φοβηθῇς, ὦ Ῥάνη, ποτὲ, μὴ θελήσῃς νὰ τὸν τιμωρήσῃς διὰ τὴν γέννησίν του. Δὲν εἶναι, οὔτε θὰ εἶναι ποτὲ ἀντίζηλος τοῦ υἱοῦ σου. Εἰς σὲ τὸν ἐμπιστεύομαι, ὦ Ἰρά. Δός μοι ὑπόσχεσιν ὅτι θὰ τὸν σώσῃς. Εἶναι ὁμοπάτριος ἀδελφός σου.»

Καὶ παραδοῦσα τὸ παιδίον εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Ἰρᾶ, ὅστις τὸ ἐδέχθη περιπαθῶς ὡς υἱὸν τοῦ πατρός του,

— «Ζῆθι καὶ εὐτύχει, υἱέ μου, ἐπανέλαβεν· ὡς πρὸς σὲ ἔχω ἤδη ἥσυχον τὴν ψυχήν. Ἡ δ' ἐδική μου θέσις ἰδού την.»

Καὶ ἀνέβη μετ' εὐσταθοῦς βήματος εἰς τὴν πυράν. Ἐκεῖθεν δ' ὕψωσε τὴν φωνὴν πάλιν·

— «Εἴμεθα, ὦ Ῥάνη, ἐπὶ ζωῆς μας ἀντίζηλοι, εἶπε. Καὶ ἐμὲ μὲν δὶς χήραν, καὶ τεταπεινωμένην, αἴρουσι πρὸς τὸν οὐρανὸν αἱ πτέρυγες τῆς φλογός· σὺ δὲ μένεις ἐπὶ τῆς γῆς θριαμβεύουσα, σὺ λαμπρὰ αὐτοκρατόρισσα τοῦ Πενταποτάμου. Δὲν σὲ φθονῶ, ἀδελφή. Ἀλλ' ἀναλαμβάνεις βάρος δυσβάστακτον, τὸ σκῆπτρον τοῦ Ῥουνζίτ, εἰς χεῖρας γυναικὸς καὶ παιδίου. Φοβήθητι τοὺς κραταιούς σου γείτονας· τοὺς ἐγνώρισα ἐκ τοῦ πλησίον, καὶ σοὶ λέγω· φοβήθητι! Φοβήθητι τὰ πάθη τῆς καρδίας σου· εἶναι οἱ κινδυνωδέστεροι τῶν ἐχθρῶν.»

Τότε αἱ φλόγες τὴν περιεκύκλωσαν πανταχόθεν εἰς τὰς τρυζούσας των ἕλικας. Πάντες, καὶ αὐτὴ ἡ Ῥάνη, ἀπεστράφησαν μετ' οἴκτου, καὶ ὁ Ἰρὰς, ἐν ᾧ συνώδευε τὴν βασίλισσαν ἐπιστρέφουσαν, ἀπέμαξεν ἓν δάκρυ καταῤῥέον εἰς τὰς παρειάς του.

Ἡ δὲ Βασίλισσα, ἀφιχθεῖσα πάλιν εἰς τὸν ἐξώστην, ὅπου

εἶχε μείνει ἡ Πριττὰ μετὰ τῶν αὐλικῶν, ἐστράφη πρὸς τὸν Ἰρὰν, βαδίζοντα ἀμέσως ὀπίσω της·

— Σιρδάρη, τῷ εἶπε μειδιῶσα. Ἔχω μίαν πρώτην διαταγὴν νὰ σοὶ δώσω. Σοὶ ἐμπιστεύομαι τὴν νέαν ταύτην τὴν θυγατέρα τοῦ Χεράγ. Σοὶ διατάττω νὰ τὴν ἀγαπᾷς. Ἐλπίζω ὅτι ὡς πρὸς τοῦτο κἂν δὲν θὰ δειχθῇς Σιρδάρης παρήκοος καὶ προδότης, ὡς ὁ προκάτοχός σου. Θὰ σᾶς ἑνώσω εἰς πρώτην ἑορτὴν ἐγὼ ἡ ἰδία.

Ἀμφότεροι ἔκλινον ἐρυθριῶντες καὶ ἠσπάσθησαν ἀλληλοδιαδόχως τὴν χεῖρα της Ῥάνης.

Ἔπειτα δὲ, ἔχουσα ἐκ δεξιῶν τὸν Μάχα-Ῥαὺὰν Δουλὶπ-Σιγγ, καὶ ἐξ ἀριστερῶν τὸν Βεζίρην Λὰλλ-Σιγγ, παρακολουθουμένη δὲ καὶ ὑπὸ πλήθους αὐλικῶν, οὓς, — ὡς τοῦτο φιλεῖν συμβαίνει τῷ ἔθνει τῶν αὐλικῶν, καὶ τοῖς μᾶλλον μεταξὺ αὐτῶν ἀφοσιωμένοις, — εἶχε μὲν φυγαδεύσει ἡ ἐνσκήψασα θύελλα, ἀνεκάλεσε δ' ἡ πρώτη ἐπανελθοῦσα εὐδίας ἀκτὶς, ἐπέστρεψε πρὸς τ' ἀνάκτορα, ἀλαλάζοντος τοῦ πλήθους, καὶ ἐν παρατάξει ἀναχωρούντων τῶν στρατευμάτων.

Ἐν ᾧ δ' ἀνέβαινε τὴν πλατεῖαν ἐπίσημον ἀναβάθραν τῶν ἀνακτόρων, ἣν ἐκόσμουν ἑκατέρωθεν μεγάλοι ἐλέφαντες λίθινοι, καὶ ἥτις μεγαλοπρεπῶς εἰσῆγεν εἰς τὸ μεγαλοπρεπέστατον τῆς Λαχώρας ἀνάκτορον, ἐστράφη πρὸς τὸν Λὰλλ, καὶ μετὰ πονηροῦ βλέμματος τῷ εἶπε·

— Μάχα-Βεζίρη, εἰς τὸ ἑξῆς ἰδοὺ τῶν ἀνακτόρων ἡ εἴσοδος!

ΕΚΔΡΟΜΗ ΕΙΣ ΠΟΡΟΝ

ΕΚΔΡΟΜΗ ΕΙΣ ΠΟΡΟΝ

ΤΗ ΚΥΡΙΑ Τ.

Εἶχον τὴν εὐτυχίαν, Κυρία μου, νὰ σᾶς συνοδεύσω εἰς Πόρον, ὅστις εἶναι τόσον ὡραῖος, ὥστε καὶ χωρὶς τούτου ἐδύνατο νὰ κινήσῃ τὸν ἐνθουσιασμόν μου.

Βλέπουσα, καὶ, ὡς ὑποπτεύω, συμμεριζομένη αὐτὸν, εἴχετε τὴν ἐπιείκειαν νὰ ζητήσετε παρ' ἐμοῦ σύντομον περιγραφὴν τῆς ὁδοιπορίας μας, καὶ εἶχον τὴν ἀπερισκεψίαν νὰ τὴν ὑποσχεθῶ. Ἀλλὰ παρετήρησα ὅτι ὁσάκις ἐλάμβανον τὸν κάλαμον νὰ περιγράψω τὸν Πόρον, πᾶν ἄλλο περιέγραφον ἢ αὐτόν.

Τότε, ἐν τῷ φόβῳ μου μὴ φανῶ παραβάτης τοῦ λόγου μου, καὶ ἐν τῷ ἔτι μείζονι μὴ σᾶς παροργίσω, ἠνέῳξα τὰς παλαιὰς σημειώσεις μου, καὶ ἐν αὐταῖς εὗρον σελίδας τινὰς ἀναφερομένας εἰς ἀρχαιοτέραν μου ἐκεῖ ἐκδρομὴν, καὶ προσδιωρισμένας εἰς πρόχειρον μὲν ἐφόδιον τοῖς μέλλουσιν ἴσως ν' ἀκολουθήσωσι τὰ ἴχνη μου, εἰς μικρὰν δὲ, — μικροτάτην τῷ ὄντι, — ἀποζημίωσιν τοῖς προτιμῶσι νὰ ὁδοιπορῶσι χωρὶς νὰ μετακινῶνται ἐκ τῆς γωνίας των.

Ταύτας εὐαρεστήθητε νὰ δεχθῆτε εἰς λύσιν τῆς ὑποσχέσεως. Ὁ Πόρος ἦτον καὶ τότε τοιοῦτος οἷον τὸν εἴδατε, ἂν ὄχι καὶ οἷον τὸν εἶδα ὅτε τὸν ἔβλεπον συνοδεύων σας.

Α. Ρ.

Α΄

Ἡ Ἑλληνικὴ Ἀτμοπλοϊκὴ Ἑταιρία δὲν ὑφίστατο τότε εἰσέτι· ἔκτακτον δ' ἀτμοκίνητον, δι' οἱονδήποτε λόγον ὑπηρεσίας εἰς Πόρον σταλὲν, ἐπέτρεψε καὶ εἰς ἄλλους τινὰς, καὶ εἰς ἐμὲ, νὰ ἐπιβιβασθῶμεν.

Ὁ ἥλιος ἀνέτελλε μόλις, ὅταν ἀνεσπῶμεν τὴν ἄγκυραν, καὶ εἶχέ τι μαγικῆς ὀπτασίας ἡ λευκὴ πόλις τοῦ Πειραιῶς ὡς ἀναδυομένη ἐκ τῶν ὑδάτων, καὶ ἡ στιλπνὴ ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης, ἐφ' ἧς τὰ πλοῖα κατωπτρίζοντο, καὶ ἐφαίνοντο μαγικῶς ὀλισθαίνοντα, καθ' ὅσον βραδέως ἡμεῖς χωροῦντες τὰ παρηλλάττομεν.

Καὶ ἐγὼ καὶ οἱ λοιποὶ ἐπιβάται, ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἱστάμενοι, ἐβόσκομεν τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸ ὡραῖον τοῦτο θέαμα, καὶ διεκοινοῦμεν πρὸς ἀλλήλους τὰς παρατηρήσεις ἡμῶν.

— Καὶ ὅμως, εἶπον ἐγὼ, ὅταν πρὸ τριάκοντα ἐτῶν εἶδα κατὰ πρῶτον τὸν Πειραιᾶ, ἓν μόνον ἁλιευτικὸν πλοιάριον ἦτον ἠγκυροβολημένον ἐντὸς τοῦ λιμένος, καὶ δύω ἐρείπια καλυβῶν ἵσταντο εἰς τὴν ἔρημον παραλίαν.

— Ὅπου, ἀπήντησεν ἄλλος, ὃν ὀλίγον ἐγνώριζον, πρὸ δισχιλίων ἐτῶν ἦτον πόλις πολὺ τῆς παρούσης ἐπισημοτέρα, πλήρης ζωῆς καὶ κινήσεως, πλήρης ναῶν καὶ μεγαλοπρεπῶν οἰκοδομημάτων.

— Καὶ τῆς πόλεως ἐκείνης ἰδοὺ ἴσως τί μόνον μένει, εἶπε, τὰ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ἀκατοικήτου πλευρᾶς τοῦ λιμένος σωζόμενα ἐρείπια εἰς ἐμὲ δεικνύουσα ἡ σύζυγος τοῦ προλαλήσαντος, ἣν θέλω ἀρκεσθῆ ὀνομάζων διὰ μόνου τοῦ κυρίου αὐτῆς ὀνόματος, Κυρίαν Ἀγγελικήν.

Τὴν κυρίαν ταύτην ἐγνώριζον ἔτι ὀλιγώτερον τοῦ ἀνδρός της. Ἦτον δὲ νέα, πρὸ δύω, νομίζω, ἐτῶν νυμφευθεῖσα, καὶ ἡ ὡραιοτάτη τῶν συνοδοιπόρων ἡμῶν. Ἴσως τοῦτο δικαιολογεῖ τὴν σπουδὴν μεθ' ἧς τῇ ἀπήντησα, ὅτι τὰ τείχη ἐκεῖνα δὲν ἀπετέλουν μέρος τῆς πόλεως, ἀλλ' ὅτι οἱ Τριάκοντα Τύραννοι ὠχύρωσαν δι' αὐτῶν τὴν Ἠετιωνείαν λεγομένην ἄκραν, ὅπως, καταπροδίδοντες τὴν πατρίδα των, παραδώσωσι τὸ φρούριον εἰς τοὺς φίλους των καὶ ἐχθροὺς αὐτῆς, τοὺς Λακεδαιμονίους.

Ἀλλὰ μεταξὺ λέγων, μετεμελήθην ὅτι, ὅπως παρατείνω τὴν εὐχαρίστησιν τῆς μετ' αὐτῆς συνδιαλέξεως, ἐφωρώμην σχολαστικῶς εἰς αὐτὴν ἱστορικὰς γνώσεις ἐπιδεικνύων, εἰς ἃς βεβαίως ὀλίγον ἐνδιεφέρετο.

Πόσον ἤμην ἠπατημένος! Μόλις εἶδεν ὅτι ἐγνώριζόν τινα περὶ τούτων, καὶ ὅτι δὲν ἐβαρυνόμην νὰ τὰ λέγω, τοὐλάχιστον εἰς αὐτὴν, καὶ δὲν ἔπαυεν ἐρωτῶσα, ὡς ὁμολογῶ, ὅτι οὐδ' ἐγὼ ἔπαυον ἀπαντῶν, εἰ καὶ λίαν ἀμφίβολον, ἂν ἀπήντων πάντοτε ἀκριβῶς πρὸς τὰς ἐρωτήσεις.

Οὕτως ἀνακρινόμενος, τῇ εἶπον ἀλληλοδιαδόχως, ὅτι ἡ πόλις ἐξετείνετο κατὰ τὸ βάθος καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ λιμένος, ὅτι τὸ ἀκρωτήριον τοῦτο ἐκαλεῖτο Ἄλκιμος, ὅτι ὠχυρώθη ὑπὸ τοῦ Θεμιστοκλέους, καὶ ὅτι διετήρει πολλὰ ἔτι καὶ ἐπίσημα λείψανα τοῦ ἀρχαίου τείχους.

— Ἡ δὲ καλὴ Τερψιθέα δὲν μοὶ λέγετε, εἶπεν ἡ Ἀγγελικὴ, τί ἦτον τὸ πάλαι; Εἶχον εἰς αὐτὴν οἱ ἀρχαῖοι παγωτὰ καὶ μουσικὴν, ὡς εἴχομεν χθὲς τὸ ἑσπέρας; Συνέῤῥεεν εἰς αὐτὴν πλῆθος ὡραίων κυριῶν;

— Παγωτὰ, ἀπεκρίθην, ὄχι· μουσικὴν ἴσως εἶχον· πλῆθος δὲ ὡραίων κυριῶν συνέῤῥεε πιθανώτατα. Ἐκεῖ, ἢ ἐκεῖ

πλησίον, ἵστατο περίφημος ναὸς τῆς Ἀφροδίτης, ἐπικληθείσης Εὐπλοίας, ἀνεγερθεὶς ὑπὸ Κόνωνος μετὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Κνίδου, ἢ ὑπὸ Θεμιστοκλέους, μετὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος.

— Ἀλλὰ δὲν μοὶ φαίνεται, παρετήρησεν ἡ Ἀγγελικὴ, ὅτι ἡ Ἀφροδίτη καταπατεῖ ὀλίγον ξένα δικαιώματα; Πόθεν αὐτὴ Εὔπλοια; Τί ἐπεμβαίνει εἰς τὴν θάλασσαν καὶ εἰς τὰς ναυμαχίας;

— Πρῶτον, εἶπα, θάλασσα ἢ ξηρὰ, τὰ πάντα ὑπόκεινται εἰς αὐτὴν ἢ εἰς τὸν υἱόν της· δεύτερον ἠξεύρετε ὅτι ἡ Ἀφροδίτη ἐγεννήθη ἐκ τοῦ θαλασσίου ἀφροῦ· καὶ τρίτον ἡ Κνίδος, ὅπου ὁ Κόνων κατεναυμάχησε τοὺς Λακεδαιμονίους, ἦτον πόλις εἰς τὴν Ἀφροδίτην ἀφιερωμένη.

— Καὶ τέταρτον, προσέθηκεν εἷς κομψευόμενος νεανίας πλησίον μου, ὅταν ἡ Ἀφροδίτη ὁδοιπορῇ δι' ἀτμοπλοίου, ἀπὸ θεᾶς τῶν οὐρανῶν μεταβάλλεται εἰς θεὰν τῆς θαλάσσης.

Ὁ ἀνούσιος οὗτος χαριεντισμὸς ὡς νὰ μὴ δυσηρέστησεν ὅσον περιέμενον τὴν Ἀγγελικὴν, καὶ τὸ βλέμμα δι' οὗ ἀπήντησεν εἰς αὐτὸν δὲν μοὶ ἐφάνη φιλαρέσκου τινὸς ἐκφράσεως ἀπηλλαγμένον. Ἐκ τούτου ἐνθαῤῥυνθεὶς ὁ νέος ἑρμηνευτὴς, ὅταν διηρχόμεθα τὸ στόμιον τοῦ λιμένος, ἔλεγε πρὸς τὴν Ἀγγελικήν·

— Φαντασθῆτε, Κυρία, ὅτι εἰς τοὺς τεχνητοὺς τούτους σκοπέλους, ὅπου σήμερον ἔχομεν δύω φανοὺς νὰ ὁδηγῶσι τὰ πλοῖα διὰ νυκτὸς, οἱ ἀρχαῖοι εἶχον στήσει δύω φοβεροὺς λέοντας, ὡς ἂν ἤθελον νὰ φάγωσιν ἢ νὰ διώξωσι τοὺς εἰσπλέοντας. Δὲν ἦσαν σοφοὶ ἄνθρωποι οἱ ἀρχαῖοι;

— Παράδοξος ἡ ἰδέα των! εἶπεν ἡ Ἀγγελικὴ, ἀπευθυνομένη πρὸς ἐμὲ, ὡς ἂν μ' ἐθεώρει ὑπεύθυνον ὅλων τῶν ἀτοπιῶν τῶν ἀρχαίων.

— Παράδοξος ἴσως, ὄχι ὅμως καὶ ἀληθὴς, ἀπεκρίθην ἐγὼ, φιλεκδίκως πως διακείμενος πρὸς τὸν ψυχρολόγον ἐκεῖνον νεανίαν, καὶ πρὸς τὴν εὐμενῶς δεχομένην τὰς ψυχρολογίας του.

— Πῶς ὄχι ἀληθής; ἀνέκραξεν οὗτος. Οἱ δύω λέοντες, Κύριέ μου, εἶναι σήμερον εἰς τὸν ναύσταθμον τῆς Βενετίας, ὅπου τοὺς ἔφερον οἱ Βενετοὶ ὅταν κατέκτησαν τὰς Ἀθήνας. Καὶ δὲν ἠξεύρετε, ὅτι ἀπ' αὐτῶν ὁ Πειραιεὺς ὡς πρὸ ὀλίγου εἰσέτι ὠνομάζετο Δράκος;

— Τὸ ἠξεύρω, ἀπεκρίθην ἐγὼ ὀλίγον ξηρῶς· ἀλλ' οἱ λέοντες εἰς τὸν ναύσταθμον τῆς Βενετίας εἶναι τρεῖς καὶ ὄχι δύω· καὶ ἐξ αὐτῶν ἕνα μόνον ἔλαβεν ὁ Μοροζίνης ἐκ Πειραιῶς, τοὺς δ' ἄλλους δύω ἀλλαχόθεν τῆς Ἀττικῆς· καὶ ὁ ἐν Πειραιεῖ δὲν ἵστατο ἐφ' ἑνὸς τῶν σκοπέλων τούτων, ἀλλὰ κατὰ τὸν μυχὸν τοῦ λιμένος, περὶ τὴν ἀποβάθραν ἐκεῖ πρὸ τῆς πλατείας τοῦ Ὄθωνος.

— Ἔστω ὅπως θέλετε, εἶπεν ὁ νεανίας, ὡς ὀλίγον δυσαρεστηθεὶς ἐκ τῆς ἀντιρρήσεως. Δὲν ἐπαγγέλλομαι τὸν ἀρχαιολόγον. Χάρισμά σας ἡ ἀρχαιότης, ὅταν ἔχω ἐνώπιόν μου τὰ θέλγητρα τῆς νεότητος.

Καὶ τὰς ὀπωσοῦν προπετεῖς ταύτας λέξεις ἀπηύθυνε δι' ἑνὸς κατακτητικοῦ βλέμματος πρὸς τὴν Ἀγγελικὴν, ἥτις ὅμως τὴν φορὰν ταύτην ἔμεινε σοβαρὰ, καὶ ἐκ τούτου ἠθέλησα νὰ συμπεράνω ὅτι δὲν ἦτον ἐντελῶς ἐστερημένη τῆς λεπτότητος τοῦ αἰσθήματος, ἣν δίδωσιν ἡ εὐγένεια τῆς φύσεως καὶ τῆς ἀγωγῆς. Νομίζω μάλιστα ὅτι ἐπίτηδες ἀμέσως μετὰ ταῦτα ἀπετάθη εἰς ἐμὲ καὶ οὐχὶ εἰς ἐκεῖνον, καὶ μὲ ἠρώτησε ποῦ εἶναι ὁ τάφος τοῦ Ἀνδρέου Μιαούλη, καὶ ποῦ ὁ τοῦ Θεμιστοκλέους.

Κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν της τῇ ἔδειξα αὐτοὺς, τὸν μὲν ἀ-

φανῇ ἐπὶ τῆς ἐρήμου ἀκτῆς, τὸν δὲ τῆς μεγαλοπρεπείας αὐτοῦ λείψανα σώζοντα ἐπὶ τῆς ἐσχάτης τοῦ Ἀλκίμου ἄκρας, κατέναντι τοῦ ὑγροῦ σταδίου τῆς ἐνδόξου του ναυμαχίας· καὶ τῇ παρετήρησα πόσον λαμπρῶς ἤξειρον οἱ ἀρχαῖοι νὰ ἐκλέξωσι τὸν τάφον τοῦ ἥρωος τῶν θαλασσῶν.

— Ἐκεῖ, τῇ εἶπον, εἰσπνέων δι' αἰώνων δροσερὰν τοῦ πελάγους τὴν αὔραν, ἀκούει τ' ὄνομά του ἀντηχοῦν εἰς πᾶν θραυόμενον κῦμα. Ἐκεῖ βεβαίως ὀρθία καὶ μεγάλη σκιά του τὴν νύκτα ἐπισκοπεῖ τὴν θάλασσαν χρυσῆν ὑπὸ τῆς σελήνης, καὶ βλέπει ἐν αὐτῇ φερόμενα τὰ ναυάγια τῶν Περσῶν, καὶ δαφνοστεφεῖς τὰς Ἑλληνικὰς τριήρεις καταπλεούσας εἰς Πειραιᾶ.

Τὸν ὀπωσοῦν πεφυσημένον τοῦτον διθύραμβον ἔλεγον ὅμως παίζων μᾶλλον ἢ σπουδάζων, καὶ ἤμην ἕτοιμος νὰ δεχθῶ στωϊκῶς τοὺς δικαίους χλευασμοὺς τῆς Ἀγγελικῆς, ὅταν μετ' ἐκπλήξεως τὴν ἤκουσα ἀπαντῶσαν·

— Ἂν οἱ ξένοι θέλουν νὰ ἐννοήσουν τίς ἡ διαφορὰ μεταξὺ ἡμῶν καὶ μεταξὺ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἀρκεῖ νὰ ῥίψουν ἓν βλέμμα ἐδῶ, εἰς τοὺς δύω τούτους τάφους τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ τοῦ Μιαούλη. Τὸ μεγαλεῖον τῶν ἐθνῶν νομίζω ὅτι δύναται νὰ μετρηθῇ πρὸς τὴν τιμὴν ἣν ἀποδίδουσιν εἰς τοὺς μεγάλους των ἄνδρας.

Καὶ ἐν ᾧ ἔλεγεν, ἐρύθημα ἀνέβη ζωηρότερον εἰς τὰς παρειάς της, αὐξῆσαν τὴν ἀνθοῦσάν της καλλονὴν, καὶ φανέν μοι ὡς οἰωνὸς ὅτι ἐνυπῆρχεν εἰς τὸν χαρακτῆρά της καί τι ἐνθουσιῶδες, ἐξαγοράζον κατά τι τὰ σπέρματα τῆς φιλαρεσκείας, ἃ εἶχον νομίσει ὅτι παρετήρησα εἰς αὐτόν.

Ἐν τούτοις δὲ προϋχώρει τὸ ἀτμοκίνητον, καὶ παρεπλεύσαμεν πρῶτον τὴν ξηρόνησον Λειψοκουτάλαν, τὴν ἀρχαίαν Ψυττάλειαν, ἐφ' ἧς κατὰ τὴν μεγάλην ναυ-

μαχίαν ἦν τεταγμένος ὁ Ἀριστείδης· μετ' αὐτὴν διήλθομεν ἐμπρὸς τῆς ἐπὶ πλεῖστον τραχείας ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς Σαλαμῖνος· ἔπειτα δὲ προσεπελάσαμεν εἰς τοὺς κυματοῦντας κρημνοὺς καὶ χλοεροὺς λόφους τῆς Αἰγίνης, καὶ ἐφ' ἑνὸς αὐτῶν εἴδαμεν γραφικῶς ἱστάμενον τὸ ὡραῖον ἐρείπιον τοῦ ναοῦ.

— Ὡς βλέπομεν τώρα ἐντεῦθεν τὴν Αἴγιναν, εἶπεν ἡ Ἀγγελικὴ, τοὺς ποικίλους αὐτοὺς λόφους, καὶ τοὺς διεσπαρμένους λευκοὺς οἰκίσκους μεταξὺ τῶν δασῶν, καὶ τὸν στέφοντα αὐτοὺς μετὰ τοσούτου μεγαλείου ἐκεῖνον ναὸν, χωρὶς, ἐκ τῆς ἀποστάσεως, οὐδὲν ἴχνος νὰ φαίνηται τῆς νέας ζωῆς, δὲν ἠμποροῦμεν νὰ φαντασθῶμεν, ὅτι μετέβημεν αἴφνης εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα, καὶ ἔχομεν πρὸ ὀφθαλμῶν μίαν τῶν ὡραιοτέρων αὐτῆς σκηνογραφιῶν;

Ἡ Ἀγγελικὴ εἶχε δίκαιον. Αὐτὸ τοῦτο ἠσθανόμην καὶ ἐγὼ χωρὶς νὰ ἠξεύρω νὰ τὸ ἐκφράσω. Ὅλοι δὲ οἱ συνοδοιπόροι συνελθόντες, παρετηροῦμεν τὸν ναὸν εἴτε διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, εἴτε διὰ τοῦ τηλεσκοπίου, καὶ ἐδιδάσκομεν ἀλλήλους, ὅτι ἦν αὐτὸς ἀφιερωμένος τῇ Ἀθηνᾷ, καὶ οὐχὶ, ὡς τινες τὸν νομίζουσι, τῷ Πανελληνίῳ Διΐ, ὅτι ᾠκοδομήθη ἢ ἀνῳκοδομήθη ἀμέσως μετὰ τὰ μηδικὰ, ὅτι πολλὰ αὐτοῦ ἀγάλματα, περιεργότατα διὰ τὴν ἀρχαϊκήν των γλυφίδα, ἀνεσκάφησαν περὶ αὐτὸν δέκα ἔτη πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, καὶ ὅτι ἀγορασθέντα ὑπὸ τοῦ φίλου καὶ θαυμαστοῦ τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης, τοῦ βασιλέως τῆς Βαυαρίας, κοσμοῦσι σήμερον τὸ μεγαλοπρεπὲς τοῦ Μονάχου μουσεῖον.

Ἀλλὰ περὶ μόνα ἀρχαιολογικὰ ἀντικείμενα δὲν περιεστρέφοντο πᾶσαι ἡμῶν αἱ συνδιαλέξεις. Ἡ συναναστροφὴ, ἐξ ἀτόμων πάσης ἡλικίας, πάσης διαθέσεως καὶ παντὸς

γένους ποικίλη, ἦτον φαιδρὰ καὶ εὐάρεστος, καὶ ἡ ζωηρότης τῶν διαλόγων ἐβράχυνεν ἔτι μᾶλλον τὸν βραχὺν διάπλουν.

Μεταξὺ δὲ τῶν κυριῶν ἦσάν τινες καὶ νεότητος καὶ κάλλους καὶ εὐφυΐας οὐχὶ ἀδικαιολόγητον ἀξίωσιν ἔχουσαι. Τὸ κατ' ἐμὲ ὅμως, ὑπὲρ πάσας ἐσυμβιβαζόμην μετὰ τῆς Κυρίας Ἀγγελικῆς. Αὐτῆς ἡ καλλονὴ ἦτον ἔξοχος, καὶ ὅταν ἔβλεπον τὴν νεαρὰν, καὶ οὕτως εἰπεῖν αἰθερίαν ἐκείνην μορφὴν διαγραφομένην ἐπὶ τῆς κυανῆς θαλάσσης, μοὶ ἐπήρχετο ὅτι δὲν εἶπε τόσον κοινὸν λόγον ὁ νεανίας ἐκεῖνος, ὅσον κατ' ἀρχὰς μοὶ ἐφάνη, ὅταν ὡμίλησε περὶ τῆς Ἀφροδίτης ὁδοιπορούσης διὰ τοῦ ἀτμοκινήτου. Ἡ φαιδρότης τοῦ χαρακτῆρός της ἦν ἀνεξάντλητος, καὶ σπανιώτατα συνεσκίαζεν αὐτὴν λεπτότατον νέφος, σκιὰ ἀδιοράτου εὐαισθησίας, φωλευούσης εἰς τὰ ἐνδότατα τῆς καρδίας της βάθη. Τὸ δὲ πνεῦμά της, κεκοσμημένον δι' ἀναγνώσεων, εἶχε καί τινα πρωτοτυπίαν, ἥτις ἐνίοτε ἐξέπληττε καὶ πάντοτε ἤρεσκε.

Καὶ ὅλα μὲν ταῦτα καλὰ, καὶ μὲ εἵλκυον, ὡς εἶπον, πρὸς αὐτὴν μᾶλλον ἢ πρὸς τὰς ἄλλας συνοδοιπόρους· ἀλλὰ δὲν ἠξεύρω τί προϊδὼν, τὴν ἐκάκιζον ὀλίγον δι' ὃ ὑπώπτευσα μικρὸν σύμπτωμα φιλαρεσκείας εἰς τὸν χαρακτῆρά της.

—Ὦ! δὲν βλέπετε, μοὶ εἶπεν, ὅταν ἤμεθα ποτὲ μόνοι, δὲν θαυμάζετε ἀρκούντως τὴν λαμπρὰν αὐτὴν ἔκτασιν τῆς θαλάσσης! (Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἔβλεπον τότε τοὺς ὀφθαλμούς της.) Ἰδέτε! Δὲν σᾶς φαίνεται ρευστὸς σάπφειρος; Δὲν εἶναι ὡς ἂν ἐξετείνετο ὁ γλαυκὸς οὐρανὸς καὶ ὑπὸ τοὺς πόδας μας; Βεβαίως τοιαύτην δὲν ἔβλεπε τὴν θάλασσαν ὁ κακὸς ἐκεῖνος ἀρχαῖος, ὅστις ἐτόλμησε νὰ εἰπῇ τὴν μεγάλην αὐθάδειαν· Θ ά λ α σ σ α, π ῦ ρ καὶ γ υ ν ή, κ α κ ὰ τ ρ ί α.

—Ἐξ ἐναντίας, ἀπεκρίθην ἐγὼ χαιρεκακῶν, καὶ δραττόμενος τῆς εὐκαιρίας τοῦ νὰ τὴν τιμωρήσω δι' ἐκεῖνο δι' ὃ ἀληθῶς οὐδὲν εἶχον ἐγὼ δικαίωμα νὰ παραπονῶμαι.—Τὸ κατ' ἐμὲ, νομίζω ὅτι τοιαύτην ἐντελῶς ἔβλεπε τὴν θάλασσαν ὅταν εἶπε ταῦτα ὁ ἀρχαῖος ἐκεῖνος.

—Ὤ! τῷ ὄντι; ἀνέκραξε φαιδρῶς γελῶσα ἡ Ἀγγελική. Εἶμαι περίεργος ν' ἀκούσω πῶς τὸ πιστεύετε καὶ πῶς τὸ δικαιολογεῖτε.

—Διότι, ἔσπευσα ν' ἀπαντήσω, τώρα μάλιστα ἡ θάλασσα εἰκονίζει τὸν χείριστον χαρακτῆρα τῆς γυναικός.

—Καὶ ποῖος, ν' ἀκούσωμεν, εἶναι οὗτος ὁ χείριστος τῆς γυναικὸς χαρακτὴρ, ὅστις ὁμοιάζει τὴν ὡραίαν ταύτην θάλασσαν;

—Τῆς φιλαρέσκου, κυρία μου. Ἐπιφάνεια ἀκτινοβολοῦσα, ἀντανακλῶσα τοῦ οὐρανοῦ τὸ μειδίαμα, ἀλλὰ κρύπτουσα ἀχανῆ πυθμένα, ὕπουλον ῥεῦμα, καὶ θάνατον. Δὲν ἐδύνατο ὁ ἀρχαῖος, ἂν παρέβαλλε πρὸς φιλάρεσκον γυναῖκα τὴν θάλασσαν, νὰ μὴ καταριθμήσῃ αὐτὴν μετὰ τῶν μεγίστων κακῶν, ὅσα συντελοῦσιν εἰς τῶν ἀνθρώπων τὴν δυστυχίαν.

—Μεγάλη, ἀπεκρίθη ἡ Ἀγγελικὴ μετά τινος μορφασμοῦ, εἶναι ἡ αὐστηρότης σας πρὸς ὅ,τι ὀνομάζετε φιλαρέσκειαν· ἀμφιβάλλω δὲ ἂν εἶναι καὶ πολὺ δικαία.

—Χαριεντιζομένη ἡ καλὴ νεᾶνις, ἐξηκολούθησα ἐγὼ, πρὸς μικρᾶς γυναικείας φιλαυτίας ἱκανοποίησιν, ἐνδύεται πάντα τ' ἀκαταμάχητα ὅπλα της, πληροῖ ἀκτίνων τὸ βλέμμα της, μέλιτος τὸ μειδίαμά της, καὶ μελῳδιῶν τὴν φωνήν της, μιμεῖται καταψευδομένη τὴν μουσικὴν τοῦ γνησιωτέρου αἰσθήματος, καὶ ἀφ' οὗ εἰς τὸν χρυσοῦν της ἱστὸν ἐμπλέξῃ τὸ ἀνύποπτον θῦμά της, τὸ βλέπει ἀδιαφόρως σπαῖρον καὶ βασανιζόμενον, αὐτὴ ἥτις ἀποστρέφεται τῆς ὁδοῦ της μὴ

πατήσῃ τὸν μύρμηκα, ἤτις κλαίει ἂν ἰδῇ εἰς τὸν ῥύακα πνιγομένην τὴν μυῖαν. Ἀπερισκέπτως ἢ χαιρεκάκως, ἅμα ἰδῇ θάλλουσαν ὕπαρξιν, ἐκτείνει τὴν χεῖρά της νὰ τὴν θραύσῃ, καὶ πρὸ πάντων χαίρει συντρίβουσα τὰς καρδίας, αἵτινες εἰσὶ πλήρεις ἀφοσιώσεως δι' αὐτήν. Καὶ τί ἄλλο, νομίζετε, ἠνίττοντο αἱ Σειρῆνες, τὰ μυθολογούμενα ἐκεῖνα τέρατα, ἅτινα ἔψαλλον τοσοῦτον ἐντέχνως μόνον ὅπως θέλξωσι τὸν θαλασσοπόρον καὶ τὸν καταποντίσωσι;

— Εἶσθε ἀμείλικτος εἰς τὰς κρίσεις σας, εἶπεν ἡ Ἀγγελική. Ἰδοὺ, ἤδη μᾶς παραβάλλετε καὶ πρὸς τέρατα.

— Ἄπαγε τῆς βλασφημίας, Κυρία μου, ἀπεκρίθην. Μόνον τὰς φιλαρέσκους γυναῖκας ἀφορᾷ ἡ παραβολὴ ἐκείνη.

Εἰς ταῦτα ἡ Ἀγγελικὴ ἐδάγκασε χαριέντως τὸ χεῖλος, καὶ μ' ἠπείλησε διὰ τοῦ δακτύλου κατὰ τρόπον ὅστις, ἂν ἤμην μᾶλλον οἰηματίας, ἐδύνατο νὰ μοὶ φανῇ νέον δεῖγμα φιλαρεσκείας. Μὴ θέλων ὅμως ὁπωσδήποτε νὰ τὴν ἀφήσω ν' ἀπαλλαγῇ τόσον εὐθηνὰ, ἐξηκολούθησα ἐπιμένων·

— Ἂν ἁρπάσῃ τις ἄλλου βαλάντιον, λέγεται κλέπτης, φονεὺς λέγεται, ἂν ἐν βρασμῷ πάθους ἢ καὶ ἐξ αἰσχροκερδείας ἀφαιρέσῃ ἄλλου ζωήν. Ἀλλὰ τί θέλετε νὰ λέγηται εἴ τις διὰ τεχνασμάτων κλέπτει ἄλλου τὴν εὐδαιμονίαν χωρὶς νὰ ἔχῃ ἀνάγκην αὐτῆς, καὶ καταστρέφει αὐτὴν ἄνευ πάθους, ἄνευ συμφέροντος, καὶ δηλητηριάζει τὴν ζωὴν, καὶ δίδει τὸν θάνατον; Ἢ νομίζετε ὅτι ὅστις εὗρε ψυχρὸν ἐγωϊσμὸν ὅπου ἤλπιζεν ἀγγέλου ἀγαθότητα καὶ συμπάθειαν, τὸν ᾅδην ὅπου περιέμεινε χαρὰς παραδείσου, ὅστις καύσας εἰς λατρείας θυμίαμα ὅ,τι εὐγενὲς, ὅ,τι τίμιον ἐνέκλειεν ἡ καρδία του, εἶδε τὴν τέφραν αὐτῆς διαῤῥιπτομένην μετ' ἀδιαφορίας καὶ χλεύης, ὅτι οὗτος, ἀφ' οὗ εἰς βάσανον τῷ ἔγινεν ἡ αἴσθησις καὶ ἡ ζωὴ εἰς φορτίον, δὲν ζητεῖ ν' ἀποσείσῃ αὐτὸ ὁπωσδή-

ποτε, καὶ δι' αὐτοχειρίας προσέτι, ἂν δὲν προλάβῃ ἡ θλίψις τὸ ἔγκλημα;

— Θερμῶς συνηγορεῖτε, εἶπεν ἡ Ἀγγελική. Μὴ δικάζετε ἰδίαν σας δίκην;

— Ἰδίαν ἐμοῦ ὄχι, ἀπεκρίθην, ἀλλὰ τὴν γενικὴν δίκην πάντων τῶν ὁμοφύλων μου.

Ἡ Ἀγγελικὴ ἀνεκάγχασεν· ἀλλ' ἅμα τὸ πρόσωπόν της ἐγένετο σοβαρὸν, καὶ ἐκαλύφθη ὑφ' ἑνὸς τῶν αἰφνιδίων ἐκείνων νεφῶν, ἐξ ὧν εἶχον ἤδη εἰκάσει ὅτι ἡ καρδία της εἶχε περισσότερον βάθος ἢ ὅ,τι ἐδείκνυε τὸ εὐτράπελον ἦθός της.

Β΄

Ἀλλ' ἐν τούτοις ἐφθάνομεν εἰς Πόρον, καὶ οἱ ἀπότομοι κρημνοὶ οὓς παρεπλέομεν πρὶν ἢ στραφῶμεν πρὸς τὸν λιμένα, μᾶς ἀπέσπασαν τῆς ἠθικολογίας εἰς ἣν εἴχομεν βυθισθῆ. Παρετήρουν δὲ κατ' ἐμαυτὸν, ὅτι ἡ ἀγρία αὐτῶν γυμνότης, ἀφ' ἧς ἀπέστρεφον τὸ βλέμμα μετὰ δυσαρεσκείας οἱ πλεῖστοι τῶν ἐπιβατῶν, ἀπετέλει ἐξ ἐναντίας ἐντύπωσιν ἐπὶ τῆς Ἀγγελικῆς, καὶ ἐκ τούτου ἔκρινα αὐτὴν ἱκανὴν νὰ ἐννοῇ πᾶν εἶδος φυσικῆς καλλονῆς, τὴν σοβαρὰν καὶ ὑψηλὴν οὐχ ἧττον ἢ τὴν φαιδρὰν καὶ γλυκεῖαν.

Ἡ φύσις ἐν γένει τὴν συνεκίνει ὡς παιδίον. Μετὰ θαυμασμοῦ μοὶ ἐδείκνυε τὸν πλοῦτον τῶν χρωμάτων ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ ὅπου αὕτη εἰσχωροῦσα εἰς τῶν βράχων τὰς ἐντομὰς, ἀπὸ λαμπροῦ σαπφείρου μετεβάλλετο εἰς χυτὸν σμάραγδον, ἐν ᾧ τὰ ἐλαφρὰ κύματα, θραυόμενα ἐπὶ τῶν πετρῶν, ἔστεφον αὐτὰς διὰ στιλπνῶν ἀδαμάντων.

— Θαυμάζω, τῇ ἀπεκρίθην, μετὰ πόσης εὐκολίας μετα-

βάλλει μορφὰς καὶ χρώματα αὕτη ἡ θάλασσα. Εἶναι ὁ ἀληθὴς χαμαιλέων τῆς φύσεως.

Ἡ Ἀγγελικὴ μὲ ἠτένισε δι' ἀμφιβάλλοντος ὀφθαλμοῦ, καὶ ἔπειτα, ἐπαναλαμβάνουσα τὸ ἀπειλητικὸν τοῦ δακτύλου σχῆμα,

— Νομίζω, εἶπεν, ὅτι σᾶς ἐννοῶ. Δὲν εἶναι ἀσφαλὲς ν' ἀψηφᾷ τις τὴν ὀργὴν τῆς θαλάσσης, ἀλλὰ, προσέξατε! οὔτε τῶν γυναικῶν.

Ἐν τούτοις δ' ἐκάμψαμεν τὸ ἀκρωτήριον, καὶ τὸ ἐξαίσιον τῆς θέας εἵλκυσε πάντων ἡμῶν τὴν προσοχήν. Ἐπροχωροῦμεν μεταξὺ ὀρέων καὶ λόφων χαριεστάτων, τῶν μὲν τῆς Πελοποννήσου, τῶν δὲ τῆς νήσου Καλαυρίας, ἀπέναντι ἡμῶν ἔχοντες τραχεῖαν ἄκραν ἐκ τῆς νήσου ταύτης προέχουσαν, καὶ διαιροῦσαν τὸν κόλπον εἰς δύω. Ἀφ' οὗ δὲ παρηλάσαμεν μικρὰν ἔρημον νῆσον, φέρουσαν ἐρείπιον φρουρίου, ὃ μᾶς εἶπον ὅτι ᾠκοδόμησεν ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως ὁ στρατηγὸς Ὑδρέας, εἴδομεν πρὸς τὰ δεξιὰ, εἰς θέσιν γραφικωτάτην, ἐπὶ τῆς συδένδρου τοῦ ὄρους πλευρᾶς, μέγα λευκὸν οἰκοδόμημα, περὶ οὗ ἐμάθομεν ὅτι ἦτον τὸ μοναστήριον τῆς ἁγίας Τριάδος.

Κατ' εὐτυχῆ δὲ συγκυρίαν συνέπεσεν ἡ ἡμέρα ἐκείνη νὰ εἶναι ἡ ἑορτὴ αὐτὴ τοῦ μοναστηρίου, δι' ὃ καὶ, ἅμα ἐφάνη τὸ ἀτμόπλουν, πάμπολλοι λέμβοι τῶν πανηγυριζόντων, ἀναχθεῖσαι ἐκ τῆς παραλίας, ἦλθον πρὸς ἡμᾶς, καὶ παραλαβοῦσαι πολλοὺς τῶν ἐπιβατῶν, ἐν οἷς καὶ ἐμὲ, μᾶς ἔφερον εἰς τοῦ μοναστηρίου τὴν ἀποβάθραν, ἀκριβῶς τέσσαρας ὥρας ἀφ' οὗ ἀπεπλεύσαμεν ἐκ Πειραιῶς. Τὸ δ' ἀτμόπλουν, ἀποβιβάσαν τοὺς λοιποὺς εἰς τὴν πόλιν τοῦ Πόρου, ἀπῆλθεν εἰς Ναύπλιον, ὅθεν ἔμελλε νὰ ἐπανέλθῃ τὴν ἐπιοῦσαν νύκτα νὰ μᾶς παραλάβῃ.

Ἀπὸ τῆς ἀποβάθρας δ' ἀνέβημεν ἀνάβασιν οὐ μακρὰν διὰ καταφύτου κοιλάδος, καὶ πανταχοῦ ὑπὸ τὰ δένδρα ἀπηντῶμεν, τὰ ἑορτάσιμά των ἐνδεδυμένας, τὰς πανηγυριζούσας οἰκογενείας, ὧν αἱ μὲν παρεσκεύαζον τὰ τοῦ γεύματος, αἱ δὲ ᾖδον, αἱ δὲ ἐχόρευον, καὶ πολλὴ ἦν τοῦ θεάματος ἡ ποικιλία καὶ ζωηρότης.

Τὸ μοναστήριον, κείμενον ἐφ' ὑψηλοῦ, ὅθεν θαυμασίαν ἔχει τὴν ἄποψιν ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ τῶν ἀντιπέραν, περιεστοιχισμένον δ' ὑπὸ τεχνητῶν ἅμα καὶ φυσικῶν κήπων, κατείχετο πᾶν, αὐλὴ καὶ κελλία ὑπὸ προσκυνητῶν, οἵτινες, περατωθείσης τῆς λειτουργίας, διετίθεντο ἤδη πρὸς τὸ κοσμικώτερον μέρος τῆς ἑορτῆς.

Κατὰ ζῆλον αὐτῶν καὶ ἡμεῖς, ἀφ' οὗ προσεκυνήσαμεν τὴν ἤδη ἔρημον ἐκκλησίαν, καὶ περιήλθομεν τὰς ὡραιοτέρας τῶν πέριξ θέσεων, ἐξελεξάμεθα μίαν ἐξ αὐτῶν, εἰς τὴν ἀπέναντι πλευρὰν τῆς κοιλάδος ὑπὸ πυκνὴν σκιὰν παρὰ τὴν πηγὴν, ἧς τὸ ψυχρότατον ὕδωρ θεωρεῖται, καὶ ὅσον ἐκ τῆς γεύσεως εἰκάσαι, καὶ εἶναι ἓν τῶν ἀρίστων τῆς Ἑλλάδος, καὶ περὶ τὴν ῥίζαν πίτυος καθεσθέντες, ἀπηλαύσαμεν ἐπὶ μίαν ὥραν πάσης εὐχαριστήσεως, ἣν δύναται νὰ παρέξῃ ἀπαράμιλλος φύσις, εὔθυμος συναναστροφὴ καὶ ἐκλεκτὸν πρόγευμα.

«Αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἔντο»,

ἀφ' οὗ δηλαδὴ ἔφαγον καὶ ἔπιον οἱ σύντροφοί μου τρὶς ὅσον τρώγουσι καὶ πίνουσιν εἰς τὰς συνήθεις ἐποχὰς τῆς ζωῆς, κατέβησαν εἰς τὰς λέμβους, ὅπως μεταβῶσι καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν πόλιν τοῦ Πόρου, ὅπου οἱ μὲν εἶχον γνωρίμους καὶ ὑποθέσεις, οἱ δὲ, φιλοξενούμενοι, ἤθελον ν' ἀναπαυθῶσι μέχρι τῆς δείλης, ὅτε ἐμέλλομεν νὰ δειπνήσωμεν εἰς τοὺς κήπους τοὺς ἀντιπέραν.

Ἀλλ' ἐγὼ ἄλλα εἶχον σχέδια. Ἤθελον νὰ ἰδῶ τὸν ναὸν

τοῦ Ποσειδῶνος, δι' ὃν οἱ μὲν τῶν συντρόφων μου ἠδιαφόρουν, οἱ δὲ προθύμως θὰ τὸν ἔβλεπον, ἂν ἦτον δυνατὸν ὁ ναὸς νὰ ἤρχετο πρὸς αὐτούς, ἀντὶ αὐτοὶ ν' ἀπέλθωσι πρὸς ἐκεῖνον. Δι' ὃ, χωρισθεὶς ἀπ' αὐτῶν, ἐνοικίασα ὑποζύγιον ἑνὸς τῶν πανηγυριζόντων, καὶ ἀνέβην πρὸς τὰ ἐνδότερα τῆς νήσου, διευθυνόμενος πρὸς βορρᾶν.

Ποικίλας διῆλθα ἐπὶ μίαν ὥραν κοιλάδας, ἐν αἷς ἡ συκῆ φύεται πολλάκις παρὰ τὴν κερατείαν, καὶ ἡ λειμωνία παρὰ τὴν πίτυν, καὶ ἔφθασα εἰς ὑψηλὸν ὀροπέδιον, ὅθεν ἡ ὅρασις ἐκτείνεται ἐπὶ πάντα τὸν Σαρωνικὸν κόλπον, ἐπιβλέπουσα τὸν μέλανα ἡφαίστειον ὄγκον τῶν Μεθάνων, καὶ μετ' αὐτὸν τὴν Αἴγιναν, καὶ ὑπὲρ αὐτὴν τὰ Μέγαρα, τὴν Σαλαμῖνα, λευκὴν τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν ἐν τῇ ἀποστάσει, καὶ κυανῆν τὴν Ἀττικὴν μέχρι τοῦ Σουνίου, καὶ μετὰ τὸ Σούνιον ἀχανὲς τὸ Αἰγαῖον μετὰ τῶν Κυκλάδων ὡς ἐνεσπαρμένων σκηνῶν.

Εὐρὺς κύκλος κατεστραμμένου τοίχου εἶναι ὁ περίβολος τοῦ ναοῦ, περὶ ὃν συνήρχετο ἐν ἀπωτάτοις χρόνοις ἀμφικτυονία περιλαμβάνουσα καὶ αὐτὰς τὰς Ἀθήνας, καὶ ὃν ἀπηθανάτισε τοῦ Δημοσθένους ὁ θάνατος. Ἐντεῦθεν ὁ φιλόπατρις καὶ ἀπτόητος ῥήτωρ ἠτένιζε διὰ δύοντος ὀφθαλμοῦ τὴν δουλωθεῖσαν πατρίδα του, καὶ ἔπεμπεν αὐτῇ τὸν ἔσχατον ἀσπασμὸν, ὅταν ῥοφῶν τὸ δηλητήριον τοῦ καλάμου του, ἤνοιγεν εἰς τὴν ψυχήν του διὰ τοῦ θανάτου ὁδὸν πρὸς τὴν ἐλευθερίαν.

Ἐκεῖ ἐκάθησα ἐπ' ἀρχαίου λίθου, ἀναλογιζόμενος τὴν τύχην τοῦ μεγάλου πολίτου, ὅστις, ὅταν ἡ Ἑλλὰς ἔπιπτε γονυκλινὴς ἐνώπιον τῶν κατακτητῶν, μόνος ἵστατο ὄρθιος, τελευταῖος μονομάχος τοῦ λόγου, καὶ θὰ μετέβαλλε τῆς Ἑλλάδος τὴν τύχην, ἂν ἡ Ἑλλὰς ἦτον ἔτι ἀξία ν' ἀκο-

λουθήσῃ τὰς ἀνδρικὰς συμβουλάς του, ἢ νὰ πέσῃ εὐγενῶς ὡς αὐτός.

Γ'

Εἰς τοιαύτας σκέψεις ἤμην βεβυθισμένος, ὅταν αἴφνης ἤκουσα δὲν ἠξεύρω πόθεν, ἐκ τῶν πετρῶν ἢ ἐκ τῶν δένδρων ἐξερχόμενον ᾆσμα θλιβερὸν, παράδοξον, ἀκατανοήτου μελῳδίας, καὶ ψαλλόμενον δι' ὑποτρεμούσης καὶ σχεδὸν θρηνώδους φωνῆς.

Ὁ τόνος αὐτῆς εἶχέ τι τὸ βαθέως τὴν ψυχὴν συγκινοῦν, καὶ ἐκπλήξας με κατ' ἀρχὰς, μὲ εἵλκυσε μέχρι τέλους ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ὅλος εἰς αὐτὸν προσηλώθην, καὶ λαβὼν τὸ χαρτοφυλάκιόν μου, ἐσημείωσα τὸ ἑπόμενον ᾆσμα εὐκόλως, διότι ὁ ψάλτης τὸ ἐπρόφερεν εὐκρινῶς, καὶ ἐπανέλαβε δὶς τὴν κατ' ἀρχὰς διαφυγοῦσάν με πρώτην στροφήν·

Νέον ἄνθος ἔθαλλον.
Ἄγγελος μ' ἐφίλησε
φίλημα πικρόν·
μ' ἔδρεψε καὶ μ' ἔρριψε,
κ' εἰς κρημνοὺς μ' ἐκύλισε
χείμαρρος νεκρόν.

Κύκνος χιονόπτερος,
ν' ἀναβῶ ἠθέλησα
εἰς τὸν οὐρανόν·
πλὴν χρυσῆ μ' ἐκέντησε
κεκρυμμένη μέλισσα,
κ' ἔπεσα θανών.

Φωτοβόλοι μ' ἔφεγγον
ἔρως καὶ διάνοια,
ἱερὰ δυάς.
Φεῦ! ἀγρία ἔσβυσε
τ' ἄστρα τὰ οὐράνια
λαίλαψ ποντιάς.

Χάρτης ὁ θεόγραπτος
τῆς εὐρείας πλάσεως
μ' ἦτον ἀνοικτός·
πλὴν μοὶ τὸν ἀφῄρεσεν
ἀπὸ τῆς ὁράσεως
κάλυμμα νυκτός.

Περιφέρω ἔκτοτε
τὴν ψυχὴν ἀόμματος,
βλέμμα σκοτεινὸν
εἰς κενὴν τὴν ἔκτασιν
τ' οὐρανίου δώματος,
εἰς τὸ πᾶν κενόν.

Τὸ παράμουσον τοῦτο ᾄσμα, καὶ ἡ παρατράγῳδος αὐτοῦ μουσικὴ, οὕτως αἰφνιδίως προσπεσοῦσά μοι, τοσοῦτον ἐκλόνισε τὰ νεῦρά μου, ὥστε ἐπλήσθησαν δακρύων οἱ ὀφθαλμοί μου. Ἐν ᾧ δὲ περιεβλεπόμην, ἐρευνῶν πόθεν τὸ ᾄσμα προήρχετο, εἶδα αἴφνης ἐμπρός μου ἄνθρωπον ἄγριον τὴν ὄψιν, μέλαιναν ἔχοντα τὴν κόμην, δασὺν καὶ ῥακενδύτην, εἰς στιβαρὰν δὲ στηριζόμενον ῥάβδον, καὶ τὸν ἕνα πόδα φέροντα γυμνὸν, τὸν δ' ἕτερον ὑποδεδεμένον δι' αὐτοσχεδίου τινὸς ἀρχαϊκοῦ σανδάλου.

— Σεῖς, φίλε μου, ἐτραγῳδεῖτε; τῷ εἶπα, χεραιτῶν αὐτὸν ἐλαφρῶς. Ὡραῖον ἦτον τὸ ᾄσμά σας.

Εἰς τὰς λέξεις ταύτας οἱ ὀφθαλμοί του ἤστραψαν ὡς ἄνθρακες, καὶ μετὰ πυρετώδους ταχύτητος ὁμιλῶν,

— Φίλος! ἀνέκραξε. Τίς εἶπεν ὅτι εἶμαι φίλος σου; Ἂν τὸ πιστεύῃς, φύγε λοιπὸν, πρὶν δι' αὐτῆς τῆς ῥάβδου σοὶ κατάζω τὴν κεφαλήν. Δὲν ἠξεύρεις, δείλαιε, ὅτι οἱ φίλοι πνίγουσιν, ὅτι οἱ φίλοι φονεύουσιν; Ἂν εἶμαι φίλος σου, πρέπει νὰ σὲ λακτίσω ἀπὸ τοῦ ὕψους τούτου κατὰ τῶν κρημνῶν, νὰ συντριβῇς ὡς ὕελος κ' ἐγὼ νὰ γελάσω.

Φεῦ! παράφρονα εἶχον ἐμπρός μου! καὶ ἡ παχύτης τῆς

ράβδου του, καὶ τὸ νευρῶδες τῶν μελῶν του ἠγγυῶντο ὅτι εὐκόλως ἐδύνατο ἀπὸ τῆς ἀπειλῆς νὰ μεταβῇ εἰς τὸ ἔργον.

Ἡ πρώτη μου ἰδέα ὑπῆρξε ν' ἀκολουθήσω τὴν φρόνιμόν του συμβουλὴν, καὶ νὰ φύγω. Ἀλλ' ὅταν αὖθις ἀνέβλεψα, καὶ παρετήρησα εἰς τὸ μέτωπόν του βαθείας ῥυτίδας, ἃς δὲν εἶχε σκάψει ἡ ἡλικία, καὶ εἰς ὅλην τὴν φυσιογνωμίαν του γλυκύ τι καὶ συμπαθὲς, καὶ ἔκφρασιν βαθυτάτης ψυχικῆς ἀλγηδόνος, τότε οἶκτος διεδέχθη ἀμέσως τὸν φόβον.

—Δὲν φεύγω, τῷ ἀπεκρίθην ἠπίως, διότι τὸ ἠξεύρω, κακὸς δὲν εἶσαι, εἶσαι δυστυχής.

—Δυστυχής!... ἐπανέλαβε βραδέως, καὶ ὡς προσπαθῶν ν' ἀναπολήσῃ τι διαφεῦγον τὴν μνήμην του. Δυστυχής!... Ποῦ ἤκουσες τὴν λέξιν αὐτήν; Ναὶ, ἐνθυμοῦμαι. Ἦτον καιρὸς ὅταν ἄλλην δὲν εἶχον εἰς τὰ χείλη μου. Καὶ ἦτον ἡ λέξις μαγική· ἤνοιγε τὴν ψυχήν μου καὶ ἔκλαιον, καὶ τότε ἀνέπνεον πάλιν. Τώρα μ' ἐπῆραν, βλέπεις, τὴν πνοὴν, καὶ περιφέρομαι νεκρὸς ἄταφος. Διατί δὲν μὲ θάπτουν, ἀφ' οὗ εἶμαι νεκρός; Ὅστις εἶναι νεκρὸς, δὲν ἔχει δικαίωμα εἰς τὸν τάφον. Βλέπεις, ἂν μ' ἔθαπτον, ἡ πνοὴ δὲν θὰ μ' ἐχρειάζετο.

—Καὶ τίς σ' ἐπῆρε τὴν πνοήν; τὸν ἠρώτησα μειδιάσας, ἂν καὶ ᾐσθανόμην πιεζομένην ἰσχυρῶς τὴν καρδίαν μου.

—Γελᾷς! ἀνεφώνησεν ἐκεῖνος, καὶ ἀνετινάχθη ὡς ὑπ' ἐλατηρίου, καὶ οἱ ὀφθαλμοί του ἀνέλαμψαν. Γελᾷς, ἄρα μὲ προδίδεις. Γελᾷς ὡς ὅλοι ἐκεῖνοι, καὶ ἴσως θέλεις καὶ σὺ νὰ μὲ δείρῃς. Ὦ! μὴ μὲ δείρῃς, μὴ μὲ δείρῃς, σὲ παρακαλῶ. Δὲν ἠξεύρεις πῶς μὲ πονεῖ.

— Νὰ σὲ δείρω! τῷ εἶπα, καὶ ἡ φωνή μου ἔτρεμε. Τίς ἔχει τὴν κακίαν, τίς ἔχει τὴν θηριωδίαν νὰ σὲ δείρῃ;

— Ναὶ, κακοὶ ἄνθρωποι εἶναι, ἀπήντησεν. Ὅταν ἔλεγα ὅτι εἶμαι δυστυχὴς, μ' ἔδερνον διὰ νὰ σιωπήσω.

— Ὁποία βάρβαρος ἀπανθρωπία! ἀνέκραξα ἀγανακτῶν. Καὶ δὲν ἔχεις κἀνένα γνώριμον, κἀνένα οἰκεῖον; Δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν γῆν κἀνεὶς νὰ σὲ ἀγαπᾷ;

— Νὰ μ' ἀγαπᾷ, εἶπεν ἀνακαγχάσας! Νὰ μ' ἀγαπᾷ! Δὲν μ' ἀγαποῦσαν ὅταν ἤμην ζῶν, καὶ θὰ μ' ἀγαποῦν τώρα, ὅταν εἶμαι νεκρός; Δὲν μ' ἀγαποῦσαν ὅταν ἤμην ἄνθρωπος, καὶ θὰ μ' ἀγαποῦν τώρα, ὅταν εἶμαι σκύλλος; Ἐμὲ, ἠξεύρεις, μ' ὀνομάζουν σκύλλον τοῦ μοναστηρίου. Τὸν σκύλλον ὅμως τὸν ἀγαποῦν, καὶ ἐμὲ μὲ λακτίζουν. Εἶμαι τὸ ἀντικείμενον τῆς κοινῆς ὅλων τῶν ἀνθρώπων ἀποστροφῆς. Πρέπει νὰ εἶμαι πολὺ κακὸς ἄνθρωπος, ἂν καὶ ἐνόμιζον ὅτι εἰς κἀνένα κακὸν δὲν ἔκαμα. Νὰ μ' ἀγαποῦν; Δὲν μὲ λέγεις ὅτι εἶσαι παράφρων!

Καὶ ἐπανέλαβεν ἠχηρότερον τὸν σπασμωδικὸν γέλωτά του, ὅστις μοὶ ἐσπάραττε τὴν καρδίαν, διότι τὸ κάτωχρον πρόσωπόν του, οἱ τρόποι του, οἵτινες καὶ ἐν τῇ ἀτοπίᾳ των δὲν ἐστεροῦντο τινὸς ἀξιοπρεπείας, καὶ αὐτὴ ἡ ἀσυνάρτητος γλῶσσά του, ἐν ᾗ πολλάκις παρετήρουν ἐπιτήδευσιν τύπων καὶ λέξεως, μ' ἔπειθον ὅτι εἶχον νέον ἐμπρός μου καὶ ἀγωγῆς καὶ παιδείας λαχόντα, θῦμα δὲ δεινῆς νόσου, προελθούσης ἴσως ἐκ παθήματος ἠθικοῦ, καὶ ἔτι μᾶλλον θῦμα τῆς ἀγνοίας καὶ τῆς σκαιότητος τῶν ἀνθρώπων, εἰς ὧν τὴν ἐπιμέλειαν ἦν ἐμπεπιστευμένος.

Λαβὼν δ' αὐτὸν ἐκ τῶν χειρῶν, ἔσφιγγον αὐτὰς, καὶ ἠτένιζον τὸ μελαγχολικὸν ἐκεῖνο πρόσωπον, ἐφ' οὗ ὁ γέλως ἐλάμβανε τὴν ἔκφρασιν τῆς ὀδύνης.

— Εἰπέ μοι τί πάσχεις, τῷ εἶπα. Ἄνοιξον, ἂν ἠμπορῇς, τὴν καρδίαν σου εἰς ἐμὲ, καὶ θέλεις εὕρει παρηγορίαν, ἂν παρηγορῇ ἡ συμπάθεια.

Καὶ ταῦτα λέγων, ἠσθάνθην τοὺς ὀφθαλμούς μου δακρύοντας.

Αΐφνης ἀποσπῶν βιαίως τὰς χεῖράς του ἀπὸ τῶν ἐδικῶν μου,

— Κλαίεις, ἀνέκραξε. Κλαίεις! Ἐνόμιζον ὅτι δὲν ὑπάρχουσι πλέον δάκρυα εἰς τὴν γῆν. Ἠξεύρεις ὅτι μόνοι οἱ ἄγγελοι κλαίουν, καὶ τὰ δάκρυά των εἶναι δρόσος τοῦ παραδείσου. Ἀλλ' οἱ ἄγγελοι γίνονται δαίμονες, καὶ τὰ δάκρυά των γίνονται φλὸξ ρευστὴ, καὶ τρώγουσι τὰς καρδίας. Ἐπικατάρατοι οἱ ἄγγελοι ὅταν μειδιοῦν διὰ ν' ἀπατήσουν, ἐπικατάρατα τὰ δάκρυα ὅταν ῥέουν διὰ νὰ πνίξουν!

Τὰς λέξεις ταύτας ἐπρόφερε μετὰ πλείστης ἐξάψεως, ἥτις ὅμως διὰ μιᾶς ἐκόπασε, καὶ, ὡς δι' αἰφνιδίας ἀντιδράσεως, ἰσχυρὰ διεδέχθη αὐτὴν νευρικὴ συγκίνησις. Οἱ πόδες του ἐκλονίσθησαν, καὶ ἐγείρας αὖθις τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τοὺς ἐδικούς μου, καὶ ἀναγνοὺς συμπάθειαν εἰς αὐτοὺς, ἐῤῥίφθη μεθ' ὁρμῆς εἰς τὸ στῆθός μου, καὶ ἔκρυψε τὴν κεφαλὴν εἰς αὐτὸ, ὡς παιδίον εἰς τὸν κόλπον μητρὸς, καὶ ἔκλαυσεν ὀλοφυρόμενος.

Οὕτως ἔμεινεν ἐπί τινας στιγμὰς, καθ' ἃς ἐγὼ τὸν καθησύχαζον, θωπεύων αὐτὸν διὰ τῆς χειρός. Ὅταν δ' ἠγέρθη, ἔῤῥεον ἔτι τὰ δάκρυά του, καὶ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του ἐφαίνετο, ἀντὶ τῆς πρώην ἀγρίας φλογὸς, ἀνατείλασα ἀμυδρὰ νοημοσύνης ἀκτίς.

— Ἔσο εὐλογημένος, μοὶ εἶπεν, ἐναγκαλιζόμενός με. Ἔλυσας τὸν πάγον τῆς καρδίας μου. Εἶχα τόσα ἔτη νὰ κλαύσω! Ἀπὸ τῶν χρυσῶν χρόνων τῆς εὐτυχίας. Διότι, μὴ νομίζῃς· εἶχον κ' ἐγὼ ἀνοιξιν, εἶχον κ' ἐγὼ χρόνους τῆς εὐτυχίας. Τότε ἔκλαιον, διότι τότε ἤλπιζον.

— Ἔχε θάῤῥος, τῷ εἶπα, ἀρχίζων νὰ συλλαμβάνω ἐλπίδας ὅτι συνελθὼν μὲ ἐννοεῖ. Μὴ παραδίδεσαι εἰς τὴν ἀπελπισίαν. Πλησίαζε τοὺς ἀνθρώπους, καὶ θὰ ἰδῇς ὅτι σὲ ἀ-

γαποῦν. Μὴ παραδίδου εἰς τὰς θλιβερὰς σκέψεις σου. Διατί ἔρχεσαι μόνος εἰς ταύτην τὴν ἐρημίαν;

— Ἐρημίαν λέγεις αὐτήν; ἀνέκραξε. Καὶ δὲν εἶδες ὅτι εἶναι σκοτεινὸς ὅλος ὁ ἄλλος κόσμος; Ἐκεῖνος εἶναι ἀκατοίκητος. Ἐδῶ κατοικεῖ... Ἀλλὰ σιώπα! Μὴ σ' ἀκούσῃ κἀνείς. Θὰ μ' ἀφαιρέσουν καὶ αὐτὴν τὴν χαράν μου.

— Τίς κατοικεῖ; ἠρώτησα. Εἰς ἐμὲ ἠμπορεῖς νὰ τὸ εἰπῇς. Δὲν μ' ὑποπτεύεις ἐμὲ καθὼς τοὺς ἄλλους.

— Ὄχι, εἶπε, σὲ δὲν σὲ ὑποπτεύω. Εἶσαι καλὸς ἄνθρωπος. Ἔκλαυσας δι' ἐμέ. Ἐκείνη κατοικεῖ ἐδῶ. Καθ' ἡμέραν φεύγω ἀπὸ τοῦ μοναστηρίου καὶ ἔρχομαι καὶ τὴν βλέπω. Ἐκεῖ κάθηται, εἰς τῆς Ἀκροπόλεως τὴν σκιάν. Νομίζεις ὅτι εἶναι ἄγαλμα Πραξιτέλους ἐκεῖν' ὁποῦ βλέπεις; Ὄχι! εἶναι ἐκείνη. Ἰδὲ, μειδιᾷ. Ἠξεύρεις ὅμως;... Ἀλλὰ μὴ τὸ εἰπῇς εἰς κἀνένα. Εἶναι ψευδὲς τὸ μειδίαμα. Μὲ νεύει πάντοτε διὰ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ διὰ τῆς χειρός. Ἠξεύρεις διατί μὲ νεύει; Διὰ νὰ πέσω εἰς αὐτοὺς τοὺς κρημνοὺς καὶ διὰ νὰ γελάσῃ.

— Καὶ ποία εἶναι ἐκείνη; Ποῖον εἶναι τ' ὄνομά της; ἠρώτησα, ὀλιγώτερον ἐκ περιεργείας ἢ ἐκ τῆς ἐλπίδος νὰ μάθω τι θετικώτερον περὶ τοῦ δυστυχοῦς, καὶ νὰ τῷ τείνω, εἰ δυνατὸν, χεῖρα βοηθείας.

— Τ' ὄνομά της, εἶπε, κινῶν τὴν κεφαλὴν, εἶν' ἐδῶ γραμμένον εἰς τὴν καρδίαν μου, καὶ δὲν ἐβγαίνει πλέον, διότι ἡ καρδία μου ἔκλεισε.

— Καὶ σὺ δὲν μοὶ λέγεις πῶς ὀνομάζεσαι; ἐπέμεινα ἐρωτῶν.

— Ἐγώ; ἀπεκρίθη γελῶν κατὰ τρόπον ὅςις ἀπεδείκνυεν, ὅτι αἱ φρένες του ἤρχισαν πάλιν συσκοτιζόμεναι. Ἐγὼ ὀνομάζομαι ὁ ζῶν νεκρός. Ἐκεῖνοι ὅμως δὲν τὸ ἠξεύρουν καὶ μ' ὀνομάζουν ὁ σκύλλος τοῦ μοναστηρίου.

Ἐπέμεινα δὲ μάτην εἰς τὰς δύω ἐρωτήσεις μου ταύτας, διότι πάντοτε σταθερῶς τὰς ἰδίας μοὶ ἔδιδεν ἀπαντήσεις.

— Ἀλλὰ, τῷ εἶπα τέλος, ἴσως τὴν ἀδικεῖς, ἴσως εἶσαι ἠπατημένος καὶ σὲ ἀγαπᾷ.

Πλησιάσας τότε εἰς ἐμὲ, ὡς ἂν εἶχέ τι σπουδαῖον νὰ μ' ἐμπιστευθῇ·

— Ὄχι, μοὶ εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ. Ἐκεῖνος ἦτον εὔμορφος, ἐγὼ ἄσχημος, ἐκεῖνος εὐφυὴς, ζωηρὸς, ἐγὼ δὲν ἤξευρον νὰ ἀρέσω, ἐκεῖνος πλούσιος καὶ ἐγὼ πτωχός. Ἐκεῖνος τῇ ἐπρόσφερεν οἴκους, κτήματα καὶ ἁμάξας, ἐγὼ μόνην εἶχον τὴν πτωχήν μου καρδίαν. Ἔῤῥιψε τὴν καρδίαν, καὶ ἔλαβε τοὺς οἴκους καὶ τὰς ἁμάξας. Εἶχε δίκαιον· δὲν παραπονοῦμαι. Ἀφ' οὗ ὅμως ἤθελε νὰ τὴν ῥίψῃ, διατί τὴν ἐζήτησεν ἢ διατί τὴν ἐδέχθη; Ἔπειτα ἓν σκέπτομαι, καὶ δὲν ἠμπορῶ νὰ τὸ ἐννοήσω. Ἀφοῦ ἀπέθανεν ἡ καρδία μου, ἀπέθανα βεβαίως καὶ ἐγώ. Διατί λοιπὸν δὲν μὲ θάπτουν; Διατί μ' ἀφήνουν νὰ περιφέρωμαι ζῶν νεκρός; Δὲν ἠξεύρουν, δὲν ἐννοοῦν πόσον εἶναι ὀδυνηρόν; Ἢ μήπως πρέπει νὰ εἶμαι πλούσιος ἵνα ἀγοράσω καὶ τοῦ τάφου τὴν ἡσυχίαν;

Αἱ λέξεις αὗται μοὶ ἐσπάραττον τὴν καρδίαν· δι' ὃ καὶ θέλων νὰ συντέμω τὸν καὶ δι' ἐμὲ καὶ διὰ τὸν δυστυχῆ ἀναμφιβόλως ἐκεῖνον θλιβερὸν τοῦτον διάλογον, ἠγέρθην, καὶ σφίγξας σιωπηλῶς τὴν χεῖρά του, ἀνέβην εἰς τὸ ζῶόν μου, καὶ ἐστράφην πρὸς τὰ ὀπίσω, περίλυπος ὅτι τὸν ἐγκατέλειπον ἐν τοιαύτῃ τοῦ πνεύματος καταστάσει, ἀλλ' ἐννοῶν ὅτι οὐδὲν ἐδυνάμην τότε πρὸς ἀνακούφισίν του, καὶ ἐπιφυλαττόμενος κατόπιν νὰ σκεφθῶ τί ἐνεδέχετο νὰ γίνῃ ὑπὲρ αὐτοῦ.

Μόλις ὅμως ὀλίγον προυχώρησα, καὶ, στρέψας τὴν κεφαλὴν, τὸν εἶδα ὅτι ἐν σιωπῇ μὲ παρηκολούθει, ὡς τὸ κυ-

νάριον ἀκολουθεῖ τὸν δεσπότην του, καὶ βραδύνας τὸ βῆμα, τὸν ἀφῆκα νὰ μὲ πλησιάσῃ, καὶ συνέδεσα πάλιν μετ' αὐτοῦ ὁμιλίαν, προσπαθῶν ὁτὲ μὲν νὰ τὸν παραμυθῶ, ὁτὲ δὲ ν' ἀρυσθῶ ἀκριβεστέρας περὶ αὐτοῦ πληροφορίας, ἂς νὰ μεταλλεύσω ποτὲ πρὸς ὄφελός του. Ἀλλὰ μετὰ λύπης μου παρετήρησα ὅτι ἡ ἀχλὺς εἶχεν αὖθις πυκνωθῆ ἐπὶ τοῦ νοός του, καὶ μόνον ὅταν ἐλαφρῶς καὶ ἐπιτηδείως κατώρθουν νὰ θίξω τὴν χορδὴν τῆς καρδίας του, τότε παροδική τις ἀκτὶς ἀνέτελλεν ἐν τῇ διανοίᾳ του, καὶ ὡς ἀστραπὴ ἔλαμπε καὶ ἐσβύνετο.

Ὥστε καθ' ὅλην τὴν ὁδοιπορίαν, ἥτις περὶ τὴν μίαν διήρκεσεν ὥραν, πολλάκις μὲν νομίζω ὅτι κατώρθωσα νὰ σταλάξω σταγόνας τινὰς παρηγορίας εἰς τὴν ἀλγοῦσαν ψυχήν του, πολλάκις ν' ἀναβιβάσω πραύνοντα δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του, ἀλλ' ἐκ τῶν κατ' αὐτὸν οὐδὲν περαιτέρω κατώρθωσα νὰ ἐξακριβώσω.

Ὅτε δ' ἔφθασα εἰς τὸ μοναστήριον, ἠρώτησα τὸν ἄνθρωπον εἰς ὃν ἀπέδωκα τὸ ὑποζύγιον τί γνωρίζει περὶ τοῦ παράφρονος, ἀλλ' οὗτος οὐδὲν ἄλλο ἤξευρεν, ἐκτὸς ὅτι εἶναι ὁ μουρλὸς τοῦ μοναστηρίου. Ἀπετάθην μετὰ ταῦτα εἰς ἕνα τῶν μοναχῶν, ὅστις καὶ αὐτὸς μοὶ εἶπε γελῶν, ὅτι τὸν ὀνομάζουσιν εἰς τὸ μοναστήριον τὸν μουρλὸν ἢ καὶ τὸν σκύλλον τοῦ μοναστηρίου· ὅτι εἶναι ἐντελῶς εἰς βάρος τοῦ κοινοβίου, ὀκνηρὸς, μὴ ἐργαζόμενος χωρὶς ξύλου, ἀλλὰ πάντοτε χάσκων καὶ λέγων στίχους ἢ ἄλλας ἀνοησίας· ὅτι δὲ καὶ ὁ Ἡγούμενος, ὅστις κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐκοιμᾶτο μετὰ τὸ ἄριστον, περισσότερα περὶ αὐτοῦ δὲν εἶναι πιθανὸν νὰ γνωρίζῃ, διότι τὸν μουρλὸν εἶχε φέρει ἐξ Ἀθηνῶν ὁ προκάτοχος τοῦ Ἡγουμένου τούτου, ἀποβιώσας ἔκτοτε.

Βλέπων ἑπομένως ὅτι ἐματαιοπόνουν ζητῶν ἐνταῦθα πληροφορίας, παρεκάλεσα μόνον τὸν ἅγιον πατέρα νὰ συστήσῃ καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς φιλάνθρωπον καὶ χριστιανικὴν συμπεριφορὰν πρὸς τὸ δυστυχὲς τοῦτο πλάσμα, τὸ ἐγκαταλελειμμένον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔδωκα ὀλίγα τινὰ κερμάτια πρὸς περίθαλψιν αὐτοῦ, προσθεὶς ὅτι μετὰ τὴν ἐπιστροφήν μου εἰς Ἀθήνας θέλω φροντίσει νὰ βελτιώσω τὴν τύχην του.

Μετὰ τοῦτο δὲ κατέβην εἰς τὴν παραλίαν, καὶ κατόπιν μου εἶδα ἐρχόμενον καὶ τὸν παράφρονα, ὅστις καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς συνδιαλέξεώς μου μετὰ τοῦ μοναχοῦ εἶχε κρυβῇ δὲν ἠξεύρω ποῦ εἰς τὰ δένδρα.

Ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ ἐδυνάμην ν' ἀπέλθω εἰς τὴν πόλιν τοῦ Ηόρου διὰ ξηρᾶς, στρεφόμενος πρὸς δυσμὰς, ὑπὲρ τοὺς συμφύτους λόφους καὶ διὰ τῶν ἀμπέλων· διότι κατὰ τὸ μέσον τῆς νοτίας πλευρᾶς τῆς Καλαυρίας βραχύτατος καὶ σχεδὸν ἁλιτενὴς ἰσθμὸς συνδέει μετ' αὐτῆς τὸ νησίδιον ἢ μᾶλλον τὸν σκόπελον τῆς Σφαιρίας ἢ Ἱερᾶς, ἐφ' οὗ εἶναι ᾠκοδομημένη ἡ νέα πόλις, διαδεχθεῖσα ἐκείνην, ἧς σπάνια λείψανα φαίνονται ἐντὸς μιᾶς τῶν κοιλάδων τῆς μεγάλης νήσου. Ἀλλὰ φειδόμενος τῶν δυνάμεών μου καὶ διὰ τὴν δειλινὴν ἐκδρομὴν, καὶ βλέπων γλυκεῖαν αὔραν ῥυτιδοῦσαν τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὡραίου κόλπου, ἐπροτίμησα τὴν δι' ἀκατίου ἀπονωτέραν καὶ ταχυτέραν μετάβασιν.

Ὡς ὅμως διηυθύνθην εἰς ἓν τῶν ἐκεῖ ἠγκυροβολημένων, καὶ ἡτοιμαζόμην νὰ ἐπιβῶ εἰς αὐτὸ, ὁ φρενοβλαβὴς ἐννοήσας τὴν πρόθεσίν μου, μὲ συνέλαβεν ἐκ τῆς χειρὸς, καὶ ἀτενίσας με μετ' ἐκπλήξεως καὶ ὡς ἐνεὸς,

— Πῶς; εἶπε· ν' ἀναχωρήσῃς καὶ νὰ μ' ἀφήσῃς πάλιν, ἀφ' οὗ... ἀφ' οὗ τί ἔγινε; δὲν τὸ ἐνθυμοῦμαι. Ἀλλὰ δὲν

ἐκόλλησαν, νομίζω, αἱ δύω ψυχαί μας εἰς μίαν; Ἄ! ναί! Ἐκλαυσας δι' ἐμέ. Ἔχομεν τώρα μίαν ψυχήν. Καὶ πῶς ἠμπορεῖς νὰ φύγῃς καὶ νὰ μοὶ τὴν πάρῃς; Δὲν γίνεται τοῦτο, δὲν γίνεται.

Ὅσον συγκινητικὴ καὶ ἂν ἦτον ἡ αἰφνιδία αὕτη προσήλωσις, ἣν ὁ δυστυχὴς παράφρων ἠσθάνετο πρὸς τὸν πρῶτον ἄνθρωπον ὅστις ἐν μέσῳ τῶν βασάνων του τῷ ἔδειξέ τινα συμπάθειαν, μοὶ ἦτον ὅμως ἀδύνατον νὰ μὴ προσπαθήσω νὰ περιστείλω αὐτὴν ἐντὸς δυνατῶν ὁρίων· δι' ὃ καὶ ἐπέμεινα ὅτι ἔπρεπεν ἀφεύκτως νὰ φύγω, διότι εἶχον ὑποσχεθῇ εἰς τοὺς συντρόφους μου νὰ ἐπιστρέψω πρὸς αὐτοὺς εἰς τὸν Πόρον πρὸ τῆς ἑσπέρας.

Εἰς τὸν λόγον τοῦτον τῆς δοθείσης ὑποσχέσεως ἐφάνη ὅτι ἐνέδωκε, διότι, ὡς παρετήρησα, ὅλαι αἱ αὐτόματοι κινήσεις τῆς καρδίας του ἦσαν ὀρθαὶ, καὶ ἀναμνήσεις ἀρχῶν ὑγιῶν.

— Καὶ αὔριον λοιπὸν, μὲ ἠρώτησε, δὲν θὰ εἶσαι πάλιν ἐδώ;

— Δυστυχῶς ὄχι, τῷ ἀπεκρίθην. Αὔριον πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου θὰ εἴμεθα εἰς τὸν λειμονῶνα, καὶ μετὰ τὴν μεσημβρίαν εἰς Τροιζῆνα, εἰς τὸ γεφύρι τοῦ Διαβόλου, καὶ τὴν νύκτα θὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς Ἀθήνας. Ὥστε τώρα σ' ἀποχαιρετῶ.

— Τὸ πρωὶ εἰς τὸν λειμονῶνα, μετὰ μεσημβρίαν εἰς τὴν Τροιζῆνα, εἰς τὸ γεφύρι τοῦ Διαβόλου, τὴν νύκτα εἰς τὰς Ἀθήνας· ἐπανέλαβεν αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν, καὶ ὡς ἀποστηθίζων τὴν φράσιν.

— Ἔχε ἐλπίδα, ὑπέλαβον ἐγώ. Δὲν θέλω σ' ἐγκαταλείψει, καὶ ἂν εἶναι ἀνάγκη, θέλω ἐπανέλθει ὁ ἴδιος εἰς τὸν Πόρον. Ἂν εὑρεθῇ ὅτι δὲν ἔχεις κανένα ἐνδιαφερόμενον διὰ

σὲ, θέλεις ἔχει ἐμὲ πάντοτε, μὴ ἀμφιβάλλῃς περὶ τούτου.

Καὶ τῷ ἔσφιγξα περιπαθῶς τὴν χεῖρα. Ἐκεῖνος δὲ, στηριχθεὶς εἰς στέλεχος δένδρου, μὲ παρηκολούθει διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἐπιβιβαζόμενον, καὶ μοὶ ἐφώναζεν ἐν εἴδει ἀποχαιρετισμοῦ·

— Τὸ πρωὶ εἰς τὸν λειμονῶνα, μετὰ μεσημβρίαν εἰς τὴν Τροιζῆνα.

Καὶ ἀφ' οὗ δ' ἐλύσαμεν τὸ ἱστίον καὶ ἐμακρύνθημεν, τὸν ἔβλεπον πάντοτε εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν ἀκίνητον, καὶ τὸ βλέμμα του ἐστηρίζετο ἐπὶ τοῦ πλοιαρίου, μέχρις οὗ μοὶ τὸν ἀπέκρυψε τῆς Σφαιρίας τὸ ἀκρωτήριον.

Δ΄

Ἅμα δ' ἔκαμψα τὴν ἄκραν, νέον λαμπρὸν θέαμα παρέστη εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου, ὡς ἂν εἶχεν ἀνασυρθῇ ἡ αὐλαία ἐπὶ καλλιτέχνου τινὸς θεατρικῆς σκηνογραφίας. Ἡ νῆσος Σφαιρία τοσοῦτον πλησιάζει εἰς τὴν στερεὰν, ὥστε μόλις ἀφίησι μεταξὺ πορθμὸν οὐχὶ πλατύτερον ποταμοῦ· καὶ δεξιῶς μὲν αὐτοῦ ἀναῤῥιχᾶται ἡ πόλις ἐπὶ τῶν ἀποτόμων κρημνῶν, καὶ αἱ λευκαὶ αὐτῆς οἰκίαι φαίνονται ὡς ἀγέλη λάρων βόσκουσα ἐπὶ τῶν βράχων· ἀριστερῶς δὲ λόφοι κατάφυτοι καὶ τερπνοὶ, χαριέστατα ὑπὸ συνοικιῶν ἢ μεμονωμένων οἴκων κοσμούμενοι, ἀνέρχονται βαθμηδὸν εἰς ὑψηλὸν ὄρος, χλωρὸν μανδύαν ἐνδεδυμένον μέχρι τῆς ἄκρας αὐτοῦ κορυφῆς.

Ἡ γαληνιαία δ' αὕτη θάλασσα, κατοπτρίζουσα τοὺς δύω ἀνομίους αἰγιαλούς της, αἱ οἰκίαι, λούουσαι τὰ κράσπεδα αὐτῶν εἰς τὰ κύματα, καὶ τὰ πρὸ αὐτῶν ἠγκυροβολημένα πλοῖα, ἃ βραδέως παρέπλεον, μοὶ ἀνεπόλουν τὸν

Βόσπορον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, οὗ ὁ Πόρος μοὶ ἐφαίνετο ὡραία μικρογραφία.

Ὅταν δὲ προσωρμίσθην κατὰ τὸ κέντρον τῆς πόλεως εἰς τὴν μικρὰν αὐτῆς πλατεῖαν, ὅπου ἵσταται ἀρχαῖος κίων, λείψανον πιθανῶς τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς ὅστις ἐκόσμει ἄλλοτε τὴν μικρὰν νῆσον, πάντες οἱ συνοδοιπόροι μου συνηγμένοι μὲ ὑπεδέχθησαν μετ' ἀλαλαγμῶν ἀνυπομονησίας, κηρύττοντες ὅτι ὀλίγον ἔτι ἂν ἐχρονοτρίβουν ἀρχαιολογῶν, ἄφηνον τὸν Ποσειδῶνα νὰ μ' ἑστιάσῃ, καὶ ἀπέπλεον χωρὶς ἐμοῦ.

Εὐτυχῶς ὅμως φθὰς ἐν καιρῷ, ἀπέφυγον τὴν ἐκτέλεσιν τῆς δεινῆς ἀπειλῆς, καὶ μόνην ποινὴν ὑπέστην, ὅτι δὲν ἐπεσκέφθην μετὰ τῶν ἄλλων τὸν ἀξιόλογον ναύσταθμον, ὅστις ἐπ' ἐσχάτων διεσκευάσθη ἄξιος τῆς Ἑλλάδος καὶ ἂν ποτε ἡ Ἑλλὰς ἤθελεν ἐπαναλάβει τὴν ἀρχαίαν θαλασσοκρατίαν της. Ἐπιβάντες δὲ πάντες ὁμοῦ εἰς τὰς λέμβους, ἀπήλθομεν ὅπου μᾶς περιέμενε τὸ κοινὸν γεῦμα.

Ἀπ' αὐτοῦ τοῦ σημείου ἀφ' οὗ ἀνήχθημεν, ὑποχωρούσης τῆς Σφαιρίας, ὁ κόλπος εὐρύνεται, καὶ χωρεῖ εἰς μέγιστον βάθος· ἔχει δὲ κατὰ τὸ μέσον τῆς βορείας αὐτοῦ πλευρᾶς ἑτέραν ἔξοδον πρὸς τὸ πέλαγος, ὅπου ἡ ἀκτὴ τῆς Πελοποννήσου, εἰς τόξον κυρτουμένη, προσεγγίζει εἰς τὴν Καλαυρίαν, ἥτις ὑποτείνει αὐτῇ χορδῆς δίκην. Ἀλλ' ἡμεῖς παρεπλέομεν τὴν νοτίαν πλευρὰν, ἥτις, ἁλιτενὴς καὶ ἐπίπεδος, καλύπτεται ὑπὸ πυκνοῦ δάσους δένδρων τῶν πλείστων ὀπωροφόρων, ὧν αἱ βαθεῖαι σκιαὶ εἰσὶ τῶν ἀηδόνων προσφιλὲς ἐνδιαίτημα, καὶ ὧν πολλὰ, παρ' αὐτὴν τὴν ἀκτὴν φυόμενα, βρέχουσιν εἰς τὴν θάλασσαν τοὺς κλάδους των, καρποῖς βρίθοντας.

Ἡ θέα ἦτον γοητευτικὴ, καὶ μᾶς προσέπνεεν ἀρωμάτων

πλήρης ἡ αὔρα. Ἀπέναντι δὲ τοῦ πλουσίου κήπου Τομπάζη, ἠχὼ φιλοπαίγμων ἐπανελάμβανεν εὐκρινέστατα πάντα ἡμῶν τὰ ακώμματα καὶ τὰ ᾄσματα, ὡς ἂν, μὴ θελήσασα ἀρχαία τις δρυὰς ν' αὐτομολήσῃ ἐκ τῶν ἐπαγωγῶν ἐκείνων μερῶν, προσεφώνει ἡμᾶς ἐκ τῆς λόχμης.

Προσορμισθέντες δ' εἰς ἕνα τῶν κήπων τούτων, εὕρομεν ἐστρωμένην τὴν τράπεζαν ὑπὸ μεγάλην συκῆν, ἥτις ὡς μεγαλοπρεπὴς σκηνὴ ἡπλοῦτο ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν μεταξὺ ἀνθοφόρων λειμονιῶν, καὶ πλησίον φρέατος, οὗ φρεάντλης ἵππος μετέβαλλεν εἰς διαυγὲς ῥυάκιον τὸ γλυκὺ καὶ ψυχρότατον ὕδωρ. Ἐνταῦθα, μεταξὺ πασῶν τῶν λαμπροτήτων καὶ πάσης τῆς πολυτελείας τῆς φύσεως, διενύσαμεν δύω εὐαρεστοτάτας ὥρας, καθ' ἃς ἡ ὄρεξις προὐκάλει τὴν ὄρεξιν, ἡ εὐφυία ἔθιγε τὴν εὐφυίαν, τὰ ᾄσματα τῶν κυριῶν ἡμιλλῶντο πρὸς τὰ τῶν ἀηδόνων, καὶ ὁ χορὸς διὰ τοὺς νεωτέρους συνεπλήρου καὶ ἐπέστεφε τὴν ἀγροτικὴν εὐωχίαν.

Ὡς δ' ἔκλινεν ὁ ἥλιος πρὸς τὴν δύσιν, προὐτιμήσαμεν τὴν ἐπιστροφὴν διὰ ξηρᾶς, ἀναμέσον τῶν δένδρων καὶ ἀμπελώνων, διὰ στενωπῶν ἃς διέγραφον ἀνθηροὶ θάμνοι, καὶ ὁτὲ μὲν ἐβαδίζομεν ὑπὸ τοὺς θόλους τῶν πυκνῶν κλάδων, ὁτὲ δ' ἐπροκύπτομεν εἰς θέσεις ὑψηλοτέρας, ἐξ ὧν, ὑπεράνω τῶν δένδρων ἐβλέπομεν τοῦ κόλπου τὴν στιλπνὴν ἐπιφάνειαν, καὶ ἀντιπέραν τὸ ἀμφιθέατρον τῆς πόλεως, ἀνταναακλώσης ἤδη τὰς πρώτας ἀκτῖνας τῆς ἀνιούσης σελήνης.

Εἰς τὸν ὡραῖον τοῦτον περίπατον διεσπάρημεν κατὰ συστήματα ἢ κατὰ ζεύγη, καὶ ἐγὼ, ἐκ συμπτώσεως, καθ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι, εἶχον δώσει τὸν βραχίονα εἰς τὴν Κυρίαν Ἀγγελικὴν, ἧς ἀνεξάντλητος ἦτον ἡ φαιδρότης καὶ ἡ

εὐφυΐα, καὶ ἥτις ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην τῶν συνοδοιπόρων εἶχε τὴν ἐνδόμυχον αἴσθησιν τῆς φύσεως.

Ἀπὸ τοῦ κάλλους δὲ τῆς φύσεως ἡ συνδιάλεξις ἡμῶν μετ' ὀλίγον ὠλίσθησεν εἰς τὸ κάλλος τῶν γυναικῶν, καὶ ἀπ' αὐτοῦ διὰ φυσικῆς παρεγκλίσεως μετεπήδησεν εἰς τὸ θέμα τῆς πρωΐνῆς ἡμῶν συνδιαλέξεως, τὴν γυναικεῖαν ἀστασίαν καὶ φιλαρέσκειαν, ὧν ἡ Ἀγγελικὴ, διὰ παντοίων εὐφυῶν σοφισμάτων, ἐπροσπάθει πρῶτον μὲν ν' ἀρνηθῇ, ἔπειτα δὲ τοὐλάχιστον νὰ δικαιολογήσῃ τὰ παίγνια ὡς ἀθῶα καὶ ἀβλαβῆ.

— Τῆς ἰδέας ταύτης, τῇ εἶπα, δὲν εἶσθε μόνη. Οὕτω φρονεῖ καὶ ἡ βασιλικὴ τίγρις ὅταν, χαριεντιζομένη, τείνῃ τοὺς γαμψοὺς ὄνυχας, καὶ φιλοπαιγμόνως σπαράττῃ· οὕτω καὶ ὁ ποικιλόχρους ὄφις, ὅταν φιληδόνως περιστρέφῃ τοὺς ἕλικάς του περὶ λευκὸν τράχηλον, καὶ τέρπηται συστέλλων αὐτὰς μέχρις ἀποπνιγμοῦ.

— Νὰ σᾶς ἀκούῃ τις, ἀπεκρίθη ἡ Ἀγγελικὴ, σεῖς εἶσθε αἱ περιστεραὶ καὶ οἱ ἀμνοὶ τῆς πλάσεως, καὶ ἡμεῖς αἱ τίγρεις αὐτῆς καὶ οἱ ὄφεις. Καὶ ἄφρονες ἡμεῖς, ἀφήσαμεν εἰς σᾶς νὰ εἶσθε οἱ ἱστοριογράφοι τοῦ ἀνθρωπίνου γένους!

— Σήμερον, ὑπέλαβον ἐγὼ, χωρὶς ν' ἀποκριθῶ κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν παρατήρησίν της, ὅταν σᾶς ἀφῆκα ἐκεῖ εἰς τὸ μοναστήριον, ἠξεύρετε τί εἶδα;

— Ὦ! Πῶς νὰ μὴ τὸ ἠξεύρω; ἀπήντησεν. Εἴδετε μίαν πέτραν, στηθεῖσαν ὑπό τινος ποιμένος ἐκεῖ, ὅταν ἔψηνε τὸ ἀρνίον του, καὶ ἐμείνατε ἐν ἐκστάσει ἐμπρός της, καὶ ἐκηρύξατε ὅτι εἶναι τὸ ἀναμφισβήτητον λείψανον τοῦ δὲν ἠξεύρω τίνος περιφήμου ναοῦ, ἢ ὅτι ἀνεκαλύψατε τὸν τάφον τοῦ Πέλοπος ἢ τοῦ Ἡρακλέους.

— Πρῶτον εἶδα, τῇ εἶπα, τὸν ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος, τὴν

τελευταίαν κατοικίαν τῆς πολιτικῆς ἀνδρίας καὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας. Ἀλλὰ δὲν πρόκειται περὶ τούτου. Εἶδα προσέτι εἰς αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ μέρος ἕνα δυστυχῆ παράφρονα, ὅστις ἀπώλεσε τὸ λογικὸν ἐξ ἔρωτος, καὶ ἐκ τῆς ἀπιστίας ἢ τῆς ἀδιαφορίας, ὡς εἰκάζω, ἐκείνης ἣν ἠγάπα.

—Εἶδατε, ἀνέκραξε, τῷ ὄντι παράφρονα ἐξ ἔρωτος! Ὢ! ὑπάγωμεν, ὑπάγωμεν! ὅσον μακρὰν καὶ ἂν εἶναι, ὑπάγωμεν νὰ μοὶ τὸν παρουσιάσητε. Δύω σπανιότητας πρὸ καιροῦ ἐπιθυμῶ νὰ ἰδῶ, περὶ ὧν πολλάκις ἀνέγνωσα, τὸν θαλάσσιον ὄφιν καὶ τὸν παράφρονα ἐξ ἔρωτος. Τινὲς φρονοῦσιν ὅτι ὡς εἶσθε ἱστοριογράφος, εἶσθε καὶ μυθιστοριογράφος ἐπιδεξιώτατος. Ἐγὼ ὅμως δὲν εἰμ' ἐξ αὐτῶν, ἐγὼ πιστεύω πληρέστατα εἰς τὸν θαλάσσιον ὄφιν.

—Τὸ κατ' ἐμὲ τοὐλάχιστον, Κυρία, ἀπήντησα γελῶν, καὶ ἂν ὑπέπεσα ποτὲ ἐν γνώσει ἢ ἐν ἀγνοίᾳ εἰς τὸ παράπτωμα τῆς μυθιστοριογραφίας, ἰάθην ἀπ' αὐτοῦ ῥιζικῶς, ἀφ' ὅτου σοβαρός τις πολιτικὸς, ὅστις διά τινας λόγους οὐδὲν οὐδέποτε ἔγραψεν, ἐν ἐναγωνίῳ πολιτικῇ συζητήσει μὲ κατήσχυνέ ποτε καὶ μὲ ἀπεστόμωσεν ἐπιφωνήσας· «Κύριε, ἔγραψας μυθιστορίας!»

Ἀλλ' ὁ παράφρων μου δυστυχῶς δὲν εἶναι ἥρως μυθιστορίας· εἶναι ἄνθρωπος ἀληθὴς, οὗ θέλω προσπαθήσει νὰ ἐξιχνιάσω τὴν ἱστορίαν, ἅμα ἐπανελθὼν εἰς Ἀθήνας, ὅπως δυνηθῶ νὰ τῷ γίνω χρήσιμος.

—Τὴν ἱστορίαν του ἐγὼ νὰ σᾶς τὴν εἰπῶ, εἶπε μειδιῶσα ἡ Ἀγγελική. Εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ μοναστηρίου ηὐωχήθη τις ὀλίγον πλέον τοῦ δέοντος, καὶ φύσεως ὢν ποιητικωτέρας τῶν ἄλλων, ἀντὶ νὰ πέσῃ εἰς ῥίζαν δένδρου καὶ νὰ χωνεύσῃ τὸν οἶνόν του, ἐπῆρε τὰ ὄρη, καὶ ἐκεῖ, τὰς βακχικάς του ὀνειροπολήσεις εἰς τὰς δρυάδας διηγούμενον

τὸν ἀπήντησέ τις, ὅστις, ἀψηφήσας ὡς ἀδέλτερον τὴν γενομένην αὐτῷ ἐπιτίμησιν, ἔμεινε, δυνάμει κἂν, ἀδιόρθωτος μυθιστοριογράφος, καὶ τὰς παροινίας τοῦ πλάνητος ἐκείνου ὀπαδοῦ τοῦ Βάκχου ἐκαλλώπισεν εἰς ὕλην μελοδράματος.

Ἐν ᾧ δὲ οὕτως ἐφιλονεικοῦμεν, ἀφίχθημεν εἰς τὸ προάστειον τοῦ Γαλατᾶ, κείμενον εἰς τὸ στενώτατον τοῦ πορθμοῦ μέρος, κατέναντι τῆς πόλεως.

— Ἐδῶ, μοὶ εἶπεν ἡ Ἀγγελικὴ, βεβαίως ὁ πρῶτος ναύτης ἔπηξε τὸ πρῶτον πλοῖον ἢ τὴν πρώτην σχεδίαν.

— Σᾶς συλλαμβάνω, ἀνέκραξα, ἐπ' αὐτοφώρῳ μυθιστοριογραφοῦσαν καὶ θὰ ὑπάγω νὰ τὸ εἰπῶ εἰς τὸν φίλον μου τὸν πολιτικὸν ἄνδρα. Ὑποθέτετε δηλαδὴ ὅτι ἡ θάλασσα ἐχώρισέ ποτε τὸν Πόρον ἀπὸ τῆς στερεᾶς, καὶ συγχρόνως ἐχώρισε δύω ἀγαπωμένας καρδίας, εἰς ἃς ὅμως ὁ ἔρως ἐδίδαξε πῶς καὶ ὑπὲρ αὐτὸν τὸν ἀπάτητον πόντον νὰ σπεύσωσι πρὸς ἀλλήλας καὶ νὰ ἑνωθῶσιν.

— Οὐδὲν τούτων ὑπέθεσα, ἀπεκρίθη γελῶσα ἡ Ἀγγελικὴ, καὶ ὁ πολιτικὸς φίλος σας εἶχε δίκαιον. Ἠξεύρω δὲ μόνον ὅτι τὸν Πόρον κατοικοῦσι τέσσαρες χιλιάδες ἄνθρωποι, καὶ οὐδὲ ῥανίδα ὕδατος ἔχουσι, πλὴν τούτου τοῦ φρέατος, ὅθεν, ἐρχόμεναι διὰ θαλάσσης, ὑδρεύονται ὅλαι αἱ κόραι τῆς πόλεως.

Καὶ τῷ ὄντι περὶ εὐρὺ καὶ ἀβαθὲς φρέαρ εἴδομεν πλῆθος γυναικῶν, αἵτινες ἤντλουν καὶ ἐπλήρουν τὰ ἀγγεῖά των, καὶ ὅταν κατήλθομεν εἰς τὴν παραλίαν, πολλὰς ἀπηντήσαμεν ἐξ αὐτῶν, τὰ ἀγγεῖα ἐχούσας δεδεμένα ἐπὶ τῶν νώτων, καὶ κατὰ σειρὰν καθημένας ἐντὸς πλοιαρίων, ὧν νέαι κόραι ἦσαν οἱ κωπηλάται. Δι' ὃ καὶ ἔλεγον εἰς τὴν Ἀγγελικὴν, ὅτι ἂν ἡ ἐδική μου ὑπόθεσις περὶ τῆς πρώτης ναυτιλίας εἶναι ἡ ἀληθεστέρα, ἐν Πόρῳ φαίνεται ὅτι νέα κόρη εὗρε πρώτη τὸν τρόπον πῶς νὰ ἔλθῃ πρὸς τὸν ἐραστήν της, καὶ οὐχὶ τ' ἀνάπαλιν.

Εἰς τὰ πλοιάρια ταῦτα ἐπέβημεν καὶ ἡμεῖς, καὶ ἀντὶ νὰ μεταβῶμεν ἀμέσως ἄντικρυ, ὡς δι' ὀλίγων κτύπων τῶν κωπίων ἐδυνάμεθα, περιήλθομεν τὸν πορθμὸν, ὅστις ὡς κάτοπτρον ὁμαλὸς, ἐπεχρυσοῦτο ὑπὸ τῆς σελήνης, καὶ οἱ τόνοι τῆς κιθάρας καὶ τοῦ αὐλοῦ τινων τῶν συντρόφων μου, καὶ τοῦ ᾄσματος τῶν σειρήνων τῆς συνοδίας, ὀλισθαίνοντες ἐπὶ τῆς ὑγρᾶς ἐπιφανείας καθ' ἣν στιγμὴν τὸ πᾶν ἠρέμει, καὶ οὐδεὶς θόρυβος τοὺς ἐτάραττε, καθίστων πλήρη μαγείας τὴν νυκτερινὴν ταύτην διάχυσιν.

Ἀλλὰ πολὺ δὲν παρετείναμεν αὐτὴν, διότι σκοπὸν εἴχομεν τὴν ἐπαύριον νὰ ἐγερθῶμεν πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, δι' ὃ καὶ ἀποβάντες εἰς τὴν πόλιν, διενεμήθημεν εἰς τὰς οἰκίας, αἵτινες μᾶς εἶχον προσφέρει τὴν φιλόξενον στέγην των.

Τὴν δ' ἐπαύριον τῷ ὄντι, μίαν ὥραν πρὸ τῆς ἀνατολῆς ἤμεθα εἰς τὰς λέμβους, διευθυνόμενοι πρὸς ἕω καὶ τὴν εἴσοδον τοῦ πορθμοῦ δι' ἧς τὴν προτεραίαν εἶχεν εἰσπλεύσει τὸ ἀτμοκίνητον. Ὁ νυκτερινὸς ἐκεῖνος πλοῦς ἐν τῷ μέσῳ τῆς βαθείας σιγῆς, ἐν ᾧ τὰ μελανὰ ὄρη κατωπτρίζοντο εἰς τὴν θάλασσαν, μελανὴν καὶ κατάστικτον ἐκ τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ, εἶχέ τι τὸ ἰσχυρῶς πλῆττον τὴν φαντασίαν, καὶ παρετήρουν ὅτι αἱ μᾶλλον φιλόλαλοι τῶν κυριῶν ἔμενον σιωπῶσαι ἀπέναντι τῆς ἐπισήμου θέας. Ἀφ' οὗ δὲ παρεπλεύσαμεν τὸ ὠχυρωμένον νησίδιον τοῦ Ἐϊδὲκ, καί τινας ἄλλους σκοπέλους, προσωρμίσθημεν τέλος καὶ ἀπέβημεν, ὅτε μόλις ὑπέφωσκεν ἡ αὐγὴ, εἰς μέρος τῆς Πελοποννησιακῆς παραλίας καλούμενον Ἀ ρ τ έ μ ι, ἐξ ἀρχαίου ἀναμφιβόλως ναοῦ τινος τῆς Ἀρτέμιδος, οὗ ἐνομίσαμεν ὅτι ἀνεγνωρίσαμεν λείψανα κατὰ τὸ αὐτόθι ἐκκλησίδιον, κείμενον εἰς θέσιν, ἥτις δὲν μᾶς ἐφάνη ἀκατάλληλος δίαιτα διὰ τὴν ἀρχαίαν τῆς θήρας θεάν.

Ἐκεῖθεν δ' ἠρχίσαμεν ἀναβαίνοντες τὴν ἀνάντη ῥάχιν τοῦ ὄρους, καὶ εἰσέδυμεν εἰς δάσος πυκνὸν, ὅλον συγκείμενον ἐκ λειμωνιῶν, ὧν οἱ κλάδοι ἑνούμενοι, διετήρουν αἰωνίαν σκιὰν καὶ δρόσον, καὶ χλόην πυκνὴν εἰς τὰς ῥίζας των. Ἀφ' οὗ δ' ἀνέβημεν ἐπὶ ἡμίσειαν τοὐλάχιστον ὥραν, φθάντες εἰς ὑψηλὴν σκοπιὰν, ἀφ' ἧς ἐβλέπομεν ὡς γραπτὸν χάρτην ὑπὸ τοὺς πόδας μας τὴν εὐρεῖαν θάλασσαν, καὶ τὴν νῆσον τῆς Καλαυρίας, καὶ ὅλην αὐτῆς τὴν ἔκτασιν, καὶ τὸ μοναστήριον ὡς λευκὴν φωλεὰν εἰς τὰς ἀντιπέραν κοιλάδας, καὶ τὴν πόλιν ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ, καὶ τὸν ἔσω ἀχανῆ λιμένα μέχρι τῆς Τροιζῆνος, ἐξελεξάμεθα, εἰς τὴν ὄχθην ῥύακος ὁρμητικῶς κατερχομένου τὸ ὄρος, τὴν μεγίστην τῶν λειμωνιῶν, καὶ ὑπ' αὐτῆς τὸν εὐώδη θόλον παρεσκευάσαμεν ἐπὶ χόρτων τὴν τράπεζαν τοῦ προγεύματος.

Ἡ ἀπαράμιλλος ἐκείνη θέα, καθ' ἣν μάλιστα ὥραν ὁ ἥλιος ἀνατέλλων ἐφλόγιζε τὴν θάλασσαν καὶ ἐχρύσου τὰ ὄρη, τὸ ἀπέραντον δάσος, συγκείμενον ὅλον ἐκ τοῦ εὐγενεστέρου προϊόντος τῆς φυτικῆς πλάσεως, ἡ χιὼν τῶν λευκῶν ἀνθέων, ἅτινα ῥαίνοντα τὴν γῆν ἐθυμίαζον τὴν ἀτμοσφαῖραν, καὶ τὸ κάλλος τῶν χρυσῶν καρπῶν, κρεμαμένων ἀπὸ τῶν κλάδων, καὶ τοῦ ῥυακίου ὁ ψίθυρος, καὶ τὸ ᾄσμα τῶν πτερωτῶν ἀοιδῶν, οὓς εἵλκυεν ἡ δρόσος αὐτοῦ, τὰ πάντα κατέθελγον τὰς αἰσθήσεις καὶ ἐξῆπτον τὴν φαντασίαν, ὥστε καὶ πρὸ τοῦ τέλους τοῦ προγεύματος πολλοὶ στίχους ηὐτοσχεδίαζον, οὐχὶ βεβαίως πάντας ἀναγνωριζομένους ὑπὸ τῶν Μουσῶν, καὶ ἡ Ἀγγελικὴ ἔλεγεν ὅτι ἂν τοιοῦτος εἶναι ὁ παράδεισος, ἐνοικιάζει ἀπὸ τοῦδε τὴν θέσιν της εἰς αὐτόν.

—Καὶ ἡμεῖς ὅλοι ἐπίσης, τῇ εἶπα ταπεινῇ τῇ φωνῇ,—διότι συνέπεσα νὰ κάθημαι πλησίον της,—ἂν τοιοῦτοι εἶναι οἱ ἄγγελοι.

Νομίζω δ' ὅτι ἡ εὐθυμία τοῦ προγεύματος μὲ εἶχε καταντήσει πως ζηλωτὴν τοῦ νεανίου ὅστις ἔλεγε περὶ τῆς πλεούσης Ἀφροδίτης.

— Οἱ ἄγγελοι οἵτινες ἔχουσιν ὄνυχας τίγρεων καὶ ὄφεων ἕλικας, τοὺς ἠξεύρω πῶς λέγονται, ἀπήντησεν ἐκείνη, μνησικακοῦσα εἰσέτι διὰ τὰς χθεσινάς μου ἐκφράσεις.

— Ὦ, κυρία! ἀπεκρίθην. Ταῦτα ἔλεγον γενικῶς, ἄνευ τινὸς ἐφαρμογῆς.

— Καὶ πρὸ πάντων, ὑπέλαβεν, ἄνευ ἐφαρμογῆς εἰς τοὺς ἑκάστοτε παρόντας.

— Σᾶς παρακαλῶ, εἶπα, πιστεύσατέ με... Ἀλλὰ πῶς ἀπαιτῶ νὰ μὲ πιστεύσητε ὑμεῖς, ἥτις δὲν πιστεύετε εἰς τοὺς ἐξ ἔρωτος παράφρονας;

— Πῶς; ἀπεκρίθη. Σᾶς εἶπα ὅτι τοὺς κατατάττω μετὰ τοῦ θαλασσίου ὄφεως, εἰς ὃν πιστεύω πληρέστατα. Ὅσον δὲ διὰ τὸν ἐδικόν σας παράφρονα, ἐσυμφωνήθη ὅτι θὰ μοὶ τὸν παρουσιάσητε, καὶ ἠμποροῦμεν νὰ δοκιμάσωμεν ἂν τι δύναται ἐπ' αὐτοῦ ἡ ὁμοιοπαθητικὴ μέθοδος.

Ἀλλ' ἐν ᾧ εἰσέτι ὡμίλει, ἔλαβον τὸ θάρρος νὰ τῇ ἐγγίσω διὰ τῆς χειρὸς τὸν λευκὸν βραχίονα, ὡς ἐπικαλούμενος τὴν σιωπὴν καὶ τὴν προσοχήν της. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐξεπλάγη· ἔπειτα δὲ, τείνασα τὸ οὖς πρὸς τὸ μέρος ὃ τῇ ἐδείκνυον, ἤκουσε καὶ ἐκείνη, ὡς ἤκουον καὶ ἐγὼ ἄνωθεν ἡμῶν κατερχομένην τὴν γνωστὴν εἰς ἐμὲ ἄξαλλον ἐκείνην μελῳδίαν, ψαλλομένην ὑπὸ φωνῆς τρεμούσης καὶ ὑποπνιγομένης. Ὡς πεφοβισμένη δὲ, ἐπλησίασεν εἰς ἐμὲ, καὶ προσήλωσεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου βλέμμα ἐρωτηματικόν.

Κατὰ τὴν αὐτὴν δὲ στιγμὴν ἀλαλαγμοὶ ἠκούσθησαν πρὸς τὸ μέρος ὅθεν προήρχετο ἡ φωνὴ, καὶ προσῆλθον τρέχοντες καὶ γελῶντές τινες τῶν ναυτῶν, οἵτινες εἶχον

ἀναβῇ μεθ' ἡμῶν ἐκ τῶν λέμβων νὰ μᾶς ὑπηρετήσωσιν.

—Ὁ μουρλὸς, ἐφώναζον, ὁ μουρλὸς τοῦ μοναστηρίου. Ἀπ' ἐκεῖ ἐπάνω ἔβλεπεν ὁποῦ ἐτρώγετε, καὶ ἐτραγῳδοῦσε. Ἐτρέξαμεν, ἀλλὰ ποῦ; Πτερὰ ἔκαμεν· ἐπηδοῦσεν εἰς τοὺς βράχους ὡσὰν ζαρκάδι. Ποῦ θὰ μᾶς φύγῃ; θὰ τὸν προφθάσωμεν ἐκεῖ κάτω.

— Ἐντροπὴ, Χριστιανοὶ, ἀνέκραξα ἐγὼ παρεμβαίνων. Τί σᾶς κάμνει ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸν ἐνοχλεῖτε;

— Εἶναι μουρλὸς, αὐθέντα, ἀπεκρίθησαν, νομίζοντες ὅτι προτείνουσι λόγον ἀκαταμάχητον.

— Εἶναι ἀδελφός σας δυστυχέστερος ἀπὸ σᾶς. Εὐχαριστεῖτε τὸν Θεὸν ὅτι σᾶς ἔκαμε τὴν χάριν νὰ μὴν εἶσθε καὶ σεῖς ὡς αὐτός. Πρέπει νὰ τὸν βοηθῆτε μάλιστα ὅσον ἠμπορεῖτε. Ἀφῆτέ τον ἥσυχον. Νὰ μὴν ἰδῶ κἀνεὶς νὰ τὸν ἐνοχλήσῃ.

Εἰς ταῦτα οἱ ναῦται ἠναγκάσθησαν νὰ ὑπακούσωσι, καὶ ἀπεσύρθησαν, ἀλλ' ὑποκώφως μεμψιμοιροῦντες, οὐδὲ πολυεννοοῦντες διατί νὰ μὴ γελάσωσιν ὀλίγον μὲ τὸν μουρλόν. Ἠγέρθημεν δὲ καὶ ἡμεῖς· διότι σκοπὸν ἔχοντες νὰ ἰδῶμεν τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀκόμη καὶ τὴν Τροιζῆνα πρὸ τῆς νυκτὸς ὅταν θ' ἀπεπλέομεν δι' Ἀθήνας, ἦτον ἀνάγκη νὰ μὴ χρονοτριβῶμεν.

Ἐν ᾧ δὲ κατηρχόμεθα τὴν αὐτὴν ὡραίαν ὁδὸν δι' ἧς εἴχομεν ἀναβῇ, ὡς ἐνθύμημα τοῦ μαγικοῦ ἐκείνου δάσους τῶν Ἐσπερίδων φέροντες διὰ χειρῶν κλάδους λειμονιῶν μετὰ πυκνῶν τῶν καρπῶν, αἱ δὲ νέαι κυρίαι τὸ ἄγνὸν καὶ συμβολικὸν αὐτῶν ἄνθος εἰς τὰς κόμας των, πλησιάσας τὴν Ἀγγελικήν·

— Πιστεύετε λοιπὸν τώρα εἰς τὸν παράφρονά μου; τῇ εἶπα.

— Ὅτι ἐπίστευσα, μοὶ εἶπε, σᾶς τὸ προδίδει ἡ ταραχή μου. Δὲν φοβοῦμαι τοὺς παράφρονας, ἀλλ' ἡ ἀπροσδόκητος αὐτοῦ παρουσία δυσαρέστως μὲ συνεκίνησε.

— Καὶ ὅμως, ὑπέλαβον, αὐτὸς, σᾶς βεβαιῶ, εἶναι ἀβλαβέστατος, καὶ οἰκτου μόνον ἄξιος.

— Καὶ πῶς ἦλθεν ἐδῶ; μὲ ἠρώτησε, μετά τινος τρόμου εἰς τὴν φωνὴν, ὅστις ἐφαίνετο ἀποδεικνύων ὅτι δὲν ἦτον ὅσον γενναία ἔλεγεν. Ἡ φιλία σας εἶναι τόση, ὥστε παντοῦ σᾶς παρακολουθεῖ.

— Τοῦτο, τῇ ἀπεκρίθην, μὲ συγκινεῖ ἀληθῶς. Τῷ ὄντι δι' ἐμὲ ἦλθεν. Ἐπειδὴ τῷ ὡμίλησα μετά τινος συμπαθείας, καὶ ἐσεβάσθην τὴν συμφοράν του, ἐν ᾧ εἶναι πανταχοῦ ἀντικείμενον ἀδιαφορίας, χλεύης ἢ αἰκιῶν, δὲν ἐνόησε μὲν τί τῷ ἔλεγον, ἀλλὰ τὸ ἠσθάνθη· ἡ φωνὴ τῆς καρδίας εἰσέδυ εἰς τὴν καρδίαν του, καὶ δὲν ἤθελε πλέον νὰ μὲ χωρισθῇ, οὐδὲ νὰ πεισθῇ ὅτι ἦτον δυνατὸν νὰ ζῇ τοῦ λοιποῦ μακρὰν ἐμοῦ, καὶ ἀκούσας παρ' ἐμοῦ ποῦ ἔμελλον νὰ διατρίψω σήμερον, ἰδοὺ, ἦλθε κατόπιν. Τόσην συνέλαβεν ἀγάπην πρὸς ἐμέ.

— Δι' ὃ καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σας φρονεῖτε ὅτι δὲν εἶναι ὅσον παράφρων φαίνεται, εἶπεν ἡ Ἀγγελικὴ, ἐλαφρῶς μειδιῶσα.

Ἀλλ' εἰς τὸ μειδίαμα τοῦτο μοὶ ἐφάνη λάμψασα ἐλαφρὰ φιλαρεσκείας ἀκτίς· ὥστε καὶ μετά τινος πικρίας ἀποκρινάμενος·

— Φεῦ, Κυρία, τῇ εἶπον. Εἶναι ἐντελῶς παράφρων ὁ ἄθλιος. Εἶναι οἰκτρὸν θῦμα γυναικείας κουφότητος καὶ ἐρωτοτροπίας.

— Διότι, ἀπήντησε, συστέλλουσα τὰς ὀρῦς, ἐνέδωκα παραδεχομένη τὸν παράφρονά σας, μὴ θριαμβεύετε. Ποσῶς

δὲν παρεδέχθην ὅτι παρεφρόνησε καὶ ἐξ ἔρωτος. Ὑπάρχουσι τόσα εἴδη παραφροσύνης, οἷον ἡ μονομανία ἐκείνων οἵτινες ὅ,τι δυστύχημα καὶ ἂν συμβῇ, εἰς τὰς γυναῖκας τὸ ἀποδίδουσι.

— Καὶ τίς σᾶς λέγει, Κυρία, εἶπον ἐγὼ ἀστειευόμενος, ὅτι καὶ αὐτὴ ἐξ ἔρωτος δὲν προέρχεται ;

Ἡ Ἀγγελικὴ ἐγέλασε καὶ μ' ἠπείλησε διὰ τοῦ συνήθους της σχήματος. Μοὶ προσέθηκε δὲ, ὅτι ἐπιμένει νὰ τῇ παρουσιάσω ἀφεύκτως, περιστάσεως δοθείσης, τὸν φίλον μου, ἵνα κρίνῃ ἂν τὸ πτέρωμά του ἀνταποκρίνηται πρὸς τὸ κελάδημά του, ὡς ἤθελεν εἰπεῖ ὁ Λαφονταῖνος, καὶ μοὶ ἐζήτησε νὰ τῇ γράψω τὸ ᾄσμά του.

Τοῦτο δ' ἔπραξα ἀμέσως, καθήσας εἰς ῥίζαν λειμονίας, καὶ σχίσας φύλλον ἐκ τοῦ χαρτοφυλακίου μου, καὶ μετὰ ταῦτα τρέξας τὴν ἐπρόφθασα καὶ τῇ τὸ ἔδωκα.

Οὕτω κατέβημεν εἰς τὰς λέμβους· καὶ ἐπειδὴ γλυκὺς ἐφύσα ἀπηλιώτης, ἀναπετάσαντες τὰ ἱστία, ἐσχίζομεν ταχέως τὴν ὑποφρίσσουσαν θάλασσαν, καὶ ἐγελῶμεν εἰς τὰς ἐπιφωνήσεις καὶ τοὺς ἀναιτίους φόβους τινῶν τῶν κυριῶν διὰ πᾶν κίνημα τῶν ἐλαφρῶν ἀκατίων.

Παραπλεύσας δ' ὁ στολίσκος ἡμῶν τὴν πόλιν τοῦ Πόρου, καὶ ἔπειτα τοὺς τερπνοὺς κήπους ὅπου εἴχομεν γευματίσει τὴν προτεραίαν, ἀφ' οὗ διῆλθε καὶ ἀπέναντι τοῦ δυτικοῦ πορθμοῦ, τοῦ διαιροῦντος τὴν νῆσον ἀπὸ τῆς ξηρᾶς, προσωρμίσθη τέλος εἰς τὴν βόρειον γωνίαν τοῦ μυχοῦ τοῦ μεγάλου λιμένος, κατὰ τὴν θέσιν Βίδι. Ἐνταῦθα ἦν τὸ ἕτερον τῶν ἐπινείων τῶν Τροιζηνίων, τὸ καλούμενον τὸ πάλαι Κελενδερὶς, ἐνῷ τὸ ἄλλο Πώγων λεγόμενον, ἐξ οὗ ἐξέπλευσαν οἱ Ἕλληνες πρὸ τῆς ἐν Σαλαμῖνι μάχης, ἔκειτο κατὰ τὸ μεσημβρινὸν πέρας τοῦ μυχοῦ, καθ' ὃ

μέρος, προσχωθεῖσα ἡ θάλασσα, μετεβλήθη εἰς ἀβαθῆ καλαμῶνα.

Ε΄

Εἰς τὸ Βίδι εὕρομεν ὑπὸ τὴν σκιὰν τῆς αὐτόθι ἐκκλησίας καὶ τῶν πέριξ δένδρων περιμένοντας ἡμᾶς τοὺς ἵππους, οὓς ὁ Κύριος Δήμαρχος Καλαυρίας εἶχε παραγγείλει ἀπὸ τῆς προτεραίας, καὶ ἀναβάντες διέβημεν πρὸς τὰ νοτιοδυτικὰ τὸ πλούσιον πεδίον τῆς Τροιζηνίας, μεταξὺ ἀμπελώνων καὶ φυτειῶν. Τὸ πλῆθος τῶν ἱππευόντων, ἡ ζωηρότης τῶν μὲν, ἡ ἀπειρία τῶν ἄλλων, καὶ ὅλων ἡ εὐθυμία, καθίστων τόσῳ φαιδροτέραν τὴν ἱππασίαν, καθ' ὅσον ἀπό τινος νέφη ἀρθέντα ἀπὸ δυσμῶν, ὡς ἂν ἤμεθα προνομιοῦχον ἀπόσπασμα τοῦ λαοῦ τῆς ἐκλογῆς διατρέχον τὴν ἔρημον, ἦλθον καὶ ἐκάλυψαν τὸν ἥλιον, οὗ τὰ βέλη κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν τοῦ ἔτους καὶ τῆς ἡμέρας ἐδύναντο νὰ μᾶς ἐνοχλήσωσι.

Μετὰ τρία τέταρτα τῆς ὥρας ἐρθάσαμεν εἰς τὸ χωρίον Δαμαλᾶν, κατὰ τοὺς πρόποδας ὑψηλῶν καὶ ἀποτόμων ὀρέων, εἰς μικρὰν ἀπόστασιν τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας Τροιζῆνος, ἥτις, κατὰ τῶν ἱστορικῶν τὴν ὀρθὴν μαρτυρίαν, ἀπεῖχε 15 σταδίους ἀπὸ τῆς θαλάσσης. Ὁ Δαμαλᾶς ἦτον ἄλλοτε, ὡς φαίνεται, ἐπίσημος κώμη καὶ ἐπισκοπή· ἔκτοτε ὅμως περιεστάλη εἰς μικρὸν καὶ ἄσημον χωρίδιον· δι' ὃ καὶ ἡμεῖς, περιελθόντες ἁπλῶς αὐτὸ, καὶ μόνον τὸ δημοτικόν του σχολεῖον ἐπισκεφθέντες, κατέβημεν ν' ἀναπαυθῶμεν εἰς τοὺς ὑπ' αὐτὸ λειμονοκήπους, ὑφ' ὧν τὴν σκιὰν, κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπαναστάσεως, ἐκάθησαν βουλευόμενοι περὶ τῆς ὑπάρξεως Ἑλληνικῆς πατρίδος οἱ πρῶτοι ἄνδρες οἱ ἐγείραντες τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας.

Ἐνταῦθα τὴν εὐσυνειδησίαν τῶν πλείστων περιηγητῶν μιμούμενος, δὲν πρέπει ν' ἀποσιωπήσω, ὅτι αἱ γνῶμαι διηρέθησαν ἐπὶ τοῦ σπουδαίου ζητήματος τοῦ γεύματος, τῶν μὲν θελόντων νὰ φάγωμεν πρῶτον, καὶ μετὰ ταῦτα νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὸ γεφύρι τοῦ Διαβόλου, τὸ τελευταῖον σημεῖον τῆς ἐκδρομῆς, τῶν δ' ἀντιταττόντων τὴν ἔλλειψιν ὀρέξεως, διότι πρὸ ὀλίγου μόνον ἠριστήσαμεν, καὶ παρατηρούντων ὅτι ποιητικώτερον θέλει εἶσθαι νὰ γευθῶμεν παρ' αὐτὴν τὴν γέφυραν, ὅπου, προσέθετεν ἡ Κυρία Ἀγγελικὴ,

— Δὲν θέλομεν ἔχει οὐδ' ἀνάγκην πυρᾶς διὰ τὸν καφφέν μας, διότι ὁ οἰκοδεσπότης θέλει ἄνευ ἀμφιβολίας εὐγενῶς μᾶς προσφέρει τὴν τοῦ ἀπεράντου του μαγειρείου.

— Μὴ πολυπαίζωμεν, παρακαλῶ, μετὰ τοῦ Διαβόλου, εἶπεν ἄλλη κυρία, ἔχουσα τὰς ἀμφιβολίας της ὡς πρὸς τὴν εὐγένειαν, ἢ κἂν ὡς πρὸς τὴν ἀφιλοκέρδειαν τοῦ οἰκοδεσπότου. Ἔχει πόδας πολλοὺς, ὡς ἠξεύρετε. Τὸ κατ' ἐμὲ διόλου δὲν θὰ δυσηρεστούμην, ἂν ἤμην ἀπηλλαγμένη τοῦ νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ βασίλειόν του.

— Καιρὸς δὲν εἶναι πλέον, Κυρία, τῇ εἶπεν εἷς τῶν συνοδοιπόρων, ὅστις εἶχε γνῶσιν τοῦ Πόρου. Πρὸ πολλοῦ εἶσθε ἐν μέσῃ τῇ ἐπικρατείᾳ του. Ὅλοι οὗτοι ἐδῶ πέριξ οἱ λόφοι εἰσὶ κτήματά του, καὶ τοῖς ἐπεχάραξε τὰ ὀνόματα διὰ τοῦ κυριαρχικοῦ ὄνυχός του. Τοῦτο ἐκεῖ τὸ μέρος ὀνομάζεται Ἀπάθεια, τὸ ἄλλο παρέκει Κατάρα, τὸ ἄλλο Ἀνάθεμα.

— Ἀδιάφορον, ὑπέλαβεν ἡ Ἀγγελική. Δὲν πρέπει νὰ εἴμεθα ἀγνώμονες. Παρὰ τοῦ τοπάρχου φιλοφρονεστέραν καὶ μεγαλοπρεπεστέραν ὑποδοχὴν δὲν ἐδυνάμεθα νὰ περιμένωμεν. Οὔτε οἱ καλοὶ κῆποι μᾶς ἔλειψαν, οὔτε ἡ καλὴ εὐθυμία. Ἐγὼ τὸν κηρύττω παράδειγμα πατρικῶν ἡγεμόνων.

— Καὶ, ὡς ὑποθέτω, τῇ εἶπα, τὸν κατατάττετε ὀλίγον μετὰ τῶν θαλασσίων ὄφεων.

— Καὶ μετὰ τῶν ἐξ ἔρωτος παραφρόνων, ἀπεκρίθη γελῶσα.

Ἐν τούτοις ἡ γνώμη τ οῦ νὰ γευματίσωμεν παρὰ τὴν γέφυραν ὑπερίσχυσεν. Ὑπερίσχυσεν ὅμως συγχρόνως καὶ ἡ ἐμὴ τροπολογία τοῦ ν᾽ ἀναπαυθῶμεν ὑπὸ τὴν σκιὰν πρὶν ἀναχωρήσωμεν· καὶ μάλιστα παρέστησα ὡς ἀρχαιολογικὸν καθῆκον ἡμῶν καὶ νὰ κοιμηθῶμεν ὀλίγον (ἡ χθεσινὴ ἐκδρομὴ εἰς τὸν ναὸν μοὶ ἔφερε κατὰ νοῦν τὸ σόφισμα τοῦτο), διότι οἱ ἀρχαῖοι Τροιζήνιοι ἐλάτρευον ἰδίως τὸν Ὕπνον, καὶ τῷ εἶχον βωμὸν ἀφιερωμένον.

Ὁ σοφὸς οὗτος λόγος ἐφάνη ἀκαταμάχητος εἰς τοὺς πλείστους τῶν συνοδοιπόρων, καὶ μάλιστα εἰς τὰς κυρίας, ὅσαι δὲν ἦσαν ἐξωκειωμέναι πρὸς τὴν ἱππασίαν, καὶ οὕτως, οἱ μὲν σπουδαίως καὶ εἰλικρινῶς, οἱ δὲ διὰ τοῦ ἑνὸς ὀφθαλμοῦ ἐκοιμήθημεν μέχρις οὗ ἡ θερμότης τῆς ἡμέρας ἐμετριάσθη. Τότε δ᾽ ἀποσείσαντες ὅλοι τὴν νάρκην, καὶ ἤδη καὶ ὑπὸ τῆς πείνης ὑπονυσσόμενοι, ἀνέβημεν πάλιν τοὺς ἵππους, καὶ διηυθύνθημεν πρὸς δυσμάς.

Μετά τινα δὲ χρόνον διέβημεν διὰ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας Τροιζῆνος, τῆς πόλεως ἐν ᾗ ἐγεννήθη ὁ Θησεὺς, καὶ ἐν ᾗ ἠγάπα ἡ Φαίδρα, καὶ τὸ μόνον σχεδὸν ἀρχαῖον μνημεῖον ὃ εἴδαμεν ἐνταῦθα ἦτον πύργος τετράγωνος Ἑλληνικῆς οἰκοδομικῆς, βαίνων ἐπὶ βάσεως κυκλωπείας, ἣν πολλάκις ἴσως ἔθιξε παρελαύνων τοῦ Ἱππολύτου ὁ δίφρος.

Μετ᾽ ὀλίγον δ᾽ ἡ ὁδὸς ἐστράφη πρὸς τὸ ὄρος, ἀναβαίνουσα παρὰ τὸ χεῖλος βαθείας χαράδρας, καὶ ἐγίνετο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον στενὴ καὶ παράκρημνος, πρὸς οὐ μικρὰν ἀνησυχίαν ἐκείνων ἐκ τῶν κυριῶν, ὅσαι δὲν ἐπηγγέλλοντο ἰδίως

τὰς Ἀμαζόνας. Ἐκείνη μάλιστα, ἥτις εἶχεν ἐκφράσει τοὺς ἐνδοιασμούς της περὶ τοῦ διαβόλου, ἔβλεπεν εἰς πάντα λίθον, εἰς πᾶσαν ἀνωμαλίαν τῆς ὁδοῦ τὰς συνήθεις ἐνεργείας αὐτοῦ, καὶ συνώδευε πᾶν ἐπιφώνημα φόβου καὶ διά τινων πλαγίων νύξεων κατ' ἐκείνων, οἵτινες ἠθέλησαν νὰ κοιμηθῶσιν εἰς Δαμαλᾶν, ὥστε νὰ νυκτωθῶμεν· καὶ πῶς νὰ ἐπιστρέψωμεν ἔπειτα διὰ τοιούτων δρόμων, ἐν ᾧ τὰ σύννεφα μάλιστα, σωρευόμενα εἰς τὸν ὁρίζοντα, προήγγελλον, ὅτι θὰ ἔχωμεν σκοτεινὴν νύκτα; Τὴν καθησυχάσαμεν ὅμως, ὑποσχεθέντες ὅτι τὴν νύκτα, διότι τῷ ὄντι ἐφαίνετο ὅτι θὰ νυκτωθῶμεν, ἐμέλλομεν ν' ἀνάψωμεν δᾷδας, καὶ εἰς τὸ φῶς αὐτῶν νὰ ὁδηγήσωμεν ἀσφαλέστατα τὰς κυρίας.

Οὕτω διεσκεδάσθη ὁ φόβος της, ἀντιπερισπασθεὶς καὶ ὑπὸ τῆς ὡραίας θέας ἣν ἀπηντήσαμεν περὶ τὸ μέσον τῆς ἀναβάσεως. Βαθέως ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν, εἰς τὸν πυθμένα τῆς χαράδρας δύω ὑδρόμυλοι ἐκρύπτοντο ὑπὸ εὐρεῖς καὶ δροσεροὺς φύλλων θόλους, καὶ ἐξηρεύγοντο καταῤῥάκτας, οἵτινες ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἐκρημνίζοντο εἰς τὸν ἕτερον.

Καθ' ὅσον δὲ περαιτέρω ἀνηρχόμεθα, ἡ χαράδρα ἐγίνετο βαθυτέρα, καὶ τὰ δύω ὄρη δι' ὧν διήρχετο, προσεγγίζοντα ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὰ κάθετα καὶ κρημνώδη πλευρά των, ἄφινον μέχρι τέλους ἀπόστασιν ὀλίγων μόνον ποδῶν μεταξύ των.

Ἐνταῦθα μετ' ἐκπλήξεως εἴδομεν γέφυραν εἰς ἐναέριον ὕψος τὰ δύω ὄρη ζευγνῦσαν, καὶ σκοτοδινία μᾶς κατελάμβανεν, ὅταν ἀπ' αὐτῆς ἐνεβλέπομεν εἰς τὸ ἀχανὲς βάραθρον ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν, καὶ ἠκούομεν τὸν καταπληκτικὸν πάταγον, μεθ' οὗ ὁ χείμαῤῥος τῶν ὀρέων ἐθραύετο ἐν τῷ ἀπροσβάτῳ πυθμένι αὐτοῦ ἐπ' ὀγκωδῶν βράχων ἀτάκτως σεσωρευμένων, μέχρις οὗ τὸ διαυγὲς ὕδωρ συνήρχετο εἰς

βαθεῖαν δεξαμενὴν, ἐφ' ἧς ἐπλανᾶτο νὺξ αἰωνία. Τοῦτο ἦτον τὸ γεφύρι τοῦ Διαβόλου, ἀναγορευθὲν ὑπὸ πάντων ἡμῶν ἄξιον τοῦ ὀνόματός του.

Τινὲς τῶν κυριῶν, καὶ νομίζω, καί τινες τῶν κυρίων ὠχρίασαν, ὅταν ἐπλησίασαν εἰς αὐτὸ, καὶ παρετήρησα ὅτι τινὲς ἔκαμνον κρυφίως τὸν σταυρόν των. Ἡ Ἀγγελικὴ ὅμως, ἀνδρικωτέρα τὸ πνεῦμα, παρετήρει τὴν γέφυραν διὰ βλέμματος ἀρχαιολόγου, καὶ μὲ ἠρώτησεν ἂν τὴν νομίζω παίγνιον τῆς φύσεως, ἢ ἔργον τέχνης μεγαλεπηβόλου.

— Εἶναι τεχνητὸν, τῇ ἀπήντησα, καὶ δὲν δύναμαι μὲν νὰ σᾶς εἰπῶ οὐδὲ τίς οὐδὲ πότε τὸ κατεσκεύασεν, ἀλλὰ πέπεισμαι, ὅτι εἶναι ἔργον ἑλληνικὸν, καὶ πιθανῶς τῆς ἀπωτάτης ἀρχαιότητος.

Καὶ τῇ ἐδείκνυον τὴν τολμηρὰν καὶ ἐπιτηδείαν τῶν λίθων ἁρμογὴν, ἥτις μοὶ ἐφαίνετο τῆς ὑποθέσεώς μου ἀπόδειξις.

— Ἔχετε ἴσως δίκαιον, μοὶ εἶπεν. Ἀλλὰ βλέπω ἐκεῖ τὸν Βάρβα-Θανάσην, ὅστις κινεῖ δισταχτικῶς τὴν κεφαλήν του, ὡς ἂν μὴ συμμερίζηται τὴν ἰδέαν σας. Τί λέγεις, Βάρβα-Θανάση; Δὲν ἔκαμαν οἱ Ἕλληνες αὐτὸ τὸ γεφύρι; Ἠξεύρεις ἴσως ποῖος τὸ ἔκαμεν;

— Αἴ! αἴ! εἶπεν ὁ Βάρβα-Θανάσης, κινῶν τὴν κεφαλήν.

Ἦτον δὲ ὁ Βάρβα-Θανάσης οὗτος ὁ γέρων ἀγωγιάτης, ὅστις ὡδήγει τὸ ζῶον τῆς Ἀγγελικῆς, καὶ μεθ' οὗ αὕτη, κατὰ τὴν χαρακτηρίζουσαν αὐτὴν εὐπροσηγορίαν, εἶχε καθ' ὁδὸν συνδέσει σχέσεις.

— Τοῦτο δὲν εἶναι ἀπόκρισις, Βάρβα-Θανάση, τῷ εἶπεν ἡ Ἀγγελικὴ, ἐν ᾧ ἔνευε πρὸς ἡμᾶς διὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ. Ἂν ἠξεύρῃς ποῖος τὸ ἔκτισε, πρέπει νὰ μᾶς τὸ εἰπῇς.

— Ἀφῆτέ τ' αὐτὰ, εἶπεν ὁ Βάρβα-Θανάσης. Σεῖς οἱ Φράγκοι μᾶς περιγελᾶτε καὶ δὲν μᾶς πιστεύετε.

— Βάρβα-Θανάση, τῷ εἴπομεν ὅλοι παρακλητικῶς ἐπιτιθέμενοι, ἡμεῖς δὲν εἴμεθα Φράγκοι. Εἰπέ μας τίς ἔκαμε τὸ γεφύρι.

Τέλος πάντων, ἀποσείων τοὺς δισταγμοὺς καὶ τὴν μετριοφροσύνην, ἀπεφάσισε νὰ διηγηθῇ.

— «Ἦτον μίαν φορὰν ἕνας πασᾶς εἰς τὸν Δαμαλᾶν, εἶπε...

— Πασᾶς, ἐψιθύρισε πρὸς ἐμὲ ἡ Ἀγγελική. Ποῦ ἔμεινεν ἡ ἀπωτάτη ἀρχαιότης;

—.... » Καὶ αὐτὸς, ἐξηκολούθησεν ὁ διηγούμενος, ἤθελε νὰ γεφυρώσῃ αὐτὸ τὸ ποτάμι, διὰ νὰ πηγαίνῃ εἰς τὸ κυνῆγι. Πολλοὶ ἄξιοι τεχνῖται ἦλθαν ἀπὸ τὰ διάφορα μέρη τοῦ Μωρέως, καὶ ἐζητοῦσαν πολλὰ χρήματα, διότι ἡ ἐργασία ἦτον δυσκολωτάτη. Ἦτον ὅμως εἰς τὸν Δαμαλᾶν ἕνας ἐργάτης πτωχὸς τῆς ἐλεημοσύνης, διότι ἦτον ἀκαμάτης καὶ ἀνεπιτήδειος. Αὐτὸς ἐρθονοῦσε τοὺς ἄλλους, διότι ὁ ἴδιος δὲν ἤξιζε τίποτε, καὶ ἔλεγε ξένους τοὺς Μωραΐταις τοὺς συντεχνίταις του, καὶ δὲν ἤθελε νὰ τοὺς ἀφήσῃ νὰ κερδίσουν ἐκεῖνοι.

» Ἦλθε λοιπὸν εἰς τὸν πασᾶν, καὶ τὸν εἶπεν ὅτι αὐτὸς κτίζει τὸ γεφύρι καλήτερα καὶ μὲ τὰ μισὰ χρήματα· καὶ ἐπειδὴ ἔκαμνε πολλὴν ταραχὴν καὶ ἐφώναζεν, ὁ πασᾶς τὸν ἔδωσε τὴν ἐργασίαν, μὲ συμφωνίαν ὅμως, ἂν δὲν τὴν ἐπιτύχῃ, νὰ τὸν κόψῃ τὴν κεφαλήν.

» Ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος εὐχαριστήθηκε, διότι ἔβλαψε τοὺς ἄλλους, καὶ ἀφ' οὗ ἔκτισε τὸ γεφύρι ὅπως ἠμπόρεσεν ἐκεῖ κάτω ὅπου εἶναι οἱ μῦλοι, ἐκαυχᾶτο ὅτι τὸ ὅμοιόν του δὲν εὑρίσκεται εἰς τὸν κόσμον, καὶ τόσον ὑπερηφανεύθη, ὥστε ἐτόλμησε νὰ ζητῇ ἀπὸ τὸν πασᾶν νὰ τῷ δώσῃ γυναῖκα τὴν ὡραίαν κόρην τοῦ προεστοῦ, τὸ ἄνθος τοῦ Δαμαλᾶ, ἐξακουστὴν εἰς ὅλον τὸν Μωρέαν καὶ ζηλευμένην.

»Ἐκείνην τὴν ἰδίαν νύκτα ἔβρεξεν εἰς τὰ βουνὰ, καὶ κατέβασε τὸ ποτάμι, καὶ ... ἐπῆρε τὸ γεφύρι. Τότε ἐπρόσταξεν ὁ πασᾶς νὰ τὸν φέρουν ἐμπρός του καὶ νὰ τὸν ἀποκεφαλίσουν. Ὁ ἄθλιος ἔκλαιε καὶ ὠδύρετο καὶ ὑπέσχετο νὰ κτίσῃ ἄλλο γεφύρι διπλὰ στερεώτερον. Τὸν ἐλυπήθη λοιπὸν ὁ πασᾶς, καὶ ἔδωκε τὴν ἄδειαν.

»Ὁ κτίστης ἔκτισε τὸ γεφύρι πολὺ καλήτερον ἀπὸ τὸ ἄλλο, καὶ ἐφούσκωνε πολὺ περισσότερον ἀπὸ τὴν πρώτην φοράν. Καθὼς ὅμως ἤλθαν τὰ πρωτοβρόχια, τὸ ποτάμι ἐπλημμύρησε, καὶ τῆς γεφύρας δὲν ἔμεινε πέτρα εἰς πέτραν. Ὁ τρόμος τοῦ ἀνθρώπου ἦτον ἀπερίγραπτος, ὅταν εἶδε τὸν πασᾶν νὰ προστάξῃ τὸν δήμιον νὰ τὸν κόψῃ· κατώρθωσεν ὅμως μετὰ πολλὰ νὰ τοῦ χαρισθῇ καὶ πάλιν ἡ ζωὴ, ἀλλὰ διὰ τελευταίαν φοράν, ἂν δὲν γίνῃ καλὸν καὶ τὸ τρίτον γεφύρι.

»Εἰς αὐτὸ ἔβαλε πλέον τοὺς φοβεροὺς αὐτοὺς βράχους,— τοὺς βλέπετε ἐκεῖ κάτω, — καὶ τοὺς ἔκτισε μὲ πολλὴν τάξιν, ὁποῦ ἦτον θαῦμα νὰ βλέπῃς. Ποῦ ἀκούει ὅμως τὸ ποτάμι τάξιν καὶ βράχους. Καθὼς ἦλθεν ἀπὸ τὸ βουνὸν μὲ μουγκρητὸν ὡς νὰ ἔσφαζαν ἑκατὸν βώδια, ἐπέταξε τοὺς βράχους εἰς τοὺς κρημνοὺς ὡς χαλίκια.

»Τότε ὁ ἐργάτης ἦλθεν εἰς ἐσχάτην ἀπελπισίαν, διότι ἤξευρεν ὅτι ἡ ἄλλη ἡμέρα ἦτον ἡ τελευταία του, καὶ ἐκάθησεν εἰς τὴν γωνιάν του, ἐμπρὸς εἰς τὴν φωτίαν, καὶ ἔκρυψε τὸ πρόσωπον εἰς τὰς χεῖράς του, καὶ ἔκλαιεν.

»Ἔξαφνα ἀκούει πατήματα εἰς τὸ πλάγι του, καὶ στρέφει τὴν κεφαλὴν καὶ βλέπει ἕνα μαυροφόρον ἐκεῖ καὶ ἐστέκετο, ἄνθρωπον μαυρομμάτην καὶ πλατοφρύδην, μὲ μακρὰν τὴν μύτην καὶ τὸ πηγοῦνι καὶ μὲ καλαμάρι μακρὺ εἰς τὴν ζώνην. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς τὸν ἐχαιρέτησε ταπεινά.

— «Ποῖος εἶσαι καὶ ἀπὸ ποῦ ἦλθες; ἐρώτησε τρομαγμένος ὁ κτίστης. Ἡ θύρα μου εἶναι κλειστή.

— «Μὲ συγχωρεῖς, ἀπεκρίθη ὁ μαυροφόρος. Σὲ ἤκουσα ὅτι ἔκλαιες, καὶ ἦλθα νὰ σ' ἐρωτήσω τί ἔχεις καὶ νὰ σὲ βοηθήσω.

— «Σ' εὐχαριστῶ, διδάσκαλε, εἶπεν ὁ ἐργάτης. Εἰς ὅ,τι ὅμως ἔχω δὲν ἠμπορεῖς νὰ μὲ βοηθήσῃς.

— «Ποῦ ἠξεύρεις; εἶπεν ὁ ἄλλος. Ζήτει μόνον καὶ βλέπομεν.

— «Δὲν ἠμπορεῖς, σὲ λέγω, ἀπήντησε θυμωμένος ὁ κτίστης. Θέλω νὰ κτισθῇ τὸ γεφύρι ἐπάνω εἰς τὴν ῥευματιάν, καὶ νὰ μὴ κρημνίζηται, καὶ τὸ ποτάμι νὰ μὴ τὸ παίρνῃ.

— «Αὐτὸ μόνον; αὐτὸ εἶναι εὔκολον. Τὸ γεφύρι θὰ κτισθῇ ὡς τὸ θέλεις.

— «Αἴ! καὶ τί μ' ὠφελεῖ ἂν τὸ κτίσῃς δυνατὸ 'σὰν τὸ Παλαμῆδι; ἀπεκρίθη ὁ ἐργάτης. Αὔριον τὸ πρωὶ ὁ πασᾶς θὰ μὲ κόψῃ τὸ κεφάλι, διότι τὸ γεφύρι εἶναι κρημνισμένον.

— «Ὡς αὔριον τὸ πρωὶ ἔχομεν ὅλην τὴν νύκτα, εἶπεν ὁ μαυροφόρος.— Μὲ τὴν ἄδειάν σου, ἀφεντικό; ἐρώτησεν ἔπειτα· καὶ μὲ πολλὴν ἡσυχίαν ἔβγαλε τὸ τσιβοῦκι ἀπὸ τὸν κόρφον του, τὸ ἐγέμισεν, ἔκαμε τὰ δύω δάκτυλά του ὡς λαβίδα, καὶ ἔπειτα, τὸ παράξενον! τὰ ἐμάκρυνε δύω πήχεις, ἐπῆρε μὲ αὐτὰ φωτίαν, τὰ ἐκόντηνε πάλιν, καὶ ἔβαλε τὴν φωτίαν εἰς τὸν καπνόν του. Ἀφ' οὗ δὲ ἐκάπνισεν ὀλίγον·

— «Αὔριον λοιπὸν, ἐπρόσθεσεν, ἡ γέφυρα θὰ εἶναι κτισμένη. Τί ἄλλο εἶναι εἰς τοὺς ὁρισμούς σας, καὶ εἰς τί ἠμπορῶ νὰ σᾶς φανῶ χρήσιμος;

»Ὁ ἐργάτης τότε ὡς νὰ ἤρχισε νὰ ἐννοῇ ὅτι κάτι ἠμπορεῖ νὰ ἔβγῃ ἀπ' αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον.

— «Νὰ σὲ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, τὸν εἶπεν, ἡ ἄλλη μου ἐπιθυμία εἶναι νὰ γίνω πλούσιος, καὶ νὰ γίνω ἀμέσως.

— «Εἰς τὰς διαταγάς σας, ἀπεκρίθη αὐτός. Νὰ γίνετε πλούσιος, τί δικαιότερον; Θέλετε ἄλλο τίποτε;

— «Θέλω νὰ πάρω γυναῖκά μου τὴν ὡραίαν κόρην τοῦ προεστοῦ.

— «Μεγάλη τιμὴ διὰ τὸν προεστὸν νὰ σᾶς κάμῃ γαμβρὸν, καὶ θὰ ἔχετε ὅ,τι ἐπιθυμεῖτε.

— «Εὐχαριστῶ διὰ τὴν καλωσύνην σας, ἀπεκρίθη ὁ κτίστης. Εἰπέτε με ὅμως εἰς τί ἠμπορῶ νὰ σᾶς δουλεύσω καὶ ἐγώ; διότι βλέπω ὅτι οὔτε φωτιὰν δὲν ἔχετε ἀνάγκην νὰ σᾶς δώσω.

— «Εἶναι περιττὸν νὰ ἐνοχληθῆτε, ἀπήντησεν ἐκεῖνος μ᾽ εὐγένειαν. Πόσους χρόνους ἀκόμη εὐχαριστεῖσθε νὰ ζήσετε;

— «Ἂν ζήσω τρεῖς χρόνους καθὼς ἐπιθυμῶ, εἶμ᾽ εὐχαριστημένος, εἶπεν ὁ κτίστης.

— «Τρεῖς χρόνους καθὼς ἐπιθυμεῖτε, ἀπεκρίθη μὲ βαθὺν χαιρετισμὸν ὁ ξένος. Ἐγὼ ἕνα μόνον μικρὸν ἐνθύμημα θὰ σᾶς ζητήσω....

— «Ὅ,τι προστάζετε, ἀπήντησεν ὁ ἐργάτης.

— «.... Μετὰ τοὺς τρεῖς χρόνους αὐτοὺς, ἀφ᾽ οὗ ἀποθάνετε, ὅταν πλέον δὲν θὰ σᾶς χρειάζεται, νὰ μὲ χαρίσητε.... τὴν ψυχήν σας.

— «Τὴν ψυχήν μου! ἐφώναξε τρομαγμένος ὁ κτίστης. Τὴν ψυχήν μου! Ὦ! εἶναι πρᾶγμα σημαντικόν. Λυποῦμαι, ἀλλὰ μὲ φαίνεται πῶς καὶ ἀφ᾽ οὗ ἀποθάνω θὰ ἔχω ἀκόμη ἀνάγκην τῆς ψυχῆς μου.

— «Ὦ! τότε ἀλλάζει, εἶπεν ὁ ἄλλος. Δὲν θέλω διόλου νὰ σᾶς βιάσω. Λυποῦμαι ἐγὼ περισσότερον ὅτι δὲν ἠμπο-

ρῶ νὰ σᾶς δουλεύσω, καὶ νὰ σᾶς δώσω τὸν πλοῦτον καὶ τὴν κόρην ὁποῦ ζητεῖτε. Καὶ οὔτε θὰ ἔχετε ὅμως ἀνάγκην αὐτῶν, ἀφ' οὗ αὔριον ὁ πασᾶς θὰ σᾶς κόψῃ τὴν κεφαλήν.

— «Ἄ! ἔχετε δίκαιον, τὸ εἶχα λησμονήσει, εἶπεν ὁ κτίστης, καὶ ἔγινε χλωμὸς ὡσὰν τὸ κηρί. Δὲν θέλω νὰ δώσω τὴν κεφαλήν μου εἰς τὸν πασᾶν. Δὲν εἶναι δυνατὸν σεῖς;, ὁ τόσον καλὸς, νὰ μὲ βοηθήσετε ;

— «Προθυμώτατος δοῦλός σας, εἶπεν ἐκεῖνος. Ἀλλὰ μετὰ τρεῖς χρόνους τὴν ψυχήν σας. Ἀλλέως λυποῦμαι ὅτι μὲ εἶναι ἀδύνατον.

»Ὁ κτίστης ἄρχισε νὰ περιπατῇ ἐπάνω καὶ κάτω ἀνήσυχος. Ἔπειτα ἐστάθηκεν ἐμπρὸς εἰς τὸν ξένον·

—« Δὲν μὲ χαρίζετε ἀκόμη δύω χρόνους; τὸν εἶπεν. Ἀπὸ τρεῖς δὲν τοὺς κάμνετε πέντε ;

—« Ὦ! πῶς; Ἀπὸ τρεῖς, εἶπεν ὁ μαυροφόρος, τοὺς κάμνομεν ἓξ διὰ νὰ σᾶς εὐχαριστήσω.

— «Ἂς εἶναι λοιπόν· μετὰ τοὺς ἓξ χρόνους ἔχετε τὴν ψυχήν μου, μὰ τὸν Ἅγιον....

— «Ἂς λείψουν οἱ ἅγιοι, εἶπεν ὁ ἄλλος. Εἶμ' ἐναντίος τῶν ὅρκων. Ἔχω ἄλλην δικονομίαν, ἂν ἐπιτρέπετε.

»Καὶ ἔβγαλε μικρὸν βιβλίον ἀπὸ τὸν κόρφον του, καὶ εἰς τὸ καλαμάρι ὁποῦ εἶχεν εἰς τὴν μέσην του ἐβούτησε διὰ κονδύλι τὸ νύχι του, ὁποῦ εἶχε σουβλερὸν καὶ μακρὺ, καθὼς μερικοὶ τώρα ὁποῦ φραγγοπορεύονται, ἔγραψε τὸ ὑποσχετικὸν, ἔβαλε τὴν ἡμερομηνίαν, εἰκοστὴν πέμπτην τοῦ Δεκεμβρίου, καὶ ἔδωκεν εἰς τὸν κτίστην νὰ ὑπογράψῃ. Ὁ κτίστης ὅμως δὲν ἤξευρε γράμματα, καὶ ἐπρότεινε νὰ βάλῃ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ.

»Τότε ὁ ξένος ἐθύμωσε, καὶ ἄρχισε ν' ἀφρίζῃ καὶ νὰ τρέμῃ ἀπὸ τὸ κακόν του, καὶ ὁ κτίστης ἔβαψε τὸ δάκτυλόν

του εἰς τὸ καλαμάρι, καὶ τὸ ἐπάτησεν εἰς τὸ ὑποσχετικόν. Ὁ μαυροφόρος ἔκρυψε τὸ βιβλίον, ἐχαιρέτησε βαθύτατα, καὶ ἀνεχώρησε.

»Τὴν ἄλλην ἡμέραν ὁ κτίστης ἐπῆγεν εἰς τὸ βουνὸν, κ' ἐκεῖ ὁποῦ ἔκτιζε δὲν ηὗρε τίποτε. Ἡ ἀπορία του ὅμως δὲν περιγράφεται, ὅταν ὕψωσε τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐπάνω, ἐκεῖ ὁποῦ περνοῦν οἱ ἀετοὶ, ὅπου καὶ ὁ κατακλυσμὸς ἂν ἔλθῃ δὲν θὰ φθάσῃ ποτὲ τὸ ποτάμι, καὶ ὅπου μόνον τὰ τελώνια τοῦ ἀέρος ἠμποροῦσαν νὰ εἶναι οἱ κτίσται, εἶδε τὸ γεφύρι τοῦτο νὰ ἑνώνῃ τὰ δύω βουνά. Ἔτρεξεν ἀμέσως ἐπάνω νὰ τὸ περιεργασθῇ, καὶ ἐπέτα ἀπὸ τὴν χαράν του.

»Ἐκεῖ ὅμως ὁποῦ τὸ ἐτριγύριζεν, ἐγλύστρησε, καὶ ἔπεσεν εἰς τὸν κρημνόν. Ἂν ἦτον ἄλλος, κόκκαλόν του γερὸν δὲν θὰ ἔμενεν. Αὐτὸς δὲν ἔπαθε τίποτε, καὶ καθὼς ἐπιάσθη ἀπὸ μίαν πέτραν διὰ ν' ἀνέβῃ, καὶ τὴν ἐκύλισεν, ηὗρεν ἀποκάτω ἕνα πιθάρι θεόρατον, ὅλον φλωρί. Χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸν, ἔκρυψε καλὰ τὸ πιθάρι, καὶ ἔτρεξεν εἰς τὸν πασᾶν, καὶ ὁ πασᾶς, ὅταν εἶδε τὸ γεφύρι, ἐθαύμασε καὶ τὸν ἐκήρυξε πρῶτον κτίστην τοῦ Μωρέως καὶ ὅλης τῆς οἰκουμένης.

»Ἀπὸ τότε ὁ καλὸς ἤρχισε νὰ ζῇ καθὼς χρειάζεται· ἐνδύθηκε χρυσᾶ φορέματα καὶ χρυσᾶ ἅρματα, ἀγόρασε λειμονοπερίβολα καὶ παλάτια, ἄλλο εἰς τὸν Δαμαλᾶν, ἄλλο εἰς τὴν Ἀπάθειαν, ἄλλο εἰς τὴν Κατάραν καὶ ἄλλο εἰς τὸ Ἀνάθεμα, καὶ ὅλοι τὸν ἐμακάριζαν καὶ τὸν ἐζήλευαν.

»Ὁ προεστὸς ἦλθε καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ γίνῃ γαμβρός του, καὶ ὁ Δαμαλᾶς τὸν ἔκλεξε προεστόν. Οἱ χρόνοι ἐπερνοῦσαν, καὶ ὁ κτίστης ἦτον μέγας καὶ πολὺς, καὶ ὁ κόσμος εἶχε νὰ κάμνῃ μὲ τὰ πλούτη του καὶ μὲ τὴν ἀσωτείαν του.

»Μίαν ἡμέραν, — ἦτον Χριστούγεννα, — ἐβγῆκεν ἀπὸ τὸν Δαμαλᾶν, χωρὶς νὰ εἰπῇ ποῦ πηγαίνει. Ἐπῆγε νὰ πάρῃ φλωρία ἀπὸ τὸν ἀνεξάντλητον πίθον του. Ἐπῆγε, καὶ δὲν ἐπέστρεψε πλέον.

»Οἱ βοσκοὶ ὁποῦ εἶχαν τὰ πρόβατά των εἰς τὸ βουνὸν, διηγήθησαν ἔπειτα ὅτι τὸν εἶδαν ἐν ᾧ ἐπερνοῦσε τὸ γεφύρι. Ὅτι μεγάλη ἀνεμοζάλη εἶχε σηκωθῇ, καὶ ὁ οὐρανὸς ἔγινε πίσσα, καὶ ὁ ἄνεμος ἐγαύγιζεν εἰς τοὺς βράχους κ' ἐφυσοῦσεν ὡς νὰ ἤθελε νὰ ξερρίζώσῃ τὸ ὄρος, καὶ ἔπιπταν βροχὴ καὶ χάλαζα καὶ κεραυνοὶ, ὅπου ἦτον τρομάρα· καὶ μεταξὺ εἰς ταῖς βρονταῖς ὅτι ἤκουσαν μόνον ὡς μεγάλα χάχλανα εἰς τὸν ἀέρα, καὶ ὅταν ὁ οὐρανὸς ἐξαστέρευσεν, ὁ προεστὸς δὲν ἦτον πλέον εἰς τὸ γεφύρι, καὶ πούποτε δὲν ἐφαίνετο. Μόνον ὅταν ἐπέρασαν εἰς τὸ μέρος ὅπου τὸν εἶχαν ἰδεῖ, ηὗραν κομμάτι χαρτὶ μαυρισμένον, μὲ γράμματα ὁποῦ κἀνεὶς ἀπὸ τοὺς γραμματισμένους τοῦ Δαμαλᾶ, οὔτε ὁ δημοδιδάσκαλος, δὲν ἠμπόρεσε ν' ἀναγνώσῃ.

»Ἡ ἀνεμοζάλη ἐκείνη εἶχε φθάσει καὶ ὡς κάτω εἰς τὸ χωρίον, καὶ κεραυνὸς ἔπεσε καὶ ἐφόνευσε τὴν γυναῖκα τοῦ προεστοῦ, καὶ ἔκαυσε τὸ παλάτιόν του.»

Τὴν μακρὰν ταύτην διήγησιν μᾶς ἔκαμεν ὁ Βάρβα-Θανάσης ἐν ᾧ ἡτοιμάζετο ἡ τράπεζα, εἰς τὸ δεξιὸν χεῖλος τῆς χαράδρας, ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι ὀπωσοῦν ὁμαλώτερον. Τινὲς κυρίαι ἔλεγον ὅτι ἔπρεπε νὰ βραχύνωμεν τὸ γεῦμα, προφασιζόμεναι ὅτι τῆς δύσεως τὰ νέφη ὑψοῦντο ἀπειλητικὰ, ἴσως ὅμως καὶ ἔκ τινος ἐνδομύχου ἐπιθυμίας νὰ μὴ μένωσι νύκτα εἰς τὰ μέρη ὅπου μαυροφόροι ἔρχονται εἰς ἐπισκέψεις διὰ τῆς ὀπῆς τοῦ κλείθρου.

»Ἐννοεῖται δ' ὅτι καθ' ὅλον τὸ γεῦμα ὁ μαυροφόρος οὗτος, καὶ ἡ γέφυρα, καὶ ὁ κτίστης, καὶ οἱ πίθοι οἵτινες εὑρί-

σκονται ὑπὸ τοὺς λίθους κυλιομένους, ἦσαν τὰ διηνεκῆ ἀντικείμενα τῆς εὐφυΐας, τῶν σαρκασμῶν, τῶν λογοπαιγνίων, ἴσως καὶ τοῦ κρυπτοῦ φόβου τῶν διαφόρων συνδαιτυμόνων, κατὰ τὸν ἀτομικὸν χαρακτῆρα ἑκάστου.

ΣΤ'

Οὕτω παρετάθη ἡ εὐωχία ἐπὶ μακρὸν, καὶ ἡ νὺξ ἐπλησίαζε. Καὶ ἐπεθύμουν μὲν πρὸ πολλοῦ αἱ πλεῖσται τῶν κυριῶν ν' ἀναχωρήσωμεν, ἀλλὰ φοβούμεναι τὸ δίζυγον πῦρ τῶν εἰρωνειῶν, τὸ ὑποδεχόμενον πᾶσαν τοιαύτην πρότασιν, δὲν ἐτόλμων εἰμὴ πλαγίας τινὰς νύξεις.

Τέλος ἡ Κυρία Ἀγγελικὴ, ἥτις ἦτον ἀνωτέρα πάσης ὑπονοίας φόβου παιδαριώδους, λαβοῦσα μετ' ἀποφάσεως τὸν λόγον·

— Δὲν νομίζετε, εἶπεν, ὅτι εἶναι τέλος καιρὸς ν' ἀφήσωμεν τὸν οἰκοδεσπότην εἰς τὴν ἡσυχίαν του; Τὴν ἡμέραν δὲν εἴχομεν ἀνάγκην νὰ τὸν ψηφῶμεν· εἰμεθα ἐντὸς τοῦ δικαιώματός μας. Ἡ νὺξ ὅμως εἶναι τῆς ἰδιαιτέρας δικαιοδοσίας τοῦ Διαβόλου.

— Ἄ! ἀναφέρετε ἀκόμη τὸν Διάβολον, κυρία μου! εἶπεν ὁ γνωστὸς ἐκεῖνος ἐπὶ ψυχρολογίᾳ συνοδοιπόρος. Ὁ Διάβολος ἀπώλεσε τὴν ἐξουσίαν του, ὁ Διάβολος ἐξεθρονίσθη ἀφ' ὅτου τῆς ἐπικρατείας του ἔλαβον οἱ ἄγγελοι κατοχήν.

— Ἔστω, ἀπεκρίθη ἡ Ἀγγελικὴ, ὅτι δὲν θὰ μᾶς ἁναρπάσῃ ἀπὸ τῆς γεφύρας ταύτης ὡς τὸν κτίστην αὐτῆς· ἔχει ὅμως πολλοὺς πόδας, καθὼς ἤκουσα ἐδώ τινα λέγοντα, καὶ τίποτε δὲν τὸν ἐμποδίζει νὰ μᾶς κυλίσῃ, ὅταν καταβαίνωμεν, κατὰ τῶν φοβερῶν αὐτῶν κρημνῶν, ὅπου μὴ ἐλπίζετε νὰ εὕρετε καὶ δεύτερον πίθον ῥλωρίων. Θέλει ἔχει φυσικώ-

τατον σύμμαχον τὴν ἀπερισκεψίαν ἡμῶν ὅτι ἐνυχτώθημεν εἰς τοιούτους δρόμους. Σᾶς βεβαιῶ ὅτι κἀμμίαν ὄρεξιν δὲν ἔχω τοιούτου θανάτου, καὶ ἐγὼ ὑπάγω ν' ἀναβῶ εἰς τὴν ἡμίονόν μου.

Καὶ, ὡς πάντοτε συμβαίνει εἰς τῶν ἀνθρώπων τὰ πλήθη, ὅπου ὁ δραστηριώτερος καὶ θαῤῥαλεώτερος ἀναλαμβάνει αὐτομάτως τὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἄλλων, ὅλοι ἠγέρθησαν ν' ἀκολουθήσωσι τὸ παράδειγμα τῆς Ἀγγελικῆς, καὶ τόσῳ προθυμώτερον καθ' ὅσον πρὸς δυσμὰς εἶχεν ἀρχίσει ν' ἀστράπτῃ.

Ἐξαίφνης ὅμως ἄσμα ἠκούσθη ἐκ τῆς ἀντιπέραν πλευρᾶς τῆς χαράδρας, τὸ ἄσμα τοῦ παράφρονος! Καὶ οἱ μὲν ὑπηρέται ἡμῶν, ἀκούσαντες τὰς πρωϊνάς μου περὶ αὐτοῦ παραγγελίας, ἀπέσχον διόλου τοῦ νὰ τὸν ἐνοχλήσωσιν. Ἡ δὲ Ἀγγελικὴ, ἐλθοῦσα πρός με, καὶ λαβοῦσά με ἐκ τῆς χειρὸς, μοὶ ἔδειξε σιωπῶσα τὸ μέρος ὅθεν ἐξήρχετο ἡ φωνὴ, καὶ ἔμεινε προσέχουσα ἀτενῶς εἰς τὸ ἄσμά του, τὴν δὲ χεῖρά της ἠσθανόμην ἐλαφρῶς τρέμουσαν εἰς τὴν ἐδικήν μου.

— Βλέπετε πῶς μὲ παρακολουθεῖ ὁ ἄθλιος, τῇ ἐψιθύρισα μεταξὺ δύω στροφῶν. Σχίζεται ἡ καρδία μου, ὅταν ἀναλογίζωμαι ὅτι πρέπει νὰ τὸν ἀφήσω.

— Νὰ ὑπάγωμεν νὰ τὸν ἰδῶμεν, νὰ τὸν ὁμιλήσωμεν, μοὶ ἀπεκρίθη ταπεινῇ τῇ φωνῇ.

— Ἂν, ὑπέλαβον, ἔχητε τὴν γενναιότητα νὰ διαβῆτε τὴν γέφυραν.

— Τὴν διαβαίνω, ἀπήντησε μετ' ἀποράσεως.

Βλέπων δὲ ὅτι ἐπέμενε, τῇ ἔδωκα τὴν χεῖρα ὅταν ὁ δυστυχὴς παράφρων ἔψαλλε τὴν τελευταίαν του στροφὴν ἐκ δευτέρου, ἵνα τὴν φέρω ὑπεράνω τοῦ βαράθρου· ὁ δὲ

σύζυγός της τὴν ἐκράτει ἐκ τῆς ἄλλης χειρὸς, διότι ἕνεκα τῶν νεφῶν ἐπυκνοῦτο ἤδη τὸ σκότος.

Ἀλλὰ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἤστραψε λαμπρῶς, καὶ ἐφώτισεν ἡμᾶς κατὰ πρόσωπον, ἐν ᾧ ἐθέτομεν τὸν πόδα ἐπὶ τῆς γεφύρας. Εἰς τὴν ἀκαριαίαν ὅμως λάμψιν εἴδομεν καὶ ἡμεῖς κατέναντι ἡμῶν ἐπὶ ὑψηλοῦ βράχου ἱστάμενον τὸν παράφρονα· ἡ δ' αἰφνιδία αὕτη ὄψις καὶ ἡ σφοδρότης τῆς λάμψεως κατέπληξαν τὴν Ἀγγελικὴν, ἥτις, ἀντὶ νὰ προχωρήσῃ, ὠπισθοδρόμησεν ἐξ ἐναντίας ἓν βῆμα, καὶ ἀπέσυρε καὶ ἐμέ.

Ἀμέσως δὲ τὴν πρώτην ἀστραπὴν διεδέχθη δευτέρα· καὶ εἰς αὐτῆς τὸ φῶς εἴδαμεν τὸν δυστυχῆ ψάλτην εἰς τὴν αὐτὴν μὲν ἀκόμη θέσιν ἱστάμενον, ἀλλ' ἔχοντα τεταμένας τὰς δύω χεῖρας, ὡς ἂν μᾶς ἐκάλει, καὶ οἱ ὀφθαλμοί του μοὶ ἐφάνησαν εὐρέως ἀνοιγόμενοι καὶ σπινθηροβολοῦντες.

Εὐθὺς δὲ σχεδὸν τὸν ἠκούσαμεν ἀρχίζοντα πάλιν τὸ ᾄσμά του, ἀλλὰ κατὰ τρόπον παράδοξον καὶ διακεκομμένως, ὡς ἂν κατέβαλλεν αὐτὸν ἡ συγκίνησις, ἢ ὡς ἂν νὺτοσχεδίαζε. Καὶ τῷ ὄντι τὴν στροφὴν ἣν ἔψαλλε δὲν εἶχον ἀκούσει πρίν· καὶ ἐπειδὴ, ὡς ὅλας, τὴν ἐπανέλαβε δὶς, ἐδυνήθην νὰ τὴν ἀπομνημονεύσω. Ἔλεγε δέ·

Φύσις, ὡς ἐθήλασα,
νέος ὢν, τὸ γάλα σου,
πάλιν Σὲ ποθῶ.
Νὰ μ' ἀνοίξῃς ἔρχομαι,
μῆτερ, τὰς ἀγκάλας σου,
καὶ νὰ κοιμηθῶ.

Μόλις δ' ἐτελείωσε, καὶ ἠκούσαμεν μεγάλην κραυγὴν, καὶ, ὡς κατ' ἀρχὰς μοὶ ἐφάνη, τὴν λέξιν Ἀγγελική! ἴσως ὅμως μᾶλλον ἐπίκλησιν εἰς τὸν ἄγγελον, τὸν φύλακα,

τῶν ψυχῶν· καὶ τρίτη ἀστραπὴ μᾶς ἔδειξε θέαμα φρικτὸν, τὸν δυστυχῆ φερόμενον κατὰ τῶν κρημνῶν, ὁλισθήσαντα, ὡς ὑπεθέσαμεν, ἐν τῇ ὁρμῇ τῆς χειρονομίας του.

Ὡς δ' ἐσβέσθη ἡ ἀστραπὴ, βαρὺς δοῦπος ἀντήχησεν ἀπὸ τῆς ἀβύσσου, καὶ συγχρόνως ἡ Ἀγγελικὴ καὶ αἱ ἄλλαι κυρίαι ἐξέπεμψαν φρίκης κραυγήν. Ἡμεῖς δὲ ἄψαντες ἐν τῷ ἅμα τὰς δᾷδας, κατέβημεν μετὰ μεγίστης δυσχερείας καὶ μετὰ πολλῶν τῶν κινδύνων εἰς τὸν πυθμένα, καὶ ἐκεῖ, — θέαμα ὀδυνηρόν! — εὕρομεν τὸν ἄθλιον ἄπνουν καὶ συντετριμμένον, καὶ μόλις μετὰ μακροὺς ἀγῶνας κατωρθώσαμεν νὰ τὸν ἀναβιβάσωμεν, ἐπ' ἐλπίδι, ἀλλὰ φεῦ! ἀποβάσῃ ματαίᾳ, τοῦ ν' ἀναζωπυρήσωμεν διὰ πάσης θεραπείας, ἂν εὑρίσκομεν ἔτι ἐν αὐτῷ ἔσχατόν τινα σπινθῆρα ζωῆς.

Ἀπετέλεσε δ' ἡ πελιδνὴ καὶ καθημαγμένη ὄψις τοῦ ταλαιπώρου νεκροῦ φοβερὰν ἐντύπωσιν, ἰδίως εἰς τὰς κυρίας· καὶ ἡ Ἀγγελικὴ μάλιστα, ἡ πάντοτε πρὸς πάντα τοσοῦτον ἀτρόμητος, ἴσως διότι ἐξ ὅσων τῇ εἶπον εἶχεν ἀρχίσει ἐνδιαφερομένη ὑπὲρ αὐτοῦ, ἅμα τὸν εἶδεν ἐμπρός της κείμενον, τὸν ἠτένισε μὲν πρῶτον βωβὴ, ἔπειτα δὲ, ὡς ὑφ' ἠλεκτρικοῦ σπινθῆρος πληγεῖσα, ἔπεσεν ἐμβρόντητος εἰς λειποθυμίαν τοσοῦτον σφοδρὰν, ὥστε πολὺς καιρὸς ἐχρειάσθη πρὶν διὰ παντοίων τρόπων τὴν ζωογονήσωμεν.

Καὶ τότε δ' ἔτι εἶχε νεκρᾶς ὠχρότητα, καὶ οἱ πόδες της ἔτρεμον, ὥστε μόλις κατωρθώσαμεν νὰ τὴν ἐπιβιβάσωμεν εἰς τὴν ἡμίονον, καὶ ὁ Βάρβα-Θανάσης μετὰ δύω ἄλλων συντρόφων του ἐπεφορτίσθησαν νὰ τὴν ἐπιμελῶνται. Ἔχοντες δὲ τὰς δᾷδας ὁδηγοὺς, ἠρχίσαμεν τὴν κατάβασιν, ἣν καθίστων λίαν δυσχερῆ αἱ ἀποφράδες περιστάσεις ἐκεῖναι, καὶ ἔτι δυσχερεστέραν ἡ μετ' ὀλίγον ἐπελθοῦσα βροχή.

Τέλος δὲ, ἀφ' οὗ, κακῶς ἔχοντες, καὶ ἐνβαθείᾳ διακείμε-

νοι ἀθυμίᾳ, ἐφθάσαμεν εἰς τὸ παραθαλάσσιον, τὸν μὲν νεκρὸν παρεδώκαμεν νὰ ταφῇ εἰς τοῦ λιμένος τὴν ἐκκλησίαν, ἡμεῖς δὲ κατηφεῖς καὶ σιγῶντες, καὶ ἐμφρόντιδες περὶ τῆς ὑγείας τῶν κυριῶν, αἵτινες κακῶς εἶχον καὶ ἐκ τῆς ταραχῆς καὶ ἐκ τῆς ὁδοιπορίας, ἐπέβημεν εἰς τὰς λέμβους καὶ ἀπήλθομεν εἰς τὸ ἀτμόπλουν, ἀπάραν σχεδὸν ἀμέσως, διότι μόνον ἡμᾶς περιέμενε.

Καὶ ἡ μὲν βροχὴ εἶχε παύσει, ἀλλὰ, τὸ χειρότερον διὰ τοὺς πλέοντας, τὴν διεδέχθη ἄνεμος, ὥστε πάντες ὑπεφέρομεν, ἡμεῖς μὲν οἱ ἄνδρες μένοντες ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, καὶ ζητοῦντες παρὰ τοῦ ἀέρος κατεύνασιν τῆς ναυτίας, αἱ δὲ κυρίαι ἐν τοῖς θαλάμοις, ζητοῦσαι παρὰ τοῦ ὕπνου λήθην τοῦ δυσαρέστου των πλοῦ, καὶ τῆς προηγηθείσης θλιβερᾶς ἐκείνης σκηνῆς.

Οὕτως ἐντὸς τεσσάρων ὡρῶν, αἵτινες μᾶς ἐφάνησαν τεσσαράκοντα, ἐφθάσαμεν εἰς τὸν Πειραιᾶ περὶ τὴν δευτέραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον, καὶ ἐπερατώθη ὑπὸ λίαν ἀπαισίους οἰωνοὺς ἡ ἐκδρομὴ, ἥτις ῥαιδρότατα εἶχεν ἀρχίσει.

Ζ'

Ἀλλ' ἴσως τις τῶν ἧττον ἐνδιαφερομένων εἰς τόπων περιγραφὰς ἢ εἰς ἀνθρώπων ἤθη καὶ ἔργα, ἐπιθυμεῖ νὰ ἐξερευνήσῃ, εἰς συμπλήρωσιν τῶν περὶ ἐκδρομῶν ὁδηγιῶν τούτων, ἂν τὴν ἐν τῇ διημέρῳ ὁδοιπορίᾳ τόσον ταχέως συνδεθεῖσαν σχέσιν μετὰ τῆς Κυρίας Ἀγγελικῆς διέκοψεν ἀμέσως καὶ ἐντελῶς ἡ εἰς Ἀθήνας ἐπάνοδος, ἣ ἂν ἐξηκολούθησα καλλιεργῶν αὐτήν. Τὴν περιέργειαν τοῦ κυρίου τούτου οὐδεμίαν ἔχω δυσκολίαν νὰ εὐχαριστήσω.

Ἡ ἐπάνοδος ἡμῶν ἀπὸ τῆς γεφύρας ἦτον θλιβερὰ καὶ

ἐπίπονος, καὶ ἕκαστος ἐν τῷ σκότει ἦν ἠναγκασμένος νὰ φροντίζῃ ποῦ καὶ πῶς πατεῖ. Ἄλλως τε αἱ κυρίαι, καὶ μάλιστα ἡ Ἀγγελικὴ, ἦσαν ἠνωχλημέναι, ὥστε καιρὸς συνδιαλέξεων δὲν ἦτον τότε. Ἐντὸς τοῦ ἀτμοπλόου, καὶ κατὰ τὸν θόρυβον τῆς ἀποβάσεως ἐν βαθείᾳ νυκτὶ καὶ ἐν τρικυμίᾳ, δὲν εἶδα οὔτε τὴν Ἀγγελικὴν οὔτε ἄλλην τινὰ ἐκ τῶν κυριῶν μεθ' ὧν συνέπλεον. Τὴν ἐπαύριον δὲ τῆς ἀφίξεως ἡμῶν δὲν ἀρνοῦμαι ὅτι μετέβην εἰς τῆς Κυρίας Ἀγγελικῆς (καὶ νομίζω ὅτι, οὕτω πράττων, ἐξεπλήρουν ἀπαραίτητον καθῆκον τῆς ἁπλουστάτης εὐγενείας) νὰ ἐρωτήσω περὶ τῆς ὑγείας της, διότι εἶπον ὅτι τὴν προτεραίαν εἶχεν ἀσθενήσει. Ἀλλ' ἔμαθον ὅτι ἐξηκολούθει πάσχουσα, καὶ δὲν ἠμπόρεσα νὰ τὴν ἰδῶ.

Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐπανελθὼν, ἔλαβον τὴν αὐτὴν ἀπόκρισιν, ἥτις μὲ ἀπεθάρρυνεν. Ὅτε δὲ μετὰ εἴκοσιν ἡμέρας ἐπανέλαβον καὶ τρίτον τὴν αὐτὴν ἀπόπειραν, εἰ καὶ ὁ σύζυγος τῆς Ἀγγελικῆς, μικρὰν ἔχων μετ' ἐμοῦ γνωριμίαν, δὲν ἐνέκρινε νὰ μοὶ ἀποδώσῃ τὴν ἐπίσκεψίν μου, ἐπληροφορήθην ὅτι ἀμφότεροι εἶχον ἀναχωρήσει, καὶ ὡς ὁ νέος ἐνοικιαστὴς τῆς οἰκίας ἐνόμιζεν, εἰς τὴν ἀλλοδαπήν· καὶ ἔκτοτε πλέον οὐδὲ λόγον εἶχον ὅπως ἐρευνήσω, οὐδὲ τρόπον ὅπως μάθω τι περὶ αὐτῆς.

Η'

Περίεργον δὲ εἶναι πῶς ἀλληλουχοῦνται αἱ ἀνθρώπιναι τύχαι καὶ περιστάσεις! Εἰς φύλλον τοῦ χαρτοφυλακίου μου πολὺ ἀπέχον ἐκείνου ἐφ' οὗ εἶχον χαράξει

τὰς περὶ Πόρου σημειώσεις μου, εὑρίσκω γραμμάς τινας αἵτινες ἔχουσι σχέσιν ἄμεσον πρὸς αὐτάς.

Ἔτη τρία εἶχον παρέλθει ἀπὸ τῆς ἐκδρομῆς ἐκείνης, ὅταν, ἐπανερχόμενος ἐξ Ἀγγλίας, διέβην διά τινος τῶν Γερμανικῶν μεγαλοπόλεων, ἧς ἐπίτηδες ἀποσιωπῶ τὸ ὄνομα, καὶ διέμεινα εἰς αὐτὴν ἡμέρας τινάς. Ἀκούσας δ' ὅτι ἐν αὐτῇ ὑπάρχει φρενοκομεῖον ἐπίσημον, ἓν τῶν ἄριστα ἐν Εὐρώπῃ ὠργανισμένων, ἀνεμνήσθην τῆς τραγικῆς τοῦ Πόρου σκηνῆς, καὶ πάντοτε μετὰ θλίψεως ἀναλογιζόμενος τὴν παρ' ἡμῖν ἐγκατάλειψιν τῶν ἀξιοδακρύτων ἐκείνων ἀνθρωπίνων ὄντων, ἅτινα ἐπιζῶσιν εἰς τῆς ὑπάρξεώς των τὸ εὐγενέστερον μέρος, ἠθέλησα νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ κατάστημα.

Ἡ τάξις αὐτοῦ, ἡ πανταχοῦ ἐπαυγάζουσα νουνεχὴς πρόνοια καὶ φιλάδελφος ἐπιμέλεια, ἐνέπλησαν τὴν καρδίαν μου εὐγνωμοσύνης ἐν ὀνόματι τῆς πασχούσης ἀνθρωπότητος πρὸς τοὺς εὐγενεῖς αὐτῆς διοικητάς. Ὅτε δ' ἐξέφραζον αὐτὴν θερμῶς πρὸς τὸν ξεναγοῦντά με, καὶ συγγνώμην αἰτῶν δι' ἃς τῷ ἐζήτουν λεπτολόγους πληροφορίας, τῷ εἶπον ὅτι συνέλεγον αὐτὰς ἐπ' ἐλπίδι ὅτι ἴσως ποτὲ χρησιμεύσωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, πρὸς σύστασιν καταστήματος κατὰ τὸ ἄριστον παράδειγμα ὃ ἐσπούδαζον,

— Εἶσθε Ἕλλην; μοὶ εἶπεν. Ἄ! τότε ἐπιτρέψατέ με νὰ σᾶς ὁδηγήσω εἰς μέρος ὅπου ἴσως εὕρετε καί τι δυνάμενον ἰδιαιτέρως νὰ ἐνδιαφέρῃ ὑμᾶς.

Καὶ μ' ἔφερεν εἰς μικρὸν, ἀλλὰ καθαρώτατον καὶ εὐάρεστον δωμάτιον, ἔχον ἄποψιν εἰς σκιερὸν κῆπον. Ἐν αὐτῷ, ὅτε εἰσήλθομεν, εἴδομεν γυναῖκα νέαν, ὡς ἐφαίνετο, καὶ ἰσχνὴν, ἥτις κύκλῳ περὶ τὸ δωμάτιον φερομένη, περιέστρεφεν εἰς τὸν ἀέρα τὸ δάκτυλον τῆς δεξιᾶς χειρὸς, καὶ ἐμι-

μεῖτο διὰ τοῦ στόματος τὸν βόμβον πετῶντος ἐντόμου.

— Ἡ δυστυχὴς γυνή! μοὶ εἶπεν ὁ ἐπιστάτης ταπεινῇ τῇ φωνῇ. Ἰδοὺ ἡ ἐνασχόλησις ὅλης τῆς ἡμέρας της. Φρονεῖ ὅτι εἶναι μέλισσα. Ἂν δὲν ἀπατῶμαι, κατάγεται ἐξ Ἑλλάδος.

Ὅταν δ' αὕτη, στραφεῖσα πέριξ τοῦ δωματίου, ἔφθασεν ἀπέναντί μου, ἔμεινα ὡς ἐμβρόντητος, ὅλον μου τὸ αἷμα συνεστάλη εἰς τὴν καρδίαν μου, καὶ λαβὼν αὐτὴν βιαίως ἐκ τῶν δύω χειρῶν·

— Ἡ Ἀγγελική! ἀνέκραξα. Ὦ Θεέ μου! Ἐδὼ ἡ Ἀγγελική!

Καὶ τὰ δάκρυά μου ἔτρεξαν ποταμηδὸν, καὶ τοὺς πόδας μου αἰσθανθεὶς ἰσχυρῶς κλονουμένους, ἐρρίφθην εἰς τὸ ἀνακλιντήριον.

Ἔμεινε δὲ καὶ ἐκείνη ὡς ἀπολελιθωμένη, καὶ μὲ ἠτένιζεν ἔχουσα εὑρέως τεταμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὡς ἂν τῇ εἶχεν ἐπιφανῆ φάντασμα, οὗ δὲν ἐνόει τὴν παρουσίαν.

Καὶ διετήρει μὲν τὰ ἴχνη τῆς ἀρχαίας της καλλονῆς, καὶ τῶν χαρακτήρων της τὴν ἐξαίσιον ἁρμονίαν, ἀλλ' ἡ ὠχρότης της ἦτον ὡς νεκρᾶς, καὶ αἱ νεανικαὶ καὶ ἄλλοτε θάλλουσαι παρειαί της εἶχον πέσει καὶ μαρανθῇ, καὶ οἱ μεγάλοι καὶ ἐκφραστικοὶ ὀφθαλμοί της εἶχον ἀπολέσει τὴν μυχίαν ἐκείνην λάμψιν τῆς νοημοσύνης, ἥτις ἀπετέλει τὸ μέγιστον αὐτῶν θέλγητρον, καὶ ἔρριπτον ἤδη μόνον ἐκ διαλειμμάτων ἀστραπὰς πυρετώδεις.

Ἀφ' οὗ δ' ἐπί τινας στιγμὰς μ' ἐθεώρησε, μειδιάσασα λυπηρῶς, καὶ κλονίσασα τὴν κεφαλήν της, ἤρχισε νὰ ψάλλῃ κατὰ τὸν γνωστόν μοι ἦχον, ἀλλὰ βραδέως, καὶ μετὰ πενθίμου τόνου φωνῆς, τὴν ἑξῆς στροφήν·

Κύκνος χιονόπτερος,
ν' ἀναβῶ ἠθέλησα
εἰς τὸν οὐρανόν·

πλὴν χρυσῆ μ' ἐκέντησε
κεκρυμμένη μέλισσα,
κ' ἔπεσα θανών.

Ἀφ' οὗ δ' ἐτελείωσε, πλησιάσασα εἰς ἐμὲ μετὰ σχημάτων ὧν ἡ ζωηρότης ηὔξανε βαθμηδόν·

— Σὲ γνωρίζω, μοὶ εἶπεν. Ἔρχεσαι ἐκ Πόρου. Ὦ! ἰδὲ τί δροσερά, τί ὡραῖα τὰ δάση! Αἰσθάνεσαι πῶς τὰ ἄνθη μοσχοβολοῦν; Μὴ τὰ πλησιάσῃς! Εἰς αὐτὰ κάθηται κεκρυμμένη μέλισσα.

Καὶ ἤρχισε πάλιν διὰ τῶν χειλέων μιμουμένη τῆς μελίσσης τὸν βόμβον.

— Ἠξεύρεις, ἐξηκολούθησε, ποία εἶναι ἡ μέλισσα; Ἡ μέλισσα, ἠξεύρεις; εἶμαι ἐγώ. Μοὶ τὸ ἔλεγεν ἐκεῖνος ἐν ᾧ ἔπιπτε. Τίς σοὶ εἶπεν ὅτι ἐγὼ τὸν ἔρριψα; Ἐκεῖ ἵσταται εἰς τὰς βροντὰς καὶ εἰς τὰς ἀστραπάς. Ὠλίσθησεν εἰς τὰς πέτρας καὶ ἔπεσε. Τίς σὲ εἶπεν ὅτι τὸν ἔρριψα; Ὁ Διάβολος σοὶ τὸ εἶπεν. Ἀκούεις τί φωνάζει ἀπὸ τῶν σπλάγχνων τοῦ βαράθρου; Ἀκούεις ἀπὸ τοῦ βάθους τῆς νυκτὸς τί φωνάζει; Κατάρα, φωνάζει, κατάρα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου, κατάρα! κατάρα!

Καὶ εἰς τὸν ἀνώτατον τῆς μανίας παροξυσμὸν ἐρρίφθη βιαίως εἰς τὸ ἀνακλιντήριον, ἐβύθισε τὴν κεφαλήν της εἰς τὰ προσκεφάλαια, καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ μεγαλοφώνως, μέχρις οὗ τέλους γενικὸς σπασμὸς ἔσεισεν ὅλον τὸ σῶμά της, καὶ ἔπεσεν ἀναίσθητος κατὰ γῆς.

Τότε ὁ ἐπιστάτης ἐκάλεσε μίαν τῶν νοσοκόμων, καὶ παραδοὺς τὴν ἀσθενῆ εἰς τὴν ἔμπειρον αὐτῆς ἐπιμέλειαν, μοὶ εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴ ἡ παρουσία μου τοσοῦτον τὴν ἐκλόνισεν, εἶναι ἐπικίνδυνον δι' αὐτὴν νὰ μείνωμεν περισσότερον, καὶ ἐθεώρει τὸ ἐπελθὸν αὐτῇ σύμπτωμα ὡς κρίσιν, περὶ ἧς δὲν

ἐδύνατο νὰ προϊδῇ πῶς ἔμελλε νὰ λυθῇ. Μοὶ ἐπέτρεψεν ὅμως, ἂν ἐπεθύμουν, νὰ τὴν ἐπισκέπτωμαι καθ' ἑκάστην.

Ἀφ' οὗ δ' ἐξήλθομεν, μοὶ διηγήθη ὅτι πρὸ δύω ἐτῶν εἶχε κομίσει τὴν νέαν ταύτην γυναῖκα ὁ σύζυγός της ἐνταῦθα, ὅτι πολὺν χρόνον ἔμεινε πλησίον της περιποιούμενος αὐτὴν μετὰ πολλῆς προσπαθείας· ἀφ' οὗ ὅμως τὴν εἶδεν ἀνίατον, ὅτι ἀφῆκεν ὅλην τὴν προϊκά της εἰς τὸ κατάστημα, ὅπως ἐκ τοῦ εἰσοδήματος αὐτῆς ἔχῃ πᾶσαν τὴν ἀναγκαίαν θεραπείαν ἐν ὅσῳ ζῇ, καὶ ἀνεχώρησε.

Προσέθηκε δ' ὁ ἐπιστάτης, ὅτι ἔκτοτε δι' ἀόκνου καὶ προσφόρου ἐπιμελείας εἰ καὶ οὐδὲν κατώρθωσαν ὡς πρὸς τὴν τελικὴν αὐτῆς ἴασιν, πολὺ ὅμως τὴν ἐπραΰνον, καὶ πρὸ πολλοῦ δὲν τῇ εἶχεν ἐπέλθει τοιοῦτος παροξυσμός, ὅστις, καθ' ἃ πολλάκις παρετηρήθη, δύναται μὲν ἐπιτεινόμενος ν' ἀποβῇ ὀλέθριος, εἶναι ὅμως ἐνίοτε καὶ οἰωνὸς αἰφνιδίας ἀναῤῥώσεως.

Ἡ ἐντύπωσις ἣν ἡ σκηνὴ αὕτη ἀπετέλεσεν ἐπ' ἐμὲ ὑπῆρξε φοβερά, καὶ ἀναχωρῶν τοῦ φρενοκομείου ἠρώτων ἐμαυτὸν ἂν κακὸς ἐριάλτης δὲν ἐκάθησεν ἐπ' ἐμὲ, καὶ μοὶ παρέστησε τὸ οἰκτρὸν ἐκεῖνο θέαμα τῆς γυναικὸς ἣν ἄλλοτε εἶχον γνωρίσει ἐν τῇ ἀκμῇ τοῦ κάλλους καὶ τῆς νεότητος, φαιδρὰν ὡς πτηνὸν, πλήρη εὐφυΐας καὶ χάριτος.

Τὴν νύκτα ὅλην δὲν ἔκλεισα ὀφθαλμὸν, καὶ τὴν ἐπαύριον ἀπὸ πρωΐας ἐπανῆλθον εἰς τὸ κατάστημα, ὅπου μετ' ἀπελπισίας ἔμαθον ὅτι ἡ Ἀγγελικὴ δὲν εἶχε συνέλθει εἰσέτι ἀπὸ τῆς βαρείας ἐκείνης ἀσθενείας, καὶ ὅτι οἱ ἰατροὶ εἶχον μεγάλην ἀνησυχίαν περὶ τῆς ζωῆς της.

Ἰδὼν δ' ὁ Κύριος Διευθυντὴς τοῦ φρενοκομείου πόσον ἐνδιαφέρομαι ὑπὲρ αὐτῆς, μοὶ ἐπέτρεψε κατὰ τὰς κρισίμους ταύτας στιγμὰς νὰ μὴ τὴν ἐγκαταλείψω, καὶ μετὰ φιλανθρώπου συγκαταβάσεως μοὶ παρεχώρησε δωμάτιον τῆς κα-

τοικίας του, ὅπως διαμείνω ἐν τῷ καταστήματι ἐν ὅσῳ διήρκει ἡ ἐπικίνδυνος θέσις της.

Δυστυχῶς ὅμως αὕτη παρετείνετο, καὶ ἐδεινοῦτο ὁσημέραι. Αἱ δυνάμεις της ἠλαττοῦντο, ἐν ᾧ ὁ πυρετὸς ηὔξανε, καὶ οὐδὲ πρὸς στιγμὴν συνήρχετο ἐκ τῆς ἀλλοφροσύνης της, ἀλλ' ὁτὲ μὲν τῇ ἐπανήρχετο εἰς τὴν φαντασίαν ὅτι μετεβλήθη εἰς μέλισσαν, καὶ ἤρχιζε τὸν παράδοξον ἐκεῖνον συριγμὸν, ὅστις συνήθως ἀπέληγεν εἰς σπασμοὺς νευρικοὺς, ὁτὲ δὲ ἐγίνετο ἐμμανὴς, καὶ ἔκραζεν ἄτοπα καὶ ἀσυνάρτητα Γερμανιστὶ ἢ Ἑλληνιστὶ, καὶ ἄλλοτε ἔμενεν ἐπὶ ὥρας ὁλοκλήρους ἐν πλήρει ἀναισθησίᾳ.

Οὕτω παρῆλθον τρεῖς ὅλαι ἡμέραι ἄνευ τινὸς διαλείψεως τῶν φοβερῶν αὐτῶν συμπτωμάτων. Κατὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον τῆς τρίτης, ἀφ' οὗ μετὰ βίαιον παροξυσμὸν τῇ ἐπῆλθεν ἡ ὕφεσις ἐκείνη, ἥτις ἦτον κατάστασις μεταξὺ ζωῆς καὶ θανάτου, μᾶλλον νάρκη ἢ λειποθυμία παρὰ ὕπνος, ἡ μὲν νοσοκόμος, ἀπαυδήσασα, ἐκοιμᾶτο ἐν τῇ γωνίᾳ τοῦ δωματίου, ἐγὼ δὲ, παρὰ τῇ ἀσθενεῖ καθήμενος, ἐκράτουν τὰς χεῖράς της, καὶ μυστικῶς προσευχόμενος, τὰς ἔβρεχον δι' ἀφθόνων δακρύων.

Αἴφνης ἀφῆκε βαθὺν καὶ μακρὸν στεναγμὸν, τὸν πρῶτον, ὃν ἤκουσα ἐξελθόντα τοῦ στήθους της, ἀφ' ὅτου τὴν εἶδα εἰς τὴν ἀξιοθρήνητον ἐκείνην κατάστασιν, καὶ στηρίξασα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπ' ἐμὲ, τοὺς περιέφερεν ἐπί τινα χρόνον ἐπὶ τοῦ προσώπου μου, ὡς ἂν ἠρεύνα τὴν φυσιογνωμίαν μου, καὶ ἐπροσπάθει νὰ τὴν ἐνθυμηθῇ. Ἔπειτα δὲ, σφίγξασα τὴν χεῖρά μου,

— «Εἶσθε σεῖς, μοὶ εἶπε μετὰ φωνῆς δυσνοήτου, βραδείας καὶ συνεχῶς διακοπτομένης. Σᾶς γνωρίζω. Δὲν ἠξεύρω τίς τύχη ἢ τίς ἄγγελος σᾶς ἔπεμψεν εἰς ἐμέ· ἀλλ' ἤλθατε εἰς τὸ χεῖλος τοῦ τάφου μου, νὰ μοὶ φέρετε φίλου πρόσωπον,

καὶ τὴν πνοὴν τῆς Ἑλλάδος... Ὦ! εἰπέτε, μοὶ φέρετε, μοὶ φέρετε καὶ τὴν συγχώρησίν του;»

Ἐγὼ δὲ, βλέπων τὰς δυνάμεις της ἐξαντλουμένας εἰς τοὺς ἐναγωνίους τούτους λόγους, ἐπροσπάθουν παντὶ τρόπῳ νὰ τὴν καθησυχάσω, καὶ τὴν παρεκάλουν, ἀλλὰ ματαίως, νὰ μὴ ὁμιλῇ.

— «Διότι, ἐξηκολούθησεν, — πρέπει νὰ τὸ μάθητε,—ἐγὼ... ἐγὼ εἰμὶ ἥτις τὸν ἔσυρα εἰς τὸ βάραθρον, ἐγὼ ἥτις τὸν ἐφόνευσα. Μὴ μ' ἐμποδίζετε νὰ λαλήσω. Τὸ ἠξεύρω, ὀλίγαι μοὶ μένουν στιγμαί. Τὸ λογικόν μου βλέπετε ὅτι ἀνέλαμψε, διότι εἶναι ἡ στιγμὴ καθ' ἣν ὁ λύχνος θὰ σβύσῃ.

»Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὅτι μοὶ ἐχάρισεν αὐτὴν τὴν στιγμήν! Δεδοξασμένον τὸ ὄνομά του ὅτι δὲν ἀποθνήσκω εἰς τὸ σκότος καὶ εἰς τὴν ἔρημον, ὅτι σεῖς εἶσθε εἰς τὸ προσκεφάλαιόν μου. Ἄφετέ με νὰ σᾶς εἰπῶ.

»Ἦτον νέος ἐξόχου φύσεως· ἡ καρδία του ἦτον ὅλη ποίησις, ἡ διάνοιά του ὅλη εὐγένεια, ἡ ψυχή του ἦτον ὡς κόρης εὐαίσθητος, καὶ ἀγαθὴ καὶ εὔπειστος ὡς παιδίου. Τὸν ἀπήντησα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ μου ἡ ἐλαφρὰ ἐγὼ, καὶ παραγνωρίσασα τὴν θείαν σφραγῖδα ἐπὶ τοῦ μετώπου του, καὶ ἀνίκανος νὰ ὑψωθῶ εἰς τὸ ὕψος τῶν αἰσθημάτων του, ἀλλὰ κούφως καὶ φιλαρέσκως τῷ ἐζήτησα τὴν καρδίαν του, ἣ προσφερομένην δὲν τὴν ἀπέβαλον, καὶ τὴν μετεχειρίσθην ὡς παίγνιον, καὶ μετὰ ταῦτα τὴν ἔῤῥιψα, μὴ ἀναλογιζομένη κἂν ὅτι κατέστρεφον μίαν ὕπαρξιν, ὅτι ἐγινόμην φονεὺς, φονεὺς ἀνθρώπου ὅστις ἐδικαιοῦτο νὰ μὴ περιμένῃ κακὸν ἀντὶ τῆς ἀγάπης του.

»Ὑμεῖς, Κύριε,... ὑμεῖς, φίλε μου,... Ἔχοντες τὸν τάφον μεταξὺ ἡμῶν, ἐπιτρέψατε νὰ ὀνομαζώμεθα φίλοι. Ὑμεῖς, κατὰ τὴν ἐκδρομὴν ἡμῶν εἰς τὸν Πόρον, τὸ ἐνθυμεῖσθε; μὲ ἠλέγξατε αὐστηρῶς, καὶ μοὶ ἀπηυθύνατε πικρὰς καὶ

δικαίας ἐπιτιμήσεις, πρὸς ἃς ἐγὼ ἡ ἄφρων ἐγέλων! Ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν αἱ συμβουλαί σας ἔλαβον φοβερὰν ἐπικύρωσιν, καὶ ὁ γέλως μου μετεβλήθη εἰς αἱματηρὰ καὶ αἰώνια δάκρυα!

»Δὲν ἤξευρον τίποτε περὶ τῆς τύχης του, καὶ, ἡ ἀδιάφορος, οὐδ' ἐφρόντισα ποτὲ νὰ ἐρευνήσω περὶ αὐτῆς. Μοὶ ἦτον ἐν τῷ φαιδρῷ οὐρανῷ τῆς νεότητός μου ὁ διάττων ἀστὴρ, ὅστις τέρπει πρὸς στιγμὴν τὴν ὅρασιν, χωρὶς νὰ ἐρωτῶμεν πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ἐσβέσθη· μοὶ ἦτον τὸ ἄνθος ἐφ' οὗ κάθηται ἡ κούφη κόρη τοῦ ἀέρος, καὶ ἐν τῷ ἅμα τρέπει ἀλλαχοῦ τὴν ἄστατον πτῆσίν της.

»Τὸν ἐγνώρισα εἰς τὴν ἀπαίσιον λάμψιν τῶν ἀστραπῶν, ὅταν ἄπνουν καὶ συντετριμμένον τὸν ἀνέφερον ἀπὸ τοῦ βαράθρου. Τὸν ἐγνώρισα, καὶ τὸ αἷμά μου ἐπάγη εἰς τὰς φλέβας μου, καὶ ὁ νοῦς μου ἐξέστη.»

Καὶ ἔπειτα ἀνακαθήσασα, καὶ λαβοῦσα τὴν χεῖρά μου εἰς τὰς ψυχρὰς καὶ τρεμούσας χεῖράς της,

— Ὅταν θὰ ἐπιστρέψητε εἰς τὴν Ἑλλάδα, μοὶ εἶπεν, ὑποσχεθῆτε, ὦ! ὑποσχεθῆτέ μοι ὅτι θὰ ὑπάγετε εἰς τὸν Πόρον, καὶ εἰς τὸ Βῖδι, ὅπου τὸν ἐνεταφίασαν, ἀνάψατε δι' ἐμὲ κηρίον εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ προσευχήθητε μετὰ ζέσεως, ὡς τώρα σᾶς παρακαλῶ, νὰ μὲ συγχωρήσῃ, μὴ ἀνταποδίδων μοι κακὸν ἀντὶ κακοῦ, νὰ μὴ βαρύνῃ ἡ αἰωνία του κατάρα ἐπ' ἐμὲ, νὰ μὴ τὸν εὕρω ὅπου ὑπάγω φοβερὸν κατήγορον, ἐπικαλούμενον κατ' ἐμοῦ, ἐκ τοῦ βάθους τῆς ἀβύσσου εἰς ἣν τὸν ὤθησεν ἡ ἀπελπισία, τοὺς αἰωνίους κεραυνοὺς τῆς θείας δικαιοσύνης. Εἰπέτε τῳ, ὅτι ἔλαβεν ἐκδίκησιν ἥτις, καὶ ἂν μ' ἐμίσει, ἤθελε τῷ ἀρκέσει, ὅτι ἐτιμωρήθην ἐξ αὐτῆς μου τῆς ἁμαρτίας, ὅτι ἔπιον τὰς τελευταίας σταγόνας τῆς πικρᾶς φιάλης ἣν τὸν ἐπότισα ἐπὶ

γῆς, καὶ ὅτι ἀποθνήσκω κράζουσα συγγνώμην ! συγγνώμην !

Τὰς τελευταίας δὲ ταύτας λέξεις εἰποῦσα μεγαλοφώνως καὶ μετ' ἐξάψεως, ἔπεσεν εἰς τὰς ἀγκάλας μου διόλου ἐξηντλημένη. Ἡ λιδνὴ ὠχρότης ἐχύθη εἰς τὸ πρόσωπόν της, καὶ οἱ ὀφθαλμοί της ἐκλείσθησαν. Ἐν ᾧ δ' ἐπροσπάθουν μετὰ τῆς νοσοκόμου νὰ τὴν ζωογονήσω, ἠνέῳξεν ἅπαξ τοὺς ὀφθαλμούς, ἠτένισε πρὸς τὸν οὐρανὸν διὰ τοῦ παραθύρου, καὶ ἐψιθύρισε τὴν λέξιν «συγγνώμη!» Ἔπειτα δὲ, ἔμεινεν ἀκίνητος, καὶ ὅταν ὁ ἰατρὸς, κληθεὶς, ἔλαβε τὴν χεῖρά της, εἶπεν·

— Ἡ δυστυχής ! ἔπαυσαν τὰ βάσανά της !

Περιττὸν νὰ εἰπῶ, ὅτι ἅμα ἐπιστρέψας εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐπεχείρησα δευτέραν ἐκδρομὴν εἰς τὸν Πόρον, ἵνα ἐκτελέσω τὴν τελευταίαν ἐντολὴν τῆς θανούσης.

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελ.
Ο ΑΥΘΕΝΤΗΣ ΤΟΥ ΜΩΡΕΩΣ	1—263
ΛΕΪΔΑ	267—377
ΕΚΔΡΟΜΗ ΕΙΣ ΠΟΡΟΝ	381—443

ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓ. ΣΑΛΙΜΠΑ

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελ.	Στίχ.	Ἀντὶ	Γράφε
5	13	προστάτορα ;	πρωτοστάτορα ;
30	4	χρέη μὲ	χρέη μου μὲ
32	24—25	προκαβροχθίσωμεν	προκαταβροχθίσωμεν
76	28	χιονοσκεψεῖς	χιονοσκεπεῖς
111	20	εἴδησιν.	εἴδησιν ;
140	1	— Ὁ	Ὁ
142	12	πεζοδρόμοι.	πεζοδρόμους.
146	1	ὀλίγων	ὀλίγον
150	25—26	ζητωκραυγάζοντες	ζητωκραυγοῦντες
180	13	καρδίας	καρδίαν
182	15—16	παρωπίας	παρωτίδας
205	2	περιπάθεια, τέταρτον·	περιπάθεια· τέταρτον,
207	21	ἐκεῖνον	ἐκεῖνο
»	27	Ἐκεῖνος	Ἐκεῖνο
209	12	ἤρεσεν	ἤρεσκεν
213	7	ὑπὸ	ἐξ
218	5	ἐπλήρων	ἐπλήρουν
225	23	νὰ	οὗ
250	13	διακόψας ὅθεν	ὅθεν διακόψας
257	14	— Ἀμεριμνεῖτε,	— Ἀμεριμνᾶτε,
300	29	δράμων	δραμὼν
308	22	προχωρήσῃ βιαίως,	προχωρήσῃ, βιαίως
324	6	ἐπεσπάσαμεν	ἀπεσπάσαμεν
359	8	τάγμα του.	τάγμα μου.
398	18	τάφον.	τάφον ;
413	29	συνέπεσα	συνέπεσε
415	21	νυκτὸς ὅταν	νυκτὸς, ὅτε

ΣΗΜ.—Σελ. 287, στ. 24, Χ ά ν δ α (σελήνη) ἦν τὸ κύριον ὄνομα· Ῥ ά ν η δὲ, τὸ θηλυκὸν τοῦ Ῥαῦᾶ, σημαίνει τὴν βασίλισσαν.

003350